DE PARADISO REGNIQUE CAELESTIS GLORIA NON EXSPECTATA CORPORUM...

Lodovico Antonio Muratori, Dionigi Valesi

DE
PARADISO
CONTRA BURNETUM

DE PARADISO
REGNIQUE CAELESTIS GLORIA

Non exſpectata Corporum Reſurrectione
Juſtis a Deo conlata

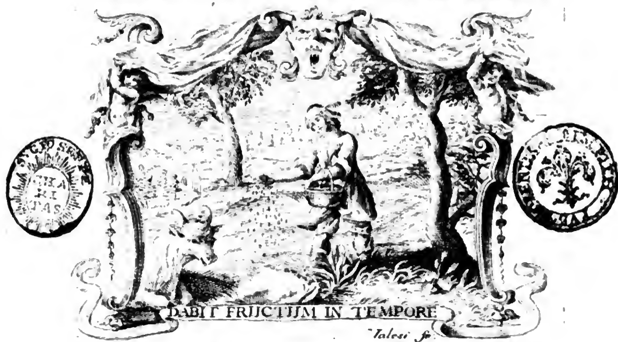
ADVERSUS

THOMAE BURNETI BRITANNI
LIBRUM
DE
STATU MORTUORUM

AUCTORE

LUDOVICO ANTONIO MURATORIO

SERENISS. DUCIS MUTINAE BIBLIOTHECAE PRAEFECTO.

VERONAE. MDCCXXXVIII.
Typis Seminarii
Apud JACOBUM VALLARSIUM
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO SENATUS VEN.

EMINENTISSIMO ET CELSISSIMO PRINCIPI

JOSEPHO DOMINICO

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO

EXEMPTAE ECCLESIAE

PATAVIENSIS EPISCOPO, ET S. R. I. PRINCIPI, COMITI DE LAMBERG &c.

Domino Domino Colendissimo.

UAM vivida Ingenia pariat ac nutriat magna Britannia, a quibus Scientiae & Eruditio constanti aemulatione feliciqne successu excoluntur, satis novimus, & ego quidem, EMINENTISSIME ANTISTES, lubens agnosco. Sed quod saepe dolui, & dolere vel inter ipsos Britannos probus quisque consuevit, erumpere illic identidem videmus,

demus,

demus, qui novas de Religione Opiniones procudunt, aut vetera Dogmata explodunt. Haec mihi omnium gravissima felicium illorum Ingeniorum infelicitas videtur; nullum enim deterius malum puto, quam Religioni Sanctissimae Christi dare nomen, eidemque postea bellum indicere. Illam autem oppugnat, & pro viribus prodit, quicumque novitatem Dogmatum in eam inducit, aut quae universa Christianorum Respublica olim damnavit, nunc impia libidine exsuscitat, atque tuetur. Non id sane mirum. Nam postquam Britannica gens funestissimo Schismate a Matre illa secessit, in cujus sinu nos securi conquiescimus, quo jure salutare frenum, quod ipsa prior excussit, a filiis exigat suis? Id mirum potius, non omnia apud eos ruere in pejus. Inter illos vero, qui postremis hisce temporibus in perniciem Religionis Ingenii sui libertate abusi sunt, omnium maxime nosti, famam nominis sibi conquisivisse Thomam Burnetum, *virum alioquin in re literaria visionibus adsuetum, & qui non se Religioni, sed sibi Religionem subjectam ad finem usque vitae voluit. Prodiit ejus Liber de* Statu Mortuorum; *neque intra fines unius Magnae Britanniae se continuit pestifera merces, sed in Galliam quoque, Germaniam, ipsamque Italiam penetravit. Nemo tamen hactenus, quod sciam, praesenti veneno remedium quaesivit, sive quod nostri sibi inde nihil timeant, sive quod apud Britannos idem perinde sit, bonis in Religione Libris, ac pessimis Populum erudiri. Interea quamquam persuasum & ego habeam, doctos splendidissimi illius Regni viros non tantum abhor-*

rere

rere a Burneti Opinionibus, sed & earum vanitatem probe sentire, floccique facere: si vera tamen sunt, quae feruntur, non paucos ex Populo, & semidoctis, novitas illius doctrinae invasit, & nemine contra hiscente fieri potest, ut latius in dies serpat ejusmodi virus. Itaque statutum est mihi in arenam prodire, manusque conserere cum Scriptore, quem mors quidem pugnae subtraxit, sed adversus nos in Libro suo pugnantem adhuc habemus. Quibus ille potuit modis atque rationibus Dogma hac de re Catholicae Ecclesiae, *simulque ejus Decreta impetivit, quasi haec una, & non Britanni etiam,* Caelestem Paradisi gloriam *immerito Justis aperiat ante postremum Orbis universi Judicium. At quantum ille a veritate aberrarit, & contra quam solidis atque inconcussis fundamentis in hoc etiam argumento nitatur Catholicorum sententia, si quae congessi in hoc meum Opusculum, Britanni legent, brevi, ut spero, intelligent.*

Illud autem ad te missum, tibique dicatum volui, CELSISSIME PRINCEPS. *Nam ex quo accepi per literas cujusdam mihi amicitia conjunctissimi, Te aliquam de me bonam opinionem induisse in sermone, quem habuisti cum eruditissimo & nobilissimo Abbate ex Comitibus de Trautson, continuo me quoque cupiditas incessit prodendi, quanta mihi jamdudum insederit de virtutibus dotibusque animi tui sublimis existimatio, & quantum egomet obsequio erga te nemini concedam. Equidem Ecclesiam, cui praees, felicissimam semper reputavi, tum ex antiquitate originis inter Germanicas, atque ex amplitu-*

plitu-

plitudine Dioecesis, quae in Bavariam late protenditur, atque ad fines usque Moraviae, Bohemiae, atque Hungariae pertingit; tum etiam ex connexo jure Principatus, qui illustrem Civitatem, compluresque etiam Dynastias complectitur, in Bavaria, atque Austria Superiore, & inferiore sitas. Felicior tamen Ecclesia ista evasit, ex quo eamdem regendam suscepit Eminentissimus Patruus tuus JOHANNES PHILIPPUS Cardinalis de Lamberg, universae olim Germaniae decus, ex tot legationibus celebris, atque ex tot beneficiis in eamdem Ecclesiam conlatis summe spectandus. Liceat tamen dicere: ad apicem felicitatis erecta est Pataviensis Ecclesia, ex quo te Pastorem, EMINENTISSIME ANTISTES, accepit. Nunc honore cum ceteris majoribus certat, postquam cura tua denique factum est, ut restauratis antiquis juribus Laureacensis Archiepiscopatus, nunc ab uno Pontifice Maximo pendeat; ejusque Episcopus Metropolitici etiam decoris insignibus, Palio videlicet utatur.

Sed quod potissimum Ecclesiae tuae, Tibique simul gratulandum est, tu eximios illos Episcopos, quos Saeculo praesertim Decimo atque Undecimo Germania peperit, ante oculos perpetuo habens, ad eorum aemulationem mores tuos, animumque jamdiu composuisti. Certe Tibi summopere cordi est, ut sub te Principe Justitia, & quies, atque felicitas Populis tuis, quantum fieri possit, procuretur. Verum praecipua studia, dicam etiam deliciae tuae, sitae sunt in rite implendo Pastorali munere, in Vinea Dei excolenda, in Pietatis, &

Carita-

Caritatis operibus singulari constantia exercendis. Bone Deus! quanta solicitudo tua in sacrorum Ordinum collatione, in signandis Chrismate populis, in amplissima Dioecesi toties lustranda, ne in aliquo e sacris Templis Tibi subjectis desideretur decor, & Ministrorum sollertia atque integritas! Tu reliquo gregi exemplum, quod tute praestare potes in sacris divinoque cultu, nulli parcens labori, magnaque pariter alacritate suscipis. Illud vero prae ceteris mirandum, quia nostris temporibus perquam rarum, non aliena voce, sed tua, non aliquoties, sed centies & millies Populum tuum Fidei doctrina imbuisti, atque ad prava fugienda, ad virtutes amplectendas, per familiares in Templo expositiones, orationes, & sermones, jam es hortatus, atque hortari indefesso ardore non desinis. Si dicam, Te per hoc in primis ad Apostolicorum virorum normam accedere, consentientem certe mihi quemlibet probum polliceor. Quam in rem affluentem Tibi vel juvenis doctrinam parasti, atque in dies parare pergis. Numquam enim otiosus, quod temporis superest, dicatum vis lectioni Sanctorum Patrum, ut in promptu habeas quidquid ad boni Principis, & perfecti Episcopi munus pertinet, quo Te populosque Tibi a Deo commendatos, in sanctitate & justitia regere ac erudire possis. Neque Tibi uni in sacra Eruditione versari, atque oblectari satis est: ad ejusdem quoque studii amorem Clerum tuum excitas, & progredi in eo cupientibus non unum offers commodum & adminiculum, aperta nempe unicuique insigni Bibliotheca, quam in Episcopali Palatio Eminentissimus Patruus tuus

instruxit, tu vero tot millibus exquisitis Libris additis perfecisti.

Quid ergo mirum, si digniorum personarum judiciosissimus aestimator & amator Augustissimus CAROLUS VI. Te prae ceteris elegit, in quem suae beneficia Clementiae effunderet, & cui summum in Ecclesia procuraret honorem? Quid etiam mirum, si tam lubenti animo Te nuper in Purpuratorum Patrum Collegium adscivit Sanctissimus Pontifex CLEMENS XII. quando tibi ad amplissimum hunc gradum tuae ipsae Virtutes, ac merita ubique nota, patentem jamdiu straverant viam? Haec autem commemorata heic volui, EMINENTISSIME ANTISTES, non ut ingratum Modestiae tuae poculum exhibeam, sed ut Te ad majora, si fieri potest, excitem, Deumque Optimum Maximum glorificem, quod dona sua tam liberaliter in Te effuderit, Tuque talenta Tibi credita tanto cum foenore in illius gloriam multiplicaveris. Perge, perge: hac itur, & grandi quidem volatu, in sublimem illam, beatamque Patriam, quae Libro huic argumentum praebuit. Ibi Te manet laborum tuorum ineffabile praemium; ibi bravium; ibi quies, ad quam adipiscendam nulla Tibi nunc quies est. Atque utinam & ego, quando Te nunc coram alloqui & intueri non licet, ibi aliquando Te Beatitudine & honore cumulatum suspicere queam. Interea dum in hoc exsilio versamur, exspectantes beatam spem, & adventum gloriae magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, Librum hunc illustri Nomine tuo signatum, ut pote qui de Paradiso *loquitur, & caussam*

Sanctis-

Sanctissimae Ecclesiae Catholicae agit, fidenter ad Te mitto. Tuae sit eximiae humanitatis, ejus quoque Auctorem benigne complecti, hominem nempe Tui admiratorem jam factum, & nullam deinceps praetermissurum rationem, qua Tibi luculentius etiam, si vires adsint, singulare suum erga Te obsequium probet.

Eminentissime, & Celsissime Princeps.

Dabam Mutinae Kalendis
Februarii MDCCXXXVIII.

Humillimus addictiss. & obsequentiss. famulus tuus
LUDOVICUS ANTONIUS MURATORIUS.

INDEX CAPITUM

QUAE IN HOC LIBRO CONTINENTUR

CAPUT PRIMUM.

Johan-

Hiero-

a Mar-

PRAE-

PRAEFATIO.

UOT vulnera Sanctiſſimae Chriſti Eccleſiae intulerint, noviſſimis hiſce temporibus, Schiſmata atque Haereſes, quibus conſciſſa eſt nimium in tot Europae Provinciis Fidei unitas, numquam memini, quin miſeram humanarum rerum conditionem moeſtis oculis metiar, animoque paene indignante contempler. Nam quid non factum, quid non quotidie fieri novimus ab iis, qui poſtquam ab Eccleſia matre ſua defecere, in id unum intenti ſunt, ut adverſus illam pugnent, nullum calumniis, nullum dicteriis & invectivis ſtatuentes modum, quo ſe jure defeciſſe populo ſuo perſuadeant? Et hoc quidem valde dolendum, non jam noſtri cauſſa, quos in fortiſſima arce poſitos imbecillia tela non feriunt, ſed eorum cauſſa, erga quos, etſi a nobis diviſos, nobiſque quotidie inſultantes, noſter numquam defuturus eſt amor. Non ii perſpiciunt: perſpicimus nos, quantum ſit coram Deo ſcelus, ſeditiones & Schiſmata in Religione conflare, atque ſub incerta ſpe aſſequendae Veritatis, aut meliora ſapiendi, certum interea Caritatis & Unitatis patrimonium profundere, quibus quicumque caret, inani ſane titulo de Chriſti nomine gloriatur. Sed quod gravius dolendum, multi jam ſunt ex eorum grege, qui non Eccleſiae tantum, ſed & Religioni ipſi, quantis poſſunt artibus atque conatibus, bellum inferunt. E primo lacrymabili facinore nihil facilius, quam gradus ad alterum. Ubi enim ſibi relinquas infirma, ſimulque ſuperba Hominum ingenia, quid non moliantur, quid non audeant animi in effuſam Libertatem a teneris, ut ajunt, unguiculis proni? Sed

& nihil enixius corrupta hominis Natura expetit, quam ut ſibi liberum ſit, quidquid lubet. Proinde nimium urgente maleſano hujuſmodi ſtimulo, tunc Religio ipſa, cujus ſaluberrimo ſanctiſſimoque freno in officio continemur erga Deum & Homines, ſenſim videri moleſtum incipit jugum, atque ad illud excutiendum meditatio demum tota convertitur. At ſublata Religione ex homine, mirum eſt, ni is continuo pernicioſum peſtiferumque animal evadat; nam, ut alia praeteream, tunc *fides*, & *ſocietas humani generis*, & *una excellentiſſima Virtus Juſtitia tollatur* oportet, uti jamdiu Tullius animadvertit.

Duplici autem via in tam deplorando negotio mortalium audaciſſimi, immo ſtultiſſimi, procedunt. Univerſam Religionem nonnulli, ſed clam, veluti puerorum terriculamentum projiciunt, atque inrident, in intimis ſuae phantaſiae aut mentis cubiculis, de Divinitate, Legibuſque ſacris ſe veluti certos Judices intoleranda confidentia erigentes. Atque ex his nonnulli ſua infelicitate, quam felicitatem putant, minime contenti, ſocios amant, & ſolicite quaerunt. Alii denique Religionem ipſam palam profeſſi, immo tutelam ejus magnifice obtendentes, palam eodem tempore ipſam per latus adoriuntur, Dogma nempe quoddam arrodendum ſibi ſumentes: quo, ſi fieri poſſet, dejecto, Religio ipſa aut enervetur, aut pereat neceſſe eſt. Atque utinam verum non foret, noſtris in magna Britannia temporibus hujuſmodi calamitatis, ſive temeritatis apud aliquos exempla crebra ſpectari. Nimirum illic, uti Amicus quidam meus, & is quidem Britannus, ajebat, *quibuſdam Impie cogitare, ea demum ſola & vera eſt Libertas*. Sed camerinam iſtam lubens ego praetergrediens, unum heic aliorum inſtar commemoro *Thomam Burnetum*, ſive *Burnetium*, hominem in ea gente famoſum. Quod hactenus Catholica Eccleſia credidit de Caeleſti gloria, & Viſione Dei, Juſtorum

Anima-

Animabus a Corpore ſeparatis conlata, & conferenda, minime exſpectato in omnium Reſurrectione conſortio redivivi Corporis, a Britannica quoque gente, aut ſaltem a pleriſque, credi compertum habeo. Et fortaſſe vix aliam habemus ex tot Sectis, Chriſtianam Legem profitentibus, ſed a Romana Eccleſia diviſis, quae non eamdem amplectatur foveatque doctrinam, ſi forte Arminianos, aut Anabaptiſtas excipias, exiguum gregem, qui heic in aliquibus a nobis diſſentire videntur. Verum adverſus hoc omnium ferme Chriſtianorum Dogma aevo noſtro Burnetus in aciem prodiit: ſcilicet contendens, tum ſolum Juſtis praemia, Injuſtis ſupplicia eſſe retribuenda, quum univerſum genus humanum Chriſtus viſibilis in Judicium adducet. Immo ne tunc quidem Juſtis aditum futurum in Caelos, atque ad beatificum Dei adſpectum, ſed poſt Mille tantum Annos in terrae deliciis prius exigendos: ille quippe *Regni Millenarii* a tot Saeculis exciſi errorem ſumma tranquillitate in vitam revocare conatus eſt, eaque de re Librum conſcripſit, cui titulum fecit: *De ſtatu Mortuorum & Reſurgentium.* Porro quantum animi Improbis ex ejuſmodi opinione accreſcat, quantum Probis detrahatur in humanae vitae officiis, vel me tacente unuſquiſque nullo negotio intelligit.

Et quid quaeſo dulcius homini Chriſtiano, quam *Paradiſum* meminiſſe, nobis ab amantiſſimo ac veraciſſimo Deo promiſſum, ejuſque immenſa gaudia meditari, ibique poſt arduum peregrinationis hujus curriculum ſperare, conſpectui beatifico Dei noſtri ſe cito eſſe ſiſtendum? Hinc amor erga Patrem optimum, qui tantam caris ſuis mercedem paravit; hinc ſolamen verum inter adverſa, dum vivimus; atque haec una Spes Mortem nemini eludendam non terrore ſolum exarmare, ſed exoptandam ſuavemque efficere poteſt. Propterea uti apud Britannos illi, qui ſunt Improbi, grates habuiſſe Burneto

credendi sunt, quod flagitiorum suorum retributionem in immensum quodammodo distulerit: ita Probos quoslibet eidem indignatos persuasum habeo, quod Paradisum, quem & ipsi sperant (jure-ne, an injuria, minime nunc opus est investigare) a tot Saeculis clausum exhibuerit, & quo umquam tempore recludendum sit, obscurum omnino reliquerit. Certe illud exploratum est mihi, fatentibus ejusdem Libri editoribus in Praefatione, videlicet quum foetum suum Burnetus *gravium quorumdam* in Britannia *Theologorum* amico examini tradidisset, exhorruisse viros doctos atque sapientes hominis consilium, utpote quod in perniciem Christianae Religionis & Reipublicae manifeste vergat; eidemque fuisse auctores, ut lucubrationem, nullum decus, sed odium sibi & contemtum parituram, supprimeret, prudentiusve flammis insumendam commendaret. Atque ille profecto, dum vixit, ab exponenda pestilenti merce abstinuit. Attamen, ut est Novatorum omnium, quibus idem perinde est bona fama, atque infamia, dum eorum nomen in ore hominum sonet: ita Librum vivens pressit, ut liberum ei post mortem ostium voluerit. Neque defuere viri, qui, quod lucri sui loco ponant sanctissimae Religionis detrimenta quaeque, obstetricias manus lubenter eidem praebuere. Hos nempe fructus ex infelici Schismate suo jamdiu Britannia refert, ut gregem non credentium in sinu suo augeri quotidie cernat, ac teterrimo gliscenti morbo nullum amplius remedium agnoscat. Itaque Anno 1726. Londini in lucem erupit Burneti Liber. Acuto minime ingenio opus est ad dignoscendum, qua pice obliti sint illius Editores. Inquiunt enim: *Reperto in scriniis, post obitum ipsius, codice, in quo nonnulla immutarat, visum est in Paucissimorum usum Aliquot exemplaria recudere: quippe quia aegre ferrent ex doctioribus nonnulli, magno summi viri studio excul-*
tum

tum Opus aliquando forsan interire posse: Adbibita tamen est cautela, ne in Vulgus emaneret. Quisquis igitur hunc Librum in manus sumserit, is se nullo modo passurum, a quoquam aut calamo aut typis describi, data fide obstringitor. Ita illi, sanniones utique impii, in ludibrium suorum praecipue contribulium, quando tot exemplaria virulenti Operis ubique disseminarunt, eorumque interim raritate conficta, pretium & desiderium illius apud incautos adaugendum sperarunt. Quare, si conjecturae locus, id unum consequuti videntur, ut apud probos Britannos gloriam sibi maligni perditique animi compararint: qua procul dubio fraudandus nequaquam est, quicumque in corruptelam Religionis & Reipublicae suae sciens volensque conspirat. Sed haec missa faciamus.

Sero ad me perlatus fuit Burneti Liber, atque e vestigio nulla mihi de illo confutando injecta est cogitatio. Immo ne illum quidem, fateor, legere sustinui. Quippe quemnam in finem, nisi ut desipere incipiam, ad Novatorum scripta me conferam? Qui me in Religione confirment, non qui me ab ipsa avertant, equidem quaero & amo. Verum ubi intellexi, per Italiam serpere ejusdem exemplaria non pauca, tunc vires meas, quantulaecumque sint, in praesidium Religionis ac Veritatis, simulque fratrum meorum, experiri in animum induxi. Profecto certum mihi paene est, ex Catholicis neminem, etiamsi in Burneti Librum incurrat, quidquam ab illius abominando conatu, & fraudulenta eruditione commotum iri. Nam ex quo Catholica Ecclesia, in Florentino potissimum Generali Concilio, quid heic nobis credendum sit, decrevit: habemus firmiorem Evangelicum sermonem, in quo stabiles conquiescimus, certos nos faciente Deo, ibi Veritatem perpetuo futuram, ubi est Ecclesia Dei vivi, *Columna & firmamentum Veritatis*,

contra

contra quam portae Inferi numquam praevalebunt. Nihilo tamen secius quum & pusillis auxilium praebere juvet adversus Novatorum insidias; atque utile non minus quam jocundum cuicumque esse consueverit, posse etiam de Fide nostra, prout occasio tulerit, rationem reddere: propterea operae pretium me facturum duxi, si hanc provinciam susciperem, atque una cum confutatione Burnetani somnii aperirem, quam solidis atque inconcussis fundamentis hac etiam in re nitatur Romanae Ecclesiae sententia. Eo autem lubentius in arenam descendi, quod, nisi mea me fallit opinio, argumentum hoc videre mihi visus sum nondum pro dignitate pertractatum a nostris. In eo quidem versati sunt jamdudum Sanctus Thomas Aquinas, Alphonsus de Castro, Cardinalis Bellarminus, Vasquius, Petavius, aliique insignes Theologi, sed jejune, sed alio properantes. Itaque opus aggressus sum, ne illis quidem, qui inter Britannos sapiunt, ingratum, ut spero, futurum, si forte ad eorum manus perveniat.

Ex ejus autem lectione utinam desiderio ac spe Caelestis illius Regni, pro quo pugna suscepta est, vehementius in dies animi nostri accendantur. Eja mature oculos mentemque erigamus ad ineffabiles illas delicias, atque ad felicissimam aeternamque Patriam illam, ad quam brevis peregrinatio nostra tendit. Quo importunius impii quidam Novatores a beatissimi illius loci possessione removere nos, seu remorari contendunt, eo nos alacrius, divinis freti promissis, neque amplius dubii de celeritate Praemii, per Virtutum iter festinemus. Ceterum non ego singulas perversas opiniones, sive somnia in eodem Burneti Libro temere exposita, oppugnanda mihi proposui. Unum volo: videlicet ostendere, quam immerito, dicam etiam quam impio consilio, ille Justis perfectis Beatitatem

negarit in Caelis, antequam Corpora in fine Mundi resurgant. Si hoc, ut spero, evincam, cetera Visionarii hominis deliramenta quisque prudens Lector contemnet atque ridebit. Ad haec reliquum foret, ut postquam multa disserui de *Paradiso*, & Visione Dei, hoc est de beatissimo fine *Spei Christianae*, fundamenta etiam exponerem, quibus eadem supranaturalis Virtus innititur, quidve agendum sit Christiano homini, ut firma sibi, neque illusoria sit Spes consequendae suo tempore Caelestis Hereditatis. Nam a Deo quidem misericorde per merita Jesu Christi, unigeniti ejus Filii, ac Domini nostri, speranda nobis est immensa illa Felicitas: attamen adeo beata Spes nobis ea conditione facta fuit, ut & nos fidelem Deo servitutem serviamus, & per Caritatis & Pietatis Opera, non superficialia, sed solida, fidem atque amorem nostrum benignissimo Regi ac Patri nostro probemus. Id si praestarem, tunc haberemus plene pertractatum dulce *Christianae Spei* argumentum, quod olim quoque mihi proposueram, quum *de Caritate erga proximum* egi. Sed plura nondum potui. Interim non modicam nobilis hujusce argumenti partem in Opusculo isto Lector accipiat. Antequam tamen cum Heterodoxo Burneto manus conferam, procidens adoro te, Christe Fili Dei vivi, & obsecro, ut calamum meum in veritate Sanctae Ecclesiae tuae regas, & per mea verba magnificentiam Gloriae ac Regni sanctitatis tuae unusquisque Fidelium vehementius excupere, & fidentius sperare incipiat. Nos faciem tuam requirimus, amantissime Salvator; & concupiscit ac deficit anima nostra in atria tua. Praesta, Domine, praesta mihi, & omnibus diligentibus te, ut videamus, & cito videamus Te, ac Regnum tuum Caeleste, illudque & nos possideamus una cum omnibus Sanctis tuis.

NOI

NOI REFORMATORI
DELLO STUDIO DI PADOVA.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del P. F. Lauro Maria Piccinelli Inquisitor di Verona, nel Libro intitolato: *De Paradiso, Regnique Caelestis Gloria, non exspectata Corporum Resurrectione, Justis a Deo conlata adversus &c. Auctore Lodovico Antonio Muratorio*, non v' esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteslato del Segretario Nostro, niente contro Prencipi, e buoni costumi, concediamo Licenza a *Jacopo Vallarsi Stampatore in Verona nel Seminario Episcopale*, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 21. Agosto 1737.

(Gio: Francesco Morosini Kav. Rif.
(Gio: Emo Proc. Rif.
(Pietro Grimani Kav. Proc. Rif.

Agostino Gadaldini Segretario.

DE

DE PARADISO

NON EXSPECTATA CORPORUM RESURRECTIONE

ADVERSUS

BURNETUM.

CAPUT PRIMUM.

Proponitur Burneti ſententia de retardata Juſtorum Beatitudine uſque ad poſtremi Judicii diem. Loca Scripturarum & Patrum pro ſua opinione ab eo laudata. Peſſima conſectaria inde emergentia. Dolo malo heic ab eo actum.

PAucis exhibeo, quae Burnetus hanc in rem eſt eloquutus. Poſtquam oſtendit, Animas hominum ſubſtantias eſſe incorporeas, & immortalitatis praerogativa donatas: quaerit, quis earum futurus ſit Status, quoties per mortem a Corpore ſegregantur. An recta Impii, culparumve ſarcina onerati, ad Inferorum poenas trahantur, ſe nolle inveſtigare e veſtigio fingit. Ad Juſtos autem quod attinet, quos ante ſupremi Judicii diem ad caeleſte Regnum transferendos a tot Saeculis Reſpublica Chriſtiana fere omnis cenſet, haec ei ſententia nullo fundamento nixa, ac ſpes inanis creditur. Nam etſi Matth. V. 8. *Mundi corde*

Deum visuri dicantur, & Prima Corinth. XIII. 12. *visio Dei facie ad faciem* nobis promittatur: nihilominus id tantummodo eventurum contendit post Resurrectionem Corporum. Tunc enim, & non antea, in Epist. Prima V. 4. Sanctus Petrus *Coronam* fidis Pastoribus pollicetur. Paulus quoque Secunda ad Timoth. IV. 8. *Coronam justitiae* repositam sibi *in illa die* scribit. Et Cap. I. 12. ejusdem Epistolae, *Certus sum*, inquit, *quia potens est* Deus *depositum meum servare in illum diem*. Proinde, si illum audimus, componi haec minime possunt cum eorum opinione, qui statim a morte Animas Justorum ad summam gloriam, Improborum ad aeternas poenas transferri arbitrantur. Accedit, quod in Scripturis mortui *dormire* dicuntur, & *expergefieri in die Judicii*: Apostolus vero Prima ad Thessalonicen. IV. 13. non a Beatitudine illico post mortem ineunda, sed a Resurrectione, redituque glorioso Christi, spem & solatium Christianis esse capiendum scribit, inquiens: *Nolumus autem vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini, sicut & ceteri, qui spem non habent. Si enim credimus, quod Jesus mortuus est, & resurrexit: ita & Deus eos, qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo &c.* Totam pariter spem nostram e Resurrectione pendere prodit idem Apostolus Prima Corinth. XV. 19. qui & in Epistola ad Romanos VIII. 18. ait: *Non sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis*. Ecquando autem revelabitur? In Resurrectione. *Exspectantes* quippe sumus *redemtionem corporis nostri*. Addit Burnetus, in hujusmodi doctrinam confluere alia Scripturarum loca; nullumque ex iis sibi offerri, quo ante Resurrectionem affulgeat aeternae gloriae spes Justis. Neque *Paradisus*, quo felix Latro adductus a Christo fuit, supremum Caelum significat. Neque Apostoli, *cupientis dissolvi, & esse cum Christo*, vox ad beatificam visionem torquenda venit: ea nempe loquendi formula indicatur dumtaxat, esse Animas Justorum *in custodia & tutela Christi*. Quare si antequam corpora resurgant, caelestem Beatitudinem Sanctis tribuimus, ut is ait, *vim Doctrinae Christianae de Resurrectione labefactare videmur, ipsamque quasi inutilem reddere*. Quam in rem Sancti Augustini verba laudat, scribentis Genes. ad liter. Lib. XII. Cap. 35. *Quid opus est Spiritibus Corpora sua in Resurrectione recipere, si potest iis etiam sine corporibus summa illa Beatitudo praeberi?*

Neque solum e fonte Scripturarum, sed ex rivis etiam fonti propioribus doctrinam suam haurire Burnetus pergit, contendens,

dens, per tria prima Ecclesiae Saecula nullum reperiri Graecum aut Latinum Patrem, *praeter Haereticos*, *atque unum forsan Cyprianum*, *qui defunctorum animas statim a morte ad visionem Dei transtulerit*, *eo scilicet modo*, *quo nuperis Saeculis decretum est in Ecclesia Romana*. Itaque *Justinum*, *Irenaeum*, ac *Tertullianum* testes suae sententiae advocat; deinde *Origenem*, *Victorinum Martyrem*, *Lactantium*, *Macarium Hierosolymitanum*, *Eustathium Antiochenum*, *Andream & Aretham* Caesarienses Episcopos, *de Hade* loquentes. Quibus adjungit *Polycarpum*, *Clementem Romanum*, & *Ignatium* Sanctos Martyres, a quorum stilo abhorrere censet Ecclesiae Romanae decretum, statuentis in Concilio Generali Florentino, *Sanctorum Animas mox recipi in Caelum*, *& intueri clare ipsum Dominum trinum*, *sicuti est*. Addit, rationi minime consentaneum esse, poenas exigi, aut praemia erogari, antequam res in judicium deducta fuerit; nullum vero Judicium in Scriptura memorari, nisi habendum in fine Mundi, uti docemur Actor. XVII. 31. & Prima ad Corinth. III. 13. Denique secum concordes ait Auctorem *Quaestionum* ad Orthodoxos apud Justinum, necnon & *Chrysostomum*, *Theodoretum*, *Oecumenium*, *Theophylactum*, *Euthymium*, *Hilarium*, *Ambrosium*, *Augustinum*, & *Bernardum*, ad quorum opinionem accedere etiam censet veteres Liturgias. Heic tamen Burneti conatus minime sistit. Qualis sit *Animarum status naturalis in intervallo mortis & Resurrectionis*, subinde investigat; variasque interserens quaestiunculas, eo tamdem fertur, ut putet & doceat, Animas tunc esse in *statu quietis*, *silentii*, & *ἀεργασίας*, idest *nihil operantes*. Et quidni? quum secundum communem sacrae Scripturae morem *Mors* appelletur *Somnus*, & morientes *Obdormire* dicantur. Haec ille. Neque enim juvat cetera persequi ad Resurrectionis rationem, & postremum Christi Adventum, Judiciumque spectantia, quae is ad examen adducit. Id mihi dumtaxat considerandum nunc venit, quod ad Statum Mortuorum pertinet, antequam Corporibus Resurrectio per imperium Dei novissimo die contingat.

Et miror quidem, simul etiam doleo, homines reperiri, qui quamquam Christi Religionem professi, atque ad ejus tutelam, dignitatemque amplificandam suo instituto obstricti, nihil tamen non agere videantur, ut ipsam nostris temporibus enervent, ne dicam evertant. Atque hoc praestitum a Burneto quisque pius facile intelligat; immo & ipse intellexisse non injuria credendus

 est,

est, quando vivens Librum suum in lucem efferre non est ausus; Britannicae profecto gentis judicium atque odium veritus, quam melius sapere in hocce argumento omnes norunt. Verum ita sibi viventi cavit Burnetus, ut tamen parato veneno erumpendi post mortem suam locum consulto fecerit, aut Iubens reliquerit. Abiit ille: quam spem secum tulerit, ignotum est; notissimum vero, non defuisse, qui eo e vivis sublato, tamdem Libro nocte tantum digno compedes eripuerunt, eumque libera luce frui jusserunt. Qui si, aeque ac illius Auctor, male mereri de Christiana Religione in animum induxerunt, voti sui, quantum in ipsis est, compotes fuere; sed proborum indignationem vel apud ipsos Britannos incurrisse mihi persuadeo. Nam ubi statuas, ad Caeli gloriam, atque ad Inferorum poenas, aditum nulli hominum hactenus fuisse datum, neque dandum, quousque mortuos e tumulis excitet Angelica tuba: necesse est, languere nimium incipiat in mortalium cordibus Christianae Religionis saluberrimum studium & amor, mirumque in modum turbetur hactenus creditum discrimen praemii & poenae ab ea constitutum inter Bonos & Malos. Immortalitatem utique Animae fatetur Burnetus, neque Praemii Spem, Metumve Poenae tollit; at haec ille ita extenuat, ut quid sperandum sit, quidve timendum deinceps, vix ullus agnoscat. Jam anni fluxerunt Mille & Septingenti, ex quo divinus Magister aeternam in Caelis Vitam Justis pollicitus fuit. Si Burnetum auscultamus, nondum ille fidem solvit, omniumque Spem frustratus est; clausa adhuc est caelestis aulae janua; & tot millia millium in Domino mortuorum, mercedem adhuc exspectant, vili *Somno* ac torpori, *nullique operationi* addicta. Quandonam vitae hujus post mortem corporis, quam vitam nescio quei appelles, erit finis? Idem qui & Mundi. At quando postrema haec dies Mundo illucescet? *De Die illa & hora nemo scit, neque Angeli Caelorum, nisi solus Pater*, Matth. XXIV. 36. Fieri autem potest, ut nonnisi post complures, immo plurimas annorum myriades, humanarum rerum casus adveniat. Quo ergo Justorum spes abierit, atque abire in posterum possit, jam vides. Et quei, quaeso, posita adeo enormi dilatione Retributionis, se quisquam Martyrio objiciat, fortique & alacri animo vitam det pro Christo? Primis Ecclesiae Saeculis, testante Apostolo ad Roman. XII. 12. erant utique Fideles *in tribulatione patientes*, sed simul *spe gaudentes*, quia vicinum spectabant, & spe praeoccupabant praemium, a Deo persequutionem propter justitiam patientibus paratum. Sed quando post tot Saecula,

la, ut Burnetus contendit, nondum ulla merces iis reddita est, atque insuper reddendae tempus in immensum trahi potest: quis jam in atrocissima tormenta, ipsamque in mortem pro vita beata in Caelis adipiscenda lubens & gaudens incurrat? *Spes, quae differtur, affligit animam*, Proverbior. XIII. 12. Quanto plus autem illa affligat & exanimet, quae in tot Saecula, atque adeo in immanes moras protrahitur ullo sine fructu, totque alia Saecula obstare sibi posse intelligit? Ad haec, ubi quempiam in calamitatibus solari velis, aut ubi morituris Fidelibus ingemines spem caelestis Beatitudinis, statim, vel propediem consequendae: quicumque apud Britannos Burneti deliramenta accepere, ii certe se ludibrio haberi inclamabunt. Istud sui dogmatis incommodum sensit & ipse Burnetus, ac propterea pag. 49. nulla censura dignos edicit, *si qui sine omni spe lucri consolentur moribundos, animentque velut ad Caelum confestim abituros, & ad suprema gaudia. Exeunt e carcere in libertatem; & quae ex pio affectu dicuntur ad minuendum mortis metum, non sunt explicanda cum rigore, instar articulorum Fidei.* Sed apertissime conterraneis suis illudit Burnetus. Non *e carcere in libertatem*, sed quidem *e libertate in carcerem* morientes illius doctrina educit. Nam quo loco sit, & quanta possit, quibusve fruatur Anima, dum conjuncta cum Corpore in Mundo degit, norunt omnes. Soluta a Corpore en a Burneto detruditur in compedes, in carcerem, tum a caelesti Regno exclusa, tum visibilis hujus Mundi penitus oblita, *quod nihil scilicet*, ut ille ait, *operetur aut efficiat in Mundum corporeum, nec ab eodem quomodocumque afficiatur*. Praeterea gravi censura is dignus, quando censura illos absolvit, qui persuasum habentes, Christianorum neminem, quantacumque justitia polleat, posse ante supremi Judicii diem in Caelorum gloriam penetrare, nihilo secius spem eis faciunt immensi illius praemii statim a morte acquirendi, hoc est, aperto mendacio Populum in re tanti momenti fallunt, & fallere non erubescunt. Quaenam, bone Deus, haec Theologia? & qualis hujusmodi Religio? Rideant profecto impii atque increduli, quos minime desiderari in Britannia novimus, quum ludibria ejusmodi audiunt; gravissime vero doleant, quicumque ibi Christo revera credunt; ac tanti momenti mendacia in Anglicana Religione uti legitima venditari animadvertunt.

Ad Improborum postea Timorem ac poenas quod attinet, in sancta Christi Religione tantopere depraedicatas, habent sane Injusti, unde Burneto plurimum se debere fateantur. Utcumque is in limine

nos

nos moneat, nullum ſibi verbum faciendum *de malorum ac miſerorum* ſtatu poſt mortem: ita tamen orationem deinde ſuam ſtruit, ut luculentiſſime ſignificet, ſibi perſuaſum, Impiorum quoque & Peccatorum Animas a Corpore ſejunctas, in *Somnum* rapi, ac tum ſolum excitandas, atque in *Ignem aeternum* trahendas, quum Chriſtus Judex de omnium hominum ſorte decernet. *Aeternum* appello *Ignem* illum, verbis eiſdem uſus, quibus utitur ipſemet Chriſtus, ſed cujus Aeternitatem idem Burnetus, ac Tillotſonus noſtris temporibus in dubium revocarunt, immo ſuſtulerunt. Nam quid jam non audeat inter Britannos effrenis ſentiendi licentia, ex quo a Catholica Eccleſia, numquam ſatis deploranda ſeceſſione, defecerunt, & privato cujuſcumque judicio ac arbitrio ſubiecta eſt doctrina Fidei, quam & ſacrae Literae & Patres ab Eccleſiae voce petendam tradiderunt? Idcirco peregrina in dies dogmata apud illos emergunt, aut veterum errores veluti gemmae recuduntur, ne quid umquam deſideretur novi ad Eruditorum illorum nundinas deferendum: eo tamen ſucceſſu, ut in tanta inſtabilitate ſacri depoſiti, qui credebant, credere deſinant, & Religioni ſenſim Atheiſmus ſuccedat. Itaque poſita Burneti ſententia, Improbis addatur animus neceſſe eſt, ne ab iniquitatis via recedant; flagitioſae quippe illorum vitae poenas a Deo paratas ita procraſtinat, ita emollit, ut terror iis a Religione incuſſus prorſus exarmetur, leves etiam in auras apud multos evaneſcere poſſit. Scilicet ille malos Igne excruciandos ante poſtremum Judicium minime conſentit; poenas ipſas, ac damnatorum miſerias Sempiternas fore, ſatis aperte negat. Aut in nihilum Spiritus illi tamdem conjicientur (quod famoſus vir Henricus Dodvvellus antea ſenſerat) aut poſt emendationem ac poenitentiam a Deo miſericorde veniam impetrabunt. Interea qui ex praeſenti Saeculo a Mille & Septingentis annis migrarunt, nondum ſubiere Judicium, nondum Infernis cruciatibus addicti fuere. Id tantummodo praeſtandum, adveniente poſtremo Mundi hujus die, quem aut ſero nimis, aut numquam adfuturum, facile ſibi gens nequam perſuadeat. Haec profecto gratiſſima Peccatoribus nuntia; ac potiſſimum quod iis liberum relinquitur, ſacras Literas in hocce argumento interpretari, prout quiſque magis conſonum divinae Clementiae arbitretur. Verum quid aliud haec ſunt, niſi nervos praecipuos Chriſtianae Religionis exſcindere, quae praemiis & poenis, ab omnipotenti, juſto, ac veraciſſimo Deo propoſitis, quotidie bonos ad arduum Virtutis iter animat atque incendit, malos vero ab iniquitate deterret?

Vae

Vae illis, inquit per os Ezechielis Altiſſimus, Cap. XIII. 18. *qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus*; *& faciunt cervicalia ſub capite univerſae aetatis*, *ad capiendas animas*; *& quum caperent animas Populi mei*, *vivificabant animas eorum*. Vae illis, qui per dulces ſermones Juſtitiam Dei in Improbos enervant ac tollunt; ejus vero Beneficentiam erga Juſtos extenuare non ceſſant.

At, inquit Burnetus, noſtrum non eſt, aut iſtis praemia, aut illis caſtigationem pro arbitrio noſtro decernere. Sacrae tantum Literae audiendae ſunt, Patres quoque auſcultandi. Hoc unum ex eorum doctrina conſequitur, nonniſi in fine Mundi piorum atque impiorum acta examini aeterni Judicis ſubjicienda, & tunc tantummodo unicuique pro merito aut mercedem donandam, aut ſupplicia eſſe inroganda. Sed quid, ſi mala fide agat heic Burnetus, atque incautos & ineruditos oratione ſua decipiat? Ignorare is minime poterat, ſuas rationes, eaſque validiſſimas, non deeſſe ſtatuentibus poenarum & praemiorum retributionem ante diem Judicii. Verumtamen iſtas ille diſſimulavit, ad illud unum anhelans, ut ſuam opinionem ab aliquot ex antiquis, & a nonnullis etiam poſteriorum temporum Haereticis venditatam, novis ſtipatam copiis, ipſe inter Britannos diſſeminaret, & ſi fieri poſſet, conſtabiliret. Nimirum id ille egit, quod quiſquam e Socinianis tentare nunc poſſet, divinitatem Filii Dei impugnaturus. Satis ei foret, nonnulla ſacrarum Scripturarum loca congerere, quae dogmati Catholicorum adverſari videntur; tum iis adjungere Ante-Nicaenos aliquot Patres, quibus nonnulla exciderunt, Socinianorum Haereſi in ſpeciem faventia, neglectis interim tot eorumdem ſacrorum Librorum locis, & Sanctorum Patrum ſententiis in Fidem Nicaenam conſentientibus. Quam bona fide ſubdolus iſte Scriptor munere ſuo fungeretur ad erudiendam Chriſtianorum Rempublicam, nemo non intelligit. Paria autem praeſtitit Burnetus, cujus iniquo conſilio propterea ſuates iraſcantur oportet, quando is ſatis prodit, ſe non amore ductum Veritatis, quae nihil celat, nihil diſſimulat, ſed ab unius cupiditate Gloriae ſe raptum fuiſſe. Novator enim quilibet nominis famam e Novitate doctrinae aucupatur. Contra, quum Deus, ipſaque recta Ratio Religionem in homines intulerit, efficaciſſimam videlicet animorum medicinam, & potiſſimum ſolamen in adverſis, regiumque iter ad Beatitatem: quiſquis in ejus amorem ſincere fertur, quantis etiam poteſt viribus, ejus dignitatem atque utilitatem augendam, non minuendam, ubique ſibi proponit. Quamobrem quod Burnetus oculis ſuorum Civium ſubduxit, liceat mihi

in prae-

in praesentia innuere: hoc est, experiri, num bonam ille caussam tueatur; an potius meliora ac veriora sentiant, qui Proborum & Iniquorum beatam aut miseram sortem non ab uno postremo Judicio & Saeculi consummatione petendam statuunt.

CAP. II.

Ecclesiae Catholicae de hujusmodi quaestione Decreta. Quibus divinorum Librorum documentis innixa. Sancti Methodius, Thomas Aquinas, & Chrysostomus eidem adstipulantur.

QUod antequam aggrediar, lubens fateor, hujusmodi quaestionem hinc inde gravibus circumsederi difficultatibus. Nonnulli ex Sanctis Patribus in ea fluctuasse aliquando videntur, modo anticipantes, modo differentes ad Mundi hujus funera Felicitatem Justorum, aeternasque aerumnas Impiorum. Communis tamen inter Christianos, & ubique accepta ab Ecclesiae exordio usque ad Saeculum XIV. semper sententia fuit, Proborum Animas a Corpore sejunctas, nisi quid purgandum habeant, statim in caelestia Regna transferri. Eodem tamdem Saeculo XIV. Johannes XXII. Romanus Pontifex aditum aperuit ad eamdem controversiam altius examinandam. Scilicet disputandi caussa ille pendere videbatur in eorum sententiam, qui defunctorum Animabus visionem Dei negabant ante gloriosum Christi adventum ad judicandum genus humanum. Verum re mature excussa Anno MCCCXXXIV. suam mentem Johannes palam purgavit, tamdem professus, *quod Animae purgatae, separatae a corporibus, sunt in Caelo, Caelorum Regno, & Paradiso, & cum Christo in consortio Angelorum congregatae, & vident Deum, ac divinam essentiam clare, in quantum status & conditio compatitur Animae separatae*. Ejusmodi professionem subinde omnibus notam fecit Anno MCCCXXXV. Benedictus XII. ejus Successor, Bulla promulgata, quae incipit *Benedictus Deus*. Acrius deinde Anno MCCCCXXXVIII. & MCCCCXXXIX agitata quaestio haec fuit in Concilio Generali Florentino inter Latinos & Graecos, ac demum concordi calculo utriusque gentis stabilitum: *Illorum Animas, qui post Baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt; illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutae corporibus, sunt purgatae: in Caelum mox recipi, & intueri clare ipsum*

Deum

Deum unum & trinum, sicuti est, pro meritorum tamen diversitate alium alio perfectius. Doctrinam eamdem a Synodo Tridentina confirmatam habemus Sessione XXV. ita ut nulla amplius inter Catholicos disputatio sive dubitatio de illa supersit. Quod praemonendum censui, ne quisquam miretur, si quando Patres aut Theologos ante Saeculum XIV. in hoc argumento offendat, ab aliis, immo a se in suis ipsis Libris discordes. Liberum quippe fuit ante judicium Ecclesiae, opinioni adhaerere, quae potior videbatur. Eoque magis cavendum est, ne (quod nonnullis subrepit) quemquam ante ea tempora haeretici dogmatis damnemus, quod is aliter de Mortuorum statu senserit, quam postea Ecclesia decrevit. Quotiescumque enim ab Ecclesia sciente Theologorum Opiniones tolerantur, & palam prodire sine censura sinuntur: quamquam postea decreto contrario tollantur, eas quidem aversari in posterum jubemur, sed simul earum Auctores, ac praecipue si de Sanctis Patribus agitur, nulla gravi nota aspergendos novimus. Florentini autem Concilii doctrinam de Sanctorum Beatitate Britanni, tunc in unitate Fidei nobiscum juncti, suscepere. An autem omnes illibatam servarint, servatamve cupiant, non satis compertum est mihi. Ego certe, ne a veteri, solideque firmata sententia se dimoveri illi patiantur, si quid haec mea possunt, quanta potero brevitate curabo.

Statuendum autem ante omnia est, postremam diem Mundi hujus aliquando venturam; tunc excitandos omnes mortuos, qui in sua Carne ad tribunal Christi sistentur, pro suis meritis sententiam aut dulcem, aut terribilem ex ejus ore in totius generis humani conspectu accepturi. Tunc *in Christo*, ut ait Apostolus Prima ad Corinth. XV. 22. *omnes vivificabuntur. Denique finis, quum Christus tradiderit Regnum Deo & Patri. Novissima autem inimica destruetur mors.* Sunt in hanc rem non pauca Scripturarum loca clarissima, ac proinde *Resurrectionem Mortuorum*, & gloriosum Christi adventum ad judicandos in fine Mundi universos homines, veluti unum e praecipuis Christianae Fidei Articulis credimus & veneramur. Sacrae vero Literae, quae Resurrecturos homines saepe tradunt, de *Corpore* id tradunt, de *Anima* vero silent; uti enim Sancti Patres animadverterunt, unum Corpus in morte hominis cadit, atque Anima ab eo sejuncta vivere pergit. Propterea Matth. XXVII. 52. *Multa Corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt*. Ita & Apostolus cum in multis locis, tum praesertim in eodem Cap. XV. mortuorum Resurrectionem describens, de Corpore tunc suscitando, & ad incorruptionem transferendo loquitur; de Anima vero

nihil habet. In prima quidem ad Thessalonicens. V. 23. optat, *ut integer Spiritus & Anima, & Corpus sine querela in adventu Domini nostri Jesu Christi servetur*. Verum ea de adhuc viventibus dicit, & ad jam vita functos non pertinent. Nam, uti palam faciemus, non unum Christi Domini *Adventum* sacrae Literae tradiderunt; atque in illo Apostoli loco nihil aliud designari contendimus, nisi accessum Christi Judicis ad singulorum Fidelium mortem. Sed ubinam post Corporis mortem Animae vivunt, praecipue postquam Christus resurrexit, atque in caelestem aulam conscendit? Catholicorum sententia est, Impiorum aut Improborum Animas sine vera poenitentia decedentes, ad Inferorum supplicia illico ferri: Piorum vero, dum culparum nihil expiandum eis restet, in Caelorum Regnum convolare, & divinae Visionis compotes fieri. Ad istius doctrinae firmamentum haec Scripturarum loca Sanctus Thomas Aquinas, Durandus, Cardinalis Bellarminus, aliique doctissimi viri jamdiu attulere. Ecclesiastici Cap. XI. 28. ***Facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas.*** Tum additur: ***In fine hominis denudatio operum illius.*** Quae Justorum ac Injustorum ***Retributio*** futura sit, non semel Christus, ejusque Apostoli nos edocuerunt. Et quum hanc *in die obitus* unusquisque a Deo recepturus dicatur, non Corpus quidem, sed Anima, jam tum ad gaudium, sive ad supplicia transibit. At *Ecclesiastici* Librum, inquiant Protestantes, minime inter Canonicas Scripturas recensemus. Ut ut sit, negare saltem nequeant, quin veneranda in primis antiquitate nitatur, & tamquam Agiographus Liber secundi ordinis laudatus fuerit vel ipso Secundo Ecclesiae Saeculo, a Tertulliano, & Clemente Alexandrino, deinde ab Origene, Cypriano, Athanasio, Basilio, Cyrillis ambobus, Gregoriis Nazianzeno & Nysseno, Chrysostomo, Epiphanio, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, atque ab aliis non paucis. Ergo velis nolis, luculentum habes testem, qualis in primitiva Ecclesia foret Opinio de mercedis *Retributione*, non ad metas supremi Judicii procrastinanda, sed *in die obitus* a Deo praestanda.

Ad haec Apostolus Secunda ad Corinth. V. 1. *Scimus*, ait, *quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, aeternam in Caelis. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram, quae de Caelo est, superindui cupientes*. Video heic Interpretes digladiari. Burnetus ipse loco isto utitur, tamquam suae sententiae fulcro, inquiens *dissolutionem hujus corporis* opponi assumtioni *corporis caelestis*,

lestis, quae tantummodo in Resurrectione universali speranda est, *nulla habita ratione temporis intermedii*. Verum uti Bellarminus post Sanctum Thomam scite animadvertit, ejusmodi interpretatione nimium enervaretur Apostoli argumentatio. Is enim, ut ad patientiam in adversis Corinthios animet atque instituat, praemium non post Saeculorum complurium moras, sed brevi accipiendum proposuerit oportet, appellando nempe aeternam Beatitudinem, *domum non manufactam*, habitationem numquam interituram in caelis. Si terrestris domus nostra, in qua habitamus, dissolvitur, *habemus* statim aliam domum, sine comparatione meliorem in caelis, hoc est, caeleste domicilium, in quo Anima Deum facie ad faciem conspiciet. Atque hanc interpretationem quo plus nos viventes ab Apostoli temporibus distamus, eo magis justam ac necessariam sentimus. Neque objicias, aequum minime esse metiri a desideriis nostris, sive a praesenti rerum statu, mentem Apostoli, quum nonnulli e Sanctis Patribus, atque ex ipsis nuperis sacrarum Literarum Interpretibus in aliam abierint sententiam. Nam neque Hammondo Britanno Interpreti nostra improbatur; immo vel ante Mille & Quadringentos annos, Tertio videlicet post Christum natum Saeculo, interpretationem a nobis propositam jam tum viguisse comperio. Sanctus Methodius Tyri Episcopus circiter Annum Christi CCXC. Librum *de Resurrectione* elaboravit, quem Sanctus Hieronymus Cap. 83. de Scriptorib. Ecclesiastic. *Opus egregium contra Origenem* appellat. Ampla ejus excerpta nobis servavit Photius Cod. 234. Is autem explicanda sibi sumens praelaudata Apostoli verba, *scimus, quoniam si terrestris* &c. inter alia ait: *per terrestrem domum, brevem hanc Vitam abusive intelligendam, non vero Corpus* &c. *Quae est ergo domus manufacta? Haec, inquam, brevis Vita* &c. Denique addit *Quemadmodum ergo, quum dies Vitae nostrae praesentis defecerint, bona opera Animas nostras recipient: ita brevi hac Vita soluta, ANIMAE ANTE RESURRECTIONEM HABITATIONEM HABEBUNT APUD DEUM, donec instauratam, & numquam casuram Domum* (idest *Corpus*) *recipiamus.* Quae Sancti Methodii verba eo lubentius attuli, ut mature Lector intelligat, quae fuerit tanti viri sententia (vel ipso Saeculo Tertio) de non differenda ad Resurrectionem Corporum Beatitudine Justorum; lusumque ludi a Burneto Britannis suis, dum contrariam tantummodo opinionem tunc receptam fuisse venditat.

Tertio ait Apostolus in eodem Cap. V. Epist. Secund. ad Corinth. *Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati, eo quod nolumus*

mus exspoliari, sed supervestiri &c. *Scientes quoniam dum sumus in Corpore, peregrinamur a Domino (per Fidem enim ambulamus, & non per speciem). Audemus autem, & bonam voluntatem habemus, magis peregrinari a Corpore, & Praesentes esse ad Deum.* Evidens est *Peregrinari a Domino* significare absentiam a Domino, hoc est, nos heic positos, a reali ejus praesentia sejunctos vivere; *Peregrinari a Corpore* separationem Animae ab ipso Corpore. Si ergo Apostolus melius sibi futurum ait, si Anima sua e Corpore abeat, ut sit *Praesens ad Deum*: nonne tenes, Sanctorum Animas hinc evolantes illico ferri ad beatificam praesentiam Dei? Propterea jure Sanctus Thomas Aquinas in Commentar. ad hunc locum scribit: *Confutatur per haec verba error dicentium, Animas Sanctorum decedentium non statim post mortem deduci ad visionem Dei. Nam frustra Sancti auderent & desiderarent peregrinari a Corpore, si separati a Corpore non essent Praesentes ad Deum. Et ideo dicendum est, quod Sancti statim a morte vident Deum per essentiam, & sunt in Caelesti Mansione.* Estius quoque vir inter Catholicos doctissimus ex his Pauli verbis deducit, *evidenter ostendi, Sanctorum Animas Corporibus exutas (sive a Corpore peregrinantes; utroque enim modo loquitur Apostolus) esse Domino Praesentes, & quidem eo modo, ut jam non per Fidem ambulent, sed per speciem teneant. Hoc autem est, Deum clare, & per essentiam intueri.* Neque dissentit inter Britannos praelaudatus Hammondus. Immo Calvinus ipse ab hoc loco convictus, affirmare coactus fuit, Justorum animas, mox ut e Corpore migrant, ferri ad praesentiam Domini. Hoc idem tradidere Patres, ex quibus unum seligo, Chrysostomum videlicet, qui diserte hinc sententiam eamdem eliciebat Homil. X. in Epistol. II. ad Corinth. Cap. V. En ejus verba ad hunc ipsum locum: *Praestantius est, cum Christo esse, quam Corpus a corruptione liberum accipere. Sensus autem horum verborum est hujusmodi. Vitam nostram is non extinguit, qui nos oppugnat, ac morte afficit. Ne timeas: fidentem animum praebe, quum concideris atque obtruncaris. Neque enim ille dumtaxat te a corruptione vindicat, ac gravi sarcina levat; sed etiam ad DOMINI CONSPECTUM CONFESTIM* (ταχέως) *TRANSMITTIT.* Et profecto, si dum Anima cum Corpore conjuncta est, peregrinatnr a Domino, hoc est, a praesentia Dei, ejusque beata fruitione longe abest (nemo enim, in carcere corporeo vivens, ad videndum Deum facie ad faciem admittitur) consequens est, ut peregrinari a Corpore (idest separari a Corpore) vehementer cupiat, atque in eum

locum

locum transferri, ubi sit *Praesens ad Dominum*, hoc est emigrare ad Caelestem Gloriam. Si tantummodo post Resurrectionem Corporum speranda esset haec Gloria, non dixisset Apostolus ad eam nos duci, postquam desinit Anima versari cum Corpore, sed quidem in fine Mundi, qui quando futurus sit, omnino incertum est. Atqui Paulus aperte nos docet, ideo exitum ab hac vita Justis exoptari, quia soluti a Corpore impediente Visionem Dei, continuo fiunt *praesentes ad Dominum*, eoque frui incipiunt. Dixi, per Corpus nunc Visionem Dei impediri, quia idem discimus ab Apostolo scribente ibidem: *Scientes, quia dum sumus in Corpore, peregrinamur a Domino. Per Fidem enim ambulamus, & non per speciem*, idest non per Visum sive Visionem. Alibi hoc ille appellat videre Deum *facie ad faciem*. Ergo evidens est, Justum peregrinantem a Corpore, hoc est, Animam illius Corpore solutam, *Praesentem esse ad Dominum*: hoc est Deum non amplius per *Fidem*, sed *per speciem*, sive *facie ad faciem* ab ipsa videri: id quod Ecclesia Catholica credendum statuit.

Evidentius eadem veritas colligitur ex aliis ejusdem Apostoli verbis ad Philippens. I. 23. *Coarctor*, inquit, *e duobus: desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo: multo magis melius. Permanere autem in Carne, necessarium propter vos:* Ubi Christus post gloriosam Resurrectionem suam collocatus fuerit, sacrae Literae nobis non uno in loco aperiunt. Scilicet is *in Caelum ascendit*; ibi *sedet a dextris Dei*; *Christus est in gloria Dei Patris*, eumque ibi stantem conspexit speciali visionis praerogativa Stephanus, dum a Judaeis lapidaretur. Si Paulus cupit *dissolvi*, idest optat, ut e Corpore Anima dissolvatur, reputatque *multo magis melius* sibi futurum exui carne, quam *vivere in carne*: non alia certe de caussa id cupit, nisi quia statim adjungetur Christo, in ejus consortio perennem Vitam, summamque felicitatem consequuturus. Quare jam tenes, Beatitatem ante Corporum Resurrectionem Justis promissam, eaque fiducia animatum Apostolum agnovisse, desiderandum sibi e praesenti vita decessum. Burnetum angit mirum in modum hic locus: ideoque ut ejus vim declinet, effugium non unum quaerit. Si, inquit, *corporali praesentia* se cum Christo futurum intellexit Paulus, *de tempore Resurrectionis intellexit*; *interquiete mortis pro nihilo habita: Animae enim a Corpore separatae, & ab omni materia, nullam habere possunt praesentiam corporalem & externam cum Christo durante illo statu: hoc ex natura rei est impossibile*. Inepte ac temere omnia, immo & impie. Apostolus ait: *Cupio dissolvi*, *& Esse*

& Esse cum Christo, hoc est, ut quisque intelligit, Carnis sarcinam deponere cupio, ut Anima mea ad Christum videndum ascendat. Homine autem Philosopho, eoque magis Christiano indignum est venditare, Animam humanam solutam a Corpore non posse, quamquam lumine gloriae a Deo donetur, frui praesentia Christi, cum eo esse, ipsumque intueri. Angeli certe materia corporea carent, & nihilominus *in Caelis semper vident faciem Patris mei, qui in Caelis est*, inquit Christus ipse, Matth. XVIII. 10. Et poenitentis Latronis Anima sine Corpore fuit cum Christo, beatificata illius praesentia in Paradiso. Id si quis negat, Anathemate feriendus est. Burnetus deinde, si Sanctis vita functis *praesentiam Christi spiritualem & internam* (quali etiam *in hac vita* fruuntur) concedere malumus, non repugnat. Sed & haec pugnant cum mente Pauli. Nam si, fatente Burneto ipso, & sacris Literis idem tradentibus, Sancti homines in hac vita adsunt Deo, sunt cum Deo, spiritu nempe conjuncti cum illo: nihil erat, cur Apostolus dissolutionem Corporis optaret, ut esset cum Domino; cum ipso quippe hac ratione erat etiam in Mundo vivens. Ergo necesse est intelligamus, Apostolo ante oculos fuisse, procul dubio sibi obventurum alium Animae statum, ubi ista e Corpore avolasset, idest, se potiturum non spiritali dumtaxat, sed reali praesentia Domini, quacum Visio Dei & Beatitudo conjuncta incedit.

Subdit Burnetus: *Piorum Animae post mortem dici possunt esse cum Christo, quatenus erunt in custodia Christi. Christus jam jam moriturus Animam suam in Manus Patris deposuit, idest in custodiam & tutelam Patris. Stephanus quoque moribundus in manus Christi Animam suam tradidit; Domine Jesu suscipe spiritum meum, exspirans dixit. Eodem modo Anima Sancti Pauli esset cum Christo in ipsius tutela, & apud eum deposita usque ad Resurrectionem*. Nescio, an quid Arianum insusurret nobis Burnetus, exemplum Christi adferens, deponentis Spiritum suum in Manus Patris. Numquid *tutela & custodia* indigebat Anima Christi, a qua numquam Divinitas sejuncta fuit? Stephanus autem (ut Sancti Augustini verbis utar in Sermone 319.) *pro cujus Evangelio animam posuit, illi commendavit ipsam animam. Domine, inquit, accipe spiritum meum. Fecisti me victorem, recipe in triumphum. Accipe spiritum meum. Illi persequuntur: tu suscipe; illi ejiciunt: tu intromitte. Dic spiritui meo: intra in gaudium Domini tui. Hoc est enim, Accipe spiritum meum*. Ceterum superflua haec esse, & Burnetum vagari, ut nos a scopo avertat, continuo Lector intelligat, ubi recogitet,

nihil

nihil aliud significari phrasi illa *esse cum Christo*, sive *recipi ad Dominum*, uti Tertullianus legit, quam id, quod nuper vidimus in Secunda ad Corinth. V. 8. ab eodem Apostolo repetitum, quum ait, Sanctos percupere *peregrinari a Corpore*, hoc est, mori, ac desinere in Carne morari, ut *praesentes* fiant *ad Dominum*: quae nonnisi de reali praesentia in conspectu Dei vivi, & de caelesti Gloria explicanda sunt. Quod litem denique de hujusmodi formula dicendi dirimit, idem Paulus Thessalonicens. IV. 16. postquam Resurrectionem, & postremum Christi in fine Mundi judicium descripsit, & Justos rapiendos *in nubibus obviam Christo in aera* nos docuit, addit: *Et sic semper cum Domino erimus*. Haec diligenter animadvertenda; nemo enim ex his non intelligit, *esse cum Domino* idem significare, atque Gloria ac Beatitate aeterna frui, quam ne Burnetus quidem Justis post Resurrectionem & Judicium supremum negare ausus est. Hanc ergo *Felicitatem* adepturus, quod est ad Animam, Apostolus fuit, statim ac eadem Anima *dissoluta* a Corpore fuisset, quia confestim cum *Christo*, cum *Domino*, futura erat. Inquit deinde Burnetus, Apostolum Secunda ad Corinth. V. 4. dixisse *Nolumus exspoliari*, idest non cupimus mori: heic vero cupere *dissolvi*, quod idem est ac mori; atque adeo temperanda haec esse, ut non repugnent. Sed o egregium hominem, qui levibus hisce difficultatibus distineri se patitur. Norunt omnes, in quolibet homine varios esse Voluntatis actus, immo & contrarios, ex quibus denique unus alteri praefertur. Christus quoque diversa volebat, qua Homo, qua Deus. Itaque Natura & in Justis a morte abhorret: ab ea quoque, non negabat Paulus, quin & ipse abhorreret. Verum Ratio, & desiderium migrandi ad Christum, ejusque Gloria fruendi, pergratam illi dissolutionem ipsam faciebat. Pergit Burnetus inquiens, dixisse Paulum: *Mors mihi lucrum*. Tum enumeratis tot malis & periculis ab ipso in vita toleratis, ait, mirandum esse, cur *tantillum* dicat; & certe *mortem in hac vita optabiliorem ei fuisse*. Primo somnium Burneti est illud *tantillum*; neque ejus erat, tanta confidentia definire, quantum *lucri* Apostolo obventurum erat in morte, quando is diserte infra inquit, *dissolvi, & esse cum Christo*, reputari a se *multo magis melius*: quibus verbis, uti Erasmus monuit, *duplicat comparativum ad vehementiam, ut plurimum excessum significet, idque juxta idioma sermonis Hebraici*. Accedit, quod Apostolus numquam sibi vitae hujus exitum optavit, ut tribulationibus, quas pro Christo ejusque famulis perferebat, sese eximeret. Immo placebat sibi *in contumeliis, in angustiis pro Christo*,

ut

ut ipse testatur Secunda ad Corinth. XII. 10. Quamobrem forti hilarique animo inter aerumnas sibi vires addebat, certus, quo plura in terris pro Christi gloria atque utilitate Fidelium pateretur, eo majus sibi Gloriae pondus exspectandum in Caelis. Atque heic praesertim prodit, se cupere *dissolvi*, non ut finem faciat laboribus & periculis, sed ut sit *cum Christo*, & coram Christo sistatur, cujus Gloriae participem se confestim futurum novit. Chrysostomum, ut alios omittam, audi, tutiorem certe Pauli Interpretem, quam Burnetus, Homil. III. in Epistol. ad Philippens. Cap. 1. *Dissolvi multo magis melius, & quid eligam, ignoro. Quid ais? Quum hinc abiens AD CAELUM SIS MIGRATURUS, & CUM CHRISTO FUTURUS, ignoras, quid eligas? Ecquis pugil, quum coronam possit induere, malit rursus in certamen descendere? Ecquis Dux, qui a bello cum gloria & trophaeis liberari queat, & cum Rege in Regia quietus degere, seque oblectare, adhuc & sudare praeoptet, et in aciem prodire?* Ita ille, ita & nos sentiamus oportet.

CAP. III.

Aliis Scripturae locis confirmata Catholicae Ecclesiae sententia. Non postremum tantummodo Judicium *agnoscendum, sed & alia occulta. Aliosque Christi* Adventus *admittere necesse est, tum in singulorum Fidelium morte, tum ad Hierosolymae excidium. Resurrectionis Dogma nihil pugnat contra incohatam Animarum Beatitatem in Regno Caelorum.*

USque ad Resurrectionem Burnetus vectes ferreos injecit caelesti Hierusalem, ejusque ostia omnibus, praeterquam Christo, clausit. Quam bene, hactenus vidimus. Adducatur nunc in examen alter Scripturarum locus Luc. XXIII. 41. ubi poenitens Latro dicebat ad Jesum: *Domine, memento mei, quum veneris in Regnum tuum. Et dixit illi Jesus: Amen dico tibi; Hodie mecum eris in Paradiso*. Consueverunt hoc uti, qui censent, statim a morte caeleste Regnum a Justis iniri. Et profecto quum Latro petat a Redemtore locum in ejus *Regno*, Christus vero ei *Paradisum* illo ipso die polliceatur, omnino videtur idem locus sub diversis nominibus nobis exhibitus. Verum, ne quid dissimulem, *Paradisi* appellatio apud Patres non tam liquida est, ut certam & inconcussam

ejus

ejus ſignificationem ad praeſentis controverſiae deciſionem trahere liceat. Incongruum quippe nonnullis viſum eſt, in caeleſtem Regiam fortunatum hunc Latronem invehere ante Chriſtum ipſum, qui quadraginta tantum diebus poſt Reſurrectionem ſuam illuc aſcendit. Praeterea quum triduo Anima Chriſti a Corpore ſejuncta in inferis piorum ſedibus verſata fuerit: quei tempore illo Latronis Anima facta eſt caeleſtis Regni compos? Haec tamen alios, eoſque longe plures, minime abſterruerunt, quin ſub *Paradiſi* vocabulo ſignificante deliciis refertam manſionem, *Paradiſum Caeleſtem*, ſive ſupremum Beatitatis locum deſignatum cenſuerint. Chriſtus enim inquit: *Mecum eris hodie*. Non illudit, ſed confirmat Latroni ſpem Regni, & quidem accipiendi non ſero, ſed poſtquam beata Anima ſua Corpore ſoluta fuerit. Neque opus fuit, Animam Latronis in Caelum invehere ſtatim. Etiam ad inferos deſcendens Chriſtus, Limbum Patrum convertit in locum inaeſtimabilis felicitatis. Et ubi Caelum recogites, certe ibi divinitate Chriſtus praeſens erat, atque inde, qua Deus, numquam receſſit. Ad iſta accedat Apoſtoli verbum, magni in hac quaeſtione faciendum. Nimirum Secunda ad Corinth. XII. 2. teſtatur, ſe *raptum uſque ad tertium Caelum*, atque inſuper ſe *raptum in Paradiſum*, ubi audivit *arcana verba, quae non licet homini loqui*. Quicumque ſcopum Pauli attente conſiderat, ejuſque ſermonem recte perpendit, numquam ſibi perſuadeat, raptum fuiſſe Apoſtolum in Paradiſum terreſtrem Adami, ſed quidem in ſummum Caelum, atque in Beatitudinis ſedem; ibique ineffabilia ſibi a Deo revelata: ita ut, ſi quis forte veterum minus honorifice de *Paradiſo* ſcripſerit, in Limbum Patrum, atque in inferioris terrae partes illum conjiciens, ab eo abſcedere cogamur. Certe plerique Interpretum a primis Eccleſiae Saeculis ad noſtra uſque tempora, inter quos & Hammondus Britannus, *Paradiſi* vocabulo indicatum cenſuerunt Caelum ipſum, ubi in deliciis aeternis Beatorum animae Deum intuentur, atque ejus Gloria fruuntur. At de hoc uberius infra.

Ancipitis quoque ſignificationis nomen eſt *Sinus Abrahae*. De hoc etiam infra agetur. Interea de Lazaro paupere legimus Luc. XVI. 22. *Factum eſt autem, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in Sinum Abrahae. Mortuus eſt autem dives, & ſepultus in Inferno. Elevans autem oculos ſuos, quum eſſet in tormentis, vidit Abraham de longe, & Lazarum in ſinu ejus*. Quae eo in loco Dominus tradit, aperte produnt, Divitem in tormentorum loco fuiſſe, Lazarum vero in alicujus Felicitatis regione, in quam Angelo-

rum ministerio fuerat deportatus. Praeterea sunt, qui arbitrantur, *Sinum Abrahae* significare non quempiam locum, sed honorificam sedem in regione illa, ubi cum Justis servabatur Abraham, pater *omnium credentium*. Nempe ei proximus sedebat Lazarus, apud illum supra complures alios honoratus. Et laudanda sane, immo ceteris praeferenda interpretatio. Nam & Johann. I. 18. dicitur *Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris*: & XIII. 23. *Erat ergo recumbens unus ex Discipulis ejus in sinu Jesu, quem diligebat Jesus*. Quae in eum finem commemoro, ut si quem ex antiquis offendimus, qui post Domini Ascensionem in Caelum scribant, Justorum Animas *in Sinum Abrahae* deferri, nil mireris. Per ea verba Caelestis quoque Beatitudo delineatur, in quam translatus est Abraham a victore mortis Christo. Ideo Matth. VIII. 11. dicitur: *Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham & Isaac & Jacob in Regno Caelorum*: idest, uti Grotius interpretatur, gaudia post hanc vitam, more tunc recepto, sub *Convivii* specie describens. Proinde Chrysostomus Homil. XXVII. in Matthaeum, haec de Domino nostro habet: *Caeleste Regnum non suo nomine, sed Sinum Abrahae appellavit*. Sunt & alia in hanc rem veterum loca, quae infra commemorabo.

Nunc nobis animadvertendum, Divitem *in tormentis* fuisse, atque *in Inferno* conclusum: nam verba ista in antiquis Codicibus conjunguntur cum *elevans oculos*. Quae forent ejusmodi tormenta, ille ipse prodit inquiens: *quia crucior in hac flamma*. Neque Corpus, sed Animam dumtaxat ibi excruciatam fuisse, certo agnoscimus, quum Diviti *quinque fratres* essent, adhuc in terra viventes; is autem optabat, ne & *ipsi venirent in hunc locum tormentorum*. Ergo nondum facta Resurrectio Corporum. Porro tria hinc hauriuntur, eaque maximi momenti ad controversiam nostram. Primum est, negari amplius non posse, quin Improborum Animae statim a morte in Inferorum tormenta conjiciantur, ibique excrucientur ante Corporum Resurrectionem. En Divitis Animam ad ea supplicia deductam, dum adhuc vivi ejus fratres versarentur in Mundo. Jugulant haec prorsus Burneti sententiam, qui & Injustis poenam differt usque ad postremum orbis universi Judicium, eumque Haereticum produnt. Simul etiam ostendunt, quam temere & inepte is tradat, Animas sine Corpore summa Beatitudine frui, aut excruciari non posse. Secundo, si Animae peccatorum pondere pressae, atque a corporeis vinculis expeditae, in tormentorum locum detruduntur, neque exspectanda eis est Archangeli tuba &

con-

consummatio Saeculi; par militat ratio, quare neque Justorum Animabus in Christo morientibus Felicitatis aeternae praemium differendum sit in finem usque Mundi. Nam cur par non sit utrobique divinae Justitiae mensura? Tertio, duplex Judicium a Deo faciendum Catholicorum Theologi statuunt: alterum privatum & occultum, videlicet mox ut unusquisque hominum e vivis decedit. Tunc enim quilibet aeterno Judici operum suorum rationem reddit, ejusque sententiam subire cogitur, ad praemium aut ad poenam transeunte Anima illius. Ad hujus dogmatis veritatem stabiliendam adferri consuevit Apostoli locus Hebraeor. IX. 27. *Statutum est hominibus semel mori. Post hoc autem Judicium*. Neque injuria hisce verbis utimur, quum nulla ibi inter mortem hominis, & occultum Judicis Dei tribunal mora interponatur. Et quamvis nonnulli arbitrentur, ibi Apostolum loqui non de singulari, sed de universali Judicio Dei in fine Mundi; doctrina tamen de privato Dei Judicio statim a morte hominum ex iisdem verbis multo rectius ac verisimilius resultat, utpote quae etiam ex aliis Sacrarum Literarum & Patrum documentis deprehenditur firmissima; immo sine temeritate ac laesione Christianae Fidei negari non potest. Hujusmodi Judicium agnoscit & confirmat Sanctus Thomas non uno in loco: sed praesertim in Summa Tom. III. Queast. 59. Artic. V. Praeterea Sanctus Augustinus Lib. XX. Cap. 1. de Civitate Dei, praeter *novissimum Judicium* alia agnoscit *media Dei Judicia*, quum Deus judicet *etiam de singulorum hominum operibus propriis; & homines plerumque aperte, semper occulte, luunt pro suis factis divinitus poenas, sive in hac Vita, sive Post Mortem*. Alios Patres hujus doctrinae testes infra adducam. Reliquit autem divinus Magister ineluctabile hujusmodi veritatis exemplum in Divitis Anima, nondum resumto Corpore, apud inferos excruciata. Quamobrem etiamsi aperta Scripturae verba deessent, facta non desunt, quibus ipsum dogma persuadeatur. Nimirum nullum habemus intervallum inter Divitis mortem & supplicium. Istius damnationem, istius poenam Judicis sententia praecesserit oportet. Rursus Augustinum audi Lib. II. Cap. 4. de Anima & ejus origine. *Rectissime & valde salubriter credit, judicari Animas, quum de Corporibus exierint, antequam veniant ad illud Judicium, quo eas oportet jam redditis Corporibus judicari, atque in ipsa, in qua heic vixerunt, Carne torqueri, sive gloriari. Hoc ita-ne tamdem nesciebas?* Hujus quoque doctrinae fundamenta inter cetera indicat, addens: *Quis adversus Evangelium tanta obstinatione mentis obsurduit, ut in illo Paupere, qui post*

 mortem

mortem ablatus est in Sinum Abrahae, & in illo Divite, cujus in Inferno cruciatus exponitur, ista non audiat, aut audita non credat? Haec Novatorem Burnetum feriunt, & doctrinae Catholicae vetustatem produnt. Quare prorsus corruere videas Burneti ejusdem argumentum, dum scribit: *Nec sacris Literis, nec Rationi naturali consentaneum esse videtur, summas poenas exigere, aut summa praemia erogare, antequam res in Judicium deducta fuerit, & de cujusque caussa constiterit. Judicium autem nullum memorat Scriptura sacra ante finem Mundi.* At nos jam manu tenemus, ante extremum Mundi Judicium inflictas Diviti mortuo poenas: ergo non unum tantummodo universale Judicium, sed Judicia quoque peculiaria in hominum morte a Deo habenda credamus. Infra quoque vide Caput XXVIII.

Lucis incrementum majus accipiet sententia nostra ex Johann. XIV. 1. ubi Christus ad mortem profecturus, Apostolos suos hisce verbis solatur: *Non turbetur cor vestrum. In domo Patris mei mansiones multae sunt, si quo minus, dixissem vobis: Quia vado parare vobis locum. Et si abiero, & praeparavero vobis locum, iterum venio, & accipiam vos ad me ipsum, ut ubi sum ego, & vos sitis.* Neminem futurum puto, qui non agnoscat, *mansiones* Apostolis parandas fuisse in Caelo, atque in sede omnium felicitatum, quum illas diserte Salvator statuat *in domo Patris mei*. At ecquando in eas *Mansiones* Apostolis futurus est locus? Si Burnetus auscultandus, neque post annos Mille & Septingentos paratus eis fuit locus, neque illum quisquam obtinuit; & inde erunt exclusi Justi omnes fortassis adhuc per aliquot alia annorum Millia, scilicet donec Mundo finis adveniat. Nonne hac ratione ridendae incredulis exhibentur divinae Scripturae? Quippe aut impotentiam in parando, aut promissi oblivionem, aut illudendi voluntatem Christo Domino incaute tribuit Burnetus. Verba Salvatoris, eorumque contextus hunc unum sensum praebent cuicumque videre volenti: *Verum quidem est, me discessurum a vobis: quod permolestum vobis agnosco. Verum in Caelo non mihi tantum, sed & vobis excipiendis est locus. Id non semel dixi vobis. Bene ergo vobis erit, si abiero, ac praecessero tamquam praecursor, hospitium vobis in eadem beata domo paraturus. Nam hoc facto, quum ex Mundo eritis & vos abituri, rursus ad vos veniam, & vos mecum accipiam, in Regnum Patris mei vos introducturus, ut semper ubi sum ego, & vos sitis, coheredes & participes meae felicitatis. Quare non moerori, sed gaudio discessus meus futurus est vobis.* Animadverte il-

lud

lud *Venio* pro *Veniam*, quod celeritatem reditus ſonat. Secundum Burneti ſomnia dicturus fuiſſet Jeſus: *Vado parare vobis locum extra domum Patris mei, ubi per aliquot annorum millia dormietis, ſive requieſcetis*. Sed ab hujuſmodi imaginatione manifeſte abſunt Salvatoris verba: *In domo Patris mei*, ait, in Regno Caeleſti, ubi ero & ego, *vado parare vobis locum*. In praecedenti quoque Cap. XIII. 36. interroganti Petro: *Domine, quo vadis? Reſpondit Jeſus: Quo ego vado, non potes me Modo ſequi. Sequeris autem Poſtea*. Propterea Chryſoſtomus Homil. XI. in Cap. VI. ad Hebraeos: *Praecurſor*, ait, *pro nobis introivit Chriſtus. Praecurſor autem eſt aliquorum Praecurſor, ſicut Johannes Chriſti.. Et non dixit ſolum introiit, ſed ubi Praecurſor pro nobis introiit, utpote quod nos quoque debeamus eo pervenire. Non eſt enim multum interſtitium inter Praecurſorem, & eos, qui ſequuntur; nam alioqui non eſſet Praecurſor*. Neque, ut rurſus repetam, excogitandum eſt, quoties in ſacris Literis Chriſtus *venire*, & Chriſti *adventus* auditur; ſingula ea loca unum ſignificare noviſſimum diem, quo Deus *judicaturus eſt Orbem in aequitate*. Praeter magnificum, omnibuſque viſibilem illius *Adventum* in fine Mundi, jam didicimus eſſe alios Salvatoris Adventus, ſed occultos & peculiares. Unus inter alios ſtatuendus, quum Juſti ex Mundo abituri ſunt, ut eos Chriſtus ſuſcipiat, atque in Regnum claritatis ſuae introducat. Miror, ſi ſit, qui haec in dubium vertat, quando ſatis aperte de aliis Adventibus Chriſtus ipſe nos monuit. Utique ait Johann. XIV. 23. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit: & Pater meus diliget eum; & ad eum Veniemus, & manſionem apud eum faciemus*. Ad haec Jeſus ipſe ad ſuſcipiendum Stephani morientis ſpiritum, ſe viſibilem praebuit. Tum Lucae XII. 36. inquit: *Vos ſimiles hominibus exſpectantibus Dominum ſuum, quando revertatur a nuptiis, ut quum venerit & pulſaverit, confeſtim aperiant ei*. Idem inculcat ſubdendo: *Beati ſervi illi, quos, quum venerit dominus, invenerit vigilantes. Amen dico vobis, quod praecinget ſe, & faciet illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis. Et vos eſtote parati, quia, qua hora non putatis, Filius hominis veniet*. Convivii hujus deſcriptio Caeleſtem ſine dubitatione Felicitatem deſignat, hoc eſt ineffabile illud praemium, quo ipſe Juſtos donaturus eſt, quos paratos, ſive virtutibus ac bonis operibus ornatos, atque a vitiis & peccatis alienos, in morte inveniet. Neque enim haec de ſupremo Judicii univerſalis die intelligenda ſunt. Ad Apoſtolos loquitur divinus Praeceptor, eoſque vigilare jubet. Certe illi vitam producturi

non

non erant usque ad finem Mundi. Tum ad *omnes* Parabolam & monitum extendit, ne quemquam imparatum mors offendat, atque ut quo tempore Christus ipse adveniet, occultum Judicium de morientium operibus facturus, quilibet Fidelium vigilans deprehendatur. Hoc etiam clarius expressum videas apud Marcum XIII. 33. ubi Dominus ait: *Vigilate ergo, ne quum homo venerit, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico: Vigilate.* Sententiam vero praemium statim subsequetur.

Innuitur hoc in praelaudatis verbis, dum Apostolos alloquitur, eisque *mansiones in domo Patris*, hoc est in aeterna Beatitudine, pollicetur. *Si abiero*, inquit, & *praeparavero vobis locum*, *iterum venio, & accipiam vos ad me ipsum*, quum nempe e corporeo carcere Anima vestra evolabit, *ut ubi sum ego, & vos sitis.* Non ait *Sero*, eoque minus post duo, aut tria, aut plura Annorum Millia Veniam ad vos; sed *Brevi*, quum scilicet e Mundo & vos abieritis, ut in domo Patris mei mecum semper sitis. Reminiscere, haec dici a Christo solandi caussa Discipulos, quorum cor turbatum agnoverat, quod eis dixisset: *Filioli, adhuc modicum vobiscum sum.* Non aliud ergo solatium adhibitum ad removendum ex eorum cordibus moerorem ac turbationem, excogitare possumus, nisi celerem Redemtoris ipsius Reditum, qui illorum Animas exciperet hinc abeuntes, atque in aeterna gaudia inveheret, illic, ubi Christus foret, futurus & ipsas in perpetuum. Propterea infra addit: *Non turbetur cor vestrum, neque formidet.* Cur, quaeso, timorem & angorem depositurí sunt? *Quia*, repetit, *Vado, & Venio ad vos.* Chrysostomo quoque teste Homil. 72. in Johann. quum Jesus dixisset: *Non potestis me Modo sequi*; *ne arbitrarentur diuturniorem moram futuram*, sive ne putarent, *usque ad finem Mundi* (εἰς τέλος) eum esse moraturum, addidit: *Ut ubi sum ego, & vos sitis.* Et numquid amantissimus Pater Deus morem nondum gessit unigenito Filio suo, hisce verbis tunc ipsum alloquenti? *Pater, quos dedisti mihi, volo, ut ubi sum ego, & illi sint MECUM, ut videant Claritatem meam, quam dedisti mihi*, Johann. XVII. 24. Impie aut Christum Dominum, aut Evangelistam mendacii insimulet, quicumque nondum completam voluntatem & promissionem Christi affirmare non erubescat. Disertis verbis Dominus fidem heic suam obligavit: liberare procul dubio potuit. Quis contra hiscat, aut factum non credat? Et quum dicit, *ut sint Mecum, & videant Claritatem meam, quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem Mundi*, supremam Christi Claritatem, hoc est *Gloriam* in

Caelis

Caelis prodit, de qua antea ipse Dei Filius dixerat: *Et nunc clarifica me, Pater, Apud Temetipsum* (videlicet in Regia Beatitudinis tuae) *Claritate, quam habui, priusquam Mundus esset, Apud Te*. En quare Justi cum Apostolo cupiant *Dissolvi, & esse cum Christo*; quare *peregrinari a Corpore, & praesentes esse ad Dominum*; quare *ambulare* non *per fidem*, quod solum possunt, dum in Corpore sunt, sed *per speciem*, quod Corpore solutis continget. Chrysostomus quoque Homil. 66. in Cap. XII. Johann. Domini verba interpretans: *Ubi sum ego, illic & minister meus*, haec habet: *Ubi Christus? in Caelis. Ergo ante Resurrectionem Illuc Anima & Spiritu transferemur*. Hujusmodi autem *Praemio* donari ait, qui Crucem ferunt, & sequuntur Jesum.

Atque haec evidenter produnt, quantum a veritate absit Burneti opinio, & simul quam firma sit sententia Catholicae Ecclesiae. Neque solum ad mortem Fidelium se adventurum divinus Redemtor praedixit, sed & alterum suum denuntiavit *Adventum*, occultum & ipsum, quo tempore Regnum Judaeorum excidit, capta & prostrata illorum Urbe a Romanis Anno vulgaris Epochae LXX. & annis post Ascensionem Domini fere sex & triginta. Tunc ad peculiare Judicium ingratae gentis Judaicae accessurus erat Christus. Immo Judicium illud typus fuit universalis alterius, ad quod omnes resurgentes in fine Mundi adstabimus. Vide Matth. XXIV. 2. ubi desolationem Templi praedicit, seque ea occasione adventurum: quae etsi de universali Judicio recte interpretari consuevimus, attamen respicere videntur singulare illud Judicium, quum subdat: *Amen dico vobis, quia non praeteribit generatio haec, donec omnia haec fiant*. Cum his conjunge, quae idem Dominus habet Matth. X. 19. *Quum autem persequentur vos in Civitate ista, fugite in aliam. Amen dico vobis: non consummabitis Civitates Israel, donec Veniat Filius hominis*. Confer etiam alterum locum Matth. XVI. 27. *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis. Et tunc reddet unicuique secundum opera sua. Amen dico vobis, sunt quidam de heic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis Venientem in Regno suo*. Novi, referri & ista ad gloriosum Christi adventum in fine Saeculorum, atque ad Transfigurationem proxime sequutam: quae sane interpretatio laudanda est, & mihi probatur. Nihilo tamen secius quum Adventus ille Christi futurus dicatur, vivente adhuc non uno ex Apostolis & Discipulis suis: perpendendum est, num spectare potius possit ad Judaici Regni excidium, in quo aeternus Judex

poenas

poenas jamdiu praedictas repetiit a Populo illo, suo, suorumque Fidelium persequutore indefesso. Horrendo Hierosolymae excidio notum est, saltem Sanctum Johannem fuisse superstitem. Ad ea quoque tempora referenda sunt, quae habet Sanctus Lucas in Evangel. Cap. XVII. 30. *Secundum haec erit, qua die Filius hominis revelabitur*; subdit enim: *In illa hora qui fuerit in tecto, & vasa ejus in domo, non descendat tollere illa*. Vide etiam Luc. XVIII. 7. & XIX. 39. & XXI. 6. 20. Inquit quoque Apostolus ad Philippens. IV. 5. *Dominus prope est*: quod de Christo Judice explicandum est, venturo vel ad mortem non longe futuram illorum, ad quos scribit, vel ad liberandos Fideles suos a Judaeorum impotentia: quod paucis inde annis contigit in populi illius terribili calamitate atque ruina. Idem vero Apostolus Hebraeos ad fidem Christi conversos, & a fratribus in sua incredulitate obduratis vexatos, sperare jubet pacem Hebr. X. 25. *consolantes, & tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Terribilis autem quaedam exspectatio Judicii, & ignis aemulatio, quae consumtura est adversarios*. Tum ad patientiam eos hortatur versiculo 37. haec subdens: *Adhuc enim Modicum aliquantulum, qui Venturus est, Veniet, & non tardabit*. Ita & Jacobus in Epist. sua, V. 7. *Patientes igitur estote, fratres, usque ad Adventum Domini*. Et infra: *Patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam Adventus Domini appropinquavit. Ecce Judex ante januam adsistit*. Conjungenda quoque cum hisce locis sunt, quae concordi doctrina Johannes Apostolus tradidit in Epistola Prima, Cap. II. 18. scribens: *Filioli, novissima hora est; & sicut audistis, quia Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt* (de Gnosticis Haereticis, qui Ecclesiam Dei tunc infestabant, loquitur): *unde scimus, quia novissima hora est*. Infra addit: *Filioli, manete in eo, ut quum apparuerit, habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in Adventu ejus*. Haec & alia similia referre ad universale Judicium magno cum incommodo coneris; & deceptos imaginari Apostolos Christi, blasphemiam saperet. Ergo praeter solemnem & gloriosum Christi Adventum, quem in fine Mundi Christiani quique exspectamus, alios illius Adventus in Scripturis sacris indicatos videmus; hoc est, aut ad mortem singulorum Fidelium, ad quos Apostoli scribebant, aut ad Templi & Reipublicae Judaicae postrema fata, paucos post annos subsequuta: quod & Sanctus Augustinus agnovit Lib. XX. Cap. V. de Civitate Dei. Quos autem tunc viventes hortatur Johannes, ut *quum Christus appa-*

apparuerit, habeant fiduciam (appariturum vero brevi ſatis prodit) hos Cap. ſubſequenti verſ. 2. aliis hiſce verbis ſolatur : *Cariſſimi, nunc filii Dei ſumus; & nondum apparuit, quid erimus. Scimus, quoniam quum apparuerit, ſimiles ei erimus; quoniam videbimus eum, ſicuti eſt.* Si haec, uti videtur, cum praecedentibus cohaerent, jam habes, non exſpectaſſe Juſtos Reſurrectionem Corporum in poſtremo Judicio, ut ad ſummam Beatitudinem, & *Viſionem Dei* admitterentur. Hoc ipſum vero edocuit Apoſtolus idem a Chriſto dilectus, Apocalypſ. II. 25. *Tamen id, quod habetis, tenete, donec veniam.* Et infra Cap. III. 3. *Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tamquam fur, & neſcies, qua hora veniam ad te.* Et rurſus eodem Cap. III. 11. *Quoniam ſervaſti verbum patientiae meae, & ego ſervabo te ab hora tentationis, quae ventura eſt in orbem univerſum tentare habitantes in terra. Ecce Venio cito. Tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Et infra verſ. 20. *Ecce ſto ad oſtium, & pulſo. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & coenabo cum illo, & ipſe mecum. Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo.* Luculentius eadem inculcat Sanctus Apoſtolus in fine Apocalypſeos ipſius Cap. XXII. 7. *Et ecce*, inquit, *venio velociter.* Et verſ. 12. *Ecce venio cito, & merces mea mecum eſt, reddere unicuique ſecundum opera ejus.* Et verſ. 20. *Dicit, qui teſtimonium perhibet iſtorum. Etiam Venio cito. Amen. Veni, Domine Jeſu.*

Accedat nunc Burnetus, nobiſque depraedicet unum Chriſti Adventum, unum illius Judicium in fine Saeculorum, atque in tempus adeo enorme differat proborum praemia, & poenas improborum. Exigat ille a nobis, ut ſacrarum Literarum loca proferamus, quibus ante magnum illum diem alius oſtendatur Domini Adventus, & expedita operum retributio. En loca, en lucem, a qua ipſe oculos avertit, ad gloriam e novitate dogmatis captandam unice intentus. Non nobis, inquam, ille ingeminet, *Adventum Domini* de ſolemni tantum illius apparitione in fine Mundi eſſe intelligendum. Quantum is fallatur, jam perſpeximus. *Dies* quoque *Domini* non ſemper ſupremum Judicium indicat, quum Apoſtolus ad Philippens. I. 6. ſcripſerit: *Qui coepit in vobis opus bonum, perficiet uſque in Diem Chriſti Jeſu:* hoc eſt, uſque ad obitum veſtrum, perſeverantiae gratiam vobis impertiendo. Atque huc facere, ſimulque hinc accipere poſſe interpretationem videtur locus Johannis Apoſtoli XXI. 22. ubi Dominus de ipſo dixit ad Petrum: *Sic eum volo manere, donec Veniam: quid ad*

te? Exiit ergo sermo ille inter fratres, quia Discipulus ille non moritur. Et non dixit Jesus, non moritur; sed: Sic eum volo manere, donec Veniam: quid ad te? Johannes profecto Hierosolymorum excidio superstes fuit, ad quod Dominus se Venturum praedixit. Tunc ergo habes completum Christi vaticinium. At Apostoli, quod Domini Adventum ad poenas de Judaeis sumendas tunc minime excogitarent, arbitrati fuere, ad postremum Orbis Judicium differendam fore Johannis mortem. Ejusdem vero Sancti Johannis verba nuper accepimus, hortantis tunc viventes, *ut quum Christus apparuerit, habeant fiduciam*, quem brevi Venturum prodit. At inquit Burnetus pag. 59. *Judicium nullum memorat Scriptura sacra ante finem Mundi*. Tum loca adtexit, quibus Scriptura supremum illud Judicium nobis annuntiat. Matth. XXV. 31. *Quum venerit Filius hominis in majestate sua* &c. & *statuet oves quidem a dextris suis* &c. & Prima ad Corinth. III. 13. *uniuscujusque opus manifestum erit. Dies enim declarabit* &c. & Secunda ad Corinth. V. 10. *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum* &c. Subdit Burnetus: *In his, quae pendent a voluntate Dei & a revelatione divina, non licet ad arbitrium fingere novam rerum oeconomiam, ut hypothesi serviamus.* Verum hujusmodi oeconomiam veluti novam ille sibi fingit, postquam nulla alia divinarum Literarum loca animadvertere voluit, quibus evincitur, alia quoque Judicia ante novissimum a Christo institui, & statim a morte Animas hominum aut castigari, aut mercede donari. In eo ipso Cap. V. Epistol. II. ad Corinth., uti supra vidimus, praemiserat Apostolus, nos cupere *peregrinari a corpore, & praesentes esse ad Dominum*: quae verba idem important, atque *dissolvi, & esse cum Christo*. At instat Burnetus: quid igitur ultra praestabit universale Judicium, si peculiare praecessit? Et quomodo *unusquisque* tunc *referet propria corporis*, si ante Resurrectionem, ut nuper ajebat Sanctus Johannes, redditum fuit *unicuique secundum opera ejus*? Uti ostendimus, ad singulorum hominum mortem de illorum bonis malisve operibus Deus Judicia instituit, & Evangelicum Divitem vidimus detrusum confestim fuisse in *tormenta*, atque in *flammis cruciatum*. Licet autem nobis, de ipsis privatis Christi Judiciis accipere verba Apostoli monentis: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria Corporis.* Quod si ea referre contendas ad universale Judicium, animadverte, Apostolum tan-

tum-

tummodo *de Corpore* loqui. *Propria Corporis* inquit: Tunc autem in sententia nostra unum Corpus referet praemium aut poenam; antea quippe Anima retulit. Sanctus quoque Irenaeus, quamquam Millenariorum sententiae addictus, & a Burneto pro sua sententia laudatus, dum tamen Lib. II. Cap. 34. Divitis & Lazari *relationem* commemorat, satis innuere videtur ejusmodi Judiciorum minime procrastinatam sententiam, scribens: *Per haec enim manifeste declaratum est, & perseverare Animas, & non de corpore in corpus transire* &c. *& Propheticum quoque adesse Abrahae, & Dignam Habitationem unamquamque Gentem percipere, etiam ANTE JUDICIUM*. Mirum vero est, cur Sanctus ille Episcopus, postquam agnovit, Animam Divitis statim a morte migrasse *in illum locum poenae*, hoc est, *tormentorum*, & *flammarum*, simul etiam non agnoverit, ex Justitiae mensura, Animas Justorum ante universale Judicium transferri in Caeleste Regnum, *dignam* videlicet *habitationem* morientium in Domino, uti Tormentorum locus *digna* est *habitatio* Improborum. Atqui singularia ista Judicia Dei occulta sunt, & fere semper nobis ignota; & quid de iis, qui praecesserunt, judicaverit Deus, nihil rescire licet, & nihil in posterum licebit. Porro Dies aderit, dies irae, quo tum bona, tum mala opera hominum manifesta in conspectu omnium volet Altissimus; quae nunc latent, tunc aperientur: & fiet *Revelatio justi Judicii Dei*, ut ait Apostolus ad Roman. II. 5. Neque frustra dictum putemus, ut nuper vidimus, *uniuscujusque opus manifestum erit, & nos manifestari oportet*. Scilicet, uti monuit Sapientia III. 2. *Justi visi sunt oculis insipientium mori, & aestimata est afflictio exitus illorum, & quod a nobis est iter, exterminium: illi autem sunt in pace; & casta generatio in perpetuum coronata triumphat*. Verum supremo adveniente Judicio, *stabunt Justi in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt*. Contra Impii *videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatae salutis, dicentes intra se: Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum. Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei* &c. Quare nihil privata Dei Judicia obstant, quominus solemne totius generis humani Judicium a Deo instituatur, tum ad Justorum gloriam, tum ad Iniquorum confusionem, atque ut eluceat aeterni atque incorrupti Judicis Justitia, prodentis in unoquoque, & confirmantis in omnium oculis mercedem antea in occulto redditam.

D 2 Supra

Supra objiciebat nobis Burnetus Sancti Augustini verba Lib. XII. Cap. 35. de Genes. ad Literam, videlicet: *Quid opus est Spiritibus Corpora sua in Resurrectione recipere, si potest iis etiam sine Corporibus summa illa Beatitudo praeberi?* Peto & ego, quid Augustinus responderit. At Burnetus suum non censuit reliqua referre. Ergo ubi bona hominis fides? Non veritatem inquirere, sed sententiam suam persuadere incautis, unus illi erat scopus. Adferam ego, quod ille omittendum censuit. Effrene ingenium Tertulliani in Apologiae Cap. 48. & de Animae testimonio Cap. 4. necessariam Carnis Resurrectionem censuit, *quia neque pati quicquam potest Anima sola sine materia stabili, idest Carne; & quod omnino de judicio Dei pati debent Animae, non sine Carne meruerunt, intra quam omnia egerunt.* Non uno in loco Sanctus Augustinus primam ex hisce rationibus confutavit. Et quod mirere, Tertullianus a se ipso discors in Lib. de Resurrection. inanem illam opinionem confessus fuit, quum scripsit: *Nam & nunc Animas torqueri, foverique penes Inferos, licet nudas, licet adhuc exsules Carnis, probavit Lazari exemplum.* Vide etiam infra Cap. IX. ejusmodi opinionem ab ipso Tertulliano ejuratam. Porro alteram rationem adeo exaggeravit Athenagoras, ut e justis limitibus excesserit, contendens, laesum iri Justitiam, si Animam dissociatam Corpore praemio & poenae obnoxiam statuamus, quum ad rectum Dei judicium spectet, Carni quoque suam conferre mercedem, quae particeps laborum cum in Virtutibus, tum in Vitiis fuit; *& qui singula in vita egit, de quibus judicandum est, Homo fuit, non Anima sola.* Urgent & alii Sancti Patres, sed moderatius, rationem istam, aequum arbitrati, suum quoque praemium aut poenam Corporibus, quum resurgent, in altero Saeculo non denegari; ac propterea constitutam a Deo fuisse Resurrectionem Carnis. Id & nos probamus: sed nullam agnoscimus rationem, cur Deus nequeat, sive nolit retributionem nunc dare Animabus, daturus postea Corporibus quoque, quum Resurrectionem omnibus imperabit. Augustinus autem ad propositam sibi quaestionem ea respondet, quae nunc etiam in Catholicorum schola a non paucis traduntur; scilicet, *Animam* solutam Corpore *non sic videre posse incommutabilem substantiam, ut sancti Angeli vident; sive alia latentiore caussa, sive ideo quia inest ei naturalis quidam appetitus Corpus administrandi; quo appetitu retardatur quodammodo, ne tota intentione pergat in illud summum Caelum, quamdiu non subest Corpus, cujus administratione appetitus ille conquiescat.* Origenes quoque contra Celsum Lib. VIII. in Christianis morientibus desiderium Corporis a calumniis Celsi vindicat, inquiens:

Atque

Atque hac ratione Resurrectionem quoque Justorum desideramus speramusque. Addit Augustinus, Apostolo abrepto in tertium Caelum & Paradisum, hoc defuisse *ad plenam perfectamque cognitionem rerum, quae Angelis inest. Hoc utique nondeerit, quum receptis Corporibus in Resurrectione Mortuorum, corruptibile hoc induetur incorruptione*. Itaque in Resurrectione Carnis augebitur tum Justorum Beatitudo, tum Improborum miseria: & Corpus, quo nunc Anima gravatur, ineffabilibus dotibus tunc ornatum, ei ad majorem gloriam sociabitur. Habemus ergo, dummodo justitiam heic amemus, & opere compleamus, unde spes nostra & gaudium augeatur, ubi beatam illam immutationem contemplemur, quae non minus Animam perfecta felicitate, quam Corpus felicissima immortalitate donabit.

Porro Burnetus contra *Theologiam Pontificiam* bellum continuat, inquiens, *enervari*, immo *inutilem reddi Resurrectionem*, si beatitatem Animae in Regno Caelesti anticipemus. *Quantillum est*, inquit pag. 62. *quod nobis accedit a Resurrectione, secundum hos Theologos? Quam male convenit illis cum Sancto Paulo! Hinc suum praemium unice repetit: hinc suam coronam Apostolus. Hinc aliis contra vim mortis, aut malorum quorumcumque, consolationem maxime arcessit. Postremo, quod Paulus noster Secunda Corinth. IV. 17. aeternum pondus gloriae appellat, id illi levis superpondii loco habent*. Ita ille: cui responsum velim, indulgere nimis genio suo, quicumque adeo fidenter statuit varia Scripturarum loca respicere ad unum tempus Resurrectionis, in fine tantum Mundi faciendae. Jam animadvertimus, aliter sensisse divinum Magistrum, aliter ejus Apostolos. Locus ipse Pauli nuper laudatus, videlicet: *Id enim, quod in praesenti est momentaneum & leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternum Gloriae pondus operatur in nobis*, sententiae nostrae consentaneum est. Neque enim Apostolus ejusmodi Gloriam differt usque ad excidium Mundi, ut sibi Burnetus persuadet, sed statim post excessum e vivis Justo homini tribuendam tradit, quum Cap. V. sequenti subdat, melius nobis esse *peregrinari a Corpore, & praesentes esse ad Dominum*: uti supra vidimus. Quod tamen in quaestione hujusmodi praesertim considerandum venit, duplicem ob caussam summi momenti est in Christiana Religione dogma, & spes Resurrectionis. Nam ad Corpus quod attinet, ejus restitutionem ad vitam pauci aut nihili facere videtur Burnetus; & contra pro ingenti dono Justis conferendo Scriptura sacra, & veteres quivis illam habuerunt; quod nempe corruptibile hoc induturum sit incorruptionem, & per ejus societatem multiplica-

bitur

bitur in Saeculorum fine Animabus justis laetitia. *Seminatur in corruptione*, inquit Paulus Prima ad Corinth. XV. 42. *surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria* &c. Altera caussa est, *Resurrectionis* quidem nomen respicere ad unum Corpus, quod cecidit, sed secum necessario involvere certitudinem Immortalitatis Animae, adhuc post Corporis interitum viventis, vigentis, neque dormientis, uti Burnetus arbitratur. Si Resurrectio Mortuorum datur, ergo Anima aeternum vivit, neque cum Corpore cadit. Negabant Sadducaei, teste sancto Luca in Act. Apostolor. XXIII. 8. spiritales substantias praeter Deum; scilicet negabant *Angelos, & Spiritus*, hoc est *Animas hominum*; ac propterea contendebant, *non esse Resurrectionem*. Christiani contra cum Pharisaeis sentiebant, Angelos, & Animas hominum immortales exsistere: quod postremum, ex quo Christus resurrexit a mortuis, & mortuorum Resurrectionem dilucide praedicavit, certissimum dogma evasit apud quemcumque Christi Fidelem. Si Christus resurrexit (is autem sine dubitatione resurrexit) certo nos quoque resurgemus. Hoc identidem Apostolus inculcat; ac proinde e certitudine futurae Resurrectionis pendet atque elicitur dogma de Immortalitate Animae. Haec autem summa Fidei nostrae est, heic omnis Spes Christianorum sita. Nam si Anima cum Corpore perit, quis locus, quaeso, Religioni superest? Animam non perire continuo intelligimus, quia Resurrectio futura est, ejusque veritatem confirmavit Resurrectio Christi. Igitur uti Christiani veteres vel inter ipsas aerumnas ac tormenta fortes atque hilares consistebant, quia *spes illorum immortalitate plena erat*, ita & nos alit eadem spes, & indeficienti gaudio perfundit.

Quae nunc de certitudine Animae immortalis petenda dixi e certitudine Resurrectionis, a divinae Scripturae verbis confirmantur. Salvator Mar. XII. 26. Judaeis dicebat: *De mortuis, quod resurgant, non legistis in Libro Moysi: Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob? Non est Deus mortuorum, sed vivorum*. Nondum resurrexerant Abraham, Isaac, & Jacob. Christus vero ita argumentatur: Nemo dicitur dominus rei, quae omnino periit, & nusquam est. Atqui Deus est Deus (scilicet Dominus) Abraham, Isaac, & Jacob, atque hi non sunt vivi Corpore. Ergo ii vivunt quoad Animam. Atque heic habes, ex certa Resurrectionis fide certam nobis praestari Animorum Immortalitatem. Rursus Apostolus Prima ad Corinth. XV. 16. ajebat: *Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit, vana*

est

est Fides nostra. Ergo & qui dormierunt in Christo, perierunt: Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Commemorat & Burnetus hunc Apostoli locum, ut inde educat, felicitatem Justorum exspectandam esse ex Resurrectionis die. Sed alia est Apostoli mens. Animam non extingui cum Corpore, ostendendum ille sibi sumit e dogmate Resurrectionis. Nam si stat doctrina, quam depraedicamus, fore ut Mortui suscitentur, inde consequitur, etsi nunc pereat Corpus, incolumem superesse Animam, semperque vivere, donec ad pristinam cum Corpore societatem redeat. Si vero fallax est de Resurrectione opinio, necesse est, non Corpus tantum, sed & Anima in hominis morte perierit; ac propterea *& qui dormierunt in Christo, perierunt.* Nos vero Christi sectatores, addit Apostolus, quum in praesenti vita tot aerumnis & contumeliis propter Christum, & spem vitae aeternae vexemur, si verum foret, quod nonnulli ex Ethnicis & Sadducaeis persuadere vellent, videlicet perire Animas in morte nostra: ceteris *hominibus miserabiliores* dicendi essemus, utpote quibus neque in praesenti, neque in futuro Saeculo ullum foret solatium. En cur tanti factum fuerit dogma Resurrectionis, non solum, quia rursus excitandum est Corpus, sed etiam quia inde certo hauritur a Christi Fidelibus eximium illud Religionis principium de Immortalitate Animae. Itaque sive mortui Corporis futuram vivificationem, sive Animae immortalis exsistentiam, e Resurrectionis doctrina manantem, consideremus, semper fuit, semperque erit inaestimabilis pretii apud Christianos dogma de ipsa Resurrectione Corporis. Hanc autem & sperare, & vehementer cupere non immerito consueverunt Sancti Patres. Nunc tantummodo Animae Justorum purgatae coronantur in Caelis. Tunc homo, e Corpore & Anima constans, resumta Carne, totus coronabitur. Tunc perfecta & omnibus numeris consummata felicitas erit, *Deo pro nobis melius aliquid providente*, ut qui jam praecesserunt ad aeterna gaudia, *non sine nobis consummarentur*, Hebr. XI. 40. idest non sine nobis, neque ante nos, Corpora sua in Resurrectione recipiant. Justis & nunc post mortem retributio datur & Beatitudo, quae Animabus congrua est. Postremo autem die in omnium Resurrectione plena erit & completa Beatitudo, quum suum Corpus Anima receperit.

CAP.

CAP. IV.

Apocalypseos loca quaedam non Burneti somniis, sed Catholicorum sententiae omnino faventia. Quid Altare, *quid* Thronus Dei *ibi. Remuneratio, Sanctis a Deo promissa, brevi complenda.* Requies & Requiescere *in sacris Literis, & apud Patres, Felicitatem summam in Caelis jam conlatam Justis significat. Non una* Resurrectio *in divinis Libris.*

PRaeterea inquit Burnetus pag. 43. Visne scire Justorum statum post mortem? audi Johannem in Apocalypf. VI. 9. scribentem: *Vidi subtus Altare Animas interfectorum propter verbum Dei* &c. *Et clamabant voce magna, dicentes: Usquequo; Domine, non vindicas sanguinem nostrum de iis, qui habitant in terra?* Non in Caelo, sed *sub Altari*, Sanctorum Animae adhuc quiescunt. Atqui Burnetus, uti jam monui, in sacris Literis ea tantum expiscatur, quae cum opinione sua consentire videntur; reliqua vero, quae adversantur, lubentissime dimittit, sive contemnit. Non aliter Ariani e sacro illo fonte ea tantum depromere consueverunt, quae Filium minorem Patre suspicari faciunt, ceteris parcentes, unde ejus aequalitas manifeste confirmatur. Sed est amantium veritatem, singula in divinis Libris sincere rimari, diligenter expendere, & ubi pugnantia videantur, perquam solicito studio conciliare. Mirum porro est, quei Burnetus pro sua opinione locum istum adhibeat, quum & eo ipso, neque injuria, utantur Catholici ad suam stabiliendam. Neque is ignorat, quot interpretationibus obnoxia heic sint Johannis verba. Profecto si Burnetus heic *Altare* accipit pro materiali quopiam Altari, sub quo concludantur omnes Animae interfectorum propter verbum Dei, risum commoveat, utpote qui in nubibus aedificet. Itaque animadverte, visionem istam factam fuisse Johanni in Caelo, quo nempe is raptus fuit spiritu. *Ecce ostium apertum in Caelo. Ascende huc, & ostendam tibi, quae oportet fieri post haec. Et statim fui in spiritu* &c. Apocalypf. IV. 1. Caelestem ergo Regiam exhibet ad instar Templi, ubi mystica candelabra & lampades, mysticum Altare & Sedes, sive Thronus Dei Patris cum Agno sedentis, ad quem Seniores, idest Angeli, aliique Curiae caelestis incolae dicebant: *Sedenti in throno, & Agno, benedictio & honor & gloria* &c. Quum ergo *sub Altari* Johannes

Johannes conſpexit Martyrum Animas, non in terreſtri quodam carcere eas vidit, uti ſomniat Burnetus, ſed quidem in Caeleſti Templo, ibique, ubi divina Patris majeſtas & gloria Agni, hoc eſt, Chriſti ad ejus dexteram ſedentis, effulgebat. Expetebant inſuper Martyres vindictam ſanguinis a ſe pro Chriſto fuſi, quibus reſponſum fuit, *ut requieſcerent adhuc tempus modicum*, hoc eſt, exſpectarent vindictam *poſt modicum tempus*: quod & re ipſa factum eſt in proximo Judaeorum excidio, aut in everſione Regni & Religionis Gentilium, a quibus tam enormia ſupplicia retulerant Chriſti Fideles. Atque hoc ipſum a Domino praedictum fuerat non uno in loco, ſed praeſertim Luc. XVIII. 8. *Dico vobis, quia Cito faciet vindictam illorum*. Ad haec, minime exſpectato tempore vindictae illius, *datae ſunt* Martyrum Animabus *ſingulae ſtolae albae*. Quid, quaeſo, *Stola* iſta ſignificat, niſi *Stolam Gloriae?* qua ornatum Dominum quoque Jeſum Chriſtum praenuntiavit Iſaias LXIII. 1. *Iſte formoſus in Stola ſua, gradiens in multitudine fortitudinis ſuae*. Ita mulieres ad ſepulcrum Domini poſt ejus Reſurrectionem convenientes, Marc. XVI. 5. *viderunt juvenem* (ideſt Angelum) *ſedentem in dextris, coopertum Stola candida*. Quae *Stola* Marco eſt, a Sancto Luca appellatur *veſtis fulgens* XXIV. 4. Matthaeus etiam XXVIII. 2. ſcribit: *Angelus Domini deſcendit de Caelo, & accedens revolvit lapidem. Erat autem aſpectus ejus, ſicut fulgur, & veſtimentum ejus, ſicut nix*. Quare nulla dubitatio futura eſt, quin *Stolae* ſymbolo deſignetur Gloria Sanctorum, & quidem in Caelo. Nam ſubdit Sanctus Johannes Cap. VIII. 1. *Factum eſt ſilentium in Caelo. Et vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu Dei. Et alius Angelus venit, & ſtetit ante Altare, habens thuribulum aureum; & data ſunt illi incenſa multa, ut daret de orationibus Sanctorum omnium ſuper ALTARE aureum, quod eſt ANTE THRONUM DEI*. Non alibi Altare illud, niſi in Caelo, & quidem *ante Thronum Dei*. Atque hoc Caeleſte *Altare* paſſim Sancti Patres depraedicant, ita ut ſub hoc nomine aeternam Beatitudinem & Viſionem Dei, qua Juſtorum Animae fruuntur, aut ipſum Chriſtum ſignificet. Unum do Sanctum Ephraem Syrum, qui in ſuo Teſtamento ait: *Si quis fallacibus argumentis auſus fuerit ſub Altari me collocare, SUPERNUM ac CAELESTE ALTARE talis numquam videat*. Dicuntur autem *datae ſingulae Stolae* Martyribus, quia *Animabus* tantummodo illorum datae; nam & in Reſurrectione Vitae altera etiam Stola *Corpori* dabitur, quo nempe tempore totius Hominis felicitas complebitur beatitudine perfecta.

E Sed

Sed quid ultra inquisitione fatigamur? Habemus Johannem ipsum dilucide nobis nuntiantem, quod investigamus. Pergit ille dicere in subsequenti Cap. VII. 9. *Post haec vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus Gentibus & Tribubus & Populis* (ergo de Animabus hominum heic agitur) *STANTES ANTE THRONUM, ET IN CONSPECTU AGNI, amicti STOLIS ALBIS*. Animae erant *ante Thronum*, quo nomine sine ulla dubitatione significatur beatissima Sedes Dei Patris in Caelesti Gloria. Si erant *in conspectu Agni*, qui ad dexteram Patris sedet: manifestum est, illas tum in Caeleste Regnum fuisse invectas, tum Dei visione frui. Atque hinc simul intelligis, quid *Stola Alba* significat, videlicet *Gloriam*, qua Sancti post mortem donantur. Neque minus luculenta sunt, quae subdit infra Sanctus Apostolus, inquiens: *Hi, qui amicti sunt Stolis albis, qui sunt? & unde venerunt? Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, & laverunt Stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine Agni. Ideo SUNT ANTE THRONUM DEI, & serviunt ei die & nocte IN TEMPLO EJUS*. Quae nuper ajebam de Templo Caelesti, confirmata heic habemus. Porro quisquis narrationem Johannis rite perpendet, illico intelliget, haec ab eo referri, non ad postremi Judicii diem, sed quidem ad tempora intermedia. Et quandoquidem haec ille vidit in Caelo, atque Animae illae stare dicuntur *ante Thronum Dei*: nonne vim facies sacris Literis, si secus interpretari velis, quam de Caelesti Gloria, Sanctorum Animabus jam conlata, & demum in Resurrectione Corporum perficienda? Matth. V. 34. monet divinus Magister, ne juremus, *neque per Caelum, quia THRONUS DEI est*. Sunt & alia Scripturarum loca, quae dubitare nos non sinunt, quid per *Thronus Dei* significetur. Referri huc etiam possunt, quae idem Sanctus Johannes Cap. XIV. 1. Apocalyps. se vidisse ait, Agnum nempe, idest Jesum, stantem supra *Montem Sion*: quo nomine nemo, qui recte sapiat, putet designari materiale Templum, ac Montem Hierosolymitanum, sed quidem Hierusalem Caelestem. Nam *centum quadraginta quatuor millia*, qui cum eo comitabantur, *cantabant ANTE SEDEM, & ante quatuor Animalia, & Seniores*. Erant autem, uti e praecedentibus didicimus, tam Sedes, quam Animalia & Seniores *in Caelo*. De illis vero centum quadraginta quatuor millibus dicitur: *Emti sunt de Terra*, & translati ad Caelestem Sion. *Hi sequuntur Agnum, quocumque ierit*. (Ita & Paulus cupiebat *dissolvi, & esse cum Christo*. Salvator etiam ad parandas mansiones Discipulis suis abiturum se

ſe ait, *ut ubi ſum ego, & vos ſitis.*) Pergit dicere Sanctus Johannes: *Et in ore eorum non eſt inventum mendacium: ſine macula enim SUNT ANTE THRONUM DEI.* Ergo & iſti in Caelo ſtatuendi. Ridendum vero foret, imaginari Animas in Caeleſti Regia, atque *ante Thronum Dei* poſitas, quae Viſione ipſius Dei carerent.

Denique ad iſtam veritatem ſtabiliendam non fruſtra adhibeas Sancti Pauli locum ad Hebraeos XII. 22. Poſtquam ad Fideles e Judaiſmo dixerat: *Non enim acceſſiſtis ad tractabilem Montem*, ſcilicet Sinam, ſubdit: *Sed acceſſiſtis ad Sion Montem, & Civitatem Dei viventis, Hieruſalem Caeleſtem, & multorum millium Angelorum frequentiam, & Eccleſiam primitivorum, qui conſcripti ſunt in Caelis, & Judicem omnium Deum, & Spiritus Juſtorum perfectorum.* Etſi militantem Eccleſiam heic deſignatam velis, negare tamen nequeas, quin & Eccleſia triumphans hiſce comprehendatur: quod etiam agnoverunt Interpretes ſapientiores. Nam qui in Chriſtum credit, ejuſque legem fideliter complet, communionem habet per Fidem & Caritatem cum Angelis, & filiis tum veteris, tum novi Teſtamenti, tam in Terra militantibus, quam in Caelo regnantibus. Qui heic dicuntur *Spiritus Juſtorum perfectorum*, nihil aliud ſunt, niſi Animae Juſtorum, purgatae vel ante, vel poſt mortem, atque in Caeleſtem Patriam translatae, quae nunc ibi Beatitudine fruuntur. Teſte Grotio, Hebraei quoque Scriptores paſſim admittunt *Spiritus*, Sanctorum videlicet vita functorum, qui ad *ſolium Gloriae aſcendunt citius aut tardius, quo magis minuſve purgati ex hac vita abierunt.* Mitto *Eccleſiam primitivorum*, quo nomine aut Patriarchae, aut Apoſtoli, primive Martyres inter Chriſtianos jam Caelo donati, indicari creduntur. Satis quippe ad opus noſtrum eſt mentio *Spirituum*, in *Caeleſti Hieruſalem* jam degentium, quorum conſortium Apoſtolus, non poſt Millia multa annorum, uti Burnetus cerebro ſuo ariolatur, ſed aut ſtatim a morte, aut poſt purgationem in altera Vita, ſperare Juſtos jubet. Quare teſtes habemus, contra quam Burnetus cenſuit, non uno in loco divinas Literas, minime a Juſtorum Spiritibus exſpectari redivivae Carnis ſocietatem in fine Mundi, ut ad Beatitudinem & Viſionem Dei admittantur in Caelis. Alia etiam ex parte in eamdem doctrinam conſpirant ſacrae ipſae Literae, dum ubique Juſtis faciunt praemii & Beatitatis ſpem brevi complendam, Burneto ſane adverſantes: qui ne hoc quidem factum poſt Mille & Septingentos Annos contendit; & negat ullam Retributionem bonorum operum faciendam ante extremi Judicii diem, a

quo fortaſſis abſumus per aliquot alia Annorum Millia. Non ita Chriſtus Dominus, non ita ejus Apoſtoli ab ipſo edocti nos edocuerunt; ſed illi ingentes ubique animos fecere Fidelibus pro Chriſto mortem oppetentibus, aut in Chriſto morientibus, ſpe mercedis ac retributionis propediem ſubſequuturae: Impius foret, qui aut illos deceptos, aut deceptores ſuſpicaretur. Jamque nonnulla innui loca, unde ſpes Coronae non diu differendae Juſtis ingeritur. Pauca nunc alia accipe.

Sanctus Johannes in fine Apocalypſeos XXII. 12. Dominum haec loquentem audivit: *Ecce venio cito, & merces mea mecum eſt, reddere unicuique ſecundum opera ſua*. Duo pollicetur Dominus. Primum eſt ſe *Cito* venturum. Ergo non poſt aliquot Annorum myriades: quod Burnetus perſuadere nobis vellet, unum tantummodo Adventum Domini agnoſcens in fine Saeculorum. Chriſtus autem non ſolum *Cito* adveniet, ſed etiam ſecum adferet *mercedem* operum. Et ne de vocis iſtius ſignificatione dubitatio ſuboriatur, addit *Reddere unicuique ſecundum opera ſua*. Si & *Dominus*, & *Merces* uno tempore venient, & *Cito* utriuſque erit adventus: neceſſe eſt agnoſcamus, ante Mundi excidium, quod nondum poſt tot Saeculorum curſum vidimus, Juſtorum & Injuſtorum Animabus reddi, & jamdiu redditam fuiſſe Retributionem operum, manifeſtandam poſtea univerſo Orbi in glorioſa Revelatione Domini noſtri Jeſu Chriſti. Quum vero ſubdat Dominus eodem in loco verſ. 14. *Beati, qui lavant Stolas ſuas in ſanguine Agni, ut ſit poteſtas eorum in ligno vitae, & per portas intrent in Civitatem*: quali praemio donandi ſint, & quidem *Cito*, Martyres, aut etiam quicumque Deo fideliter ſervientes in oſculo Domini decedunt, non difficile intelligimus. *Lignum Vitae*, Caelorum Beatitudo eſt. Quod ſi dubites, animadverte, promitti Juſtis ingreſſum *in Civitatem*. Quae eſt iſta Civitas? Utique Caeleſtis Hieruſalem, Eccleſia Triumphans in Caelis, quam praecedentes colores ſatis delineant. Neque alia eſſe heic poteſt: nam *qui lavant Stolas ſuas in ſanguine Agni*, procul dubio in Militante Eccleſia ſunt. Ergo ſi intraturi dicuntur, ex quo Stolas ſuas laverunt, *in Civitatem*, ingrediantur oportet in Civitatem Caeleſtem, ubi Viſio beatifica Dei intrantes manet. Accedat nunc, qui illud *Cito*, alioſque Chriſti *adventus* non multo poſt promiſſos, de uno poſtremo Judicio interpretetur: quaſi tempus inter diem, quo Dominus reſurrexit e mortuis (jam abiere Mille & Septingenti Anni) & ſupremum diem Mundi, quo univerſum quoque humanum genus reſurget, tantillum ſit, ut breve, ac *prope* & *cito* tranſiturum appellari

pellari potuerit. Nae is duriora nobis propinabit, quam concoquere nos possimus, & ferre velint increduli.

Profert etiam Sanctus Johannes in eadem Apocalypsi XIV. 13. sententiam, quam Burnetus pag. 42. praeoccupavit, veluti suae opinioni faventem. *Beati*, inquit Johannes, *Mortui, qui in Domino moriuntur*. Subdit Burnetus: *Quare vero beati? Quoniam visione Dei beatifica statim fruuntur? Hoc non occurrit apud Prophetam. Quid tum demum?* Post quae adtexit reliqua Johannis verba, quae ille ita Latine reddit: *Ut requiescant a laboribus, inquit Spiritus, & opera eorum eos subsequantur*. Haec autem opera Burnetus ait, *suum praemium tamdem habitura sunt*, hoc est, ut ille sibi fingit, quum rerum humanarum finis, fortassis adhuc remotissimus, adveniet. Verum quisquis non praeoccupato animo Johannis verba perpendet, nullo negotio inveniet, quod Burnetus quaerere, aut invenire noluit. Non dicit Spiritus, *ut requiescant a laboribus, & opera eorum eos subsequantur*; sed quidem: *Amodo jam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis. Opera enim illorum sequuntur illos. Beati* sunt, *Requiescunt*, quia Opera illorum sequuntur illos. Sed quare *sequi* dicuntur *Opera*, quae jam facta fuerunt, neque amplius exsistunt? Quia morientes in Domino secum ferunt bonorum Operum merita, atque illorum praemium a Deo consequuntur. Si merces piis a Deo promissa, in Saecula plura differtur; nonne intelligis, prorsus enervari promissionem Dei? Spes etiam nostra langueat oportet, & frustra *Beati* appellantur in pace & caritate Christi decedentes, qui fructum bonorum operum se sequentium ne post mortem quidem percipiunt. At, inquit Burnetus, fructum percipiunt, quia *requiescunt*. Scilicet, ut is pag. 83. diserte scripsit, *Animae* e Corpore evolantes transeunt *in statum quietis, silentii, & ἀεργασίας, nempe quoad Mundum externum; ut nihil habeamus commercii cum Mundo externo in statu mortis, non magis quam in statu Somni*: a quo Somno tum solum excitabimur, quum tuba Archangeli insonabit, ut ille somniat. En quo tamdem abiit *Beatitudo* morientibus in Domino promissa, & praemium Operum, quae pios vel post mortem sequuntur. Sed quanto aequius nos Justorum morientium mercedem minime procrastinatam sentimus, quum non diu procrastinandam toties divinae Literae nos certos effecerint? Nuper vidimus in Apocalypsi: *Ecce Venio Cito, & Merces Mea Mecum est*. Paria quoque habet Apostolus ad Hebr. X. 34. ubi Fideles Judaeos ad patientiam hortatur,

tatur, eisque spem ingerit praemii, in Caelis brevi complendam. *Rapinam*, inquit, *bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes, vos habere meliorem & manentem substantiam*. En bona Opera in Terris, & praemia in Caelis numquam interitura. Pergit Apostolus: *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quae magnam habet remunerationem:* hoc est, inculcat magnitudinem praemii. *Patientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem*. Sed quandonam, beate Apostole, *promissionem* reportabimus? ecquando ad *magnam* illam *Remunerationem* perveniemus? Burnetus Britannus persuadere nobis vellet, promissa Dei ne post Saecula quidem Septem & Decem completa fuisse Fidelibus, quos tu erudiebas, atque ad patientiam laborum & confidentiam animabas: immo is ad diuturniora etiam tempora illorum complementum protrahit. Verum Apostolus interrogationem nostram minime exspectavit, & Judaeis tunc in Christum credentibus, patientiam brevi coronandam pollicitus est, continuato sermone inquiens: *Adbuc enim modicum aliquantulum, qui Venturus est, Veniet, & non tardabit*.

Quid igitur aliud intelligamus in Sancti Johannis verbis, nisi *Morientes in Christo*, & sociatos operibus suis ad alteram vitam abeuntes, aut statim, aut non diu post, praemio donari bonorum Operum? Quod si forte vox *Requiescant a laboribus suis*, id unum sonare Burneto videatur, ut piorum *Animae* ad *Quietem* & *Requiem* somno similem ferantur, quam teneant usque ad supremi Judicii diem: norit Lector minus peritus, hac ipsa phrasi reapse designari beatam Vitam in Caelo Justis promissam, quum nempe requiescunt, atque aeternum requiescent, ac delectabuntur in contemplatione Dei glorificantis. Atque haec est illa *Requies*, quam Sanctus Paulus ad Hebraeos IV. non semel commemorat, inter alia scribens versicul. 10. *Qui enim ingressus est in REQUIEM EJUS, etiam ipse requievit ab operibus suis, sicut a suis Deus*. Quae quidem verba indicant jam exstitisse, qui in beatissimam illam *Requiem* fuerant translati. Quod luculentius idem Apostolus significat, dum addit: *Festinemus ergo ingredi in illam Requiem*. Certe non in Ecclesiam, sive in Fidem depraedicatam a Christo ingressuri erant (jam enim hanc amplexi fuerant Hebraei, ad quos Paulus scribit) sed quidem per bona Opera & per patientiam, in *Requiem illam* Caelestem, ad quam Legis opera non deducebant, sed Evangelii opera deducunt per Sanguinem & Merita Jesu Salvatoris nostri. Audi Chrysostomum in hunc locum, Homil. VI. in Epistol. ad Hebr.

Hebr. Τίς ἂν ἐςιν ἄλλη ΚΑΤΑ'ΠΑΥΣΙΣ, ἀλλ' ἡ ἡ ΒΑΣΙΛΕΙ'Α ΤΩ͂Ν ΟΎΡΑΝΩ͂Ν, ἧς εἰκὼν καὶ τύπος ἐςὶ τὸ Σάββατον; *Quaenam est ergo* alia *REQUIES*, *quam REGNUM CAELORUM*, *cujus imago & typus est Sabbatum?* Quod si testem cupis ab ipsis Apostolicis temporibus, accipe Sanctum Clementem I. Romanum Pontificem, ac Petri Apostoli discipulum & successorem, cui a multis tribuitur Epistola Secunda ad Corinthios, monumentum certe e primitiva Ecclesia ad nos usque productum. Ibi §. V. haec habet; *Et scitote, fratres, quod peregrinatio carnis hujus in hoc Mundo, brevis est, ac parvi temporis. Promissio autem Christi magna & admirabilis est, atque* (Α'ΝΑ'ΠΑΥΣΙΣ τῆς ΜΕΛΛΟΥ'ΣΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙ'ΑΣ, καὶ ΖΩΗ͂Σ Α'ΙΩΝΙ'ΟΥ) *REQUIES FUTURI REGNI, & VITAE AETERNAE.* Ita in Actis Martyrii Sanctae Theclae (quae Johannes Ernestus Grabe Britannus Tom. I. Spicilegii Patrum edidit, opinatus, ea ad primitivae Ecclesiae tempora spectare) legimus, dixisse Paulum Apostolum: *Beata Corpora & Spiritus Virginum, quia verbum Patris operabitur eis salutem in die Filii ejus* (ἀνάπαυσιν ἕξουσιν εἰς αἰῶνα αἰῶνος) *Requiem habebunt in Saeculum saeculi*. Paria habet Sanctus Justinus in Dialogo cum Tryphone pag. 350. Edition. Coloniens. ubi de glorioso Christi adventu in fine Mundi agens, exscindendos ab eo iniquos ait, τοὺς δὲ ἰδίους ἀναπαύσει, *Suos autem in Requie collocabit, omnia illis reddens, quae exspectaverant*. Sed & Sanctus Irenaeus Lib. V. Cap. 31. ait: *Adducens Justis Regni tempora, hoc est, Requietionem*. Clementem quoque Alexandrinum audi, qui Lib. V. Stromat. ex Platone agens de *fine vitae optimae*, inquit: *Non cessabit, qui quaerit, donec invenerit. Quum autem invenerit, admirabitur. Admirans autem regnabit: Regnans vero Requiescet.* Aliis quoque in locis Chrysostomus *Requiem* non semel pro Beatorum vita in Caelis usurpat, ut alios praeteream. Nimirum ex Epistola ad Hebraeos, atque ex aliis sacrarum Literarum locis deduxere Patres significationem vocis *Requies* in hoc sensu: quod & sexcentis aliis testibus ostendere mihi in promtu foret. Ac propterea acceptam a primis Saeculis phrasim hanc retinet Ecclesia Catholica, quum Justis vita functis a Deo precatur *Requiem aeternam*, *Requiem sempiternam*, ut caelestis Patriae delicias designet. Quei ergo in mentem Burneto venit, *Requiem* in divino Libro Animabus Justorum a Corpore segregatis promissam, nihil aliud esse, nisi ignobilem Quietem & Somnum, donec post quamplurima Saecula ad Regnum & ad Vitam aeternam in fine Mundi advocentur? Ecce Apostolos

& veteres

& veteres Patres, qui nullam aliam agnoſcunt *Requiem*, niſi *Regnum Caelorum*, & *Vitam aeternam*. Quare quum in Apocalypſi appellentur *Beati*, *qui in Domino moriuntur*, & polliceatur Deus, eos *amodo*, ideſt a tempore mortis, futuros in beatiſſima illa *Quiete*: quid aliud reſtat, niſi ut eo quoque ex loco deducamus Juſtorum Beatitudinem eximiam vel ante poſtremum Judicium; quae tamdem non primum ineunda, ſed tantummodo augenda & complenda erit, quum Caro etiam ab Animabus reſumta, in conſpectum Dei & ipſa conſcendet? Quum vero Paulus nuper Hebraeis Fidelibus, & nobis quoque dixerit: *Feſtinemus ergo ingredi in illam Requiem*, mirum eſt, quei Burnetus non perſpexerit, ſe incaute adverſari, ne dicam irridere Apoſtolo, dum contendit, ipſum, ejuſque diſcipulos, *feſtinaſſe* quidem, ut ingrederentur in *Requiem illam* Caeleſtem, ſed ne poſt Annos ſane Mille & Septingentos id illis contigiſſe, atque exſpectanda eis adhuc eſſe complura Saecula, ut illuc tamdem ingrediantur. Quis haec ferat?

Alia certe erat Paulo fiducia, alia ſpes, immo fides. Atque id ipſum erui poſſe mihi videtur ex ejus verbis ad Epheſios II. 5. ubi ait: *Et quum eſſemus mortui peccatis, convivificavit in Chriſto* (*cujus gratia eſtis ſalvati.*) *Et conreſuſcitavit, & conſedere fecit in caeleſtibus in Chriſto Jeſu*. Quin Praeteritum heic pro Futuro adhibitum recte cenſeatur, non abnuo. Quod ſpe nunc tenemus, re quoque ſuo tempore conſequemur. Nihil tamen obſtat, quo minus & Praeteritum, & Futurum Sanctus Apoſtolus conjunxiſſe potuerit. Praeceſſerant enim Stephanus, aliique Juſti inter Chriſtianos, quos Deus *conſedere* fecerat *in caeleſtibus*. Se quoque, & Epheſios, ad quos ſcribit, & ceteros in poſterum Juſtos, ſtatim a morte conſeſſuros *in caeleſtibus* tanta fiducia credit, ut ſibi videatur quodammodo factum, quod faciendum erat. Cur haec interpretatio non toleranda ſolum, ſed etiam ſine haeſitatione excipienda ſit, quae ſequuntur Apoſtoli verba, ſubindicant. Quippe ſubdit: *Ut oſtenderet in Saeculis ſupervenientibus abundantes divitias gratiae ſuae in bonitate ſuper nos in Chriſto Jeſu*. Hiſce verbis Saecula Chriſtianae Eccleſiae, ad finem uſque Mundi decurrentia, Paulus ſignificat. Si nemini (quod Burnetus opinatur) conſedere licuit, aut licebit *in Caeleſtibus*, niſi in Reſurrectione omnium: quei, quaeſo, *abundantes divitias gratiae Dei* Apoſtolus adeo extollit ſupra tempora antecedentia Chriſtum? Non defuere in Judaica Lege Sancti homines. At ubi ſtatuamus, Chriſti Fidelium juſtorum Animas, non ſecus atque Animae Abraham, Iſaac, & Jacob, ac

reliquorum

reliquorum Patrum, a Caelesti Regno adhuc exclusas, & ad illud frustra aspirantes, nisi quum tuba novissima insonabit: ubi sunt, inquiet Judaeus, *abundantiae illae divinae gratiae*, quas Apostolus in novo Foedere tantopere depraedicat? Nihil hactenus plus contigit Christianis Justis, quam Justis Judaeis. Verum quum tanta Apostolo cura sit efferendi copiam & magnificentiam bonorum, quae per Christum nobis obveniunt, & praecipue is animadvertat, nos *convivificatos* in Christo fuisse, nos *conresuscitatos*, immo & ad beatam sedem *in Caelestibus* una cum eo translatos (quod donum finis est omnium desideriorum, ac Religionis ipsius complementum) rite hinc argumentari possumus, aliam, quam putet Burnetus, esse oeconomiam Dei misericordis & Remuneratoris, neque immensas moras ejus beneficentiae esse injiciendas in remunerandis servis & amicis suis: quod & ex aliis Scripturarum locis elucere jam vidimus.

Attamen quum verbum *conresuscitavit* obstare huic interpretationi videatur; neque enim *Resurrectio* intelligi consuevit, nisi de Corpore excitato aut excitando e mortuis: quod divinae potentiae opus non in *supervenientibus Saeculis*, sed quidem in extremo Judicii die spectandum est; ac propterea aequius sit, haec interpretari de Resurrectione & Conversatione spirituali seu mystica; accuratius investigemus oportet, quae sit vis vocis istius. Nulla dubitatio est, quin *Resurrectio mortuorum*, & *Resurgere a mortuis* fere semper in Scripturis significet Corporis antea mortui reditum per virtutem divinam ad pristinam societatem & foedus cum Anima. Et quandoquidem universum hominum genus in fine Mundi excitandum e tumulis est, ut solemne Judicium Dei subeat: propterea passim in sacris Libris *Mortuorum Resurrectio* terribilem illum diem designat. Haec prima & communior significatio. Succedit & altera; nempe *Resurrectio Animae* dumtaxat, quum ipsa e peccatis resurgit Deo. Nuper dicebat Apostolus nos, *quum essemus mortui peccatis*, *convivificatos* fuisse in Christo. Quae heic appellatur *Vivificatio*, alibi dicitur *Resurrectio*. Ad Colossens. II. 12. *Consepulti ei in Baptismo, in quo & Resurrexistis per fidem*. Et ibidem III. 1. *Si Consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt, sapite*. Tertio per *Resurrectionis* vocabulum significatur consequutio Regni caelestis, seu aeternae Beatitudinis in Caelo. Luc. II. 34. haec de Domino nostro Jesu Christo Simeon praedixit: *Ecce positus est hic in ruinam, & Resurrectionem multorum in Israel*. Scilicet multi, quod in eum non crediderint, damnabuntur: multi vero, quia crediderint, salu-

F tem

tem consequentur aeternam: Habemus etiam Johann. V.29. *Et procedent, qui bona fecerunt, in Resurrectionem Vitae: qui vero mala egerunt, in Resurrectionem Judicii*. Ubi vides, *Resurrectionem vitae* significare Regnum caeleste atque aeternam Beatitudinem; & diversam hanc esse a *Resurrectione Mortuorum*, quum nempe tam probi, quam improbi suscitabuntur. Quare quum apud Lucam XIV. 14. dicitur: *Retribuetur enim tibi in Resurrectione Justorum*, ne puta cum Burneto, inde erui, tum solum a Deo retribuendum fore Justis, quum veniet Filius hominis ad judicandum genus humanum. Nam uti Grotius etiam animadvertit, *Resurrectio Justorum* idem est ac *Resurrectio vitae*, nempe quum Justus ad vitam immortalem & beatam transfertur in Caelum: quod ante Judicium supremum Animabus Justorum, heic, aut post mortem purgatis, continget; integro autem homini, hoc est & Animae, & Corpori, concedetur in extremo illo universali Judicio. Quamobrem ubi Apostolus nos *conresuscitatos* cum Christo ait, necesse nihil est in iis verbis imaginari Resurrectionem Corporum, quamquam & multi Sancti Patres in Christi Resurrectione resurrexerint & ipsi in carne, & una cum eo Caelum petiisse non immerito a multis credantur: sed interpretari licet aut de Resurrectione spiritali, aut de Resurrectione Animarum tantummodo ad Gloriam caelestem. Denique manifestum est ex Apocalypseos Cap. XX. 4. non unam Justis esse Resurrectionem. Quippe ibi de iis dicitur: *Vixerunt, & regnaverunt cum Christo mille annis. Haec est Resurrectio prima. Beatus & sanctus, qui habet partem in Resurrectione prima. In his secunda mors non habet potestatem*. Ergo duplex *Resurrectio* futura. Ex Catholicorum sententia, quam & complures e Protestantibus amplectuntur, recte sequitur, spectare *Resurrectionem primam* ad Animas Justorum Corpore solutas, atque ad visionem Dei translatas; alteram vero in fine Mundi complendam, quum nempe & illorum Corpora resurgent. Burnetus Novator explosam jamdiu opinionem Millenariorum resuscitans, primam Resurrectionem interpretatur de Resurrectione Carnis, quam post annos mille subsequetur Resurrectio ad perennem Beatitudinem in Caelis. De hoc infra agemus. Nunc satis nobis sit animadvertere, ne illum quidem inficiari posse, quin *Resurrectionis* nomen usurpatum fuerit ad designandum ingressum Justorum in possessionem felicissimi Regni caelestis. Id ille sibi fingit eventurum dumtaxat mille annos post universale Judicium. Nos hactenus ostendimus, Retributionem aut statim a morte, aut post purgationem Justis negan-

negandam non esse, atque in hoc dogma conspirare sacras ipsas Literas, quarum verba perpendimus.

CAP. V.

Millenariorum error a quibus prodierit, quosve sectatores habuerit. A Sanctis Patribus confutatus, & jamdiu explosus. Adversus illum perspicua Apocalypseos loca.

A Libris Hagiographis nos deinde Burnetus pag. 50. appellat ad veteres Patres, hoc est ad Traditionem, contendendo, tribus primis Ecclesiae Saeculis, *nullum reperiri Graecum aut Latinum, praeter Haereticos, aut unum forsan Cyprianum, qui defunctorum Animas statim a morte ad visionem Dei, & caelestis Gloriae possessionem transtulerit*. Itaque pro sua opinione laudat *Justinum Martyrem, Irenaeum, Tertullianum, Origenem, Victorinum, Lactantium*, & alios, quos Cap. I. commemoravi. Non multo studio opus fuit Burneto, ut hosce Auctores pro sua opinione congereret. Eosdem quoque Anno Christi MCCCXXXIII. laudaverat Johannes XXII. Romanus Pontifex, ut ex Historia novimus, quum in eamdem opinionem & ipse inclinaret, reclamantibus tamen Galliarum Theologis. De ipsis quoque Patribus mentionem habes apud Genebrardum & Stapletonum, atque in Comment. Kortholti ad Justinum Martyrem. Singulorum etiam verba protulit Sixtus Senensis Lib. VI. Annotat. 345. Bibliothecae Sacrae; neque ea dissimulavit Cardinalis Bellarminus Lib. I. Cap. I. de Sanctor. Beatit. Itaque non nova adfert Burnetus, sed jam protrita argumenta: quae tamen nihil obstitere, quominus Ecclesia quaestionem, cui liber cursus per complura Saecula fuerat, postremo tamdem decreto dirimeret, atque ita dirimendam justo judicio censuerit. Gravi interim culpa aut malignitatis, aut ignorantiae Burnetus laborat, quum tribus primis Ecclesiae Saeculis nullum ex Patribus opinioni suae adversantem venditat. Ego, quanta potero brevitate, duo ostendam. Alterum est, vel ipsos Patres, quos veluti commilitones suos Burnetus in aciem educit, aut magnificentius sensisse, quam ipse, de statu Animarum post mortem, aut aperte etiam adhaesisse Catholicorum sententiae. Alterum est, contra Catholicorum dogma Traditionem germanam neutiquam proferri posse. Quippe legitima illa Traditio appellatur, ut inquit Vincentius Lirinensis in Commonitorio, *quod Semper, quod Ubique,*

quod ab Omnibus traditum est. Atqui opinio de dilata usque ad excidium Mundi Beatitudine neque semper, neque ubique, neque ab omnibus tradita fuit; immo communior vel ipsis iis Saeculis, quae pro se laudat Burnetus, semper habita est Catholicorum sententia. Ergo frustra heic a Burneto exeruntur veteres, suae opinioni faventes: & potissimum quod non pauci ex iis, sive a se ipsis discordes, sive quod firmiorem demum arbitrati fuerint sententiam, quae in Catholica Ecclesia stabilita deinde fuit, in eam concessere, & adhuc militant nobis.

Quod antequam aggredior, praemittendum est, Millenarios Scriptores opinatos fuisse post Resurrectionem Carnis in postremo Judicio Sanctos cum Christo regnaturos in terra hac renovata Mille Annos; & deliciis operam daturos: quo annorum spatio transacto in Caelum denique, & ad visionem beatificam Dei conscensuri erunt. Ex opinione ejusmodi consequebatur, Sanctorum Animas e Corpore abeuntes Caelesti gloria minime donatas, neque donandas, nisi peracto universali Judicio, immo annis etiam Mille post ipsum Judicium in terra transactis. Primus commenti hujus auctor fuit *Cerinthus Haeresiarcha*, qui, vivente adhuc Sancto Johanne Apostolo, virulenta sua dogmata disseminavit. Accesserunt deinde Marcionistae, Montanistae, Meletiani, aliique Haeretici. Ad eam opinionem Catholicis quoque viris persuadendam, vel ipsis temporibus adhibitus fuit, perperam intellectus, Apocalypseos locus Cap. XX. 4. quem nuper innuebam: *Et regnaverunt cum Christo Mille Annis. Haec est resurrectio prima*. Quod certum est, inter primos *Papias Hieropolitanus Episcopus*, cui aut cum Johanne Apostolo, aut cum Discipulis Apostolorum multa fuerat familiaritas, Millenarium illud Regnum probavit, sectatus *Traditiones* sive fabulas Judaeorum, ea, quae de Regno Messiae in sacris Libris traduntur, carneis tantum oculis metientium. E Cerinthi tamen Regno commenticio Papias resecuisse creditur corporeas delicias, spiritales dumtaxat ibi excogitans: quod tamen ego affirmare non ausim. Sanctum Hieronymum testem habeo de Vir. Illustrib. Cap. XVIII. cujus verba sunt: *Hic*, scilicet Papias, *dicitur Mille Annorum Judaicam edidisse* Δευτέρωσιν: *quem sequuti sunt Irenaeus, & Apollinarius, & ceteri, qui post Resurrectionem ajunt in carne cum Sanctis Dominum regnaturum. Tertullianus quoque in Libro de Spe Fidelium, & Victorinus Petabionensis, & Lactantius hac opinione ducuntur*. En ergo unde emerserit hujusmodi opinio, ex cujus restauratione gloriam sibi nuper emendicavit Burnetus. *Judaica* nimirum

rum *Traditio*, sive Thalmudica (hoc enim significat Δευτέρωσις, ut nos docuit Sanctus Epiphanius Haeresi 33.) originem dedit Chiliastarum opinioni. Grotius quoque animadvertit, agi *de duabus Resurrectionibus*, *de Mille Annis felicibus*, *de Bello Gogi & Magogi*, *in Targum Megilla*, apud *Aben Esdram*, *Saadiam*, *aliosque Rabbinos*. Quare vides, e quam lutulento fonte haec hauserit *Papias*. Porro quis & quantus vir ille fuerit, juvat etiam discere ab Eusebio Caesariensi, qui Lib. III. Cap. ultim. Histor. de ipso in haec verba loquitur: *Nuda vocis Traditione ad se pervenisse plura testatur, novas quasdam scilicet Salvatoris Parabolas ac Praedicationes, aliaque Fabulis propiora. Inter quae & Mille Annorum spatium post Corporum Resurrectionem fore dicit, quo Regnum Christi corporaliter fiet in orbe terrarum. Quae quidem ita opinatus esse videtur Papias ex male intellectis Apostolorum narrationibus, quum ea, quae arcano quodam sensu, & exempli caussa ab illis dicebantur, non satis pervidisset. Fuit enim Mediocri admodum Ingenio praeditus, ut ex scriptis illius conjicere licet. Plerisque tamen post ipsum Ecclesiasticis Scriptoribus ejusdem Erroris occasionem praebuit, hominis vetustate sententiam suam tuentibus: puta Irenaeo, & si quis alius ejusdem Opinionis fautor exstitit.* En qualem ducem sequuti sunt Irenaeus, Justinus, Tertullianus, ceterique Chiliastae: qui quando in ejusmodi opinionem concesserant, nil mirum, si coacti sunt negare Sanctorum Animabus Beatitudinem in caelesti Regia ante postremum Christi Domini Adventum; ridiculum quippe fuisset eas a tanto gaudio exturbare, ut Mille Annis post Resurrectionem Corporum in Regno terreno versarentur. Verum etsi quatuor primis Ecclesiae Saeculis licuit huic opinioni adhaerere, illustresque viri eam adoptasse & tradidisse reperiantur: nihilo tamen secius doctissimi inter Patres ab ea semper abhorruerunt.

Quid *Eusebius* senserit de illa, jam accepimus. Pari constantia non uno in loco Sanctus *Hieronymus Judaicum Dogma* ipsam appellat, & in Proemio ad Lib. XVIII. in Isaiam Prophetam auctor est, *Sanctum Dionysium* Episcopum Alexandrinum in Libris contra Nepotem Episcopum, Millenarii Regni fabulam insectatum fuisse. Hieronymi haec sunt verba: *Irenaei tantum Lugdunensis Episcopi faciam mentionem; adversum quem eloquentissimus Dionysius Alexandrinae Ecclesiae Pontifex elegantem scribit Librum, irridens Mille Annorum Fabulam, & auream atque gemmatam in terris Hierusalem* &c. Floruit Sanctus Dionysius, Origenis Discipulus, Saeculo Christi Tertio, atque ab Anno CCXLVII. usque ad CCLXIV.

aut

aut CCLXV. Cathedram illam tenuit, vir ſacra eruditione & eloquentia ſupra ceteros ſui temporis clariſſimus. Hic autem tanta vi rationum in Millenarios pugnavit, qui in ſua Dioeceſi ſuccreſcebant, ut omnes ab iſta opinione abduxerit, & ſchiſma eam ob cauſſam natum, Euſebio teſte, ſuſtulerit. Niſi nobis tempus edax invidiſſet Libros *Caii Presbyteri Romani*, qui Sancto Dionyſio longe antiquior fuit, fortaſſis & ab illo Millenarium Regnum impugnatum videremus. Is certe, Euſebio teſte Lib. III. Cap. 28. Hiſtor. Cerinthum carpit, quod ab illo primum venditata fuerit ejuſmodi illuſio. Quum tamen liberum adhuc cuicumque foret Millenarium hoc ſomnium amplecti, non defuere Saeculo Chriſti Quarto, qui ſuum illi ſuffragium addidere. Prae ceteris Apollinarius junior, innumerabilium voluminum Scriptor, ſed & non unius haeretici dogmatis diſſeminator, circiter Annum CCCLXX. eamdem recoxit crambem, Libris editis adverſus Dionyſium Alexandrinum. At in Apollinarium hac de cauſſa Sanctus *Epiphanius* Haeres. LXXVII. §. 26. & Sanctus *Baſilius* in Epiſtol. LXXIV. inſurrexerunt. *Didymus* quoque Alexandrinus Enarrat. in Epiſtol. I. Petri, Sanctus *Ephraem* in Opuſc. CXI. *Nazianzenus* quoque, & *Dionyſius*, ut vulgo dicitur, Areopagita in Lib. de Eccleſiaſt. Hierarch. Chiliaſtarum ſomnia improbarunt. Anathemate inſuper perculſus fuit ob varios de Chriſto errores idem Apollinarius a Damaſo Papa in Romana Synodo, uti memoriae prodidit Sozomenus, Anno CCCLXXIII. ut nonnulli putant, ſive CCCLXXVI. aut CCCLXXVII. ut alii arbitrantur. Porro ſacrorum Annalium parens Baronius ſcribit, in eo ipſo Concilio damnatum fuiſſe Chiliaſtarum errorem, qui propterea deinde evanuit. Et profecto nulla dubitatio eſt, quin impia Apollinarii dogmata de Trinitate & Chriſto proſcripta tunc fuerint. Verum ad Millenarii Regni opinionem quod attinet, eadem ſententia illam profligatam fuiſſe, conjectura quidem doctiſſimus Cardinalis cenſuit, ſed nulla certa monumenta evincunt. Immo illam intactam adhuc abiiſſe, ſunt quae mihi perſuadent. Nam praelaudatus Hieronymus in eodem Proemio Lib. XVIII. in Iſaiam, ubi tradidit Judaicum Millenarii Regni commentum disjectum fuiſſe a Dionyſio Alexandrino, haec addit: *Cui duobus Voluminibus reſpondit Apollinarius, quem non ſolum ſuae ſectae homines, ſed & noſtrorum, in hac parte dumtaxat, plurima ſequitur multitudo, ut praeſaga mente jam cernam, quantorum in me rabies concitanda ſit*. Haec literis conſignabat Hieronymus poſt Annum Chriſti CCCCIX. Neque enim prius Commentarios

tarios in Isaiam elucubrasse potuit, uti Martianaeus ostendit. Si Romae in solemni Concilio Millenarius error nigro obelo confixus fuisset, veri minime videtur simile, tot e Catholicis, quum haec scribebat Hieronymus, ab ipso fovendo nondum fuisse deterritos. In aliis quoque Libris post Sancti Damasi mortem scriptis is minime audet Haereticam appellare hujusmodi opinionem. Ad haec Sanctus Augustinus Lib. XX. Cap. 7. de Civitat. Dei, hoc est in Opere, quod ipse ad umbilicum perduxit circiter Annum Christi CCCCXXVI. opinionem hanc neque prorsus extinctam, neque omnino exsecrandam prodit, immo se olim in eam concessisse testatur. *Quae opinio*, inquit, *esset utcumque tolerabilis, si aliquae deliciae spiritales in illo Sabbato adfuturae Sanctis per Domini praesentiam crederentur. Nam etiam nos hoc opinati fuimus aliquando*. Denique pro eadem opinione circiter Annum Christi CCCCXV. stetit Severus Sulpicius. Nam, uti Sanctus Hieronymus Lib. XI. Cap. 36. in Ezechiel. scribit, Millenarium Regnum pollicitus nobis fuit *nuper Severus noster in Dialogo, cui Gallo nomen imposuit*. Itaque Millenarii erroris funus tutius differatur in Saeculum Christi Quinctum, quo revera leves in auras abiit. Sunt qui scribant, illius caussa a Gelasio summo Pontifice Anno CCCCXCIV. Severi Sulpicii Dialogum in Concilio Romano improbatum fuisse. Ego rem in medio relinquo. Certe Gennadius in Opusculo de Ecclesiastic. Dogmat. ejusmodi Opinionem, uti sacris Literis adversantem, improbat.

Ceterum in confutanda Millenariorum Fabula tempus ego non teram. Laterem lavant, & caecutire volunt in meridie, qui temporibus nostris, ut aliquid novi adferant, a doctioribus & sapientioribus hac in re dissentire non erubescunt. Hoc unum dicam, videlicet, Sanctum Johannem in Apocalyps. XX. 4. dum ait: *Et vixerunt, & regnaverunt cum Christo Mille Annis*, perspicue haec scripsisse de Martyrum *Animabus* a Corpore separatis; vidit enim *Animas decollatorum propter testimonium Jesu*; atque adeo illarum Regnum statuitur, antequam cum rediviva Carne contubernium recipiant. Dicit, inquam, *Animas*: quo nomine, quum de vita functis agitur, mortalium tantummodo Spiritus designantur. Quid ergo Millenarius Burnetus studet, ut incautis obtrudat, non Anima tantum, sed & Corpore e mortuis suscitato, regnaturos Sanctos cum Christo in somniato suo Regno? Deinde quid est, quod post Mille Annos *solvetur Satanas, & seducet Gentes, quae sunt super quatuor angulos terrae, Gog & Magog?* Si Burneto fides,

praecedet

praecedet totius generis humani Resurrectio in Carne, ac supremum Christi Judicium: deinde succedet terrenum Christi Regnum cum Sanctis, Mille duraturum annos. Et nihilominus vides, etiam durante Regno Christi, innumerabiles Gentes a Deo aversas, testante Sancto Johanne, superfuturas esse in terra. Prorsus haec abhorrent a descriptione extremi Judicii, quam Sanctus Matthaeus nobis proposuit. Sed persequi non juvat multiplicia Burneti somnia, qui hisce, & aliis, dum vixit, inanibus phantasmatibus oblectatus est, suaeque Genti aut mirandi, aut ridendi non semel occasionem praebuit. Quicumque sapit, facile intelliget, Johannis prophetiam, alioqui perobscuram, de Regno Christi mille Annos duraturo, ut sibi divinae Literae constent, immo ut secum sit concors idem Sanctus Apostolus, non aliam admittere interpretationem, quam quae a Sancto Augustino, praelaudato Lib. XX. Cap. 7. de Civit. Dei, aut a Sancto Thoma Aquinate, aliisve praecipue Catholicis adfertur. Nempe Regnum Christi, aut Ecclesiam Dei significat, quam constituunt tam viventes, quam mortui in Christo; aut quod aliis veri videtur similius, Ecclesiam dumtaxat triumphantem in Caelis, quam Justi post Christi mortem ac ascensionem implere coeperunt, & augebunt, usquequo humanis rebus finem imponat gloriosus Christi judicaturi Adventus: Neque enim aliud *Mille* annorum numerus significat, ut Sancti Patres docuerunt, nisi tempus ab initio Ecclesiae futurum usque ad finem Mundi. Dum fluit hoc tempus, *Animae decollatorum propter testimonium Jesu* regnant & regnabunt *cum Christo*. Nisi vim facere velis verbis Apostoli, negare nequeas, quin ille nobis exhibeat Sanctos regnantes, non viventes in terris, sed jam morte praereptos; & quum *Animas* ait, satis indicat, se de iis agere, qui nondum per Resurrectionem in fine Mundi eventuram, Corpora resumserint. Atqui ejusmodi Sanctorum Animae *regnaturae* dicuntur *cum Christo*, idest futurae tamquam Reges, donec supremi Judicii dies adveniat: quid aliud, quaeso, rite interpretari possis, nisi magnificam eorum Gloriam in Caelis, exemplo a terrenis Regibus deducto, qui supra ceteros mortalium splendere, felicesque esse putantur? Quod praesertim de Sanctis verum sit necesse est, quando *regnare* dicuntur *cum Christo*, quem certo novimus esse *in Gloria Dei Patris*. Addit Sanctus Johannes: *Beatus & Sanctus, qui habet partem in Resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem*. Ergo duplicem Resurrectionem Johannes nobis exhibet. Prima Justos morientes tantummodo respicit, quorum Animae e mortali ac terrena habitatione hac emi-

grantes,

grantes, ad immortalem & beatissimam in Caelis vitam resurgunt. Altera deinde Resurrectio erit Justis, quum in excidio Mundi Corpus resumentes, illud quoque ad immortalitatem ac Beatitudinem, judicante & jubente Christo, perducent. Duplicem similiter *mortem* Apostolus statuit. Prima mors tam Justis, quam Improbis continget, quum nempe Anima separatur a Corpore. Mors altera, quum Impiorum Animae una cum Corpore in aeterna supplicia trudentur: quae *Mors secunda potestatem non habet* in eos, quibus *Resurrectio prima* donata est. Dilucide vero innuit Sanctus Johannes, quid futurum sit post *Mille annos*, dum subdit: *Et quum consummati fuerint Mille Anni, solvetur Satanas de carcere suo, & exibit, & seducet gentes.* Habes heic dies Antichristi. *Et vidi mortuos magnos & pusillos, stantes in conspectu Throni. Et libri aperti sunt. Et judicati sunt mortui ex his, quae scripta erant in libris, secundum opera ipsorum.* En postremum ac solemne Christi Judicium in fine Mundi, toties in divinis Voluminibus depraedicatum. Atque illud, non ante Mille Annos, ut Millenarii somniarunt, sed post. *Et Infernus & Mors missi sunt in stagnum ignis. Haec est mors secunda.* Ecce Christi Judicis sententiam: *Ite in ignem aeternum*, quae in Peccatoribus completur. *Et vidi Caelum novum* &c. Heic Caelestis Patria, plenaque & perfecta Beatitudo Justis conferenda in Caelis describitur, ad quam Justorum Animae cum Corporibus conjunctae advolabunt, uti Sanctus Augustinus tradit. Satis nobis futurum est, cum Cerinthi deliramentis, ineptiisve Papiae, sive cum omnium Chiliastarum figmentis componi non posse hunc Apocalypseos locum; immo inde validius confirmari Catholicae Ecclesiae sententiam de conlata & conferenda Justis caelesti Beatitate, minime exspectato postremo divini Judicis Adventu.

C A P. V I.

Improbi statim post mortem in Inferorum poenas conjecti. Martyrum Animae Corpore solutae, communi Ecclesiae calculo, confestim Beatitudine Caelesti donatae. Non unus Dies Domini; *non unus* Adventus. *Neque tantum Martyres, sed & ceteri Justi, non exspectato Corpore, Caelorum Regnum ingressi.*

VEterum Traditionem pro Opinione sua laudat, nobisque objicit Burnetus; merito-ne, ad inquirendum nunc progrediamur. Ego tria ostendenda mihi sumo, quae veluti Theoremata tria

prae oculis futura semper nobis sunt in quaestione, quam prae manibus habemus. Primum est, communem ab exordio Ecclesiae sententiam fuisse, Improbos, atque in peccatis ereptos vitae, illico in aeterna Supplicia fuisse deturbatos. Secundo, communiter quoque creditum, Martyrum in primis Animas post tormenta ac mortem in beatissima Caeli tabernacula sine mora fuisse translatas. Tertio, etsi non defuerint, qui ad universalis usque Resurrectionis tempus differendam censuere caelestis Beatitatis possessionem: contrariam tamen doctrinam, quae in Ecclesia Catholica viget, praevaluisse semper; neque illam novam, sed ab ipsis Apostolorum temporibus acceptam, dignam tamdem fuisse visam, quae post serium examen stabili decreto firmaretur. Si tria haec ostendero, nullus dubito, quin aequus rerum judex continuo intelligat, vel eos ipsos, qui tamdiu distulere aeternam felicitatem Justorum, non amplius esse audiendos.

Theorema Primum.

Nam primo ubi firmum stet, a primis Ecclesiae Saeculis persuasum fuisse Christianis, Injustos post mortem in Inferorum tormenta continuo abripi, ruant etiam oportet fundamenta quaevis, quibus nititur Burneti fabrica, & suffragium ex aliquot veterum Patrum auctoritate petitum. Contendit ille, in uno universali Judicio totius humani generis opera esse examinanda, & tunc solum decernendum Bonis praemium, Malis supplicium, Animabus defunctorum interea dormientibus, & postremi illius diei sortem aut faustam, aut miseram exspectantibus. Contra, si constet, Impiorum & Iniquorum Animas, vix e Corpore solutas, in Tartareas poenas detrudi: jam manu tenes, praecessisse privatum & occultum operum examen, Deique Judicium, & reorum poenam: quae cuncta manifestanda demum erunt in generali publicoque Christi Judicio. Atqui ita se rem habere, neque id negari posse sine blasphemia, vidimus exemplo Divitis Evangelici, ad *flammas & tormenta damnati*; & quidem ante supremum Judicium, quia vivere adhuc super terra pergebant illius fratres. Neque secus sensere antiqui Patres. Praeterea si Improbos sine mora plectit debitis poenis divina Justitia: quicumque rite ratiocinari novit, necesse est, simul agnoscat, Probos quoque sine mora praemio & gloria donandos a Deo. Mensura haec, & non alia, infinitam illius Bonitatem decet; & praecipue *quia misericors Deus paratior est ad Remunerandum*

Bonos,

Bonos, *quam ad Puniendum Indignos*, uti scribit Auctor Operis Imperfecti in Matth. Homil. XXV. Deus quippe *dives est in misericordia*, Ephes. II. 4. atque is ad nos venit, *ut ostenderet divitias gloriae suae in vasa misericordiae*, *quae praeparavit in gloriam*, Roman. IX. 23. Itaque injuriam incaute Deo inrogat, qui illum sibi fingit ad poenas omnium atrocissimas a Malis exigendas velocem; ad praemia vero, toties servis fidelibus promissa, tardum & reluctantem, ut jam Mille & Septingenti fluxerint Anni absque praemio, immo in plura adhuc Saecula Retributio procrastinetur.

Theorema Secundum.

Ad secundum quod attinet, ubi constet testimonio veterum, ferri sine cunctatione ad caelestia gaudia Animas Martyrum: fateri cogimur, evanescere prorsus Burneti somnia, claudentis ostia quaeque Caeli ferreo repagulo, & contendentis, ea dumtaxat referanda, non in universali Judicio Christi, sed Mille Annos post ipsum Judicium. Et profecto jam vidimus gloriosos illos Athletas *ante Thronum Dei*, *& in Conspectu Agni amictos stolis albis*. Quod si pro Christi nomine mortem generose oppetentibus a Sancto Stephano ad nostra usque tempora patet Caelestis Aula: nulla superest caussa, cur non & reliquis Justis ad beatissimas sedes illas apertus sit aditus. Et quidni? De Martyribus ait Dominus Matth. V. 10. *Beati*, *qui persequutionem patiuntur propter justitiam*, *quoniam ipsorum est Regnum Caelorum*. Matth. X. 32. *Omnis ergo*, *qui confitebitur me coram hominibus*, *confitebor & ego eum coram Patre meo*. Et Marc. VIII. 34. *Qui perdiderit animam suam propter me & Evangelium*, *salvam faciet eam*. At ille idem Dominus de reliquis Justis inquit Matth. V. 3. *Beati pauperes spiritu*, *quoniam ipsorum est Regnum Caelorum*. *Beati mundo corde*, *quoniam ipsi Deum videbunt*. Et in Apocalypseos XIV. 13. *Beati*, *qui in Domino moriuntur*. *Opera enim illorum sequuntur illos*. Et Jacob. I. 12. *Beatus*, *qui suffert tentationem*; *quoniam*, *quum probatus fuerit*, *accipiet coronam vitae*, *quam repromisit Deus diligentibus se*. Cedo locum aliquem sacrarum Literarum, ubi a Martyribus distinguatur sors reliquorum Justorum, ita ut hisce, & non illis, Remuneratio exspectanda sit post enormes illas moras, quibus illorum spem irridere videtur eruditio Burneti. Nullum proferes. Reliquum ergo est, quando sanguinem pro Christo dantes caelestis Regia continuo excipit, ut & pari munere donentur ceteri morientes in Domino, dum nihil ex-

piandum habeant in altera vita. Rursus vero hinc elucet, in Martyrum morte Judicium a Christo institui de illorum operibus, Judicium inquam nobis occultum, & ab altero in fine Mundi palam habendo diversum: quod supra innuimus, atque immerito Burnetus agnoscere noluit. Animae profecto e Corpore abeuntes, non sua sponte in Caelum ascendunt, aut in Inferorum supplicia descendunt. Ex judicio ac sententia Judicis aeterni variae illarum sortes pendent, & poenae vel praemia a justo Deo decernantur oportet. Igitur ubi pateat, neque Impiis, neque Martyribus Retributionem differri post mortem: nonnisi temere peculiare ejusmodi Animarum Judicium negetur. Quod si de Martyribus id fateare, cur & ceteris Justis non idem contingat? Atque huc etiam referri posse puto Parabolam Talentorum Matth. XXV. 14. Haec bonus Pater, qui in Caelis est, unicuique pro suo arbitrio distribuit, a singulis postea rationes exacturus de recto usu & lucro percepto. Qui quinque acceperat, totidem lucratus est. Itaque, veniente Domino, gratissima illa verba audit: *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Servus autem piger atque inutilis ejicitur *in tenebras exteriores: Illic erit fletus & stridor dentium.* Certum est, heic summam Justorum omnium Beatitudinem, & vicissim Improborum aeternas poenas designari. Quum ergo statim a morte Martyres praemia percipiant pro bono usu talentorum suorum; Improbi vero *in tenebras exteriores* projiciantur: aequum est arbitrari, reliquos etiam Justos ad eamdem advocari mercedem post mortem. Neque enim, repetere liceat, unus Christi Domini ad universale Judicium *Adventus* excogitandus est. Ad singulorum quoque mortem is venit, & judicat. *Vigilate ergo*, inquit ille Matth. XXIV. 42. *quia nescitis, qua hora Dominus vester venturus sit. Beatus ille servus, quem, quum venerit Dominus ejus, invenerit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.* Uti Sanctus Johannes Chrysostomus, aliique animadverterunt, ad cujuscumque mortem venire heic dicitur Christus. Neque secus patitur verborum sensus; ejus enim improvisus adventus deprehensurus est Servum *operantem & paratum. Ideo & vos estote parati, quia, qua nescitis hora, Filius hominis venturus est.* Praeterea non haec dicit Christus ad illos dumtaxat, quos viventes Archangeli tuba ad supremum Judicium vocabit. Nullius roboris, nullius usus sententia & exhortatio fuisset, si eos tantum respiceret, qui tunc in vivis non erant, ac solum post tot Saecula in vivis futuri essent.

sent. Alloquitur Dominus Apostolos ipsos, atque ad eos dicit *Vigilate*; alloquitur & omnes, qui in ipsum credent usque ad finem Mundi; & *Beatos* quoslibet Servos appellat, quos, quum venerit Dominus, ut e terreno domicilio educat, invenerit operibus bonis deditos, & in justitia stantes. Et quare *Beatos?* Quia cum illis statim rationes inibit; atque uti Martyres, ita & illos *super omnia bona sua constituet*, & unicuique e vestigio dicet: *Euge Serve bone, intra in gaudium Domini tui*. Itaque repeto, *Adventus Domini* non unus est, ut Burnetus sibi persuadet, neque unus est *Dies Domini*. Mortis quoque nostrae *Dies* hoc etiam nomine significatur in sacris Literis. Locupletem habemus testem, Sanctum videlicet Hieronymum, cujus verba sunt Cap. II. in Joelem: *Diem autem Domini, Diem intellige Judicii, sive Diem Exitus uniuscujusque de Corpore. Quod enim in Die Judicii futurum est omnibus, hoc in singulis Die Mortis impletur*. Chrysostomus vero Homil. 78. in Cap. XXIV. Matthaei, & Epistol. VI. ad Theodorum Monachum, verba illa Domini interpretans Luc. XII. 39. *Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret* &c. *Et vos estote parati, quia, qua hora non putatis, Filius hominis veniet*, ait, illic agi de singulorum excessu e vita; nam & tunc venit Dominus ponere rationem cum servis suis. Jam vidimus, Regnum Caelorum, ac Visionem Dei quibusque Justis a Deo misericorde promitti; atque ubi statuamus, tantum praemium statim subsequi certamina & mortem Martyrum: minorem fortasse, beatam tamen in Caelis mercedem Confessoribus quoque & reliquis Justorum Animabus confestim, aut brevi conferendam credere cogimur. Id autem luculentius intelliges, quoties recogitabis, apud veteres non eos tantum, qui pro Christi nomine aut tormenta tolerarunt, aut etiam vitam dederunt, sed & ceteros Deo fideliter in sanctitate & justitia servientes, *Martyrum* appellatione fuisse donatos. Primi quidem per antonomasiam, & excellenti quodam, proprioque titulo, appellati *Martyres*; reliquis per analogiam par nomen tributum fuit. Antiquissimus Scriptor Clemens Alexandrinus Lib. IV. Stromat. *Si igitur*, inquit, *Confessio Dei est Martyrium*, sive Testimonium; *quaecumque Anima se pure & sincere gessit cum agnitione Dei, & quae praeceptis paruit, Martyr est, & vita, & sermone; quomodocumque liberetur a Corpore, fidem tamquam sanguinem, per totam vitam, & etiam in exitu, profundens*. Rursus in eodem Libro ait: *Quicumque autem Salvatoris mandata exsequuntur, in unaquaque actione sunt Martyres*, sive testes. Paria habet Chrysostomus Homil. XI. in Epistol. ad Hebraeos, & Homil. II. in Epist. ad Corinthios, & alibi idem tradit.

Quocum

Quocum video concordes Sanctum Methodium apud Epiphanium Haeref. LXIV. Nazianzenum in Oration. VI. Ambrofium Sermon. XX. in Pfalm. 118. Auguftinum, Gregorium Magnum, & alios. Itaque vix nihil erit, cur Juftus, quum poftrema vitae dies inftabit, invideat maturae Martyrum felicitati. Ipfius nempe Spiritus ad illorum confortium, atque ad patriam caeleftem e veftigio advolabit. Si Martyrium verum ita culpas & maculas Animarum eluit, ut purae fiftantur ante Dei folium: cur ceteris, quibus eft meritum aeternae Gloriae, Caelum praecludatur, Martyribus jam referatum, neque amplius claufum, uti fuit fub veteri Lege?

Theorema Tertium.

Quanto autem magis in hanc fententiam defcendendum erit, quoties animadvertamus, ne ipfis quidem Ecclefiae primitivae temporibus umquam defuiffe, immo fupra ceteros abundaffe, qui illam non folum tradidere, fed & meliorem, facrifque Literis, & beneficae Dei noftri naturae ac voluntati congruentiorem cenfuerunt? Si quid difcriminis in eorum dictis occurrit, uti videbimus, de aeternae potius Felicitatis Loco, quam de ipfa Felicitate fuit. Quare nihil eft, quod Burnetus pro fua opinione antiquos Patres proferat. Proferimus & nos, & quidem longe plures, atque hac in re fide & veneratione majori dignos; ufque adeo, ut is concentus deprehendatur inter facras Literas, quarum verba attulimus, & Patres ipfos, ut ipfi quoque Adverfarii, fi forte opus fit, habituri fint, unde a Burneti Novatoris opinione longius avertantur, & in antiqua Catholicae Ecclefiae fententia perftandum judicent. Catholicis enim nihil heic dubitationis reftat, ex quo Ecclefia falli nefcia fuum interpofuit folemne decretum. Age vero in veterum examen, quo nos Burnetus vocat, invadamus.

CAP. VII.

Sancti Clemens I. Papa, Ignatius Antiochenus Epifcopus, Polycarpus Epifcopus Smyrnenfis, Ecclefia itidem Smyrnenfis, teftes minime procraftinatae Beatitudinis Sanctorum.

ET primo pro fe Burnetus laudat *Sancti Clementis Romani Pontificis*, qui Anno Chrifti Centefimo coronam Martyrii affequutus eft, Epiftolam Primam ad Corinthios, ubi Cap. V. Apoftolus Paulus

Paulus *Martyrium passus* dicitur, *& ita e Mundo migravit* (*καὶ εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἐπορεύθη*) *atque in Locum Sanctum abiit*. Et infra Cap. L. ejusdem Epistolae addit: *Generationes omnes ab Adamo usque in hodiernum diem praeterierunt. At qui per Christi gratiam consummati sunt in Caritate, habent* (*χώραν εὐσεβῶν*) *Locum Piorum, qui manifestabuntur in visitatione Regni Christi*. Nullum, inquit Burnetus, heic summi Caeli, nullum Visionis beatificae verbum. Dicit dumtaxat *Locum Sanctum, Locum Piorum*. Utique hoc dicit, sed satis adversus Novatores dicit. Nam quid aliud est *Locus Sanctus*, nisi Caelum ipsum, in quo habitant & habitaturae sunt Justorum Animae, quarum gloria in adventu glorioso Christi Manifestabitur? *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in Loco Sancto ejus? innocens manibus & mundo corde* &c. inquit Psalmista XXIII. 3. Ut ut haec terrestrem Hierusalem, ac Templum Domini significare velis, sublimiori tamen sensu significant apud Patres *Hierusalem Caelestem, quae vere Hierusalem est*, ut ait Eusebius Lib. IV. Demonstration. Evangelic. Certe aliud significare non possunt, dum de Justis vita functis sermo habetur. Horum nempe Animae *in Montem Domini* ascendunt, idest in Caelum, & stant *in Loco Sancto ejus*; Atque illuc revera Paulus abiit, post datam fortiter pro Christo cervicem. Et ne dubitatio hac de re superesset, mature inquit ipse divinus Magister ad Apostolos suos Johann. XIV. 2. *Vado parare vobis Locum*. Ubinam hic locus? dicat Burnetus. *In Hade* (sunt ejus verba pag. 57.) *Hades autem est regio nobis inconspicua, sive nos latens, & notitiam fugiens, quae Animas nostras hinc emigrantes excipit*. Contra Dominus dixit: *In Domo Patris mei mansiones multae sunt: & vado parare vobis Locum, ut ubi sum ego, & vos sitis*. En ut Loca Sanctorum e Mundo abeuntium sunt *in domo Patris mei*, non vero in regione, cujus situm invenire Burnetus nequivit. Atque ubi est Christus, ibi quoque futuri post mortem sunt Justi. Quod si meliori fide agere in tota ista concertatione statuisset Novator noster, perspexisset & ipse, quae mens reapse Petri Apostoli discipulo Clementi fuerit. Nimirum is in eadem Epistol. I. ad Corinth. Cap. V. de Sancto Petro ait: *Multos sustinuit labores, atque ita Martyr effectus* (*εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης*) *ad debitum Gloriae Locum discessit*. Tum Capite sequenti de Martyribus haec scribit: *In constanti Fidei cursu pervenerunt; & corpore debiles* (*γέρας γενναῖον*) *Nobile Praemium acceperunt*. Denique Cap. XLV. de Daniele, & tribus Pueris, ceterisque Justis haec habet: *Illi vero in fiducia tolerantes, Gloriae & Honoris*

Honoris Heredes facti sunt; *Elevati sunt, & Sublimes, Beatique effecti a Deo in memoria ipsorum, in Saecula Saeculorum*. Si Justi vita defuncti jam *debitum Gloriae Locum* consequuti sunt; si jam *Nobile Praemium* accepere; si *ad Hereditatem Gloriae* pervenerunt, *Beatique* a Deo sunt effecti: quid aliud quaerimus, ut agnoscamus, non alium a Clemente Romano Sanctis deferri *Locum*, nisi in Patria Caelesti, & sublesta fide egisse Burnetum, qui haec ante oculos habens dissimulavit? Sed quando se nobis obtulit Apostolicorum temporum Scriptor Sanctus Clemens, non abs re fuerit, aliqua delibare ex Constitutionum Apostolicarum Libris. Non illi quidem, quamquam ab antiquis eidem tributi, hunc habuere Auctorem. Eruditorum tamen calculo consarcinati videntur primis Ecclesiae Saeculis, & memorantur a Sancto Athanasio, Eusebio, Epiphanio, & aliis. Ibi Lib. I. Cap. 6. haec leguntur: *Omnes Reges, qui Justi fuere, a Deo aucti sunt, & apud ipsum Deum promissio Vitae aeternae eis perduravit. Quotquot autem Reges a Deo fornicati sunt, in defectione sua, justo Dei judicio, brevi interierunt; & Vita ejus privati sunt, Sempiternum Supplicium pro Requie sortiti*. Si non satis dilucida sunt priora verba, posteriora saltem aperte produnt, Reges malos jam in aeterna Supplicia detrusos fuisse: quibus confirmatum vides Theorema Primum, de quo in praecedenti Capite egimus, ejusque consectaria. Lib. V. Cap. 8. erga Martyres honor praecipitur: *ii enim sunt & a Deo Beatitudine donati, & a Sanctis viris honore affecti, de quibus David dixit: Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus*. Praeterea Lib. 8. Cap. 41. traditur Oratio *pro fratribus, qui in Christo requieverunt*, atque inter alia haec animadvertenda videntur: *Colloca eum in sinu Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, omniumque, qui tibi a Saeculo placuerunt: ubi non est tristitia, dolor, gemitus, immo Locus piorum sedatus, & pariter quieta terra rectorum, eorumque, qui in ea vident Gloriam Christi tui*. En quid apud veteres significarit *Locus piorum* post mortem. Ibi vident Justi *Gloriam Christi*. Quid plura petis?

Nobile Martyrii certamen consummavit *Sanctus Ignatius*, celeberrimus Episcopus Antiochenus, Anno Christi CXVI. Ex ejus Epistolis duo verba excerpsit Burnetus, inquiens, ab eo appellari *τόπον ἴδιον*, *Locum proprium*, ad quem, vita pro Christo data, se e Mundo abiturum confidebat. Quanam ex Epistola Burnetus haec hauserit, nescio, cur minime nos monuerit. Equidem nihil tale mihi in germanis ejus Literis occurrit. Utcumque sit, nisi funes adhibeat, nil inde Burnetus exsculpet. *Proprius Locus* Animarum pro

Christo Sanguinem fundentium, ut nuper vidimus, est *debitus Gloriae Locus* apud Deum. Aequius tamen ille fecisset, si pro dubiis verbis illa excerpsisset, quae praesenti quaestioni lucem suppeditare paene meridianam possunt. Mecum adeat Lector gloriosi Martyris Epistolam ad Romanos, ad quos vinctus deducebatur. Ibi eos enixe rogat, ne Martyrio suo, quod prae omnibus cupit, impedimentum adferant. *Obsecro vos*, inquit, *ne intempestiva benevolentia erga me sitis. Sinite me ferarum escam fieri, per quas licet Deum Adipisci*. Perenne hoc erat invicti Martyris desiderium· certa haec illius spes. Ita & ad Magnesianos scripserat: *Memores estote mei in orationibus vestris (ἵνα Θεῦ ἐπιτύχω) ut Deum Assequar*. Idem repetit scribens ad Trallianos: *Expiet vos meus Spiritus; non modo nunc (ὅταν Θεῦ ἐπιτύχω) sed & ubi Deum nactus fuero*. Quid aliud est Θεῦ ἐπιτύχω, nisi *invenire, assequi, nancisci, attingere Deum, eoque potiri?* Num per Gratiam, num per Caritatem, ac spiritalia vota? At hoc illi adhuc viventi obtigerat. Ergo Θεῦ ἐπιτυγχάνειν, *Adipisci Deum* nihil aliud heic est, nisi re post mortem tenere, quod Sanctus vir spe tantum in Mundo tenebat, ejusque Conspectu frui, illumque Facie ad Faciem intueri. Pergit dicere generosus Martyr in eadem Epistola ad Romanos Cap. VI. *Nil me juvabunt fines Mundi, nec Regna hujus Saeculi. Melius est mihi emori propter Jesum Christum, quam imperare finibus terrae. Illum quaero, qui pro nobis mortuus est. Illum volo.* Hoc ardore loquitur, atque omnia Regna terrarum contemnit, qui Caeleste Regnum Dei, & Christi consortium se statim a morte consequuturum novit. *Sinite me*, subdit, *purum Lumen haurire: Illuc perveniens, homo ero*. In aliis textibus legitur ἄνθρωπος Θεῦ ἔσομαι, *Homo Dei ero*. At non alibi *Lux pura* speranda, nisi in Caelesti Hierosolyma, atque in Visione Dei. *Videmus nunc per speculum in aenigmate: tunc autem Facie ad Faciem*, Prima ad Corinth. XIII. 12. Sed dic & tu, beatissime Martyr, ubi *puram* hanc *Lucem* speres? Utique in conspectu misericordis Dei, atque in beatissimo Regno, ubi ille in sua gloria se Justis conspiciendum praebet. En dulcissima Ignatii verba: *Meus amor crucifixus est: & non est in me ignis amans aliquam aquam; sed vivens & loquens in me, intus mihi dicit: Veni ad Patrem*. Si Piorum Animae a Corpore separatae abirent ad enormem Somnum, Locumque ignotum, quem nobis Burnetus obtrudere vellet, jam non abirent *ad Patrem*; sed illuc, ubi non magis est Pater, quam heic, ubi nunc vivimus: atque Ignatius tantumdem abfuisset a Patre, quantum vivens in

Mundo erat. Immo in deterius sors illius cessisset: nam praeterquamquod non secus, atque erat in Mundo, remotus fuisset a beatifica praesentia Dei; ne potuisset quidem patrimonium & meritum augere bonorum operum, Deumque sibi copiosius demereri. Id in hac vita licet, post mortem non licet. Propterea Apostolus ad Philippens. I. 22. quamquam summopere excuperet *dissolvi & esse cum Christo*, eligebat tamen adhuc *vivere in carne*, ut majorem *fructum operis*, disseminando Evangelium, perciperet. Itaque velis nolis, quum Sanctum Ignatium tanto ardore Martyrii correptum vides, ac sperantem, se confestim abiturum *ad Patrem*, nil aliud excogitare potes, quam Beatitatem, hoc est praesentiam realem, ac Visionem Dei, mox ipsi conferendam in Caelis.

Habemus etiam Acta sincera & antiquissima Martyrii ipsius Sancti Ignatii, ab Usserio Archiepiscopo Armachano edita, e quibus haec eadem doctrina majorem lucem mutuari potest. Describitur illius navigatio, quum ad gloriosum certamen positus in vinculis deduceretur. Smyrnae Sanctum Polycarpum adit, eumque *deprecatur concertare ipsius proposito, ut velocius per bestias disparens Mundo factus, appareat Faciei Christi. Et hoc sic dixit, sic testificatus est: tamen extendens eam, quae circa Christum, Caritatem, ut CAELUM quidem apprehendere per bonam confessionem possit*. En quid optabat, & quid se certo assequuturum sperabat Sanctus Martyr. Porro addunt Actorum Scriptores, qui *horum ipsimet conspectores* fuerant, se vidisse in visione beatum Athletam, *quemadmodum ex labore multo venientem, & adstantem Domino in multa confidentia, & Ineffabili Gloria*. Hinc intelligis, an primitivae Ecclesiae Christiani in Burneti somnia consentiant. Et quoniam Sancti Episcopi Smyrnensis *Polycarpi* facta est mentio, qui & ipse exemplum Sancti Ignatii aequalis sui aemulatus, multis post annis celebre Martyrium valde senex confecit, istum quoque consulamus. Burnetus ex ejus Epistola ad Philippenses Cap. IX. duo tantum verba pro sua opinione selegit, inquiens, Animarum sedes post Corporis mortem appellari ab eo *Locum sibi debitum*. Quid haec verba significent, nuper vidimus. Attamen integrum locum proferre praestat, ubi de Paulo, ceterisque Apostolis scribit. *Persuasi, quod hi omnes in vacuum non cucurrerunt, sed in fide ac justitia; & quod in Debito Sibi Loco Sint Apud Dominum, cum quo & passi sunt*. Omisit Burnetus, quae prae reliquis amatori veritatis proferenda erant. Locum, ubi sunt post mortem Animae Justorum, ille ignorat. Verum ubi sit, diserte nobis indicat Sanctus Polycarpus: nempe

Apud

Apud Dominum, παρὰ τῷ Κυρίῳ: hoc eſt *in praeſentia*, *in conſpectu Domini*. Sanctus ipſe Martyr idem teſtatus eſt, Deo ante mortem benedicens, *quod me*, ajebat, *in hunc diem & ad horam hanc perducere dignatus es, ut partem caperem in conſortio Martyrum, inter quos, quaeſo, ſuſcipiar HODIE IN CONSPECTU TUO, tamquam hoſtia pinguis*. Innumera quoque ſunt exempla in ſacris Literis praepoſitionis *Apud*, ſive Παρὰ, realem praeſentiam ſignificantis. Et quum Dominus noſter Matth. VI. 1. dicat: *Alioquin mercedem non habebitis* (παρὰ τῷ Πατρὶ ὑμῶν) *apud Patrem veſtrum, qui in Caelis eſt*: mercedem hanc acceperint Sancti neceſſe eſt, quando jam eorum Locus eſt *apud Dominum*. Ita magnus ille Polycarpus, Sancti Johannis Apoſtoli diſcipulus, *totius Aſiae princeps* a Hieronymo appellatus, & de quo Sanctus Irenaeus Lib. III. Cap. 3. ait: *Hic docuit ſemper, quae ab Apoſtolis didicerat, quae & Eccleſiae tradidit, & ſola ſunt vera; & teſtimonium his perhibent, quae ſunt in Aſia, Eccleſiae omnes*.

Ad hanc veritatem propius intuendam nos etiam manu ducet celebratiſſima Epiſtola circularis Eccleſiae Smyrnenſis *de Martyrio ejuſdem Sancti Polycarpi*, illis ipſis temporibus, hoc eſt circiter Annum Chriſti CLXIII. vel CLXVI. ſcripta. De Martyrum conſtantia ibi agitur Cap. 2. *Oculis cordis reſpiciebant ad ea Bona, quae tolerantibus reſervantur: quae nec Auris audivit, nec Oculus vidit, nec in cor hominis aſcenderunt; ipſis autem a Domino monſtrabantur, utpote qui non Homines amplius, ſed Angeli eſſent*. Ergo jam ſibi paratam conſpiciebant in Caelis ſummam apud Dominum Felicitatem, atque in eam ſe brevi transferendos agnoſcebant. Hac fide & ſpe armati, & jam velut *Angeli* effecti, tormenta deſpicere, mortemque laeti non ſuſtinere tantum, ſed & invitare conſueverunt. Iis ſane fidem lubentius habeant nunc Chriſti Fideles, quam Burneto alia tradenti, & pleraque diſſimulanti, quae ſuae opinioni adverſentur. Sed ut haec etiam majori in lumine collocentur, en quae dicere pergunt Smyrnenſis Eccleſiae Presbyteri Cap. XVII. poſtquam glorioſus Martyr Polycarpus inter flammas & gladios Animam in ſpecie Columbae exhalaſſet. *Sed quum aemulus ille ac invidus & malus, Juſtorumque generi adverſus, cerneret inſigne illius Martyrium, & illum Immortalitatis Corona redimitum, ac* (βραβεῖον ἀναντίῤῥητον) *Praemium minime dubium reportaſſe: operam dedit, ne Reliquiae ejus a nobis auferrentur*. Contendit Burnetus, non ante finem Mundi Juſtis *Praemia* eſſe a Deo conferenda, atque ſecum in ejuſmodi opinione concordes eſſe

primitivos Christianos. En ut iis pro certo persuasum erat, confestim post mortem *Praemium, & Coronam Immortalitatis* a beneficentissimo Deo fuisse invicto Martyri illi conlata; cujus etiam Praemii nuper Sanctus Clemens certiores nos fecit. Et quid *Corona* illa, nisi quam Sanctus Jacobus in Epistol. Cap. I. 12. descripsit, inquiens: *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam, quum probatus fuerit, accipiet Coronam vitae, quam repromisit Deus diligentibus se?* Quid, inquam, *Corona*, nisi Beatitudo Caelestis, de qua scribit Apostolorum Princeps in Epist. I. Cap. V. 4. *Et quum apparuerit Princeps Pastorum* (scilicet ad singulorum mortem) *percipietis immarcessibilem Gloriae Coronam?* Denique in Smyrnensium Epistola idem repetitum videas hisce aliis verbis Cap. XIX. *Nam per tolerantium devicto injusto Praeside, sicque Immortalitatis Corona recepta, cum Apostolis, omnibusque Justis exsultans, Deum ac Patrem glorificat, atque benedicit Dominum nostrum*. En *Exsultatio* ipsa, ἀγαλλιώμενος: en ipsum *Glorificare Deum* coronatis Athletis tributum, quod Johanne teste in Apocalyps. XIX. 7. incolae Caeli usurpant, dicentes: *Gaudeamus & Exsultemus, & demus Gloriam Domino Deo nostro, quia venerunt nuptiae Agni*. Luculentius autem expressa haec deprehendas in antiquissima Latina Versione ejusdem Epistolae Smyrnensium, ab Usserio edita, & Saeculo Christi Quarto, ut is opinatur, in usum Ecclesiae Gallicanae confecta. Hanc rursus evulgavit Ruinartus inter Acta Martyrum. Parum dissimilem dederat & Bollandus Tomo II. Sanctor. Januarii. Ibi legitur Cap. II. *Beatae enim Passiones Caelestia tolerantibus Regna parturiunt: & post contemta haec omnia, opes, honores, parentes, Coronae consummatio plena Martyrium est.* Cur vero Martyres animo tam intrepido omnia perferrent, ratio ibi redditur: *Parabatur enim unius horae exitio Gaudium, nulla vetustate periturum*. Haec ibi, quum eamdem Epistolam, variis demtis, additis, aut mutatis, Smyrnenses ad varias Ecclesias miserint. Sed & ex eadem Versione Cap. VIII. haec habeto: *Tandem hora illius ac tempus advenit, qua custoditae acciperet Coronam Justitiae*, quam scilicet & Apostolus Secunda ad Timoth. IV. 8. exspectabat *repositam sibi in illa die*, non uti opinatur Burnetus, ei tradendam post complura, immo plurima Saecula, sed *Resolutionis*, sive mortis suae die, quemadmodum accepit & Polycarpus, ab Apostolis ipsis eruditus. Propterea beatissimus idem Martyr in oratione ad Deum, quam in limine certaminis praemisit, ajebat Cap. XII. *Te benedico, qui me dignum hac passione duxisti, ut percipiam partem, Coronamque Martyrii &c. ut completo Sacrificio istius diei, Pro-*

missa

missa tuae veritatis accipiam. Haec veterum Christianorum fides, haec doctrina, quam adhuc Catholica Ecclesia a majoribus traditam constantissime servat. Atque ex his paucis constare jam potest, quam longe a veritate abierit, quantumque suis Lectoribus imponat Burnetus, dum primitivae Ecclesiae traditionem nobis adversam, sibi omnino faventem, apud imperitos venditarit.

CAP. VIII.

Justinus Martyr Chiliastarum errori addictus, cum Burneto tamen minime concors. Quae de praesenti controversia senserit Auctor Quaestionum ad Orthodoxos.

AT ille instaurato certamine fortiores pugiles pro sua sententia educit, quorum primus Sanctus *Justinus Martyr*, qui vitam pro Christo dedit Anno Vulgaris Aerae, ut creditur, CLXV. Is enim in Dialogo cum Tryphone, pag. 223. edition. Colonienf. in haec verba de Animabus e Corpore abeuntibus loquitur: *Piae quidem in Loco quodam meliore manent: Injustae vero & Pravae in deteriore, Judicii tempus exspectantes*. Adtexit deinde Sanctum *Iraeneum*, qui sub finem Saeculi a Christo nato Secundi lauream Martyrii consequutus creditur. Etenim is Lib. V. Cap. 31. adversus Haereses haec scribit: *Manifestum est, quia & discipulorum ejus, propter quos & haec operatus est Dominus, Animae abibunt in Invisibilem Locum, definitum eis a Deo, & ibi usque ad Resurrectionem commorabuntur, sustinentes Resurrectionem: post recipientes Corpora, & perfecte resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodum & Dominus resurrexit, sic venient ad conspectum Dei*. Consimilia quoque profert *Tertulliani* verba, qui circiter Annum Christi CCXX. finem vivendi fecit. Nam in Lib. de Anima Cap. 55. exemplo Christi, ad Inferos post mortem profecti, eos ridet, *qui satis superbe non putant, Animas Fidelium inferis dignas: servi super Dominum, & discipuli super Magistrum; aspernati, si forte in Abrahae sinu, exspectandae Resurrectionis solatium capere*. Insuper addit in suo *de Paradiso Libello*, qui jamdiu excidit, se *constituisse omnem Animam apud Inferos sequestrari, in Diem Domini*. *Origenem* pariter laudat, qui Anno Christi CCLIV. diem suum obiisse creditur, atque in Homil. VII. in Levitic. haec scripsit de Sanctorum Animabus: *Nondum receperunt laetitiam suam, ne Apostoli quidem; sed & ipsi exspectant, ut & ego laetitiae eorum particeps fiam*. Sub finem quoque Saeculi Tertii floruit *Victorinus* Martyr Petavionensis, cujus verba sunt ad illud Apocalyps. VI. 9. *de Animabus*

sub

sub Altari: Sed quia in novissimo tempore Sanctorum remuneratio perpetua, & Impiorum ventura damnatio, dictum est iis, Exspectate. Et pro corporis sui solatio acceperunt Stolas albas, idest donum Spiritus Sancti. Denique *Lactantii*, qui ineunte Saeculo Quarto floruit, nota verba adfert Lib. VII. Sect. 21. Divinar. Institution. *Nec tamen quisquam putet, Animas post mortem protinus judicari. Omnes enim in una communique custodia detinentur, donec tempus adveniat, quo maximus Judex meritorum faciat examen. Tum quorum fuerit probata justitia, ii praemium Immortalitatis accipient*. Obiter heic animadvertat velim Lector, quid Lactantio sit *praemium Immortalitatis*, tantummodo post Judicis aeterni adventum ac sententiam conferendum Justis. Nuper vidimus *Immortalitatis Corona* illos statim a morte donatos, testimonio Smyrnensis Ecclesiae. Parum autem laborandum Burneto fuit, ut haec veterum loca congereret. Ea quippe, immo & alia, uti nuper monui, jamdudum Sixtus Senensis, Cardinalis Bellarminus, atque alii e nostris produxerant. Sed quid, quaeso, haec possunt contra Ecclesiae Catholicae dogma, quando meminerimus, tum Justini & Tertulliani, tum reliquorum, tamdiu differentium poenas & praemia Mortuorum, opinionem ex uno falso principio, atque ex altera futili opinione processisse? Ita porro sese res habuit. Primus Millenarii Regni somnium, complendum post universale Judicium, Cerinthus temporum Apostolicorum Haeresiarcha invexit. Plerique Catholicorum absuerunt ab ejus opinione amplectenda: immo diu non pauci Apocalypsim Sancti Johannis tamquam divinum Librum accipere noluerunt, veriti foetum Cerinthi ipsius, quod ibi Mille Annorum Regnum commemoretur. Verum animadvertimus, Papiae Hieropolitano Episcopo, sub initium Saeculi Secundi Millenarium illud Regnum placuisse, atque in ejus Libris habuisse locum; an defaecatum a corporeis voluptatibus Cerinthi, mihi non satis constat. Illud certum est, *ex male intellectis Apostolorum narrationibus*, uti Eusebius Caesariensis jamdiu nos monuit, Papiam *pertenuis ingenii virum* eam conflasse opinionem; cui, teste Hieronymo, Spuriae quoque *Judaeorum Traditiones* occasionem praebuere. Veri propterea simile est, Apocalypseos locum male intellectum ei ante oculos fuisse. Non hominis ingenium, sed vetustatem metiti aliquot ex subsequentibus Christianae Religionis Scriptoribus, has ab eo merces sine haesitatione acceperunt. Diserte Sanctus Irenaeus testatur Lib. V. Cap. 33. se in Millenarii Regni sententia sequutum fuisse *Papiam*, cujus etiam auditor & discipulus fuerat. Omnes autem norunt, ut id re-

id repetam, ex eiusmodi opinione alteram effluere, videlicet Justis caelestis Regni possessionem ante universale Judicium deferri non posse. Burneti verba sunt pag. 43. *Ecquis credat, Christum revulsisse Lazarum a Visione beatifica, ut in hanc vitam miseram pedem referre cogeret?* Nemo sane. Credemus quidem, interrogationem hanc erupisse ex homine aut oblito sui, aut hospite in Catholicorum scriptis. Nimirum Orthodoxorum omnium sententia est, quo tempore Lazarus e mortuis suscitatus fuit, hoc est ante Salvatoris nostri mortem, nondum ulli hominum reclusas fuisse Caelestis Hierosolymae portas; ita ut nihil opus Christo fuerit inde illius Animam evocare, ut rursus in quatriduanum Corpus immitteretur. Contra vero quum putida fabula Millenarii Regni, quam Burnetus revocare in vitam nititur, placuerit Irenaeo, Tertulliano, Justino, Lactantio, & aliis; nil mirum est, si coacti fuerint Sanctorum Retributionem in Caelis differre usque ad extremum Judicium, immo & post somniatum illud Mille Annorum Regnum, ne Sanctos e caelesti Beatitudine in terrenam deturbarent.

Verum ubi fundamenta Millenarii Regni nutent, immo nulla sint: ruat oportet & super illud aedificata opinio de Justarum Animarum carcere usque ad finem Mundi. Et profecto Regnum hoc tot rationum ariete, ipsorumque Patrum auctoritate jamdiu concussum fuit, ut inter Theologos Christianos nullus sit ei amplius locus; & male sibi blandiatur, qui stramineis argumentis ejus ruinas reparare se posse nunc putet. Pugnat, ut dixi, cum ipsa Apocalypsi. Pugnat cum tot aliis divinae Scripturae oraculis. Et quoties Christi Fideles audiunt, Redemtorem in supremo Judicio dicentem Justis, Matth. XXV. 34. *Venite benedicti Patris mei: possidete paratum vobis Regnum a constitutione Mundi:* numquid aliud desideratur, ut intelligant, ac certo teneant, illic agi de uno *Caelorum Regno*, quod toties Deus electis suis pollicitus fuit, & in quo Justi *recumbent cum Abraham & Isaac & Jacob?* Non duo, sed unum Regnum sperare nos semper fecit misericors Dominus; atque illud non Terrenum, sed Caeleste: ita ut mirari jam subiret, erumpere nunc homines Christiani nominis, qui desperatae caussae patronum ac restitutorem agere velint, nisi exploratum foret, pejora audere etiam posse, quicumque in novitate doctrinae spem gloriae ac nominis sui statuunt. Excusandi sunt veteres, quod nondum excussis, & ad trutinam revocatis ab Ecclesia quaestionibus, aliquas olim Opiniones induerint, quas deinde Ecclesia a veritate alienas deprehenderit, atque proscripserit. Sunt & alii complures naevi

in pri-

in primitivis Ecclesiae Scriptoribus, atque in iis praesertim, queis nunc utitur, sive abutitur Burnetus: quos excusare, Christiani hominis est; amplecti rursus ac tueri, esse non potest nisi hominis temere agentis, aut Haeretici. Quamobrem uti in tot aliis doctrinae Catholicae capitibus nihil sapiens vir moratur, si quid antiquis exciderit, quod cum sanctissimis Ecclesiae decretis subsequutis minime consonet; ita nihil commovetur, dum quosdam reperit apud prima Ecclesiae Saecula Regni Millenarii patronos, quum ejusmodi Regnum jam prorsus detritum sciat, neque certe Burneto ad illud restaurandum sint vires. Itidem quia ipsius fabulosi Regni caussa illico agnoscimus procrastinatam usque ad finem Mundi Beatitatem Sanctorum: propterea quis non intelligat, nihil heic ponderis habere posse paucorum auctoritatem veterum adversus stabilitam ab Ecclesia hac in re doctrinam? Et praecipue postquam jam vidimus, vel ab ipsis temporibus Apostolicis nostrum dogma emanasse, illudque semper in Ecclesia praevaluisse ostensuri mox simus. Apud justos rerum aestimatores, atque Historiae & oeconomiae Ecclesiasticae peritos, sufficere pauca haec possunt. Nonnulla tamen addere juvat, quae satius visum fuit Burneto suis occultare Lectoribus. Primum est, non negasse *Justinum* Martyrem, quin multi e Catholicis suo quoque tempore Regnum Millenarium ejusque consectaria aversarentur. *Confessus sum tibi*, inquit, *me quidem & Alios Multos eadem mecum sentientes arbitrari id, sicut plane scitis, futurum. MULTOS vero etiam, qui PURAE PIAEQUE sunt CHRISTIANORUM SENTENTIAE, hoc NON AGNOSCERE, tibi significavi*. Quare vides, ex ipsius Sancti Martyris confessione, quamquam is aliter sentiret, *Multos* tamen Orthodoxorum in contraria sententia stetisse; ac proinde jam tum viguisse dogma, quod uti suum semper agnovit Catholica Ecclesia. Ita is in eodem Dial. cum Tryph. pag. 265. Judaeos ad Christi fidem conversos, & Legalium adhuc Rituum observatores, minime damnat, simul tamen monens, ejusmodi Judaeos ab aliis Christi Fidelibus nequaquam tolerari. Et heic suam Justinus praeferebat opinionem sententiae Orthodoxorum. Surgat nunc alter Burnetus, & Judaizantes nobis commendet: quis eum non videat, auctoritate Justini perperam usum? Secundo, ex eo quod idem Justinus in praelaudato Dialogo scribat, Haereticos dicere, *non esse Mortuorum Resurrectionem, verum simul atque moriantur, Animas ipsorum recipi in Caelum*, eosque propterea *non existimandos esse Christianos*, frustra Burnetus inferre vellet pag. 51. dogma

Catho-

Catholicum de Beatitudine Sanctorum enatum ex Haereticorum placitis. Utique Gnostici, & praecipue Valentiniani, uti Sanctus Irenaeus tradidit Lib. V. Cap. 31. sibi finxere, *simul atque mortui fuerint, se supergredi Caelos, & Demiurgum, & ire ad Matrem, vel ad eum, qui ab ipsis affingitur, Patrem. Qui ergo universam reprobant Resurrectionem, quid mirum, si nec ordinem Resurrectionis sciant?* Immo ibidem Irenaeus ipse *quosdam ex his, qui putantur Recte credidisse*, censet *supergredi ordinem promotionis Justorum, & modos meditationis ignorare, haereticos sensus in se habentes*. Verum Catholici aliam ab eo sententiam sectantes, uti notissimum est, a Gnosticis prorsus discrepabant; quippe minime inficiabantur Resurrectionem Corporum, immo hanc uti inconcussum Christianae Religionis dogma tuebantur. Neque sentiebant, singulorum Christi Fidelium Animas, mox ut hinc emigrabant, in Caelum evolare: quod non sine gravi impudentia suae sectae hominibus Gnostici pollicebantur: sed Justis tantum, iisque ab omni labe purgatis, vitam in Caelis aeternam concedi existimabant. Quare nimio zelo Religionis, atque aestu in Haereticos abreptus Irenaeus, haereticum furfur suspicabatur in illorum sententia inesse, qui tamen, fatente ipso, *Recte credidisse putabantur*; erantque, teste Sancto Justino, *Purae Piaeque Christianorum Sententiae*. Num Catholicum dogma quodpiam sinistri quicquam incurrit, aut est explodendum, propterea quod olim idem senserint, aut nunc sentiant Haeretici? Quam longe a Gnosticorum erroribus abesset Catholicorum sententia Justini & Irenaei aevo, nemo non intelligit. Potiori forsitan jure potuissent vicissim Catholici, tunc a Millenario Regno aversi, eamdem Sancto Irenaeo canere cantilenam, ejusdem opinioni *haereticos sensus* objiciendo. Cerinthus hercle commenticii illius Regni Auctor fuerat, Judaici Sabbatismi fabulis nimium fidens, atque in eo corporeas delicias statuerat; quas, si quicquam video, ne ipse quidem Irenaeus inde voluit exclusas, quum renovatam Terram contendat, incredibili felicitate cibos hominibus & bestiis redditturam, ex Apocryphis Libris somnia somniis aggregans.

Sed Irenaeo parumper dimisso, Sanctum *Justinum* repetamus, & quae illius sententia reapse fuerit de Animabus Piorum & Iniquorum a Corpore segregatis, iterum sciscitemur. Respondentem habeo in Apologia Prima, quae olim Secunda dicebatur, pag. 66. Edition. Coloniens. hisce verbis: *Quum Animas asserimus post mortem quoque sensu praeditas esse; ac Injustorum quidem Excruciari; Proborum vero, suppliciis liberas, Feliciter Agere: cum Poetis &*

Philosophis eadem asseverare existimamur. Infra addit: *Nos autem Immortales dumtaxat eos fieri scimus, qui sancte per virtutem ad imitationem Dei vivunt. Torqueri autem* (ἐν Αἰωνίῳ Πυρὶ) *in Igne Aeterno, qui absque resipiscentia & morum mutatione aetatem transigunt, credimus*. Ad haec Burnetus e Dialogo cum Tryphone, uti nuper monui, haec tantummodo Sancti Justini verba e pag. 223. produxit: *Piae quidem Animae in Loco quodam meliori manent; Injustae vero & Pravae in deteriore, Judicii tempus tamdem exspectantes*. Verum addenda ea erant, quae subsequuntur, videlicet: *Hoc namque modo, quae dignae sunt, ut Coram Deo appareant, non moriuntur amplius. Illae autem Excruciantur, quoad eas & esse, & Excruciari vult Deus*. Quantum haec distent a Burneti placitis, nemo non sentiat. Ille cum Felicitatem Proborum, tum Poenas Improborum usque ad finem Mundi prorogat, eorumque Animas in speciem quamdam Somni conjicit. At illius Somnia Justinus ipse jamdiu coarguit, tradens, Justorum spiritus *Feliciter degere* post mortem, & quidem *in Loco quodam Meliori*, quam terrena nostra habitatio: Iniquorum vero *Excruciari*, & quidem manere in *Loco Deteriore*, atque *in Igne Aeterno*. Quei ergo testem pro se Justinum Martyrem advocare Burnetus audeat? Agnoscit ille, Nunc impiorum & iniquorum Animas *excruciari*, minime exspectato fine Mundi. Ergo ex Theoremate primo consequitur, Animas quoque Justorum deferri ad Beatorum Gloriam, atque ut illae Poenam, ita & istas Praemium reportare suarum Virtutum. Immo ea sunt Justini verba, ut sine vi ad Catholicum dogma pro Justis quoque accommodari posse videantur. Quum enim ait *in Meliori Loco* versari, & *Immortalitate* donari Animas hinc abeuntes, *quae* (ἄξιαι τῷ Θεῷ φανῆναι) *dignae sunt*, ut *coram Deo appareant*, interpretari sane quisquam possit, hanc apparitionem *Coram Deo* futuram post universale Judicium: sed rectius licebit nobis aliter arbitrari, hoc est, ut ex vi contextus verborum deducitur, contingere statim a morte istam apparitionem *ad conspectum Dei*. Supra vidimus *Coronam Immortalitatis*, & *Praemium* apud Deum conferri Justis, mox ut e vita emigrant. Idem heic innuitur; immo hujusmodi interpretationem ab ipso Sancto Martyre Justino confirmatam accipe. Narrat ille in Apologia Secunda (quae olim Prima credebatur) pag. 43. accusatum fuisse apud Urbicium Praefectum Urbis Ptolemaeum quemdam, quod Christianae professionis esset, & in generose confitentem Christum, mortis sententiam fuisse promulgatam. Adstabat Lucius quidam

& ipse

& ipse Christianus, qui libera voce iniquum Urbicii judicium est exsecratus. *Tu-ne ergo quoque*, inquit Urbicius, *eamdem, quam ille, sectam tenes*? Fortiter asseveravit ille; & par propterea in illum poena ab impio Judice decreta fuit. *Cui quidem*, inquit Sanctus Justinus, *se gratiam ille debere professus est: a malis quippe dominis se liberari, & ad Deum Patrem & Regem optimum transire*. Tum subdit Justinus, Senatum Romanum alloquens: *Ne vero quispiam dicat: Omnes vos igitur vobis ipsis adferte manus, atque ad Deum jam Nunc Ite, neque negotium nobis facessite: caussam, cur hoc non faciamus, exponam* &c. En ergo statim a morte *ad Deum Patrem & Regem*, hoc est ad conspectum Dei transferri Animas, *quae dignae sunt, ut Coram Deo Appareant*; atque adeo a Catholicorum sententia minime absfuisse Martyrem Justinum, eumque propterea non uno titulo adversari Novatoris Burneti placitis. Tribuuntur etiam Sancto Justino *Quaestiones & Responsiones ad Orthodoxos*, inter ejus Opera evulgatae. Sed foetum illum ad Auctorem spectare, qui Saeculo Christi Quincto floruerit, emunctioris naris Eruditi nunc censent. Attamen, quia & illius suffragio utitur Burnetus pag. 64. heic ei sit locus. Igitur inquit ille Quaestion. LX. *Nemini ante Resurrectionem, rerum in vita transactarum Retributio redditur*. Tum Quaestion. LXXVI. *Utilitas Latroni, quod Paradisum sit ingressus, haec fuit: quod fidei commodum re ipsa percepit, per quam dignus reputatus est, qui Sanctorum coetui adjungeretur: in quo usque ad diem Resurrectionis & Remunerationis reservatur*. Fallitur tamen hic Auctor, dum in ipsa Quaest. LX. contra mentem Patrum, immo & ipsius Evangelii, censet, narrationem de Lazaro ac Divite respicere tempora futura post Resurrectionem & Judicium extremum. Ut quid enim *fratres ejus* dicuntur adhuc vivere super terram? Ergo inde saltem constat, *Retributionem* Improborum fieri ante Resurrectionem. Nam ἀνταπόδοσιν ibi *Retributionem*, non vero, ut vertit Burnetus, *Remunerationem* significat, & non minus ad Justos, quam ad Injustos refertur. Deinde quum Scriptor ille Millenarii erroris sectatorem se prodat Quaest. XCV. & Quaest. CXII. quid nostra refert, ut supra animadvertimus, si e principio, quod falsum esse patet, ille intulit, Retributionem differendam esse usque ad Carnis Resurrectionem? Quamquam & illius verba mitius interpretari nefas nequaquam esset, ita ut loqui censeatur de perfecta tantummodo & completa illa *Retributione*, quae Animas omnium manet in supremo Judicio, & quam Catholici quoque agnoscunt. Is profecto in

 eadem

eadem Quaest. LXXV. haec habet, studiose a Burneto dissimulata: *Post exitum vero Animarum e Corpore, illico Justi ab Injustis segregantur* (en peculiare & occultum Judicium Animarum.) *Abducuntur enim ab Angelis ad condigna Loca. Ac Justorum quidem Animae in Paradisum, ubi consuetudine & aspectu fruuntur Angelorum & Archangelorum; per Visionem autem, & ipsius Servatoris Christi, pro eo atque dictum est: Peregre absumus a Corpore, & praesentes adsumus apud Dominum.* Inveniat heic, si potis est, Burnetus sententiam suam; & praecipue quod is Animam e Corpore solutam pag. 85. spoliet *sensu & perceptione Mundi externi*, immo & *voluptate, & dolore:* quae temere effusa dogmata earumdem Quaestionum Auctor infra impugnat ac rejicit.

CAP. IX.

Sanctus Irenaeus Martyr & Episcopus Millenarii somnii patronus: Eodem errore infectus Tertullianus. Uterque tamen Catholicae sententiae suam vim inesse fatetur. Quae Origenis, Victorini Martyris, & Lactantii Firmiani hac de re opinio fuerit.

AD Sanctum *Irenaeum* regredior, quem frustra Cardinalis Bellarminus a Chiliastarum errore purgandum speravit. Citius Aethiopem dealbes. Immo, si ei credimus Lib. V. Cap. 31. *Animae abibunt in invisibilem Locum, definitum eis a Deo, & ibi usque ad Resurrectionem commorabuntur, sustinentes Resurrectionem: post, recipientes Corpora, & perfecte resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodum & Dominus resurrexit, sic venient in conspectum Dei.* Sed quam pauci facienda sit illius hac de re opinio, nil luculentius ostendet, quam ratio ab eo adhibita, ut hoc aliis persuaderet. *Si haec,* ait, *ita essent, quemadmodum dicunt* (idest alii Catholici ejusdem temporis, qui *putabantur recte credidisse*, sentientes, Animas Justorum in Caelum sine mora, aut sine grandi mora ferri) *ipse utique Dominus, in quem se dicunt credere, non in tertia die fecisset Resurrectionem, sed super Crucem exspirans, confestim utique abiisset sursum, relinquens Corpus terrae. Si ergo Dominus legem Mortuorum servavit, ut fieret primogenitus a mortuis, & commoratus usque in tertiam diem in inferioribus terrae, post deinde surgens*

gens in Carne, sic ascendit ad Patrem: quomodo non confundantur, qui dicunt, interiorem hominem ipsorum derelinquentem heic Corpus, in super caelestem ascendere locum? Parcat Sanctus Episcopus: suae imaginationi nimis heic ipse indulsit, quae legem & mensuram praescribere voluit non solum actibus Christi Domini, sed & divinae Beneficentiae erga servos suos, limitesque ponere *supereminenti scientiae Caritatis Dei, qui potens est omnia facere superabundanter, quam petimus aut intelligimus secundum virtutem, quae operatur in nobis,* uti scribit Apostolus ad Ephes. III. 19. Resurrexit Redemtor noster, quando voluit. Is enim de se ipso ait Johann. X. 17. *Ego pono animam meam, & iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a me ipso, & potestatem habeo ponendi eam; & potestatem habeo iterum sumendi eam.* Quoties etiam voluit, potuit & potest in Caelum a se apertum animas electorum suorum recipere. Neque hilum haec inter se cohaerent: Christus tertia die resurrexit, & post quadraginta dies in Caelum ascendit: ergo absque Corpore Animae omnium Fidelium in Caelestem Patriam ab ipso revocari nequeunt; aut certe nequeunt, nisi post tres dies, aut post dies quadraginta. Quod si a Christi Resurrectione & Ascensione petendus esset *ordo promotionis Justorum*, ut Irenaeus contendit, Justi quoque excitandi forent a mortuis tertia die, & post quadraginta transferendi & ipsi essent in Caelum. Quum autem ille ait: *Et nos sustinere debemus definitum a Deo Resurrectionis nostrae tempus, praenuntiatum a Prophetis, & sic resurgentes assumi, quotquot Dominus ad hoc dignos habuerit:* nemo non videt, hisce nequaquam tangi Catholicos, qui Resurrectionem & ipsi exspectant in fine Mundi, neque jam factam credunt, uti Gnostici dictitabant. Ceterum vix desines mirari, dum consideres, qualem *ordinem promotionis Justorum* sanctus vir ipse tradiderit, non divinis Literis inhaerens, sed spuriis Papiae, aliorumque levis ingenii virorum traditionibus nimium credulus. Nimirum post universale Judicium censet futurum *Caelum novum & Terram novam*, hoc est Terram ipsam, quam inhabitamus, *in quibus novus perseverabit homo, Semper nova confabulans Deo. Et quoniam haec Semper perseverabunt Sine Fine, quemadmodum Presbyteri dicunt, tunc qui digni fuerint Caelorum conversatione, illuc transibunt, idest in Caelos: alii tute Paradisi deliciis utentur: alii autem speciositatem Civitatis* (hoc est terrenae Hierusalem) *possidebunt. Ubique autem Deus videbitur, & quemadmodum digni erunt videntes eum.* Reliquas illius imaginationes omitto. Quisnam vero sacrarum Literarum & Theologiae gnarus,

haec

haec perpendens, confeſtim non fateatur, incaſſum objici Catholicorum dogmati, de quo agimus, auctoritatem Irenaei, utique ſumme venerandi viri, ſed *in ordine promotionis Juſtorum*, ut evidentiſſime patet, inania & incredibilia ſolum proferentis? Quod ſatis interim futurum eſt nobis, ne ille quidem negat, quin ſuo tempore aliter alii ſentirent, & *putarentur recte credidiſſe*, hoc eſt alii Catholici, qui Papiae phantaſmatis rejectis Animarum Juſtarum Beatitudinem in Caelis anticipandam credebant. Immo Sanctus Epiſcopus alibi agnoſcere videtur, Animas Martyrum, quos veros Chriſti teſtes Eccleſia tantum Catholica oſtendere poteſt, poſt mortem in Caeleſtia Regna recta ferri. Scribit enim Lib. IV. Cap. 64. ſive Cap. 33. § 9. in Edition. Cl. P. Maſſuet: *Quapropter Eccleſia omni in loco ob eam, quam habet erga Deum dilectionem, multitudinem Martyrum in omni tempore* Praemittit *ad Patrem*. Similia protulit Lib. III. Cap. XVI. olim XVII. de Innocentibus pro Chriſto occiſis, inquiens: *Propter hoc & Pueros eripiebat, qui erant in domo David, bene ſortiti illo tempore naſci, ut eos PRAEMITTERET in ſuum REGNUM; ipſe Infans quum eſſet, Infantes hominum Martyres parans*. Si vel ſolas Martyrum Animas in Caelum mature profectas habemus (quae plane tunc erat communis Eccleſiae ſententia, ipſiuſque Irenaei mens fuiſſe videtur) nihil aliud opus eſt, ut totum ipſius Sancti viri, ſimulque Burneti aedificium per ſe ſolvi ac ruere intelligamus, ut ſupra oſtendi Cap. VI. Theoremate Secundo. Sed quam melius egiſſet Burnetus, ſi Irenaeum potius conſuluiſſet Lib. V. Cap. 20. ubi haec ejus verba? *Eccleſiae quidem praedicatio vera & firma, apud quam una & eadem ſalutis via in univerſo Mundo oſtenditur. Huic enim creditum eſt lumen Dei, & propter hoc ſapientia Dei. Ubique enim Eccleſia praedicat Veritatem. Qui ergo relinquunt praeconium Eccleſiae, imperitiam Sanctorum Presbyterorum arguunt, non contemplantes, quanto pluris ſit idiota religioſus a blaſphemo & impudente Sophiſta. Tales ſunt autem omnes Haeretici, & qui ſe plus aliquid praeter Veritatem invenire putant*. Opinionem de Millenario Regno, ac retardata Sanctorum Beatitate, fatetur idem Sanctus vir, ab aliis ſui aevi Catholicis improbatam fuiſſe. At quod eſt ad dogma *Infallibilitatis* Eccleſiae, impoſitumque Fidelibus de ea audienda, ejuſque decretis amplectendis praeceptum: id veluti ratum, omniumque Catholicorum conſenſu probatum Chriſtianae Religionis principium Sanctus Irenaeus compluribus aliis in locis confirmat atque inculcat; ita ut ſi is temporibus noſtris vixiſſet, primus, Millenario errore depoſito, in ſententiam Eccleſiae Catho-

licae

licae concessurus fuisset. Interim ex ipsius sancti Praesulis diserto suffragio habemus Burnetum Haereticorum albo inscriptum, ipsumque Irenaeum in hac ipsa quaestione alio saltem ex latere nobis militantem.

Ad *Tertullianum* quod attinet, exploratum est, pro Millenaria fabula & ipsum stetisse; ac mirandum proinde non esse, si ad Judicium extremum, immo & post somniatum illud Mille Annorum Regnum, plenam & absolutam Sanctorum Beatitudinem distulit. Plenam, inquam: neque enim ille inficias it, quin statim a morte Justorum & Injustorum occultum & peculiare Judicium Animarum fiat, complendum postea & manifestandum in postremo, quum omnium Corpora resurgent. Immo non diffitetur, illis Felicitatem, & istis Supplicia gravia post mortem contingere. In Lib. de Anima Cap. 58. ita is Burnetum nostrum, ut puto, alloquitur: *Velis, ac nolis*, & *Supplicia jam illic, & Refrigeria. Habes Pauperem & Divitem*; ideſt Evangelicum Lazarum, de quo etiam dixit in Lib. de Jejuniis Cap. 16. *Sed nec apud Inferos admonitio cessavit, ubi in Divite quidem convivia Cruciantur (scilicet in flamma* ac *tormentis) in Paupere vero Jejunia recreantur*. Paria habet in Lib. de Resurrectione Carnis Cap. 17. Pergit quoque in praelaudato Lib. de Anima: *Cur enim non putes* (Burnete) *Animam & Puniri, & Foveri Interim, sub exspectatione utriusque Judicii? Quia salvum debet esse, inquis, in Judicio divino negotium suum, sine ulla praelibatione sententiae; tum quia & Carnis opperienda est restitutio, ut consortis operarum atque mercedum. Quid ergo fiet in tempore isto? Dormiemus?* Ita sane respondet Burnetus. Cui Tertullianus: *At enim Animae nec in viventibus dormiunt; Corporum enim Somnus, quorum & ipsa mors. Aut nihil vis agi illic?* Ne longius sermo elabatur, singula referens, satis erunt haec pauca. Postquam dixit, Animam & in carne, si velit, dolere; si velit, gaudere; subdit: *Hoc si ex arbitrio suo in vita, quanto magis ex Judicio Dei post Mortem?* &c. *Ergo propter hoc congruentissimum est, Animam, licet non exspectata Carne, Puniri. Si ob cogitatus pios & benevolos, sine Carne recreabitur* &c. *salva Resurrectionis plenitudine, per Carnem quoque.* Perspicis igitur, quantum hac ex parte Burneti somniis adversetur ejus commilito Tertullianus. Qui & Cap. 17. de Resurrect. Carnis, iterum contendit, *Animas* (quas errore non levi *Corporales* profitetur) *Torqueri, Foverique apud Inferos, licet nudas, licet adhuc exsules carnis: quod probavit Lazari exemplum*. Proinde addit, Animam sine Carne & felicitatis, & supplicii capacem esse.

Idcirco & Patitur apud Inferos, prior deguſtans Judicium, exſpectans tamen & Carnem, ut per illam etiam facta compenſet, cui cogitata mandavit. His poſitis, jam ſequitur ex praemiſſo Theoremate Primo, immerito non ſecus a Tertulliano, atque a Burneto Animabus Juſtorum negari Beatitatem in Caelis ante univerſorum Judicium, quando & ſine Carne jam Improborum Animae torquentur & excruciantur in Inferis.

Deinde ex Burneti opinione impugnata ſeſe convertit effrene Tertulliani ingenium ad oppugnandam illorum quoque Catholicorum ſententiam, qui, uti non ſemel vidimus, jam tum arbitrabantur, nihil obſtare Juſtorum Animabus purgatis, quo minus in Caelum ferantur. Igitur inquit eodem in Libro de Anima Cap. LV. *Habes & illos cubito pellere* (ideſt irridere) *qui ſatis ſuperbe, non putant Animas Fidelium Inferis dignas, ſervi ſuper Dominum, & diſcipuli ſuper Magiſtrum, aſpernati, ſi forte in Abrahae ſinu, exſpectandae Reſurrectionis ſolatium capere. Sed in hoc, inquiunt, Chriſtus Inferos adiit, ne nos adiremus; ceterum, quod diſcrimen Ethnicorum & Chriſtianorum, ſi carcer mortuis idem?* Tum Tertullianus mordicus tuetur, *nulli patere Caelum, & dumtaxat cum tranſactione Mundi reſeratum iri Regna Caelorum.* Haec ille a Montano acceperat, jam in ejus Haereſin delapſus. Catholicos deinde rurſus objicientes inducit. *Immo, inquis, dormitio noſtra in Paradiſo, quo jam tunc Patriarchae & Prophetae, appendices Dominicae Reſurrectionis, ab Inferis migraverint.* Animadverte heic, quanta vetuſtate nitatur ſententia putantium, Patriarchas & Prophetas, quorum Corpora in Reſurrectione Domini & ipſa ſurrexere, ut ſcribit Sanctus Matthaeus XXVII. 52. una cum ipſo Domino in Caelum conſcendiſſe. Inani argumento utitur Tertullianus jam Montaniſta ad ejuſmodi opinionem evertendam, inquiens: *Et quomodo Johanni in ſpiritu Paradiſi regio revelata, quae ſubjicitur Altari, nullas alias Animas apud ſe, praeter Martyrum, oſtendit? Quomodo Perpetua, fortiſſima Martyr, ſub die Paſſionis, in revelatione Paradiſi ſolos illic Commartyres ſuos vidit; niſi quia nullis romphaea* (ideſt gladius verſatilis, quo in caeleſtem Paradiſum aditus vetatur, ad inſtar terreſtris) *Paradiſi janitrix cedit, niſi qui in Chriſto deceſſerint, non in Adam?* An Animas tantummodo Martyrum in Caelorum Curia aſpexerit Sanctus Johannes, jam perpendimus Cap. IV. Ariolatur heic Tertullianus, & ſuo ſolum fretus cerebro inſuper negat Patriarcharum Animabus ingreſſum in Caelum, quod deceſſerint in Adam, & non in Chriſto:

nam

nam & illas Christi meritis, ipso Christo ascendente in Caelum, jam in Vitam aeternam translatas, Orthodoxorum sententia est. Subdit postea: *Agnosce itaque differentiam Ethnici & Fidelis in morte. Si pro Deo occumbas, tota Paradisi clavis tuus sanguis est.* Ad haec in Lib. de Resurrect. Cap. 43. *Nemo*, ait, *peregrinatus a Corpore, Statim immoratur penes Dominum, nisi ex Martyrii praerogativa, Paradiso scilicet, non Inferis, deversurus*. Quid *Paradisi* nomine designet heic Tertullianus, nequaquam ego decernam. *Paradisum* ille in Apologet. Cap. XLVII. appellat *Locum Divinae Amoenitatis, recipiendis Sanctorum Spiritibus destinatum, maceria quadam igneae illius zonae a notitia orbis communis segregatum.* Satis in praesentia sit, evidenter agnosci, ejus *Paradisum* ab *Inferis* exclusum fuisse, atque illuc *statim* emigrare Martyrum Animas; immo ibi eas esse *penes Dominum*. His positis peto, quei Burnetus (post amandatas omnes & Justorum, & Injustorum Animas in ignotum sibi locum, ubi reclusas dormire illas cogit, longe a Deo, in exspectatione supremi Judicii) nunc audeat testem pro se adhibere Tertullianum, qui Improborum Animas illico in Inferorum tormenta conjicit, & saltem Martyrum in *Paradisum*, atque in conspectum & visionem Domini perducit? Praeterea animadverteris, ab acutissimo Afro tamquam rem certam arripi, quod & nos supra ostendimus, scilicet melius esse *peregrinari a Corpore, & praesentes esse ad Dominum*, nihil aliud significasse, nisi optandam esse Justis dissolutionem Animae a Corpore; quippe statim ad Dominum evolant, & *penes Dominum* sunt, hoc est praesentia illius, utique beatifica, frui incipiunt. Incassum postea Tertullianus unis Martyrum Animabus ejusmodi Felicitatis praerogativam pollicetur. Nulla justa ratio occurrit, cur ceteris Proborum Spiritibus neges, quod illis concedis. Ostium jam reclusum est. Vicerunt & isti Mundum; eosque, ut Clemens Alexandrinus, aliique Patres ajunt, non dedecet nobilis *Martyrum* appellatio, atque adeo & Praemium. Cur non opera istorum sequantur & istos? Neque Apostolus cupiens *dissolvi*, sive *peregrinari a Corpore*, ut *praesens esset ad Dominum*, sperabat id se confestim a morte assequuturum, quod caput daturus foret pro Christo; sed quod jam consummasset cursum, & fidem servasset. Frustra quoque suffragium ex Apocalypsi Tertullianus petit, quasi mortuorum Fidelium Animae *sub Altari* positae Deum non intueantur, neque ejus conspectu fruantur. Aditum dubitationi praecludit Sanctus Johannes, dum Apocalyps. VII. 9. se vidisse testatur *Turbam Magnam, quam*

dinumerare nemo poterat ex omnibus Gentibus, & Populis, & Linguis (ergo non de Angelis, ſed de humanis Spiritibus) *ſtantes Ante Thronum, & in Conſpectu Agni*. Pete, quis, & ubi hic Thronus? Reſpondet Apoſtolus in ſubſequenti verſ. undecimo: *Et omnes Angeli ſtabant in circuitu Throni, & Seniorum, & quatuor Animalium. Et ceciderunt in Conſpectu Throni in facies ſuas, & adoraverunt Deum*. Haec interpretatione non egent. Caecus ſit, qui haec non videat. Atque haec pauca de Tertulliano, Millenarii phantaſmatis alioqui patrono. Quod ſi & ille diſerte fatetur, ſuis temporibus abundaſſe Catholicos, qui Juſtorum Beatitatem minime differendam cenſebant: cur nos Tertulliani ingenio, in tot aliis a veritate Catholicae doctrinae devio, quam illis, fidem in controverſia iſta adhibeamus? Eoque minus ab illo nobis timendum; nam & ipſe tamdem in Catholicorum ſententiam hac in parte deſcendiſſe, & quod nos agnoſcimus, agnoviſſe videtur. Accipe *Scorpiacum* illius, Opuſculum videlicet, poſtremis ſuae vitae annis, uti eruditi cenſent, ab eo compoſitum. Is ibi pugnat contra Gnoſticos & Valentinianos, quorum ſententia erat, Chriſti Fidelium Animas Corpore ſolutas, in Caelum quidem ferri, ſed per varias Caelorum ſedes diſtineri, donec Confeſſionem nominis Chriſti coram Poteſtatibus & Spiritibus ibi degentibus faciant; neque enim Haeretici illi neceſſariam arbitrabantur ejuſmodi Confeſſionem in Terris, Martyrio ſeſe ſub obtentu hujuſce opinionis ſubducentes. *Nimirum*, ajebant, *quum Animae de Corporibus exceſſerint, & per ſingula tabulata Caelorum, de recepto diſpici coeperint* &c. Contra inſtabat Tertullianus, Confeſſionem nominis Chriſti faciendam *Coram hominibus* in Terra, quoties occaſio poſcit; Animas vero Chriſtianorum, dum ſolutae ſint peccatis, *Sine mora* in Caelum deferri, ubi Chriſtus eſt in dextera Dei Patris. *Scito*, inquit ille Cap. X. *& Aſcenſum illum exinde complanatum veſtigiis Domini; nec ULLAM MORAM, aut Quaeſtionem in limine Chriſtianis occurſuram &c. Nam ſi adhuc clauſum putas Caelum, memento Claves ejus heic Dominum Petro, & per eum Eccleſiae tradidiſſe*. Ergo tamdem Tertullianus contra Burnetum inſurgens, intellexit, & faſſus eſt, Caelum poſt Aſcenſionem Domini non amplius clauſum, ſed reſeratum eſſe; atque illuc Proborum Animabus ingreſſum *Sine Mora* patere; neque exſpectandum eis eſſe finem Saeculorum, ut ad Dominum cum Patre ſedentem perveniant; idque non ſolum Martyribus, ſed *Chriſtiano* cuicumque licere, dum ſordes peccatorum eluerit.

Nihil porro eſſet, cur de *Origene*, cujus etiam clypeo ſuam ſenten-

ten-

tentiam Burnetus tuetur, curam heic haberemus; quando ejus Libri tot erroribus, tot imaginationibus ſcatent, ut nihili faciendum ſit, quidquid ille, ne ſibi quidem ſaepe conſtans, excogitavit, quoties a Catholicae Eccleſiae dogmatis alienum deprehenditur. Ridet illum vel ipſe Burnetus Cap. Quincto, quod tribuat aereum Corpus Animabus poſt diſſolutionem terreſtris ſui Corporis. Millenarii praeterea Regni commentum ab Origene adoptatum novimus: quid ergo mirandum, ſi & illius conſectaria pariter nutantia idem ipſe adoptarit? Attamen addam, ſiquidem Burnetus integram Origenis narrationem ex Homilia VII. in Leviticum nobis exhibuiſſet, jam patuiſſet, aut nimis abſurda eſſe illius ſenſa, aut conciliari, componique non aegre ea poſſe cum Catholicorum ſententia. Contendit ibi fervida ſua imaginatione abreptus Origenes, nondum res creatas ad ſummam perfectionem fuiſſe adductas; ideoque Beatos ipſos nondum plenam recepiſſe laetitiam, & ne ipſos quidem Prophetas vel Apoſtolos: immo (quod ſtupeas, atque exſecreris) ne ipſum quidem gloriae Regem Chriſtum. En ejus verba: *Nondum enim receperunt laetitiam ſuam, ne Apoſtoli quidem; ſed & ipſi exſpectant, ut & ego laetitiae eorum particeps fiam.* Et quaenam eſt ejuſmodi laetitia? Animadverte, quae ſequuntur: *Neque enim*, ait, *decedentes hinc Sancti continuo Integra Meritorum ſuorum Praemia conſequuntur: ſed exſpectant etiam nos, licet morantes, licet deſides. Non enim eſt illis Perfecta Laetitia, donec pro erroribus noſtris dolent, & lugent noſtra peccata.* Addit deinde, Sanctos Perfectam nobiſcum in die Judicii Beatitudinem capturos, propterea quod totum ſimul Corpus ſuſcitandum ſit, homines nimirum univerſi. Nam Corpus iſtud, ſive Univerſitas, e ſingulis hominibus conſtans, ſi qua ſui parte careat, adhuc mancum eſt, ac proinde tunc ſolum, quum omnes reſurgent, integritatem recipiet, plenaque & completa fruetur Laetitia. *Vides igitur*, ſubdit, *quia exſpectat adhuc Abraham, ut, quae Perfecta ſunt, conſequatur. Exſpectat & Iſaac & Jacob, & omnes Prophetae exſpectant nos, ut nobiſcum Perfectam Beatitudinem capiant.* Immo haec addit: *Quod ſi tibi, qui membrum es, non videtur eſſe Perfecta Laetitia, ſi deſit aliud Membrum: quanto magis Dominus & Salvator noſter, qui Caput & auctor eſt totius Corporis, non ſibi Perfectam dicit eſſe Laetitiam, donec aliquid ex Membris deeſſe Corpori ſuo videt?* Pudeat Burnetum, teſte uti, qui deliramentis hiſce, ſi haec rigide accipiamus, vel ipſi Chriſto detrahit, ſedenti a dextris & in gloria Dei Patris. Ad nos quod attinet, tenemus jam, Origenem ſatis aper-

K 2 te

te fateri, Sanctos e praesenti vita sublatos, *nondum Integra Meritorum suorum Praemia* fuisse consequutos. Ergo jam *Praemium* retulere, quamquam non integrum. *Laetitia* quoque est illis, sed nondum *Perfecta*. Adveniente Christo in fine Mundi, tunc eis erit Praemium completum, perfecta Laetitia. Ergo & Origines Beatitudinem Sanctorum post eorum excessum e terris non negat. Perfectam & Plenam tantummodo negat: quod ne nos quidem diffitemur. Neque obstat, quominus ingentem credamus illorum Beatitudinem, quamvis nondum Perfecta sit, quando Origenes, vel ipsum Christum, certe beatissimum, Perfecta nondum Laetitia frui, sibi fingit; quod adhuc sua membra, hoc est Fideles reliquos, exspectet secum in Gloria conjungendos. Idem quoque innuere videtur Origenes Comment. in Matth. XIII. 36. ubi non sine aliquo errore ait: *Existimo ego, in ipso statim Beatitudinis initio, qua fruuntur ii, qui salvi fiunt, quoniam nondum purgati sunt, qui tales non sunt, inde oriri illam luminis Beatorum differentiam. Sed postquam a toto Christi Regno omnia collecta fuerint scandala, tunc futurum est, ut in Patris sui Regno fulgeant Justi, unum solare lumen facti*. Agnoscit etiam in Lib. VIII. contra Celsum *Angelos*, *Animas*, & *Spiritus* precantes pro nobis: in Caelis profecto, & non in Terra. Agnoscit demum Lib. II. Cap. ultim. Peri Archon, Sanctorum Animas e Corpore decedentes ad loca aerea duci, ubi sublimiora discunt; ac tamdem supra Caelos ad Christum perduci, ubi omnia in Deo vident. En ejus verba: *Puto, Sanctos quosque discedentes de hac vita, permanere in loco aliquo in terra posito; quem Paradisum dicit Scriptura divina, velut in quodam eruditionis loco, &, ut ita dixerim, in Schola vel auditorio Animarum, in quo de omnibus his, quae in terra viderint, doceantur &c. Si quis mundus corde, & purior mente, & exercitatior sensu fuerit, velocius perficiens, ad aeris locum ascendet, & ad Caelorum Regna perveniet*. Quamobrem videat Burnetus, an congrue somnia sua Origenis calculo confirmanda sibi proposuerit.

Victorinum Martyrem, cujus verba e Commentario in Apocalypsin aut interpolato, aut dubii Auctoris, laudat Burnetus, nihil moror; uti neque *Lactantium Firmianum*. Addicti iidem quoque Systemati aurei Millenarii Regni, Animas Justorum a Caelo arcere, ut toties dixi, cogebantur. Verum ejusmodi Systema, inane prorsus, quis, quaeso, nisi cum Burneto desipere amet, concoquere nunc in tanta luce eruditionis velit ac possit? De *Lactantio* autem, egregio Philosopho, infirmo Theologo, jamdiu Sanctus Hieronymus in Epistola 49. alias 13. ad Paulinum pronuntiavit: *Utinam tam nostra*

ſtra affirmare potuiſſet, quam facile aliena deſtruxit. Alios quoque praeter iſtum errores in ipſius Libris deprehendimus, quos ob materiem nondum ab Eccleſia tunc ventilatam condonare quidem volumus, amplecti nequimus. Inter alia quis umquam plaudat homini, in unam *Cuſtodiam* ſive Carcerem conjicienti tam Juſtorum, quam Jnjuſtorum Animas poſt mortem? Sacrae Literae, ac veterum Traditio id prorſus improbant. Animus etiam refugit id credere. Atque hactenus cenſum Scriptorum, a Burneto in ſuae opinionis ſuffragium e tribus primis Eccleſiae Saeculis accitorum. Quam parum vero movere nos poſſit aut debeat illorum auctoritas, nullis ſacrarum Literarum certis documentis nixa, immo ſuper Regni Millenarii male confutam fabulam unice fundata, jam ſatis me oſtendiſſe confido. Non ſemel autem dixi (neque id negarunt, ut vidimus, Juſtinus, Irenaeus, ac Tertullianus) viguiſſe tunc etiam in Catholica Eccleſia ſententiam, a terreno illo Regno poſt ſupremum vivorum & mortuorum Judicium inchoando alienam; & pleroſque detuliſſe Animabus Juſtorum ex hac vita decedentium ſedem in Caelis, non vero in Carcere illo ſive Cuſtodia, quam poſt Lactantium Philoſophum, & Vigilantium haereticum hominem, nobis obtrudere Burnetus percuperet. Sed nunc eadem veritas in majori eſt mihi luce collocanda. Ad quod potiſſimum praeſto nobis eſſe poſſunt Acta Sanctorum ſinceriora & vetuſtiora, quae in inſigni ſua Collectione protulerunt hucuſque Johannes Bollandus, ejuſque ſucceſſores e Societate Jeſu, & Ruinartus in Libro edito contra Dodvvellum. Et eorum quidem, quibus uſurus ſum, antiquitatem jamdiu docti Viri vindicarunt, ita ut idem oſtendere ſupervacaneum ſit, & me hoc onere ab iis levatum ſentiam. Praeſertim vero *Martyrum* Animas, e Corpore prodeuntes, in Caeleſtem Patriam confeſtim rapi, concordes ſenſere veteres: quod unum ubi perſuaſum habeamus, non eſt, cur ceteris Juſtis Caelum negemus, totaque Burneti moles dehiſcat oportet.

CAP.

CAP. X.

Acta veterum sincera Animas Martyrum confestim ad Caelorum Regnum ferri testantur. Clemens Alexandrinus, Dionysius Episcopus Alexandrinus, & Cyprianus Carthaginiensis Episcopus, non solum Martyribus, sed & ceteris Sanctis patere Caelum post mortem testantur. Pro Martyribus Eucharistica, non Propitiatoria commemoratio in sacris. Alia Martyrum Acta eidem veritati suffragium praebent.

LIceat mihi primo loco memorare Acta Sanctae Symphorosae, quae circiter Annum Vulgarem CXXV. in Christi confessione fortissime vitam dedit. De Martyribus ajebat illa: *Elegerunt magis decollari, quam vinci; passi mortem, quae pro nomine Christi suscepta, inter homines quidem ignominiam eis peperit temporalem, inter Angelos vero decus & gloriam sempiternam; inter quos nunc gradientes, & tropaea passionum suarum laudantes, CUM AETERNO REGE Vita Aeterna fruuntur IN CAELIS.* Acta vetustissima Passionis Sanctae Felicitatis, ejusque filiorum, qui circiter Annum vulgaris Aerae CL. pro Christo decertarunt, deinde nobis sese offerunt. Ibi animos natis suis addebat generosa mater, inquiens: *Videte, filii, Caelum, & sursum adspicite. Ibi vos exspectat Christus cum Sanctis suis. Pugnate pro animabus vestris, & fideles vos in amore Christi exhibete.* Pugnarunt illi, *& diversis suppliciis interemti, omnes effecti sunt victores & Martyres Christi: & cum Matre triumphantes, ad Praemia in Caelis percipienda convolarunt. Qui pro Dei amore minas hominum, poenas, & verbera contemnentes, Christi amici facti sunt in Regno Caelorum.* Quibus verbis exprimeretur merces, qua suos Athletas statim Christus donabat, jam discis. Aliis alii verbis idem ineffabile Praemium designarnnt. De Sancto *Justino Martyre* supra fuit nobis sermo. Acta judicialia gloriosi illius Martyris, circiter Annum Christi CLXVII. consummati, habes edita a Ruinarto Latine, Graece quoque a Papebrochio ad diem primam Junii. Ibi Rusticus Praefectus sanctum virum interrogat: *Si a capite per totum corpus flagellis caesus fueris, persuasum-ne habes, fore ut IN CAELUM ASCENDAS? Cui Justinus: spero, inquit, me habiturum, quod habent, qui Christi dogmata servaverint, si haec ipsa, quae dicis, perpessus fuero.*

fuero. Scio enim, omnibus, qui sic vixerint, divinam gratiam conservari, quoad totus Mundus *consummetur. Ad haec Praefectus Rusticus: ergo futurum opinaris, ut IN CAELOS ASCENDAS, mercedem aliquam recepturus? Non opinor, inquit Justinus: Sed scio, & hoc tam certum habeo, ut nihil dubitem.* Cum hisce confer nunc, quae supra ex ipsius Sancti Justini Libris attulimus, ac potissimum quae, ut idemmet testatur, Lucius quidam ad Martyrium raptus dicebat: videlicet, se gratiam habere Judici, vitam sibi eripienti; *a malis quippe dominis se liberari, & AD DEUM PATREM & REGEM OPTIMUM TRANSIRE.* Contigit etiam circiter Annum Christi CLXVIII. Martyrium Sanctorum Epipodii & Alexandri, quorum Acta prostant apud Surium, atque in Aprili Bollandiano. Ibi Epipodius ante Praesidem Ethnicum confitetur Jesum Christum, *qui ineffabili mysterio Homo pariter & Deus, famulis suis tramitem* Immortalitatis *instituit, & ad Caelestia Regna perducit.* Infra addit: *Mihi vita non tollitur, sed mutatur in melius. Nec interest infirmitas corporea quo fine solvatur: dummodo ANIMA CAELIS INVECTA AD SUUM REVERTATUR AUCTOREM.* Denique, ut ibi legitur, *consummatio accelerata est Martyrii, ut puerum suum de passione ac persequutoribus triumphantem, VELOCIUS CHRISTUS REMUNERATOR RECIPERET.* Exsistit etiam in Romae Subterrannae Lib. III. Cap. 22. Inscriptio, in Coemeterio Callisti reperta, quam & Mabillonius in Itin. Ital. pag. 138. *indubitatae antiquitatis* monumentum appellat. Haec sunt illius verba.

Alexander mortuus non est, sed vivit
SUPER ASTRA, & Corpus in hoc tumulo
Quiescit. Vitam explevit cum Antonino
Imp. qui ubi multum beneficii ante-
venire praevideret, pro gratia odium reddit.
Genua enim flectens vero Deo sacrificatu-
rus, ad supplicia ducitur. O tempora in-
fausta! quibus inter sacra & vota ne in
cavernis quidem salvari possimus. Quid
miserius vita? sed quid miserius morte?
cum ab amicis & parentibus sepeliri nequeant.
Tandem IN CAELO CORVSCAT. *Parum vixit, qui*
Vixit.

Saeculo Ch. secundo, quo imperarunt Antoninus Pius, & M. Aurelius

lius Antoninus, & Sanctus Justinus geminas Christianorum Apologias scripsit, par est credere, positum fuisse hunc titulum. Sed si ad tertium quoque Saeculum, quo spurii Antonini regnarunt, referre vis, nihil interest. Certo inde hauris, Martyrem hunc creditum fuisse translatum *super Astra*, & *coruscare in Caelo*: quibus verbis quid aliud significatur, nisi summa Sanctorum Beatitas in Caelo?

Floruit etiam sub finem Saeculi a Christo nato Secundi Clemens Alexandrinus, quem nescio, cur in scenam cum reliquis non produxerit Burnetus, ut suorum pugilum agmen augeret. Is certe Lib. IV. Stromat. locum e Clementis Romani Epistola Prima ad Corinthios adfert, supra a nobis ad stateram revocatum, ubi scilicet Justi morientes migrare dicuntur in Χῶραν Εὐσεβῶν, *Locum Piorum*. Periculum faciam ego, an exsculpi ab Alexandrino possit, quid revera vocabulo hocce olim significaretur. Sunt ejus verba Lib. VI. eorumdem Stromat. pag. 638. Editionis Coloniensis: *Jam vero dicit Evangelium, multa, quae dormierant, surrexisse Corpora; ut quae videlicet translata essent* (εἰς ἀμείνω τάξιν) *ad Meliorem Locum*, sive *Statum*. De Sanctis, qui in Christi Resurrectione suscitati fuerunt e mortuis, & in Caelum una cum ipso ascendisse creduntur, agit ibi Alexandrinus Philosophus, eamque in rem adfert Hermae Verba e Lib. III. Cap. 16. Pastoris. Si ex Abrahae Sinu in *Meliorem Locum* antiqui Patriarchae & Prophetae translati fuere: ergo non alio quam in Caelestem Patriam migrasse credendi sunt. Id quod satis indicare videtur Clemens idem Lib. VII. Stromat. pag. 736. ubi haec scribit, laudata deinde ab Eusebio Caesariensi Lib. III. Cap. 30. Histor. Ecclesiasticae. *Ajunt, Beatum Petrum, quum Uxorem suam duci ad supplicium videret, gaudio exsultasse, quod a Deo vocata, ac mox IN PATRIAM REDITURA* esset (εἰς οἶκον ἀνακομιδῆς) *eamque proprio nomine compellantem, hortatorio & consolatorio vocis sono inclamasse: Mulier, memento Domini*. En quo per Martyrium sancta illa femina abitura erat, *In Patriam*: quo nomine negare nemo audeat, quin, uti nos nunc, ita & veteres Caelum & Vitam Aeternam apud Deum significarint. Habemus ergo, quid *Locus Piorum*, quid *Locus* sive *Status Melior* in Christianorum veterum vocabulario sonet. Atque in hunc Locum se confestim post mortem adducendos praecipue Martyres exploratum habebant. Propterea subdit idem Clemens: *An non ergo est eis manifesta fides Spei Post Mortem, qui etiam ipso tempore tormentorum Deo agunt gratias?* Sed & antea

in

in eodem Lib. VII. pag. 732. Edition. Colonienf. conftituerat Clemens *Purgationem* Animarum, poftquam e Corpore abfcefferunt, qua peracta quid fubfequatur, hifce verbis nos docet: *Poft quam redemtionem Praemium & Honores dantur Confummatis* (hoc eft *Spiritibus Juftorum Perfectis*, *five Confummatis*, de quibus loquitur Apoftolus ad Hebr. XII. 23.) *quum ceffaverint quidem a Purgatione. Ceffaverint autem etiam ab alio quocumque minifterio, etfi fit fanctum, & inter Sanctos. Deinde eos, qui fuerint Mundi Corde, quod quam proxime Domino adhaeferint, manet perpetuae contemplationis reftitutio, & Deorum appellantur nomine, qui in eifdem Sedibus funt Collocati, in quibus alii Dii, qui funt primi a Servatore conftituti*. Audiftin, *Praemia & Honores* dari *Confummatis Spiritibus*? Accipe etiam, quid Scriptor idem habeat Lib. IV. Stromat. pag. 492. ubi Ethnicos redarguit, quia *nec Honores Poft Mortem eorum, qui fancte vixerunt, nec Supplicia eorum, qui injufte & libidinofe fe gefferunt, volunt intelligere: non ex noftris folum, dico, Scripturis, fed nec fuorum fcriptis volunt aures praebere*. Tum productis Platonis, aliorumque Philofophorum fententiis oftendit, effe poft mortem Praemia & Poenas Animarum: illa vero Probis fperanda effe, non poft aliquot Annorum Millia, uti Burnetus perfuadere popello fruftra aggreffus eft. Nam, ut ipfe Clemens Lib. V. pag. 546. ait: *Bona autem fpes eft fore, ut, Poftquam exceffero, omnia Confequar. Eadem fibi volunt, quae dicuntur apud Mofem: Nemo videbit faciem meam, & vivet. Clarum eft enim, neminem umquam vitae fuae tempore poffe Deum evidenter comprehendere. Qui funt autem Mundi Corde, Deum videbunt, poftquam ad extremam pervenerint perfectionem*. Haec Clemens, a quo fi hauriri & firmari fententiam Catholicae Ecclefiae de Beatitate Sanctorum dixero, confentientes mecum, ut fpero, quofque veritatis amatores habebo.

Ad Acta veterum Martyrum regrediamur. Ex finceris Sancti Symphoriani Martyris, qui circiter Annum Chrifti CLXXX. vitam pro Chrifto dediffe traditur, eadem doctrina deducitur. Illum quippe euntem ad patibulum mater hifce verbis confortabat: *Nate, nate Symphoriane, in mente habe Deum vivum. Refume conftantiam, fili. Timere non poffumus mortem, quae fine dubio perducit ad Vitam. Surfum cor fufpende, fili. Afpice illum, qui regnat in Caelis. Hodie tibi vita non tollitur, fed mutatur in melius. Hodie, nate, AD SUPERNAM VITAM felici commutatione migrabis*. Hifce adde Acta Proconfularia Martyrum Scillitanorum, ad Annum Chrifti CCII. a Cardinali Baronio in Annalibus Ecclefiafticis edita, tum recufa

a Ruinarto, & denique in Actis Sanctorum a Cl. P. Guilielmo Cupero, continuatore Bollandi ad diem 17 Julii illustrata. Gloriosi illi Martyres in agone dicebant: *Deo gratias conferimus, qui dignatur nos HODIE Martyres ACCIPERE IN CAELIS pro confessione sua*. Sive, ut in aliis Actis legitur: *Hodie Martyres in Caelo sumus. Sic venientes ad locum martyrii, gladio beatas Deo Animas tradiderunt. Dominus vero Jesus Christus suscepit Martyres suos in Pace*. Neque minus praeclara, immo longe praeclariora sunt, quae de Martyribus in Deciana persequutione Anno Christi CCL. ad aeternam Vitam translatis, scripsit Sanctus *Dionysius Alexandrinus Episcopus*, omnium, qui suo tempore floruerint, celeberrimus & doctissimus in Ecclesia Catholica Antistes & Scriptor. Quae tunc contigere sub oculis suis, perscripsit ille ad Fabium, sive Fabianum Episcopum Antiochenum; ejusque Epistolam servavit nobis Eusebius Caesariensis Lib. VI. Cap. 41. & 42. Historiae Ecclesiasticae. En quid sanctus vir post tantae lanienae narrationem in calce ejusdem Epistolae subjungit: *Ceterum*, inquit, *hi divini Martyres, QUI NUNC ASSESSORES SUNT CHRISTI*, & *REGNI illius CONSORTES, ac judicii participes, una cum ipso judicaturi, dum heic apud nos essent, quosdam e Fratribus lapsos, & idolis sacrificasse convictos susceperunt*. Accedat nunc Burnetus, & Justorum veterum Animas hinc emigrantes arceat a Caelo, atque ad miserrimum quasi soporem eas damnet, nondum a tot Saeculis excitatas, neque post complura Saecula excitandas; ac dubia hac de re, aut inconsulta quorumdam antiquorum dogmata praetendat. Aliam plane tunc fuisse mentem Catholicae Ecclesiae, quae jam attulimus, satis prodidere. Luculentissime vero eadem confirmata heic habemus ab insigni Religionis Christianae Scriptore Dionysio Alexandrino, cui nullum e suis pugilibus (quod est ad rectum de rebus Theologicis judicium) Burnetus aequet, & cui non immerito antiquitas *Magni* cognomentum detulit. Quamquam & per sequisque facile dignoscat, non aliam quam istam potuisse tunc regnare in Catholica Ecclesia doctrinam. Si tunc Burnetus quispiam vixisset, suamque *de statu Mortuorum* opinionem disseminans Fidelibus persuasisset: quis, amabo, ad mortem pro Christo oppetendam ruisset, immo quis non ab ea fuisset absterritus? Non alia de caussa tam intrepidi ibant, tam alacres festinabant ad supplicia milites Christi, ipsaeque tenellae Virgines, nisi quia commune Sanctae Religionis dogma erat, confestim post gloriosum agonem Animas ad Coronam, ad Dominum, atque in Caelos migrare, ubi Beatitate

titate ac Visione Dei fruerentur. Hujusce doctrinae certos nos facit magnum Ecclesiae lumen Saeculo Christianae Aerae Tertio praelaudatus *Dionysius Alexandrinus*. Atque hinc etiam haurimus, non aliter Ecclesiam, quam nos supra, fuisse interpretatam Apostoli verba, cupientis *dissolvi & esse cum Christo*, sive *peregrinari a Corpore, & praesentes esse ad Dominum*; uti & alia Apocalypseos, & Evangelistarum atque Apostolorum verba, quae supra delibavimus; non vero uti Millenariorum coetus, Burneto carus, arbitrabatur. Et ne quis in suspicionem adducatur, tanti Praemii praerogativam in solis tunc proprie appellatis Martyribus constrictam fuisse, sibi in mentem revocet, quod jam monui, per analogiam quamdam in censum *Martyrum* eos olim quoque venisse, qui propter alias Virtutes, & praesertim ob Caritatis opera, in Domino morerentur. Alteram ejusdem Sancti Dionysii Epistolam Eusebius idem Lib. VII. Cap. 22. Histor. Ecclesiastic. ad posteros transmisit. Ibi beatissimus ille Episcopus pestilentiam describit, qua laboravit Alexandrina sua Civitas. Tyrannorum persequutionem primo commemorat, ob quam *omnium laetissimam festivitatem egerunt consummati Martyres, QUI IN CAELO EPULATI SUNT.* Deinde Christianorum Caritatem extollit in ferenda ope fratribus suis lue pestilenti infectis, in quo munere multi ex iis decessere, *adeo ut GENUS HOC MORTIS ob Pietatem, Fideique constantiam, NEQUAQUAM INFERIUS MARTYRIO censeatur.*

Saeculo eodem Tertio, eisdem immo diebus, quibus Sanctus Dionysius, floruit alterum Catholicae Ecclesiae clarissimum lumen, *Sanctus Cyprianus Carthaginiensis Episcopus*, qui Anno Christi CCLVIII. gloriosissimo Martyrio cursum suum complevit. Quae tunc foret Catholicorum doctrina de Justorum Animabus praesenti Saeculo ereptis, ab ipso sciscitemur. Tam crebra, tam lucida sunt eloquentissimi viri hanc in rem testimonia, ut non eruditioni, sed oneri futurum foret, singula referre. Is profecto passim *Coronam* pugnantibus pro Christo pollicetur. Et qualem, quaeso? *In Caelis*, atque *apud Dominum accipiendam*. Et quando? Non, uti Burnetus sibi fingit, post complures Annorum myriades, sed sine mora post datam in agone vitam. In Epistola ad Sergium, Rogatianum, aliosque Confessores, eos hortatur, *ut in confessione Caelestis gloriae fortes & stabiles perseverent, & ingressi viam Dominicae dignationis, ad accipiendam Coronam spiritali virtute pergant. O beatum carcerem, qui homines Dei mittit ad CAELUM! Nemo Mortem cogitet, sed Immortalitatem: nec temporariam poenam,*

ſed Gloriam Sempiternam, *quum ſcriptum ſit*: *Pretioſa eſt in conſpectu Domini mors Juſtorum ejus*. *Quando ergo Judicaturos vos*, *&* *REGNATUROS CUM CHRISTO DOMINO cogitatis* (quod & nuper vidimus a Dionyſio Alexandrino commemoratum) *exſultetis neceſſe eſt*, *&* *futurorum gaudio praeſentia ſupplicia calcetis*. *Beatae enim feminae*, *quae vobiſcum ſunt in eadem confeſſionis gloria conſtitutae*, *non ſolum ipſae AD CORONAM PROXIMAE ſunt*, *ſed & ceteris quoque feminis exemplum de ſua conſtantia praebuerunt*. Denique Dominum deprecatur, *ut initiis ad ſumma pergentibus*, *quos confiteri fecit*, *faciat & CORONARI*. *Opto vos*, *fratres cariſſimi*, *bene valere*, & ad *CORONAM CAELESTIS GLORIAE pervenire*. Quid ſit *Corona* Martyribus a Deo conlata, ac toties in veterum Actis repetita, hinc diſcimus, ac nos numquam obliviſci juvabit. Tum in Epiſtol. ad Martyres & Confeſſores: *Quoſdam*, inquit, *jam comperi Coronatos*, *quoſdam vero ad Coronam victoriae Proximos*. *Laniena gravior ad hoc diu perſeveravit*, *non ut ſtantem fidem dejiceret*, *ſed ut homines Dei ad Dominum Velocius mitteret*. *Hic eſt agon*, *quem nobis oſtendit beatus Apoſtolus Paulus*, *in quo oportet nos currere*, *& ad Coronam Gloriae pervenire*. *Hunc igitur agonem Mappalicus ſuo*, *& collegarum ſuorum nomine Proconſuli repromiſit*. *Nec fefellit in promiſſo ſuo*, *& Palmam*, *quam meruit*, *accepit*. *Opto pariter*, *& exhortor*, *ut quos vinculum confeſſionis & hoſpitium carceris ſimul junxit*, *jungat etiam conſummatio virtutis*, *& Corona Caeleſtis*. Neque ſecus in Epiſtol. ad Moyſen, Maximum, & ceteros Confeſſores, eos laudat, qui *jam de Saeculo receſſerunt*, *confectoque itinere virtutis ac fidei*, *ad COMPLEXUM & OSCULUM DOMINI*, *Domino ipſo gaudente*, *venerunt*. Pariter in Epiſtola ad Plebem Thibaritanam ſcribit: *Gaudere nos*, *& exſultare voluit in perſequutionibus Dominus*; *quia quando perſequutiones fiunt*, *tunc dantur Coronae fidei*, *tunc probantur milites Chriſti*, *tunc MARTYRIBUS PATENT CAELI*. Sunt & ibi alia, quae praetermitto. Similia habes in Epiſtol. ad Nemeſianum, Felicem &c. ubi de quibuſdam Virginibus mortem pro Chriſto perpeſſis ait: *Quas ad Caeleſtem Coronam gloria geminata provexit*. Ipſos vero alloquens addit: *Exſpectatis quotidie laeti profectionis veſtrae ſalutarem diem*, *& jam jamque de Saeculo receſſuri*, *ad MARTYRUM munera & DOMICILIA DIVINA properatis*, *poſt has Mundi tenebras viſuri candidiſſimam Lucem*, *& accepturi majorem paſſionibus omnibus & conflictationibus Claritatem*,

Apo-

Apoſtolo conteſtante & dicente: Non ſunt condignae paſſiones &c.
Sed prae ceteris legenda ſunt, quae is congeſſit in calce Libri de Exhortatione Martyrii, ubi, ut reliqua omittam, in haec verba loquitur: *Quis ergo non omnibus viribus elaboret ad tantam Claritatem pervenire, ut amicus Dei fiat, ut CUM CHRISTO STATIM GAUDEAT? ut poſt tormenta & ſupplicia terrena, PRAEMIA DIVINA PERCIPIAT? Si militibus ſaecularibus glorioſum eſt, ut hoſte devicto redeant in patriam triumphantes: quanto potior & major eſt Gloria, victo Diabolo, ad Paradiſum triumphantem redire? Coheredem Chriſti fieri? Angelis adaequari? Cum Patriarchis, cum Apoſtolis, cum Prophetis, Caeleſtis Regni poſſeſſione laetari? Quanta eſt dignitas, & quanta ſecuritas exire hinc laetum: claudere in momento oculos, quibus homines videbantur & Mundus; & aperire eoſdem STATIM, UT DEUS VIDEATUR ET CHRISTUS?*

Catholici dogmatis teſtem luculentiſſimum habemus Cyprianum, cujus quanta ſemper fuerit auctoritas & exiſtimatio in Religionis & Eccleſiae rebus, is tantum ignorat, qui in Eccleſiaſtica eruditione omnino ſit hoſpes. Quod plus eſt, communis etiam aliorum Catholicorum ſententia erat, ſtatim ut emigrabant e vita generoſi Athletae Chriſti, eos ad alteram beatam Vitam in Caelos transferri. Neque heic ſuſpicioni, quam intoleranda impudentia Burnetus excitat, relinquitur locus, quaſi ſacri Antiſtites, quod minime crederent, depraedicarent, eo conſilio, ut alacriores promtioreſque ad certamina pro Chriſto Fideles, urgente perſequutione, efficerent. Evertat Religionem, quiſquis haec fieri potuiſſe ſuſpicetur, ſimulque abominanda calumnia oneret viros incomparabili ſanctitate & doctrina praeditos, atque Heroes, ut ita dicam, Chriſtianae Reipublicae; quaſi Populum inani perſuaſione illi imbuerent, atque ad ſupplicia perferenda nimis credulum urgerent. Quod tamen heic ora cuicumque obſtruat: qui haec alios docebant, & ipſi exemplo ſuo confirmabant. Nam & ipſi fortiter caput dedere pro Chriſto, perſuaſum habentes, ſe ad Dominum ſuum e veſtigio profecturos, & una cum illo ſtatim regnaturos fore. Quid Ignatius, quid Polycarpus, quid Juſtinus, quid & alii egerint, jam accepiſti. Glorioſiſſimus quoque Epiſcopus Cyprianus eamdem viam arripuit. Et quamquam, uti Pontius ejus Diaconus in Vita illius animadvertit, is mortem evitare poſſet, multique *etiam loca, in quae ſecederet, offerrent*, is tamen imperterritus & conſtans apparitores opperiri maluit, atque *ad Coronam Juſtitiae*

(ab

(ab Apostolo quoque desideratam) *consummato agone cucurrit*. Haec Pontius, qui & de se haec addit: *Dolebo, quod non comes fuerim? Sed illius victoria triumphanda est. De victoria triumphabo? Sed doleo, quod comes non sim. Verum vobis tamen & simpliciter confitendum est, quod & vos scitis, in hac me fuisse sententia. Multum ac nimis de Gloria ejus exsulto. Plus tamen doleo, quod remansi.* Communis ergo tam Sanctis Episcopis illius temporis, quam Populis fidelibus fuit Martyrii cupido, quia communi ac firma persuasione quisque ducebatur, fore ut sanguis suus *clavis Paradisi*, & in Caelestem Beatitatem aditus esset, quemadmodum Tertullianus ajebat. Erant etiam Cypriano ante oculos loca Scripturarum, quae pro inani systemate suo a Burneto producta vidimus; immo eadem, & plura ipse congessit Lib. III. Cap. 16. Testimoniorum. Attamen vir doctissimus, non ignarus, quae tunc foret Apostolica Traditio & mens Ecclesiae, sine haesitatione non aliis tantum, sed & sibi pollicitus est certam vix consummato certamine Coronam & Praemium in Caelis. Quod plus est, hoc ipsum, quod illi minime dubium erat, certum quoque erat iisdem temporibus in Ecclesia Romana. Ubi Cypriani literas hortatorias ad superanda tormenta, mortemque subeundam accepere Moyses, Maximus, aliique Confessores Romani, in carceribus macerati ob Christi nomen. Epistolam & ipsi ad illum dederunt, quae est XXVI. in editione Pameliana, in qua haec ajunt. *Ex tuis ergo Literis vidimus gloriosos illos Martyrum triumphos, & oculis nostris quodammodo, Caelum ipsos petentes prosequuti sumus; atque inter Angelos ac Potestates, Dominationesque caelestes constitutos contemplati sumus. Sed & Dominum apud Patrem testimonium suum illis promissum perhibentem auribus nostris quodammodo sensimus. Hoc est ergo, quod & nobis animum in dies singulos erigit, & ad consequendos gradus tantae dignationis incendit. Quid enim gloriosius quidve felicius ulli hominum poterit ex divina dignatione contingere, quam inter ipsos carnifices in ipso interitu confiteri Dominum Deum? quam relicto Mundo CAELUM petiisse? quam desertis hominibus inter Angelos stare? quam impedimentis omnibus saecularibus ruptis in Conspectu Dei jam se liberum sistere? quam Caeleste Regnum Sine Cunctatione retinere?* Haec, quaeso, intentis oculis Lector perpendat, ac serio recogitet. Burneti Scholam certe nesciebant, aut saltem falsam credebant Romani Martyres, qui tanta fiducia de Praemio in Caelis Justos, statim ac decedebant, manente, haec Romae in centro Fidei perscribebant. Proinde Burnetum pudeat, venditasse apud suates, trium prio-

priorum Saeculorum Christianos in deliramenta sua concordi suffragio consensisse.

At heic inquiat aliquis: utut sanctis Martyribus e veterum communi dogmate ostia Caeli obserata non fuerint, unis tamen illis hactenus delatam ejusmodi praerogativam vidimus. Quaenam ergo de reliquorum Justorum Animabus sententia tunc fuit? Non aliud tunc visum gravioribus Ecclesiae Patribus, quam quod a tot Saeculis tradit Ecclesia Catholica: videlicet ceteris quoque Justis suam esse sedem in Caelo, diversam tamen pro diversitate meritorum, neque exspectandum supremum Christi Judicium, ut illuc invehantur. Unum tamen discrimen perpetuo constitutum fuit inter istos & illos. Martyres, quod omnem labem culparum suo Sanguine purgarint, continuo Caelum excipit. Justos non eadem semper celeritas praemii manet. Qui aut innocentes, aut culpis per poenitentiam rite elutis e vivis abeunt, nihil obstat, quominus recta ferantur in Caelum. Amici Dei & ipsi sunt, ac propterea & ipsi Praemio statim donantur. Quibus vero purganda restant in altera Vita, tum solum in Patriam ingressus est, quum divinae Justitiae factum est satis. Proinde in sacris vel ab ipsa primitiva Ecclesia commemoratio fieri consuevit tam Martyrum, quam ceterorum Justorum, sed plane diverso intuitu: quod & antea animadvertit Dodvvellus in Dissertationibus Cyprianicis. *Eucharistica*, gratulatoria, laetitiae tantum testis erat commemoratio Martyrum, non vero *Propitiatoria*, ut eis parceret Deus. Reliquorum autem Fidelium memoria *Propitiatoria* erat, ut Fidelium in terra viventium orationibus illorum Animae in altera Vita juvarentur, qui adhuc misericordia Dei indigerent. Veterem hanc Ecclesiae disciplinam non uno in loco innuit praelaudatus Sanctus Cyprianus, & non semel expressit Sanctus Augustinus, praecipue in Sermone nunc CLIX. olim XVII. de Verb. Apostoli. Sunt haec illius verba: *Ideoque habet Ecclesiastica disciplina, quod Fideles noverunt, quum Martyres eo loco recitantur ad Altare Dei, ubi non pro ipsis oratur. Injuria est enim pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari*. Porro nihil dubitandum est, quin Sanctus Cyprianus crediderit atque tradiderit, Justos quoslibet, nisi quid expurgandum eis restet post mortem, in Caelum sine cunctatione recipi. Martyres quippe quodammodo, ut saepe monui, ii quoque censebantur, qui carnem suam crucifigebant cum vitiis. Atque hanc Carthaginiensis quoque Ecclesiae fuisse doctrinam, satis prodit Pontius Cypriani Diaconus, dum in illius Vita animad-

animadvertit, neminem e praecedentibus ejus Urbis Episcopis sanguinem effudisse pro Christo, & nihilominus ad Martyrum Praemia illos pervenisse. *Ex quo*, inquit, *Carthagini Episcopatus ordo numeratur, numquam aliquis, quamvis ex bonis & Sacerdotibus, ad Passionem venisse memoratur: licet semper Deo mancipata devotio, dicatis hominibus pro Martyrio deputetur*. Affinia sunt, quae Sanctus ipse Cyprianus in Lib. de Habitu Virginum tradidit, ubi, postquam Christianas puellas ad curriculum omnium Virtutum hortatus est, hisce verbis documenta sua concludit: *Durate fortiter, spiritaliter pergite, Pervenite Feliciter. Tantum mementote tunc nostri, quum incipiet in vobis Virginitas honorari*. Animadverterat Pamelius, *facere hunc locum pro Invocatione Sanctorum post hanc vitam*. Id negat Johannes Fellus Oxoniensis Episcopus in Notis ad eum Librum, atque interpretationem absonam prorsus nobis obtrudit. Nisi oculorum usum praejudicatae opiniones sectae suae doctissimo homini heic eripuissent, vidisset & ipse, quod nemo non videre potest in Cypriani verbis. *Pervenite feliciter*, exitum e vita praesenti, & ingressum in alteram meliorem aperte significat. Tunc meritum *Virginum*, quae honorificaverunt Deum in corpore suo, ab optimo hero honoribus & praemiis afficitur. *Si quis*, inquit Dominus Johann. XII. 26. *mihi ministrat, me sequatur: & ubi sum ego, illic & minister meus erit* (& erit sane, nolente etiam Burneto, qui vel ipsis Apostolis & Martyribus non locum, ubi Christus nunc est in gloria, sed carcerem quemdam sibi incompertum assignat.) *Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus*. Huc Sanctus Cyprianus respexit. Et potissimum quod paullo ante ad easdem Virgines dixerat: *Sed quum Habitationes multas apud Patrem suum dicat, melioris Habitaculi hospitia demonstrat. Habitacula ista meliora vos petitis, carnis desideria castrantes, majoris gratiae Praemium in Caelestibus obtinetis*. Itaque e praesenti Saeculo prudentes illae Virgines abeuntes, ad conspectum Dei & Beatorum Gloriam migraturae confestim erant; ac propterea, quum illuc pervenerint, se illarum precibus commendat Sanctus Episcopus. Parem ejusdem Sancti Cypriani locum vide infra Cap. XXIX. Hoc itidem faciendum nuper nos docuit Sanctus Augustinus. Et hosce quidem Doctores Ecclesia Catholica sequitur. Quosnam sequatur Novatorum temporis nostri concordia discors, illi videant. Verum quae sua mens foret, immo quae suae etiam Ecclesiae sententia, luculentius nusquam prodidit Sanctus Cyprianus, quam in Libro *de Mortalitate*. Invaserat Africam teterrima pestilentia. Jam

mortem

mortem in limine quisque spectabat: jam suam in alienis mortibus sortem legebat. Ad Populum suum in tanta calamitate solandum atque animandum praesto fuit zelus & eloquentia incomparabilis Sancti Praesulis, prae ceteris ostendens, posse Fidelium quempiam, bene cum Deo compositum, ad gaudia Caelorum statim post obitum transire. *Regnum Dei*, inquit, *fratres dilectissimi, esse coepit in proximo. Praemium vitae, & Gaudium salutis aeternae, & Perpetua Laetitia, & possessio Paradisi nuper amissa, Mundo transeunte, jam veniunt. Jam terrenis Caelestia, & Magna parvis, & caducis Aeterna succedunt. Quis heic anxietatis & solicitudinis locus est? quis inter haec trepidus & moestus est, nisi cui Spes & Fides deest? Ejus est enim mortem timere, qui ad Christum nolit ire: ejus est ad Christum nolle ire, qui se non credat cum Christo incipere Regnare.* Ultra non progredior, & ceteris parco. Constitutum quippe mihi est, integrum hoc Cypriani Opusculum in calce hujus mei adjicere, utpote splendidum prae ceteris testimonium doctrinae illius, quam a tot Saeculis Ecclesia Romana servat & profitetur; dignum profecto, quod quisque Christi Fidelis ad manum habeat, & identidem relegat. Pergamus nos interea colligere, quae supersunt, monumenta Ecclesiae, ad Saeculum Christi Tertium spectantia, perspecturi, quantum ipsa dissideant a perniciosis Burneti placitis.

Acta authentica Sanctorum Fructuosi & Eulogii Martyrum habemus, edita a Bollando ad diem XXI. Januarii, atque a Ruinarto recusa. Mortem pro Christo subiere Tarracone in Hispania Anno CCLIX. *In carcere quarta feria stationem solemniter celebraverant. Igitur sexta feria laetus atque securus festinabat Fructuosus, ut cum Martyribus & Prophetis in Paradiso, quem Dominus praeparavit amantibus se, solveret stationem.* Consummato Martyrio, *solita Domini non defuere magnalia; apertumque est Caelum, videntibus Babylan & Migdonio fratribus nostris ex familia Aemiliani Praesidis. Qui etiam filiae ejusdem Aemiliani ostendebant Sanctum Fructuosum Episcopum cum Diaconibus in Caelum ascendentes coronatos.* Haec eadem confirmat Sanctus Prudentius in Hymno VI. Libri Περὶ Στεφάνων. Tum in haec verba desinit Actorum Scriptor Synchronus: *O beati Martyres, qui meruerunt dignam HABITATIONEM IN CAELIS, AD DEXTERAM STANTES CHRISTI, benedicentes Deum Patrem omnipotentem, & Dominum nostrum Jesum Christum, Filium ejus. Suscepit autem Dominus*

Martyres suos in pace per bonam confessionem. Postrema haec retinere volui: saepe enim in Coemeteriis antiquissimis Romanis, atque aliarum Civitatum, occurrit formula haec *in Pace*. Alludebant veteres Christiani ad versiculum Psalmi IV. 9. *In Pace in idipsum dormiam & requiescam*, spem Resurrectionis a Deo promissae confirmantes, & pacem Dei cum fratribus & Ecclesia innuentes. Eorum interea Animae *in Caelis* versabantur, *ad dexteram stantes Christi, benedicentes Deum Patrem* &c. Quare intelligis, quale in Ecclesiis quoque Hispaniarum de hac re doctrina vigeret. Jam evulgarunt in Tomo IV. Maji, socii Bollandiani Passionem Sancti Theodoti Ancyrani, qui ad superos abiit Anno Christi CCCIII. Nilus Scriptor coaevus, immo & testis oculatus, gloriosum illorum certamen descripsit. Ita vero illum fratres adstantes alloquebantur: *Te quidem, postquam ab his aerumnis emigraveris, Caelestia excipient Luminaria, Angelorumque & Arcangelorum Gloria diversimoda, & Spiritus Sancti incommutabilis Claritas, ac Dominus noster Jesus Christus, residens ad Patris sui dexteram. Horum enim bonorum caussa tibi erit gloriosum ac magnum, quod instat, certamen* &c. Ad diem quoque V. Junii in Actis Bollandianis habemus agonem Martyrum Aegyptiorum Marciani, Nicandri, & sociorum. Quo Anno illustre Martyrium ii consummarint fame peremti, non constat. Fortassis in persequutione Diocletiani. Henschenio, viro ejusmodi rerum peritissimo, veri videtur simile, narrationis illius Auctorem fuisse Eusebium Caesariensem in Opere de Martyribus, cujus haec sunt verba: *Haec erat illorum exsultatio: haec laus illis proposita, AD PARADISI VOLUPTATEM PERCIPIENDAM, eos maxime urgebat. Post haec, quum tempus praesto esset, quo illorum Animae ad propria Loca, & suum Deum properarent, Martyres ipsi, multis hymnis & laudibus Deo pronuntiatis, purissimas, ut decebat, Animas Deo tradiderunt*. Memineris heic, Burnetum objecisse nobis, irrito tamen successu, ut vidimus, Ignatium & Polycarpum; appellantes τόπον ἴδιον *Locum Proprium*, aut τόπον αὐτοῖς ὀφειλόμενον *Locum Eis Debitum*, quo Martyrum Animae Corpore deposito deferebantur. Et heic Scriptor οἰκείους τόπους appellat, idest *Propria Loca*. Sed ubinam haec Loca? In *Paradisi voluptate*, & gaudio, & *apud Deum suum*, ad quem Martyres vitam dando properabant. Ita in Actis Sancti Procopii Martyris, qui circiter Annum Christi CCCIV. in persequutione Maximiani caput lictori obtulit, editis a Valesio in Notis ad Eusebii Histor. Ecclesiastic. Gloriosus ille

ille Martyr *capite amputato INGRESSUM VITAE CAELESTIS per compendium Beatus invenit*. In Actis pariter Sancti Philippi Episcopi Heracleae, qui pro Christi nomine sanguinem fudit cum aliis Martyribus circiter Annum Christi CCCIV. a Mabillonio in Tom. IV. Analector. evulgatis, Severus Presbyter Deum hisce verbis precabatur: *Da mihi partem Coronae, ut sim cum illis junctus in Gloria, quibus eram junctus in carcere. Habeam cum illis Requiem, cum quibus nomen tuum venerabile confessus, tormenta Judicis saeva non timui*. Subdit postea Actorum Scriptor: *Sic beati Martyres testimonium vitae implevere. Felices Christi discipuli, ejus sequuti vestigia, per quem fuit illis concessa victoria: comitati etiam doctrinam Apostolorum, & eorum Martyrum, qui Apostolos sunt sequuti, quorum jam exutae a labe terrena ANIMAE AD CAELESTIA REGNA PROPERARUNT*. Sunt & alia vetustissima ac sincera Martyrum Acta apud Bollandistas, Surium, & Ruinartum, e quibus eadem veritas colligitur; sed missa facio, ne pro eruditione taedium Lectori ministrem. E paucis tamen, quae attuli, jam satis didicisse nos puto, non eam fuisse olim in Ecclesia doctrinam, quam venditavit nuper Burnetus; immo adversus illam conspirasse fere omnes Christi Fideles.

C A P. X I.

Methodii, Eusebii Caesariensis, Ecclesiarum Viennensis & Lugdunensis, Constantini Magni, Alexandri & Athanasii Praesulum Alexandrinorum, aliorumque testimonia pro Beatitate Sanctorum. Hilarii Pictaviensis Episcopi proposita hac de re sententia.

ATtamen Burnetus suppetias iterum opinioni suae petit ab aliis Saeculi Quarti, Quincti, & posteriorum quoque temporum Patribus, puta *Chrysostomo*, *Theodoreto*, *Oecumenio*, *Theophylacto*, *Euthymio*. E Latinis etiam sibi adstipulantes jactitat *Hilarium*, *Ambrosium*, *Augustinum*, *Bernardum*; ea tamen arte semper Lectorem incautum ludificans, qua Apelles Antigonum Regem coclitem picturus, illam dumtaxat vultus partem expressit, quae alterum oculum referebat. Scilicet ille ea tantum adfert, quae sibi placent; contraria vero quaeque dissimulat. Rursus quoslibet e Patribus suae opinioni adversantibus studiose celat, ut

imperiti credant, totam pro illius sententia stare veterum cohortem. At hisce dolis in sanctae Religionis negotio uti nefas est: iisque tantummodo utatur, qui nihil de veritate solicitus, in id unum intentus est, ut suas merces incautis divendat, & nomen sibi e novitate conquirat. Ego tum quae is dissimulavit, supplebo; tum quae is pro se adhibuit, justiori lance pensabo: fietque, ut spero, palam, semper in mente Patrum prevaluisse sententiam hac de re Catholicae Ecclesiae. Jamque supra Cap. II. animadvertimus Sanctum *Methodium*, qui circiter Annum Christi CCXC. teste Hieronymo *Opus egregium* de Resurrectione *contra Origenem* composuit, non alia tradidisse, quam quae nunc nos tradimus ac propugnamus. Digna sunt, quae rursus audiantur illius verba: *Quemadmodum*, inquit, *quum dies Vitae nostrae praesentis defecerint, bona Opera* (ut in Apocalypsi legitur XIV. 13.) *Animas nostras recipient, ita brevi hac Vita soluta, ANIMAE ANTE RESURRECTIONEM HABITATIONEM HABEBUNT APUD DEUM, donec instauratam, & numquam casuram Domum* (idest Corpus) *recipiamus.* Et quis iste Methodius? Tyri Episcopus, simulque gloriosus Martyr, & unus ex illustrioribus Ecclesiae Catholicae Scriptoribus, qui a Sancto Epiphanio appellatur *vir apprime doctus, acerrimusque Veritatis patronus*. Et quamquam ille in Convivio Virginum ad Millenarios accedere videatur, in eodem tamen Libro Oration. VIII. quantum absit a Burneti phantasmatis, aperte significat, dum vix sublatas e vivis Virgines de numero Prudentum in beatissimum Deliciarum locum invehit, ubi illarum Animae (*translatae in Caelestem Vitam*) ineffabilibus bonis ibi sitis fruuntur, & fructibus spiritalibus vescuntur, qui *utentes ipsis vescentesque, in Immortalitatem alunt, Aeternitatem eis, DIVINITATEMQUE COMMUNICANTES*. Cetera non minus vivida praetereo. Quid vero de quaestione hac senserit *Eusebius Caesariensis* Episcopus, qui praesertim Anno Christi CCCXV. eruditionis Ecclesiasticae peritia inclaruit, inquiramus. Ipsum jam supra Cap. V. invenimus a Millenarii Regni opinione prorsus alienum. Porro idem in Lib. I. Cap. 13. Histor. Ecclesiastic. literis consignavit Abgari Regis conversionem ad Christi Fidem, simul tradens, ad eum fuisse missum a Thoma Apostolo Thaddaeum, unum e septuaginta Christi Discipulis, qui inter alia ipsum docuit, *quo pacto Servator noster resurrexerit, & mortuos, qui multis retro Saeculis sepulti jacebant, secum una suscitaverit; utque solus quidem e Caelo descenderit, ascenderit vero ad Patrem cum maximo comitatu, & ad ejus dexteram honorifice sedeat in Caelo.*

Abgari

Abgari Hiſtoriam, atque ad eum Chriſti Epiſtolam, immo & Thaddaei ipſius praedicationem, cuicumque per me liceat ad fabulas amandare. Iſtud minime moror. Quod noſtra intereſt, Euſebii aevo eam viguiſſe intelligimus opinionem, videlicet Sanctos Patres, quos Chriſtus in ſua Reſurrectione ſuſcitavit e mortuis, Matthaeo teſtante in Evangelio, in Caelum aſcendente poſtea ipſo, illos quoque una cum eo in Caeleſtem Aulam fuiſſe translatos. Et haec ſane opinio antiquiſſima; ipſam quippe tradidit Sanctus Herma Pauli Apoſtoli diſcipulus Lib. III. Cap. 16. Paſtoris: ipſam adoptarunt Clemens Alexandrinus Lib. VI. Stromat. & Origenes Homil. XV. in Exodum, & alii ex antiquis, quos in praeſentia recenſere nihil attinet. At quicumque deſcenderunt in ejuſmodi ſententiam, ſi non certam, ſaltem veri valde ſimillimam, & fortaſſis ab Apoſtolo indicatam, quum de Chriſto ait Epheſ. IV. 8. *Aſcendens in altum Captivam Duxit Captivitatem*: ii procul dubio agnoverunt, Caeli portas non adeo Juſtis praecluſas fuiſſe, ut praeter Redemtorem noſtrum hactenus neminem e mortalibus receperint, neque recepturae ſint, niſi poſt Reſurrectionem futuram omnium, immo poſt aureum Millenarium Regnum: uti veterum ſomniorum reſtaurator Burnetus contendit. Quod ſi jam in beatiſſimam regionem viventium ſimul cum Chriſto, Patriarchis, & Prophetis ingredi licuit, qui tamen adſtabunt & ipſi in poſtremo Chriſti Domini Judicio: vides jam nihil officere inconcuſſo dogmati de eodem univerſali Judicio illorum ſententiam, qui ceterorum Juſtorum Animabus, ſimul ac e Saeculo migraverint, aut purgatae fuerint, Caeli oſtia patere pro certo habent.

Accedit, quod idem Euſebius Lib. V. Cap. primo, & ſequenti, refert celebratiſſimam Epiſtolam Eccleſiarum Viennenſis & Lugdunenſis de Martyrio Sancti Pothini Epiſcopi, & aliorum, qui Anno Chriſti CLXXVII. forti animo jugulum obtulere carnifici pro Chriſti nomine. In ea Epiſtola legimus, quanta conſtantia beati illi pugiles certarint pro Chriſto, levia reputantes tormenta quaelibet, quia *ad Chriſtum ire properabant*. Ibi Advocatus Chriſtianorum & ipſe Martyrium conſummavit, *germanus* revera *Chriſti diſcipulus*, *ſequens Agnum*, *quocumque ierit*. Infra quoque ajunt: *Aequum ſane erat*, *ut fortiſſimi Athletae*, *qui multiplex certamen ſubierant*, *atque inſignem victoriam retulerant*, *inſignem Immortalitatis Coronam acciperent*. Quid ſit *Corona Immortalitatis*, ſupra Cap. VII. animadvertimus. Generoſa quoque Martyr Balbina, poſtquam *Filios ad fortiter certandum accenderat*,

derat, *& victores AD REGNUM PRAEMISERAT*, *eosdem certaminum cursus*, *quos Filii confecerant*, *remetiens*, *ad eosdem ire properabat*, *de exitu suo laeta atque exsultans*, *prorsus quasi ad Nuptiale Convivium invitata*, *non bestiis objecta esset*. Equidem quum veneranda haec antiquitatis Christianae monumenta lego, & fortitudinem & alacritatem Sanctorum in tam horribilibus tormentis contemplor, lacrymas continere non possum; simulque irascor Burneto nobis nunc venditanti, *Coronam*, & *Praemium* vel ipsis Sanctis Martyribus ne nunc quidem post tot Saecula datum, neque dandum nisi in Mundi excidio, quod, unus Deus novit, quot adhuc Saeculis a nobis distet. Aliam fidem, aliam Traditionem profecto primitiva Ecclesia, ut vidimus, tenuit, & quidem per omnes Ecclesias. Nam ita sensisse Ecclesiam Romanam, Ecclesias Africae, Aegypti, Asiae, Hispaniae vidimus, quibuscum concordes nunc videmus Galliarum. Spes nempe, immo firmissima Fides perveniendi e vestigio ad Dominum, ejusque Regiae Beatitate fruendi, quam a vicinis Apostolis, atque adeo ab ipso Christo acceperant, illa illa erat, quae ad tormenta subeunda generosos Fidelium animos urgebat; neque tantum intrepidos, sed & hilares in ipsa laniena efficiebat. Atqui tantae Spei ac Fidei bellum nuper indixit Burnetus. Quidni indignationem atque opprobrium apud quemque verum sanctae Religionis amatorem, non vero gloriam, pravum ejus consilium incurrat? Habemus ejusdem Eusebii Orationem Lib. X. Cap. 4. Histor. Ecclesiastic. ubi sequutus Apostolum in Epistol. ad Hebr. XII. 22. commemorat *supernam illam Hierusalem*, *Caelestem Montem Sion*, *& ultra Mundum positam Civitatem Dei viventis*, *in qua innumerabiles Angelorum chori*, *& Ecclesia primogenitorum*, *qui in albo Caelestium Civium descripti sunt*, *& conditorem suum ac summum omnium ducem Hymnis venerantur*. Vides, minime dubitasse Eusebium, quin multa jam turba Fidelium in Caelestem illam Civitatem fuerit invecta. Atque illuc prae ceteris Sanctos Patres a Christo ascendente in Caelum deductos ait Lib. IV. Cap. 12. Demonstration. Evangelicae. Illuc quoque Constantini Magni Augusti Animam jam penetrasse, doctissimus ipse vir certum putabat Lib. I. Cap. 2. de Vita ejusdem Augusti, ubi haec scribit: *Jam vero quum ad ipsos usque Caeli fornices mentis meae aciem extendi*, *atque illic beatissimam ejus ANIMAM CUM DEO VERSARI cogito*: *terrestri quidem ac mortali integumento liberatam*, *circumdatam vero splendidissimae Lucis Stola*; *eamque non jam brevi temporis curriculo in his caducis sedibus volutari*, *sed Corona perpetuo virente*,

& Im-

& Immortali Vita, ac *Beato Aevo donatam esse intelligo : mutus haereo* &c. Gemina sunt, quae idem Lib. III. Cap. 46. ejusdem Vitae tradidit de Helena Augusta Constantini matre, muliere sanctissima, ipsam inquiens *longo vitae spatio decurso, ad Feliciorem Sortem accitam fuisse*. Eluxit & in illius morte pietas, *adeo ut nequaquam mori mulier beatissima, sed potius caducam hanc vitam cum Immortali Vita commutare, recte sentientibus videretur. ANIMA igitur illius, in incorruptibilem & Angelicam substantiam reformata, AD DEUM SALVATOREM SUUM ASSUMTA EST.* Quamobrem non unis Martyribus, sed quibusvis Justis aditum in Caelestem Beatitudinem tunc etiam Ecclesia sentiebat. Ad haec Lib. IV. Cap. 63. morientis Constantini alacritatem exprimit, utpote qui adstantibus & lacrymantibus responderet : *Properare se, & profectionem ad Deum suum nulla tergiversatione differre*. Is autem die festo Pentecostes *ad suum Deum migravit, mortalibus quidem partem sui mortalem relinquens; eam vero ANIMAE PARTEM, quae intelligentia & amore Dei praedita erat, DEO SUO CONJUNGENS*. Sed & ipsius Constantini Augusti Orationem ad Sanctorum coetum exhibet Eusebius, in qua Cap. XII. fortis Martyrum animus extollitur his verbis : *Quumque gravissimos terrores generose* (Martyr) *superaverit, Corona donatur ab eo ipso, cui testimonium constanter perhibuit; atque hujusmodi vitam excipit immortalis memoria, & Gloria Sempiterna*. Ad Orationem quoque de Laudibus Constantini, ab ipso Eusebio viventi eidem Augusto recitatam, quisquis accedit, obviam habet elegantem descriptionem Regni ac Beatitudinis Caelestis, pag. 619. Edition. Moguntinae; in qua unigenitum Dei Filium, *beatissimas illas Potestates, justitiae radiis & sapientiae lumine collustrare, & ANIMAS HOMINUM vera Pietate exornatas, non caeli ambitu, sed SINU SUO ACCIPIENTEM Promissa sua rebus ipsis firmare atque adimplere CREDIMUS* In Ethnicorum deinde crudelitatem adversus Christianos, atque in Martyrum admirabilem constantiam infra excurrit Eusebii, omnium testis oculati, oratio. Istorum *certamina*, inquit, *& pro Pietate exantlatos labores, quum judicio suo summus omnium Moderator comprobasset, eos quidem, qui jam ad Ipsum Migrassent, TRIUMPHALIBUS APUD SE ORNAMENTIS DECORATOS, Caelestibus Angelorum choris adscripserat. Alios vero, velut rediviva quaedam Pietatis semina, adhuc in terra servavit* &c. Sunt & alia ejus generis in hac ipsa Oratione, quae brevitatis caussa praetermitto. Omnia autem dilucida, omnia in idem conspirantia, ut intel-

ligamus

ligamus, quantum a Burneti rationibus abscedat primitivae Ecclesiae Traditio de Beatitudine Sanctorum, in quam statim Martyres invehebantur, reliqui vero Justi citius aut serius pro suorum meritorum mensura. Qualis vero, quantusque vir, & quam idoneus hac in re testis fuerit Eusebius Caesariensis, non indiget eruditus Lector, ut ex verbis meis ediscat.

Iisdem temporibus, quibus Eusebius, floruit & *Alexander* insignis Archiepiscopus Alexandrinus. Hic Anno Christi CCCXXVI. uti habetur ex ejus Actis a Photio laudatis Cod. 256. *pie & sancte pro terrestri Caeleste Domicilium adeptus est*. Eidem successit *Sanctus Athanasius*, illustre nomen in terris, & longe splendidius in caelis. Vitam ille Sancti Antonii Abbatis literis consignavit, quam a nonnullorum censura Cl. Montfauconius in editione illius Operum vindicavit: ubi haec animadvertenda censui, antiquissimam Versionem sequutus. Vitam quippe illam, fortassis Athanasio ipso vivente, *Evagrius Antiochiae Episcopus, acris ac ferventis ingenii, quum adhuc esset Presbyter, in sermonem nostrum transtulit*, uti fidem facit hisce verbis Sanctus Hieronymus Cap. 125. de Scriptoribus Ecclesiasticis. Igitur inquit Athanasius: *Quum ante cibum orare coepisset, raptum se sensit in spiritu, & ab Angelis in Caelum deferri, prohibentibus transitum aeris Daemonibus* &c. Rediens autem Antonius in se, reputabat secum *humanorum hostium multitudinem, & colluctationem tanti exercitus, & laboriosum per aerem iter ad Caelum, & hoc Apostoli dictum, quod ait: Non est nobis colluctatio &c. Qui sciens aereas Potestates ob id semper tentare, luctari, & contendere, ne nobis liber transitus esset ad Caelum, hortabatur monens: Assumite arma Dei* &c. Occasionem visio ejusmodi discipulis praebuit, ut *ab eo sedule sciscitarentur, quemadmodum se post Corporis sarcinam Anima gereret, quive ei locus post exitum concederetur. Proxima nocte vox desuper, nomen ejus inclamitans, ait: Antoni, exsurge, exi, & vide. Qui egressus, elevatis ad Caelum oculis, vidit quemdam longum atque terribilem, caput usque ad nubes attollentem. Vidit etiam pennatos quosdam, se elevare cupientes ad Caelum; atque illum extensis manibus prohibere transgressum. E quibus alios adprehensos elidebat ad terram, alios, frustra contendens, dolebat super se ad Caelestia transvolare: & maximum gaudium mixtum moerore victi victoresque tribuebant. Statimque ad eum vox facta est, dicens: Animadverte, quod vides. Et tunc coepit illuminato corde intelligere, ANIMARUM ESSE CONSCENSUM, & Diabolum probi-*

prohibentem; qui & sibi retineret obnoxios, & in Sanctorum, quos decipere non poterat, cruciaretur volatu. Locum Animabus Justorum destinatum, post discessum e vita praesenti, ab Antonio sciscitabantur illius discipuli. Visio illi exhibita non aliud domicilium, quam *Caelum*, paratum esse Justis, aperuit: apposite nimirum ad communem temporibus quoque illis Ecclesiae doctrinam. Praeterea Sanctus Athanasius in Epistola ad Luciferum Episcopum Calaritanum scripsit: *Etiam nos optamus, tenentes Apostolicam Traditionem, vivere juxta Legis mandata, ut possimus vobiscum inveniri in Choro illo, in quo NUNC exsultant Patriarchae, Prophetae, Apostoli, ac Martyres.* Et infra: *Gaude igitur, in eo te esse, in quo etiam Praedecessores tui NUNC sunt Martyres, hoc est in Choro Angelorum.* Neque dimittendus heic nobis *Lucifer* ipse, qui Constantio Augusto imperante Libellum scripsit cum hocce titulo, *Moriendum esse pro Filio Dei.* Ibi, postquam de Martyribus a Domino dictum fuisse ait: *Gaudete & exsultate, quoniam merces vestra multa est in Caelo*, ad Constantium conversus addit: *Hos tu omnibus impotens de gradu putasti pellere? Quod enim elegerint, non vobiscum negatoribus torqueri apud Inferos, sed CAELESTE CONSEQUI REGNUM, hos per inanem Regni tui auctoritatem censueras temet superaturum.* Infra subdit: *Disperdidisti resistentes tibi variis in locis. Sed hi omnes, quod tu audire minime vis, Martyres sunt. Illos omnes BEATISSIMOS, tuo mactatos gladio, IN PARADISO ESSE qui CREDIMUS, crede mihi, quod a te statuerimus interfici* &c. Quibus verbis satis innuit, non aliud sibi esse *Paradisum*, quam *Caeleste Regnum*, de quo paullo ante loquutus fuerat. Et praecipue quum infra subdat: *Tantam vero BEATITUDINEM, quam Sancti sunt MARTYRES ADEPTI, nemo, ut videmus, est consequutus, nisi hi, qui mortem propter unicum Dei Filium moriendo vicerunt.* Apertius quoque inferius prodit, ubi sint *Beati MARTYRES, quos jam Dei potentia CAELESTIBUS IN REGNIS ESSE CONSTITUTOS cernimus.* Et rursus acris ingenii vir Constantium alloquutus in haec verba erumpit: *Quis tantam sibi oblatam Felicitatem respuat, nisi qui te infelicior, quum videat, confessione vocis unius, Christianus sum, adversa succumbere, laeta provenire, patefieri Regna, Aeterna parari Imperia? Quis non malit particeps ac socius Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Cunctorumque Justorum inveniri, quam Judae, cujus tu exstitisti imitator?* En doctrinam stabilem Ecclesiae Catholicae: statim Martyribus Regni Caelestis ostia patebant. Reliquis etiam Justis non negabatur illuc ingressus, sed non omnibus aut par gloria, aut tam

N citus

citus dabatur ingressus. Vide etiam ad diem XX. Februarii in Actis Sanctor. Bollandi, Martyrium Sanctorum Sadoth Episcopi, atque aliorum in Perside Anno CCCXLVI. pro Christo caesorum. Oblata est Sancto viro in somnis *scala, cujus initium erat in Caelo; ei autem superstabat Sanctus Episcopus Symeon cum Infinita Gloria, qui ait. ASCENDE AD ME, SADOTH, ASCENDE. Ego enim heri ascendi; tu vero hodie ascendes*. Quibus verbis tum suum Martyrium jam completum, & alterius brevi complendum indicavit. Propterea Sanctus Sadoth fratres adhortari coepit ad grande certamen, inquiens: *Quamdiu dies est, celeri pede AD REGNI CAELESTIS DOMICILIUM TENDAMUS, ut honoris GLORIAEQUE HEREDITATEM ADEAMUS. Qui Deum diligunt, ad Deum excesserunt: qui vero Mundum, in Mundo manserunt. Illi quidem ad Laetitiam & Exsultationem; hi vero ad aerumnas & suspiria relicti*. Hac fide, certaque spe tunc generosi Christi Fideles ad tormenta properabant, vicinam ac imminentem semper intuentes Beatitatem sibi promissam ac paratam in Caelis.

Synchronus gloriosis hisce Athletis fuit *Sanctus Hilarius*, celeberrimus Pictavorum Episcopus. Hunc non uno in loco suae faventem opinioni Burnetus ostentat. Atque is revera explicans Psalmum CXXXVII. ad versiculum octavum haec scripsit: *Humanae ista lex necessitatis est, ut consepultis Corporibus ad Inferos Animae descendant. Quam descensionem Dominus ad consummationem veri hominis non recusavit*. Idem praedixerat in Psalm. LIII. versicul. 9. de Christo Domino loquens, qui *ad explendam quidem hominis naturam, etiam morti se, idest discessioni se tamquam animae corporisque subjecit, & ad Infernas sedes (id quod homini debitum videtur esse) penetravit* Denique in Psalm. CXX. ad versic. 8. *Dominus custodiet exitum tuum* &c. ait: *Non enim temporis hujus & Saeculi est ista Custodia, non aduri sole atque luna, & ab omni malo conservari; sed futuri boni exspectatio est, quum exeuntes de Corpore, ad introitum Regni caelestis per Custodiam Domini Fideles omnes reservabuntur, in sinu scilicet interim Abrahae collocati*. Haec pro se laudat Burnetus. Cui responsum primo velim, Saeculo Christi Quarto nondum excidisse pennas opinioni de Millenario Regno, eamque in paucorum adhuc cerebro locum pacificum invenisse, inter quos Sanctum Hilarium forsitan recensere licet. Aliquam ille hac de re suspicionem ingerit Tractat. in Psalm. LXII. num. 7. atque in Psalm. CXLVIII. num. 8. Si haec ejus

opinio,

opinio, quod affirmare non ausim, toties diximus, iterumque meminisse juvat, nil mirum esse, si posito hoc principio, tamdiu retardaretur Beatitas Justorum, quando ipsam tum solum admittere ejusmodi opinioni adhaerentes cogebantur, quum completum foret aureum illud Millenarium, in terra nova, sive renovata somniatum. Vidimus explosum vel antiquitus imaginarium hoc Regnum, quod nunc Theologorum nemo, qui sapiat, non aversetur. Ergo ruant & illius consectaria oportet. Condonandus hic error, dum aliquamdiu fuerit in Sancto Hilario, qui a deliramentis Cerinthi, aut ab ineptiis Papiae, alienum saltem se prodit, eamque opinionem non uno titulo emollivit. Verum qui illius hac in re auctoritate uti velit, inani prorsus suffragio utatur, sive, ut melius dicam, abutatur. Numquid gemmae sunt, quaecumque in Libris priorum Patrum occurrunt? Ea solum aut amplectenda, aut non improbanda, quae aut consentientem, aut non repugnantem habuerunt, & habent coetum aliorum Patrum, & praesertim Ecclesiae. Quos autem magistros in hac opinione Hilarius habuerit, satis patet: Irenaeum videlicet ac Tertullianum. Jam Cap. IX. vidimus ab Irenaeo legem impositam Animabus, simul atque e corporeis vinculis abeunt, descendendi ad Inferos, eo quod illuc & ipse Christus Dominus descenderit. Sed & Tertullianus idem sibi finxit in Lib. de Anima Cap. LV. inquiens: *Quod si Christus Deus, quia & homo, mortuus secundum Scripturas, & sepultus secus easdem, huic quoque legi satisfecit, forma humanae mortis apud Inferos functus* &c. Idem a Sancto Hilario repetitum habemus, quamquam is minime decernat, quoto tempore in Inferis Animae sint detinendae. Porro quam fluxa, quam nulla sit vis hujusce argumentationis, & hujusmodi legis imaginatio, satis supra monuimus. Secundo, animadvertendum est, adversus Burneti systema non una ratione Hilarium ipsum decertare. Scilicet ille, sive quia ad Millenarios numquam accesserit, sive quia ab ipsis recesserit, se plerisque aliis in locis prodit Catholicorum sapientiorum sententiae addictissimum. Non praemia tantum Justis, sed & Injustis poenam differt Burnetus usque ad Resurrectionem, & supremum Judicium. Contra Hilarii sententia fuit, nullam intercedere moram inter Improborum mortem, eorumque poenam. En ejus verba Tract. in Psalm. II. sub finem. *Excipit nos Statim Infernus: & decedentes de Corpore; si ita vixerimus, de via recta perimus. Testes nobis Evangelicus Dives & Pauper; quorum unum Angeli IN SEDIBUS BEATORUM, & IN ABRAHAE SINU locaverunt; alium STATIM*

POENAE REGIO suscepit. Adeo autem STATIM POENA Mortuum excepit, ut etiam fratres ejus adhuc in supernis manerent: Nihil illic dilationis aut morae est. Idem ab eo repetitum videas Tractat. in Psalm. CXXII. num. 11. prope finem. Praeterea Tractat. in Psalm. LVII. num. 5. scribit: *Neque enim suspenso adhuc Judicii tempore quiescere Peccatores sine Poena erat dignum. Viventes itaque eos cum Poenae scilicet sensu absorbet Ignis, ANTEQUAM RESURGANT.* Ergo testem sibi adversantem Burnetus inducit. Statuta autem Poena Iniquorum, consequitur ex vi Theorematis Primi, a nobis positi Cap. VI. praemia quoque Proborum Animabus non esse differenda. Legem hanc divinae bonitatis agnovisse Hilarius & ipse videtur, dum Tractat. in Psalm. LXVII. num. 4. scribit: *Aequa judicii Caelestis & justa moderatio est, ut Peccatores Morte conficere, ita & JUSTOS LAETITIA MUNERARI.* Rursus ne Martyres quidem Burnetus Caelo dignatur. Gloriosas quoque & triumphales istorum Animas, universa antiquitate reclamante, exspectare jubet certaminis Coronam a postremo Christi Adventu. Ejusmodi commentum Hilarius dejicit, dum Tractat. in Psalm. LXV. num. 10. illorum Animas *Igne* temporalium tormentorum purgatas & defaeccatas ad *refrigerium aeternae Beatitudinis* continuo perducit. *Transivimus*, inquit, *per Ignem & Aquam. Gloriosas videlicet Martyrum mortes commemorat. Et eduxisti nos in Refrigerium. Hujus refrigerii & in loco alio meminit, dicens: Convertere Anima mea in Requiem tuam, quia Dominus benefecit mihi. Bene placebo Domino in regione vivorum. Animam videlicet suam in Requiem beatae illius Resurrectionis* (quo nomine, ut supra diximus, significatur etiam Justorum ingressus in Caelum) *hortatus, in qua Post Mortis Hujus Tempus, omni humanarum calamitatum labe detersa, non doletur, non fletur, non peccatur, sed vivitur. In hujus igitur Beatitudinis per Ignem & Aquam Refrigerium Educti sunt.* Stephanum quoque Protomartyrem illuc fuisse deductum, sat ipse significat Tractat. in Psalm. LVIII. num. 6. Et heic igitur ab Hilario Burneti cogitationes improbantur. Ubi vero dederis, Martyribus ex hac Vita decedentibus patere Caelum, nihil (uti supra ostendimus Theoremate Secundo) ultra exigitur, ut jure statuas, reliquorum quoque Justorum Spiritus purgatos illuc invehi, ibique Requiem beatissimam nancisci: Negat insuper Burnetus peculiare & occultum Dei Judicium in singulorum hominum morte a Catholicis depraedicatum. Neque ani-

animadvertit, Hilarium in hoc etiam sibi adversari, & nobiscum sentire. Ipsum audi Tractat. in Psalm. LVII. num. 7. *Utique est Deus judicans eos in terra. Dicens ergo homo, an fructus sit Justo, non ambigitur exspectare Judicium, Justo tamen jam in terris, quia per Angelos in Abrahae sinum deductus sit, Judicato.* Deinde *Infidelem* diserte pronuntiat *jam Judicatum ad Poenam*. Si Justorum quoque post mortem Judicium instituitur, ergo & Praemium pone sequatur oportet. Tertio, quod plus est, quamquam Sanctus Hilarius *Sinum Abrahae* excipiendis ante Corporum Resurrectionem Justorum Animabus destinatum crediderit; immo Locum illum non semel a *Regno Caelesti* distinguat, in quod recepto Corpore electi introducentur: nihilo tamen secius is quam longissime abest hac etiam in re a somniis Burneti. Sed quia lux ab eo petenda poterit usui esse ad illustranda etiam ambigua aliorum aliquot Patrum verba de statu Mortuorum, in subsequens Capitulum materiem hanc rejiciendam duxi.

CAP. XII.

Variis nominibus ab antiquis designatus Beatitudinis Locus. Hisce usus Paulinus Episcopus Nolanus. Sinus Abrahae *ad eumdem Locum indicandum adhibitus. Liturgiae Jacobo & Marco tributae, vetustissima quoque Romana, idem confirmant. Sancto Hilario Sinus Abrahae* Regnum Caelorum *significat*. Requies, & Requiescere *eodem sensu ab ipso usurpata. Alia Hilarii verba in examen adducta, & ad Catholicum Dogma stabiliendum opportuna.*

NOn levis inter aliquot ex antiquis Patribus dissensio occurrit, ubi agitur de statuendo Loco, in quem Justorum Animae abscedentes e Corpore deferantur. Alii *Caelum*: alii *Sinum Abrahae*: isti *Locum Quietis*: illi *Paradisum* censent, sive appellant. *Paradisus* ipse apud aliquos aut ipsum Caelorum Regnum significat, aut saltem in Caelorum regione situs creditur; apud alios in ignota Terrae hujus plaga. Sunt & paucissimi, qui sub Terra, sive in Inferis, non quidem poenalibus, ejusmodi Animarum sedes locant. Attamen vel ipsi, qui a Caelesti Patria illorum Animas interim arcere videntur, eorum Beatitatem inchoatam, immo praegrandem omnes fere fatentur; ipsamque tum solum consummandam complendamque arbitrantur, quum Christus

Judex

Judex cunctos tamdem e tumulis excitabit & judicabit. De Loco, inquam, aut gradu Beatitudinis discrepant, non vero de Beatitudine ipsa: ita ut componi facile possit cum eorum placitis Catholicorum sententia, non negantium, quin Felicitas Sanctorum post resumta Corpora in fine Mundi augenda perficiendaque sit pro meritorum diversitate. Proinde quum apud nonnullos Patres audis haec nomina *Sinum Abrahae*, *Locum Piorum*, *Requiem*, *Pacem*, atque alia ejusmodi vocabula; ne puta conclusas ab eis in ignobili quodam Ergastulo Proborum Animas, ubi quodammodo insectorum more per hyemem somno indulgeant: quae fabella Burneti cerebrum invasit. Namque ibi etiam Felices, & Beatae, ac sine comparatione vivaciores, quam quum illigatae erant Corporibus, vitam apud Deum, & una cum Divino Salvatore nostro nunc transigere ab ipsis Patribus credebantur. Porro diversae hac in re veterum opiniones nullo umquam tempore obstiterunt, quin usitatior, immo, ut ita dicam, communis semper fuerit Christianae Reipublicae sententia, minime exspectandam esse Justis Resurrectionem Corporum, ut ad Beatificam Visionem Dei conscendant: quod praesertim Martyribus obtingere, uti jam ostendimus, concordi calculo, & vel ipsis primis Saeculis, Ecclesia Dei pro certo habuit. Discordiam hanc de Loco, in Beatitate vero concordem, graphice delineasse mihi videtur Sanctus Paulinus Nolanus Episcopus, Martini, Ambrosii, Hieronymi, Augustini aequalis & amicus. Agit ille de Sancto Claro Presbytero Turonensi, sua aetate vita functo, in Epistol. XII. ad Sulpicium Severum, nihil dubitans, quin is ad caelestem Beatitudinem una cum Sancto Martino ejus magistro fuerit translatus. Haec autem de ipso inter cetera ait:

Nominis ut titulo, sic mentis lumine Clarus
Presbyter hoc tegitur, sed membra caduca, Sepulcro.
Libera corporeo MENS carcere GAUDET IN ASTRIS,
PURA PROBATORUM SEDEM SORTITA PIORUM.

In altero Epigrammate sub altari more Martyrum illius Corpus reconditum scribit:

Digna pio domus est Altaria, sub quibus artus
Conditur exanimos. Nam SPIRITUS AETHERE GAUDET,
Discipulumque pari sociat SUPER ASTRA Magistro.

Sed quaenam haec *Sedes Piorum*, beate Pauline? In tertio Epigrammate respondentem audi.

Sed quia tu non hac, qua Corpus, Sede teneris,
Qui meritis Superis Spiritus involitas;

Sive

Sive Patrum Sinibus recubas, Dominive sub Ara
Conderis, aut sacro pasceris in Nemore:
QUALIBET IN REGIONE POLI situs, AUT PARADISI,
Clare, SUB AETERNA PACE BEATUS agis.
Haec peccatorum bonus accipe vota rogantum,
Ut sis Paulini, Therasiaeque memor.

Paulinum vides incertum, quo nomine Locum & *Sedem Piorum* appellet: hoc est, decernere non vult, Sanctus-ne Presbyter requiescat in Sinu Abrahae, an sub Caelesti Ara Domini, an in sacro Nemore. Attamen firmissime credit, ejus Animam, *sortitam Piorum Sedem*, versari & *gaudere in Astris*, ac laetari *in Aethere & super Astra*. Certus quoque est, ubicumque Clarus spiritu degat, & in quacumque *Regione Caeli* sive *Paradisi* nunc habitet, ipsum *sub Aeterna Pace Beatum* vivere. Ac propterea se, ac Therasiam uxorem antea, tunc vero spiritalem Sororem suam, ejus apud Deum orationibus commendat: ex quo etiam illius apud Deum Sedem & Beatitatem confirmat. Haec Sanctus Paulinus ad Sulpicium Severum.

Quid autem Severus ipse de hac re senserit, perquiramus. Est idem ille, quem Sanctus Hieronymus, uti supra Cap. V. vidimus, in Chiliastarum album retulit. Attamen is, dum Martini celeberrimi Turonensis Episcopi, & Magistri sui, discessum e Mundo in Epistol. III. ad Bassulam narrat, Sanctum virum vel in postremo anhelitu orantem nobis exhibet, atque *oculis & manibus in Caelum semper intentum*. Rogatus, ut corpusculum lateris mutatione relevaret; *Sinite, inquit, me, fratres, Caelum potius respicere quam Terram, ut suo jam itinere ITURUS AD DOMINUM SPIRITUS dirigatur*. Diabolum deinde prope adstare intuitus: *Quid heic, ait, adstas cruenta bestia? Nihil in me, funeste, reperies. ABRAHAE ME SINUS RECIPIT*. Ex his intelligis, *Sinum* ipsum *Abrahae* creditum ab antiquis *in Caelo* ipso positum; quamquam, ut supra monui, ejusmodi vocabulo non *Locum* aliquem, sed *consortium* Abrahami, patris omnium credentium, utique *in Caelo*, Sancti Patres designasse videantur. Et ne quis de mente Sulpicii Severi, sive de Beatitudine Sancti Martini dubitet, en quid ipse Severus in Epistol. II. ad Aurelium Diaconum scribat, ubi de sancto Episcopo, paullo antea mortalibus erepto, ait: *Est ille consertus Apostolis & Prophetis* (ideoque & cum Abraham) *& quod pace Sanctorum omnium dixerim, in illo JUSTORUM GREGE NULLI SECUNDUS, ut spero, credo, confido; illis potissimum, qui Stolas suas in sanguine Agni laverunt*,

verunt, aggregatus, Agnum ducem ab omni integer labe comitatur. Hisce vides delineatam Caelestem Sancti Martini gloriam, eumque jam invectum ad Visionem Dei & Domini; nam qui Stolas suas dealbarunt in sanguine Agni, *stant ante Thronum*, & *in Conspectu Agni*, uti supra animadvertimus Cap. IV. Quare frustra Burnetus agit, quum in suum censum pertrahere se posse putat, si quos veterum deprehendit statuentes defunctorum Animas *in Sinu Abrahae* degentes, vel postquam Dominus ad dexteram Patris conscendit. Nihil hoc officit ineffabili Sanctorum Beatitudini. Quod si a nonnullis beatissimus iste Animarum status distinguitur *a Regno Caelorum*, id tantummodo factum, ut indicarent completam & consummatam illorum Sanctorum Felicitatem, quam una cum Corpore post universorum Judicium consequentur, & quam *Regnum Dei*, *Regnum Caelorum* appellare maluerunt. Evidens enim est, ab iis ipsis agnosci conlatam interim Sanctorum Animabus Beatitatem, atque ipsam in Caelis.

Ceterum lepidus est, ac caecitatem suam prodit Burnetus, quum pag. 73. Liturgiam antiquissimam, quae Sancto Jacobo tribuitur, in suum praesidium advocat, Graeco tantum textu prolato; inde inferre volens, pro *Animabus etiam Patriarcharum*, *Apostolorum*, *Martyrum* &c. preces & oblationes a Fidelibus fuisse factas, quod nondum illas crederent *ad summam Gloriam*, *& beatissimam Dei Visionem pervenisse*. Fabulas narrat hic Scriptor. Jam supra palam fecimus, nullas Ecclesias obtulisse preces pro Animabus Patriarcharum, Apostolorum, & Martyrum. Horum mentio in Liturgia in eum tantummodo finem recurrebat, ut pro eorum gloria Deo gratiae agerentur, & cum beatis illorum spiritibus communio militantis Ecclesiae exprimeretur. Mos autem semper fuit, & adhuc in Ecclesia Catholica perdurat, pro aliorum mortuorum Animabus, quorum Sanctitas incomperta est, Deo exhibere preces, ut, si remissione indigeant, eas misericors Deus peccatis solvat, atque in aeternam suam Requiem & Gloriam recipiat; atque ideo precari, quia nunc, non vero in fine Mundi, Gloriam hanc eis conferri Ecclesia cupit, & pro Dei clementia conferendam sperat atque confidit. Sed minime pro Apostolis & Martyribus preces Deo offerebantur, neque offeruntur; quippe jam Patriarchae, jam Prophetae, Apostoli, & Martyres, aliique Sancti, communi Ecclesiae calculo, vel ipsis primis Saeculis censebantur attigisse metam & accepisse bravium; non integrum sane, perfectumque Praemium illud, quod ex Resurrectione totus homo

justus

justus exspectare debet, sed tamen Praemium incomprehensibile Beatitatis, quippe realis, aut aliqualis saltem Visionis Dei & Christi. Pro ceteris autem, qui in pace Ecclesiae atque in signo fidei dormierant, utpote quod incerta apud superstites foret illorum sors, aut dubium, an adhuc purgati essent, preces revera & oblationes fiebant in sacris. Nimirum ex Apostolica Traditione persuasum habebant, uti & adhuc habetur, militantis Ecclesiae orationibus Mortuorum Animas juvari, *ut a peccatis solvantur*, & in beatam apud Deum Requiem emigrent. Accipe Latinis verbis, quid Liturgia Jacobi ferat. Orat Sacerdos & Populus, *ut inveniamus misericordiam & gratiam cum omnibus Sanctis tuis* (idest ut in consortium admittamur Sanctorum) *qui ab aeterno tibi placuerunt per generationes ac generationem: Majorum nostrorum Patrum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Doctorum, Sanctorum, & omnis Spiritus Justi in fide Christi tui consummati*. Splendidiora sunt, quae sequuntur, quamquam a Burneto ipso producta: *Memento, Domine Deus noster, Spirituum, & universae carnis, quorum memoriam egimus, & quorum non egimus, Orthodoxorum, ac recte de Fide sentientium, ab Abel justo usque ad hodiernum diem. Fac eos REQUIESCERE IN REGIONE VIVENTIUM, IN REGNO TUO ET DELICIIS PARADISI, IN SINU ABRAHAE, ISAAC, & JACOB, Sanctorum Patrum nostrorum, unde exsulat dolor, tristitia, & gemitus: ubi praesidet LUMEN VULTUS TUI, & perpetuo refulget*. Nisi clausis oculis pugnans Burnetus sibi fucum fecisset, aut aliis facere voluisset, duo in hoc ipso loco Sole meridiano clariora inspexisset. Alterum est, jam Patriarchas, Apostolos, Martyres &c. *in Regno Dei*, *in Paradiso* versari, & frui *Lumine Vultus* Dei, neque viventium precibus apud Deum indigere. Quum viventes optent ac petant, ut cum iis jungantur, patet, nos adhuc navigare, illos vero jam Portum tenere. Quod etiam didicisse potuit ex Libro VIII. Cap. 41. Constitution. Apostolicar. quas & ipse, qua fronte nescio, heic laudat, ubi ista occurrunt: *Colloca eum in sinu Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum &c. qui vident Gloriam Christi tui*, quae verba Cap. VII. supra attuli. *Et collocet eum in Regione Piorum, quiescentium in sinu Abrahami, Isaaci, & Jacobi* &c. Ita ex eadem Liturgia Jacobi, quo in loco Sanctorum Animae maneant, didicisset Burnetus, si discere amasset. Nempe ibi in Praefationis Hymno laudatur Deus, *quem Caeli Caelorum laudibus celebrant, Hierusalem Caelestis congregatio, Ecclesia primogenitorum*

descriptorum in Caelis, *Spiritus Justorum*, *& Prophetarum*, *Animae Martyrum & Apostolorum*, *Angeli*, *Archangeli* &c. Heic manu tangimus, e quibus efformetur *Caelestis Hierusalem*: e primogenitis Ecclesiae, e Spiritibus Justorum, ex Animabus Martyrum & Apostolorum, atque ex Angelis & Archangelis. Nomina autem *Spirituum & Animarum* nihil aliud ibi designant, nisi Animas a Corpore separatas, quae utique in Caelo cum Angelis & Archangelis collocatae dicuntur. Alterum est, ex ipsa Liturgia, quam improvide Burnetus pro se exeruit, diserte nos moneri, Synonima apud veteres fuisse *Regionem Viventium*, *Regnum Dei*, *Delicias Paradisi*, *Sinum Abrahae*; *ubi praesidet Lumen Vultus Dei*: in quem beatissimum locum jam receptae fuerunt Patriarcharum, Apostolorum, Martyrum, aliorumque Sanctorum Animae, & recipi se cupit Populus Fidelis. Quei igitur Burnetus *Sinum Abrahae* in insomnii sui aedificium trahit, quasi per has voces Carcer ille designatus fuerit, in quem dormitantes conjecit Justorum simulque & Injustorum Animas? Habemus veteres variis nominibus usos, ad designandum Beatitudinis locum, quem adiere jam Sancti, & quem Ecclesia precibus & sacrificiis precabatur olim, & adhuc precatur a Deo illis, qui in pace Ecclesiae e vivis decedunt. Quod & confirmatum videas in altera vetustissima Liturgia, quae Sancto Marco tribuitur, ubi Sacerdos pro Defunctis orat, inquiens: *Horum omnium Animabus dona Requiem, Dominator Domine Deus noster, in Sanctis Tabernaculis Tuis, in Regno Tuo, largiens eis promissionum tuarum bona, quae Oculus non vidit, & Auris non audivit, & in cor hominis non ascenderunt, quae praeparasti, Deus, diligentibus nomen tuum. Eorum, inquam, Animabus dona Requiem, easque Regno Caelorum dignare*. Idem quoque antiquissimum Ecclesiae Romanae Sacramentarium significat, quum Deum deprecamur, *ut omnibus in Christo quiescentibus Locum Refrigerii, Lucis, & Pacis indulgeat*; *atque ut nobis peccatoribus partem aliquam & societatem donare dignetur cum Sanctis Apostolis & Martyribus &c. intra quorum nos consortium veniae largitor admittat*. Quem antiquissimum Ecclesiae Catholicae ritum Chrysostomus commemorat Homil. XLII. in prima ad Corinth. XV. & Sermone III. in Cap. I. ad Philippens. & Sanctus Augustinus pluribus commendat ac tuetur in Lib. de Cura pro Mortuis habenda, Cap. Quarto. Possem quoque paria delibare ex vetustissimis Sacramentariis Gallicano & Gothico. Sed haec missa facio, ista conclusurus Sancti Cyrilli Hierosolymitani verbis,

bis, qui in Catechesi Mistagog. V. testatus est, fieri *mentionem etiam eorum, qui ante nos obdormierunt, primo Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, ut Deus orationibus illorum suscipiat preces nostras. Deinde pro Defunctis, Sanctis Patribus & Episcopis. Denique pro omnibus oramus, qui inter nos vita functi sunt, maximum esse credentes Animarum juvamen, pro quibus offertur obsecratio sancti illius & tremendi Sacrificii.* Quare & suo calamo, & credulitate Lectorum abutitur Burnetus, quum pro Patriarchis, Apostolis, & Martyribus intercessisse apud Deum preces Ecclesiae venditat. Atque interim nos tenemus, non alibi quaerendum esse quam in Caelo *Sinum Abrahae*, neque Beatitudinem Sanctorum in eo etiam loco desiderari. De *Paradiso* erit infra nobis sermo.

His positis, Sanctum Hilarium rursus adeamus, & quid sit illi *Sinus Abrahae*, exploremus. Tenebras non raro offendas in figurata, mystica, allegorica Hilarii loquela, cujus perobscuro & salebroso stilo fortasse vix alium parem inter Latinos Patres ostendas. Sunt qui putant, a Sancto Hieronymo scribente: *Hilarii Libros inoffenso decurrat pede*, indicari puritatem doctrinae illius. Mihi potius creditur, innui tenebrosa non raro, atque interdum male cohaerens & intricata illius oratio, quae vel peritioribus negotium non leve facessit. Attamen si studiosius in illius scripta oculos intendamus, brevi fiet, ut ejus mentem non nobis adversantem hac in re demum assequamur. Itaque, Hilario testante, in *Sinum Abrahae* Justi e terrena vita dimissi feruntur. Illuc etiam translata dicitur in Evangelio Anima Lazari pauperis. Sed numquid illa ibi dormit, remota a Visione Patris, aut Christi Domini, quod putavit Burnetus? Apage. Repetenda sunt Hilarii verba in Psalm. II. num. 48. *Testes nobis Evangelicus Dives & Pauper: quorum unum Angeli IN SEDIBUS BEATORUM, & in Abrahae Sinu locaverunt; alium Statim Poenae Regio suscepit.* Quid sit *Abrahae Sinus*, percontaris? *Sedes Beatorum*, atque idem Locus, quem Liturgiae vetustissimae nuper descripserunt, uti ineffabilis Beatitudinis domicilium. Et sane si Improbos e praesenti Saeculo decedentes confestim Poena excipit, Divinam Clementiam pariter decet, Probos quoque vicissim ad Praemium sine mora transire. Quei enim Deus, qui poenitentiam potius quam mortem peccatorum amat, tam festinus ad malos puniendos sit, tam piger ad bonos praemio donandos? Neque enim obstat solemne Judicium a Domino in fine Mundi habendum. Tunc divinus Judex

Beatitudinem aut Poenam, jam coeptam in Animabus, in conjuncto Corpore augebit, totum hominem beans aut puniens, eamque Aeternam fore pronuntiabit. Tunc etiam universo Orbi nota faciet, quae praecessere occulta de Justis ac Injustis judicia sua. Homines nequam Hilarius vix mortuos in Poenam ac Ignem rapi nuper dixit. Tum subdit: *Nihil illic dilationis aut morae est. Judicii enim dies vel Beatitudinis Retributio est Aeterna, vel Poenae. Tempus vero mortis habet interim unumquemque suis legibus; dum ad Judicium unumquemque aut Abraham reservat, aut Poena*. Si Judicium postremum erit Retributio aeterna *Poenae*, quam Improbi, fatente Hilario, statim a morte subierunt: ergo & ipsum erit Retributio aeterna *Beatitudinis*, cujus participes antea Probi fuerunt effecti. Quod diserte nuper confessus est ipsemet Hilarius, dum *Sinum Abrahae Sedes Beatorum* appellavit. Rursus ille in Psalm. CXVIII. Lit. 18. num. 10. ait: *Aeterna Dei testimonia Lazarus pauper exspectans, & Abrahae Sinu continetur, & miseriam vitae laboriosae, BEATAE QUIETIS HONORE demutat*. Et in Psalm. CXXII. num. 11. *Idcirco ANIMA ejus ab Angelis post carnis dissolutionem BEATA in Abrahae Sinum fertur*. Iterum eumdem audi in Psalm. LVII. num. 6. ubi repetit, cruciandos Igne Peccatores sine cunctatione post mortem: adveniente autem universali Judicio, unumquemque *sive bona, sive mala*, percepturum *in Carne*; atque Animam Divitis interim in Igne torqueri. Tum addit: *Sed inter haec Justi Cujusque, tamquam Lazari in Sinu Abrahae Requiescentis, Laetitia monstratur. Laetitia Justi, quum viderit vindictam, quia deductum se per Angelos IN AETERNAM REQUIEM LAETATUR*. Neque tibi dubitationem ingerant voces illae, *Quies, Requies, Requiescere*: nam, ut supra Cap. IV. animadvertimus, hisce ipsis verbis ac phrasibus Beatitudo Sanctorum designabatur a Sanctis Patribus, atque eodem sensu ipsis adhuc utitur Ecclesia in sacris. Neque Hilario diversa mens fuit. Is in Prologo ad Psalmos, num. 18. *finem* esse ait, *cujus caussa cetera sunt*: finem vero hominis *consequutionem Bonorum Aeternorum*, quum *in his nullo ulteriore tendens procursu, ipso suo optatae & adeptae Beatitudinis fine Requiescat*. Tractatu quoque in Psalm. XIV. explicans ea Psalmistae verba: *Domine, quis habitabit in Tabernaculo tuo, & quis Requiescet in Monte sancto tuo?* Tabernaculum interpretatur Ecclesiam, *Requiem* vero in Monte, Christum in Caelis gloriosum. *Si ergo*, ait, *Requiei nostrae spes omnis est in Christi corpore; &*

quum

quum in Monte sit Quiescendum, Montem non aliud possumus intelligere quam Corpus, quod suscepit ex nobis &c. Ad illud enim post habitationem Ecclesiae scanditur; in illo in Domini Sublimitate REQUIESCITUR, in illo cum Angelorum choris (quum & nos simus Dei Civitas) sociabimur.

Porro dubitationi cuicumque Sanctus ipse vir aditum praecludit, quum in Sinu Abrahae *Quietem* quidem, sive *Requiem* statuit, sed *Beatam*, sed *Aeternam*, uti vidimus. Si *Requies* illa in Sinu Abrahae non solum *Beata* est, sed etiam *Aeterna*, hoc est semper duratura, numquam cessatura: ergo nihil aliud esse potest, nisi Caelestis Animarum Beatitudo, & felicissima illa Requies, de qua Apostolus ait: *Festinemus igitur ingredi in illam Requiem*. Rursus si *Aeterna* est, etiamsi supremi Judicii dies adveniat, perget Anima Beatitudine seu Requie illa frui; ac tum solum Caro rediviva in Beatitudinis illius consortium recipietur. Propterea Tractatum illum hisce verbis concludit Hilarius: *Per haec igitur est habitatio in Tabernaculo, per haec Requies in Monte*. Addit, elaborandum esse, *ut acquisita hac in viaticum aeternitatis opulentia, & habitantes in Ecclesia, Tamdem IN GLORIA corporis Christi QUIESCAMUS*. Cur vero Justos tanta Felicitas post mortem maneat, idem Hilarius edisserit Tractat. in Psalm. CXIX. num. 1. ubi de tribulationibus Christiano non timendis agit. *Apostolus*, inquit, *Dissolvi & Cum Christo esse, sibi melius testatur &c. Quid (contra haec fidei nostrae proposito firmato) loci adversus nos, Saeculo relinquetur, quum CHRISTI CONSORTIUM MORS ACQUIRAT?* Nihil aliud *Consortium* est, nisi Societas, nisi in eo Loco praesens esse, ubi Christus est. Ubi vero nunc sit Christus, quis Christianorum ignorat? Ille in Gloria. Ergo Justi quoque in Gloria, quia in *Gloria Corporis Christi*, utpote sua membra, *quiescunt*, & *Christi* contubernium *Mors nobis acquirit*. Quare, qui jam praecessere, cum Christo sunt, ejus Vultu fruuntur, vultu utique Beatifico. Quid igitur ultra opus est, ut Sanctorum Beatitudinem in Caelo intelligas? Nonne ubi Christus, ibi & Paradisus? In cruce positus hoc ipse nos docuit. Quae quum ajo, in evidentem plane transeunt lucem, quoties ejusdem Hilarii sententiam de Martyrum Animabus intentis oculis colligamus. Tractat. in Psalm. LIII. num. 10. *Si quando*, ait, *injustae mortis vis afferatur, excedentem habitaculo Corporis ANIMAM sciat IN DEI SUSCEPTIONE REQUIESCERE.* Cavillaretur ad ista, ut puto, Burnetus aliquis, *Susceptionem* tantummodo audiens, & nihil nisi *Requiescere* inveniens. Verum quid sit *Requie-*

Requiescere, jam ostendimus. Quid *Susceptio*, Stephanus Protomartyr, videns *Caelos apertos*, ad quos jam transferendus erat, & clamans: *Domine Jesu, SUSCIPE SPIRITUM MEUM*, satis nobis aperuit. Aperuit & ipse Hilarius, dum de Christo in Caelum ascendente scribit Tractat. in Psalm. LVIII. num. 6. *Et dignum fuit, reditum ejus in ambitione occursus caelestis ornari, ne ingressuro Caelos dignatio paterna de Caelo deesset. Neque id mirum, quum primo nominis sui Martyri Stephano, velut in primoribus Caeli, in occursum a Deo Patre descensum sit.* Sed quid ultra moror? Ut infra videbis, ab Hilario ipso *Omnium perfectio Bonorum* appellatur *Inhabitationis Caelestis Requies.* Ergo illi *Requies* Beatitudo est, in quam Martyrum & reliquorum Justorum Animae segregatae a Corpore invehuntur. *Sed si Christus Dei Requies est, ergo hi, QUI IN CHRISTO ERUNT, ERUNT IN DEI REQUIE*: inquit idem Hilarius, de Beatitudine loquens Tractat. in Psalm. XCI. num. 9. Rursus vero, ut palam fiat, quid sit *Requies Aeterna*, in quam *Justi cujusque* Animam separatam a Corpore deduci Hilarius nuper significavit, illum audi ita loquentem Tractat. in Psalm. CXLVII. num. 5. *Vitae via, sicut Dominus in Evangeliis ait, angusta & tribulata est: neque nisi per maximas difficultates & molestias hac ad CAELORUM REGNUM via pergitur. Quod quidem de molestiis hujus Saeculi dictum fuisse intelligi oportet. Per praesentes enim vexationes in REQUIEM AETERNAM aditur. Et quamvis rerum Praesentium laboribus uramur, tamen Post harum Praesentium acerbitatum rigores, Deo eos resolvente, in placidis & tranquillis & serenis QUIESCEMUS.* Heic nullum discrimen statuit Hilarius inter *Requiem Aeternam*, atque *Regnum Caelorum*; & illuc aperte ait, absoluto laborioso hujus vitae stadio, pervenire Justos. Infra idem confirmatur, scribente sancto viro: *Dissolutis infirmitatibus Corporis, REGNI BEATI hujus tempus AETERNUM est, ubi non flendum, non dolendum &c. Sed in his vivendum, Quae oculus non vidit* &c. Quum igitur audis, Martyres *in Dei Susceptione Requiescere*, Justos *in Requie Aeterna* degere, ne tibi Burneti somnia obrepant, quasi illic de quadam inactuosa Quiete, & quodam ad instar insectorum Somno agatur. *Quies* illa, seu *Requies*, in Deo est, in Visione Dei est; neque umquam mortalium animus quiescet, donec ad amplexum & visionem summi incommutabilis & infiniti Boni pertingat. Sed & Philosophia ipsa, non in Voluptate, quae in motu est, sed in Quiete veram hominis Felicitatem in terra collocavit. Quanto plus in Caelis? Praeterea,

quid

quid Martyribus post mortem contingat, diserte alibi significavit Sanctus Hilarius, videlicet Tractat. in Psalm. LXV. num. 21. ubi haec ejus verba: *Alii in profundum demergendi, non in aquas necaturas, sed in REFRIGERIUM AETERNAE BEATITUDINIS decidunt*. Infra addit: *Et quo transducatur* (Martyr) *Propheta non nescit, dicens: Et eduxisti nos in Refrigerium. Hujus Refrigerii & in alio loco meminit, dicens: Convertere Anima mea in Requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Bene placebo Domino in Regione Viventium*. Insuper ait: *Per haec igitur genera poenarum, Martyres in fidei testimonium corpora sua holocausta voverunt, ut in Dei Domum, idest in Caelestis Domicilii habitationem hostiarum suarum sacrificiis introirent*. Denique scribit, generosos illos Christi Athletas *per passionum poenas & mortes in Locum Beatitudinis transire*. En quid *Requies*, quid *Refrigerium* fuerit beato Hilario.

Quamobrem basilice fallitur Burnetus, quum Hilarium in suae opinionis praesidium adventurum sperat. Habemus Sanctum virum disertissime non uno in loco affirmantem, minime exspectandam Justis postremi Judicii diem, ut ad beatam in Caelis vitam assurgant. Urgentem tamen aliquem post Burnetum audire mihi videor, atque Hilarii verba repetentem ex Tractat. in Psalm. CXX. ubi de Justis inquit: *Exeuntes de Corpore, ad introitum Regni Caelestis per Custodiam Fideles omnes reservabuntur, in Sinu scilicet interim Abrahae collocati*. Ergo nondum Justi (dicet aliquis Burnetus) immo ne Apostoli quidem, neque Martyres (inquit enim Hilarius *Fideles Omnes*) ad *Regnum Caelorum* conscenderunt, ac proinde Visionem Dei adhuc desiderant, non tenent. Sed amovebit & hunc obicem Hilarius ipse. Duplex *Regnum* jamdiu animadverterunt Eruditi a Sancto Hilario excogitatum: unum *Christi*, alterum *Dei*. Primum constituitur a duplici mystica Civitate Hierosolyma, nempe ab Ecclesia militante in terris, atque a triumphante in Caelis. Christus nempe regnat in Sanctis super terra viventibus, & ex hisce efformat sensim Caelestem Civitatem, de qua Apostolus ad Hebr. XII. 22. *Accessistis ad Sion Montem, & Civitatem Dei viventis, Hierusalem Caelestem, & multorum millium Angelorum frequentiam & Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in Caelis, & spiritus Justorum perfectorum*. Haec *Regnum Christi* est, quippe ex Animabus conflata, quas ipse suo sanguine, veluti Populum acquisitionis, sibi comparavit. Descendit enim de Caelo Filius Dei *accipere Sibi Regnum*, ut ipse testatus est Luc. XIX. 12.

12. Poſtquam vero Apoſtolus Prima ad Corinth. XV. 23. Reſurrectionem mortuorum depraedicavit, haec addidit: *Deinde finis, quum* (Chriſtus) *tradiderit Regnum Deo & Patri, quum evacuaverit omnem Principatum* &c. Itaque tunc ſecundum Hilarii mentem exordium erit *Regno Dei*: & quod antea *Regnum Chriſti* appellabatur, incipiet nuncupari *Regnum Dei, Regnum Caeleſte, Regnum Aeternum*, quia conſummatae perfectaeque Beatitudinis apicem Juſtorum Animae una cum recepto Corpore attingent. Hilarium ipſum audi in Pſalm. CXLVIII. num. 8. *Regnat itaque Dominus* (en *Regnum Chriſti* duraturum uſque ad Reſurrectionem omnium) *traditurus Deo Patri Regnum* (nempe poſt univerſale Judicium, ubi dicturus eſt Juſtis: *Poſſidete paratum vobis Regnum*) *non Regni poteſtate cariturus*, nam Regni ejus etiam poſt Reſurrectionem non erit finis. At in quo ſitum eſt Chriſti Regnum? Pergit dicere Hilarius: *Sed Nos, qui Regnum ejus ſumus, Deo Patri traditurus in Regnum. Regni traditio noſtra provectio eſt*. Quum ergo Hilarius ait, *interim Fideles Omnes ad introitum Regni Caeleſtis per Cuſtodiam Domini reſervari*, non negat Juſtis praeſentem Beatitatem in Regione ac Regno Caelorum; ſed dicit, nondum eos ingreſſos eſſe in Regnum illud abſolutae Beatitatis, quod appellabitur *Regnum Patris, Regnum Dei*, & quod tum tantummodo ſperandum eſt, quum mortale hoc, ſcilicet Caro noſtra, induerit immortalitatem. Certe quum Hilarius ſentiat, *Fideles omnes reſervari*, non eximit ex eorum numero Apoſtolos & Martyres, quos tamen nuper ipſe affirmavit translatos *in Locum Beatitudinis, in Regionem Viventium, in Dei Domum, ideſt in Caeleſtis Domicilii habitationem*. Dixerat etiam, Juſtos hinc excedentes frui *Conſortio Chriſti*, qui procul dubio eſt *in gloria Patris*. Quod ut manifeſtius etiam aſſequare, repetendum eſt, Caeleſtem Civitatem, myſticam nimirum & beatam Hieroſolymam in Caelis, quae ſenſim a Juſtorum Animabus hinc decedentibus aedificatur, appellari ab Hilario *Regnum Chriſti*. De ipſa loquitur idem ſanctus Epiſcopus Tractat. in Pſalm. CXXXI. num. 3. inquiens, terrenam Hieruſalem praefiguraſſe ſpeciem *Aeternae illius & Caeleſtis Civitatis. Et quia in omne tempus, & uſque ad Saeculi conſummationem, & per omnium generationum aetatem, aedificatio Caeleſtis hujus Civitatis explenda eſt: ideo aedificari eam ſine temporis definitione ſignificat, dicens: Aedificatur ut Civitas; donec, ut Apoſtolus ait, intret plenitudo gentium*. Quis autem, niſi deſipiat, Beatitudinem a ſancta & Caeleſti Civitate illa, atque a Regno illo Chriſti exſulare

arbitre-

arbitretur? Eoque minus id excogitare licet, postquam auctor est ipse Sanctus Hilarius, Justos in fine Mundi e beatissima illa Civitate progressuros *in Regnum Dei Patris*. En ejus verba Prolog. in Lib. Psalmor. num. 11. *Quum enim primus gradus sit ad salutem, in novum hominem post peccatorum remissionem renasci* (en Regnum Christi in Sanctis super terra degentibus): *Sitque post poenitentiae confessionem Regnum illud Domini in sanctae illius & Caelestis Hierusalem reservatum* (en Regnum Christi in Sanctis ex hoc Mundo ad Caelestem Gloriam translatis): *Et postea consummata gloria* (nondum enim perfecta est illorum Beatitudo sine Corpore) *in Dei Patris Regnum, per Regnum Filii proficiamus*. Rursus hunc transitum describit Hilarius Tractat. in Psalm. CXLVIII. num. 8. inquiens: *Illud Sanctorum est Regnum, per quod, Regnante Domino, ad beatum Regnum Dei Patris ascendent*. Et infra: *Illis ergo proprius hymnus est, qui Deo propinquabunt, qui per hoc sanctae Hierusalem Regnum Beatum, Aeterno Regno proximi, post Regnum Domini nostri Jesu Christi in Regnum Dei Patris, Domino congregante, transibunt* &c. Ergo vides, Sanctos in *Regnum Dei Patris*, quum Corpora recipient glorificata, transferendos, jam in *Caelesti Hierusalem*, sive in Caelis, hoc est *in Sanctae Hierusalem Regno Beato*, versari: ac propterea Beatos esse, quamquam in assumtione Corporum eorum demum augenda sit Beatitudo, & de Beatitudine in alteram majorem Beatitudinem sint transituri. *Regnum* itaque *Dei*, non Animarum jam Beatarum, sed Corporum Gloria, sive Glorificatio est.

Quanti autem Hilarius faceret conferendam Corpori *aeternitatis gloriam*, & *incorruptionis* munus, complura ejus loca evincunt; immo donum hoc Corpori Christi jam conlatum multis extollit. Et quanta quidem in Caelesti illa Hierusalem sit jam Sanctorum Beatitudo, ex ipso Hilario intelliges ita scribente Tractat. in Psalm. LXII. num. 3. *Sitivit Anima mea ad Deum vivum, quando veniam, & parebo ante Faciem tuam? Hoc Animae desiderium, haec sitis Spei ejus est, ut Dei sibi proveniat Adspectus, ut quamprimum raptus in nubibus, Deo Christo obviam elevatus appareat*. Infra addit: *Sed in Sancto Dei non aliter apparebunt Deo, quam secundum illud: Qui me vidit, vidit & Patrem. Apparens Filio, Patri apparebit in Filio. Atque ut in Sancto appariturus Deo*, subjecit: *Ut viderem virtutem tuam & gloriam tuam. Eum videlicet ut videret, qui secundum Apostolum & Virtus Dei est, & in Gloria*

Dei est: visurus autem non ad aliud, quam ad consortium Aeternitatis merendum, & ad Regni Caelestis aeternitatem sortiendam: quia haec per misericordiam Dei ultra vitae hujus beatitudinem praeparentur. Igitur Justi, quum hinc dissolvuntur, sunt cum Christo, quem *qui videt, videt & Patrem*; & Christum intuentur *in Gloria Dei*. Nega his, si potes, Beatitudinem ac Visionem Dei in Caelo. Ad haec, ut infra videbimus Cap. XIV. nihil aliud Hilario est *Paradisus*, nisi *Regnum Caelorum*, quo etiam ait translatum fuisse poenitentem Latronem. Huic autem Latroni alios quoque similes ait, in illam propterea Gloriam invectos. *Scimus*, inquit Tractat. in Psalm. LXV. num. 26. *plures sacramentorum divinorum ignaros, exemplo Martyrum ad martyrium cucurrisse; & extra scientiam Fidei ante viventes, facto Fidei praesentis edictos, ipsam illam consummatae in martyrio Fidei Gloriam Consequutos. Qualis fuit ille, qui Dominum in sua damnatione confessus est, dicens: Memento mei, Domine, quum veneris in Regnum tuum. Qui mox tale martyrii hujus a Domino munus accepit: Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso*. Si in Paradisum, hoc est in Regnum, devectus est Latro: ergo & ceteri Martyres, sive testes Fidei Christi, illuc fuere deducti. In Libro quoque X. de Trinitat. num. 61. ait: *Promissio Paradisi, viventis Dei Regnum est*. Auctor est etiam idem Sanctus Episcopus Tractat. in Psalm. LXVII. num. 27. Dominum Salvatorem nostrum in Caelestem Regiam ingressum, *Virtutibus Caelestibus, Animisque Sanctorum, iter ejus praeeuntibus*: atque adeo non occlusa, ut Burnetus dictitat, sed jamdiu reclusa Justis fuere Caelorum ostia. Neque in locis dumtaxat indicatis, sed & in aliis Hilarius ipse prodidit minime procrastinatam Sanctorum Beatitatem in Caelis. Tractatu in Psalm. LI. num. 17. *de viventium terra*, cujus non semel supra fecimus mentionem, agit, eamque *Regnum Christi* esse nos docet, hoc est beatum in Caelis cum Christo consortium. *Avulsus*, inquit, *de tabernaculo, eradicabitur & de viventium terra. Qui enim non manebit in Christo, Regni Christi incola non erit. Non erit autem, non quod sibi non patuerit incolatus; universis enim patet, ut consortes sint corporis Dei atque Regni* &c. Propterea, teste eodem sancto Antistite, in fine ejusdem Tractatus num. 24. Justus in hoc Mundo *Domini nostri Jesu Christi nomen exspectat: Jesum scilicet videre, idest Salvatorem suum nosse* (quocum post mortem futurus est.) *Exspectat autem non occulte, non trepidus, non solus: sed in conspectu Sanctorum ejus, fide scilicet libera, testimonium exspectationis suae, vel sub Sanctorum Caelestium conscien-*

conſcientia: non recuſans, vel Sanctis omnibus, qui in Terra ſunt, in ſe ipſo praebens exſpectationis exemplum. Nimirum exſpectat Juſtus Beatitudinem *conſcientia Sanctorum Caeleſtium*, ideſt conſcius & certus, jam alios Sanctos in Caelum deductos Regnare cum Chriſto. Exſpectat etiam, ut & alii Sancti nondum Corpore ſoluti exemplo ſuo ad ſpem & exſpectationem Praemii alacrius excitentur. Tanta autem fide Hilarius inchoatam jam Sanctorum Beatitudinem credit, ut ne judicandos quidem in Judicio noviſſimo eos credere videatur. Sunt ejus verba Tractat. in Pſalm. LVII. num. 7. *Quum ergo Sanctus non judicandus ſit, qui in Vitam ſit tranſiturus a Morte, & Infidelis jam judicatus ad Poenam ſit, intelligitur, in eos reliquum eſſe Judicium, qui pro geſtorum qualitate inter peccata fidemque medii ſunt*. Juſtus poſt Mortem transfertur ſtatim *in Vitam Caeleſtem:* Infidelis illico transfertur *ad Poenam:* ergo utriuſque in Morte Judicium peragitur, Praemio uni, alteri Poena conlata.

Denique, ut finem faciam, Tractat. in Pſalm. LXIV. num. 5. Sanctus Hilarius haec ſcribit: *Omnis*, ſeu omnium, *perfectio bonorum, inhabitationis Caeleſtis eſt Requies. Multas Manſiones Dominus in Caelis eſſe teſtatur: ſed Patrem orat, ut Apoſtoli, ubi & ipſe ſit, maneant, dicens: Pater, quos dediſti mihi, volo, ut, ubi ego ſum, ibi & illi ſint mecum. Ex pluribus manſionibus Apoſtolis eam, quae ſibi eſt propria, Communicat. Scit Propheta, quanta Beatitudo ſit, in Tabernaculis Dei eſſe* &c. Tamdem ait: *Beati quidem ſunt, qui Jam ad habitandum in Tabernaculis ejus electi ſunt. Sed feſtinare nos in Conſortium hujus Beatitudinis congruum eſt, operationibus id atque orationibus expetentes*. Et viva quidem ſpe: nam, ut idem antea Hilarius monuerat, concludens Tractatum in Pſalm. II. *Non trepidam ſpem, neque ambiguam, perfectio Beatitudinis exigit. Fidelis enim eſt, qui ait: Qui credit in me, non judicabitur; ſed tranſiet de Morte ad Vitam*. En quam diſerte affirmet Sanctus Hilarius, *in Requie Caeleſtis habitationis*, in *manſione Caeleſtis* una cum Chriſto jam diverſari ac ſtare rectorum Chriſti Fidelium Animas: quam aperte agnoſcat, *quanta Beatitudo ſit*, jam *in Tabernaculis Dei eſſe:* quam ſolicite nos etiam in terra viventes excitet ad ſpem iſtius non retardandae *Beatitudinis*, dum in via mandatorum Dei fideliter curramus. Haec negat Burnetus; hanc ſpem ille in nobis frangit, aut nobis eripit; feſtinationem noſtram irridet; Hilarium quoque quaſi ſibi ſuffragantem inducit: quam immerito, quam parum pie, ne dicam impie, aequi rerum aeſtimatores

tores perſpicere & decernere in poſterum, ut ſpero, potérunt. Eoque propius intelliges, quantum a Burneti viſionibus abſit Beatus Hilarius, quando is non aliter, atque nos, Apoſtoli verba eſt interpretatus. Inquit enim Tractat. in Pſalm. CXLII. num. 8. *Velociter exaudi me Domine. Moras Corporis ſui Propheta non patitur; & ſecundum illud Apoſtoli: Diſſolvi me melius eſt, & cum Chriſto eſſe; & illud: Miſer ego homo! quis me liberabit de Corpore mortis hujus? & illud: Quia in hoc veteri tabernaculo congemiſcimus, deſiderantes ſuperindui; taedium ipſe in hoc mortis Corpore patitur. Sed velocitatem auxilii deprecatur. Quid enim ſibi proderit, exauditum eſſe velociter, niſi tamquam fidelis & Deo placens, & Beatis locis Quieturus, excedet e Corpore?* Ut his denique finem faciam, accipe, quid Tractat. in Pſalm. CXIX. num. 11. ad ea verba: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt*, Hilarius idem diſſeruerit: *Querelam iſtiuſmodi*, ait, *a plurimis Sanctis audivimus, de tarditate ſpei ſuae moroſam Corporum diſſolutionem deflentium. Dominus in Evangeliis ſuis docuit, ACCELERATIONEM REGNI CAELESTIS ESSE ORANDAM. Impatientem enim caritatem eſſe eorum, quae amet, convenit: atque ideo dici oportet, quod ut dicamus, a Domino praecipimur, ADVENIAT REGNUM TUUM. Paulus beatus inhabitationem Corporis ſui congemiſcit, per incolatum Carnis peregrinari ſe a Deo conquerens. Quo contra peregrinandum in Carne ſcit ſibi eſſe, ut ei CUM DEO SIT INCOLATUS; ſed tamen MELIUS ei ESSE DISSOLVI, ET CUM CHRISTO ESSE. Et Eccleſiaſtes ait: Et laudari omnes, qui mortui ſunt, ſuper omnes, qui vivunt uſque nunc: liberata per Diſſolutionem Corporis Anima opere atque conſortio hujus periculoſae Carnis. In hoc igitur nimium prolixo IN CORPORE INCOLATU, CONGEMISCIT PROPHETA, FESTINANS PEREGRINARI A TERRENIS ET INCOLERE CAELESTIA, UT derelictis corruptibilibus atque praeſentibus CONSEQUATUR INVISIBILIA ET AETERNA.* Relege, quaeſo, iterum, ac ſerio iſta perpende: ac demum edicito, an ferendus ſit Burnetus, qui & Hilarium, & Apoſtolum Gentium, veluti ſuis ſomniis indulgentes producit, & Juſtorum deſideria de Corporis diſſolutione, atque impatientiam, ut cito conſequantur quod amant, falſi arguit. Haec ſunt, paene dixi, machinamenta hominis, Inviſibilia & Aeterna neque ſperantis, & per conſequens, neque credentis.

CAP.

C A P. XIII.

Perperam pro sua opinione laudatus a Burneto Sanctus Ambrosius. Varia illius loca expensa. Pseudo-Esdrae Libris ille usus. Perspicue ab eo confirmata Sanctorum Beatitas.

SAncti quoque *Ambrosii* auctoritatem in suae opinionis patrocinium adscivit Burnetus. Jure-ne, an injuria, videamus. Haec ejus verba laudat ex Libro de Bono Mortis Cap. X. *Coronae enim dies exspectatur ab Omnibus, ut intra eum diem & Victi erubescant, & Victores palmam adipiscantur victoriae.* E Cap. XI. haec alia mutuatur, ubi laetitiam Animarum ante Resurrectionem exponens, ait: *Quarto, quia incipiunt intelligere Requiem suam, & futuram suam Gloriam praevidere; eaque se consolatione mulcentes in habitaculis suis cum magna tranquillitate Requiescunt, stipatae praesidiis Angelorum.* Denique e Lib. II. Cap. 2. de Cain & Abel, haec alia excerpit: *Solvitur a Corpore Anima post finem vitae hujus; adhuc tamen futuri Judicii ambigua suspenditur.* Haec ille ex Ambrosio: cujus postrema verba praetermitti poterant, uti inopportuna. Plerique enim Christi Fidelium, & praesertim qui mundana & inutilia sectantur (hosque revera Ambrosius tunc monuit) ad finem praesentis vitae deveniunt, incerti ac dubii, quodnam futurum sit de se Judicium Dei. Contra non eam *Justis* ambiguitatem injicit Ambrosius, quum in eodem Libro de ipso Bono Mortis Cap. XI. eorum Animas Corpore solutas laetari diserte fateatur: *Quod servatae a se legis divino testimonio fulciantur, ut factorum suorum incertum supremo Judicio non vereantur eventum.* Eadem ingeminat Exposition. in Psalm. CXVIII. Sermon. VII. num. 17. inquiens: *Beatus itaque ille, qui illud caeleste Judicium laetus exspectat. Scit enim, sibi Regnum Caelorum, Angelorum Consortium, Coronam quoque bonorum repositam esse meritorum.* At quando-nam haec eventura sunt? Non postremo tantum die desinentis hujus Mundi, sed etiam post occultum & peculiare Judicium hominum hinc decedentium. Nam, ut idem sanctus vir in eodem Sermone num. 3. ait, *Justus remunerationem fidei, meritorumque sperat fore. Deus autem Sanctis quaecumque spoponderit, implere consuevit, nostrarum immemor iniquitatum, suarum non immemor sponsionum.* Plura sane *Judicia Dei* Ambrosius

brosius quoque agnovit, atque inter cetera in excidio Judaici Regni unum ex iis deprehendit. *Verum autem dictum est* (ait in Exposition. Evangel. Lucae Lib. X. Cap. 21.) *juxta proposita de Templo, quod Salomon condidit; idque Judicii esse tempore subvertendum.* Hoc profecto Ambrosius non ignorabat, Vespasiani ac Titi tempore jam fuisse completum. Reliqua duo loca a Burneto producta expendenda nunc restant, desumta videlicet ex Libro *de Bono Mortis*. Primo, ubi demus, Sanctum Episcopum non aliam ibi, quam quae Burneto placuit, tradidisse doctrinam, vellem ego certius pateret, quo Anno haec ille scripserit. Circiter Annum CCCLXXXVII. elucubratum censent Librum istum, sed mera tantum conjectura ducti, Monachi Benedictini. Fortassis & antea scripsisse is potuit, hoc est, quum *nondum* erat *veteranus Sacerdos*: quo tempore revera is fatetur in Epistol. XLV. ad Sabinum, se composuisse Librum *de Paradiso*. Discrimen autem temporis in hisce minime negligendum. Alia enim sensit tiro in Eruditione Ecclesiastica; alia, hoc est meliora, *veteranus Episcopus*. Quod si ostendam, Ambrosium alibi ab iis dissentire, quae in Libro *de Bono Mortis* disseruit, veri videatur simile, rejiciendam hanc sententiarum discrepantiam in diversitatem temporum, quibus ille scripsit. Atque is reipsa nobis occurret, postremis vitae suae annis aliter de statu Animarum judicasse: quod satis futurum est nobis. Quis autem neget, quin Ambrosio veterano, quam tironi, major habenda sit fides & obsequium? Secundo, ut ut velis, retardata ab illo fuisse Praemia ac Supplicia Animarum usque ad supremi Judicii diem, necesse est animadvertas, quem opinionis hujus vadem ille sibi adsciverit. *Esdrae Librum Quartum* is unice laudat, & ab eo se didicisse affirmat *Animarum habitacula* post Corporis Mortem. Scilicet Apocrypho dumtaxat Libro, quem numquam recepit, immo semper uti adulterinum foetum Ecclesia abjecit, Ambrosius se debere fatetur *illa Animarum promtuaria*. Proinde dicere liceat, sanctum virum incaute deceptum videri a supposititio nomine Esdrae, atque improvide *Scripturae* loco habitum ab eo fuisse Librum, quem tamen emunctioris naris Scriptores spuriis semper mercibus adjungendum censuerunt. Quale ergo pondus opinioni relictum est, quam ex adeo inani Libro hausit Ambrosius?

Verum tametsi tenebrosa valde sint, & peregrinum quid, atque a Catholica sententia alienum sonent heic magni Ambrosii verba,

verba, fortasse tamen, ubi attentius expendantur, quod primo aspectu adversari nobis videtur, tamdem nobiscum facere deprehendatur. Postquam *Libris Esdrae* usus sanctus Episcopus, *habitacula Animarum* post mortem commemoravit Cap. X. num. 45. ejusdem Libri de Bono Mortis, pergit dicere: *Haec sunt habitationes, de quibus dicit Dominus* (Johann. XIV. 2.) *multas mansiones esse apud Patrem suum: quas suis pergens ad Patrem suum Discipulis praepararet. Sed Esdrae usus sum scriptis, ut cognoscant Gentiles, ea, quae in Philosophiae libris mirantur, translata de nostris*. En ut Ambrosius probat interpretationem a me supra Cap. III. adhibitam, ubi *Mansiones* a Christo Domino suis Apostolis paratas dixi, non in fine Mundi eis dandas, sed illico post eorum obitum datas. Atqui *Mansiones* istas esse *in domo Patris mei*, Dei Filius, hoc est ipsa Veritas, jamdiu prodidit, atque adeo *in Caelis*, ubi pro diversitate meritorum diversa erit Gloria Justorum, uti Patres atque Interpretes cuncti fatentur. Habemus ergo jam Ambrosium tradentem, Proborum Animas, mox ut corporeo ergastulo solvuntur, recipi *in mansiones apud Patrem*, hoc est *in Domum Dei Patris*, sive in Caelos. Hoc posito, secundum rectiores calculos Interpretum, consequi deberet, ab Ambrosio quoque admittendas fuisse ad aeternam Beatitudinem illorum Animas. Quis enim cogitet, Animam translatam in *Domum Dei Patris*, atque ibi manentem cum Christo, volente Johan. XVII. 24. *ut ubi sum ego, & illi sint mecum*, summa tunc posse Beatitudine carere? Verum Sancto Ambrosio alia mens fuit; eamque, ni fallor, inter ejus tenebras detexisse mihi videor. Scilicet non ille cunctis Justorum Animabus ineffabile illud gaudium continuo pollicetur; *Septem* quippe earum *Ordines*, Septemque Mansiones, Esdram interpretans, excogitavit. In primo Ordine eas collocavit, quibus tantum est *Laetitia, quod vicerint Carnem*. In secundo illas, quae laetantur, *quod securitate potiantur*. In tertio eas posuit, quibus est gaudium, *quod factorum suorum incertum supremo Judicio non vereantur eventum*. In Quarto constituit illas, quibus est Laetitia, *quia incipiunt intelligere Requiem suam, & futuram sui Gloriam praevidere, eaque se consolatione mulcentes, in habitaculis suis cum magna tranquillitate requiescunt, stipatae praesidiis Angelorum*. Hactenus Ambrosius earum Animarum Ordines recensuit, quae Beatitudinem tantummodo inchoatam assequutae sunt. Nihil ergo verba haec, nobis a Burneto objecta, Catholicorum sententiae officiunt; neque enim omnibus indiscriminatim Justorum Animabus

nos

nos statim a Morte obvenire Beatorum Gloriam credimus. Sed accipiat Lector, quae in Ambrosii narratione subsequuntur. Scilicet Quinctum Animarum Ordinem, in superiori Mansione situm, hisce ille verbis describit: *Quinctus autem Ordo Exsultationis Uberrimae habet suavitatem, quod ex hoc corruptibilis Corporis carcere IN LUCEM, LIBERTATEMQUE PERVENERINT, & repromissam sibi POSSIDEANT HEREDITATEM*. Addit postea: *Erit igitur ORDO diversus CLARITATIS ET GLORIAE, sicut erit Ordo Meritorum. Processus quoque Ordinum processum exprimit Claritatis*. Nihil autem aliud est *Possidere Hereditatem*, *Pervenire in Lucem & Libertatem*, & frui *Claritate & Gloria*, nisi Caelesti aeterna Beatitudine donari. Progreditur sanctus Antistes, & Sextum Animarum Ordinem ita delineat: *Sexto Ordine demonstrabitur iis, quod vultus earum, sicut Sol, incipiat refulgere, & Stellarum luminibus comparari, qui tamen fulgor earum corruptelam jam sentire non possit*. En uberiorem Beatitatem & Gloriam. Septimus denique Ordo hisce verbis exprimitur: *Septimus vero Ordo is erit, ut exsultent cum fiducia, & sine ulla cunctatione confidant, & sine trepidatione laetentur, festinantes Vultum Ejus Videre, cui sedulae servitutis obsequia detulerunt: de quo innoxiae conscientiae recordatione praesumant gloriosam mercedem laboris exigui; quam incipientes recipere, Cognoverunt indignas esse hujus temporis passiones, quibus REMUNERATIONIS AETERNAE GLORIA TANTA REFERTUR*. Tum haec adtexit: *Hic Ordo*, inquit (Esdras), *Animarum, quae sunt Justorum*. *Quas etiam Immortales non dubitavit dicere in Quincto Ordine*; eo quod *spatium*, inquit, *incipiunt recipere, FRUENTES & IMMORTALES*. Felicius, quam ego, expiscari poterunt alii in editis Pseudo-Esdrae Libris, quae heic & infra a Sancto Ambrosio veluti inde excerpta adferuntur.

Illud interea certum est, haec ab illo dici de Animabus, *postquam separatae fuerint de Corporibus*, atque ante Resurrectionem Corporum. Et quamvis obscura sint, aenigmati quoque similia videantur illius verba, neque haec in sacris Literis fundata, sed potius ex spuriis Esdrae, aut ex Origenis phantasia prodierint: vix tamen ullus ambigendi locus restat, quin ille in tribus postremis Ordinibus Beatitudinem veram Animabus jam conlatam significet. Diserte quippe affirmat, saltem Animas in Ordine Septimo positas, *incipere recipere Gloriosam mercedem laboris exigui*, idest, *Vultum Ejus Videre, cui sedulae servitutis obsequia detulerunt*. Proinde sermonem continuans ait: *Ergo quia JUSTI HANC REMUNERATIONEM HABENT, UT VIDEANT FACIEM DEI, & Lumen illud, quod illumi-*

illuminat omnem hominem, ab hinc induamus hujusmodi studium, ut appropinquet Anima nostra Deo, appropinquet oratio &c. Videmus nunc per speculum in aenigmate: tunc autem Facie ad Faciem. Et ne quis cum Burneto excogitet, tantummodo tunc Justos ad tantae felicitatis apicem devehendos, quum Corpora in Resurrectione recipient, diserte monet sanctus Doctor, vel sine Corpore Beatitatem ejusmodi Animabus esse deferendam; subdit enim: *TUNC REVELATA FACIE GLORIAM DOMINI SPECULARI LICEBIT, quam nunc Animae Corporis hujus concretis visceribus involutae, & quibusdam Carnis hujus maculis & colluvionibus obumbratae, sincere videre non possunt.* Propterea auditoribus suis animos addit, ut intrepide diem Mortis, de qua agit, excipiant, quia ipsam remuneratio, non retardata in Saecula, uti Burnetus dictitat, sed cito subsequetur. *Non timeamus igitur*, inquit, *recipi* (idest abscedere) *ab hominibus; non vereamur illum debitum omnibus Finem, In Quo Esdras Remunerationem suae devotionis Invenit, dicente ei Domino: Tu enim recipieris ab hominibus, & CONVERSABERIS RESIDUUM CUM FILIO MEO, ET CUM SIMILIBUS TUIS. Quod si illi gloriosum & jocundum erat cum similibus conversari: quanto nobis gloriosius erit & jocundius AD MELIORES PERGERE, & Conversari cum iis, quorum facta miramur? Esdras revelavit secundum conlatam in se revelationem JUSTOS CUM CHRISTO FUTUROS, FUTUROS CUM SANCTIS.* Animadverte heic, quam corrupta sint in editis Pseudo-Esdrae verba ab Ambrosio commemorata. Scilicet Lib. IV. Cap. XIV. 9. legitur in vulgatis: *Tu enim recipieris ab omnibus* (idest, diem tuum obibis.) *Converteris residuus cum consilio meo & cum similibus tuis, usquequo finiantur tempora.* Quae postrema verba mirifice confirmant, secundum Esdrae, sive Ambrosii mentem, Justos cum Christo in Beatitate futuros, antequam postremus humanarum rerum & Saeculi finis adveniat. Parum tamen est, quod hactenus dixi. Meridiem nobis facit Mediolanensium decus Ambrosius Cap. XII. subsequenti. Lectorem non pigeat plura ejus accipere verba: *His igitur freti, intrepide PERGAMUS AD REDEMTOREM NOSTRUM JESUM: intrepide AD PATRIARCHARUM CONCILIUM: intrepide AD patrem nostrum ABRAHAM, quum dies* (utique Mortis, de cujus Bono loquitur) *advenerit, proficiscamur.* Sanctum Cyprianum in Libro de Mortalitate, ad calcem hujus Opusculi mei legendo, Ambrosius heic prae oculis habuit, atque aliis verbis est imitatus. Propterea subdit: *Intrepide PERGAMUS AD illum SANCTORUM*

COETUM, JUSTORUMQUE CONVENTUM. IBIMUS enim ad Patres nostros: ibimus ad illos nostrae Fidei Praeceptores: ibimus & UBI SINUM suum ABRAHAM SANCTUS EXPANDIT, ut suscipiat Pauperes, sicut suscepit & Lazarum. IN QUO SINU REQUIESCUNT, qui in hoc Saeculo gravia atque aspera susceperunt. Consistamus heic aliquantulum. Vides, per verbum *Requiescere* ab Ambrosio quoque Beatam in Caelis Vitam designari. Vides, quid Mediolanensi Episcopo fuerit *Sinus Abrahae*, Beatorum videlicet Locus, *Patriarcharum Concilium*, *Sanctorum Coetus*, *Justorumque Conventus*, ubi Abraham cum Patribus beatifico Vultu Dei Patris, ac divini ejus Filii fruitur, suoque Sinu eos maxime complectitur, qui prae ceteris crucem in hoc Mundo pro Dei amore portarunt. Locum hunc nos nunc *Beatorum Paradisum* appellamus, seu *Regnum Caelorum*. Quamobrem frustra agit Burnetus, quum *Sinum Abrahae* apud quosdam ex antiquis offendens, inde Beatitudinem Animarum exclusam putat, quum & ipsi veteres eo nomine significarint Locum ineffabilis Beatitudinis, ante Resurrectionem Justis conlatae. Idem nuper nos docuit Sanctus Hilarius. Paria quoque didicimus ex antiquissimis Liturgiis, ac praecipue ex Liturgia Sancto Jacobo tributa. Sed nemo luculentius quam Ambrosius expressit, quid sit *Abrahae Sinus*, & quanta ibi Justorum Spiritus Beatitate donentur.

Accipe, quae beatissimus ille Antistes dicere pergat in eodem Cap. XII. *Sed nunc, Pater*, (ita Redemtorem nostrum alloquitur) *etiam atque etiam extende ad suscipiendum nunc Pauperem manus tuas. Aperi gremium tuum. Expande Sinus tuos, & Plures suscipias, quia plurimi in Dominum crediderunt &c. IBIMUS AD EOS, QUI RECUMBUNT* (inquit *Recumbunt*, non vero *Recumbent*) *IN REGNO DEI CUM ABRAHAM, ISAAC, ET JACOB, quoniam rogati ad Coenam non se excusaverunt. Ibimus eo, UBI PARADISUS EST JOCUNDITATIS: ubi Adam, qui incidit in latrones, nescit jam vulnera sua flere: ubi & Latro ipse REGNI CAELESTIS CONSORTIO gratulatur: UBI non frigus, non grando &c. sed sola DEI FULGEBIT CLARITAS. Dominus enim erit Lux omnium; & illud Lumen verum, quod illuminat omnem hominem, Fulgebit omnibus. Ibimus eo, UBI servulis suis Dominus JESUS MANSIONES PARAVIT, UT UBI ILLE SIT, ET NOS SIMUS.* En quo sensu veteres accipiebant Apostoli verba cupientis *dissolvi, & esse cum Christo*: nempe hinc abire, ut extemplo in beatissimum Domini nostri Consortium & Regnum transferretur. Tum Ambrosius ostendit, non Apo-

Apoſtolis tantum, ſed & reliquis Juſtis jam paratas eſſe beatas illas in Caelo Manſiones. Quod ſi adhuc ſciſcitaris, quid ſignificet *Terra Viventium*, quid *Requies*: reſpondet ſanctus Doctor, nihil aliud hiſce vocibus ſignificari, niſi Sinum ipſum Abrahae, in quo Beatorum vita, in quo *illud Bonum, quod videre deſiderabat David, ideoque dicebat: Credo videre bona Domini in Terra Viventium*: &, *Convertere Anima mea in Requiem tuam. In quo Bono eſt Requies pura, Lux immortalis, Gratia perpetua, Hereditas Animarum pia, & ſecura Tranquillitas; ubi non umbra ſed Gloria*. Reliqua praetermitto.

Itaque habemus Ambroſium, non Burneti ſomniis, ſed Catholicae veritati aperte faventem. Et ne ipſum velimus ſibi contradicentem, quum dicit: *Coronae Dies exſpectatur ab Omnibus, ut intra eum Diem & Victi erubeſcant, & Victores palmam adipiſcantur victoriae* (quae nobis nuper opponebantur): concilianda haec ſunt cum aliis dilucidis ejus verbis, ut ſignificent manifeſtationem aut perfectionem Praemii aut Poenae, quae Omnes manet in ſupremo Chriſti Judicio; aut haec de Corpore dumtaxat dici, cui tunc Poena vel Gloria retribuetur. Vide eumdem ſanctum Praeſulem Lib. II. num. 88. de Fide Reſurrectionis. Et praeſertim id faciendum, quia ſanctus vir, uti heic diſerte fatetur non prorogatam uſque ad conſummationem Saeculi Juſtorum Beatitudinem, ita alibi agnoſcit inrogata Improbis Supplicia ſtatim poſt Mortem in Inferis. En ejus verba in Pſalm. XLVIII. num. 24. ubi de hominum morte agit, quos bona Opera ſequuntur: *In Paradiſum aſcenditur, in Infernum deſcenditur. Ideoque Lazarus pauper per Angelos in Abrahae Sinum eſt Elevatus. Dives luxurioſus elevans in Inferno oculos ſuos, rogat Abraham, ut mittat Pauperem, & digito ſuo contingat linguam ejus, quo requiem aliquam in Ardore Maximo conſtitutus, poſſet adipiſci. Vide illum Pauperem Bonis Omnibus abundantem, quem ſancti Patriarchae Requies Beata circumdabat. Vide hunc vacuum &c. qui nunc iners Morte Cruciatur*. Neque in Libro dumtaxat de Bono Mortis, ſeptem in Caelo Manſiones & Ordines Ambroſius deſignavit. Eaſdem quoque delineavit Enarration. in Pſalm. XXXVIII. num. 17. nam commemoratis Johann. XIV. 2. verbis: *In domo Patris mei Manſiones multae ſunt*, haec adtexit: *Dat ergo unicuique locum Dominus Jeſus, hoc eſt aptam pro uniuſcujuſque meritis Manſionem. Unuſquiſque enim in ſuo Ordine. Praeceſſit ergo, ut pararet in ſe credentibus Locum. Et ille quidem aſcendit ſuper omnes Caelos ad Dei ſedem: Homines autem A PRIMO CAELO ad Secundum, deinceps a ſecundo ad tertium, & ab illo per di-*

ſtinctiones fere ***AD SEPTIMUM CAELUM***, *atque* ***IN*** *ipſam apſidem &* ***SUMMITATEM CAELORUM***, *qui merentur*, ***ASCENDUNT***. Atque heic non perfunctorie expendas velim locum Sancti Hilarii Pictavienſis, quem in calce Capitis praecedentis produxi: niſi enim mea me fallit opinio, iſtum Ambroſius expreſſiſſe videtur, utpote qui aemulatus eſt in tot aliis Sancti illius Epiſcopi ſtilum atque ingenium. Scilicet inquit Hilarius Tractat. in Pſalm. LXIV. num. 5. *Omnis perfectio bonorum* ***INHABITATIONIS CAELESTIS EST REQUIES***. *Multas Manſiones Dominus in Caelis eſſe teſtatur: ſed Patrem orat, ut Apoſtoli, ubi & ipſe ſit, maneant. Ex plurimis ergo Manſionibus ſuis eam, quae ſibi eſt Propria, Communicat. Scit Propheta, quanta Beatitudo ſit in Tabernaculis Dei eſſe, alio loco dicens: Concupiſcit & deficit Anima mea in Atria Domini. Sed non ob id Bonorum Caeleſtium ſpes adimitur, ſi* ***NON OMNES AD COHABITATIONEM DEI ELIGENTUR***. ***PLURES*** *enim* ***MANSIONES*** *diverſae dignitati habitantium* ***PRAEPARANTUR***: *Sed licet diverſa ſit dignitas (differt enim Stella Stellae in Gloria) tamen* ***QUOTQUOT HABITATIONIBUS, VARIIS LICET, DIGNI HABEBUNTUR***, *fidei fructum, &* ***HONOREM CAELESTIS GLORIAE SORTIENTUR***. Supra vidimus cum ſententia Catholicae Eccleſiae concordem Sanctum Hilarium. Ipſum quoque dogmatis ejuſdem habemus heic teſtem diſertum. Auctor nempe eſt, multas *in Caelis eſſe Manſiones*: In ſupremam, ubi cohabitant Animae Juſtorum beatiſſimae cum Chriſto, citius unae, ſerius alterae conſcendunt; nulla tamen ex eis *bonore Caeleſtis Gloriae* fraudabitur. Paria tradit Ambroſius.

Sed & alia loca ſuperſunt, in queis ſanctus Doctor ſtabili doctrina mentem heic ſuam teſtatam fecit. Accipe, quae is protulit Lib. II. Cap. 9. num. 31. de Cain & Abel. *Deus*, inquit, *Juſtos ſuos audit, etiam mortuos, quoniam Deo vivunt. Et merito pro viventibus habentur; quia etiamſi Corporis guſtaverint Mortem, Vitam tamen incorpoream capiunt, & illuminantur ſuorum Splendore meritorum,* ***LUCE*** *quoque* ***FRUUNTUR AETERNA***. Ad haec ſubſequenti Cap. X. num. 36. ait: *Inſeritur hoc loco dogma de incorruptione Animae, quod ipſa Vera & Beata Vita ſit, quam unuſquiſque bene conſcius vivit multo Purius ac Beatius, quum hujus Carnis* ***ANIMA NOSTRA*** *depoſuerit involucrum, & quodam carcere iſto fuerit abſoluta Corporeo,* ***IN SUPERIOREM REVOLAT LOCUM*** &c. En quam longe Ambroſius abſcedat a Burneti phantaſmatis, a quo Animae hinc migrantes dormitare, ac veluti ſemiſopitae

parum

parum aut nihil operari jubentur.. Ad Librum de Bono Mortis regredior. Ibi Cap. III. num. 8. post laudata Apostoli verba, cupientis *Dissolvi, & esse cum Christo*, utpote *multo melius*, haec addit: *Solutio autem ista quid aliud agit, nisi ut Corpus resolvatur & quiescat? Anima vero convertatur in Requiem suam, & sit libera? Quae si Pia est, Cum Christo Futura sit.* Ubi vero futura sit illius Requies, rursus tradit hisce verbis: *Itaque docet, & istam Mortem in hac Vita positis expetendam, ut mors Christi in corpore nostro eluceat; & illam Beatam, qua corrumpitur exterior, ut renovetur interior homo noster, & terrestris domus nostra dissolvatur, UT HABITACULUM NOBIS CAELESTE RESERETUR.* Rursus Cap. IX. num. 38. ejusdem Libri, optandam nobis mortem ait, quod Corpus, Vitiorum scilicet seminarium, in terram resolvatur; *id autem, quod familiare Virtutibus, amicum disciplinis, studiosum gloriae, sequax boni, Deo subditum est, ad illud sublime Evolet, & CUM illo PURO & PERPETUO BONO atque IMMORTALI MANEAT, IPSI ADHAEREAT, & CUM IPSO SIT.* Sunt & alia id genus in eo Cap. quae missa facio. Haec enim apertissima sunt documenta sententiae Catholicae: & quidem ex eo ipso Libro desumta, unde Burnetus sua adversus nos decerpsit. Verum si Ambrosius manifeste affirmat, Justorum Animas, deposito Corpore, *evolare in Sublime, cum illo Puro & Perpetuo atque Immortali Bono Manere, ipsi Adhaerere, & cum ipso Esse*, quid ultra quaerimus? De Apostolis vero & Martyribus quid a Deo factum jam fuerit, si Ambrosium percontemur, is secundum constantissimam primitivae ipsius Ecclesiae doctrinam, de qua supra actum fuit, haec respondebit Lib. de Virginitat. Cap. XVIII. num. 119. *Captus a Petro STEPHANUS minister Altaris, non reti sed hamo levatur, UT RIVO sui sanguinis ELEVARETUR AD CAELUM.* Tum Cap. XX. num. 131. *PETRUS homines elevavit, mare sprevit, CAELUM ACQUISIVIT.* Itidem de Paulo haec habet Lib. II. num. 94. de Fide Resurrectionis: *Utique mortuus est PAULUS, & passione venerabili VITAM corporis CUM IMMORTALI GLORIA COMMUTAVIT.* Ita Lib. VII. num. 5. Exposition. Evangel. Lucae: Nec *JACOBUS, & JOHANNES mortui, filii tonitrui, quibus IN USUM GLORIAE CAELESTIS ADSUMTIS, non praevalent terrena, sed subjacent.* De Sancto *Sebastiano* in Psalm. CXVIII. Sermon. XX. num. 44. inquit: Romam profectus est. Ibi passus est, hoc est, ibi Coronatus.

Itaque

Itaque illic, quo hospes advenit, DOMICILIUM IMMORTALITATIS PERPETUAE COLLOCAVIT. De Sanctis *Gervasio* & *Protasio* in Epistol. XXII. ait: *QUORUM ANIMA IN CAELO, Corpus in terra*. In Expositıon. Evangel. Luc. Lib. X. Cap. 21. num. 12. *Mortuis Regibus, IN perpetuum MARTYRES REGNUM CAELESTIS gratiae honore SUCCEDUNT*. At fortassis inquies: Aequum fuit, tam grandi privilegio & gaudio donari Apostolorum & Martyrum Animas. Gloriosis enim certaminibus magnifica debebatur merces. Reliquis Justis, non tanta operatis, quid sperandum est? Profecto dispar praemium: praemium tamen & ipsis fuit, atque erit in Caelis. Praesto mihi est ipsemet Ambrosius, qui Exposition. in Psalm. CXVIII. Serm. 8. num. 11. Latroni dictum ait: *Hodie Mecum Eris In Paradiso. Futurum promittit: sed id, quod futurum est, unius diei spatio non patitur protelari. Denique potuit dicere: Mecum eris in Paradiso; sed addidit, Hodie, ne dilatione gratia minueretur. Sed non illi soli dicit Dominus Jesus: Hodie mecum eris in Paradiso: SED ET TIBI DICIT; MECUM ERIS IN PARADISO, SI CONFITEARIS DOMINUM JESUM, SI EJUS PATROCINIUM TIBI POSCAS, SI ET IPSE DICAS: Memento mei, Domine, dum veneris in Regnum tuum. Sed tibi non dicit: Hodie Mecum Eris. Dicit Martyri, Hodie mecum eris in Paradiso. Tibi non dicit, quia adhuc in hoc febrienti Corpore constitutus. Sed quum potueris dicere: Dirupisti vincula mea, hoc est, solvisti cursum hujus Vitae, liberasti me ex hoc Mortis Corpore: tunc tibi dicit; Hodie Mecum Eris In Paradiso*. Qui Latini sermonis gnarus est, atque ista legit, num aliquid supra desiderat, ut sanctum Ambrosium agnoscat firmissime credentem, & disertissime fatentem, Justis quibusvis, statim ac Corporis contubernio Anima solvatur, Caelestis Gloriae possessionem esse sperandam? Infra idem Sanctus Sermon. XX. num. 47. testatur, ceteris quoque Justis nomen ac praemia *Martyrum* non esse deneganda. Itaque abeat Burnetus, qui ex illustri hoc Ecclesiae Catholicae Doctore ad sua somnia persuadenda suffragium petere se posse putavit. Sed quoniam *Paradisi* facta est mentio, progredi nolo, nisi antea quaesiero, quid hoc nomine veteres, & praesertim Ambrosius, significarint: quod subsequenti Capite praestabo.

CAP.

CAP. XIV.

Paradiſi *vox quid apud veteres ſignificarit. Communiori Patrum ſententia Beatorum Regnum in Caelis deſignat. Sancto Ambroſio idem viſum fuit. Varia, eaque diſerta illius teſtimonia pro Felici Juſtorum ſorte in Regno Dei.*

AMbigua profecto, variiſque ſignificationibus obnoxia apud veteres Patres fuit vox *Paradiſus*. Polluce teſte, *barbaricum nomen videtur*, atque ex Perſica Lingua in Graecam translatum. Teſtatur autem Xenophon in Lib. V. Memor. *Paradiſos* a Perſis appellatos fuiſſe *Hortos*, deliciis omnibus inſtructos: quod & Plutarchus in Demetrio, & Philoſtratus in Vita Apollonii confirmarunt. Eccleſiaſtes II. verſ. 5. habentur haec verba: *Feci Hortos & Pomaria*. Pro *Pomaria* legunt alii Παραδείσους *Paradiſos*. Atque hanc ſignificationem confirmat Nyſſenus Homil. IX. in Canticum. Proinde *Paradiſi* nomen inditum fuit Locis ad delicias paratis, atque in primis ſub ea voce apud Judaeos & Chriſtianos celeberrimus evaſit amoeniſſimus ille Locus, in quo primos noſtros parentes in creatione Mundi Deus collocavit, & unde propter inobedientiam ii exciderunt. Hunc autem terreſtrem & corporalem Locum fuiſſe, communior veterum & recentiorum ſententia fuit. At in Novo Teſtamento quid vocabulo iſto ſignificetur, noſtra nunc intereſt inveſtigare ac noſſe. Lucae Cap. XXIII. 42. felix Latro dicebat ad Jeſum: *Domine, memento mei, quum veneris in Regnum tuum. Et dixit illi Jeſus. Amen dico tibi: Hodie mecum eris in Paradiſo*. Vexavit non parum ſacros Interpretes vox iſta. Sunt qui tradidere, conceſſiſſe poenitentis Latronis Animam in Paradiſum terreſtrem: alii in Sinum Abrahae: alii in Caeleſte domicilium, ubi Angeli ſumma Beatitudine fruuntur, qua poſt Chriſti Redemtoris mortem Sancti quoque Patres in Limbo propter ejus praeſentiam frui coeperunt, & ad quam plenius cum Chriſto aſcendente ad Caelos admiſſi fuere. Neque deſunt, quibus creditur eo ipſo die Anima Latronis in Caelum translata, & perſpicua Viſione Dei donata, qua numquam caruit Anima beatiſſima Chriſti. Ad terreſtrem Paradiſum quod attinet, exploſa jamdiu fuit uti inanis illorum opinio, qui illuc una cum Latronis Anima migraſſe Redemtoris Animam autumarunt. Egregium in hanc rem

rem Justini Martyris locum nobis servavit Anastasius Synaita Lib. VII. in Hexameron, excerptum e Libro jam deperdito beatissimi illius Philosophi Christiani, qui *Paradisum* in novo Testamento indicatum, Caelestem Felicitatis locum, atque a Mosaico terrestri plane diversum fuisse sensit. En illius verba, prout ex Graeco translata fuere a Johanne Ernesto Grabio, Tom. II. Spicilegii Sanctor. Patrum. *Unde etiam* (inquit Anastasius) *divinus in omnibus Ambrosius, & Justinus Martyr, a Deo inspiratus, in suis ad Hexameron Commentariis ea persequentes, quae dicta sunt de Paradiso, postquam dixerunt de sensibilibus arboribus, & aquis, & fructibus, & Paradiso a terra genito; in medium adduxerunt proposita divini Ezechielis verba de Paradiso Caelesti, eaque persequuti, magnam & subtilem de iis examinationem & contemplationem subjunxerunt, dicentes: Quod sit turpissimum, & Deo invisum dicere, aut omnino cogitare, beatam & adorandam Dei Verbi Divinitatem cum justo Latrone ingredi in fluxum & materialem Paradisum. Et quaenam est digna merces illius venerandae, & quae Deum decet, confessionis, malorum punicorum, pyrorum, uvarum, & ficuum esum, tamquam mercedem, reddere Latroni? Quis autem, rursus inquiunt, mentem habens divina sapientem, dixerit: in cucumeraria, ubi ligone & securi vexantur homines, in Caelos cursum dirigentem, ad volatum traductum esse Paulum? Et quae neque in secundo, neque in tertio Caelo invenit ineffabilia, ea in terreno agro aquis irrigato, mystice esse enuntiata a puro & divino ore Christi?* Haec Anastasius e Sancto Justino. Quod est ad illos, qui *Paradisum* statuerunt idem esse atque *Sinum Abrahae*, diversis ii principiis usi, in duas diversas abiere sententias. Nam nonnullis visum fuit, Justorum Animas in loco illo Felicitatis adservari, usquequo adveniat Resurrectio Corporum: qua peracta ad consummatam perfectamque Beatitudinem totius hominis tunc ascendent. Intermedium hoc tempus *Regnum Christi* appellarunt, subsequuturum vero post universale Judicium *Regnum Dei*: parum animadvertentes, nuncupari *Aeternum Regnum Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi*, Secunda Petri I. vers. 11. In ea opinione, ut supra vidimus Cap. VIII. fuit Auctor Quaestionum ad Orthodoxos, quae olim perperam Sancto Justino tribuebantur. Eadem quoque Tertulliano placuit. Verum & qui ita sensere, minime expertem Beatitudinis locum illum, ex quo Christus pro nobis vitam dedit, arbitrati sunt. Ipsum illum Auctorem Quaestionum ostendimus non diffitentem, quin Justorum Animae *ab Angelis abducantur in Paradisum, ubi consuetudine*

tudine & aspectu fruuntur Angelorum & Archangelorum , immo *ipsius* quoque *Salvatoris Christi*, *pro eo atque dictum fuit*: *Peregrinari a Corpore*, *& praesentes esse ad Dominum*: quod satis est ad evertenda Burneti commenta. Beatus quippe sit necesse est, qui cum Christo glorificato versatur, atque illius beatifico aspectu fruitur. Alii vero duobus vocabulis *Paradisi*, & *Sinus Abrahae*, ex quo Christus se Patri holocaustum obtulit in Cruce pro omnibus, designari censuerunt Vitam Beatam in Caelis, atque in Conspectu Dei, augendam tantummodo & perficiendam in fine Mundi, quum Corpora resumta ad Beatitudinem & ipsa transibunt. Id supra palam factum fuit Cap. XII. Denique non defuere, qui *Sinum Abrahae* alium *a Paradiso* opinati fuerunt. Tertullianus Millenariae familiae Scriptor Lib. IV. Cap. 34. advers. Marcionem, commemorat *Sinum Abrahae*, *etsi non Caelestem*, *sublimiorem tamen Inferis Regionem*, *interim Refrigerium praebituram Animabus Justorum*, *donec consummatio rerum*, *Resurrectionem omnium Plenitudine Mercedis expungat*. Ita ille, quod nempe & in Sinu Abrahae crediderit jam inchoatam Animarum Mercedem sive Beatitudinem. Tum ipse in praelaudato Lib. de Anima Cap. LV. agnoscit, *Paradisum* alium esse locum a Sinu Abrahae, atque in Caelo positum, in quem tamen solas *Martyrum* Animas convolare sibi fingit. An vero Paradisum ipsum, quamquam ineffabilis Beatitudinis locum, idem fuerit opinatus atque Regnum Dei, sive Caelorum Regnum, aliis inquirendum relinquo. Ipsum vide in Lib. de Resurrection. Cap. 43. ubi haec ejus verba: *Nemo peregrinatus a Corpore* (idest nulla Anima corporeis exuta vinculis) *Statim immoratur Penes Dominum*, *nisi ex Martyrii praerogativa*, *Paradiso scilicet*, *non Inferis deversurus*. Fuere etiam Patres, qui Adami Paradisum in Caelo situm censuere.

Quod in praesentia nosse proderit, communior antiquorum semper sententia fuit, per *Paradisi* nomen, utpote adinventum ad significandum quemlibet amoenitatis, Felicitatisque locum, in novi Testamenti Libris designari Animarum statum in Beatitudine Caelesti; atque in eo sensu ab omnibus fere Christi Fidelibus nunc etiam usurpatur. Si Tertulliani ipsius verba non perfunctorie expendis, perspicies, jam tum complures e Christianorum schola censuisse, non solum Patriarchas & Prophetas adductos in Paradisum a Christo ascendente in Caelum, sed & reliquis Justorum Animabus patere post mortem beatam illam Regiam, ipsorumque Patriarcharum consortium. *Immo*, *inquis*, (ita Christianos alios sibi reponentes Tertullianus inducit) *dormitio nostra in Paradiso*,

R *radiso*,

radiso, quo jamtunc & Patriarchae, & Prophetae, appendices Dominicae resurrectionis, ab Inferis migraverint. Porro Sanctus Cyprianus, uti infra ex ejus Libro de Mortalitate, heic recudendo, edisces, apertissime *Paradisum* & *Regnum Caelorum* unum idemque putat, & beatissimam hanc Sedem singulis Justis sperandam statim a morte affirmat. *Amplectamur diem*, inquit, *qui assignat singulos domicilio suo: qui nos istinc ereptos, & laqueis saecularibus exsolutos PARADISO RESTITUIT, ET REGNO CAELESTI*. Quid autem hoc nomine indicatum censuerit Chrysostomus, is nobis edisserat Homil. 79. ad Populum Antiochenum. *Latro*, inquit, *in cruce distentus, paucis verbis CAELESTE REGNUM est assequutus*. Rursus ille in Concione de Lazaro: *Abraham necdum erat IN PARADISO, quia necdum Christus intraverat cum Latrone. Crux Christi clavis est. Crux Christi aperuit PARADISUM. Nonne nobis dixit, quod REGNUM CAELORUM vim patitur, & violenti rapiunt illud? Et Crux, & STATIM PARADISUS: sed magnitudo poenarum facit magnitudinem Praemiorum*. Ita in Homil. de Cruce & Latrone: Latro *AD PARADISUM inducitur. Christo non injuriae fuit, sacram ingredienti Patriam, facere ingressus sui Latronem participem. Quum publicanos & fornicarios AD CAELORUM REGNUM introduxit, non Caelorum Regnum infamavit, sed etiam magis honoribus ampliavit, ostendens talem Dominum Regni esse Caelorum, qui & indignas in tantum meliorari fecit personas, ut etiam illius dignitatis GLORIAM mererentur*. Anastasii quoque Synaitae verba sunt in Oratione de Sacr. Synax. Tom. I. Canisii: *Latro ille cum Christo crucifixus, homicida erat: at Judas, Apostolus & Discipulus erat. Intra exiguum temporis spatium mutatio accidit. Latro IN REGNUM ingressus est. Discipulus in interitum ruit*. Sanctus Hilarius Tractat. in Psalm. I. num. 9. agens *de Ligno, quod plantatum est secus decursus aquarum*, illudque appellans *Lignum Vitae*, hoc est Sapientiam, ait *plantatum juxta decursus aquarum, in possessione scilicet REGNI DEI, idest IN PARADISO. Illic enim plantatum hoc lignum est, quo Latronem illum, se Dominum confitentem, Dominus, qui Sapientia est, introduxit, dicens: Amen dico tibi: Hodie mecum eris IN PARADISO*. Ubi vides, *Paradisum* accipi pro *Regno Dei*, atque illuc jam invectum fortunatum Latronem. Illuc etiam invehetur quilibet alius Justus, Hilario teste, *quum translati Latronis in Paradisum modo, secundum decursus aquarum & ipse plantetur*. Ipsum quoque vide Tractat. in Psalm. CXVIII. Lit.

XV.

XV. num. 8. & Lib. X. num. 34. de Trinitate, ubi Christus ab eo dicitur *IN CAELO Latroni Martyri suo PARADISUM promittens*, & *CONSUMMATAE BEATITUDINIS delicias pollicens*. Atque hinc discimus, Paradisum accipi pro Deliciarum Loco; Paradisum vero Christianorum esse in Caelo, ibique *Consummata Beatitudine* Justorum Animas frui. In eamdem sententiam conspirantia non pauca habemus loca Sanctorum Cyrilli Hierosolymitani, Ephraemi, Macarii, Augustini, & aliorum, qui concordi sententia *Paradisum* statuunt idem esse cum *Regno Caelorum*. Et sane non alium quam hunc sensum reddere posse videntur Domini verba ad poenitentem Latronem: *Hodie mecum eris in Paradiso*. Ingentem Felicitatem ille spondet, & praecipue dum ait *Mecum*. Jesus glorificatus Paradisum summamque Beatitudinem, ubicumque est, facit. Id experti fuerunt ejus Apostoli, quum *transfiguratus est ante eos in monte excelso*. Nonne ipse est *splendor Gloriae*, quem qui videt, videt & Patrem? ut missa faciam tot alia Scripturarum de ipso elogia. Ad haec Paulus Secunda ad Corinth. XII. 2. ait, se raptum *usque ad tertium Caelum*, atque *in Paradisum*, *ubi audivit arcana verba*, *quae non licet homini loqui*. Quo plus animum huc advertas, eo plus intelligas, agi illic de ineffabilis Beatitudinis loco, quem Paulo Dominus revelaverat, & de quo ipse gloriari poterat. Num in terreno aliquo loco, num in inferiore, quam *Tertium Caelum*, excogitare possumus audita ab eo arcana illa verba? Denique dicente Angelo in Apocalyps. II. 7. *Vincenti dabo edere de ligno vitae*, *quod est in Paradiso Dei mei*, vix aliter interpretari licet haec verba, nisi de Martyribus & Sanctis, usque ad finem vitae in caritate Dei perseverantibus, quibus mox spondetur aeternum praemium *in Paradiso*, non terrestri seu Mosaico, sed Dei. Sunt qui Talmudistas in hanc rem adferunt, & Philonem Hebraeum commemorant, quasi *Paradisi* notio Christi tempore *Hortum Deliciarum* tantummodo significarit; quum tamen Philo ne Adami quidem Paradisum pro Horto reali accipiat, sed Allegorice Felicitatem Adamo innocenti conlatam per illud nomen indicari putet. Quod nobis veri videatur similius, Christus Latroni Chaldaice loquens, *Locum Deliciis omnibus affluentem* promisisse credendus est, qualis revera super omnia est Caelestis Regia. Hunc autem Locum vocabulo *Paradisi* Lucas Graece scribens expressit, non terrenum Hortum significaturus, cujus arboribus ac pomis Animae Corpore solutae frui non possunt, sed quidem Caelestem, in quo Justorum Spiritus visione & contemplatione Dei

fruuntur, & ad quem raptus est Paulus. Propterea, ut vidimus, plerique Patrum *Paradisum Caelestem* in Libris novi Testamenti unice agnoscunt, atque in primis Sanctus Hieronymus, vir certe in Hebraica & Graeca eruditione latissime versatus. Is Lib. IX. Cap. 28. in Ezechiel. ad illa verba: *Et posui te in monte sancto Dei*, scribit: *Haud dubium, quin Paradisum significet, ad quem post tertium Caelum Paulus Apostolus raptum esse se dicit*. Addit infra: *Si Cherub* (idest Lucifer) *ejectus est de Monte Dei, hoc est de habitatione Paradisi* &c. Apud Ezechielem vero legitur: *In deliciis Paradisi Dei fuisti:* Hieronymus consulto *Paradisum Dei* appellatum scribit, ut a terrestri Paradiso Heden, in quo locatus Adam fuit, hic distinguatur. Haec ipsa idem confirmat Lib. XIII. Cap. 44. in eumdem Ezechiel. inquiens: *Priusquam Salvator hominum corpus assumeret, clausa erat Lex & Prophetae. Clausus erat Paradisus. Postquam autem ille pependit in Cruce, & loquutus est ad Latronem: Hodie mecum eris in Paradiso; statim velum Templi scissum est, & aperta sunt omnia* &c. Eumdem quoque audi ad verba illa Job Cap. 36. *Requies autem mensae tuae erit plena pinguedine*, in haec verba loquentem: *Amoenitatem Paradisi & jocunditatem, Requiem nominando significavit. Immensam vero abundantiam Vitae Beatae, quae esset plena ubertatis pinguedine, ac loci illius felicis referta deliciis, voluit demonstrare, cujus terram sanctam Mansueti secundum repromissionem Domini possidebunt*. Quare quum familiaris nobis sit vox *Paradisi* ad significandum locum immensae Beatitudinis, qua nunc Sancti fruuntur, jam perspexerit Lector, id veterum auctoritate fieri: quod & luculentius confirmatum in sequentibus ibo.

Redeo nunc ad Sanctum Ambrosium, inquisiturus quid ille de Paradiso senserit. Is utique in Epistola LXXI. olim 19. ad Horontianum distinguere videtur *Paradisum a Regno Caelorum*. Quippe ait: *Latroni confitenti dicitur: Amen, amen dico tibi; Hodie mecum eris in Paradiso. Ille dixerat: Memento mei, quum veneris in Regnum tuum. Christus non de Regno respondet, sed ad caussam: Hodie mecum eris in Paradiso. Idest, reformandum est ante, quod amissum est; postea conferendum id, quod augendum est, ut per Paradisum ad Regnum perveniatur, non per Regnum ad Paradisum*. Ad quae haec deinde adtexit: *Servatur Discipulis, quod plus conferatur pro laboribus: ideoque Incolatum promisit* (Latroni), *Regnum distulit. Itaque is, qui sub ictu mortis convertitur, & confitetur Dominum Jesum, mereatur incolatum Paradisi. Qui vero multo ante se exercuit, &*

Christo

Christo militavit, adquisivit Populorum animas, pro Christo se obtulit, habeat paratum stipendiis suis DEI REGNUM, cujus se Remuneratione donatum gaudeat. Negare nequeas, quin heic Ambrosius *Paradisum* capiat pro Mansione a *Regno Dei* diversa. Et quidem non unam Mansionem Animabus Justorum destinatam in Caelis, uti in praecedenti Cap. vidimus, idem sanctus vir recte opinabatur. Verum ne puta, *Paradisum* hunc exsortem Beatitudinis ab Ambrosio fuisse reputatum, quum ipse fateatur, *id, quod augendum est, postea conferendum* esse, hoc est, augendam postea Latronis Felicitatem, quum ad *Regnum Dei* conscendet. Quod plus est, agnoscimus & heic, everti prorsus a sancto Episcopo male compactam Burneti molem. Sole meridiano quippe clarius est, tradi ab Ambrosio, Discipulos Christi, hoc est Apostolos, ceterosque Justos, qui non, ut Latro, in limine Mortis se ad Deum converterunt, sed sese diu ante in Virtutibus exercuerunt, plus, quam Latro, adipisci, idest recipi in *Regnum Dei*. Idque contingere non in fine Mundi; nam tunc saltem, si non prius, & ipse Latro e Paradiso ad Regnum conscendet: sed sine mora ac dilatione post Corporis mortem ad Regnum Martyres, & Justi transferuntur, ut plus eis conferatur, quam Latroni, cui dedit *incolatum Paradisi*, & *Regnum distulit*. Itaque ex isto loco videas, Catholicorum sententiam fortius stabiliri. Attamen evidentior adhuc lux superest apud ipsum Ambrosium, qui Enarration. in Psalm. XXXVII. num. 18. nihil a Regno Caelesti Paradisum differre, verbis minime dubiis affirmat. En ejus verba: *Audi illum ex duobus Latronem dicentem Domino: Memento mei, Domine, quum veneris in Regnum tuum. Respondit Dominus: Amen dico tibi; Hodie mecum eris in Paradiso. Ille adhuc rogabat, ut meminisset sui, quum venisset in Regnum suum; & Dominus, quum nondum venisset, ei jam REGNUM CAELESTE tribuebat. Quam velox Misericordia! Tardius votum precantis, quam Remunerantis est Praemium.* Eadem repetit in Psalm. XXXIX. num. 17. & 19. Hujusmodi vero summae Felicitatis locum statim a morte Justis ceteris a Deo promitti, affirmavit idem sanctus Doctor Exposition. in Psalm. CXVIII. Sermon. 8. cujus verba protuli in calce Capitis praecedentis. Porro ipsum in eadem doctrina constantem perspicies Lib. II. num. 101. de Fide Resurrectionis, sive de Excessu fratris sui Satyri. *Videmus igitur*, ait, *Caelum patere* (non clausum per tot Saecula esse, uti Burnetus perperam opinatur) *Virtutibus. Nec hoc esse Paucorum. Multi enim* (Matth. VIII. 11.) *venient ab Oriente, & ab Occidente, & Aquilone,*

& Austro,

& Austro , & recumbent in REGNO DEI, Delectationem Perpetuae Quietis , sepultis animorum motibus , exprimentes . Sequamur Abraham moribus , ut nos recipiat in gremium suum, & tamquam Lazarum suae humanitatis heredem , propriis circumfusum virtutibus pio foveat amplexu . En ut habitare in *Sinu Abrahae* , & recumbere *in Regno Dei* , pro una eademque sede ac re habentur . Et quandoquidem dormitanti, aut vigilanti , sed illuso cerebro Burnetus venditavit , Justorum & Injustorum Retributionem exspectandam esse e supremo tantum Judicio , mature in ejusmodi phantasma invectus est idem Ambrosius Lib. I. Cap. XV. de Officiis , ubi ait : *Post obitum vero utriusque , Pauper erat in Sinu Abrabae, Requiem habens, Dives in Suppliciis. Nonne EVIDENS EST, meritorum aut PRAEMIA, aut SUPPLICIA POST MORTEM MANERE? Et recte , quia in certamine labor est: post certamen aliis Victoria , aliis Ignominia . Numquid , priusquam cursus conficiatur , Palma cuiquam datur , aut defertur Corona?*

Semel Ambrosium nobis objecit Burnetus. Non ego illum antea dimittam, quam suspiciones quasvis dissipet, quibus illius doctrinam aspergere Britannus Scriptor conatus est . Igitur Sanctum Praesulem audi Lib. V. Cap. 12. num. 151. de Fide . *Melius est* , inquit , *esse cum Christo . Dissolvi enim , & cum Christo esse* (Philippens. 1. 23.) *multo melius . Quum in hoc Mundo sub peccato sumus , Christus nobiscum est , ut per unius obedientiam Justi constituantur multi . Et si peccatum hujus mundi evasero , Incipiam Esse Cum Christo . Denique ait : Veniam iterum , & adsumam vos ad me . Et infra : Volo , ut , ubi ego sim, & isti sint Mecum . Ergo nunc sub Regno Christi sumus , dum in Corpore versamur . Quum vero GLORIAM EJUS VIDERIMUS , quam habuit , priusquam Mundus esset , ERIMUS IN REGNO DEI, IN QUO PATRIARCHAE SUNT ET PROPHETAE , de quibus scriptum est : Quum videritis Abraham , Isaac , & Jacob, & omnes Prophetas in Regno Dei ; ut jam pleniore DEI COGNITIONE potiamur* . Optas-ne dilucidiora quam ista Ambrosii verba , ut intelligas, quantum ab ejus mente atque a veritate distet Burneti opinio? Profecto habemus heic plene confirmatas interpretationes, quas in prioribus Capitibus adhibuimus ad Apostoli verba . Verum quum in eamdem sententiam dixerim confluere ipsius Apostoli locum Secunda ad Corinth. V. 8. ubi Justos ait percupere *magis Peregrinari a Corpore , & Praesentes esse ad Dominum* , animadverte , non aliud ea verba sonasse Ambro-

Ambrosio, quam nobis, in Epistol. XXXIV. ad Horontianum. *Unaquaeque Anima*, inquit, *videns se corporeo isto clausam gurgustio, quae tamen terrenae hujus habitationis consortio non degeneravit, ingemiscit gravata Corporis hujus conjunctione; simulque cognoscens, quia per fidem ambulat, non per speciem, Peregrinari vult de Corpore, & Adesse ad Dominum*. Supra etiam nos monuit Johannes Apostolus, Beatos esse, qui in Domino moriuntur: *Opera enim illorum sequuntur illos*. Paria quoque tradidit Sanctus Ambrosius Exposition. in Evangel. Luc. Lib. VII. num. 122. inquiens: *Sola Virtus comes est defunctorum. Sola nos sequitur misericordia, quae Caelestium Dux praevia Mansionum, pecuniae vilis usura, Tabernacula Defunctis Adquirit Aeterna*. Proinde si in Beatorum Animas ira caderet, de Caelo irasceretur, ut puto, beatissimus Praesul Ambrosius, adversus perniciosum Burneti consilium, qui Christianorum Spem, si non extinguere, certe enervare supra modum molitus est. Ab ejusmodi deliramentis totus ille alienus, jamdiu contra clamavit, praesertim Exposition. in Psalm. CXVIII. Sermon. XV. num. 26. ubi Justorum vitam imminentis Praemii spe enixe roborat atque solatur. *Suscipe me*, inquit, *secundum eloquium tuum, & non confundas me ab Exspectatione mea. Si vivit, qui in Sinu est Patriarchae Abrahae, ut ille Lazarus Pauper: quanto magis vivit, qui suscipitur a Christo? Quomodo enim potest non in Aeternum vivere, quem sempiterna Vita suscepit, quem totum sibi Christus adsumsit? Sed & qui in Sinu Abrahae sedet, susceptus a Christo est. Intolerandae autem praesumtionis videretur dicere Deo: Suscipe me; nisi promissum ejus adjungeret, hoc est: Ut hoc auderemus, ipse fecisti; tuo te chirographo convenimus, qui nostrum chirographum sustulisti. Nos fecimus chirographum mortis. Tu scripsisti chirographum vitae. Ergo non confundas ab exspectatione sua servulum tuum; quia in te spero. Spes enim non confundit*. Dulcia sunt, & praetermisisse piaculum foret, quae infra in nostrum omnium solatium addit summe pius Episcopus, fide profecto dignior, quam visionarius Burnetus. *Non erubescet*, ait, *qui sperat in Christum. Ideo qui bene sperat, dicit: In te confido; non erubescam. Et bene ait: Confido. Robur enim spei nostrae, & quaedam sperantis auctoritas confidentia est. Spera igitur semper, & nemo te ab exspectatione confundit. Exspectatio nostra, Vita Aeterna est. Exspectatio nostra*, **REGNUM DEI, ANGELORUM CONSORTIUM**, *benedictiones sunt spiri-*

spirituales. Spera quotidie. Finem ista res non habet: nescit inducias. Spera etiam positus in adversis &c. Subdit infra: *Sequitur; Adjuva me, inquit, & salvus ero &c. Heic non magna, non vera est salus. Tunc salvus ero, quum fuero IN PARADISO, quum vivere coepero inter Angelos electos tuos &c. Ergo vel inter Angelos adnumeratus, dicas oportet justificationes Dei semper; & illam, quam ADEPTUS es GLORIAM, non tuis meritis arroges, sed divinae miserationi semper adscribas.* Denique sub finem Sermonis XIV. in Psalm. CXVIII. cuicumque Justo beatam istam spem, statim post obitum complendam, ingerit, inquiens. *Merito ergo vir Evangelicus dicit: Hereditate quaesivi testimonia tua in aeternum, quoniam exsultatio cordis mei sunt. Quis non exsultet, qui Caelum & terram hereditate quaesivit, quia quaesivit Deum, de quo dicit Sanctus: Portio mea Dominus; quaesivit Dominum Jesum; quaesivit Spiritum Sanctum; & post illa quaesivit Angelos, & cum illis Vivit, non Hodie tantum & Cras, sed in Aeternum.*

Haec doctrina divini Ambrosii, eademque & doctrina Catholicae Ecclesiae. Hanc ipsam beatus idem Episcopus, quoties occasio tulit, confirmavit, depraedicavit. Vide illius Epistolam XV. ad Ecclesiam Thessalonicensem, Anno Christi CCCLXXXIII. scriptam. Diem suum obierat Acholius, ejusdem Urbis Episcopus, vir magnarum virtutum, splendidique meriti in Ecclesia Dei. Quo sancti hujus viri Anima de terra abierit, non a Burneto, sed ab insigni Doctore Ambrosio edisce. Is ergo ait, se de illius aegritudine certiorem minime factum, *ne illi longaevitatem vitae hujus deprecaremur, cui Vitae Aeternae jam Praemia deferebantur. Abiit ergo, non obiit, & emigravit a nobis veteranus Christi Jesu, CAELO TERRAE istius SOLUM MUTANS &c. Est igitur SUPERIORUM INCOLA, POSSESSOR CIVITATIS AETERNAE illius Hierusalem, quae IN CAELO est. VIDET illic Urbis ejus mensuram immensam, purum aurum, lapidem pretiosum, LUMEN sine Sole PERPETUUM. Et haec omnia jamdudum sibi comperta, sed nunc FACIE AD FACIEM manifestata videns, dicit: Sicut audivimus, ita & Videmus In Civitate Domini Virtutum, in Civitate Dei nostri* &c. Neque putes, tunc sententiam hanc viguisse tantummodo de Spiritibus Sanctorum perfectorum. Erat & eadem de reliquis Piis & Justis, in caritate & pace Ecclesiae decedentibus, quos aut statim, aut brevi in Aulam Caelestem migraturos Ecclesia Catholica sperabat. Propterea de Valentiniani pii Principis morte in funebri Oratione idem

idem Sanctus Ambrosius loquens ait: *Quam beata fuisset res publica, si eum diutius servare potuisset! Sed quia VITA SANCTORUM* (idest Justorum) *non heic in terris est, sed IN CAELO (Justis enim Vivere Christus & Mori lucrum, quia dissolvi & cum Christo esse, multo melius) dolendum est, quod nobis cito raptus sit: consolandum, quod AD MELIORA transierit.* Proinde in fine Animam illius alloquitur, quae *nunc Lumen a Sole Justitiae mutuata, clarum diem ducit.* Petit, ut *Gloriam Suam suis Sororibus monstret*, & rursus ad *Hierusalem illam Civitatem Sanctorum* regredi festinet, *ubi abundant meritorum Praemia, ubi cum Fratre conjunctus AETERNAE VITAE FRUITUR VOLUPTATE.* Qui plura cupit, ipsam Orationem adeat. Piissimum quoque Imperatorem Theodosium Magnum altera funebri Oratione Ambrosius laudavit Anno Christi CCCXCV. de eo inter cetera praefatus: *Et ille quidem abiit ACCIPERE sibi REGNUM, quod non deposuit, sed mutavit, IN TABERNACULA CHRISTI jure pietatis adscitus, IN illam SUPERNAM HIERUSALEM, ubi nunc positus dicit* &c. Tum num. 28. de illo interpretatur verba Psalmi CXIV. 7. *Convertere, Anima mea, in Requiem tuam*, per illa designatum inquiens *paratum Justis Regnum a constitutione Mundi, Regionem vivorum, & Civitatem Hierusalem, de qua dictum est: Et Reges terrae ferent gloriam suam in illam* (Apoclypf. XXI. 24.) *Illa EST VERA GLORIA, quae ibi sumitur: illud REGNUM BEATISSIMUM, quod ibi possidetur, ad quod festinabat Apostolus, dicens: Audemus ergo & consentimus magis peregrinari de Corpore & Adesse ad Dominum.* Sunt & alia non minus dilucida hac de re in eadem Oratione, quae post tantam lucem referre supervacaneum puto. Quare nunc eat Burnetus accersitum in sui tutelam splendidissimum Mediolanensis Urbis Antistitem Ambrosium, ut suis Britannis persuadeat, Justorum, immo & Impiorum Animas in ignotis sibi locis diuturno immanique somno propemodum sepultas jacere, quousque postrema Mundi dies adveniat. Habemus jam Ambrosium hujusmodi somniis infensum: habemus pro Catholicae Ecclesiae sententia firmiter stantem, ut mirari subeat incuriam, seu pravam potius Burneti mentem, qui inde praesidium caussae suae petere voluit, unde graviorem ruinam ipsa contraxit.

S CAP.

CAP. XV.

Johanni Chryfoftomo tributum durum quoddam affertum, atque illud ad trutinam revocatum. Apoftoli locus in Prima ad Corinthios explicatus. Chryfoftomus cum Ecclefia Catholica concors. Requies *apud illum nihil aliud nifi Caeleftis Beatitudo. Quibus calumniis eum fibi adverfantem Burnetius exceperit.*

AD *Sanctum Johannem Chryfoftomum*, facrum illum, atque admirandum Graecae Ecclefiae Demofthenem, fubinde nos appellat Burnetus, quem fecum omnino facere contendit. Et fane magni momenti funt, quae excerpfit Burnetus ex Homil. XXXIX. in Cap. XV. verf. 19. Epift. Prim. ad Corinth. videlicet: *Quid ais, Paule? Quomodo in hac vita tantum fpem habeamus, nifi Corpus refurgat, licet Anima maneat, & immortalis fit?* Refpondet fibi: *Licet Anima maneat, licet millies effet immortalis, ut eft: bona illa ineffabilia fine Corpore non reportaret, quemadmodum nec punietur. Omnia enim manifeftabuntur ante tribunal Chrifti, ut unufquifque quae fecit, itidem recipiat in Corpore five bona, five mala. Propterea dicit Apoftolus: fi in hac vita tantum fpem in Chrifto haberemus, omnium effemus miferrimi: nifi enim refurgat Corpus, incoronata manet Anima extra illam Beatitudinem, quae in Caelis eft.* Rurfus idem Chryfoftomus eamdem doctrinam confirmat Homil. XXVIII. in Cap. XI. 40. ad Hebraeos, ad illa verba: *Hi mercedem non receperunt*, ubi ait: *Nondum receperunt mercedem, fed adhuc exfpectant. Qui ifthoc modo obiere, in tanta tribulatione, nondum illi acceperunt? Tantum habent temporis, ex quo vicerunt, nondum receperunt mercedem. Vos autem nondum finito certamine, moras aegre fertis. Cogitate, quaefo, quid & quantum fit, Abrahamum, & Apoftolum Paulum exfpectantes, quando tu confummatus fueris, ut tunc tamdem poffint mercedem recipere* &c. Addit Burnetus, Animarum fedes appellari a Chryfoftomo ἱερὰ Πρόθυρα *Sacra Veftibula*, faepius autem *Sinum Abrahae*, in hanc rem laudans illius Homiliam XXIV. in Prim. ad Corinth. & Homiliam XL. in Genef. & Sermonem I. de Refurrectione. Sixtum Senenfem, qui tamdiu naevos hofce in Chryfoftomi Libris deprehenderat, atque in fuam Bibliothecam intulerat, heic etiam expilaffe Burnetus videtur. Equidem ex iis, qui divinum Johannis Chryfoftomi ingenium, & egregiam illius non in Allegorico, fed in Literali divinarum Literarum fenfu exponendo, peritiam admirantur, nemini concedere me fateor; immo

immo hunc paene unum, uti sacrae Eloquentiae incomparabile absolutumque exemplar suspicio. Atque utinam illum supra ceteros magistrum sibi adhiberent, & quantum vires ferunt, imitarentur, quicumque in Ecclesia arti Oratoriae dant operam. Et apud illum quidem innumeras gemmas reperias; dolendum vero nunc, quod in ejus Libris Burnetus illud tantummodo expiscatus sit, quod nemo Christi Fidelium laudet aut probet. Nihil ego moror *Sacra* illa *Vestibula*, nihil *Sinum Abrahae*: nihil enim horum obsistit, uti toties diximus, quin & ibi Beatitudine Sancti fruantur. Nam etsi integram nondum Hereditatem receperunt, in eam tamen immissi jam sunt, laetantur in Vestibulis, exsultant in atriis. Neque negotium facessit, quod Abraham & Paulus dicantur *nondum recepisse mercedem, exspectantes quando & tu consummatus fueris*. Etenim illi nondum perfectam illam obtinuere mercedem, quae nos manet post solemne omnium Judicium, quum Corpus quoque sua gloria donabitur, ac totus homo coronabitur. Quamquam, ut idem Chrysostomus ibi animadvertit, *non dixit Apostolus: Ne sine nobis coronentur; sed, ut non sine nobis consummarentur*. Hoc est, ut non sine nobis ad culmen Beatitudinis conscenderent: quod in omnium Resurrectione continget. Quum vero Apostolus in eadem Epistola ad Hebraeos XII. 22. *in Caelesti Hierusalem* jam statuerit *Spiritus Justorum consummatorum*, scilicet Animas Corpore solutas, & jam *consummatas*, sive Gloria donatas: restat, ut *consummatio*, quam sine nobis neutiquam Abraham & Paulus consequentur, respiciat restitutionem Corporis nostri, quam ante nos neque Paulus, neque alii Sancti accipient. Adde etiam plenam & absolutam illam Gloriam, in quam cum resuscitato Corpore Justi immittentur. Atque hunc sensum antea Apostolus nos docuerat, nempe Cap. II. 9. ejusdem Epistolae, ubi de Christo Domino ait: *Videmus Jesum propter passionem mortis Gloria & honore coronatum*; & vers. 10. *Decebat enim, eum, qui multos filios in Gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem Consummare*, idest ad Gloriae apicem adducere, ad quam reipsa tum Anima, tum Corpore glorificato post Resurrectionem Dominus ascendit.

Verum quod in Cap. XV. Primae ad Corinthios scripsisse dicitur Chrysostomus, videlicet: *Licet maneat Anima, licet millies esset immortalis, ut est: bona illa ineffabilia sine Corpore non reportaret, quemadmodum nec punietur* &c. tam longe abest a sapientia Chrysostomi, ut justae suspicioni aditus aperiatur, locum illum aut corruptum in membranis, aut malo alicujus consilio deturpatum fuis-

 se.

se. Quamobrem? petas. Mecum ne venire te pigeat, primo ad Apostolum, tum ad Chrysostomum. Igitur inquit Paulus: *Quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam Resurrectio Mortuorum non est? Si autem Resurrectio mortuorum non est: neque Christus resurrexit* &c. *Quod si Christus non resurrexit, vana est fides vestra; adhuc enim estis in peccatis vestris. Ergo & qui dormierunt in Christo, perierunt. Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus.* Duplex heic adhibetur interpretatio. Aut enim pauci illi e Corinthiis, contra quos Paulus pugnat, Carnis tantummodo Resurrectionem negabant, Animae immortalitate retenta; aut & Animam, & Corpus evanescere ac perire in morte cum Sadducaeis arbitrabantur. Si primum, Apostolus *miserabiliores omnibus hominibus* non immerito appellabat Christianos, quia & abstinebant in hac vita a voluptatibus ob spem futurorum, & Judaeorum ac Gentilium odiis atque infestationibus passim obnoxios se se sentiebant ob confessionem nominis Christi. Sublata vero Resurrectione, spes quoque tollebatur praemii & remunerationis in altera Vita. Nam secundum eorum opinionem Caro non resurgebat; & rursus Animabus, etiamsi immortalibus, si Christus non resurrexerat, reliqua non erat spes certa salutis, & *remissionis peccatorum*, quum haec pendeat non e Morte solum, sed etiam e Resurrectione Christi: *Qui*, ut ait idem Apostolus ad Roman. IV. 25. *traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.* Id quoque eidem Chrysostomo visum, dum ait ibidem: *Si Christus non resurrexit: neque fuit occisus. Si autem non fuit occisus: neque peccatum est abolitum. Si autem non fuit abolitum: in eo estis.* Quod si immortalitatem Animae quoque adimebant: potiori jure *miserabiliores omnibus hominibus* reputandi erant Christiani, quibus tot aerumnae & incommoda pro Christo in vita praesenti devorabantur, nullumque in altera vita Praemium neque Animae, neque Corporis exspectandum erat. Atqui Apostolus e certitudine Resurrectionis Christi firmissimam de Resurrectione quoque nostra doctrinam deducit: nihil autem heic habet de statu Animarum post mortem; neque negat, quin & ante Resurrectionem carnis eisdem conferri Beatitudo possit. Satis nempe illi est, Resurrectionem Mortuorum stabilire. Hac enim posita, inde etiam consequitur, Animas non perire post Mortem; & Corpora suo tempore esse vivificanda. Age vero, quid heic Chrysostomus, si tamen Chrysostomus? Objicientem quempiam Paulo inducit, & dicentem: Quei tu nos *omnium hominum miserrimos* appellas, si

Re-

Resurrectio Corporum futura non creditur ? Nonne post mortem Corporis Anima superstes est, quippe immortalis? Pro Paulo respondet Chrysostomus (seu potius ejus Interpolator) necessario admittendam Resurrectionem Carnis, quum Anima etiamsi sit immortalis , *sine Corpore bona ineffabilia* Caeli *reportare* nequeat , immo ne *puniri* quidem ; ipsamque , donec societatem Carnis recipiat , *manere sine Corona extra Beatitudinem , quae in Caelis est*. Sed & nos Chrysostomo reponimus , inopportunam esse hujusmodi objectionem , nutante nimirum illius supposito . Nam si Corinthii, in quorum opinionem decertat Paulus, admisissent , Animam superesse ac vivere post Corporis dissolutionem , non dixisset : *Ergo & qui dormierunt in Christo , perierunt* ; neque *si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus*. Haec indicare omnino videntur de immortalitate quoque Animae illos dubitasse. Attamen largiamur, vitam Animae ne ab iis quidem fuisse negatam . Quid tum ? Si , ut supra monui , *Remissionem Peccatorum* Animae Justorum neutiquam assequebantur, certe Christiani omnium miserrimi fuissent appellandi , utpote tot in vita malis exagitati, & nullo post mortem praemio donandi. Contra Chrysostomus eorum sortem miserrimam opinatur , nisi Caro resurgat , quia sine Carne neque praemium, neque poena retribuetur ; eamque in rem adfert Apostoli verba Secundae ad Corinth. V. 10. *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria Corporis, sive bonum , sive malum*. At verba ista, si de extremo Judicio interpreteris, minime obstant , quin Animae antea poenam aut praemium in privato & occulto Dei Judicio acceperint; nam Apostolus ait, tunc homines relaturos *propria Corporis* , quae explicare licet de gloria aut poena Corporum, tunc solum inchoanda. Et quod est ad Animas, ideo solemne illud Judicium habendum est, ut coram omnibus pateat, qui Justi aut Injusti fuerint; & in omnium conspectu confirmetur, quidquid clam de illorum meritis jam divina Justitia decreverat. Quamquam eadem illa verba non immerito interpretari possumus de peculiari illo Judicio, in quo statim atque e vita homines emigrant , eorum Animae stant ante tribunal Christi, ut referant aut poenam, aut praemium operum, quae gesserunt, dum erant in Corpore. Apostolus paullo ante dixerat, vehementer cupere Justos *peregrinari a Corpore*, idest mori, *& praesentes esse ad Dominum*; post quae subdit, *omnes nos manifestari oportere ante tribunal Christi*. Justis autem id fore gratissimum, quia referent statim praemium bonorum operum : quod fieri non potest, *dum*

sumus

sumus in Corpore, & peregrinamur a Domino. Neque Chrysostomus ipse secretum hoc Animarum Judicium negavit, quum Homil. XXXVII. in Cap. XI. Matth. scripserit: *Praesens haec vita recte vivendi occasionem & opportunitatem habet. Postquam vero diem tuum obieris, Judicium & Poena consequitur*. Paria tradiderat Homil. XIV. in Cap. XIV. Matthaei, inquiens: *Sicut illi, qui e carceribus educuntur, una cum ipsis catenis ad Judicium pertrahuntur: sic omnes Animae, Quum Hinc Emigraverint, variis peccatorum catenis implicitae, ad terribile illud Ducentur Tribunal. Nihil enim praesens vita differre videtur a carcere*.

Atqui instat Chrysostomus: neque Praemio donari, neque Poena affici Anima sine Carne poterit, atque adeo exspectanda Resurrectio est. Quid, quaeso, ais, o summe venerandum, & summe mihi carum caput, si tamen haec, quae dicis, revera tua sunt? Neque gaudia, neque supplicia, nisi recepto Corpore? Ac propterea, nisi Resurrectio Carnis credatur, omnium hominum miserrimi Christiani a Paulo creduntur? Ignosce homuncioni dicere audenti, aliena haec esse a sacrarum Literarum dogmatis. Tute nosti, Paulum ad Philippens. I. 23. urgeri desiderio deponendi Corporis. Et cur? Quia mortem Corporis extemplo consequebatur, Animam *esse cum Christo*: quod *multo magis melius*, quam degere in hac vita existimabat. Rursus idem, ut nuper dixi, summopere cupiebat *peregrinari a Corpore, & praesens esse ad Dominum*. Reliquis parco, in hoc uno insistens. Quum Justorum Animae solutae Corpore vivant cum Domino, ejusque praesentia, procul dubio beatifica, fruantur: num Christianos *omnium miserrimos* appellasset Apostolus, nisi etiam pristinum Corpus Anima recepisset? Quis tantummodo memor Lazari pauperis, & poenitentis Latronis, haec in animum inducere possit, nisi qui cum Burneto desipere velit? Ad haec nonne sine Corpore Anima Evangelici Divitis torquetur in Inferis? Reliquum ergo est, ut interpretatio ista abjiciatur, uti absona, Literisque divinis adversans, atque alteram e duabus nuper a me propositis amplectamur. Verum & quae hactenus disserui, seponenda sunt. Nam aut numquam Chrysostomus ea literis consignavit, sed alter ipsi supposuit: aut si Chrysostomum auctorem habent, alium, quam putet Burnetus, sensum habent. Scilicet ille dumtaxat innuerit, Animas sine Carne percepturas nos esse absoluta illa Beatitudinis praemia, aut exquisita supplicia, quae tum conferentur, quum postremam sententiam pronuntiabit Judex vivorum atque mortuorum, & quae Catholica quoque agnoscit Ecclesia. Denique ubi etiam Chry-

Chryfoftomus eo in loco ad Burneti mentem fcripfiffet, certum eft, ipfum in aliis, paene dixi, innumeris difertiffime prodidiffe, fe receffiffe a tam abfurda fententia, atque in ea firmiffime conquieviffe, quam a tot Saeculis Catholica tuetur Ecclefia. Jam Cap. II. apertiffima duo illius hanc in rem effata produximus. Nunc idem, fortaffis etiam ad fatietatem, oftendendum mihi fumo. Veritatis enim cura heic non pauca exigit, ne qua fuperfit Burneto Novatori fpes, pofita in Chryfoftomi patrocinio. Itaque cedo beatiffimi illius viri Libros eximios, ut inde hauriamus, quae familiaris ei fuerit de praefenti quaeftione doctrina.

Et primo, quam alienus is fuerit a credendo, non antea puniendos poft mortem Improbos, quam contubernium Carnis recipiant, ea oftendunt, quae is faepe tradidit non de Evangelico tantum Divite, fed & de reliquis in peccato morientibus. Hos enim confeftim in Gehennam atque in tormenta rapi, minime exfpectato Corpore, ftatuit. Ejus verba accipe ex Homil. II. in Cap. I. ad Coloffenfes. *Si nullum alium, eum quidem certe imitare DIVITEM, qui IN GEHENNA dicebat: Pater Abraham, mitte ad cognatos meos, ne veniant in hunc locum.* Is profecto ibi ante Refurrectionem; adhuc enim ejus cognati in Mundo verfabantur. Hoc idem Chryfoftomus permultis aliis in locis repetit. Et cur non repetat, quando apertis verbis Evangelifta prodit, Divitem illum *IN FLAMMA* ac *TORMENTIS* luere poenas intemperantiae & crudelitatis fuae? Ita in Homil. XXIV. in Cap. VI. ad Ephef. parem cum ifto Divite calamitatem obveniffe dicit reliquis fine poenitentia debitum naturae perfolventibus. *Magna eft*, ait, *calamitas, hinc excedere HABENTES magna PECCATORUM ONERA. Nam in Inferno, inquit, quis confitebitur tibi? Illic eft Judicium: non eft tempus Poenitentiae. Quomodo flebat Dives, & nihil effecit? Quam multa dixerunt, qui Chriftum non aluerunt? Sed tamen ABDUCTI SUNT IN IGNEM AETERNUM.* Gemina funt, quae habet in Homil. XXV. ad Populum Antiochenum. *Nondum in Infernum defcendifti, ubi nemo confitebitur. Nondum folutum eft theatrum tuum, fed adhuc es intra ftadium conftitutus. Nondum eo deductus es, UBI DIVES TORQUETUR. Quum autem illo migraveris, horum neutrum utiliter facere poteris.* Pariter in Paraenefi, five Epiftol. V. ad Theodoretum lapfum, *Si quando*, ait, *Hinc Abierimus, nondum confequuti vehementiffimam Poenitentiam, manebit nos quiddam acerbius. Nam tum vel dentibus frendemus, vel plangemus, vel rogabimus infinita, fed ne fummo quidem digito paullulum*

lulum quiddam refrigerii distillabit Ardentibus nobis. Praeterea sub finem Opusculi de Virginitate scribit, non paucas e Virginibus, quod sola castitate contentae in vitia prolapsae sunt, *CRUCIARI IN GEHENNA, nam istas SEMPITERNIS FLAMMIS cetera vitia tradiderunt*. Ex Homil. XLII. in Cap. XV. Primae ad Corinth. ad poenitentiam nos urget, *donec habemus hoc parvum vitae viaticum; ne, sicuti ille Dives, inutiliter illic lamentemur, Quum Excesserimus, & defleamus; fletus autem nihil nobis remedii afferat*. Plura non addo. Satis haec sunt, ut intelligamus, Chrisostomum ad Animarum Poenas in altera Vita minime exegisse consortium Carnis, neque diem postremi Judicii. Divinae vero benignitatis abundantiam & ille agnovit & depraedicavit Homil. XXXVI. in Cap. X. Matth. inquiens: *Non ad puniendam solum, verum etiam Multo Magis ad Bona Largiendum paratus est Deus*. Propterea si Improbi absque mora in Supplicia detruduntur, Justi quoque, minime exspectato Corpore, ad aeterna Praemia convolent oportet. Et hoc reipsa eodem in loco testatur Chrysostomus, futuram Vitam & Justis, & Injustis ob oculos ponens, *ubi tam bonorum Praemia, quam malorum Supplicia reservantur*.

Secundo, ubicumque res tulit, verbis minime dubiis scriptum reliquit, Animas Apostolorum & Martyrum, mox ut e corporeis vinculis evaserunt, ad beatissimam in Caelis, & apud Deum, vitam evolasse: quod dogma constantissimum in Ecclesia Dei semper fuisse nemo neget. In encomio Sancti Martyris Ignatii ait, Ecclesias quasque, per quas ille vinctus Romam ducebatur, mira consolatione fuisse perfusas, *cernentes Martyrem tanta cum alacritate ad mortem currere, utpote qui AD REGNUM CAELORUM PROFICISCERETUR. Ac re quidem ipsa, ex promta illius hilaritate dicebant, eam non esse mortem, ad quam properabat, sed peregrinationem quamdam & transitum atque ascensum in Caelum*. Tum de illo subdit: *Multo quidem mitiora censebat ora ferarum, quam Tyranni linguam. Nec immerito; siquidem haec ad Gehennam vocabat, illa autem ad Regnum mittebant. Quum igitur illic vitam posuisset, immo vero in Caelum profectus esset, reversus est deinceps Coronatus*. Ita in Lib. contra Gentiles, Sancti Babylae Martyris *Animam in Caelo* statuit. Non dissimilia profert in Sermon. IX. de Ascensione Domini, recitato in Aede Martyrum, ubi illorum *Animas in Caelis* esse affirmat. Laudationem quoque Sancti Martyris Juliani hisce verbis exorditur: *Si tales in terris honores* Martyribus *deferuntur, postquam excesserint ex hac vita: quales Coronae sanctis*

ctis eorum capitibus IN CAELIS nectuntur? Si tanta est ante Resurrectionem Gloria, quantus post Resurrectionem erit splendor? Heic, rogo, consiste, ut discas, quae Chrysostomo mens fuerit, quoties in tot aliis locis Resurrectionem, & praemia tunc Justis conferenda extollit. Ipsum habemus testem, multiplicem quoque *Coronam*, ingentemque *Gloriam*, & quidem *in Caelis*, Martyribus conferri vel *ante* ipsam *Resurrectionem*. Augebitur sane in Resurrectione gaudium illorum, & gloria: verum & antea Beatitudine fruuntur. Quod etiam de Paulo Apostolo dixit idem Chrysostomus sub finem Homiliae XXXII. in Cap. XVI. ad Romanos, nos exhortans, ut patrocinium tanti Apostoli in Caelo degentis procuremus, *ne heic solum vocem Pauli audiamus, sed & illic, Postquam Discesserimus* (hoc est, statim ac Anima nostra Corporeis nexibus exsolvetur) *Athletam hunc Christi videre mereamur. Immo, si heic audierimus, & illic ipsum omnino videbimus, licet non e propinquo stantes* (neque enim par gloriae gradus nobis est sperandus.) *Videbimus tamen prorsus prope apud Regalem Thronum splendentem. Ubi Cherubin Deum glorificant, ubi Seraphin volant, illic Paulum videbimus cum Petro in Sanctorum choro coryphaeum exsistentem & praesidentem, genuinaque illic dilectione fruemur.* Infra addit: *Paulus homo fuit, ex eadem nobiscum natura participans. Verum quoniam multam dilectionis erga Christum ostendit, Caelos ipsos transcendit cum Angelis constitutus.* Quo in loco, & quam Beatus jam sit Paulus, habes. Exspectat quidem, ut & nos consummemur, atque ut adveniat dies magna Domini, qua uti nos, ita & ipse Carnem suam recipiat, atque ampliori mercede donetur. Attamen & nunc in Beatorum Gloria sedet, *ante Thronum Dei*, & in coetu Angelorum atque Sanctorum: quod itidem Sanctus Johannes in Apocalypsi testatus fuit, ut vidimus. Quum vero Chrysostomus reliquorum Patrum more affirmet Homil. III. in Cap. III. vers. prim. ad Thessalonicens. & Homil. XI. in Cap. VI. ad Hebraeos, varia esse Martyriorum genera, simul etiam, vel sine sanguine posse perveniri ad beatam illam sortem, ostendit.

Tertio, etsi hactenus de Apostolis ac Martyribus tam grande praemium Chrysostomus depraedicavit, is tamen ne Confessores quidem, immo ne ceteros quidem Justos, ab eadem Gloria, quamquam in inferiori mansione, excludit. In elogio Sancti Meletii Archiepiscopi Antiocheni, qui ante quinque annos, *migraverat ad Jesum, quem desiderabat*, ait: postquam visum Deo fuerat, sanctum

T Episco-

Episcopum *vocare ex praesenti vita, eumque referre in chorum Angelorum*, orandum esse, ut nos superstites *obtineamus illic posse esse prope Beatum & Aeternum ejus Tabernaculum*. In altera quoque Oratione alterum illustrem Antiochenum Antistitem laudat, hoc est Sanctum Eustachium, *qui in Caelum commigravit, & ad eum, quem desiderabat, Jesum profectus est; qui ad Locum pervenit turbarum expertem, unde dolor & aegritudo & gemitus abest: non illic mutationis est imago, non vicissitudinis obumbratio* (nempe *apud Patrem luminum*, ut ait Jacobus Apostolus Cap. I. 17.) *sed omnia fixa & immobilia, omnia firma & stabilita, omnia incorrupta & immortalia, omnia interitus expertia & aeterna*. Progrediamur nunc, a Chrysostomo percontaturi, sit-ne ad illa Beatitudinis loca praeclusus, an apertus aditus reliquorum Justorum Animabus purgatis. Quid ille respondeat Homil. VIII. in Cap. II. ad Philippens. accipe. *Non igitur lacrymis dignus est Justorum obitus, sed laetitia. Si ipsi gaudent, gaudendum cum ipsis est. Absurdum enim fuerit, gaudentibus illis, nos lugere. Gaude, quemadmodum Paulus, qui ita dicebat: Nihil mihi molesti accidit, sed etiam gaudeo ad Christum abiens. Et vos gaudete, inquit, & congratulamini mihi. Gaudeamus igitur & nos, quum Justum viderimus interiisse. Nam discessit laborum suorum Mercedem accepturus*. Qualis vero haec Merces? Chrisostomum audi in subsequenti Homil. XII. istis verbis nos ad bonum certamen heic certandum adhortantem. *Sursum specta*, inquit, *ubi palma est. Heic palmae adspectus auget studium voluntatis; spes adimit laborum & molestiarum sensum. Longinquitas facit, ut brabium appareat exiguum. Quodnam illud est? Regnum Caelorum, Requies sempiterna* (vide quid sit Requies) *Gloria cum Christo, Hereditas, Fraternitas, Innumerabilia Bona &c. Si palma potitus in Caelum iveris, magno illic cum honore poteris incedere. Angeli te reverebuntur palmam illam ferentem &c. Deorsum quidem Jesus te certare voluit, sursum vero Coronat. Non heic, ubi certamen, est etiam Corona illa, sed in Splendido Loco*. Idem in subsequenti Homilia repetit, inquiens: *Paullulum laboremus, ut in omne aevum Requiescamus. Cur non malumus heic vexari, ut ibi Requiescamus?* Idem repeto & ego, ut Lector luculente demum agnoscat, quanta in nocte sit Burnetus, qui quoties in sacris Literis & apud Patres offendit *Requiem, Requiescere*, atque horum similia, nihil aliud intelligit, nisi ignobilem quamdam Somni speciem, quo, si Superis placet, absorbentur Justorum Animae post mortem. Idem esse *Requiescere*, ac *Beatitudine frui*, ex apertis etiam Chrysostomi verbis constat.

conſtat. Ille propterea Oratione in verba Apoſtoli *de Dormientibus* Prim. ad Theſſalonicenſ. IV. lamentationes damnat in funere Juſtorum, inter alia ſcribens: *Si enim ſibi perſuaderent, in Vitam meliorem Juſtum introiiſſe, haud lugerent*. Eja, deinde ſubdit, *Deum gloria afſice, quod cito in meliore ſtatu collocaverit. Deo gratias age, qui eum accepit. Sanctos ex hac vita decedentes, & ad majores Honores aſcendentes, bonis omnes verbis deducamus. Ibi eſt Paulus; ibi eſt Petrus; ibi univerſus Sanctorum chorus*. Quare vides, e felicitatis loco, ubi Apoſtoli Cum Chriſto ſunt, Cum Chriſto regnant, atque beantur, reliquos Juſtos minime excludi.

E ſacris etiam ritibus, quibus Juſtos in funere ſuis quoque temporibus Eccleſia proſequebatur, Chryſoſtomus alibi, hoc eſt Oration. IV. in Cap. II. ad Hebr. elicit deformitatem immoderate lugentium eorum mortem. *Dic mihi*, ait, *quid ſibi volunt clarae lampades? An non eos tamquam Athletas deducimus? Quid autem Hymni? An non Deum glorificamus & gratias agimus, quod Eum, qui exceſſit, jam Coronaverit? Convertere, Animà mea, in Requiem tuam, quoniam Dominus benefecit tibi, dicis: & lacrymaris?* Vis autem iterum ſcire, quaenam ſit haec *Requies?* Chryſoſtomum ipſum adi Homil. VI. in Cap. IV. ad eamdem Epiſtolam, ubi *Sabbatiſmum* & *Requiem* ab Apoſtolo depraedicatam diſerte ſtatuit eſſe *Regnum Caelorum*: *Ingrediemur enim in Requiem, qui credidimus*. Beatiſſimum deinde ſtatum illum deſcribit omnium eloquentiſſimus vir, inquiens: *Revera eſt illa Requies, ubi aufugit dolor, triſtitia, & gemitus; ubi neque curae, neque labores, neque angor, neque metus animam percellens & quatiens, ſed ſolus Dei metus cum Voluptate. Omnia ſunt pax &c. omnia ſunt dies, omnia lux, omnia Splendida. Non poteſt, non poteſt capi ſatietas*. Tum aliis imaginibus uſus, pergit deſcribere Paradiſum, ejuſque ineffabilem Gloriam, *quando viderimus Regem, & aeterna SANCTORUM TABERNACULA FIXA IN CAELIS. Suſcipient enim, inquit, vos in aeterna Tabernacula. Quando videbis unumquemque reſplendentem pluſquam radii Solis, non ex aere & ferro, ſed ex illa Gloria, quorum fulgores non poteſt videre humanus oculus. Et haec quidem in hominibus*, (ideſt videbimus in Sanctis ante nos ad beata illa loca profectis.) *Quid vero dixeris multa Angelorum millia, Archangelorum &c. quorum pulcritudo omnem ſuperat intelligentiam?* Reliquos dimitto vivaciſſimos colores, quibus beatiſſimam illam Requiem, hoc

est Beatorum Gloriam describit; nam heic nos interpellat Apostolus, inquiens in eodem Cap. IV. ad Hebr. 11. *Festinemus ergo ingredi in illam Requiem*. Haec ad Hebraeos, jam Christi Religionem amplexos, dicebat Paulus: sed & hisce nos adhuc viventes alloquitur, singulos urgens, ut per opera virtutis ad tam nobile praemium, atque ad beatam Caelorum Requiem enitamur. *Cursu opus est* (ita in hunc locum scribit Chrysostomus) *eoque vehementi. Qui currit, nullum videt ex omnibus, etiamsi ingrediatur per prata, etiamsi per loca arida & aspera. Qui currit, non aspicit ad spectatores, sed ad Praemium.* Verum dolendum est, immo indignandum, quod temporibus nostris emerserit in Britannia, qui quamquam Christianam legem profiteretur, Apostolo tamen contraria diceret. Ejus quippe dogma eo recidit, ut Christi Fidelibus non in aurem insusurret, sed palam ullo fine pudore haec cantet: Quid *festinatis INGREDI IN ILLAM REQUIEM?* Festinate quantum vultis, contendite quantum potestis: non ingrediemini. Aditum illuc nequicquam speratis: adhuc obstrusa sunt ostia fortissimo vecte. Festinarunt Apostoli: nihil solicitudinis omisere tot Martyres, Confessores, & Virgines, ut illuc pedem inferrent. At jam Mille septingenti & ultra fluxerunt Anni, atque hactenus nemini datum fuit ingredi. Exspectant adhuc illi: exspectandum est & reliquis Justis. Nisi veniat dies magnus Domini, & consummatio Saeculi, quae forsitan nisi post aliquot alia annorum Millia futura erit, nulla spes superest, in beatissimam illam Requiem intrandi. Ita Burnetus, qui etsi conceptis verbis haec non dicit, satis tamen per temerarium suum dogma dicit, ut unusquisque fatebitur. At quis Christi & Christianae Reipublicae amator, non hominem exsecretur, aliud, quam Paulus Apostolus Christi, nos docere volentem, & perniciosa hac doctrina eos remorantem, ac veluti irridentem, qui spe vicini praemii sibi a Christo & Apostolis facta solicitati, alacres in itinere suae salutis festinant? At hujusmodi Novatore parumper dimisso, Chrysostomi scholam rursus adeamus.

Et is quidem portas Caeli minime Justis praeclusas ostendit; verum illos-ne etiam (petis) ad Visionem Dei admisit? quod Catholica Ecclesia credit, Burnetus autem visionibus tantum suis fisus negat. Utique admisit, & non semel, admirabilis ille sacrarum Literarum interpres, & sapientissimus Orator. In Homilia LXX. ad Populum Antiochenum haec habentur: *Non malum est mors: sed malum, si mortuus Tormentis tradatur. Neque*

rursus

rursus est bonum mors; sed bonum, si defunctus Saeculo, cum Domino Vivat. Peccatores, quum heic quoque supersunt, sunt omnibus miserabiliores, quoniam Deum offendunt. At JUSTI, quum hinc quoque migraverint, FELICES OMNINO: AD CHRISTUM enim TRANSIERUNT. Justi sive heic, sive ILLIC, CUM REGE SUNT, & ILLIC amplius & PROPINQUIUS, non per Introitum, non per Fidem, sed FACIE AD FACIEM. At inquies: minime certum est, sit-ne Chrysostomi is Sermo. Centonem ex ejus Libris collectum, sunt qui suspicantur. Non abnuo. Sed & ipsi, qui dubitant, haec pertinere posse ad Chrysostomi Libros non dubitant. Et revera desumta sunt haec omnia ex Homil. III. in Cap. I. ad Philippenses, uti quisque intueri poterit. Quare nulla superest dubitatio, quin haec auctorem habeant Chrysostomum ipsum. Neque aliam fuisse illius mentem atque doctrinam, ex aliis documentis palam fiet. In Homilia ad Baptizandos sunt ejus verba: *Non enim ad simplicem Gloriam ELEVARI SPERATIS, sed AD IPSAM IMPERII POTESTATEM: immo nec simpliciter AD IPSUM IMPERIUM, sed CAELESTE. Et ideo vos peto, ideo omni deprecatione vos posco; ut quando AD illud REGNUM veneritis, mei memores esse velitis.* Tum proposito exemplo Josephi, in carcere sese commendantis pincernarum principi, subdit: *Non vos Pharao, sed Caelorum Dominus ad pristinam patriam revocabit, & Hierusalem Caelesti restituet. Mementote igitur mei, QUANDO VOS illud SUSCIPIET REGNUM, quando REGALE vos proteget INDUMENTUM, quando purpura Dominico sanguine tincta decorabimini, quando CORONAM Solis radiis splendidiorem SENTIETIS IN CAPITE. Talia enim illius Sponsi dona esse consueverunt, quae nostrum quidem meritum vincunt, sed dantis sunt congrua pietati. Et ideo VOS ante ingressum sancti Thalami BEATOS APPELLO.* Hinc etiam discere potes antiquissimam Catholicae Ecclesiae praxim, quae se Sanctorum vita functorum precibus commendat. Si illi *in Regno*: ergo cum Rege, ergo in illius conspectu. Et istud quidem *Regnum* Sanctis hinc decedentibus, non post innumeros Annos, sed statim, aut brevi ineundum, idem sanctus Episcopus alibi satis significat, in exordio videlicet Lib. III. de Providentia ad Stagirium Monachum, ubi eum hisce verbis solatur: *Dic, oro, si quis te ad Regnum terrestre & Imperium vocaret, atque ante Ingressum ejus Civitatis, in qua Coronandus esses, in stabulum divertere necesse esset &c. An non illa omnia, quasi nihil essent, gaudio & spe Regni* con-

contemneres? Indignum foret, Aeterni Regni spe elatum atque erectum, & ad Caelos accersitum, per singula, quae in diversorio contingunt tristia, decidere atque perturbari. Tum ei in mentem revocat, Sanctos Patres, dum in corpore viverent, semper se ipsos reputasse & appellasse *Hospites* & *Peregrinos:* quod & nos facimus, a sacris eruditi Literis; non enim habemus heic Civitatem manentem, sed futuram inquirimus. Ita Apostoli, ita Patres, quia certi, se per misericordiam Dei posse, post brevem hanc peregrinationem, ad Patriam, ad Regnum conscendere. Quid nunc dicendum de Burneto, qui vel ipsos Apostolos tamdiu hinc sublatos, ab ejusmodi Patria adhuc arcet, & peregrinos etiamnum atque hospites, immo & in exsilio esse, temere profecto, jubet?

Rursus autem Chrysostomus in Homilia de Militia spirituali, heic certandum monet, si coronam cupimus: *Christus vires in agone dabit; & tu victorem Regem sequeris,* atque *A MORTE TRANSIBIS AD VITAM AETERNAM; & ab hominibus injuriam passus, ad DEI GRATIAM transfereris : ET sanctorum ANGELORUM CONSORTIO FRUERIS. Terra TE CIVEM non SUSCIPIET, sed CAELUM. Non incolam te suscipiet Mundus, qui persequutus est ; sed ANGELI TE PORTANTES PRAESENTABUNT CHRISTO, & Amicus Dei vocaberis, & desiderabilem laudem ex ipsius Domini voce audies: Euge, serve bone & fidelis &c. Percipies a Rege Caelesti omnium bonorum communionem; & hymnum dicens, choris mixtus aeternis, & INTER ANGELOS sanctos accinctus laetitia, REGALEM CORONAM PORTABIS IN CONSPECTU REGIS DOMINI: & coaeternalis Domino tuo factus, CUM ipso AETERNAE BEATITUDINIS LARGITORE LAETABERIS.* Et ne quis putet, tantam praemii ubertatem unis Martyribus ab eo reservari, audi, quam consolationem ille adhibuerit in Paraenesi ad Viduam juvenem in morte mariti. *Sin autem,* ait, *Vir tuus ad quietum, placidumque delatus est Portum, atque ad suum vere profectus est Regem: nullus heic lacrymis, sed laetitiae locus est. Etenim haec mors non est mors, sed migratio, ac domicilii mutatio a deterioribus ad meliora; a Terra ad Caelum; ab hominibus ad Angelos & Archangelos, atque adeo ad ipsum Archangelorum Dominum &c. Audisti sane ex beato Paulo, quum ita diceret: Longe satius est Dissolvi, & esse cum Christo* &c. Tum sub finem ejusdem Opusculi ait, male ejus viro fuisse futurum, si diutius vixisset: *Primum quidem tardius vidisset Caelum, & ea, quae in Caelis sunt &c. Nunc quidem confidimus Dei gratia, illum evolasse in locum*

Re-

Requietis, quod nullam ex iis culpis in se admiserit, quae a Regno Caelorum excludunt. Haec eadem Catholici etiamnum dicunt de morientibus in Domino. Paria habet in Homil. XXXIII. in Cap. IX. Matth. ubi inter alia inquit: *Si vero Justi decesserunt, evaserunt jam e periculis, & tuti Supremam Beatitudinem Possident*. Sunt & ibi alia, quae brevitati consulens intacta dimisi. Et quaenam sit Gloria, quae Justorum Animas manet post mortem, idem Chrysostomus indicavit Homil. LVI. in Cap. XVI. Matth. ubi Dominum ita loquentem inducit: *Cur igitur reformidas, Petre, quum moriturum me audis: Videbis enim tunc me in Gloria Patris. Si vero ipse in Gloria ero, & vos similiter. Non enim praesens haec vita terminum vobis apponet, sed VERA BEATITUDO VOS SUSCIPIET*. Certe diem postremi Judicii non exspectabit Dominus Jesus, ut sit in Gloria Patris. Ergo qui jam cum eo sunt, ejusdem Gloriae luce ac voluptate fruuntur. Ceterum quae hactenus congessi, majori in lumine collocabit ipsemet Chrysostomus Homil. VI. in Prim. ad Thessalonicens. Cap. IV. Agit ibi de Vidua, cui mors filium eripuerit, ac inter alia haec habet: *Cogitatione aperi Caeli portas. Disce eam, quae illic est, Regiam. Vide eum, qui illic est, Regem. Reputa, an ii, qui sunt in terra, possint esse clariores Filio tuo, qui Illic est. Et tunc suspira & ingemisce*. Tum de iis, qui in Caelesti Regia versantur, haec addit: *Non habent famulos, qui ipsos praecedunt, sed ipsos Angelos. Non assistunt Regi mortali, sed Immortali, Regi Regum, & Domino dominantium. Non habent circa lumbos zonam pelliceam, sed Gloriam illam ineffabilem* &c. Itaque tempus est, ut agnoscat Lector, quantam Chrysostomo injuriam inroget Burnetus, quando eum veluti suis somniis patrocinantem inducit. Nemo sane consolatorem in morte sua aut suorum, Britannum Novatorem adhibuisset, postquam is ne Apostolis quidem & Martyribus post tot Saecula licuisse dixit, pedem inferre in Beatam Caeli Regiam; ac tum eorum, tum ceterorum Justorum spem rejecit in postremum Judicii diem, a nobis fortasse per complura, & fortasse plurima Saecula adhuc remotum. Attamen heic aliqua praeter suum morem sinceritate usum fuisse Burnetum dissimulare nolo, quippe qui pag. 66. agnoscit, Chrysostomum *aliis in locis liberius sublimiusque loqui de hac Beatitudine intermedia*. Sed quid ille? Ut haec cum sua opinione conciliet, subdit: *Oratores inter perorandum, saepe incalescunt aliquantulum, neque singula verba in aurificis statera ponderant. Quumque Sermones populares, aut Orationes funebres adornant, multae sunt*

caus-

caussae, quae perorantem incitare possunt ad exaggerandam Felicitatem mortuorum in Domino; nullae vero ad diminuendam, praeter ipsius veritatis conscientiam. Utile esset ad consolandum & erigendum animos contra vim mortis, praesertim in subeundo Martyrio, ad excitandos affectus, & pietatem confirmandam, callide liberius loqui de proxime futura Sanctorum Beatitudine; sed nulli consilio, nullis usibus inserviret, frigidius quam par erat, & tenuius eamdem repraesentare. En egregiam solvendi hujus nodi rationem a Burneto excogitatam. Sed pudeat tamdem Britannicam gentem, tam perditi consilii, ac tam impudentis (sit verbo venia) ingenii hominem in suo sinu peperisse ac tolerasse. Nam quid aliud persuadere possunt illius verba, nisi ut jam credamus, nefas minime in Britannia censeri, aliquid tamquam dogma Ecclesiae credere, & nihilominus indoctum miserumque Populum contraria pascere doctrina, & ex ipso sacro suggesto fallere nimis credulam Plebem? Deinde haec eo collineare nemo non videat, ut erga Sanctos Patres omnis exuatur reverentia, neque ullus amplius honor eorum non solum verbis, sed ne moribus quidem habeatur, quando eos & mendacio, & imposturis operam dedisse in erudiendo grege suo deprehendamus. Quod sacri Oratores in aliquo laudando interdum limites exacte non servent, venia illis plerumque neganda non est: quod etiam sacri Ministri spem faciant de aeterna salute omnibus, qui in pace Ecclesiae & poenitentia diem suum obierunt, dum divina judicia in obscuro sunt; id semper licuit atque licebit. At sibi fingere ac palam venditare Ecclesiarum Pastores, qui doctrinam Fidei credant, Justorum & Injustorum Retributionem in fine dumtaxat Mundi exspectandam; & Populo interea venditent, Caelum patere Justis ante Resurrectionem, atque in Infernas poenas ruere Improborum Animas: calumniatoris tantummodo facinus est, quod quisque probus exsecretur, & confestim a veritate alienissimum sentiat. Mentiri semper malum est: pessimum vero & exsecrabile in Religionis negotio, uti Sanctus Augustinus nervosa oratione non semel ostendit. Proinde nemo tam indigne Sanctos Patres habet, quam qui illos & mendacii, & imposturae in re tanti momenti insimulat. Quidni ergo hoc etiam titulo deploratam sentis Burneti caussam, cui opus fuit denigrare famam praeclarissimorum Ecclesiae Patrum, ne eos imaginationibus suis adversantes Christiana Respublica revereatur? Et ad Chrysostomum quod attinet, is non tantum in Sermonibus ad Populum, sed & in scriptis ad singulares personas, eadem confirmavit dogmata, quae hactenus ostendimus ab ipso palam depraedicata.

dicata.

dicata. At inquit heic Burnetus: nonne ſtat, Chryſoſtomum multis in locis affirmaſſe, Juſtorum Animas hinc abeuntes *in Sinum Abrahae deferri?* Nomen iſtud *ſtatum beatitudinis intermedium, & Caeleſti inferiorem notat*. Hoc mihi in ſequenti Capite expendendum propono.

CAP. XVI.

Sinus Abrahae *Chryſoſtomo idem cum* Regno Caelorum. *Ejuſdem varia, perſpicuaque loca, quibus Beata in Caelis vita non Martyribus tantum, ſed & ceteris Juſtis jam conlata firmatur.*

Extra controverſiam eſt, a Chryſoſtomo ſaepe mentionem factam *Sinus Abrahae*, in quem recipiantur Spiritus Juſtorum, quibus nihil reſtat purgandum in altera Vita. Immo is locum, in quo Abraham nunc degit, diſtinguere videtur a Regno illo, in quo poſt Reſurrectionem Juſti devehentur. Sed numquid *Sinus Abrahae* propterea apud Chryſoſtomum evaſit incognitus quidam carcer, & quidem ſubterraneus, in quem Burnetus conjecit tam Proborum, quam Improborum Animas, ubi ſecundum ejus ſomnia nunc quieſcunt, ſeu dormiunt, ignobili quadam *Inactione* languentes? Apage ejuſmodi deliramenta. Supra jam vidimus, veteres ſub nomine *Sinus Abrahae* poſt mortem divini Redemtoris noſtri deſignaſſe locum Beatitudinis, quo Juſti evolantes e Mundo deferuntur, locum perennis Gloriae & Felicitatis, ipſumque in Caelis, atque ante Thronum Dei, cujus beatifica Viſione fruuntur fortunatae illae Animae. Hanc ipſam Chryſoſtomo mentem fuiſſe, palam faciunt quaecumque hactenus ex illius Libris excerpſimus. Quum enim ille toties teſtatus fuerit, ad ineffabilem Gloriam, atque in Caeleſtem aulam, ſolutas Corpore Animas Juſtorum conſcendere, ſimulque eas excipi in Sinum ſuum a patre Abraham, in ea felicitate poſito: nonne manu tenes, nihil aliud hocce vocabulo ſignificatum fuiſſe, quam Beatitudinis Caeleſtis locum in domo Patris ſitum, in quo multae manſiones, hoc eſt jugis Gloria & Felicitas, quamquam varia pro varietate meritorum? At quandoquidem non idem eſſe Abrahae Sinum nunc a Sanctis inhabitatum, & Regnum in Corporum Reſurrectione nobis promiſſum, interdum innuere videtur Chryſoſtomus: noveris, *Regnum* quoque ab illo appellari praeſentem Sanctorum ſtatum beatiſſi-

tiſſi-

tissimum in Caelis, eorumque gaudia in Caelesti Hierusalem; per alterum vero Regnum significari completam illam perfectamque Beatitudinem, qua totus homo donabitur in Resurrectione & supremo Judicio, quum videlicet Corpus, recepto pristino consortio, cum Anima & ipsum glorificabitur, Christus vero Regnum, ideſt omnes sua gratia bene usos, tradet Patri, regnaturus tamen in aeternum, cum illo. Testem habeo Chrysostomum ipsum, cujus haec sunt verba Homil. XIV. in Cap. VIII. ad Roman. ubi locum Apostoli explicat, nempe *Adoptionem exspectantes*. Itaque scribit: *Quid ais, obsecro? nunc bonum hoc in spe reponis, qui scribas adoptionem ipsam exspectari oportere? Hoc igitur inductione corrigens, ait: Redemtionem Corporis nostri: hoc est, numeris omnibus ABSOLUTAM GLORIAM*. Ceterum ne nunc quidem, dum Corporis Redemtio exspectatur, ineffabili Gloria carere Sanctos, Chrysostomus ipse antea in illa ipsa Homilia innuisse videtur, proponens Apostoli verba: *Existimo enim, quod non sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram Gloriam, quae Revelabitur in nobis*; ad quae magnus ille Orator atque Interpres: *Non dixit: ad futuram Requietem, sed quod majus est, ad futuram Gloriam. Etenim ubi Requies, ibi non omnino Gloria: ubi autem Gloria, ibi omnino Requies. Deinde posteaquam futuram illam dixit, ostendit ipsam Jam Esse; neque enim dixit: ad Gloriam, quae futura est, sed quae Revelabitur, tamquam quae quidem nunc sit, occultetur tamen adhuc*. Nimirum, adveniente novissimo omnium Judicio coram universo hominum genere Revelabitur Gloria, qua electi donati jam fuerant. Ad normam istorum scribit idem Chrysostomus Homil. XLVI. in Cap. XX. Actor. Apostol. Judicis aeterni verba referens: *Venite, inquit, in hereditatem: Possidete paratum vobis Regnum. Non dixit; Accipite, sed in hereditatem possidete: id quod in his, qui proprie possederunt, dicitur*. Clariora tamen poscis de Beatitate, nunc in Sinu Abrahae (quem nos *Paradisum* appellare consuevimus) Sanctis exhibita? Non pauca dabo, eaque ex ipso Chrysostomo excerpta.

Pauperem Lazarum in *Sinum Abrahae* ab Angelis post mortem deductum, dubitare nos non finit Evangelica narratio. Monet etiam Dominus in Evangelio, non heic, sed in Caelis, a Deo petendam nobis esse mercedem bonorum operum. Idcirco Chrysostomus Homil. XXI. in Cap. VIII. 1. ad Corinth. scripsit: *Qui autem INTEGRAS ILLIC EXIGIT CORONAS, exsistit longe admirabilior, sicut Lazarus ille, qui ILLIC OMNIA BONA RECEPIT*. Audin' *omnia Bona?*

Bona? Exclude hinc Beatitudinem, si potis es. Rursus Chrysostomus Homil. II. ad Populum Antiochenum luculentius idem prodidit, in haec verba loquens: *Qui dixit: Divitibus hujus Saeculi; demonstravit, & alios futuri Saeculi Divites esse: qualis ille Lazarus erat, in praesenti quidem vita pauperrimus, in futura vero Dives; non auro & argento & ulla tali corruptibili & marcescibili materia affluens, sed ARCANIS ILLIS BONIS, QUAE NEQUE OCULUS VIDIT, neque in cor hominis ascenderunt. Hae namque verae divitiae & opulentia: quando & immarcescibilia sunt bona, & nullam capiunt mutationem*. Quid, quaeso, deest *Sinui Abraham*, ut immensae Beatitatis domicilium intelligamus, quando nihil ibi desideratur ex iis, quae de Regno Caelorum & Paradiso tum sacrae Literae, tum nos quotidie dicimus? In quincta quoque Homilia ad eosdem Antiochenos beatissimus Antistes, postquam Divitem crudelem, ceterosque Peccatores jam detrusos ait *in poenas intolerabiles*, atque *in tormenta sempiterna*, non vero dormientes adhuc, atque flammarum expertes, uti Burnetus commentus est, subdit: *Non ita Lazarus; verum digressus hinc, AETERNIS POTITUS EST BONIS IN ABRAHAE SINU GAUDENS*. Idem ille exemplum Divitis & Lazari refricat Homil. XLIX. ad eosdem Antiochenos. Tum sic argumentatur: *Numquid unum esse tibi videtur, in corruptibili Corpore & in mortali graviter torreri, deinde Coronari, & Post brevem illum languorem Immortalibus frui Deliciis: an contra Post brevem delectationem in infinitum torqueri?* Quo Justi atque Injusti post mortem deferantur, & hinc discimus. Quod si dubitas, an Chrysostomo sit tribuendus hic Sermo, quamquam certum illius auctorem stilus prodat: fateare saltem, nos a Graecis hanc Homiliam accepisse. Mature igitur animadvertere possis, quo in loco futura sit nobis nimia Burneti confidentia, scribentis pag. 50. *Patres* Graecos *generatim a partibus nostris in hac caussa stetisse non dubito*. Jam perspeximus, uberius etiam perspiciemus, quantum fallatur, aliosve fallere velit, qui haec jactitat. Neque secus de eodem Lazaro Chrysostomus loquitur in Opusculo, *Quod nemo laeditur, nisi a se ipso*. Ecce illius verba: *Quid autem & Lazarum? nonne aegritudo & ulcera & egestas ad Beatitudinem perduxit? & afflictio hujus Mundi, Coronas ei in Aeternum paravit?* Et infra: *Angustiis rerum magis solidatus est, & hinc illi Coronae paratae sunt, unde infelicior putabatur: inde ei Palma victoriae, inde Aeterna Remuneratio, unde cruciatus multiplicabatur & injuria. Fames illa Abundantiam praeparabat futurorum Bonorum: aegritudo illa Vitam*

conciliabat Aeternam. Quid sit *Vita Aeterna* in Evangelii sermone, nihil est, cur ego commemorem. Haec autem paullo ante suum obitum, non in concionibus ad Populum, sed privatis Literis scribebat Chrysostomus ad Olympiadem mulierem nobilissimam, in aerumnas gravissimas conjectam. Et ea quidem scribebat, ut illi in mentem revocaret, quae Praemia statim a morte opperiri debeat Justus, persequutionem passus propter justitiam. Eat nunc Burnetus, & *Sinum Abrahae*, perinde ac foret apud Sanctos Patres desertus locus, despiciat. Chrysostomum quoque in Homiliis ad Populum veluti aestu Orationis abreptum venditet. Quam imperite, quam inique, nemo nunc non intelligit.

Sed ne funem longius producamus, Chrysostomus ipse, quid sibi esset *Sinus Abrahae*, Homil. XXII. in Cap. VIII. Matth. aperte significavit, unum cum *Regno Caelorum* eumdem faciens locum: si tamen locum appellare licet. Interpretatur ille Salvatoris nostri verba: *Dico autem vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham & Isaac in Regno Caelorum*, atque in hanc sententiam loquitur. *Neque hac ratione tantummodo novum, ut videbatur, atque inauditum hunc dicendi modum lenit, verum etiam, quia CAELESTE REGNUM non suo nomine, sed SINUM ABRAHAE appellavit* &c. En quid nomine *Sinus Abrahae* significarint Sancti Patres, Regnum Caelorum, Regnum Beatitudinis, quo nunc Sancti fruuntur. Quod supra Cap. XII. aliis veterum testimoniis ostendi, confirmatum heic vides. Confirmavit alibi & idem Chrysostomus, videlicet Homil. LXX. in Cap. XXII. Matth. ubi Angelicam Monachorum sui temporis vitam describit, haec inter cetera scribens: *De futuris semper philosophantur, & quasi alium quam nos orbem habitantes, quasi in Caelum translati, atque ibi viventes, sic de Caelestibus semper, de Sinu Abrahae, de Coronis Sanctorum, de Societate Christi disputant: praesentium autem nulla apud eos commemoratio, nullus sermo est*. Quemadmodum nunc Sancti de Paradiso, quo nomine Aeternam Vitam atque Beatitudinem designant, saepissime cum admirabili delectatione colloquuntur, ita illi de *Sinu Abrahae*: nam sub hoc vocabulo paratum Justis Regnum, promissam Fidelibus Beatitatem prae oculis habebant, & votis atque operibus conquirebant. De iisdem propterea Monachis Homil. LIX. ad Popul. Antiochen. scribit: *Nec ullus audet dicere; ille mortuus est, sed ille consummatus est. Tum gratiarum actio, laetitia, gloria multa, unoquoque talem finem habere orante; ita a laboribus & certaminibus quiescere; & VIDERE CHRISTUM*. Istam proinde ob caussam Homil. XXI. in Cap. IX. Actuum Apostol. idem sanctissimus Orator ostendens, nequa-
quam

quam licere lacrymis prosequi morientes in Domino, sed quidem Peccatores, ita loquitur: *Dic autem, oro, si sedentibus nobis mittat Rex quemdam, vocans in Regna: plorandum-ne erit ac lacrymandum? Angeli e Caelo veniunt, illinc missi ab ipso Rege, ut conservum suum vocent: & tu ploras?* Et quidem beati, qui illic sunt & erunt, quia, ut nuper vidimus, in *Societate Christi* sunt atque erunt. Propterea Apostolus cupiebat *dissolvi & esse cum Christo*. Ibi videre Jesum, cum eo versari, cum eo colloqui, Paradisus est, & immensa Felicitas. Neque meis tantum verbis heic loquor, sed Chrysostomi, qui Homil. XV. in Prim. ad Timoth. Cap. V. hisce nos hortatur: *Diligamus Deum, quaeso, toto affectu cordis, non Gehennae metu, sed desiderio Regni. Quid enim, oro, Visioni Christi conferendum est? nihil profecto. Quid aeque optandum, ac Bonis illis Aeternis & Immortalibus frui, quae nec oculus vidit, nec auris audivit* &c.? Ita Homil. XXIV. in Cap. VII. Matth. *Ponamus igitur*, ait, *adolescentem aliquem esse mirabilem, eumdemque & cunctis florere virtutibus, & totius tenere Orbis imperium. Quid non istius Patrem pati existimatis libenti animo, ne talis Filii privetur conversatione? quod vero vel grande malum non esse subiturum, modo ut illum etiam videat, atque illius prasentia perfruatur? Hoc igitur de futura quoque Gloria cogitemus. Neque enim sic filius patri, etiamsi virtutibus mille decoretur, desiderabilis est atque mirabilis, ut Caelestium fructus Bonorum; & Dissolvi, & Esse Cum Christo*. Perspicua haec sunt Chrysostomi verba de beatifica Visione, qua Sancti in Caelo donantur; clariora tamen fient, si quae ille scribit Homil. LV. in Cap. XVI. Matth. acie mentis & oculorum contemplemur: *Quod lumen*, ait, *qui receperunt, ista viderunt, & non ad Gehennam, sed eo perveniunt, unde dolor & moestitia semper fugit &c. ubi Vita Aeterna, ineffabilis Gloria, inenarrabilis Pulcritudo, Majestas Regis inaestimabilis: ubi Bona illa sunt, quae oculus non vidit &c. ubi Virgines, quae fulgidas habent vestes, & omnes, qui nuptialem habent amictum, conversantur* &c. Adi etiam, si vis, illius Homiliam XII. in Cap. I. Johannis, ubi esse cum Christo, ejusque Gloriam intueri, Beatitudinis culmen appellat. Vide insuper, quae idem scripsit Homil. VII. in Cap. IV. ad Hebraeos. Sunt haec illius verba: *Nunc est tempus doni. Nemo de spe desperet. Tunc est tempus desperationis, quando clausus fuerit thalamus; quando Rex fuerit ingressus ad videndos eos, qui accumbunt; quando SINUS PATRIARCHAE sunt accepturi eos, qui iis sunt dignandi: nunc autem nondum. Adhuc enim consistit theatrum, adhuc instat certamen, adhuc pendet Praemium.* Nisi qui ingenio sit hebeti, heic

non

non videat, tempus mortis Christianis esse tempus Retributionis, sive ad Poenas, sive ad Praemia. *Thalamus* Nuptias significat, ad quas prudentes Virgines in Evangelio admittuntur, hoc est Beatitudinem in Caelis. *Ingressus Regis* ad convivium ad videndos discumbentes, innuit Supplicia inrogata homini nuptiali veste carenti. Ergo & ingressus in *Sinum Abrahae* non aliud indicat, nisi Beatitudinem eamdem. Dum vivimus, certaminis tempus est, non Praemii. Ex quo vivere heic Justi desinunt, non amplius pendet Praemium, sed acquiritur. Ut paucis omnia concludam, ubicumque Chrysostomus de *Sinu Abrahae*, de *sacro Vestibulo* loquitur, ita loca illa describit, ut nihil aliud nisi Beatitatis domicilium per eas voces intelligere cogamur. Atque heic addere juvat, *Sanctum Asterium* Amasenum Episcopum eisdem, quibus Chrysostomus, floruisse temporibus. Is vero Homilia in Divitem & Lazarum, a Combefisio edita, auctor est, *Sinus Abrahae* vocabulo non significari locum quemdam peculiarem, sed quidem gaudium beati Abrahae suscipientis Justos in Gloria, sive in Regno Caelorum. Nam & in altera Homilia adversus Avaros, Divitis ejusdem ac Lazari exemplum repetens, ait: *Byssus computruit, Regnum ad alium transivit*. Idem praeterea in Oratione de Sanctis Martyribus, eos laudat, uti *praeclarae mortis titulo immortales effectos; vitae contemtu, perpetuo viventes, quippe sanguine suo Regnum sibi emerunt*, & omnes, infra ait, *in Angelorum collegium cooptatos*, quorum Gloria in Resurrectione omnibus apparebit.

Atque his visis, quid est, quaeso, quod Burnetus Sanctum Johannem Chrysostomum nobis obtrudit, veluti ab asserenda ineffabili Sanctorum Beatitate, antequam Corpora resurgant, alienum? Habemus sanctissimum Antistitem pleno ore in ejusmodi somnia & deliria insurgentem, & cum Catholicorum sententia plane concordem. Imponit ergo sibi (vellet & aliis) Novator Britannus, dum in eximii illius viri Libris mentionem offendens *Sinus Abrahae*, aut *sacri Vestibuli*, hisce tantum vocibus insistit, & nihil pensi habens, quid per illas significetur, inania sua meditamenta ab iis confirmatum iri confidit. Quid sit *Abrahae Sinus*, jam vidimus, nihil nempe a Regno Caelorum diversum. Et quum *sacrum* illud *Vestibulum* alio nomine *Sinum* ipsum designet, quodnam somniis suis suffragium inde Burnetus exsculpat? In Templo Hierosolymitano *Vestibulum* intima pars illius fuit: Sancta Sanctorum in conspectu illius erant: Sacerdotes *inter Vestibulum & Altare* rem divinam faciebant, ut habetur Joelis Cap. II. 17. Porro ad instar hujus

Templi

Templi figuratam novimus a divinis Literis Caeleſtem Regiam in beata Hieruſalem, quae in Caelis eſt. Ibi quoque *Veſtibulum*, ibi *Altare*, utraque praeſentia Dei & Agni glorificata. *Eſt Altare in Caelis (illuc enim preces noſtrae & oblationes diriguntur) & Templum, quemadmodum Johannes in Apocalypſi ait*: verba ſunt Sancti Irenaei Lib. IV. Cap. 34. ſeu 18. Ac propterea in divinis Myſteriis antiquiſſima Liturgia Romanae Eccleſiae rogat, ut vota preceſque Fidelium *in ſublime Altare tuum* deferantur. Idem habetur in Liturgia, quae Sancto Marco tribuitur. Sed & Chryſoſtomus ipſe ſatis alibi innuit, non aliud ſibi eſſe *ſacrum Veſtibulum*, quam *Regnum Caelorum*. Haec nimirum ſcribit Homil. XIX. in Cap. V. Matthaei. *Quomodo igitur, reſponde quaeſo, videbimus REGNUM FUTURUM? quomodo SACRUM illud MEREBIMUR ADIRE VESTIBULUM, qui ne Publicanis quidem ipſis invenimur meliores?* Ibi vero de Caeleſti Beatitudine agit vir ſanctus, *Praemia bonorum* enumerans, *ut eſt, Deum Videre, Regnum Accipere Caelorum, & In Dei Filios Adoptari, & Deo Similes Fieri &c.* Hoc idem antea tradiderat Homil. XV. verba Redemtoris interpretans: *Quoniam merces veſtra copioſa eſt in Caelis*. Inquit enim: *Tu vero, etſi per ſingulas Beatitudines Regnum audias repromitti, nequaquam moerore turberis. Etſi enim Retributiones ipſas differenter appellat, tamen profecto cunctas ad unum Caelorum Regnum adducit. Quando enim dicit: Et Lugentes conſolabuntur, & Miſericordes miſericordiam conſequentur &c. nihil omnino aliud niſi Caeleſte Regnum per haec cuncta deſignat.* Vidimus etiam Cap. XV. Burnetum loco illo abuti, ubi Chryſoſtomus ait, *Abraham & Paulum* adhuc *exſpectare mercedem*. Non aliud, quam Reſurrectionem Carnis, & Beatitatem numeris omnibus abſolutam, in poſtremo Judicio electis conferendam, verbis iis ſignificari jam monuimus. Sed numquid interea Apoſtoli Pauli Anima ſecundum Chryſoſtomum in Caelis Beatitate caret? Gerrae ac nugae. Quae multa hactenus ex eodem Chryſoſtomo produximus, Burneto os obſtruere poſſunt. Praeſtat tamen novis idem confirmare documentis. Sermone IV. in Cap. I. ad Philippenſ. Pauli verba, *Diſſolvi multo magis melius, & quid eligam, ignoro*, hiſce admirandus ille Orator excipit: *Quid ais? Quum hinc abiens AD CAELUM SIS MIGRATURUS, & CUM CHRISTO FUTURUS: ignoras, quid eligas?* En quo ſtatim a morte abitura erat Anima Pauli, & quocum futura. Quicumque ſapit, Beatitudinem heic intelligit: idque in praecedenti Sermone III. Chryſoſtomus ipſe, aperte ſuam mentem prodens, ſcripſerat, eumdem

dem Apostoli locum sua oratione versans & inquiens, ideo lucrum putari a Paulo mortem, *quoniam major mihi notitia Christi erit, & familiarius cum ipso versabor*. Proinde hinc deducit, lugendum esse Peccatorum obitum, non vero Justorum. *Nam illi quidem etiam dum vivunt, mortui sunt. Hi vero etiam quum mortui fuerint, vivunt. Illi etiam dum heic sunt, omnium elicere misericordiam debent, quoniam Deum offendunt. Hi vero illuc translati, Beati sunt, quoniam ad Christum profecti sunt. Peccatores, ubi sunt, procul a Rege sunt: propterea lacrymis digni. JUSTI autem sive heic, sive IBI, CUM REGE SUNT: atque ibi quidem multo magis ac PROPIUS, non quasi quodam interjecto Vestibulo, non per fidem, sed FACIE, inquit, AD FACIEM.* Itaque non exspectat, sed jam assequutus est Beatitudinem Paulus; neque is tantum, sed & ceteri Justi, quibus nihil in altera Vita expurgandum restavit. Nam & hoc Chrysostomus non semel agnovit, dum preces & oblationes pro defunctis faciendas suasit. Subinde vero mirantem se exhibet divinus Orator, quare Paulus dubius sit in eligenda morte, per quam transiturus erat ad vitam longe meliorem. *Ecquis*, ait, *mercator navi vectus, innumerabilium thesaurorum plena, si liceat subire portum & requiescere; mari adhuc jactari malit? Ecquis athleta, quum liceat Corona potiri, adhuc certare postulet? Ecquis dux, qui a bello cum gloria & trophaeis liberari queat, & cum Rege in Regia quietus degere, ac deliciari: adhuc & sudare praeoptet, & in aciem prodire?* Ostendit Chrysostomus, recusasse quidem Paulum apud Christum esse, ut plures adhuc Animas Christo conquireret. Tu interim vide, quid sit *Portum subire*; quid *Corona potiri*; quid *cum Rege in Regia degere*.

Scripsit etiam Paulus in Secunda ad Timoth. IV. 6. *Ego jam delibor, & tempus resolutionis meae instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo REPOSITA EST MIHI CORONA JUSTITIAE, quam reddet mihi Dominus IN ILLA DIE justus Judex. Non solum autem mihi, sed & iis, qui diligunt Adventum ejus*. Quandonam tam glorioso Athletae reddenda est *Corona* ista *justitiae*? Mox ut Anima e Corpore abierit, inquit Chrysostomus Homil. IX. in Secund. ad Timoth. Cap. 4. nam *in illa Die* respicit diem *Resolutionis*: quod & Theophylactus censuit Enarrat. in Cap. I. ad Philippenses. Neque tanta Felicitas uni Paulo reservata. Ejus quoque participes erunt, quum e vita excesserint, Justi ceteri, *qui diligunt adventum* Christi.

Et

Et qualis hic *adventus*? Non postremum, sed primum indicari his verbis Chrysostomus scribit Homil. LXVI. in Cap. XIX. Matthaei. Quamobrem in praelaudata Homil. IX. Paulum loquentem inducit: *Non ergo dolendum est, quod proficiscor percepturus Coronam, quam imponat capiti meo Dominus Jesus Christus. Non solum autem mihi, sed & omnibus, qui diligunt adventum ejus. Ex his*, subdit sanctus Interpres, *item illum erigit verbis: nam si omnibus, multo magis Timotheo. Non ait, & tibi, sed, omnibus: multo magis & tibi.* Tum explicat, quid significet diligere adventum Christi, & praeter alia hoc ait: *Qui illius adventum diligit, omnia faciet, ut ANTE UNIVERSALEM illum SINGULARIS fiat ad eum QUIDAM SALVATORIS ADVENTUS*. Viden', ut non solemnem tantummodo Adventum Domini in fine Mundi Chrysostomus admittat, sed alios etiam singulares, nobisque ignotos, in morte videlicet nostra, ut supra & ego monui? Vellem praeterea, Burnetus animadvertisset (saltem aequus Lector animadvertat) quae idem Chrysostomus Homil. V. ad Popul. Antiochen. sermocinatur. Saepe is contra terrorem mortis auditores suos armat, idque semper facit, ibique praesertim, spe vicinae Felicitatis, inquiens: *Quid enim grave mors habet, dic mihi? Num quod te CELERIUS AD tranquillum PORTUM, & pacatam illam TRANSMITTIT VITAM? Tot exspectans BONA, quae nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt: ad fruendum differs & negligis & torpes?* At ille adulabatur, idest mentiebatur: fortassis & heic Burnetus reposuisset. Sed si quis hisce armis adversus Chrysostomi auctoritatem uteretur, peto ego, num dignus in posterum foret, qui Britannicae gentis magisterium assumeret? Et Religionem, & Libros, & meditationem quamlibet abjiciamus oportet, si Sanctorum calumniatorem, si Pyrrhonistam audire volumus, eique fidem adhibere. Ego haec amatoribus tantum veritatis, justisque rerum judicibus proposita volo. Pergit deinde Chrysostomus dicere in eadem Homilia: *Paulus vero propter praesentem gemebat vitam, & Romanis scribens Capite octavo dicebat, quod creatura congemiscit, & nos ipsi spiritus primitias habentes gemimus. Et haec dicebat, non condemnans praesentia, sed futura desiderans. Gustavi, inquit, gratiam, & non fero Dilationem. Ascendi in tertium Caelum: vidi Gloriam illam ineffabilem: vidi Aulas splendidas: didici, quibus heic immorans Bonis caream; propterea gemo. Dic etenim mihi: si quis te in Regias duxisset aulas, & de parietibus aurum undique fulgens, & omnem*

alium ornatum tibi demonstrasset: postea te inde in Pauperis cellam induxisset; & Post Breve Tempus in Regias reducturum illas, & Perennem ibi Mansionem se tibi Daturum Promisisset: numquid non deberes affici desiderio, & vel ipsos paucos dies aegre ferre? Ergo *post breve tempus* tum Paulo, tum ceteris Deo in justitia fideliter militantibus, *Regia Caelestis* conceditur; & nihilominus a beatissima illa sede Paulum adhuc exclusum dictitat, & Chrysostomum testem Burnetus appellat. Ad haec Apostolus in Secunda ad Timoth. I. 12. ait: *Scio, cui credidi, & certus sum, quia potens est, Depositum meum servare in illum diem justus Judex*. Burnetus pag. 40. *Depositum* sumit pro Anima deponenda apud Deum, dum veniat postremi Judicii dies. Quod etiamsi accipiamus, nihil nobis officiat; nam *apud Deum esse*, nobis *Beatitudinem* sonat, idque tot loca Patrum hactenus congesta evincunt. Verum ne, quaeso, Burnetus sibi aduletur, veluti sumens certam ejusmodi interpretationem. Norunt enim Eruditi, alia significare *Depositum* illud apud veteres & recentiores divinorum Librorum Interpretes. Chrysostomo praesertim *Fides* & *Praedicatio* per illud vocabulum designari creditur. Ad haec idem sanctus Doctor Homil. XVI. in Cap. IX ad Roman. Apostoli verba explicans, cupientis *Anathema esse a Christo* pro fratribus, ait: *Ac si diceret, vel si liceret, vellem ab eo Choro separari atque alienari, qui Christum circumdat, non ab ipsius amore &c. Sed & illa Fruitione & Gloria privari sustinuerim, ut ne Dominus meus convicio afficiatur*. Infra addit: *Quomodo Anathema se ipsum a Christo esse precaretur? Mors enim ejusmodi illum magis Choro conjungebat, cooptabatque, qui Christum circumdat; tum efficiebat, ut Gloria illa perfrueretur*.

Sunt & alia Chrysostomi loca, quae in praecedentibus Capitibus protuli. Supersunt & alia complura, quae, ne nimius sim, dimitto. Nam quid ultra moror? quando is in Homilia de Sancto Philogonio, quid ipse crederet, quid etiam nobis credendum sit, luculentissime proposuit. Lectorem non taedeat accipere, quae in hanc rem is longo sermone persequutus est. *Maximopere*, inquit, *gratulor hujus Sancti felicitati, quod, quamquam translatus est, atque hanc, quae apud nos est, Civitatem reliquit: tamen in alteram transiit Civitatem, nempe Dei, ac digressus ab hac Ecclesia, ad illam pervenit, quae est Primogenitorum descriptorum in Caelis; & relictis hisce festis transiit ad celebritatem Angelorum. Etenim quod & superne sit Civitas, Ecclesia, ac Celebritas, audi Paulum dicentem* (Hebr. XII. 22.) *Accessistis ad Civi-*

Civitatem Dei viventis, ad Hierusalem Caelestem, & Ecclesiam Primogenitorum descriptorum in Caelis, & ad innumerabilem Angelorum frequentiam. Cur vero Apostolus *Panegyrim*, sive *frequentiam*, beatissimum illum locum appellarit, hisce aliis verbis explicat. *Non solum autem ob multitudinem Virtutum Caelestium, verum etiam ob abundantiam Bonorum, ac juge Gaudium & Laetitiam, Panegyrim, hoc est totius multitudinis Coetum appellat totam illam Vitam*. Petis-ne, an praeter Angelos tanta ibi felicitate fruantur Animae quoque Justorum? respondet Chrysostomus: *Spiritus Justorum perfectorum* (eorum scilicet, quibus nihil restat luendum & purgandum in altera Vita) *Animarum virtutes, vitaeque recta facta, per omnes Caelos videre licet. Non vestes aut amictus, sed Coronas quovis auro pretiosiores: tum brabia, certaminum Praemia, aliaque innumera Bona, reposita iis, qui recte fecerint*. Quod si cupis rescire, quos complectatur beatus ille Coetus, quid Chrysostomus subdat, accipito. *Ad haec*, ait, *ibi est multitudo congregatorum, longe tum copiosior, tum honoratior. Neque enim constat ex viris urbanis indigenisque; sed illic sunt Angelorum infinita millia; illic sodalitia Prophetarum; alibi Martyrum chori; Apostolorum ordines; cunei Justorum; omniumque, qui fortiter rem gesserunt, varii Coetus*. At nihil hactenus, inquias, Sanctus Orator de Visione beatifica dixit, quam Ecclesia Catholica Fideles suos sperare jubet. Neque hoc ille omisit: pergit enim dicere: *Jamque id sane majus est omnibus, quod in media Frequentia* (sive Coetu) *versatur horum omnium Rex. Etenim ubi dixisset, ad innumerabilium Angelorum Frequentiam, subjecit: Et ad Judicem universorum Deum. Quis umquam vidit in Panegyrim prodeuntem Regem? Hic quidem nemo vidit. ILLIC autem QUI ADSUNT, PERPETUO VIDENT, quatenus ILLUM Videre licet, NON SOLUM PRAESENTEM, VERUM ETIAM SUAE GLORIAE SPLENDORE CONDECORANTEM UNIVERSUM COETUM*. De felicitate perpetua beatae illius Civitatis alia is addit, & narrationem hisce concludit: *Ad hanc Beatam Requiem transiit Beatus Philogonius*, Episcopus Antiochenus, nimirum circiter Annum Christi CCCXXI. ad Caelestem Patriam a Deo accitus. Cuinam ergo post tantam lucem speret in posterum Burnetus se persuasurum, tamdiu in sua somnia inclinasse eximium Ecclesiae Catholicae Doctorem Chrysostomum? Jam vidimus, jam tenemus ipsum cum Catholicis in quaestione ista concordem. Quare ad ea, quae restant, progrediamur.

CAP. XVII.

Frustra Sancti Augustini auctoritatem ad suae opinionis patrocinium Burnetus contorquet. Dissolutae objectiones ex ipso petitae. Compluribus ejus locis Romanae Ecclesiae doctrina de Beatitudine Sanctorum solidata atque illustrata.

S*ancti* quoque *Augustini* auctoritatem in medium profert Burnetus. Si illi fides pag. 71. Sanctus Doctor *communiter Piorum omnium Animas (saltem si Martyres excipias) extra Caelum, & extra Gloriam, in secretis receptaculis detinet usque ad Resurrectionem & Diem Judicii; ut ex his infra locis, si per otium consulas & conferas, manifesto patebit. Expos. in Psalm. XXXVI. vers.* 10. *ad illa verba: Adhuc pusillum &c. Enchirid. ad Laurent. Cap.* 118. *Genes. ad literam Lib. XII. Cap.* 35. *De Civitat. Dei Lib. XII. Cap.* 9. *Retractation. Lib. I. Cap.* 14. *Confession. Lib. IX. Cap.* 3. Ita Britannus Scriptor, se onere levans producendi verba Augustini. Producam ego; neque committam, ut in me Lector sinceritatem desideret, quam in Burneto optassem. Nam etsi fatear, Augustinum in praesenti quaestione jejunum interdum, circumspectumque non leviter fuisse, immo diu fluctuasse; nihil tamen ille posuit, quo sententia Catholicae Ecclesiae quicquam labefactetur; immo multa habet, unde eadem confirmetur. Sunt ejus verba Enarrat. in Psalm. XXXVI. Serm. I. v. 10. *Ergo longe sit Dies Judicii, quando erit retributio Injustorum & Justorum. Tuus certe dies ultimus longe abesse non potest.* In Enchiridii Cap. 118. ait: *Haec sunt tertia bona spei hominis: in quibus si pia perseverantia quisque proficiat, postrema pax restat, quae post hanc vitam in Requie Spiritus, deinde etiam in Resurrectione Carnis implebitur.* Poterat Burnetus addere, quae sanctus Doctor fuerat praefatus Cap. 109. ejusdem Enchiridii, videlicet: *Tempus autem, quod inter hominis mortem, & ultimam Resurrectionem interpositum est, Animas abditis receptaculis continet, sicut unaquaeque digna est vel Requie, vel Aerumna, pro eo quod sortita est in Carne, quum viveret.* Praeterea Lib. XII. Cap. 35. de Genesi ad literam scribit: *Quid opus est Spiritibus Corpora sua in Resurrectione recipere, si potest iis etiam sine Corporibus summa illa Beatitudo praeberi?* Tum. Lib. XII. Cap. 9. de Civitate Dei in haec verba loquitur: *Cujus pars, quae conjungenda immortalibus Angelis ex mortalibus hominibus congregatur, & nunc mortaliter peregrina-*

tur

tur in terra; vel in eis, qui morte obierunt, secretis Animarum receptaculis, sedibusque Requiescit. Quae ex Lib. I. Cap. 14. Retractationum Augustini deducenda monet Burnetus, omnium quoque oculis exhibeo. De supremae Beatitudinis loco agit ibi sanctus Episcopus. *Et Angeli quidem sancti*, ait, *quod ibi sint, nulla quaestio est: sed de sanctis hominibus, utrum ipsi saltem dicendi sint, jam in illa possessione consistere, merito quaeritur. Jam enim Corpore quidem corruptibili, quo Anima aggravatur, exuti sunt: sed adhuc exspectant etiam ipsi Redemtionem Corporis sui, & Caro eorum requiescit in spe; nondum in futura incorruptione clarescit.* Denique Lib. IX. Cap. 3. Confessionum, de Nebridio ad plures jam profecto cum Deo colloquens, haec habet: *Quem non multo post conversionem nostram Carne solvisti; & nunc ille vivit in Sinu Abraham. Quidquid illud est, quod illo significatur Sinu, ibi Nebridius meus vivit, dulcis amicus meus, tuus autem, Domine, adoptivus ex liberto filius.* Haec ex Augustino Burnetus. Poterat & alia id genus ex magni illius viri Libris excerpere. Sed quid demum ex iis confecisset, non video. Homini huic quidquid sublucet, gemma est: sed penitius intueri opus est, ne pro gemma crystallum quandoque sumatur. Itaque curae mihi erit, ut, quae revera fuerint Sancti Augustini placita in ejusmodi quaestione, palam fiant.

Et primo, si quicquam in ejus Libris occurrat, unde videatur Sanctus Episcopus ad Resurrectionem usque differre Justorum atque Injustorum Retributionem: velim, semper meminerit Lector, olim ipsum opinioni Millenarii Regni adhaesisse. Nos hac de re ille monuit candore sibi familiari Lib. XX. Cap. 7. de Civitate Dei, uti supra vidimus Cap. V. Quare nil mirum foret, si aliquid ei excidisset, opinioni huic conforme, quam postea ipsemet ejuravit atque impugnavit. Non recedat hoc, inquam, velim e Lectoris memoria. Secundo, Augustinus ea saltem principia statuit, unde per justa consectaria sequatur Catholicorum sententia. Videlicet ille, praeter solemne atque universale Judicium in fine Mundi a Filio Dei habendum, agnoscit etiam singularia illa & occulta Judicia, in singulorum morte ab ipso Christo habita, per quae aut Praemium, aut Poena Animarum hinc abeuntium decernitur. Hoc idem, uti supra Cap. VI. animadvertimus, tradidere pariter Hieronymus & Johannes Chrysostomus. En Augustini verba Lib. II. Cap. IV. de Anima & ejus origine. *Nam illud, quod Rectissime & valde salubriter Vincentius Victor credit, Judicari Animas, quum de Corporibus exierint, antequam veniant ad illud Judicium, quo eas oportet jam redditis Corporibus Judicari, atque in ipsa, in qua heic vixerunt, Carne torqueri sive gloriari: hoc itane tandem ipse nesciebas? Quis adversus Evangelium tanta obsti-*

obstinatione mentis obsurduit, ut in illo Paupere, qui post mortem ablatus est in Sinum Abrahae, & in illo Divite, cujus in Inferno cruciatus exponitur, ista non audiat, vel audita non credat? Fieri non posse Burnetus censet, ut quisquam puniatur, aut praemio donetur, nisi Judicium praecesserit: hoc autem ille sibi fingit tantummodo in consummatione Saeculi futurum. Burneti falsam opinionem, immo & temeritatem, jamdiu redarguit Augustinus, uti evidens in sacris Literis statuendo, *quum de Corporibus exeunt*, Animas a Deo judicari. Tertio, in ea sententia semper fuit magnus iste Theologorum dux, homines in peccatis ex luce hac decedentes, in Inferorum poenas & tormenta e vestigio detrudi. De Divite gloriante Lucae XII. 19. ob fortunarum copiam, cui Deus dixit: *Stulte, hac nocte animam tuam repetent a te*, loquitur sanctus Doctor Sermon. 178. Cap. 3. inquiens: *Tale in quemquam Dei verbum, Judicium est. Numquid enim Deus Stultis daturus est Regnum Caelorum? Quibus autem non est daturus Regnum Caelorum, quid eis restat, nisi poena Gehennarum? Conjicere hoc videmur. Aperte hoc Manifesteque videamus. Nam & ille Dives, qui induebatur purpura & bysso, mortuus est, & sepultus; & quum apud Inferos in Tormentis esset, levavit oculos suos* &c. Ita Lib. XX. Cap. I. de Civitate Dei: *Homines plerumque aperte, semper occulte, luunt pro suis factis divinitus Poenas sive in hac vita, sive post Mortem*. Rursus Lib. XII. Cap. 32. de Genesi ad Liter. scribit, Improborum Animas, quum de Corpore exeunt, ferri *ad Loca Poenalia, ad Infernales Poenas*. Idem repetit in Lib. de Vera Religione Cap. 52. & Enarrat. in Psalm. LVII. num. 17. & Quaestion. Evangelic. Lib. II. Quaest. 38. ut alia loca praeteream. Qui haec statuit, non solum admittit ante supremum Adventum Domini Judicium quoddam peculiare Animarum in morte hominum, sed etiam urgere nimium deinceps nequit Apostoli locum Secund. ad Corinth. V. 10. scribentis: *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria Corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum*. Non potest, inquam, urgere verba haec, quasi ad Resurrectionis, postremique Judicii diem Poena Injustorum sit differenda. Nam aut Pauli verba interpretari opus est de occulto tribunali Christi, sive de secreto in morte hominum illius Judicio, quemadmodum ea interpretatur idem Sanctus Augustinus Enarrat. in Psalm. XXXVI. Sermon. III. num. 13. aut si ad supremum Judicium pertinent, indicare dumtaxat possunt, coram omnibus tunc ***Revelandam*** fore damnationem & Poenas, in quas antea Injusti incurre-

currerant; ſive Poenas haſce non tunc inchoandas, ſed tantummodo augendas atque complendas; aut denique de unius *Corporis* poena aut gloria tunc inchoanda locum illum eſſe intelligendum. Quod ſi Peccatores, mox ut hinc emigrant, Poenas luunt,: neceſſe eſt, ſicuti jam oſtendi Cap. VI. ut viciſſim ad Praemia perveniant Juſtorum Animae, minime exſpectato Corporum ſuorum contubernio. Et quod *de Revelatione* dixi, non temere dixi. Sanctus Petrus in Epiſtol. I. Cap. I. 5. commemorat *Salutem, paratam Revelari in tempore noviſſimo*. Tum Cap. IV. 13. addit: *Gaudete, ut & in Revelatione Gloriae ejus gaudeatis exſultantes*. Profecto non in fine Mundi exordium capiet Gloria Chriſti Redemtoris; ſed quod antea erat, Revelabitur. Sunt & alia vocis hujus exempla in divinis Libris. Propterea de Martyribus Auguſtinus poſtquam Sermon. CCCVI. Pauli verba attulit Roman. VIII. 18. *Non enim condignae ſunt paſſiones ad futuram Gloriam, quae Revelabitur in nobis*, haec ſubnectit: *Sed donec Reveletur, abſcondita eſt. Et quoniam abſcondita eſt, ideo Viſi ſunt oculis inſipientium mori. Sed numquid, quia abſcondita eſt, etiam Deo abſcondita eſt, apud quem pretioſa eſt? Ideo pretioſa eſt in conſpectu Domini mors Sanctorum ejus*. Liceat heic addere, Sanctum quoque *Iſidorum Peluſiotam*, celebrem inter Graecos Patres, & iiſdem, quibus Auguſtinus, temporibus inter mortales verſatum, Lib. IV. Epiſtol. 63. animadvertiſſe, non fruſtra *Revelari* adhibitum fuiſſe ab Apoſtolo Roman. VIII. 18. quum ait: *Exiſtimo, quod non ſunt condignae paſſiones hujus temporis ad futuram Gloriam, quae Revelabitur in nobis*. En Iſidori verba: *Non ſine cauſſa vero dixit, quae Revelabitur; videlicet ut oſtenderet, Eſſe quidem eam Gloriam Nunc quoque, ſed Occultari, dum exſpectat victorum ac triumphatorum labores*. Quarto, uti vides, ineffabili Beatitudine Martyres donatos poſt mortem Auguſtinus ſemper cenſuit: quod etiam tot teſtimoniis ſupra congeſtis oſtendimus creditum ſemper fuiſſe in Eccleſia Dei. Proinde is Sermon. CCLXXX. ait: *Reſolutae his vinculis Animae Martyrum poſt labores periculoſi certaminis, Triumphis Angelicis exceptae atque refectae ſunt, ubi non eis dicitur: Implete, quod juſſi; ſed, Accipite, quod promiſi. Qua nunc jocunditate ſpiritaliter epulantur! Quam ſecuri in Domino, & quam ſublimi Honore gloriantur, quis terreno docere poſſit exemplo?* Ita Sermon. CCLXXIII. *Illi acceperunt pro temporali ſalute Aeternam Coronam, ſine fine Immortalitatem*. Tum Sermon. CCXCVIII. Paulum inducit cupientem *Diſſolvi & eſſe cum Chriſto*, tum addit: *Gra-*

Gratulabatur, quod ista vincula essent aliquando solvenda. Solvenda vincula carnalium membrorum, accipienda indumenta & ornamenta aeternarum virtutum. Securus ponebat Carnem, Coronam accepturus. Felix mutatio, sancta migratio. Quam beata Mansio! Fides eam videt, nondum oculus: quia nec oculus vidit, nec auris audivit &c. Tempus, inquit, resolutionis meae instat. Bonum certamen certavi &c. de cetero superest mihi Corona justitiae. Merito festinas, merito te immolandum esse laetaris: superest enim tibi Corona Justitiae. Paria quoque profert Sermone CCCXXXI. inquiens de Martyribus: *Quia Christum non negaverunt, transierunt de hoc Mundo ad Patrem. Quaesierunt Christum confitendo: tenuerunt moriendo. Magno itaque lucro perdiderunt animas suas, foenum perdentes, Coronam promerentes. Coronam, inquam, promerentes, & Vitam sine fine tenentes.*

Certum quoque putabatur in Ecclesia Dei, Martyrum beatas Animas ad videndum Deum conscendere. Neque id praetermisit Augustinus. Sunt ejus verba in Sermon. CCCIII. de Sancto Laurentio Martyre: *Clauduntur oculi in persequutionibus, sed patet Caelum. Mors infertur, sed Immortalitas sequitur. Occiso Mundus eripitur, sed restituto Paradisus exhibetur.* (quid heic Augustino sit *Paradisus*, animadverte). *Vita temporalis extinguitur, sed Aeterna reparatur. Quanta est dignitas, & quanta securitas exire hinc laetum, exire inter pressuras & angustias gloriosum; claudere in momento oculos, quibus Homines Videbantur & Mundus; aperire eos statim, ut Deus Videatur, etiam feliciter migrando. Quanta velocitas? Terris repente retraheris, ut Regnis Caelestibus reponaris?* Si post praefulgidum hunc locum de Martyrum Beatitate alia adtexerem e Sancti Augustini Libris excerpta (quod nullo labore praestare possem) chartam inutili merce onerare mihi viderer. Quid? quod & ipse Burnetus diffiteri ausus non est, quin Augustinus agnoverit conlatam statim a morte Beatitudinem fortissimis illis Christi Athletis, eorumque Animas in Regnum Caelorum illico convolasse. At hoc posito, quisquis argumentandi leges novit, videre ac fateri cogitur, non ita interpretanda esse quaedam Scripturarum loca, quasi ante supremum diem Domini, sive ante Judicium universale, nulla sit Justorum & Injustorum Retributio. Nunc etiam ipsis a Deo aut Praemium confertur, aut Poena inrogatur; sed nobis haec Retributio ignota atque occulta est. In consummatione Saeculi coram omnibus justum Dei Judicium, factum in morte hominum, *Revelabitur*, & solemni perpetuaque sententia a Christo con-

confirmabitur. Quod si de Martyribus hoc factum credis, de ceteris vero Justis dubitas: hanc etiam tibi dubitationem Augustinus evellet. Is enim cum aliis Sanctis, quos supra eduximus, plane concors, Martyrii dignitatem & meritum, quamquam inferioris gradus, in iis quoque agnovit, qui Deo fideliter famulantes Mundum vincunt, atque in pace Ecclesiae moriuntur. Vide illum Sermon. IV. *Semper*, inquit, *Coronaberis, & Martyr hinc exies, si omnes tentationes Diaboli superaveris*. Idem repetit in Sermon. CCLXXXVI. itidem in CCCXXVI. atque, ut alia loca omittam, hoc in primis ab eo depraedicatum habes in Sermon. CCCIV. alias 37. de Divers. *Christum*, ait, *sequuti sunt Martyres sancti, usque ad effusionem cruoris; sequuti sunt, sed non Soli. Non enim, postquam illi transierunt, pons incisus est; aut postquam ipsi biberunt, fons ipse siccatus est. Quae enim spes Fidelium bonorum, qui vel sub foedere conjugali jugum Matrimonii caste & concorditer ducunt; vel sub continentia Viduali domant carnis illecebras; vel etiam sanctitatis apicem celsius erigentes, & in nova Virginitate florentes, sequuntur Agnum, quocumque ierit? Quae istis, inquam, quae omnibus spes est, si non sequuntur Christum, nisi qui pro ipso sanguinem fundunt? Peritura est ergo filios suos, quos tanto foecundius, quanto securius, tempore pacis enixa est mater Ecclesia? Absit. Habet, habet, fratres, habet hortus ille Dominicus non solum Rosas Martyrum, sed & Lilia Virginum, & Conjugatorum Hederas, Violasque Viduarum* &c. Quod si das, Martyrum Animas in Caelestem Beatitudinem jam raptas, idque negas Confessorum, Virginum, & reliquorum Justorum Animabus, quamvis in hac vita aut post mortem purgatis (nam & Augustinus quoque purgationem Animarum in altera vita agnovit) dic, quaeso, quid obstet, quominus aeque ac Martyres isti recipiantur in Caelum. Si iis, qui Christum confitentur coram Hominibus, aeterna Vita ac Visio beatifica Dei promissa fuit: nonne Dominus, si non paris ponderis, certe ejusdem generis Gloriam & Beatitatem pollicitus fuit Pauperibus spiritu, Mitibus & Mundis corde? Fortassis instas, & ais: Victoribus iis, & tanta pro Deo perpessis, Corona statim confertur. Ceteris quoque dabitur, sed non tam cito. Exspectent interea in loco quietis, in Requie, in Somno, dum sonet ultima tuba: tunc & ipsi in Resurrectionem vitae, in immensam Gloriam transibunt. At ego tibi reponam, quae Augustinus disserebat Sermon. CCXCIV. Cap. 6. adversus Pelagianos, Vitam quidem aeternam parvulis non baptizatis perperam concedentes, Regnum vero Caelorum incongrua opinione negantes: *Quid offendit Justus, dic mihi, ut non intret in Regnum Caelorum, ut separetur a sorte Sanctorum, ut sit exsul a societate*

 Ange-

Angelorum? Videris enim tibi misericors, quia non ei aufers Vitam: damnas tamen, quem separas a Regno Caelorum. Damnas: non eum percutis, sed in exsilium mittis. Nam & qui exsulant, vivunt; si sani sunt, in doloribus corporis non sunt; non torquentur, non carceris tenebris affliguntur. Haec illis sola poena est, non esse in Patria. Si amatur Patria, magna Poena. Si autem non amatur, pejor est cordis Poena. Parvum malum est in hominis corde, qui Societatem non quaerit Sanctorum, qui non desiderat Regnum Caelorum? Si non desiderat, poena est de perversitate: si autem desiderat, poena est de fraudata caritate. Sed si, quod vis, parva sit poena: & ipsa parva magna est, si nulla culpa est. Heic defende justitiam Dei. Quare vel parva poena infligitur innocenti, aut in quo nullus amplius invenitur reatus? Quam vellem, haec consideraffet Burnetus, antequam Catholicae Ecclesiae sententiam impugnandam sibi sumsisset; antequam in exsilium tam diuturnum, tamque incerti temporis, detrusisset Sanctos, & Justos, quotquot ab exordio Mundi ad nostra usque tempora Religio sancta peperit. Sed quod ille infelicis gloriolae cupiditate seductus contemsit, alii Christi Fideles diligentius considerent, neque a Novatore fucum sibi fieri patiantur.

Repetamus nunc, quae ex ipso Augustino nobis objecit idem Burnetus. Si is in Enarration. in Psalm. XXXVI. *diem Judicii* commemorat, *quando erit Retributio Injustorum & Justorum*, haec ideo sanctus Doctor, non secus ac alii Sancti Patres, dicit, quia tunc Justis & Injustis plene retribuetur: & tunc solum integro homini Praemium aut Poena solemni Judicio Christi Domini decernetur. Interim tamen Animae aut plectuntur in Inferis, aut gaudent cum Christo in Caelis. In eadem ipsa Enarratione Sermon. II. Divitis Evangelici Animam Augustinus statuit in *Gehennae ignibus*. Tum tribulatis animos addit, quia *brevis est labor, brevis temporalis tribulatio tua: qua finita venies ad Felicitatem infinitam. Pauci dies sunt tota vita hominis: quo labore transacto, veniet Regnum Aeternum, veniet sine fine Felicitas.* Immo & eodem in loco, ubi *diem Judicii* nobis in mentem revocat, ait Animas Justorum post depositam Corporis sarcinam transire statim in *Requiem* & *Sinum Abrabae:* de quo infra sermo nobis futurus est. Interim habe, in eodem Opere fateri Augustinum, praesentem Sanctorum jam vita functorum Beatitudinem in Caelesti Hierusalem. Nam Enarration. in Psalm. CXIX. ad ea verba: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est*, haec scribit: *Incolatus peregrinatio est. Incola dicitur, qui habitat in terra aliena, non in Civitate sua. Fratres mei, quum peregrinatur homo, inter meliores vivit, quam in Patria sua forte viveret. Sed non sic est, quando de illa Hierusalem Caelesti peregrinamur &c. Non sic est Patria ILLA*

HIE-

HIERUSALEM, UBI OMNES BONI. Quicumque inde peregrinatur; inter Malos est; nec recedere a Malis potest, nisi quum redierit ad Societatem Angelorum, ut ibi sit, unde peregrinatur. IBI OMNES JUSTI ET SANCTI, qui FRUUNTUR VERBO DEI sine lectione, sine literis. Quod enim nobis per paginas scriptum est, PER FACIEM DEI ILLIC CERNUNT. Quum in Cap. 118. Enchiridii memoratur Augustino *postrema Pax, quae post hanc vitam in Requie Spiritus, deinde in Resurrectione etiam Carnis implebitur*, nescio quid exsculpere inde possit Burnetus. Immo illic sub nomine *Pacis*, satis sanctus Doctor Beatitatem Animarum designat, eoque magis, quum *Requiem Spiritus* ait; hac enim voce idem significare consueverunt veteres, & Augustinus in primis. Tractatu XXVI. in Johann. num. 16 ad illa verba: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet Vitam Aeternam*, haec adnotat: *Et ego resuscitabo eum in novissimo die. Ut habeat interim secundum SPIRITUM VITAM AETERNAM IN REQUIE, QUAE SANCTORUM SPIRITUS SUSCIPIT. Quod autem ad CORPUS, NEC ejus VITA AETERNA FRAUDETUR, sed IN RESURRECTIONE novissimo Die.* Quid significet *Vita Aeterna*, norunt omnes in sacris Literis periti. Qui ergo dicit heic *Pacem*, & *Requiem in Resurrectione Carnis impleri*, nihil aliud dicit, nisi Beatitudinem, jam in Anima inchoatam, compleri deinde ac perfici, resumta & tunc primum beatificata Carne. Dixerat etiam Augustinus ibidem Cap. 109. *Animas abditis receptaculis contineri, sicut unaquaeque digna est vel Requie, vel Aerumna.* De *Receptaculis* infra agemus. Interim vides, Animas hinc emigrantes, vel *in Requiem* deferri, vel *in Aerumnam*, hoc est ad loca Beatorum, vel ad poenas Inferorum. Eadem repetit Augustinus Lib. XII. Cap. 9. de Civitat. Dei, quum ait, *Justos, qui mortem obierunt, secretis Animarum Receptaculis Sedibusque Requiescere. Requiescere*, quum de Justis ex hac vita profectis sermo est, nihil aliud esse, nisi Beatitatem Justorum, non semel supra ostendimus. Hoc in Caelo futurum est, non in exsilio. *IBI erit SANCTIFICATIO NOSTRA* plena, *UBI CUM DEO sine fine REQUIESCEMUS*, inquit idem Augustinus Sermon. 251. Cap. 7.

Ad haec e Libro Primo Cap. 14. Retractation. Burnetus, ut supra vidimus, quaedam sancti Doctoris verba in suae opinionis patrocinium adferebat. Liceat mihi integrum locum illum producere, ut quae sit Augustini mens, Lector quisque mecum diligentius exploret. Scripserat in Lib. de Utilitate credendi, Cap. 3. *Duae sunt enim personae in Religione laudabiles. Una eorum, qui jam invenerunt, quos etiam Beatissimos*

simos judicari necesse est. Alia eorum, qui studiosissime & rectissime inquirunt. Primi ergo sunt in Possessione. Alteri in Via, qua tamen certissime pervenitur. Veritus sanctus vir, ne quis putet, *Beatissimum* quemquam a se dici in hac vita, haec adnotat: *In his verbis meis, si illi, QUI JAM INVENERUNT, quos IN ipsa POSSESSIONE esse jam diximus, sic accipiantur BEATISSIMI, ut non IN hac VITA, sed in EA, QUAM SPERAMUS, ET AD QUAM per Fidei viam TENDIMUS, sint: non habet iste sensus errorem. IPSI enim judicandi sunt quod quaerendum est Invenisse, qui JAM IBI SUNT, quo nos quaerendo & credendo, idest viam Fidei tenendo, cupimus pervenire.* Jam nos tenemus, Augustino teste, negari non posse Beatissimum Vitae statum iis, qui post hanc Vitam eo pervenerunt, quo nos adhuc per Fidem tendimus. Scribit deinde, tantum Felicitatis nemini mortalium dari in hac vita: *Neque enim, quod ait Apostolus, Videmus nunc per speculum in aenigmate; & Nunc scio ex parte: non cernitur mente. Cernitur plane, sed Beatissimos nondum facit. Illud autem BEATISSIMOS FACIT, quod ait: TUNC autem FACIE AD FACIEM. Qui hoc invenerunt, ipsi dicendi sunt IN BEATITUDINIS POSSESSIONE consistere, ad quam ducit via Fidei, & quo credendo cupimus pervenire.* Hactenus haec adversus Burnetum militant. Quae subsequuntur, e praelaudato Lib. I. Cap. 14. Retractationum depromta, ille pro se adsumit: *Sed quinam*, addit Augustinus, *sint illi Beatissimi, qui jam sunt in ea Possessione, quo ducit haec vita, magna quaestio est. Et Angeli quidem sancti quod ibi sint, nulla quaestio est. Sed de Sanctis Hominibus jam defunctis, utrum ipsi saltem dicendi sint in illa Possessione consistere, merito quaeritur. Jam enim Corpore quidem corruptibili, quo Anima aggravatur, exuti sunt; sed adhuc exspectant etiam ipsi Redemtionem Corporis sui, & Caro eorum requiescit in spe: nondum enim in futura incorruptione clarescit. Sed utrum ad contemplandam cordis oculis Veritatem, sicut dictum est, Facie ad Faciem, nihil ex hoc minus habeant, non hic est locus disputandi.* Quid hinc nobis deducendum sit, Burnetus tacuit. Numquid enim per haec improbari ab Augustino Catholicae Ecclesiae sententiam? Neutiquam sane; nam etsi minime in hoc loco affirmat, Sanctos *in Possessione* esse *Beatitudinis* illius, qua procul dubio fruuntur *Angeli*, non negat tamen, quin ibi sint, aut esse possint. Ipsemet contra, tam saepe Martyres in beata illa sede positos dixit, ut si secus sentiret heic, sibimet ipsi palam contradiceret. Sed quid velit hisce verbis Augustinus, aperiam ego. Alterum ejusdem sancti Doctoris locum laudavit Bur-

Burnetus, veluti suae opinioni perutilem, videlicet e Lib. XII. Cap. 35. de Genes. ad literam, ubi petit, *quid opus sit Spiritibus Defunctorum Corpora sua in Resurrectione recipere, si potest eis etiam sine Corporibus summa illa Beatitudo praeberi?* Haec, & non plura, Burnetus inde excerpsit, reliqua Lectorum oculis subducenda ratus, ne suae caussae officerent. Sed quando is in tanti momenti rebus sinceritate caret, non verum quaerere, sed Lectorem fallere velle omnino videtur. En integrum Augustini locum. Praedixerat ille, non immerito appellari posse *Paradisum* sedem, ubi sunt *Animae Beatorum*, hoc est Regnum Caeleste, in quo Animae beantur. Tum subdit: *Sed si quem movet, quid opus sit Spiritibus Defunctorum Corpora sua in Resurrectione recipere, si potest eis etiam sine Corporibus summa illa Beatitudo praeberi, difficilior quidem questio est, quam ut perfecte possit hoc sermone finiri. Sed tamen MINIME DUBITANDUM est, raptam HOMINIS a Carnis sensibus MENTEM, ET POST MORTEM ipsa Carne deposita, transcensis etiam similitudinibus corporalium, NON SIC VIDERE POSSE INCOMMUTABILEM SUBSTANTIAM (Dei) UT sancti ANGELI VIDENT, sive alia latentiore caussa, sive ideo quia inest ei naturalis quidam appetitus Corpus administrandi: quo appetitu retardatur quodammodo, ne tota intentione pergat in illud summum Caelum, quamdiu non subest Corpus, cujus administratione appetitus ille conquiescat.* Libros de Genesi complevit Augustinus eodem ferme tempore, quo Retractationes scripsit; ac proinde tum heic, tum ibi eamdem quaestionem proposuit, atque heic pro suo modulo diremit. Scilicet is concedit, Justorum Animas, non exspectata Resurrectione Corporis, Caelesti Beatitudine donari: verum non eam plenam absolutamque arbitratur, qualis demum erit, quum pristinam societatem cum Carne recipiet. Neque Visionem Dei Justorum Animabus negat; sed & istam ait nondum perfectam esse posse, neque parem illi, qua nunc Angeli fruuntur, sed tum futuram, *quum Anima hoc Corpus, jam non animale, sed per futuram commutationem spiritale, receperit, Angelis coaequata, Perfectum habebit naturae suae modum, obediens & imperans, vivificata & vivificans, tam ineffabili facilitate, ut sit ei Gloriae, quod sarcinae fuit.* Itaque non solum nihil ex hoc loco laeditur, sed inde roboratur Catholicae Ecclesiae dogma, quae lubens agnoscit, augendam Animae Beatitatem in Caelis, quum glorificata etiam Caro in illius consortium redibit. Augustinus vero in aliis bene multis locis sensit, in ipsa Resurrectione & glorificatione Carnis situm esse apicem Beatitudinis, reservatae mortalibus in Caelis.

Inquit

Inquit praeterea Burnetus, ab Augustino in Lib. IX. Cap. 3. Confessionum, statui Animam Nebridii amici sui ad plures profecti *in Sinu Abraham*. En *abdita* quoque & *secreta Animarum Receptacula*, quae supra ab eo commemorata vidimus. Diu tamen est, perspectum a nobis fuisse, Burnetum nudis insistere vocibus. Ut autem dignoscat, quid haec vocabula significent, nulla ei cura inest. At Lector in Augustini Libris minime hospes, nullo negotio intelliget, per *Sinum* quoque *Abrabae* (quo nomine *Receptacula* illa designantur) locum Beatitudinis in Caelis ab ipso indicari. Nam quamvis interdum sanctus Doctor *Caelum*, *Paradisum*, & *Sinum Abrabae* diversa loca censuisse videatur, attamen a nullo ex iis caelestem Beatitudinem & Visionem beatificam Dei exclusit. Nuper ille Lib. XII. Cap. 35. de Genes. ad Liter. fatebatur, Animas Justorum nunc intueri *incommutabilem substantiam Dei*, utique in Caelo: sed non perfecte; tum vero perfectam evasuram esse Visionem, quum una cum Carne glorificata Spiritus *perget in illum summum Caelum*. Ergo Beatarum Animarum Mansiones omnes in Caelis sunt, sed non omnes in Caelo summo. Apud Deum, atque in Domo Patris illae beatam vitam degunt; sed tum in culmine Beatitatis erunt, quum Resurrectio continget. Animum adverte ad eum ipsum Confessionum locum. Hoc idem evidenter ibi Augustinus tradit, dum ait; *Quidquid illud est, quod illo significatur Sinu, ibi Nebridius meus vivit. Nam quis alius tali Animae locus? Ibi vivit, unde me multa interrogabat homuncionem inexpertum. Jam non ponit aurem ad os meum; sed SPIRITALE OS AD FONTEM TUUM, & bibit quantum potest Sapientiam pro aviditate sua, SINE FINE FELIX. Nec sic eum arbitror inebriari ex ea, ut obliviscatur mei, quum tu, DOMINE, QUEM POTAT ILLE, nostri sis memor*. Quid sit, *inebriari* in altera Vita, habes Augustinum ipsum explicantem Enarrat. in Psalm. XXXV. num. 14. ad vers. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuae*, quum scilicet *Facie ad Faciem* Deus a Sanctis conspicitur. Ergo Nebridius quidem *in Sinu Abrabae*, sed *sine fine Felix*, hoc est infinite Beatus, quia ad *Fontem vitae* inebriatur, & *Facie ad Faciem* Deum intuetur. Non ergo excusandae Burneti artes, qui loco illo Confessionum utitur ad substruendam sui aedificii molem; sed reliqua celat, unde molem ipsam, aeream plane, dejici manifeste conspicimus. Neque heic tantum Sanctus Augustinus suam mentem aperuit. In Opusculo, sive Sermon. de Disciplin. Christian. Tom. VI. edition. Benedictin. inquit: *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum*

ejus.

ejus. Quidquid ergo est, quod exhorres in morte, omnino non exhorreas, si eos imitaris. Id age, ut Bonam Vitam habeas; & quaecumque occasio fuerit, ut exeas de hoc Corpore, EXIS AD REQUIEM, EXIS AD BEATITUDINEM, QUAE NON HABET timorem, nec FINEM. En rursus quid sit *Requies*, videlicet *Beatitudo*, eaque sine *Fine*. Pergit Augustinus, idem confirmare exemplo Inopis illius, *quem contigit mori, & efferri ab Angelis in Sinum Abrahae*, ac propterea *in Beatitudinem* illam, *quae non habet Finem*: Ad ista pertinet, quod idem Beatus Doctor praeterea habet Enarration. IV. in Psalm. XXX. num. 8. ubi ait: *Abscondes eos in abscondito Vultus tui. Qualis est Locus iste? Non dixit: Abscondes eos in Caelo tuo. Non dixit: Abscondes eos in Paradiso. Non dixit: Abscondes eos in Sinu Abrahae. Multis enim nominibus Loca futura Sanctorum in Scripturis sanctis posita sunt. Vilescat totum, quidquid praeter Deum est. Qui nos tuetur in loco Vitae hujus, IPSE POST ISTAM VITAM SIT LOCUS NOSTER. ERGO ERIMUS IN VULTU DEI ABSCONDITI.* Sive ergo locum Caelorum appelles *Caelum*, sive *Paradisum*, sive *Sinum Abrahae*, Justi ibi erunt *in vultu Dei absconditi*. Et quando? *Post istam Vitam*; non vero, uti Burnetus excogitavit, post extremum Judicium. Infra quoque eadem haurias ab Augustino scribente: *Proteges eos in Tabernaculo tuo. Quod est Tabernaculum? Ecclesia hujus temporis. Tabernaculum enim ideo dicitur, quia adhuc in hac Terra peregrinatur. Tabernaculum enim habitaculum est militum in expeditione positorum. Pugna in expeditione peregrinus, ut salvus factus in Tabernaculo, GLORIOSUS RECIPIARIS IN DOMO. Erit enim IN CAELO DOMUS TUA AETERNA, si modo bene in hoc Tabernaculo vixeris.* Viden', ubi Tabernaculum sit, habitaculum peregrinantium? *In hac Terra*. E Tabernaculo secundum Augustinum pergitur ad *Domum*, & quidem *Aeternam*; non vero in alterum Tabernaculum extra hanc Terram, quale foret deserta illa habitatio, in quam Britannus Scriptor Justorum Animas detrudit. Atque heic praeterire nolo, Sanctum Hilarium praecessisse Augustino in ejusmodi sententia. Explicans ille Psalmum XIV. *Domine, quis habitabit in Tabernaculo tuo, aut quis requiescet in Monte sancto tuo*: statuit, *Tabernaculum esse Ecclesiam*, in qua *prior est habitatio*. *Christum* vero esse *Montem*, in quo *posterior est Requies*. *Primus gradus ad Caelestia ascendentibus, habitare in hoc Tabernaculo. Ex eo in Montem ascensus.* Ad hunc mysticum Montem, subdit ille, *post habitationem Ecclesiae scanditur; in illo IN DOMINI SUBLIMITATE REQUIESCITUR; in illo*

cum

cum Angelorum choris, quum & nos simus Dei Civitas, sociabimur. Aliud ergo neque Hilarius, neque Augustinus domicilium Justorum perfectorum post mortem agnoscunt, nisi *Caeleste*, ubi *cum Angelorum choris in Domini sublimitate Requiescitur*.

Praeterea Sanctus Augustinus, an inter *Paradisum*, & *Sinum Abrahae* discrimen intercederet, decernere minime ausus est. *Utrum Sinus ille Abrahae* (sunt ejus verba in Epist. CLXXVII. olim 57. ad Dardanum) *ubi Dives impius, quum in tormentis esset Inferni, Requiescentem Pauperem vidit, vel Paradisi censendus vocabulo, vel ad Inferos pertinere existimandus sit, non facile dixerim. In Pauperis morte, vel Requie non sunt Inferi nominati: sed, Contigit (inquit) mori Inopem illum, & auferri per Angelos in Sinum Abrahae. Deinde ardenti Diviti dicit Abraham: Inter nos & vos chaos magnum firmatum est, tamquam inter Inferos, Sedesque Beatorum. Non enim facile, alicubi Scripturarum, Inferorum nomen positum invenitur in bono*. Tum addit, veri perquam simile esse, Paradisum, & Abrahae Sinum sub duobus nominibus idem significare; nam *generale Paradisi nomen est, ubi Feliciter Vivitur*. Propterea Enarrat. in Psalm. XXXVI. Sermon. II. num. 7. *Paradisum* sine haesitatione appellat locum, in quem ab Angelis ulcerosi Pauperis Anima devecta fuit. Ubinam vero *Paradisus*? Si Burnetum audimus, extra Caelos, extra Regnum Caelorum, ignotis in locis, fortasse sub terra. Bene tamen cecidit, quod jamdiu errorem hunc insectatus est Augustinus Lib. II. Cap. 10. de Anima & ejus origine. Infantibus sine sacro lavacro morientibus pollicitus fuerat Vincentius Victor *Paradisum, non tamen ut Caeleste inducantur in Regnum, praecipue quia multas Mansiones apud Patrem suum Dominus profitetur*. Ad ista quid respondeat Augustinus, accipe. *Cernis hominem*, inquit, *Paradisum, atque Mansiones, quae sunt apud Patrem, a Regno separare Caelorum, ut etiam non baptizatis abundent Loca Sempiternae Felicitatis. Nec videt, quum ista dicit, ita se nolle baptizati cujuspiam parvuli Mansionem a Caelorum Regno separare, ut ipsam Dei Patris Domum, vel aliquas partes ejus, inde separare non timeat. Neque enim Dominus Jesus in universitate creaturae, vel in qualibet universitatis parte, sed in Domo Patris mei, dixit, Mansiones multae sunt. Quomodo ergo erit in Dei Patris Domo non baptizatus, quum Deum patrem habere non possit nisi renatus?* En ubi statuat Augustinus *Paradisum*: *in Regno Caelorum*. Ibi multae *Mansiones*: & quidem *in Domo Patris mei*, inquit Dominus; & quidem loca unaquaeque ineffabilis Beatitatis,

titatis, quamquam diversi gradus, diversae claritatis, pro diversitate meritorum, quia singulae mansiones *in Domo Patris*. Proinde sanctus idem Doctor infra Lib. III. Cap. XI. ad ipsum Vincentium Victorem scribens, ait: *Noli credere, nec dicere, nec docere: aliquas Mansiones esse extra Regnum Dei, quas esse Dominus dixit in Domo Patris sui; si vis esse Catholicus. Neque nunc opus est, quaerere, atque disserere, utrum Regnum Dei, Regnumque Caelorum, cum aliqua differentia sit intelligendum, an res una sit duobus appellata nominibus. Mansiones autem aliquas constitutas in Domo Dei separare a Regno Dei, quam sit a veritate devium, puto, quod jam intelligas*. Infra Cap. XIII. *Errorem* rursus appellat, quo Vincentius Victor *a Regno Dei Paradisum separare audet*. Porro alibi, hoc est Lib. II. Quaestion. Evangelicar. Quaest. 37. sanctus idem Augustinus magnifice de *Sinu Abrahae* loquitur in haec verba: *Sinus Abrahae, Requies Pauperum beatorum, quorum est Regnum Caelorum, in quo Post hanc Vitam recipiuntur*. Immo is infra sub Lazari nomine significari posse Dominum ipsum putat, haec inter alia scribens: *Jam Sinus Abrahae intelligitur Secretum Patris, quo post passionem resurgens assumtus est Dominus*. Reliqua ibi vide, ut demum percipias, quum Augustinus de *Receptaculis*, de *Sinu Abrahae*, de *Mansionibus* loquitur, semper de locis sempiternae Beatitudinis loqui, & quidem in Caelo positis, atque in Domo Patris: quod etiam rursus inculcavit Tractat. LXVII. in Johannis Evangelium.

Et quamquam magnus Hipponensis Antistes non semel sensisse videatur, *Regnum Dei*, aut *Caelorum*, non idem esse cum *Paradiso*, atque in eo tantum Regno, quum Resurrectio advenerit, sperandam esse numeris omnibus absolutam Beatitatem, perfectamque Dei Visionem: ne puta, visum fuisse ipsi Paradisum ac Sinum Abrahae expertem Beatitudinis, Visionisque & Praesentiae Dei. Id supra ostendimus. Id rursus confirmatum eo. In eo ipso Libro XII. Genes. ad liter. quem nobis Burnetus frustra opposuit, auctor est Augustinus Cap. 32. Animam, quum de Corpore exit, non ad Corporalia, sed Incorporalia Loca ferri, sive *Poenalia*, sive *Quietis atque Gaudiorum*. *Neque enim*, ait subsequenti Cap. 33. *Abraham, vel ille Pauper in Sinu ejus, hoc est, in secreto Quietis ejus, in doloribus erat, inter quorum Requiem, & illa Inferni Tormenta legimus magnum chaos firmatum; sed nec apud Inferos esse dicti sunt*. Tum Cap. 34. postquam dixit, *Paradisum* dici posse *Tertium Caelum*, quo raptus fuit Apostolus, addidit: *Quanto magis ergo POST HANC VITAM etiam SINUS ILLE ABRAHAE PARADISUS DICI POTEST, ubi jam nulla tentatio, ubi tanta Requies*

post omnes dolores vitae hujus? Neque enim & LUX IBI non est propria quaedam, & sui generis, & profecto MAGNA &c. Haec etiam infra adtexit: *Quapropter Animae illius Latronis, cui dixit: Hodie mecum eris in Paradiso, non utique Inferos praestitit, ubi Poenae sunt peccatorum: sed aut illam REQUIEM SINUS ABRAHAE; non enim alicubi non est Christus, quum ipse sit Sapientia Dei, adtingens ubique; aut illum PARADISUM, sive IN TERTIO CAELO, seu ubicumque alibi est, quo post Tertium Caelum est raptus Apostolus; si tamen non aliquid unum est diversis nominibus appellatum, UBI SUNT ANIMAE BEATORUM.* Si vero nomine Tertii Caeli summum illud Caelum intelligimus, ubi Anima *ipsam Dei substantiam, Verbumque Deum ineffabiliter valeat videre & audire: non incongruenter arbitramur, & illuc esse Apostolum raptum, & ibi fortassis esse Paradisum omnibus meliorem, & si dici oportet, Paradisum Paradisorum.* Ita nempe in divinis Libris occurrit etiam *Caelum Caeli, & Caeli Caelorum.* Haec Augustinus, qui concordi sententia Tractat. XCI. in Johann. Evangel. de Domino Paradisum promittente Latroni ait: *Secundum id, quod homo erat, Anima ejus ipso die futura erat in Inferno, Caro in Sepulcro. Secundum autem id, quod Deus erat, utique & in Paradiso erat. Et ideo LATRONIS ANIMA, a pristinis facinoribus absoluta, & illius munere jam BEATA, quamvis ubique sicut ille esse non poterat; tamen etiam ipso die cum illo IN PARADISO ESSE POTERAT, unde ille, qui ubique semper est, non recesserat. Propterea nimirum non ei satis fuit dicere: Volo, ut, ubi ego sum, & illi sint; sed addidit Mecum.* Nihil profecto intelligit, qui non intelligit, Augustinum firmissime credidisse, beatum illum Latronem adductum fuisse in locum inaestimabilis Beatitudinis, in quo speciali modo Divinitas praesens, simulque visibilis esset. Quid enim novi, aut singularis Beatitatis pollicitus illi fuisset unigenitus Dei Filius, si non alia *in Paradiso* foret praesentia Divinitatis, quam quae ubique *in universitate creaturae est*, nullis mortalium oculis spectabilis? Idem quoque factum de Stephano Protomartyre scribit Augustinus Sermon. CCCXIX. alias 51. de Diverf. ubi illum dicentem inducit: *Domine Jesu, accipe Spiritum meum. Fecisti me victorem, recipe in triumphum. Dic Spiritui meo. Intra in gaudium Domini tui. Hoc est enim: Accipe Spiritum meum. Sed Spiritum illius quo accepit Jesus? In quam Mansionem, in quod Caelum Caeli? quis comprehendit? quis explicat? Vis audire compendio? Audi ipsum Christum: Pater, volo, ut ubi ego sum, & illi sint mecum. Esse, ubi est Christus, quae potest comprehendere cogitatio?*

tatio? Cujus ad hoc explicandum sufficit sermo? Atque heic obiter animadverte, non aliter in his duobus locis Augustinum interpretari, quam ego supra Cap. III. fuerim interpretatus, verba Domini in Evangelio Johann. XVII. 24. Rursus autem, quid sit *esse cum Christo* in altera vita, edisseruit Theologorum coryphaeus Augustinus Enarrat. in Psalm. XLVIII. Sermon. I. num. 10. ubi de Evangelico Epulone in ignem, & Mendico in Sinum Abrahae devecto ait: *Sic desideravit ille guttam de digito, quomodo ille micas de mensa Divitis. Sed illius labor finitus est, & illius vita finita est. Labor hujus in aeternum. Vita illius in aeternum. Non heic habemus vitam, qui forte heic laboramus in terra: & non sic erimus postea. ERIT enim VITA NOSTRA CHRISTUS IN AETERNUM.*

Sed numquid unus ille Evangelicus Pauper, numquid Martyres tantum ad beatam in Caelis vitam deducuntur? Nunc sciscitari juvat ab ipso Augustino. Is Sermon. XIV. olim 110. de Tempor. pauperem superbientem, atque haec dicentem nobis exhibet: *Nostrum genus est, cui debetur Regnum Caelorum; non illi generi, qui induuntur purpura & bysso, & epulantur. Talis enim erat ille, ante cujus januam jacebat pauper ulcerosus* &c. Tum eloquentissimus Antistes tumorem istius castigat, non negando, quin ferantur in Caelum pauperes, sed pauperes spiritu, quales etiam possunt esse divites. *Quid inflaris*, ait, *& non imitaris? Ego, inquit, pauper levor in Sinum Abrahae. Si superbis contra eos, qui habent pecuniam, & negas eos ad Regnum Caelorum pertinere; quum in eis inveniatur humilitas, quae in te non invenitur: non times, ne tibi, quum mortuus fueris, dicat Abraham: Recede a me, quia blasphemasti me?* Et heic habes nullum discrimen statui inter *Sinum Abrahae*, & *Regnum Caelorum*; pariterque Augustini tempore communem fuisse sententiam, non differri ad consummationem Saeculi Beatitudinem, praeeunte Lazari exemplo. Eos quoque infantes, qui post susceptum Baptismum e vivis abeunt, beatifica Dei Visione donari, scribit Augustinus Lib. I. Cap. XIX. de Peccator. merit. quum ait: *Verumtamen si percepto Baptismo de hac vita emigraverit, soluto reatu, cui originaliter erat obnoxius, perficietur in illo Lumine Veritatis, quod incommutabiliter manens in aeternum, JUSTIFICATOS PRAESENTIA CREATORIS ILLUMINAT.* Locum supra nobis objecit Burnetus ex Libris Augustini de Civitate Dei petitum, ubi *secreta Animarum Receptacula* memorantur. Sed quam inaniter nudis ille vocibus in suae opinionis praesi-

dium utatur, hactenus palam factum est. Ex non obscuris, sed clarissimis sancti illius viri, ex Opere ipso depromtis, poterat Britannus Scriptor ediscere, quae fuerit Augustini sententia de Justorum Animabus corporeo nexu solutis. Sub nomine *Mille Annorum* scribit ille Lib. XX. Cap. 9. de Civitat. Dei, significari a Johanne Apostolo in Apocalypsi tempus Ecclesiae ad finem usque Mundi. Tum inquit, *piorum Animas mortuorum* non separari *ab Ecclesia, quae etiam nunc est Regnum Christi*. Addit infra: *Quamvis ergo cum suis Corporibus nondum, jam tamen eorum ANIMAE REGNANT CUM CHRISTO, dum isti Mille Anni decurrunt. Unde in hoc eodem Libro Apocal.* XIV. 13. *& alibi legitur: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amodo & jam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis; nam opera illorum sequuntur illos. Regnat itaque cum Christo nunc primum Ecclesia in vivis & mortuis. Propterea enim, sicut dicit Apostolus Roman.* XIV. 9. *mortuus est Christus, ut & vivorum & mortuorum dominetur.* At quoniam Johannes dixerat de Martyribus: *Regnaverunt cum Jesu mille Annis*: Augustinus scribit, non de iis tantum haec enuntiari, verum & de reliquis in Domino morientibus. *Ideo*, inquit, *tantummodo Martyrum Animas commemoravit, quia ipsi praecipue Regnant mortui, qui usque ad mortem pro veritate certaverunt. Sed a parte totum, etiam ceteros mortuos intelligimus pertinentes ad Ecclesiam, quod est Regnum Christi.* Atque haec satis jam esse possunt, ut Lectori dubitatio omnis eripiatur, an cum Ecclesiae Catholicae doctrina concors abierit immortalis ille Ecclesiae Doctor. Pauca tamen adhuc adjicere mihi liceat. Sub finem Enarration. in Psalm. XXXVIII. interpretatur Augustinus verba illa Davidis: *Remitte mihi, priusquam abeam*; atque inter cetera ait: *Respexit ergo BEATAM illam REGIONEM, BEATAM PATRIAM, BEATAM DOMUM, UBI PARTICIPES SUNT SANCTI VITAE SEMPITERNAE ATQUE incommutabilis VERITATIS: & timuit extra ire, ubi non est esse; ibi desiderans esse, ubi est Summum esse.* En quo in loco nunc sint, & quanta Beatitudine Sancti fruantur. Ac propterea intelligis, quid sibi velit idem Augustinus, quum patrem, cui mors unum e filiis surripuit, hortatur, ut eleemosynas pro illo eroget, Sermon. X. alias 96. de Tempor. num. 20. ubi ita differit: *Mortuus est, sed praecessit ad Deum; pars ipsius pauperibus debetur: illi debetur, ad quem perrexit. Qua fronte venturus es ad filium tuum, qui praecessit, cui praecedenti non mittis partem suam in Caelum? An non potest mitti in Caelum?* In eodem

argu-

argumento iterum versatur Augustinus Sermon. LXXXVI. olim XLIII. de Divers. Cap. X. *Christianum*, inquit, *filium amisisti. Non ergo amisisti, sed praemisisti. Mittatur ergo illi, quo praecessit ille: ad rem suam venire non potest. Res ejus ad eum ire potest. Vide cum quo sit. Si in Palatio militaret filius tuus, & amicus Imperatoris fieret, & diceret tibi: Vende ibi partem meam, & mitte mihi; numquid invenires quid responderes? Modo cum Imperatore omnium Imperatorum, & cum Rege omnium Regum, & cum Domino omnium Dominorum Est Filius tuus: mitte illi* &c. Haec doctrina Augustini est, non qualem phantasia Burneti sibi finxit, non qualem is propinare nobis cupiebat, sed qualis etiamnum ab Ecclesia Catholica custoditur. Quod si quando videatur Augustinus ad Resurrectionem referre destinata Justis a Deo praemia: statuendum est, aut illi haec excidisse, quum Millenarii Regni opinione tenebatur, quam postea ejuravit; aut nihil aliud ipsum indicasse, nisi culmen Beatitudinis illius, qua Anima cum Corpore tunc in Regno Dei donabitur. Absolutissimam hanc Felicitatem in consummatione Saeculi Sanctis promissam, cui tamen praecessit Animae Justae Beatitudo, & Improborum poena in Inferorum igne, nos quoque agnoscimus. Agnovit & Augustinus, cujus sunt verba Tractat. XLIX. in Johann. Evangelium: *Habent ergo Omnes Animae, ut ex hac occasione instruam Caritatem vestram, HABENT OMNES ANIMAE, QUUM DE SAECULO EXIERINT, diversas receptiones suas. Habent GAUDIUM BONAE; MALAE TORMENTA.* Quale sit hoc *Gaudium*, qualia *Tormenta*, nos hactenus abunde perspeximus. *SED QUUM FACTA FUERIT RESURRECTIO, & BONORUM GAUDIUM AMPLIUS ERIT, & MALORUM TORMENTA GRAVIORA: quando CUM CORPORE torquebuntur.* Atque ex his tamdem intelligis, quid ille significet, quum Enarr. in Psalm. 149. ait: *Quaere, qualis sit qui moritur, quo post mortem iturus est, non unde de vita exiturus.* Non inquit, *post supremum Judicium*, sed *post mortem*. Possem & plura alia ex Augustini Libris excerpta exhibere; sed haec satis superque.

CAP.

CAP. XVIII.

Neque Gelasius Cyzicenus, neque Theodoretus Catholico Dogmati adversantur, immo adstipulantur. Quid sit Consummatio *&* Consummari *in sacris Literis, quum de Animabus separatis a Corpore agitur. Explosum fragmentum Graeci Scriptoris, quem Cajum, aut Hippolytum nonnulli suspicantur. Andreae, & Arethae Caesariensium Episcoporum, atque Oecumenii sententia a Catholica minime discors. Theophylactus cum ipsa plane concors. Quid senserit Euthymius Zigabenus. Graeculi quidam, & Armenii a Majorum dogmate declinantes.*

BUrnetum pag. 50. jactantem vidimus, neque dubitantem, quin *Patres Graeci generatim a partibus suis in hac caussa steterint*. Hactenus hominem injurium veritati deprehendimus. Quae is subinde adtexit de Graecorum recentiorum Libris mutuatus, quanta possumus brevitate expendamus. *Gelasii Cyziceni* Historiam de Concilio Nicaeno Lib. I. Cap. 23. laudat, quod ibi Macarius Episcopus Hierosolymitanus dixerit, Philosopho exponens incarnationem Verbi, Christum descendisse εἰς Ἅδην, *in Haden*, sive *in Infernum, ut similis nobis fieret per omnia*: quae verba non Gelasii, sed Burneti sunt. Gelasius quidem haec habet, ab eodem Burneto producta: *Descendebamus nos post mortem ad Inferos. Suscepit Christus & hoc, descenditque sponte ad eos: non tamen detentus, sicut & nos, sed descendit tantum. Non enim erat subjectus morti, sed mortis dominus. Quumque solus descendisset, cum multis rediit*. Atqui ne forcipe quidem adhibita aliquid pro se hinc exsculpet Burnetus. Id tantum Gelasius in conficta illa concertatione Macarii cum Philosopho tradidit, scilicet Prophetas & Justos ante Christum mortuos fuisse: *& eorum nemo*, subdit Gelasius, *se ipsum a potestate mortis redimere potuit*. Venit *Salvator omnium*, atque nos redemit. Nos ante Christi adventum post mortem descendebamus ad Inferos, ibique erant Prophetarum & Justorum Animae. *Ad eos descendit* Christus; *quumque solus descendisset, cum multis rediit*. Itaque non solum nihil habet Gelasius contra Catholicorum sententiam; sed etiam eidem suffragium praebet, innuens, Patrum antiquorum Animas per adventum Christi ab Inferis liberatas, atque una cum eo deinde in Cae-

in Caelum afcendiffe: quae veterum valde communis fententia fuit. *Theodoretum* quoque in aciem trahit Burnetus in Commentar. ad Cap. XI. 40. Epiftol. ad Hebr. ubi exponens Apoftoli verba, fcilicet: *Hi omnes teftimonio Fidei probati, non acceperunt repromiffionem, ut non fine nobis confummarentur*, in haec verba loquitur: *Eorum ergo fuerunt tot & tanta certamina: fed ii tamen Coronas nondum acceperunt. Exfpectat enim univerforum Deus aliorum certamina, ut foluto ftadio, omnes, qui victoriam fuerint affequuti, fimul victores renuntiet, & remuneretur*. Non diffimilia ad hunc locum tradiderat fanctus Johannes Chryfoftomus, quem exfcripfiffe, ut in aliis folet, heic etiam videtur Theodoretus. Attamen fupra meridiano Sole clarius vidimus, a Chryfoftomo ftatui, multifque in locis confirmari fanctarum Animarum Beatitatem in Caelis, antequam Corpora in Refurrectione recipiant. Quid ergo fibi vult Theodoretus? quid Chryfoftomus? Non aliud, quam quod Apoftolus. Is profecto in aliis locis, quae fupra adduximus, Beatitatem Animarum, quae poft mortem cum *Chrifto* funt, five *praefentes funt ad Dominum*, fatis expreffit. Sed nondum *Confummatio*, nondum plena & perfecta *Corona* advenit. Hanc in fine Mundi tum nos, tum Jufti ante nos vita functi, exfpectamus, & largiente Deo confequemur. Videlicet tunc Caro recepta glorificabitur: tunc totus Homo Coronabitur. Atque ad hunc ipfum fenfum nos ducit vis ipfius vocabuli *Confummatio*. Neque enim aliud eft Graecum verbum Τελειῶ, five *Confummo*, nifi manum alicui rei poftremam dare, ut nos vulgo dicimus; hoc eft perficere, five ad perfectionem adducere, quod jam bene inchoatum fuerat. Eruditi tamen Interpretes abundant, quibus videtur dici ab Apoftolo refervata hujufmodi Τελείωσις, five *Confummatio*, non poftremo Judicio, fed novi Teftamenti temporibus; nam ante Chriftum nemo ad Caeleftem Gloriam admittebatur. Neque fuis fundamentis caret eorum interpretatio. Chryfoftomus vero, Theodoretus, ac alii ipfam referunt ad omnium hominum Refurrectionem: quo tempore jam inchoata & percepta in Caelis Beatitudo cum Carne refumta perficietur. Hanc autem effe Chryfoftomi, aliorumque mentem, fexcentis poffem locis evincere. Nam ex antiquis Patribus nemo ferme eft, qui non agnoverit, faltem Martyres *Coronam* in Caelis a Deo confequi, mox ut e Saeculo emigrant. Saepe id profeffus fuit Chryfoftomus: profeffus eft & Theodoretus. Libro VIII. de curand. affect. Graecor. haec ejus verba funt: *Si Caelum fedes illorum eft, qui*

qui Pie vixerunt : hunc profecto finem sui cursus & Martyres jam Consequuti Sunt. His enim magis pium esse nihil potest. Infra addit: *Ideoque majori forte merito perfruuntur Martyres, qui nunc a cunctis late mortalibus honores amplissimos ferunt, & Aeternis sunt insigniti Coronis.* Agnoscit ergo Theodoretus occultas illas *Coronas*, quibus Deus Animas Sanctorum post Corporis mortem donat in Caelis. Propterea *Spiritus consummati* memorantur ab Apostolo in Caelesti Hierusalem. Sed nondum consummatus ibi totus Justus, quia plenior Corona e Resurrectione exspectanda est. Alibi eadem innuit Theodoretus, videlicet Lib. III. Cap. XV. Ecclesiastic. Histor. ubi gloriosum finem describit Juventini & Maximi Martyrum sub Juliano Apostata, haec inquiens de impio Augusto: *Gravibus illos, atque acerbis tormentis excruciatos, hac vita privavit; immo, ut verius dicam, infelicitate illius temporis liberavit, eisque Victoriae Coronas procuravit.* Ita Cap. XVI. subsequenti, Valentinianum postea Imperatorem, quod Juliani impia sacrificia fuerit aversatus, *Utrumque Regnum consequutum fuisse* asserit, Terrenum videlicet atque Caeleste. Vitam quoque Sancti Theodosii Antiocheni Abbatis describit Theodoretus in Philotheo Cap. X. atque hunc ait morientem *migrasse ad Choros Angelorum*. In eodem etiam Libro Cap. VIII. ipsum audi de Sancto Aphraate Anachoreta loquentem: *Ea*, inquit, *nunc quoque benedictione fruar, utpote qui credam eum vivere, & una cum Angelis choros ducere, & majori, quam olim, apud Deum uti fiducia. Nunc enim, deposito onere perturbationum animi, ut athleta Victoria potitus, fiducia & libera loquendi facultate utitur Apud Agonothetam.* Qui heic *Agonotheta* dicitur, sive certaminum moderator, & victorum Munerator, Christus Dominus est, cujus praesentia nunc fruitur, & a quo praemia victoriae sanctus ille Anachoreta recepit, ideoque *una cum Angelis* in Caelo tripudiat atque laetatur. Vide infra Cap. XXV. hujusce Disquisitionis meae, pari phrasi usum Nicephorum Gregoram in Vita Sancti Codrati Martyris. Denique Theodoretus in praelaudato Cap. VIII. ita in rem nostram loquitur: *Ac generosae quidem TRIUMPHANTIUM ANIMAE CAELUM OBAMBULANT, & incorporeorum SPIRITUUM CHORIS INTERSUNT &c. Urbes & pagi horum APUD universorum DEUM utentes interventu, divina per ipsos munera consequuntur.* I nunc, & si potes, Theodoretum in somnia Burneti consentientem tibi persuade. Si jam Martyres *acceperunt repromissionem*, eorumque Animas, *Aeternis insignitas Coronis*, Caelestis Beatitudo accecepit: ergo Apostoli locum

cum

cum interpretari opus est *de repromissione Resurrectionis*, quam Sancti nondum acceperunt, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι, hoc est, *ut non sine nobis consummarentur*.

Commemoratur etiam Burneto pag. 56. vetus fragmentum Graeci Auctoris (sive ille sit *Cajus*, sive alter perantiquus Christianus) ab Hoeschelio primum editum in Notis ad Bibliothecam Photii Codice XLVIII. Ibi Ἅδης *Hades*, *subterraneus Locus* appellatur, in quem tum Justorum, tum Injustorum Animae deducuntur, diversa tamen domicilia sortientes. Amoenum videlicet Justis conceditur, *Sinus Abrahae* ab aliis appellatus. Improbis inferius habitaculum, terroribus plenum, adsignatur. Eo in loco usque ad Resurrectionem continentur omnium Animae. Ita in eo fragmento. Apud Hoeschelium *Josepho* Hebraeo, a Dodvvello autem per conjecturam *Cajo* Presbytero Romano tribuitur, quemadmodum suspicatus quoque fuerat Photius de altero pari Opusculo. Denique Stephanus le Moyne, & Johannes Albertus Fabricius in editione Operum Sancti Hippolyti Episcopi & Martyris, fragmenti hujus Auctorem opinati sunt eumdem *Sanctum Hippolytum*. Sed quicumque is Auctor fuerit, apud amantes veri Theologos nullius ponderis futura est illius auctoritas, non ea solum de caussa, quod nihil certi habeamus, Cajus-ne, an Hippolytus, an quisquam alius, haec literis consignarit; sed etiam, quod Visionarium & fabulosum Scriptorem heic habeamus, utpote qui Receptacula illa Animarum, earumque varia officia tam graphicis coloribus nobis pingit, perinde quasi ea loca suis ipse oculis lustrasset. Nemo hujusmodi Scriptorum institutioni se tradat. Quod pares fabulae in Opusculo *de Antichristo* occurrant, propterea non facile Eruditi Hippolyto Martyri illud tribuendum putant. Eoque minus hoc illi tribuendum est, quod Evangelio adversetur, Divitem Epulonem Igni jam traditum asserenti, quum in hoc Opusculo expertes adhuc flammarum Injusti dicantur. At nos immortalitatem Animae accipimus quidem, & certa fide tenemus: Poenas quoque Improborum in Inferis jam inchoatas credimus; Justorumque Praemia amplectimur, sed *sub terra* negamus. Certiorem nempe habemus Apostolicum sermonem, quo hac in re fides nostra innititur; nam Justi *cum Christo sunt*; & Sancti, dum heic degunt, cupiunt *peregrinari*, idest separari *a Corpore, & praesentes esse ad Dominum*. Ad evidentiam vero supra ostendimus, communem fuisse sententiam, vel primis Ecclesiae Saeculis, Martyrum Animas in Caelum, atque ad Deum, ex hac vita emigrare. Neque ab ea Sanctum Hippolytum deviasse par est credere: quod nunc, nisi tot

ejus Libri periissent, facile, ut reor, dignoſceremus. Praeter haec vidimus, *Sinum Abrahae* non *Locum* esse, quum vocabulo illo designetur consortium cum Abraham patre credentium; & siquidem pro Loco accipere velis, ineffabilis certe Beatitudinis Locum esse dicendum, quem non *sub terra*, sive *in Inferis* quaeras, sed rectius in Caelis; & quem nemo tenebricosum carcerem, ut Pseudo-Hippolytus ille somniavit, sed admirabili luce recreatum credat. Atque heic animadvertas velim (quod supra praetermisi) *Sinum Abrahae* ab eximio Doctore Ecclesiae Chrysostomo reputatum fuisse Regnum ipsum Caelorum. Homilia nempe XXVII. in Cap. VIII. Matth. interpretatur sanctus ille Antistes Domini verba: *Dico autem vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Jacob in Regno Caelorum*; atque ita loquitur: *CAELESTE REGNUM non suo nomine, sed SINUM ABRAHAE appellavit*. Et infra: *Adeo Patriarchas & Abraham admiratur ac laudat, ut SINUS EORUM ultimum BONORUM OMNIUM FINEM arbitretur ac praedicet*. Sed ubinam mentio Sinus Abrahae in verbis Domini? Subintelligitur: idem quippe sonat *cum Abraham*, atque *in Sinu Abrahae*. Caussam rei minus peritis exponam. Sacris in Literis sub tropica imagine opipari Convivii describitur Aeterna Beatitudo in Caelis. Dominus Jesus Luc. XXII. 29. *Et ego*, ajebat, *dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus, Regnum; ut edatis & bibatis super mensam meam in Regno meo*. Et in Apocalypſ. XIX. 9. *Beati, qui ad Coenam nuptiarum Agni vocati sunt*. Idem quoque significat *Recumbere cum Abraham:* nam convivae *Accumbere* & *Recumbere* ad mensam dicebantur. Honoratior locus principi convivii deferebatur. Qui propius illi assidebat, sive in lecto ad mensam jacebat, hic *in Sinu* illius *Recumbere* phrasi apud veteres nota dicebatur. Ita Johannes Apostolus *supra pectus Domini in Coena Recubuit*: quod idem est, ac si dicas, *in Sinu Domini recubuit*. Quae de hujusmodi more apud veteres, etiam Ethnicos, adnotarunt Eruditi non pauci, & praesertim Grotius, Hammondus, Varenius, & Clericus, omitto. Quare quum dicitur Lazarus *in Sinum Abrahae* ab Angelis deportatus, nihil aliud ea phrasi significari credendum est, nisi ad Convivium Caeleste illum fuisse devectum, in quo apud Abraham statio non mediocris honoris decreta illi fuit. Itaque non *sub terra* Sinus *Abrahae* locandus, sed *in Regno Caelorum*, ibi nempe, ubi ipsa veritas Christus pronuntiavit, Ethnicos etiam ad Fidem conversos accubituros esse *cum Abraham*. Propterea ante Chrysostomum Caesariensis

fariensis Episcopus Eusebius *Sinum Abrabae* in nuper laudato Matth. Cap. VIII. 11. invenit, eoque nomine Beatorum Felicitatem in Caelis indicari ait. En ejus verba Lib. XIII. Cap. 10. Praeparation. Evangelic. ubi Apostoli auctoritate utitur: *Si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvitur, aedificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, Aeternam IN CAELIS*. Et *peregrinantes* (sive migrantes) *a Corpore, versamur* (sive habitamus, aut habitatum imus) *cum Domino*. *Uti etiam in eum sperantibus promissum est, qui* (ΕΙΣ ΚΟΛΠΟΥΣ) *IN SINIBUS ABRAHAE, ISAACI, & JACOBI REQUIESCENT, atque in ceterorum Prophetarum, Justorumque consortio, qui inter Hebraeos Deo cari fuerunt, IN BEATA VITA longum aevum degent*. Ecce ubi nobis quaerendus, nobis sperandus est *Abrabae Sinus*, non autem in Pseudo-Hippolyti somniis.

Suo quoque agmini Burnetus pag. 56. adjungit *Andream* & *Aretham Caesarienses Archiepiscopos*, qui Commentarios in Apocalypsin scripsere, non semel typis traditos. Arethas autem, qui Andreae Praedecessoris sui totum ferme Opus expilavit, haec scribit: *Hades est regio nobis inconspicua, sive nos latens, & notitiam fugiens, quae Animas nostras hinc emigrantes excipit*. Is deinde ad Cap. VI. ejusdem Apocalypseos de Animabus sub Altari clamantibus ait: *Propter haec Mundi consummationem expetere Sancti videntur, quoniam exspectare atque moram ferre jubentur usque ad fratrum suorum mortem, ne ante illos, juxta divinum Apostolum consummentur. Candidae autem Stolae virtutum splendorem, qui illustris in illis exsistit, insinuant. Quo circumfusi, etiamsi promissiones nondum adepti sint, eorum tamen bonorum spe, quae spirituali oculo jam contemplantur, ab omni interim materia crassa liberati, merito laetantur, in Sinu Abrabae pacate requiescentes. Multorum enim Sanctorum sententia est, unumquemque virtutis cultorem, Locum factis suis dignum post hanc vitam sortiri, ex quo de gloria sibi preaparata certam conjecturam facere valeat.* Non absimilia legas in Andreae Commentariis. Nescio, an magnum aliquid se attulisse putarit Burnetus, quum Scriptores hosce Graecos pro se laudavit. Illos Coccius, & alii quidam floruisse Saeculo post Christum natum Sexto sunt arbitrati. Caveus, Dupinius, & alii, homines incertae aetatis censuerunt. Et merito sane. Quod etiam subodorari possumus ex Cap. LII. Arethae, ubi *Babylonem magnam* appellat, non Romam veterem, sed novam, *Constantinopolim* videlicet, *in qua olim colebatur justitia. Nunc autem in ea homicidae habitant, ex mutua conventione, dum cives Laici Ecclesiasticis aequari contendunt, & ne aequales quidem fieri contenti sunt* &c. Haec hominem produnt, qui inclinante

Graecorum imperio scribebat. Atqui pluribus conjecturis Oudinus adductus censet, Andream Saeculo Nono, & Photii temporibus vixisse. Sed quo revera tempore inter mortales versatus fuerit Arethas, diligentia atque eruditio Cl. V. D. Bernardi de Montfaucon Benedictini e Congregatione Sancti Mauri, nos edocebit; qui Lib. IV. pag. 275. Paleograph. Graecae, Codicem Graecum venerandae antiquitatis commemorat, in Regis Christianissimi Bibliotheca adservatum, & *scriptum manu Baanis Notarii Arethae Archiepiscopi Caesareae Capadociae*, *Anno Mundi* 6422. idest *Anno Christi DCCCCXIV*. Iis igitur temporibus vixit & scripsit Arethas Caesariensis, ac proinde non Saeculo Sexto, sed Decimo, sed post Schisma Photianum. Porro aevo illo quidam e Graecis coeperunt ceteris suae Sectae erroribus hunc etiam adjicere, contendentes nimirum contra majorum suorum, immo contra Catholicae Ecclesiae sententiam, Justorum Animas non recipere repromissionem, sive mercedem laborum, nisi in consummatione Saeculi. Quid hoc quaeso ad nos? Non a Graeculis quibusdam recentioris aevi, sed ab antiquis & insignibus Ecclesiae Patribus, atque a vetusta Traditione petenda nobis est de statu Animarum doctrina. Ceterum nihil moror, an Arethas *Haden* appellarit *Regionem nobis ignotam*, *atque inconspicuam*, nam & supra vidimus, idem fuisse traditum a Tertulliano, Lactantio, & aliis, supra quorum tamen opinionem praevaluisse semper ostendimus Ecclesiae Catholicae sententiam. Accedit, quod ille hoc nomine non Carcerem, non Locum quemdam designavit sub terra situm, sed quidem *vitae statum incorporeum & invisibilem Animarum*, uti nonnulli alii inter veteres censuerunt. Neque dicere ausus est, in eo desiderari praesentiam Christi Domini, qua Sanctos post mortem frui Apostolus significavit. Quae vero Andreas & Arethas scripsere ad Cap. VI. de exspectata a Sanctis *Consummatione* Saeculi, ut & ipsi cum fratribus *consummentur* secundum Apostoli verba: jam non semel monuimus, referenda esse ad Corporis Resurrectionem, consummatamque Gloriam, quam Justi post supremum Judicium Carne quoque adipiscentur. Neque aliter ii sensisse videntur, nisi discordes ipsos a se ipsis velimus. Nam ad Andream quod attinet, is Cap. X. ait: *Thronum in Caelo positum vidi. Per hanc autem sedem, Christi in Sanctis Requies designatur: siquidem in illis veluti in throno quodam insidet*. Et infra: *Per haec ostenditur, Thronum Dei nihil fere aliud esse, quam Regnum Dei*,

Dei, *jocundamque in eisdem Sanctis Requiem. Cernit autem in Regno illo Seraphin* &c. Tum Cap. LX. *Martyribus*, ait, *judicandi potestas data est, per quam Daemones, ut nostris oculis videmus, judicare non desinunt, usque ad praesentis Saeculi consummationem Glorificati cum Christo*. Sub finem quoque Libri dilucidius ait in Apocalypsi demonstrari, *quomodo Martyres cum Christo Regnent, Beatitudinemque etiam ante Antichristi adventum obtineant*. Ergo *Repromissio*, exspectanda dumtaxat in fine Mundi, Gloriam tantummodo redivivae Carnis indicat, aut additamentum & complementum Beatitatis, quo tunc Justi, Anima & Corpore simul conjunctis, donabuntur. Tradit etiam Caesariensis ille Andreas Cap. XLII. *Beatos* esse non omnes, sed illos dumtaxat, *qui in Domino moriuntur*, & Deo placuerunt. *Talium namque ex Corpore exitus veram a laboribus Requiem adfert. Quod autem ex operibus nascitur, illud immarcescibilium Coronarum, gloriosorumque Praemiorum caussa exsistit*. At, inquies, Scriptor hic Cap. XVII. de Sanctis sub Altari quiescentibus, in haec verba loquitur: *Interim usque ad fratrum suorum mortem, ne ante illos juxta Apostolum consummentur, moram istam patienter ferre jubentur. Splendore tamen circumfusi, etiamsi promissorum bonorum hereditatem necdum adepti sunt*. Ita sane. Verum, quae subsequuntur, animadverte. *Eorum itaque*, ait, *bonorum spe, quae spiritali oculo nunc contemplantur, ab omni interea crassitudine exuti, merito Laetetur, necnon in Abrahae Sinu pacate Requiescere feruntur*. Quid vero sit Sinus Abrahae Scriptori huic, is nobis edicat. Describit ille Cap. LVI. mysticas Agni nuptias, hoc est Beatorum vitam ac delicias in Caelis; atque inter cetera inquit: *Quum varia & magna futuri Saeculi sint Bona, quae omnem mentem & cogitationem multis partibus superant, illorum usus & participatio variis multisque nominibus exprimitur. Quandoquidem praeter incomparabilem Gloriae, Splendorisque magnitudinem, Beatorum merces aliquando Regni Caelestis nomine designatur. Nonnumquam vero, quod Bonorum omnium copia, quae numquam deficiunt, affluat, & esculentorum spiritalium omnium apparatu abundet, Paradisus vocatur. Quandoque autem Sinus Abrahae appellatur, ea fortassis de caussa, quod vita defuncti ibi sortiantur Requiem. Interdum denique Thalami & Nuptiarum vocabulo insinuantur &c*. Verbis-ne meis indiget Lector, ut intelligat post haec, quid in superiori loco Andreas significet, quum ait, Sanctos nunc *in Abrahae Sinu pacate Requiescere?* Rursus vero, nisi ipsum velis

velis foedissime sibimet ipsi contradicentem, fateri cogeris, nihil adversari praesenti Justarum Animarum Beatitati, quod ab ipso dicitur, scilicet nondum Sanctos *Repromissionem*, seu *Hereditatem* accepisse. Et praecipue postquam ipse in Praefatione dixit, Anagogicum Scripturarum sensum convenire *in homines vitali hac luce perfunctos, in quibus Carnis sensu motuque perfecte subjugato, solus Spiritus Regnum obtinet.*

Quod vero pertinet *ad Aretham*, vix alia illi mens fuisse potuerit, quum is Andreae Commentarios in suum paene transfuderit. Et profecto Cap. X. ad Apocalypseos verba; *Et abjicientes Coronas suas*, IV. 10. haec ille adnotat: *Coronas misisse ante thronum, victoriam prae se fert, quemadmodum & nunc videre est in iis, qui vincunt certamina. Est porro insigne Regni Corona. Quid igitur aliud isti, Coronas suas ante Thronum mittendo, indicant, quam quod certum ac verum Regnum, & contra omnes obtentam victoriam, Deo super omnia referunt? dicentes: Tibi, Domine, ab omnibus gloria debetur* &c. Qui haec scribit, num sustinere in posterum poterit, Animas Sanctorum nunc in *Hade* (si locum hunc extra Caelum statuas) concludi, ibique Gloriam exspectaturas, usquedum tamdem adveniat in gloria Judex vivorum atque mortuorum? Non est mihi Graecus hujus Scriptoris textus, ut diligentius expendam, quae is addit ad verba, nuper a Burneto producta. Certe in versione, alioqui parum concinna, Maximi Florentini Monachi, edita Tom. IX. Bibliothecae Patrum, ista subsequuntur: *Non oportet eos, qui libere & cum splendore fiducialiter Christum confessi sunt, lugere. Ob quam etiam confessionem e corruptibili hoc Mundo exire viriliter sustinuerunt, quique Nunc ad Vitam Incorruptibilem & Jocundam appulerunt, perinde ac satietate hujus accepta, evulsionem ex satietate acceperint.* Tenebrosa sunt postrema haec, uti & subsequentia, quae propterea praetergredior, aliisque in Graeco textu expendenda relinquo. Ad haec Arethas Cap. XXII. ad illa verba: *Et stetit super Altare*, inquit: *Altare hoc Christus est, in quo omnis administratoria* (idest Angelorum) *Sanctaque* (nempe Sanctorum) *consistit Synodus, ac Martyrum victimae offeruntur.* Atque hinc disce, quid sit apud Aretham, *sub Altari*. Et revera *Altaris* nomine designatum Dominum, non pauci alii tradiderunt. Tradidit etiam Andreas Caesariensis, de quo nuper egimus. Tum Cap. XXXIX ad verba: *Hi sunt, qui sequuntur Agnum*, Martyres laudat praelaudatus Arethas, inquiens: *qui proprii sanguinis effusione, hac ratione, ut ab*

ipso

ipso possideantur, assequuti sunt. Enimvero quemadmodum Gloriae Mansiones variae sunt, ita & Supplicii. Propterea etiam dictum est, unumquemque propriam accipere Mercedem secundum laborem suum. Lucidiora sunt, quae idem Scriptor sub finem Cap. XLII. disserit ad illa verba: *Amodo jam dicit Spiritus. In hunc modum,* ait, *constructio est facienda. Spiritus dicit: Scribe, amodo, perinde ac certantes inungens, pollicitatione videlicet, quod cessatura sint ea, quae illis laboriosa sunt; ipsi vero Bona illa Ineffabilia assequuturi sint. Simul atque enim e medio sublati fuerint labores, Operum Retributio inducetur.* Ergo statim post mortem agnovit Arethas *Retributionem*, hoc est Praemium & Gloriam Justorum. Gemina idem Scriptor tradidisse videtur Cap. LV. ubi ait: *Quod vero post Lamentationem conversio facta sit ad Laetitiam, nequaquam eorum, qui in Mundo sunt, Canticum est; sed Caelestium (utpote deleto jam loco, ubi eis decertare contigerat) qui in typo victoriae Corona redimiti fuerant, sive Prophetae, sive Apostoli, sive Sancti, seu Pontifices, & si quis alius superest eorum Coetus, qui Deo placuerint, Gaudii numquam expungendi deinceps participes facti sint, indefessa & tranquilla Apud eum digni habiti Vita, qui numquam non juste judicare novit, hoc est, laborum Rependere Praemia.* Praeterea Cap. LXI. de Sanctis loquitur Dei amicis, qui *ex quo neque capti sunt, neque per impudentiam, neque per opera mala insigniti, merito cum Christo & vixerunt, & Regnarunt, idque usque ad consummationem.* Quei ergo contra nos proferatur Scriptor iste, non assequor. Demum accipe quid Archiepiscopus idem Caesariensis (si tamen idem est) in Oratione, a Surio edita ad diem XV. Novembris, dixerit de Sanctis Martyribus Samona, ac sociis. *Conjuncti sunt cum Angelis. Transierunt ad Agonothetam* (idest certaminis Arbitrum) *Christum, sudore adhuc sanguineque ob exhaustos in stadio labores, certaminaque madentes. Porrigit eis dexteram egregius Munerarius, suosque Athletas in Aeternis Tabernaculis collocat. Sed quae sunt haec? Nempe ubi, quod suum est, unicuique Praemium pro merito Tribuitur. Et cujusmodi hoc, scire fortasse desideras? Ejusmodi nimirum, cui simile nullum tam ante Legem, quam in Lege quis possit ostendere &c. Talis beatis viris cursus fuit; tantus labor; hujusmodi in terris periculum; hujusmodi Praemia celeberrimorum horum laborum.* Si idem est Arethas iste cum eo, qui Apocalypsin interpretatus est, ipsum fatentem habemus, Martyrum Animas ad beatificum Christi Domini adspectum deductas, Praemio donatas, positasque jam in aeter-

nis

nis Tabernaculis. Quod si alter est, Presbyter tamen ejusdem Caesariensis Ecclesiae, aetate junior, nihilo secius inde discimus, quae sententia vigeret in Ecclesia illa de Beatitate Sanctorum.

Ad *Oecumenium* quod attinet, is Graecus Auctor, & quidem incertae aut inferioris aetatis fuit. Quod & ipse Apostolos *irremuneratos nostram exspectantes ministrationem* dixerit, Apostoli locum ad Hebr. XI. 39. prae oculis habens, Burnetus illius auctoritate utitur. Sed supra non semel ostendimus (semperque repetendum est) *Consummationis* vocabulo designari Resurrectionem Carnis, & absolutam perfectamque Beatitudinem, quam quilibet Justus exspectat, quum tamen interim Sanctorum Animae in Caelis Beatae requiescant. Et sane Oecumenius ipse in Cap. IX. ad Hebr. agnoscit *in Paradiso*, atque in Caelestibus deliciis jam partam piorum Spiritibus Beatitatem, quum veteres Patres a Christo in Caelum devectos affirmat. *Theophylactus* quoque accedat, qui, uti Burnetus post tot alios animadvertit, eumdem Pauli locum exponens, scripsit, *nondum Sanctos assequutos esse Caelestium Bonorum promissiones*. Norunt Eruditi, floruisse & scripsisse Theophylactum Achridiae Archiepiscopum circiter Ann. Christi MLXX. atque adeo posterioris aetatis Auctorem esse, & in Graecorum Schismate enutritum: quare si ejus auctoritati multum deferre nollemus, nefas minime foret. Quamquam & ipse nihil aliud tradidit, nisi quod nuper innuimus de Carnis Resurrectione, & perfecta plenaque Sanctorum Gloria ad postremi Judicii diem reservata, quo Corpora Animabus sociabuntur. Nam quae ibi Theophylactus adnotat, e Chrysostomo pro more depromsit, a quo jam vidimus apertissime tradi Animarum Beatitatem, etiamsi nondum advenerit Corporum Resurrectio. *Non dixit* (verba Theophylacti sunt) *ut non Coronarentur, sed ut non Consummarentur. Proinde tunc Perfecti videbuntur. Praeterea jam Nunc arrhabonem & pignus Honoris babent. Unde enim eis potestas esset, ut succurrere queant invocantibus se? unde ipsis, quod fiduciam intercedendi habent?* Propterea idem Theophylactus Enarrat. in Cap. VIII. ad Roman. illam appellat *Perfectam Gloriam, quae est in incorruptibilitate Corporis*. Laudatur etiam Burneto alter ejusdem Scriptoris locus ad Cap. XXIII. Luc. ubi Christus Latroni Paradisum pollicetur. En Theophylacti verba: *Latro igitur Paradisum assequutus est, non autem Regnum Caelorum; assequetur autem, quando & ceteri omnes, quos Paulus enumeravit. Interea Paradisum habet impraesentiarum, spiritalis quietis Regnum*. Sed justa caussa succensendi Burneto est,

qui

qui in hoc etiam loco suis Lectoribus illudit, dum Theophylacti mentem, & quae pluris facienda erant apud illum, perverso consilio praetermittit. Haec enim ex aliorum tantummodo opinione Scriptor ille retulit; sed quaenam postea sententia sibi probetur, deinde aperit, inquiens: *Haec quidem multi saepe numero dixerunt. Dicendum autem est, IDEM ESSE REGNUM CAELORUM ET PARADISUM. Nihil probibet ergo, & Dominum vera dicere & Paulum. Nam Latro quidem est in Paridiso, boc est in Regno, & non solus ipse, sed etiam Omnes, quos enumerat Paulus. Alioquin non frueretur perfecta Bonorum participatione. Nam sicut condemnati, in Regnis non sunt, sed in custodiis clausi tenentur in deputatis poenis; honorabiles vero & in Regna ingrediuntur, & nunc in eis versantur: deinde quum venerit tempus distributionis Regalium donorum, illa assequuntur; ita & Sancti, tametsi nondum Perfecte Bonis fruantur, jam tamen in locis lucidis & fragrantibus, & Regiis denique Tabernaculis, etiamsi distributionem Regiorum Bonorum nondum Perfecte assequantur. Ita & Latro in Paradiso fuit, etiamsi nondum Perfecte acceperit, ut ne absque nobis Perfectus*, sive *Consummatus sit. Et boc opinor Verissimum omnium. Paulus autem Promissionem dicendo, Integram Felicitatem posuit. At illam nondum Integram acceperunt; & sunt in Regno ac Paradiso.* En lucidissime expressam Catholicae Ecclesiae sententiam. En ut hic locus superiorem Arethae, Oecumenii, atque ipsius Theophylacti locum explicat. Quare laudet qui potest Burnetum haec dissimulantem, ac satis prodentem, quanti apud se esset Veritatis amor. Praeterea Theophylactus Enarrat. in Cap. V. Secundae ad Corinthios, locum Apostoli: *Audentes autem & scientes, quoniam, dum sumus in Corpore, peregrinamur a Domino* &c. eadem ratione interpretatur, qua & nos supra faciendum ostendimus; idest: *Valde desideramus exuere Corpus hoc, atque esse cum Domino. Non dixit, desideramus Immortalitatem adsequi; verum, quod praestantius est, cum Domino esse. Id enim plus est, quam Immortalitas.* Ita Enarrat. in Cap. I. ad Philippens. exponens Pauli locum; *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum*, ait: *Christum confitetur sibi esse Vitam. Mori autem lucrum est, quia tunc apertius cum ipso versabor. Lucrum itaque mihi praebebunt, festinantes me ex hac vita ejicere, Christo, qui est vita mea, me allegantes* &c. Quod si Theophylactum consulimus Enarrat. in Cap. XVI. Luc. quid sit *Sinus Abrahae*, continuo assequemur; inquit enim: *Sinum autem Abrahae vocant complexionem*, sive *comprehensionem*, (*τὴν περιοχὴν*) *Bonorum, quae*
 repo-

reposita sunt Justis, qui a tempestate hujus maris ingrediuntur in Portus Caelestes: quoniam & in mari Sinus appellamus loca portubus & quieti apta. Hanc sententiam a Gregorio Nysseno in Lib. de Anim. & Resurrect. didicit Theophylactus. Eamdem quoque tenuit alter Graecus Scriptor Theophanes in Homil. VIII. ubi Sinum Abrahae non corporaliter accipiendum esse, sed quidem *bonum Animae statum, in quo Verbum* (scilicet Christus divina sua praesentia) *Justos reficit ac recreat. Itaque Immensorum Bonorum demonstrationem Sinus nomine indicat, ad quem omnes, qui vitae hujus navigationem cum virtute conficiunt, postquam hinc solverunt, velut ad tranquillum Portum Animas appellunt*. En ergo quam infaustis avibus ad Theophylactum se contulerit Burnetus, ut inde suffragium somniis suis peteret; & quam nullo jure Graecos Scriptores jactitarit veluti in suis castris militantes. Habemus heic praeter alios hactenus productos Theophylactum a nobis stantem, cui Theophanem quoque adjungendum cernimus.

Euthymii Zigabeni Graeci hominis Commentarios ad idem Cap. XXIII. Lucae, Burnetus subinde laudat, ubi Scriptor ille haec habet: *Latro ignorans, quod esset ejus Regnum, non ad determinatum aliquid & cognitum fecerat petitionem; sed solum per hujusmodi petitionem precabatur, ut Bonum aliquod consequeretur. Christus vero sciens ejus intentionem, promisit quod illi omnium optatissimum videbatur. Noverat enim Latro Paradisum e doctrina Mosaica. Et tunc quidem dedit ei conversationem in Paradiso, tamquam arrhabonem Regni sui, quod est fruitio ineffabilium ac aeternorum Bonorum, quae oculus non vidit &c. Nondum enim quisquam Justorum accepit promissionem, veluti magnus docuit Paulus. Postmodum vero & hoc tradet Regnum tempore universalis Retributionis*. Floruit Euthymius, ut omnes norunt, Anno Christi MCXVI. temporibus scilicet illis, quibus nemo sane nostrum veram Ecclesiae doctrinam expiscatum eat in Graeciam, posthabitis venerandis veterum Saeculorum Patribus. Graeculi tunc post Schisma a Romana Ecclesia factum, in varias opiniones secedebant, suae quisque mentis arbitrium, non vero antiquam Ecclesiae Traditionem sectantes. Atque heic res poscit, ut aliquid innuam de eorum placitis ad statum Animarum pertinentibus. Erant enim inter eos, qui puram putam Burneti opinionem induisse videntur, Justis Beatitudinem tunc solum conferendam rati, quum quisque mortalium ad visibile Christi tribunal adstabit. Apud Canisium, atque in Tomo XXVII. Bibliothecae Patrum, editum habemus Anonymi

nymi Tractatum contra Graecos, Constantinopoli elaboratum Anno Christi MCCLII. in aedibus Fratrum Praedicatorum, tunc dominantibus Latinis. *Opinio eorum est*, scribit ille Anonymus, *quod neque in Paradisum bonae, neque in Infernum ante diem Judicii vadant Animae reproborum. Sequentes quemdam hujus Haereseos Inventorem Archiepiscopum quemdam Caesareae Cappadociae, Andream nomine* (de quo nuper egimus) *qui dicit, propria Corpora praestolari, ut cum eis, cum quibus bona vel mala commiserint, retributiones similiter factorum recipiant. Qui etiam ad confirmandam suam opinionem erroneam, auctoritatem Apostoli ad Hebraeos pro se introducunt, qua dicitur: Et hi omnes non receperunt repromissionem* &c. Ejusmodi errorem Anonymus ille impugnat, prolata auctoritate Chrysostomi, atque Athanasii, quem postremum putat auctorem Quaestionum ad Antiochum. Deinde vero miratur, quei potuerint Graeci illi deficere a majorum suorum sententia, quum vel in ipsis Templorum suorum picturis Angelos exhiberent, deferentes Animas Sanctorum in Caelum. *Unde*, subdit, *quomodo nunc ad tantam dementiam devenerint, ut dicant, defunctos nec Paradisi perfrui gaudiis, nec cruciatus Infernales pro varietate meritorum sustinere, nescimus; sed solum mirari possumus. Praesertim quum de hoc Populi aures repleant in Ecclesiis in officio suo frequentato. Dicunt enim de Martyribus sic: " Famosissimi „ Martyres, vos terra non absorbuit, vel occultat, sed Caelum Suscepit; & intus existentes Ligno Vitae Remunerati estis: apud „ Christum intercedite „ &c. Item: " Vos, qui pro Verbo passi estis „ usque ad mortem Athletae, Animas quidem habetis in Caelis in „ manu Dei „ &c. Item in eodem officio talia cantantur: " Chorus „ Sanctorum invenit fontem Vitae, Januam Paradisi „ &c. Item: " Per vos, qui praedicantes Agnum Dei, occisi estis ut oves, & ad „ Vitam, quae sine senio est, & Sempiternam transpositi estis. Hunc „ enim Agnum attentius, Martyres, petite, debitorum solutionem nobis impetrantes. „ Item in officio mortuorum talia pro Defunctis orant: " Dona Requiem, Deus, famulis tuis, & ordina eos in Paradiso: ubi chori Sanctorum sunt, Domine, & Justi fulgent in Gloria. „ His ita se habentibus, quis eorum potest excusari de ignorantia?* Haec ille Anonymus. Suspicio tamen mihi oborta est, an is intime satis in illorum Graecorum opinionem penetrarit. Vix enim fieri potest, ut adeo impudenter ii abjecerint omnium ferme Theologorum doctrinam, qui concordes ab initio Ecclesiae ad nostra usque tempora tradiderunt, Improborum Animas post hanc

vitam in eum Flammarum ac Tormentorum locum detrudi, in quo Divitis Evangelici Animam cruciari exploratum habemus; & gloriosos Martyrum Spiritus Beata Vita in Caelis donari. Nihil fortassis aliud Graeci illius aevi sentiebant, quam quod alii Scriptores, ut saepe vidimus, crediderunt, videlicet desiderari adhuc a Sanctis integram illam Beatitudinem, quae Justos in die Judicii manet.

Affinia tamen, immo pejora, sensit ante aliquot Saecula Armeniorum gens, Christi olim nomen professa. Catalogum errorum, quibus ille Populus imbutus fuerat, Benedicti XII. Papae cura scriptum circiter Annum Christi MCCCXXXV. publici juris fecit Dominicus Berninus Tom. III. pag. 508. Histor. Haeres. Ibi inter alia num. 7. haec leguntur: *Item quod dicti Armeni dicunt, quod Animae hominum adultorum, qui mortui sunt, vel morientur post Christi passionem, vadunt in aere, vel in terra, quae est juxta Paradisum terrestrem, vel alibi, ubi Deus ordinat ipsas manere, usque ad diem Judicii, sive sint Christiani, sive non. Nulla tamen Anima ipsorum vadit ad Infernum, vel Paradisum Caelestem, vel Terrestrem, usque ad dictum tempus Judicii &c. Item quod Armeni dicunt, quod Animae puerorum baptizatorum, & Animae multum perfectorum hominum post generale Judicium intrabunt in Regnum Caelorum, ubi carebunt omni malo &c. Non tamen videbunt Dei essentiam, quia nulla creatura eam videre potest: sed videbunt claritatem Dei, quae ab ejus essentia manat, sicut lux Solis emanat a Sole, & tamen non est Sol. Et in dicta visione dictae claritatis erunt diversi gradus, ita quod perfectius dictam claritatem videbunt Angeli, quam quicumque hominum: & Prophetae & Apostoli*. Denique num. 9. haec ibi scripta leguntur: *Item de pueris non baptizatis, & de non perfecte justis hominibus, qui scilicet non pervenerunt ad perfectionem Apostolorum, Martyrum, Confessorum, & Virginum, dicunt Armeni, quod post generale Judicium ibunt ad Paradisum terrestrem & non caelestem, ubi carebunt omni molestia corporali, & delectabuntur inter Ligna Paradisi* &c. Si & hisce Theologis uti in rem suam velit Burnetus, per me liceat. Sapientes profecto viri minime utentur: In tot errores ea gens declinavit, ut sana Ecclesiae dogmata minime sint inde speranda. Vide duas Invectivas Magni Armeniorum Catholici Isaac adversus sui Populi errores, Anno, ut creditur, MCL. conscriptas, atque a Combefisio editas in Auctario Patrum Tomo I. Invaluit praeterea in aliorum Graecorum posterioris aevi Libris altera opinio, Animas scilicet Justorum in *Paradisum* recipi, at *Paradisum* situm esse extra *Regnum*

Caelo-

Caelorum: in quod postremum tantummodo immittentur, quum Christus Judex in majestate veniens ad eos dixerit: *Possidete paratum vobis Regnum*. Opinionis hujus, a nonnullis de beato Latrone loquentibus propositae, mentionem fecit Theophylactus, uti nuper vidimus, eamque veluti ab ipso Theophylacto adoptatam arripuit Burnetus: immerito tamen. Neque enim *Paradisum* a *Regno* Scriptor ille sejunxit. At Euthymius in eam concessisse videtur. Quod etiamsi demus, nihilo tamen secius inde continuo non sequitur, Euthymium assentiri Burneti phantasmatis. Nam sive is in Caelo atque in Regno Caelorum *Paradisum* statuat, sive illinc ipsum excluserit: certum est, secundum Euthymii mentem *Paradisum* fuisse Locum deliciarum, atque admirandae Felicitatis. Neque Loco illi Beatitatem defuisse, verba Domini persuadent, dum Latroni dicit: *Mecum eris*. Propterea Euthymius addit: *Sed quomodo dixit: Hodie Mecum eris in Paradiso? Quia tamquam Deus, qui replet universa, ubique simul erat, & in Sepulcro, & in Inferno, & in Paradiso, & in Caelo*. Quod Dominus pollicitus fuit, inquiens: *Mecum eris*, idem significat atque illud Apostoli, *Esse cum Christo*, & *Praesentes esse ad Dominum*. Tu-ne Beatam negabis Animam, quae posita in deliciis Paradisi, divina Christi praesentia & Visione illic perfruatur? Eumdem quoque Scriptorem adi, ubi de Divite & Paupere Evangelico disserit Cap. LIX. in Lucam, ubi ait: *Peccatores quidem Justorum vident fruitiones, quo magis doleant, videntes quibus privati sunt Bonis*. Addit, *diviti additamentum Suppliciorum esse, videre Lazarum in tot Bonis*. Affert etiam Gregorii Dialogi, idest Magni, verba, ubi de Justis scribit: *Non dolent, quamquam compatientes sint: tunc enim fugit ab eis dolor, moeror, ac gemitus, ut pure Laetentur*. Quibus coloribus Beatitudo Caelestis delineatur Apocalyps. XXI. 4. Qui ergo ex ipsis Graecis *Paradisum* a *Regno Caelorum* distinguere videntur, non ab hoc Beatitudinem Animarum Paradiso adimunt, neque ipsum extra Caelum, neque extra Regnum locant, uti paullo antea nos edocuit Theophylactus. Nempe beatam Justorum vitam ante Judicium extremum nonnulli statuebant in Paradiso Caelesti; integram vero & plenam Beatitatem in fine Mundi eis conferendam sub nomine *Regni Dei* designare consueverunt. Atque hoc idem Euthymius fortassis indicavit antecedenti Cap. L. in Lucam, ubi de Patrefamilias ostium claudente agit. *Ipse Christus*, ait, *Paterfamilias intelligitur. Domus autem Regnum Caelorum. Per hoc ergo quod sedet, &*

det, & amicos Recipit, significatur usque ad Mundi consummationem exspectare, & eos, qui digni sunt, Recipere. Per hoc vero, quod surgit, & ostium claudit, finis Mundi denotatur. Neque omittendum quod ipse Euthymius scribit Cap. LVIII. in Matth. ubi ad Lucae verba: *Ideo & vos estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis venturus est*; inquit: *De proprio autem fine dicunt quidam, quod unicuique Christiano moriente adest Dominus cum Sanctis Angelis, quando etiam rationem reddit Anima.* Quibus verbis confirmatam vides interpretationem, quam supra ad eum locum adhibuimus, & quam Theophylactus quoque laudat. Demum quaecumque fuerit Euthymii sententia, nihil nostra interest scire, quando brevi demonstraturi sumus a praestantiori veterum Graecorum, immo & recentiorum choro, non differri usque ad finem Mundi Beatitatem Animarum Justarum: a quorum sententia veri non videtur simile, Euthymium virum doctum discessisse.

CAP. XIX.

Bernardi Claraevallensis peculiaris opinio de Beatitudine Sanctorum. A qua tamen is recessit. Catholicae sententiae luculentus & ipse adsertor plurimis in locis.

RESTAT nunc *Sanctus Bernardus*, grande Ecclesiae Gallicanae ornamentum, quem postremum Sixtus Senensis, Cardinalis Bellarminus, & alii, denique vero Burnetus, uti discordem a Catholicae Ecclesiae sententia exhibuerunt. Ejus verba accipito. Sermone III. de omnibus Sanctis: *Advertistis*, inquit, *ni fallor, tres esse sanctarum status Animarum. Primum videlicet in Corpore corruptibili. Secundum sine Corpore. Tertium in Beatitudine consummata. Primum in tabernaculis: secundum in atriis: tertium in domo Dei*. Et infra subdit haec alia: *In illam beatissimam Dei domum Animae nec sine nobis intrabunt, nec sine Corporibus suis, idest nec Sancti sine plebe, nec Spiritus sine Carne*. Sermone Quarto exponens Apocalypseos verba: *Vidi sub Altare Animas interfectorum*, haec habet: *Interim sub Christi humanitate feliciter Sancti quiescunt, in quam nimirum desiderant etiam sancti Angeli prospicere, donec veniat tempus, quando jam non sub Altari collocentur, sed exaltentur super Altare. Sed quid dixi? Numquid humanitatis Christi Gloriam non dicam hominum, sed vel Angelorum*

rum

rum assequi quis poterit, nedum superare? Quonam igitur modo super Altare dixerim exaltandos eos, qui nunc sub Altari quiescunt? Visione utique & contemplatione, non praelatione. Ostendet enim tunc nobis Filius, ut pollicitus est, semetipsum, non in forma servi, sed in forma Dei. Ostendet etiam nobis Patrem & Spiritum Sanctum, sine qua nimirum visione nihil sufficeret nobis. Haec Bernardus: cujus sane opinio de Humanitate tantum Filii Dei interim ab Animabus Justorum spectanda, peregrina cuicumque videbitur. Neque enim quisquam antiquorum hactenus nobis occurrit, qui talia tradiderit. Verum ubi Lector non unum aut alterum Scriptorum locum, a ceteris avulsum (quae Burneti consuetudo fuit) adsumat, sed & reliqua colligat, & simul conferat: tunc eorum mens & consilium probe elucescit. Id & nos experiamur: quo facto liquebit, ut spero, nihil praesidii Burneto collocandum fuisse in Sancti Bernardi verbis. Et primo praeclarissimus Claraevallensis Abbas diserte testatur, secundum peculiarem Opinionem suam ea se proponere, quae nuper legimus: scilicet neutiquam contendens, hanc esse certam, eoque minus esse hanc Ecclesiae mentem. *De Altari illo Caelesti* (inquit in exordio ejusdem Sormonis IV.) *tempus est, ut jam dicamus, quod de eo nobis sentire datum est, sine praejudicio sane, si cui forte aliter fuerit revelatum.* Et infra: *Altare ipsum, de quo nobis habendus est sermo, ego pro meo sapere nihil aliud arbitror esse, quam Corpus ipsum Domini Salvatoris.* Non ergo haec stata Bernardi sententia. Quicumque ad sacras Literas interpretandas se confert, nunc unam, cras alteram expositionem praefert; atque alias subinde etiam, si opus est, excogitat: sed non ita comparatus est, quum de caliginosis locis differere cogitur, ut firmissime in una consistat; reliquorum vero sententias ita veneratur, ut eas anteferri posse suae non dubitet. Itaque non plus deferendum opinioni Bernardi, quam ipse voluerit: eoque minus censendum est, fuisse hanc sententiam Ecclesiae, quum singularem suam ipsemet aperte appellarit. Tunc autem pendente adhuc postremo hac de re Ecclesiae decreto, nefas minime erat, quam quisque vellet, opinionem tueri. Secundo, ne ipse quidem sanctus Abbas Beatitudinem Animabus Justis negavit tempore ipso decurrente inter eorum mortem, & Resurrectionem Corporum. Nam *Abrahae Sinum*, in quo *praesens Sanctorum Requies*, sine dubitatione credendum ait situm *in luce multa*, atque *in Caelo*. Addit, intueri ibi Sanctos *Humanitatis Christi Gloriam, in quam nimirum desiderant Angeli ipsi prospicere*. Paria dixerat Sermon. I. in eodem Festo omnium Sancto-

rum,

rum, de Christo inquiens: *Totus desiderabilis, in quem non solum Populi, sed & ipsi quoque Angeli sancti desiderant prospicere. Nimirum hae sunt deliciae Angelorum.* Vide heic, quanti esset Bernardo, Christi nunc in Caelis beatissimi Visio atque Conspectus. Infra quoque addit: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum Videbunt. Beati plane, & omnino Beati, qui Videbunt, in quem desiderant Angeli prospicere, quem Videre Vita Aeterna est.* Quibus verbis habuisse prae oculis Bernardus videtur Salvatorem dicentem Johann. XVII. 24. *Pater, quos dedisti mihi, volo, ut ubi sum Ego, & Illi sint Mecum, ut videant Claritatem meam, quam dedisti mihi.* Idem est *Claritas* atque *Gloria*: hanc autem conspicere *Beatitudo* est. Atque hanc ipsam Beatitudinem rursus agnovit Bernardus Sermon. II. in Sanctorum Animabus ad Caelum translatis; nondum tamen perfectam neque consummatam dicit (quod & nos fatemur); exspectanda quippe consummatio est post Resurrectionem Carnis. Sunt haec ejus verba: *Operae pretium puto de communi Sanctorum omnium Felicitate, in qua Beata jam Requie perfruuntur, & futura, quam praestolantur, Consummatione, sermonem facere* &c. Propterea infra inquit: *Consummato militiae tempore gaudium habent Sancti etiam in spiritu suo &c. Conversatio nostra IN CAELIS est. Verumtamen non sic nostra, sicut ipsorum. Ipsorum enim substantia IBI est; nostra autem desideria. Ipsi per PRAESENTIAM, nos per memoriam IBI sumus.* Itaque de Sanctis vita functis testatur dictum a Johanne in Apocalyps. XIV. 13. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur &c. Licet non plenam, habent tamen laetitiam multam in corde suo, donec veniat dies illa, qua implebit eos laetitia cum vultu suo &c. Quanta est Felicitas eorum, quam immensa Laetitia! Longe aliter afficiuntur in hujusmodi meditationibus, & multo amplius delectantur, quam nostra aut cogitatio capere, aut explicare queat oratio. Audi enim, quomodo laboret Propheta inculcans & multiplicans verba, nec tamen sic digne magnificare valens quod intendit: Quam magna, inquit, multitudo dulcedinis tuae, Domine, quam abscondisti timentibus te! Quid tamen addidit? Perfecisti eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum. Est ergo multitudo dulcedinis* (in praesenti videlicet Justorum Gloria) *quae abscondita est, Magna quidem, & Magna Valde, necdum tamen Perfecta; quoniam in manifesto Perficietur, non in abscondito, quando non sub Altari requiescent Sancti, sed super thronos tamquam Judices residebunt.* Perfectionem igitur caelestis Felicitatis statuit Bernardus in resumtione Corporis glorificandi, quum tamen interim ineffabilis Gloria non desit Justorum Animabus. *Neque enim* (ait ille Sermon. III.) *praestari decet integram Beatitudinem,*

donec

donec fit homo integer, cui detur. Acceperunt tamen Justi jam singulas stolas; sed non vestientur duplicibus, donec vestiamur & nos. Stola prima ipsa est, quam diximus, Felicitas & Requies Animarum; secunda vero Immortalitas & Gloria Corporum. Propterea addit, Sanctos exspectare *Carnem*, quia *ipsorum sine ea compleri Laetitia, perfici Gloria, consummari Beatitudo non potest. Adeo siquidem viget in eis desiderium hoc naturale, ut necdum tota earum affectio libere pergat in Deum.* Haec ex Augustino Bernardus. Quae is deinde subdit, Visionem Dei ipsis Animabus concessam indicare videntur. *Unde*, ait, *& beatus Johannes, qui multa nobis de eo statu, in quo feliciter beatae Animae Requiescunt, per spiritum reseravit. Sine macula, inquit, sunt ante Thronum Dei. Sine macula, inquam, sed necdum sine ruga, donec veniat dies, quum sibi gloriosam Christus exhibebit Ecclesiam.* Confer ista cum Burneti opinione, quae Sanctorum Animas ad vilem somnum & *inactionem*, eamque nescio quibus in latibulis extra Caelum damnat; atque an cum illo Bernardus faciat, extemplo decernes.

Quod tamen praecipuum est, perpenso accuratius hocce argumento, simulque conlatis tot aliis ejusdem sancti viri locis, necesse est decernere, aut non eam, quae primo adspectu videtur, fuisse Bernardi opinionem, aut ipsum ab ea meliori consilio recessisse. Eum quippe alibi, immo & in ipsis Sermonibus de Festo omnium Sanctorum, habemus cum Ecclesiae Catholicae doctrina omnino concordem. De *Martyrum praerogativa* loquitur ille Sermon. I. de eodem Festo. Hos sine mora in Caelestem Beatitatem immissos, in Ecclesia Dei creditum semper fuisse, ad satietatem usque ostendimus. Non alia fuit Bernardo sententia, qui de iis a Domino pronuntiatum ait. *Gaudete in illa die & exsultate: ecce enim Merces vestra Copiosa est in Caelis.* Immo Bernardus tantae etiam sortis participes facit voluntariam paupertatem pro Christo amplexos. *Verumtamen*, inquit, *quid sibi vult, quod eadem promissio facta est Pauperibus & Martyribus, nisi quia vere Martyrii genus Paupertas voluntaria est? Beatus vir, ait Propheta, qui post aurum non abiit &c. Denique propterea Pauperibus pariter & Martyribus Regnum Caelorum promittitur, quia paupertate quidem emitur, sed in passione pro Christo ABSQUE OMNI DILATIONE percipitur.* Tum Sermon. V. de eodem Festo Martyres primo commemorat, *qui post multos agones jam NUNC TRIUMPHANT IN CAELIS CORONATI.* Duplex etiam Sanctorum genus agnoscit, e quibus alii versentur in Caelo, alii adhuc in terra decertent; *alii qui-*

dem secundum Consummationem Sancti vocentur, alii juxta solam adhuc praedestinationem. De postremis dictum ait: *Timete Dominum, omnes Sancti ejus*. De jam Consummatis, & in patriam receptis subdit: *Longe aliter Beati, in quibus jam perfecta Caritas foras misit timorem; nec jam timent ambulantes in viis, sed laudant potius habitantes in Domo, sicut idem ait: Beati, qui habitant in Domo tua, Domine: in saecula saeculorum laudabunt te*. Hosce autem tuto laudari posse inquit: *siquidem non est quod laudare vereamur verissime certissimeque laudabiles: non est, quod glorificare cunctemur sic ABSORPTOS IN GLORIA, ut nostra omnino nequeant laudatione moveri*. Eos quoque ita *in laudem Creatoris intentos & extentos, in quo nimirum TOTA EIS REPOSITA EST BEATITUDO, ut mutuis numquam vacare laudibus possint*. Infra eloquentissimus, simulque Dei amantissimus Abbas, prae oculis, ut reor, habens Sancti Cypriani Opusculum de Mortalitate, nos urget ad conquirendum in beatissima illa vita Sanctorum consortium. *Conversatio nostra*, inquit, *in Caelis est; verumtamen non sic nostra, sicut illorum. Ipsorum enim substantia ibi est; nostra autem desideria. Ipsi per Praesentiam; nos per memoriam ibi sumus. Quando & nos addemur ad Patres nostros? quando essentialiter praesentabimur eis? Hoc enim primum desiderium, quod in nobis Sanctorum memoria vel excitat, vel incitat magis, ut eorum tam optabili societate fruamur, & MEREAMUR CONCIVES ET CONTUBERNALES ESSE SPIRITUUM BEATORUM, misceri coetui Patriarcharum, cuneis Prophetarum, senatui Apostolorum, Martyrum exercitibus numerosis, Confessorum Collegiis, Virginum choris: IN OMNIUM denique colligi & collaetari COMMUNIONE SANCTORUM*. Haec Bernardus, admirandi ingenii vir raraeque sanctitatis, antiquis Patribus aetate longe minor, merito autem & eloquentia illis profecto aequandus. Sed percontaris-ne, an Sancti in Caelo degentes, beatifica Dei Visione donentur? Aures eidem Bernardo praebe, qui infra ait, quaerendum nobis esse Deum in jejunio & fletu; non ita vero Sanctis, qui jam *transierunt ex hoc Mundo ad Patrem*; *nam de illis dictum fuit*: *Justi epulentur in Conspectu Dei & delectentur in laetitia & exsultatione. Qui nondum Justus est, nonnisi in jejunio & fletu Eum reperiet. JUSTUS autem, qui JAM CONSPECTUM MERUERIT, non qui adhuc vivat ex fide, in laetitia & exsultatione*. Pergit infra dicere: *Equidem utrisque est Caput unum, sed non uno modo membris omnibus exhibetur. Quibusdam enim ostenditur caput hirsutum spinis, inclinatum in Cruce, ut humilientur pariter & compungantur. Quibusdam gloriosum apparet, ut ab ipso glorificentur, ut in ipso glorientur, facta ei similia, QUEM VIDENT, SICUTI EST*.

EST. Num clariora de ſententia illius documenta deſideras?

Neque ſuſpicio alicui oboriatur, tribui a Bernardo tam grandem praerogativam Martyribus unis. De reliquis etiam Sanctis id ille certiſſimum cenſuit. Anno Chriſti MCXLVIII. hoc eſt quatuor aut quinque ante ipſius Bernardi obitum Annis, ad meliorem vitam pertranſiit in Claraevallenſi Coenobio Malachias Epiſcopus in Hibernia. Amicum, ſanctumque virum geminis Orationibus laudavit Bernardus, in quarum prima eum inquit *evocatum ad Caeleſte Palatium, jam Concivem Sanctorum, & Domeſticum Dei*; de quo dictum fuit: *Quum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce Hereditas Domini*. In altera de ipſo ait: *Dilectus a Deo & hominibus, non immerito hodie Malachias in Conſortium Angelorum recipitur, re adeptus, quod nomine dicebatur. Et quidem ante Angelus erat non minus puritate quam nomine; ſed nunc felicius glorioſi in eo interpretatio nominis adimpletur, quando PARI CUM ANGELIS GLORIA ET FELICITATE LAETATUR*. Addit infra: *Sanctus Pontifex hodie per ſemetipſum introivit ad Altare Dei, ipſe hoſtia & Sacerdos. Aſſumtus & in Sanctam Civitatem, & pergit TOTUS IN DEUM, & ADHAERENS ILLI, unus eſt cum eo ſpiritus in aeternum*. De illo quoque ad Fratres in Hibernia ſcribens Epiſtol. 374. ait: *Praevenit nos ad Patrem ſpirituum Spiritus Patris noſtri*. Ejus vero Animam ſanctam alloquens, haec adjicit: *Abſit autem, ut tua nunc, o Anima ſancta, minus efficax aeſtimetur oratio, quando Praeſenti vividius ſupplicare eſt Majeſtati, nec jam in Fide ambulas, ſed IN SPECIE REGNAS. Abſit, ut imminuta, nedum exinanita tua illa operoſa Caritas reputetur, quum ad Fontem ipſum Caritatis Aeternae procumbis, pleno hauriens ore, cujus & ipſa prius ſtillicidia ſitiebas*. Qui ſtilum ſacrarum Literarum, & Eccleſiaſtici eloquii phraſes novit, in his habet diſertiſſimam Bernardi confeſſionem de *Viſione Dei*, Sanctis, ſimul atque ex hac valle emigrant, conlata in Caelis. Ita Sermon. XLII. de Diverſ. luculentiſſime depraedicat doctrinam Catholicae Eccleſiae, *tria loca* agnoſcens, *quae Mortuorum Animae pro diverſis meritis ſortiuntur, Infernum, Purgatorium, Caelum. QUI IN CAELO SUNT, GAUDIO GAUDENT AD VISIONEM DEI, Chriſti fratres in natura, coheredes in Gloria, ſimiles in aeternitate jocunda*. Eamdem ſententiam ille confirmat Epiſtol. XCVIII. inquiens: *Noſtri autem Martyres cupiunt Diſſolvi, & Eſſe cum Chriſto: certi, ubicumque eſt corpus, illo ſine mora congregatum iri & aquilas. Mox, inquam, IBI EXSULTANT JUSTI IN CONSPECTU DEI, &*

delectantur in Laetitia. IBI, IBI, benignissime Jesu, IBI STATIM ut de hoc Saeculo nequam, SANCTUS QUISQUE eripitur, ADIMPLETUR LAETITIA CUM VULTU TUO. Una ibi vox jubilo resonat sempiterno, vox una exsultationis & salutis in tabernaculis Justorum. Nec putemus solos Martyres esse dilectos. Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Non soli, qui pro Domino, sicut Martyres; sed & qui in Domino moriuntur, sicut Confessores, profecto Beati Sunt. Sic in Sermone de obitu Humberti Monachi, de ejus Anima haec habet: *Volat ad Creatorem suum, quem tam ardenter concupierat.* Tum ipsum alloquens, *Ecce*, ait, *jam Coram Te Est, Pater dulcissime, Fons ille Puritatis, quem tanto ardore sitiebas: ecce immersus es in illam divinae pietatis abyssum, cujus memoriam abundantiae pietatis tam devote eructare solebas.* Sed potissimum adeas velim Sermonem II. in Natali Sancti Victoris Confessoris, ubi praeter alia multa de eo splendidissima ait num. 4. *JAM CAELOS INGRESSUS, quos & ante apertos beatis oculis suspiciebat, VERE NUNC REVELATA FACIE SPECULATUR GLORIAM DEI, absorptus quidem, sed non oblitus clamorem pauperum. BEATA VISIO, qua in eamdem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tamquam a Domini spiritu.* Sunt & alia id genus, quae ex mellifluі Patris Libris excerpere quisque per se potest: ego vero, ne nimius sim, praetermitto. Sat lucis jam nobis est, ut merito affirmemus, aut a priore illa sententia Bernardum meliora edoctum abscessisse; aut quum in ea fuit, nihil aliud significare voluisse, nisi quod toties inculcavimus uti familiare antiquis Patribus: scilicet nunc quidem ad Beatitudinem & Visionem Dei Sanctorum Animas Corpore solutas advolare, ibique ineffabili, sed non perfecta Felicitate frui in Conspectu Dei; sed tum demum consummandam, complendamque fore eorum Beatitatem, quum in fine Mundi mortale hoc induerit incorruptionem, & totus homo, qui Deo placuit, coronabitur. Neque conjecturis tantum rem ago. Sanctus ipsemet Bernardus suam hanc esse mentem alibi aperuit, hoc est Sermone LXXXVII. editionis Mabillonianae. Ibi de Contemplatione Dei differens, tres illius modos pro diverso statu temporum in Sanctis agnoscit. *Et primo quidem*, ait, *vocatur cibus, secundo potus, tertio ebrietas. Prius comedunt, dum in Carne adhuc corruptibili degunt. Postmodum vero CORPORE EXUTI, ET IN CAELUM TRANSLATI, jam bibere dicuntur eadem, quae prius comederant; quia JAM PER SPECIEM CONTEMPLANTUR sine labore, quae prius per Fidem crediderant, dum in Corpore positi peregrinarentur a Domino.*

Manu

Manu jam tenes, a praesenti Justorum Beatitudine minime Bernardum exclusisse Visionem & contemplationem Dei, quae *per Speciem* fit. Verum haec sancto viro in consummatione Saeculi augenda, perficiendaque uberius creditur. Propterea subdit: *IN HOC ergo STATU positi SANCTI bibere quidem possunt, sed inebriari non possunt: quoniam A PERFECTISSIMA CONTEMPLATIONE DIVINITATIS QUODAM MODO RETARDANTUR, DUM ADHUC RESURRECTIONEM CORPORIS IN FINE SAECULI PRAESTOLANTUR.* Hanc sententiam, ut supra vidimus, antea tradiderat Augustinus: hanc Augustini studiosissimus Claraevallensis Abbas suam fecit. Proinde dicere pergit: *Resurrectione facta, ita Corpus Menti, & Deo Mens inhaerebit, ut jam deinceps nihil sit, quo ab interna ebrietate Contemplationis revocari possit.* Quamborem nihil est, cur Burnetus, aut quisquam alius, in praesentem controversiam invitum trahat Bernardum, quando eximium virum tot in locis habemus cum dogmate Romanae Ecclesiae prorsus concordem, ut is prae ceteris sit testis veritatis ejusdem, quam nunc inquirimus.

CAP. XX.

Praesentem Justorum Beatitatem in Caelis agnoscunt Sancti Basilius Magnus, Gregorius Nyssenus, Ephraem Syrus, & Gregorius Nazianzenus. Quid huic Sinus Abrahae *fuerit.*

ATque hactenus quam parum, quam nihil valeant copiae, quas pro sua opinione Burnetus in aciem eduxit, jam, ut spero, Lector animadverterit. Nunc interruptum iter repetamus. Complures jam vidimus ex antiquis Patribus in idem dogma aperte consentientes, quod Ecclesia Catholica tuetur. Eos ipsos, quos pro se laudavit Burnetus, nobis potius, aut unis nobis, militare deprehendimus. Ad reliquos hactenus mihi insalutatos, atque ad Saeculum a Christo nato Quartum spectantes, quos ille caute, sive subdole declinavit, nostra demum revertatur oratio. *Sanctus Basilius Magnus* elogium Barlaami Martyris circiter Annum Christi CCCLXXII. contexens, exsultare Martyres inter tormenta ait: *Nam desiderium felicioris vitae jugulationis dolorem extinguit. Pericula non respicit Martyr: Coronas respicit. Plagas non horret, sed Praemia numerat.* Prostat etiam ejusdem sancti Episcopi Homilia de Quadraginta Martyribus. Qualis spes foret in beatis illis Dei Athletis, ibi prodit; non praemii ad complura annorum millia differendi, uti

Bur-

Burnetus aevo nostro venditat ; sed Praemii ineffabilis continuo post mortem accipiendi . Ad Imperatorem dona offerentem unus ex iis Martyribus dicebat: *Vides hoc Caelum ut aspectu pulcrum , ut magnum; & Terram quanta est , quotve in ipsa mirabilia? Nihil horum, Justorum Felicitati ac Beatitudini aequiparari poterit . Illa namque velociter transeunt : haec Perpetuo durant , Unam tantum justitiae palmam exspecto; circa unam Gloriam, quae in Regno est Caelorum, sollicitor*. Martyres autem hyberno frigori expositi hisce animos sibi addebant : *Acris est hyems , sed dulcis Paradisus : affligens Glacies, sed delectabilis Requies. Brevi tempore durantes, Sinus Abrahae nos Perpetuo fovebit . Unam noctem cum Aevo Sempiterno commutabimus. Aduratur frigore pes, ut cum Angelis Perpetuo tripudiet. Diffluat frigore manus, ut liberam facultatem habeat se AD DEUM attollendi. Fiat sacrificium nostrum coram te, Domine, & nosmet hoc saevo gelu immolantes, abs te Recipiamur*. Diligenter, quaeso , ista inter se confer : perspicies, sub variis nominibus , unum Regnum Caelorum a Basilio designari. Antea dixerat , Martyres istos jam translatos fuisse in *veram ipsorum Patriam* ac *Civitatem. Patria istorum Martyrum, Dei Civitas est , cujus auctor atque conditor ipse Deus , superna Hierusalem &c. chorus paratus, accessio magna eorum, qui a Saeculo Dominum glorificant; non sigillatim congregati, sed acervatim translati* . Heic autem beata Civitas appellatur *Paradisus* , *Requies*, *Sinus Abrahae*, *Angelorum* consortium, & *apud Dominum* habitatio. Atque illuc, mox ut certamen confecere, invicti Martyres deducti. Uni autem ex iis generosa mater adstans ajebat: *O nate, perfice cum tuis contubernalibus iter beatum , ne unus desis illorum choro, ne reliquis serius DOMINO PRAESENTERIS*. Quamobrem Basilius, postquam in peroratione eos appellavit *legatos APUD DEUM* potentissimos, ita ad eos conversus ait: *Vos non terra contexit, sed CAELUM EXCEPIT. Apertae sunt vobis PARADISI portae; dignum profecto exercitibus Angelorum, Patriarchis, Prophetis, & Justis omnibus spectaculum*. Paria tradidit illustris ille Caesariensis Ecclesiae Antistes in Elogio Sancti Gordii Martyris, miram ejus hilaritatem in adeundo tormenta referens, utpote qui *non lictorum , sed Angelorum manibus sese committeret , qui Statim post mortem, veluti olim Lazarum, assumtum eum AD CAELUM deferrent* . Porro certum est , ceteros quoque Justos Basilii aevo per similitudinem nomine Martyrum fuisse donatos , ideoque & illos ad grandia in Caelis Praemia

mia admissos, communi Patrum consensu existimatum fuisse:

Basilio magno frater fuit, aetate quidem, sed non eruditione, sanctisque moribus minor, *Gregorius Episcopus Nyssenus*, qui circiter Annum Christi CCCXCV. ad Superos evocatus fuit. Legitur ejus Oratio, de magno Martyre Theodoro, ubi postquam ait, ipsum *praeclaro ac beato itinere ABIISSE AD DEUM*, eumdem hisce verbis alloquitur: *Sive in sublimi aethere habitas, sive per caelestem aliquem circulum versaris, aut in choros Angelorum cooptatus DOMINO ADSISTIS, aut cum Virtutibus & Potestatibus, ut servus fidelis, Adorationis officio fungeris: parumper ab iis officiis vacationem deprecatus, veni ad hos, qui te honorant* &c. Luculentius quoque, non de Martyre, sed de Confessore loquutus est idem sanctus vir in Oratione de Sancto Ephraem Diacono Edesseno, synchrono suo, utpote qui eodem Saeculo Quarto inclinante ad meliorem vitam a Deo fuerat accitus. Inquit enim Cap. VIII. *Ad tranquillum AETERNI REGNI PORTUM feliciter emigravit, sanctaque ac Deo grata accessione numerum Beatorum, qui ab initio fuerant Saeculi, cumulavit. Nam IN CAELESTIBUS ANIMA ipsius consedit TABERNACULIS, ubi Angelorum sunt ordines, ubi Patriarcharum populi, ubi Martyrum gaudium, ubi Piorum laetitiae, ubi Doctorum splendor, ubi celebres Primogenitorum coetus, ubi purae exsultantium voces, ubi illa Bona patent, in quae Angeli prospicere cupiunt. In sanctum illum locum felicissima beati clarique Patris Ephraem Anima pervenit. Arbitror vero, quum IN CAELUM ipse ascenderet, singulas, quas in hac vita excoluerat, Virtutes praecessisse; ac res illas reconditas & speciosissimas, quae mortalibus cerni nequeunt oculis, demonstrasse.* Orationem denique hisce verbis concludit. *Tu autem divino jam ADSISTENS ALTARI, VITAEQUE PRINCIPI, ac sanctissimae una cum Angelis sacrificans TRINITATI, omnium nostrum memineris, veniamque nobis peccatorum impetra.* Non ergo, is ambigebat, an Sanctorum Animae in Caelo versarentur. Communis quoque sententia erat, eas cum Patriarchis, Apostolis, & Martyribus sociatas, praesentia Dei, atque illius ineffabili Visione beari, atque invocari, ac pro nobis intercedere posse. Dubium tantummodo erat, quem locum in Caelis occuparent. Non enim unum Caelum, sed plures statuebant, e quorum tamen singulis conspiciebatur Divina Majestas, aut ibi praesens erat ac visibilis Divinitas, propior uni quam alteri, donec adveniente Saeculi consummatione in summum Caelum conscenderent, aut saltem consummata & plena fieret, varia

ria tamen pro meritis, omnium Beatitudo. Propterea Nyssenus idem in Elogio Sanctae Macrinae sororis suae, eam nobis exhibet in postrema aegritudine exsultantem, quod nimirum *ad Sponsum Caelestem, quem desiderabat, festinans, corporis vinculo liberata, Celeriter ipsum conveniret*. Neque praetermittendum est, eidem sancto Praesuli unum atque idem fuisse Divinitatis Regiam, Paradisum, ac Caelestem Hierusalem. Ejus verba sunt Oration. I. in Resurrect. Christi: *Quod si quaeris, quomodo in Paradiso se Patris manibus Christus commendarit, tibi sublimis Isaias respondebit de Caelesti Hierusalem, quam Nihil Aliud nisi Paradisum esse credimus, ex Dei persona: Descripsi muros, inquiens, tuos in manibus meis. Quare si Hierusalem, hoc est Paradisus, in manibus Patris descripta est, constat, eum, qui in Paradiso sit, in Patris manibus, in quibus descriptionem habet Divina Civitas, commorari*. Dilucidius quoque mentem suam alio in loco Nyssenus aperuit, nempe Oratione consolatoria in funere Pulcheriae: *Igitur*, ibi inquit, *si a te puella migravit; attamen ad Dominum recurrit. Tibi oculum clausit; verum Sempiterno Lumini aperuit. A tua mensa discessit; sed ad Angelicam adjuncta est. Hinc est avulsa planta; verum IN PARADISO consita est. A REGNO IN REGNUM translata est. Purpurae florem exuit; at Caelestis Regni amictum induit*. Ita Nyssenus de Imperatoris filia; qui & heic sine ambagibus Paradisum accipit pro Regno Caelorum. Infra addit: *Doles, quod illa corporis pulcritudo non amplius videatur. Non enim veram illius Animae pulcritudinem intueris, quae nunc in festo conventu Caelestium exsultat*. ὡς καλὸς ἐκεῖνος ὁ ὀφθαλμὸς, ὁ ΤΟ'Ν ΘΕΟ'Ν ΒΛΕ'ΠΩΝ. *Quam ille pulcher oculus est, QUI DEUM ASPICIT!* Certum est ex hoc loco, Visionem Dei Justorum Animabus a Nysseno tribui. Eumdem quoque consule in Vita Sancti Gregorii Thaumaturgi: neque enim plura addere opus est.

Sed quandoquidem facta mihi nuper fuit *Sancti Ephraem Syri* mentio, quem Basilius & Nyssenus viventem mirum in modum suspexerunt, mortuum vero circiter Annum Christi CCCLXXIX. uti jam dixi, Nyssenus laudavit: ipsum quoque admirabilem tum sanctitate, tum doctrina virum, de praesenti controversia sciscitemur. Is ergo Libro Primo Cap. I. de Beatitud. Animae, *Beatus*, ait, *qui invenerit fiduciam in hora exitus sui, quando Anima separatur a Corpore. Venient Angeli assumere Animam, & perducent eam ante tribunal immortalis & metuendi Judicis*. En peculiare atque occultum Animarum Judicium. Subdit Ephraem: *Grandis timor*

est,

est, fratres, in illa hora mortis, & separationis Animae a Corpore. Adsistent enim tunc ipsi Animae opera ejus, quae die noctuque bona & mala gessit. Denique addit: *Sancta Anima, quum separatur a Corpore, non timet, nec metuit; sed magis gaudens, cum fiducia pergit AD DEUM, evecta officiis Angelorum.* Quemnam vero in locum evehantur Justorum Animae, dic, rogo, amantissime Dei Ephraem, & amoris erga Deum ferventissime praeco. Respondet ille in Sermone ad Monachos de Sanctis Patribus, qui requieverunt: *Deus valde eos diligens, collegit eos in Portum Aeternae Vitae Gaudiumque Sempiternum, quo illi exsultant INTER PARADISI DELICIAS, IN CAELESTI THALAMO immortali SPONSO CONJUNCTI. Nam cum gaudio ingenti hinc migraverunt, PROFECTI AD DEUM, habentes secum paratas lampades suas.* Horruisset, puto, celeberrimus ille Asceta, si Burnetum aliquem audisset, inconsulte adeo in miseram conditionem & somnum detrudentem Piorum Spiritus post mortem. Longe profecto alia tunc erat hac de re Patrum sententia atque Traditio, cui aequius nunc nostram & nos accommodabimus, quam inanibus Novatorum inventis. Rursus autem in Sermone de Laudib. Sanctor. Martyr. Ephraemum loquentem audiamus. *Vidisti*, inquit, *alacritatem ingentem, Caeleste Regnum tota fide quaerentium, Christumque Regem suum omni affectu ambientium. Vidisti caritatem flagrantem in beatissimis pectoribus Martyrum, pro qua terrena cuncta spreverunt, ut Deum suum tenerent, quem dilexerunt. Vidisti affectum Christi, quomodo a terra sublimat exaltari cupientes. Vidisti exsultantem Paradisum amplecti & fovere sui avidos milites Christi, in aeterna Luce ac pace gaudentes.* Infra ipsos alloquitur Martyres, *nunc familiarius cum Domino conjunctos*, ut pro nobis peccatoribus Dominum interpellare non desinant. Tum Beatos illos depraedicat: *Nam pressurae tempore, quum poenarum dolor augeretur, vos ante mentis oculos Paradisum habebatis, vobiscum ista reputantes: Multiplicentur heic supplicia Corporis, ut illic in Paradiso voluptatis propagetur & Requies. Quumque in altum se attollerent fluctuum montes, & moles undarum per supplicia passionum, Beatitudo vobis a Deo repromissa, jugiter versabatur ante oculos perfecte credentibus, mentiri non posse Deum, qui ista promiserat. Quoniam igitur futura illa & sempiterna Bona jugiter intuebamini, certi vos eis sine fine fruituros: idcirco, beatissimi, flecti mollirique non potuit vestra constantia.* Sub finem vero Sermonis illos iterum affatur, inquiens: *Pro me igitur misero ANTE THRONUM MA-*

JESTATIS adſiſtite, ut veſtris precibus ſalvari merear, ac vobiſcum AETERNA BEATITUDINE perfrui. Ineluctabile hoc argumentum eſt, ſemperque erit, pravae ac falſae Burneti doctrinae, conſtantia videlicet, & perſuaſio Sanctorum Martyrum. Praemii ineffabilis vicinitas; atque immenſae Beatitudinis a Deo in Caelis promiſſae victoribus ſuis, extemplo poſt mortem conſequendae, firma fides: illud, illud erat, quod in eorum animis robur ingeminabat, eoſque ad terribilia quaeque toleranda alacres efficiebat. Quis non videat, ſi Burneti ſomnia tunc viguiſſent, quam paucos, fortaſſis etiam quam nullos Martyres Religio Chriſtiana peperiſſet? Sed rurſus audias, velim, ardentiſſimum Dei famulum Ephraem Lib. I. Cap. 12. de Compunctione, ita de Juſtis, & praecipue de Caſtitatis cultoribus differentem. *Ipſi quoque Caeli*, ait, *non valebunt portas ſuas claudere coram Anima, quae Virtutibus viget; ſed mox ut viderint eam, cum gaudio reſerantur. Mille millia Angelorum & Archangelorum cum gaudio vultus ſui ſuſcipient eam, & in manibus ſuis tollent, & ANTE SEDEM MAJESTATIS DEI offerent eam. Exſultabit quoque Pater in ea, & Filius cum Spiritu Santo &c. Exſultabunt ſuper eam Caeli cum Virtutibus ſuis &c. Exſultabit in ea etiam Paradiſus, quia hereditatem in eo ſortita eſt*. In hoc autem Paradiſo (quo nomine is uſus in plurimis locis, ſemper ſignificat ſempiternae Beatitudinis domicilium in Caelis) jam degere Juſtos perſuaſum habet; ac proinde ſubſequenti Cap. XIII. teneris Deum precibus pulſat, inter alia inquiens: *Exaudi me Domine, exaudi me, & praeſta, ut vocari merear in Regnum tuum &c. Grex tuus electus, Monachorum quoque conventus, & omnium Sanctorum, qui placuerunt coram te, qui Nunc in Paradiſo exſultant, jam deprecantur pro me, & obſecrant te ſolum amatorem hominum*. Tum in Libro de Reſurrectione Cap. III. gemitum Sanctorum exprimit, ut quam citius e corporeo carcere exeuntes, ante faciem Dei appareant; noſque hortatur, ut reſpicientes ad hos viros mirabiles, & beatiſſima eorum ſequentes veſtigia, feſtinemus & nos ad menſuram patrum noſtrorum, & omni virtute inſtructi, *per merita eorum cum ipſis in Regnis Caeleſtibus gaudeamus*. Infra ſubdit: *Beati, qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam nunc, quoniam ipſi ſaturabuntur de illa Regali menſa, in qua Abraham & Iſaac & Jacob, & Omnes Sancti a ſaeculo Requieſcunt*. Exploratum habemus, ſub nomine Convivii Regnum Caelorum deſignari, uti ſupra monui. Ita in Sermone de Virginitate ait: *Perfecti pugnatores & continentiſſimi Monachi, Paradiſi amoenitatem ante oculos habent,*

exſpe-

exspectantque Bonis ipsius Omnibus perfrui, in Luce aeterna & immortali Vita. Atque haec pauca sufficiant, delibata ex aliquot Opusculis incomparabilis illius & celebratissimi Ascetae, viri divinitus inspirati & edocti, quem universa antiquitas fatetur se satis admirari non potuisse, & cujus Libri miram unctionem ac divini Spiritus impressionem referunt. Qui plura cupit, reliquos ejus Libros consulat, quorum pleniorem absolutamque editionem sperare propediem nos facit Clariss. & Eminentiss. S. R. E. Cardinalis & Bibliothecarius Angelus Maria Quirinus, Episcopus Brixianus.

Nunc me appellat *Sanctus Gregorius Nazianzenus*, grande illud Ecclesiae Graecae lumen, in omnium disciplinarum genere vir praestantissimus, atque ob profunditatem & puritatem doctrinae *Theologi* cognomento κατ' ἐξοχὴν a posteris ornatus. Is Anno Christi CCCLXXXIX. vel subsequenti ad beatam in Caelis vitam translatus est. Ipsum audiamus in funebri Elogio sororis suae Gorgonii ita loquentem: *Equidem non dubito, quin iis, quae oculis cernuntur, multo praestantiora sint ea, quibus Nunc Frueris, nempe sonus epulantium, Angelorum chorea, Caelestis ordo, Gloriae contemplatio, cum alius, tum supernae Trinitatis purior & perfectior illuminatio, non jam ligatam mentem, ac per sensus diffusam, suffugientis; sed totam sese toti menti contemplandam & tenendam praebentis* (ἀλλ' ὅλης ὅλῳ νοὶ θεωρουμένης τε ϗ κρατουμένης) *totoque Divinitatis Lumine Animabus nostris Affulgentis. Omnino, inquam, his Frueris, quorum, etiam dum adhuc in terra esses, ob sinceram ad ea mentis erectionem, Rivulos habebas*. Haec e versione Billii. Sed adtexere etiam juvat paraphrasin Eliae Cretensis, Graeci Scriptoris, qui Anno Christi DCCLXXXVII. florebat: *Meliora, sat scio, tum virtute tua, tum vitae tuae fretus, ac visibilibus rebus multo splendidiora sunt ea, quibus Nunc Gaudes, nempe sonus epulantium (velut ait David: In voce exsultationis & confessionis sonus epulantium); Angelorum tripudium; Caelestes ordines, cum quibus Nunc Es, & choros agitas; Gloriae contemplatio, tam quae in tribus Angelorum ternionibus, quam quae in Trinitate lucet; ipsius Illuminatio purior & perfectior, qua fruebaris quidem etiam in praesenti vita nobiscum degens; quum Mentem, quantum iis, qui Corpore vincti sunt, consequi datur a sensu & rebus in sensum cadentibus, contraxisses, verum obscuris dumtaxat & exilibus quibusdam illuminationibus. Nunc autem puriore ipsius Contemplatione Summa cum Voluptate Frueris, non jam Mentem Corporis ergastulo clausam suffugientis,*

gientis, verum a tota Mente, cujus luminibus nulla res officiat, perspectae & comprehensae, Animasque nostras splendore perstringentis &c. Omnino his purius perfectiusque Fruetis &c. Quicumque haec legat, nisi oculis aut ingenio laboret, e vestigio intelligit, Justorum Animas corporeis vinculis absolutas, ad Caelum ferri, ibique non solum mira Felicitate donari, sed etiam ad intuendam contemplandamque ineffabilem Triadem admitti. *Nunc* ea voluptate frui dicitur a Theologo Gorgonium. Quei ergo non suffundatur rubore Burnetus, qui horum minime nescius, Graecos tamen Patres secum facientes jactitat? Eusebium, Chrysostomum, Basilium, Nyssenum, Ephraemum, aliosque jam vidimus non aliud tradidisse, quam quod Ecclesia Catholica. Gregorius autem Nazianzenus, unus utique mille Graeculos serius natos valet; neque perspicuam ejus mentem Elias Cretensis, aut quisquam alius obscurare jam potis est.

Non absimili ratione aliis quoque in locis Gregorius est usus. In Oratione XVIII. de laudibus Sancti Cypriani, eximium illum Episcopum & Martyrem hisce verbis sub finem orat: *At tu nos de Caelo benignus aspicias, sermonesque nostros & vitam gubernes, Sanctaeque Trinitatis* (ΗΣ ΣΥ ΝΥΝ ΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ), *CUI NUNC ADSISTIS, pleniorem clarioremque splendorem nobis concilians* &c. Tum Oratione XIX. subsequenti, quam in funere Gregorii Episcopi patris sui habuit, eadem repetit, uti fidem facient haec ejus verba: *Nec dubito, quin hoc* ΝΥΝ, *NUNC quoque tanto magis deprecatione sua, quam prius, praestet, ut qui corporeas compedes excusserit, ac limo illo, Mentis puritatem inficiente, liberatus sit, nudusque cum nuda illa PRIMA ET PURISSIMA MENTE* (idest *Deo*) *versetur, Angelici ordinis dignitatem & fiduciam (nisi hoc dictu audax* est) *consequutus*. Paria Nazianzenus eloquitur in calce Orationis XX. habitae in funere Sancti Basilii Magni, amici sui. *Tu vero* (inquit) *sacrum & divinum caput, e Caelo nos, quaeso, inspice, atque omnem nostram vitam ad id, quod maxime conducibile est, dirige; nosque, Postquam ex hac vita migraverimus, illic quoque tuis excipe Tabernaculis, ut Simul Viventes, & sanctam ac beatam Trinitatem (cujus nunc exiguam imaginem accepimus) purius pleniusque CERNENTES, desideriis nostris finem statuamus*. En quae sententia foret praestantissimi Ecclesiae Doctoris Gregorii Theologi de Justarum Animarum statu; non illa certe, quam Burnetus obtrudere incautis nunc vellet. Et ne quis de ea dubitaret,

eamdem

eamdem quasi consulto non semel inculcavit. Hisce adde, quae is habet in Oratione XXI. de laudibus sancti Athanasii, qui paullo ante, vitae hujus cursum confecerat, ubi sub finem in haec verba loquitur. *Quod tamdem Pietatis praemium capit? In bona senectute vitam claudit, patribusque suis, Patriarchis, & Prophetis, & Apostolis, ac Martyribus, qui pro veritate dimicaverant, Adiungitur.* Praeterea in Oration. III. adversus Julianum τὸν παραβάτην, ad Constantium Imperatorem, rationem ab eo petens, cur pessimum virum sibi successorem delegerit, sermonem convertit, inquiens: *Quid tibi accidit, o Imperatorum divinissime, Christique amantissime (eo enim provehor, ut tecum velut cum praesente atque audiente expostulem, etsi multo praestantiorem te esse scio, quam ut a me reprehendi debeas, utpote QUI DEO ADJUNCTUS sis, CAELESTIQUE GLORIAE HEREDITATEM ACCEPERIS, atque in tantum a nobis migraris, ut Imperium cum Meliore commutares) quodnam hoc consilium suscepisti?* &c. His clariora aliunde ne spera. Sed & eamdem doctrinam confirmatam, aut saltem delineatam videre potes in variis ejusdem Nazianzeni Carminibus, quae de tenebris educta publici ego olim juris feci in Anecdotis meis Graecis, Patavii Anno MDCCIX. editis. Carmine XXXVI. *Nicomedem*, fortassis Episcopum, ΕʼΠΟΥΡΑΝΙʼΟΙΣΙ, *CAELICOLIS citissime immixtum* dicit. De eodem quoque in Carm. XXXVIII. ait.

Τοὔνεκα καὶ ΜΕΓΑʼΛΗ ΩʼΚΑ ΜΙʼΓΗ ΤΡΙΑʼΔΙ.

Idcirco & MAGNAE CITO MIXTUS EST TRIADI.

Quod supra non semel Nazianzenus dixerat de divina Triade, cui *adsistunt*, & quam *contemplantur* Justorum Animae hinc profectae, idem heic innui vides. Item Carm. LXXI. in Gregorium patrem, inquit, Corpus ejus *dulcem* nunc *somnum* carpere:

Anima vero evolans Deum invenit.

Eumdem Carm. LXXIII. *Nunc apud sacram Triadem* degentem ait. De matre quoque sua Nonna in Carm. CXI. scribit:

Trinitas illa, quam desiderabas,
E templo sublimi ad Caelum te rapuit.

Sed & ipse Gregorius ad eamdem Beatitudinis sedem anhelabat, seque illuc adducendum statim a morte sperabat. Hinc tres ejus versus habemus, a Tollio, atque a me editos:

Angeli, fulgentes in immenso Caeli gyro,
Triluminis Deitatis unum jubar circumstipantes,

Susci-

Suscipite Gregorium, indignum quidem, attamen Sacerdotem.

Reliqua omitto, ut alium Nazianzeni locum perpendam.

Neque enim dissimulare volo, magnum hunc quoque virum in funebri Oration. X. in laudem Caesarii fratris affirmasse, Piorum Animas *in Sinum Abrabae* post Corporis depositionem ferri. Verumtamen quae is continuo addit, evincunt, nihil aliud eidem fuisse *Sinum* illum, nisi Beatitudinis ineffabilis locum in Caelis; ac praecipue si cum iis conferas, quae nuper ex aliis illius Orationibus congessimus. Inquit autem: *At tu, divinum & sacrum caput, utinam Caelos penetres, atque in Abrahae Sinu, quicumque tamdem ille sit, Requiescas, & Angelorum choream, ac Beatorum virorum Gloriam & Splendorem spectes, vel potius Una Cum Eis tripudies & exsultes, omnia, quae heic sunt, ex alto deridens, & Magno illi REGI ADSTANS* (ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΩ ΜΕΓΑΛΩ ΠΑΡΙΣΤΑΜΕΝΟΣ) *atque illinc emicante Lumine impletus*. Ceterum infra Theologus idem monet, ingenti quidem Beatitudine donari nunc Animas nudas ad Deum profectas: verum ejusmodi Beatitatem tum solum fore perfectam atque completam, quum una cum Anima Caro quoque iterum sociata in caelestem Gloriam transferetur. *Sapientum*, inquit, *verbis adducor, ut credam, omnem Animam pulcram, Deoque caram, postquam Corporis vinculis soluta binc abiit, Protinus in gustu & contemplatione* (θεωρίᾳ) *manentis Boni positam* (*utpote eo, quod tenebras offundebat, vel purgato, vel deposito*) *Mirabili quadam Voluptate delectari & exsultare; hilaremque Accedere ad suum ipsius Dominum, quippe quae de hac vita, veluti e gravi quodam ergastulo elapsa, & compedibus ipsam circumdantibus, a quibus Mentis alae deprimebantur, soluta est: & jam velut per visionem frui recondita Beatitudine. Paullo vero postea, quum cognatam Carnem receperit, tum demum eam quoque ad Gloriae Caelestis Hereditatem secum admissuram; & quemadmodum ob naturae conjunctionem aerumnarum ipsius particeps fuerat, sic etiam jocunditates suas cum ipsa communicaturam* &c. Quamquam in his subobscurum aliquid occurrat ob aliquot vocum usum, quaequid Nazianzeno significarint, minime liquet; attamen vix dubitari potest, quin & heic mirabilis Beatitudo designetur, Sanctorum Animabus hinc solutis concessa in Caelis. Neque enim patiuntur reliqua ex hac ipsa Oratione, atque ex aliis superius adducta, ut aliter interpretemur. Heic ait, Animas *Confestim accedere ad* Do-

Dominum: supra quoque dixit non semel, eas *Adsistere divinae Trinitati*. Rursus vero ipse in hac eadem Oratione X. scribit: *Apostolus Discessum a Corpore, Praesentiam apud Deum esse affirmat; vitam autem corpoream, ut peregrinationem deplorat; atque ideo quamprimum Dissolvi cupit*. Et posteaquam dixit, jam Caesarium *magno illi Regi Adstare, atque illinc emicante Lumine impleri*, e vestigio addit: *Cujus exiguo Rivulo heic suscepto (quantum scilicet in speculis & aenigmatis adumbrare & conspicari possumus) utinam ad ipsum Fontem postea perveniamus, pura mente puram Veritatem intuentes, atque hanc laboris in virtutis studio exhausti mercedem inveniamus, ut perfectius illic Summi Boni consortio & contemplatione* (θεωρίᾳ) *fruamur: quem quidem sacrae nostrae disciplinae finem tum Libri, tum Theologiae laude praestantes, esse profitentur*. In hac vita Rivulos tantum sperare possumus; in altera Fontem ipsum. Neque Justis tanta Felicitas usque ad Resurrectionem differenda est. Supra vidisti, Gorgonium Nazianzeni ipsius sororem, post degustatos in terra *Divinitatis Rivulos*, sublatam e vivis, *ad Fontem* ipsum jam pervenisse. Relege ejus verba. Et haec quidem magni Nazianzeni mens, cui quum se adversarium prodiderit Burnetus, Lectores mecum Burneto ipsi objiciant velim, quae Rufinus in Prologo ad Libros ejusdem Nazianzeni a se conversos, paucis post ejus mortem annis scriptum reliquit. *Solus est*, inquit, *Gregorius Theologus, de cujus fide ne diffidentes quidem, uti fieri solet, partes & studia disputare potuerint; sed id obtinuit apud Dominum & Ecclesias meriti, ut quicumque ausus fuerit doctrinae ejus in aliquo refragari, ex hoc ipso, quia ipse sit magis Haereticus, arguatur. Manifestum namque judicium est, non esse rectae fidei hominem, qui in fide Gregorio non concordat*.

CAP. XXI.

Theodorus Abbas, Didymus Alexandrinus, Gaudentius Episcopus Brixianus, Cyrillus Hierosolymitanus, Prudentius Hispanus, Amphilochius Iconiensis, Epiphanius Constantiensis, Damasus Romanus Pontifex, & Hegesippus (cujus aetas exploratur) Caelorum Regnum Justis corporeo carcere solutis conlatum testantur.

PRaeterea quid incomparabilis Greciae Orator *Sanctus Johannes Chrysostomus, & Sanctus Asterius* Amasenus Episcopus, post Nazian-

Nazianzenum, Ecclesiae Dei Scriptores, de praesenti quaestione senserint, supra Cap. XVI. dilucide explicui. Porro eodem Saeculo Quarto, ex morum sanctitate, pluribusque ex gestis, illustris fama accessit *Sancto Pachomio* in Tabennensi Monasterio Aegypti Coenobialis vitae institutori. Ejus Acta, simulque *Orsisii ac Theodori Abbatum*, apud Bollandistas legenda, sub finem ejusdem Saeculi, uti videtur, collegit, literisque consignavit Monachus quidam, ejusdem Tabennensis Coenobii incola. Ibi in calce Capitis XI. Sanctus Theodorus Abbas circiter Annum Christi CCCLX. de egregiis Dei servis ajebat, ipsos *pro suis persequutoribus Deum exorasse, quemadmodum, ut faceremus, ipse nobis Salvator praescripsit: unde Hereditatem quoque Ejus consequuti tamdem sunt, ut scriptum est: Heredes quidem Dei, coheredes autem Christi. Quid, oro, tam grande fecisti, o homo, quod dignus habeare, qui Dei adeas Hereditatem?* Idem quoque Auctor infra narrat excessum ex humanis Silvani Monachi adeo pii, *ut de ipsius ex hac vita migratione fidenter pronuntiaret* (circiter Annum Christi CCCXL.) *servus Dei Pachomius: quod infinita Angelorum multitudo, magna cum laetitia & Psalmorum cantu ANIMAM Silvani susceperit; eamque ANTE CONSPECTUM DEI OBTULERIT*. Ita Scriptor ille. Magni autem nominis iisdem ferme temporibus floruit *Didymus Alexandrinus*, e cujus Libris pauci temporum injurias effugerunt. Is Cap. I. Enarrationis in Epistolam Jacobi Apostoli ad illa verba: *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam, quum probatus fuerit, accipiet Coronam Vitae, quam repromisit Deus diligentibus se*, haec adnotat: *Dum sufficienter invitasset, cum gaudio sustinendas esse tentationes, per alteram monitionem suadere contendit promissionibus, ut praesentia corrigantur, Beatum esse dicens, qui tentationem suffert. Fiet, inquit, quisquis fortiter certamen exceperit, vir perfectus, & in cunctis exercitatus; qui vero apparuerit, post tristitiam merebitur ad Praemium Coronam a Deo eum diligentibus praeparatam*. Hanc certe Coronam gloriosis Martyribus statim conlatam, una semper vox fuit Ecclesiae Catholicae, uti tot veterum documentis evicimus. Sed & ceteros Justos eadem donari Didymus tradit. Idcirco addit: *Ex quibus agnoscimus, quoniam secundum uniuscujusque Virtutes Potuit a Deo Corona praeberi, alii quidem justitiae, alii immarcescibilis & rectae fidei. Super has autem reposita est & altera fruentibus Domino, & experimentum habentibus Paradisi deliciarum, & potatis de torrente deliciarum Dei*. Pertinet etiam ad Saeculum Quartum Christianae Aerae *Sanctus Gaudentius* Brixianus Episcopus, cujus Sermones elegantissima editione, atque eruditis Notis illustravit ante aliquot annos

V. Cl.

V. Cl. Paulus Galleardus Brixianus Canonicus. Quaenam illius quoque sententia fuerit de praesenti quaestione, non inutile erit inquirere. Is ergo in Praefatione ad servum Christi Benevolum disserit de felici, ut videtur, Improborum statu in hac vita, & de infelici Justorum. At illos, inquit proposito Divitis Evangelici exemplo, manet post mortem poena *in tormentis flammae inextinguibilis: Et contra ad illam Beatitudinem perducitur Justorum tribulatio, ut cum sancto Abraham Patriarcha in Aeterna Vita Requiescere mereantur, qui angustias vitae hujus fideli patientia tolerantes, de Saeculo isto migraverint*. Quid sit *Vita Aeterna* in divinis Scripturis, quid *Requiescere* illic, nihil amplius opus est, ut a me ostendatur, quum concordi veterum suffragio phrasibus istis designetur ineffabilis illa *Beatitudo*, qua Sancti fruuntur, in Caelis, & quam ipse Gaudentius nuper commemoravit. Atque eumdem sensum referunt infra illius verba: *Adquirant sibi thesauros in Caelo, ubi neque aerugo neque tinea corrumpit, neque fures effodiunt & furantur: ut de hoc Saeculo exeuntes possint invenire refrigerium in Sinu illius vere divitis Abrahae*. Sinum & ipse Abrahae sumit non pro aliquo loco, sed pro fausto amplexu, quo Justos Abraham excipit in Caelesti Gloria. Quod & ille rursus infra innuit, dicens, per aerumnas hujus vitae Probum exerceri, *ut per exiguas plagas brevissimi temporis ab omnibus purgatus maculis, securior ad Aeternam migrare Requiem mereatur*. Apostolo praeeunte in Epistola ad Hebraeos, jam didicimus, *Requiem* significare beatissimum Sanctorum statum in Caelesti Hierusalem; idque potissimum Ecclesiastici Scriptores indicare consueverunt, quum illam *Requiem* appellant *Aeternam*, hoc est sine fine duraturam. Neque alia Sancto Gaudentio fuit sententia de Beatitate Martyrum, illico subsequente gloriosum illorum certamen. Ipsum audi, Tractat. XVII. habito in dedicatione Basilicae Sanctorum Quadraginta Martyrum. *Beatissimi*, inquit, *Martyres, Spiritu Sancto ferventes, vestibus suis procul abjectis, festini ad stadium properant: Coronam tanto certamini propositam Caelitus intuentes. Deinde hortatibus mutuis patientiae vires accendunt, Gloriam Regni Caelestis poenis praesentibus praeferunt, Ocyus ad Aeternae Lucis Beatitudinem, Vitamque Perpetuam, gloriosae mortis compendio transituri*. Toties inculcavi, sed numquam satis repetam, universae Catholicae Ecclesiae sententiam ab ejus exordio fuisse, sine mora Martyrum Animas in Regni Caelestis Gloriam excipi. Ad evertendam totam Burneti molem hoc unum sufficere, quicumque judicio pollet, statim intelligit.

Celebris quoque fuit inter Scriptores Graecos Saeculi Quarti *Sanctus Cyrillus* Episcopus Hierosolymitanus. Is autem in Catechesi V. postquam attulit Domini verba apud Johannem dicentis: *Qui verba mea audit, & credit Ei, qui me misit, habet Vitam Aeternam. Et qui credit, non judicatur, sed translatus est de morte ad Vitam* (quibus verbis nemo neget, quin significetur sublimis illa ac summa Sanctorum Felicitas in Caelis) continuo haec adjicit: *O magnam Dei clementiam! Justi quidem vix per multos Annos probati sunt. Quod autem illi per longae aetatis investigationem corrigentes Assequuti sunt, hoc nunc Jesus una hora nobis donat. Si enim credideris, quia Dominus est Jesus Christus, & quod Deus excitavit ipsum a mortuis, salvaberis, & Transfereris in Paradisum. Propterea & Latronem eo introduxit, ut non dubites, num id fieri possit. Qui enim Latronem una hora credentem salvum fecit, idem & te credentem salvabit.* Quae praecedunt, nos monent, *Paradisum* Cyrillo heic esse unum cum Regno Caelorum; simul quoque exemplum fortunati Latronis, illuc extemplo introducti, evincit, ceteros etiam Justos in beatissimum eumdem locum aut brevi, aut sine cunctatione transferendos post mortem. Porro ejusdem Latronis mentionem Cyrillus in Catechesi XIII. repetit, inter alia inquiens: *O ingentem & inenarrabilem gratiam! Nondum Abraham fidelis ingressus est, & Latro ingreditur. Nondum Moyses & Prophetae, & jam Latro iniquus ingreditur. Admiratus est te Paulus dicens: Ubi abundavit peccatum, superabundavit Gratia. Qui tulerunt aestum, nondum ingressi sunt: & qui undecima hora venit, ingressus est. Nemo murmuret contra Patremfamilias, quum ille dicat: Amice, non facio tibi injuriam* &c. Quis autem nescit, in Evangelica Patrisfamilias Parabola designari immensa in Caelis Praemia, Justis a Deo destinata? Sancto Cyrillo jungendus nunc mihi est ejusdem Saeculi Scriptor *Sanctus Aurelius Prudentius* Hispanicae Ecclesiae decus. Auctorem hunc, veluti parum concordem cum sententia hactenus a nobis propugnata, produxerunt olim Sixtus Senensis, Bellarminus, & alii. Is enim Hymno X. Καθημερινῶν, significare videtur, Justorum Animas hinc decedentes recipi in Sinum Abrahae, aut in Paradisum terrestrem. Haec sunt ejus verba:

Quanam regione jubebis
Animam requiescere puram?
Gremio Senis abdita sancti
Recubabit, ubi est Eleazar:
Quem floribus undique septum

Dives

Dives procul adspicit ardens.
Sequimur tua dicta, Redemtor,
Quibus atra e morte triumphans,
Tua per vestigia mandas
Socium crucis ire Latronem.
Patet ecce Fidelibus ampli
Via lucida jam Paradisi;
Licet & nemus illud adire,
Homini quod ademerat anguis.

Mirari quisquam posset, cur Prudentium Burnetus minime retulerit in censum suorum commilitonum. Sed fortassis ille agnovit, nos certe agnoscemus, Hispani Scriptoris auctoritate ejus caussam juvari nihil posse. Nam, ut omittam, non defuisse inter veteres, qui Adami Paradisum spiritaliter accipientes, illum in Caelo statuerunt: jam constat, idque compluribus documentis antea patefactum fuit, terrestrem Adami Paradisum a Patribus reputatum fuisse typum Regni Caelorum, beataeque Vitae, a novo Adamo Justis procuratae in Caelis. Is nimirum fuit tum divinorum Librorum, tum Patrum usus, summam Beatitatem Sanctorum, & locum tantae Felicitatis nobis paratae, per sensibiles imagines designare, puta Horti deliciis affluentis, Convivii, Thalami, Nuptiarum, Templi, Civitatis supernae, Tabernaculi aeterni, Montis, Domus Dei, atque horum similium. Quare Prudentius *Paradisi* vocabulo ad imitationem aliorum Patrum nihil aliud nobis exhibet, nisi *Regnum Caelorum*, quo Christus ipse ascendit; nam Prudentio ipso teste, Dominus Jesus *sua per vestigia mandat socium crucis ire Latronem*. Sed & *Sinum Abrahae*, ubi nunc degit *Eleazar*, idest *Lazarus*, jam novimus a Patribus collocatum in Caelis, atque in ipsa Beatitudinis Regia. Quid de eximio illo, nobisque in terra versantibus adhuc invisibili Felicitatis loco, antea dixerit Gregorius Nyssenus, praecedenti Cap. didicimus. Juvat nunc alterum ejus locum adjungere, petitum ex Lib. de Anima, ubi quae de Sinu Abrahae meliorum sententia foret, hisce verbis aperit: *Bonum Animae statum*, inquit, *in quo patientiae athleta requiescit, Sinum Abrahae divinus sermo nominat. Primus enim hic Patriarcha per afflictationes & incommoda praesentis vitae, Eam, quae Speratur, Beatitudinem quaesivit. Ut igitur certam aliquam Pelagi partem per abusionem quamdam Sinum nominamus; ita heic sermo divinus SINUS nomine* (ΤΩ'Ν Α'ΜΕΤΡΗΤΩ'Ν Α'ΓΑΘΩ'Ν) *IMMENSORUM illorum BONORUM significat ostensionem. In quo Sinu bono,*

 qui per

qui per virtutem praesentis vitae cursum conficiunt, quum hinc solverint, tamquam in Portu fluctuum procellis minime obnoxio, Animas appulsas, & quasi subductas statuunt, quemadmodum fecit Lazarus. Petis-ne, quid sit Abrahae Sinus? *Immensorum Bonorum* complexio: *Portus*, in quem Justorum Animae recipiuntur, & ubi *Eam, quae Speratur, Beatitudinem* nanciscuntur. Nysseni locum hunc prae oculis habuit, immo descripsit Theophanes, Graecus & ipse Scriptor, in Homil. VIII. cujus etiam verba adferre praestat, ut uberius in dies appareat Burneti confidentia, pro suis somniis Graecorum concordium suffragia, ut non semel dixi, jactantis. *Bonum*, inquit, *Animae statum, in quo Verbum* (idest Christus Dominus) *Justos reficit ac recreat, Sinum Abrahae appellavit. Hic enim Patriarcha primus per fidem, quam speramus, Felicitatem per multas molestias consequutus est. Itaque Immensorum Bonorum demonstrationem Sinus nomine indicat* &c.

Ad Prudentium redeo. Apertissima est heic illius mens. Nam Hymno X. περὶ στεφάνων de Anima ait,

——— *sola, quae non occidit,*
Sed juge durans, dispares casus subit,
Aut Luce fulget, aut tenebris mergitat.
Christum sequuta, PATRIS INTRAT GLORIAM.
Disjuncta Christo, mancipatur Tartaro.

Tum infra, quae fortibus Christianis hinc decedentibus parata sint praemia, hisce explicat:

CAELO REFUSUS SUBVOLABIT SPIRITUS,
DEI parentis PERFRUETUR LUMINE,
Regnante Christo, STANS IN ARCE REGIA.

Eadem ille repetit in Carmine, cui titulus Ἁμαρτιγένεια, ubi Improbos vitae huic ereptos in Tartarorum tormenta detrudi statuit.

At diversa procul REGIONIBUS IN PARADISI
PRAEMIA CONSTITUIT MAJESTAS gnara futuri
SPIRITIBUS PURIS, & ab omni labe remotis &c.
Exsuperatque Polum fervens scintilla remensum,
Carcereos exosa situs, quibus haeserat exsul &c.

En ergo quid *Paradisi* nomine Prudentius significarit, non terrestrem Adami Paradisum, sed Caelestem Beatitudinis Regiam, cujus typum praetulit beata primi parentis habitatio. Ibi Justi, & praecipue Martyres, fructum suorum laborum colligunt, ac Visione Dei fruuntur. Namque ut idem sanctus Poeta ait Hymno I. περὶ στεφάνων,

Christus illic candidatis praesidet cohortibus.

Illi

Illi vero preces mortalium piorum e beata illa ſede
Audiunt, ſtatimque ad aures Regis Aeterni ferunt.

De Sancto quoque Vincentio ait Hymno V.

Victor relictis artubus
CAELUM CAPESSIT SPIRITUS,
Cui recta celſo tramite
Reſeratur AD PATREM via.

Tum Hymno X. inducitur ab eo mater puerulo Barulae animos addens ad toleranda pro Chriſto ſupplicia, quod *Mox Chriſtum Viſurus*, atque ex eo fonte perennem vitae aquam hauſturus eſſet. Addit infra:

——— *Vale, ait, dulciſſime,*
Et quum BEATUS REGNA CHRISTI intraveris,
Memento matris, jam patrone ex filio.

Sunt & alia id genus, quae proferre ſupervacaneum puto. Unum tantummodo omiſſum nolo, nempe ab eo prodi, imbecilli conatu a Burneto adhiberi Apocalypſeos verba, ubi Martyrum Animae *ſubtus Altare* viſae Sancto Johanni dicuntur. *Altare*, ut alibi monui, etiam pro *Chriſto* ſumſerunt nonnulli Patres, ac prae ceteris Chryſoſtomus, & Cyrillus Alexandrinus. In eamdem ſententiam conceſſit etiam Prudentius. Quamobrem Hymno IV. Eulaliam Martyrem Luſitanam laudans, de ipſa inquit:

Illa DEI SITA SUB PEDIBUS
Proſpicit haec, Populoſque ſuos
Carmine propitiata fovet.

Juvabit etiam audire, quae *Sanctus Amphilochius* Iconienſis Epiſcopus, atque ejuſdem Saeculi Quarti Scriptor, diſſeruerit in Oratione de Domini Circumciſione, ubi Sanctum Baſilium Magnum, nuper ad meliorem vitam tranſlatum, laudat his verbis: *Noviſſime humili iſto tabernaculo abſolutus, atque in loco Tabernaculi admirabilis uſque ad Domum Dei in voce exſultationis & confeſſionis ſonus epulantis, tranſiens, cum Caeleſtis Sion primogenitis liberis Recubuit atque Requievit.* Baſilii Confeſſoris Beatitudinem in Caeleſti aula conſtitutam heic vides, & potiſſimum, quod idem indicet *Recumbere* & *Requieſcere*, uti antea ſaepe animadvertimus. Amphilochio ſuccedat etiam celebrioris quidem famae, ſed ejuſdem aetatis, *Sanctus Epiphanius* Conſtantienſis in inſula Cypri Epiſcopus. Auctor ille eſt Haereſ. LVI. ſive LXXVI. adverſus Aerium, in Reſurrectione Domini multos e Sanctis Patribus reſurrexiſſe, *qui a mortuis excitati in Thalamum* (ideſt in beatiſſimum Caeleſte Regnum) *ſimul ſunt ingreſſi*. Quod & in Anchorato repetivit Cap. 102. Ad haec ille

in

in confutatione Marcionistarum Haereseos XLII. pag. 338. *Sinum Abrahae* commemorat, iis usus coloribus, quibus sine dubitatione exprimitur Caelestis Beatitudo. *Viden'*, inquit, *ut inter vivos ac Beatitudine donatos in illa felici Sempiternae Quietis Hereditate Abrahamus a Domino numeretur, & in ejus Sinu Lazarus acquiescat?* Sempiternae Quietis *Hereditas* jam parta Sanctis, hinc ad alteram vitam translatis, & jam Beatis a Deo effectis, illud est, quod nos nunc, & Sancti quoque Patres olim depraedicarunt; ita ut quo abeant Burneti suspiciones ac prava consilia, jam nemo non intelligat. Sed Epiphanius alibi quoque, hoc est in Haeresi LIX. seu LXXIX. quae est Collyridianorum, pag. 1056. luculentius doctrinam hance expressit. Inquit enim: *Enimvero SANCTI OMNES in honore SUNT. Horum est Requies IN GLORIA: horum ex hac vita discessus in Consummatione* (sive *ad perfectionem transitus est*): *eorumdem IN BEATITUDINE sors: IN SANCTIS DOMICILIIS* (sive μοναῖς, *Mansionibus*, quas Christus Fidelibus suis Johann. XIV. 2. pollicitus fuerat) *inter Angelorum choros versantur: habitatio IN CAELO: decus & splendor SEMPITERNO IN HONORE consistit, quem nulla conjectura assequi potest: Praemia denique IN CHRISTO JESU Domino nostro*. Veniat nunc Burnetus, & Britannis eruditis confidentissime venditet, a suis partibus *generatim Patres Graecos stetisse*. Jam habent illi, quid nugatori respondeant, & mirentur audacis hominis, ne gravius loquar, inane ingenium. Denique in sententiam nostram confluere videas Carmina *Sancti Damasi* Romani Pontificis, qui Anno Christi CCCLXXXIV. vitam hanc cum meliori commutavit. Igitur ille Carmine V. Sanctam Agatham Martyrem *jam renidentem quasi sponsam in Polo* appellat. De Projecta, filia Flori Consulis, Carmin. XIII. ait:

Excepta ex oculis Flori genitoris abivit,
Aetheream cupiens Caeli conscendere Lucem.

Tum Carmin. XXVII. de Sanctis Proto & Hyacintho pariter canit:

Te Protum retinet melior sibi Regia Caeli.

Paria habet in subsequenti Carm. XXVIII. hoc est in Epitaphio Irenes sororis suae, ubi haec illius verba:

Quum sibi eam raperet melior tunc Regia Caeli,
Non timui mortem; Caelos quod libera adiret.

Rursus phrasim istam repetit in Carm. XXIX. de Sepulcro suo collocando apud corpora Martyrum, de quibus ait:

SUBLIMES ANIMAS RAPUIT SIBI REGIA CAELI.

En quale fuerit Saeculo Christianae Aerae IV. Romani quoque Pontificis,

tificis, ac Romanae propterea Ecclesiae dogma de Beatitate Sanctorum in Caelis. Eamdem quoque sententiam ibi viguisse praecedenti Saeculo, & dum in vivis erat Sanctus Cyprianus, supra Capite X. animadvertimus.

Addere etiam liceat mihi, quae hac de re disseruit *Hegesippus* ille, cujus Libri quinque prostant de Excidio Urbis Hierosolymae, non semel editi. Is profecto post Constantinum Magnum scripsit. Porro, si verum foret, quod Mabillonius, Gronovius, & Caveus, veteres Codices MStos sequuti conjectarunt, videlicet a Sancto Ambrosio Libros illius Latio fuisse donatos, jam haberemus in ipso quoque Scriptorem Saeculi a Christo nato Quarti. Utcumque sit, Lectorem accipere non pigebit haec ejus verba, ex Libro Quincto depromta. *Ubi*, inquit, *ANIMA fuerit istius Carnis absoluta vinculis, AD ILLUM PURUM, & SPLENDIDUM, SUPERIOREMque REVOLAT LOCUM, atque ADEST DOMINO DEO SUO, Sanctorumque Habitaculis Fruitur, & Beatorum Gaudet Consortiis*. Ita Auctor ille, quem barbaricis minime Saeculis floruisse & scripsisse, stili elegantia persuadere omnino videtur. Subit autem mirari heic Miraeum, Vossium, Oudinum, & quosdam alios, qui Auctoris hujus aetatem ad aliquot Saecula post Sanctum Ambrosium, immo & ad Saeculum Christi Decimum rejecere, non alia ratione adducti, quam quod is *Antiochiam* appellarit Lib. III. Cap. V. *Persarum quondam caput, nunc repulsorium*; quasi hisce verbis indicetur tempus, quo Civitas illa erepta Persis, sub Saracenorum ditione gemebat. Nihil aliud ibi *Repulsorium* est, nisi Munimentum, quo Persae repellebantur. Hoc autem ad Christianos ibi Quarto Christi Saeculo dominantes, & Persis oppositos, egregie refertur, loco nullo relicto somniandi Saracenos ea Urbe potitos. *Repulsorium* adhibitum videtur ad Latine reddendam vocem aliquam Graecam, quae qualis fuerit, divinare nihil in praesentia opus est, *ἀπωστικὸν* exempli caussa. Praeterea verba illa tantum absunt, ut tempora indicent Saracenicae dominationis Antiochena in Urbe, ut potius excludant. Si enim Civitas illa, dum Hegesippus scribebat, Arabico imperio pressa fuisset, non ipsam is appellasset propugnaculum contra Persas (quod Christianos respicit) sed ejus calamitatem ac jugum deplorasset. Neque Saeculo Septimo, ac minus Decimo, elegantem adeo Antiochiae descriptionem quisquam e Christianis, & maxime si Latinus is Auctor fuit, nobis dedisset. Praeterea, si tunc Antiochiae Saraceni dominati fuissent, Auctor nequaquam de ea dixisset: *Urbs tertio loco ante ex omnibus*,

quae

quae in Romano orbe SUNT, Civitatibus aestimata, nunc quarto. At quomodo Antiochia appellata *Persarum quondam caput?* Tempore videlicet Seleuci I. Syriae Regis, qui ipsam Antiochiam condidit, & Persas quoque suo imperio adjecit. Haec pauca, quamquam extra chorum, de Hegesippi illius aetate adnotasse incongruum non fuerit.

CAP. XXII.

Hieronymus Stridoniensis, Theophilus Alexandrinus, Paulinus Nolanus, Antoninus Constantiensis, Prosper Aquitanus, Leo I. Romanus Pontifex, Honoratus Massiliensis, Maximus Taurinensis, Petrus Chrysologus, Isidorus Pelusiota, Synesius Ptolemaidis Episcopus, Arnobius Junior, Gennadius Massiliensis, minime dilatam censent summam Felicitatem Sanctorum in Caelis. Quid significet esse cum Domino *apud Apostolum.*

QUamquam ad Quartum Christianae Epochae Saeculum jure pertineat *Sanctus Hieronymus*, celebratissimus Ecclesiae Catholicae Doctor, is tamen in Quincto nunc locum sibi dari non indignabitur. Si & istum nos prodiderimus non aliam, quam nos tradidisse doctrinam, altiorem, ut spero, edent Burneti imaginationes ruinam. Atque is revera Lib. III. Cap. 8. Commentar. in Amos hisce verbis utitur: *Quando ANIMA, vinculis laxata corporeis, volandi, quo velit, sive quo ire compellitur, propter tenuitatem substantiae habuerit libertatem, AUT AD INFERNA ducetur, de quibus scriptum est: Convertantur peccatores in Infernum &c. AUT CERTE AD CAELESTIA sublevabitur* &c. Ubinam vero nunc Sancti versentur, manifestius ipse aperuit in Commentar. ad Cap. XII. Matthaei, ubi verba illa interpretans: *Qui autem minor est in Regno Caelorum, major est illo*, sic loquitur: *Nos simpliciter intelligamus, quod OMNIS SANCTUS, qui JAM CUM DEO EST, major sit illo, qui adhuc consistit in proelio.* Nullis offuscari posse tenebris Hieronymi mentem, heic cernis; idem quippe illi sonat esse *cum Deo*, atque esse *in Regno Caelorum*. Rursus ille Lib. II. Cap. 9. Commentar. in Zachariam, post laudata Davidis verba: *Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum*, haec addit: *Hanc autem munitionem, ad quam Deus cohortatur vinctos spei, non aliam debemus accipere, nisi HABITATIONEM*

PARA-

PARADISI, in quam primus cum Domino Latro ingressus est. Super caelestem vero Paradisum, de quo ejectus fuit Lucifer, agnovit Hieronymus Lib. IX. Cap. 28. in Ezechielem. Usus autem & ille fuit alibi vocabulo *Sinus Abrahae*, sed non dispari significatione a reliquis ferme Sanctis, a quibus illud nomen usurpatum saepe vidimus ad designandam ineffabilem Justorum Felicitatem in Caelis. Itaque Epistol. XX. ad Eustochium in Edition. Martianeyana, *de exitu Leae* scribens, ait: *Nunc igitur pro brevi labore AETERNA BEATITUDINE fruitur; excipitur Angelorum choris; ABRAHAE SINIBUS confovetur*. Ita in subsequenti Epistol. XXII. super obitu Blesillae filiae ad Paulam ejus matrem scribit: *Postquam autem sarcina carnis abjecta, AD SUUM AMIMA revolavit AUCTOREM, & in antiquam possessionem diu peregrinata conscendit* &c. Et infra: *Testor, mi Paula, JESUM, quem Blesilla NUNC SEQUITUR: testor sanctos Angelos, quorum Consortio fruitur &c. Nos, quorum exitum Angelorum turba Comitatur, quibus OBVIAM CHRISTUS OCCURRIT, gravemur magis, si diutius in tabernaculo isto mortis habitemus. Quia quamdiu heic moramur, peregrinamur a Domino*. Multis deinde agit, ut Paulae lacrymas in morte filiae comprimendas suadeat, inter cetera inquiens: *Parce, quaeso, tibi; parce filiae CUM CHRISTO JAM REGNANTI*. Tum Blesillam loquentem inducit: *Ne invideas Gloriae meae. Putas esse me solam? Habeo pro te Mariam Matrem Domini. Multas heic habeo, quas ante nesciebam* &c. Vide & Epitaphium floribus redundans, quo ille Nepotianum ornavit. Ibi scriptum ab eo legas: *Scimus quidem, Nepotianum nostrum ESSE CUM CHRISTO, ET SANCTORUM mixtum CHORIS, quod heic nobiscum rimabatur in terris, & aestimatione quaerebat, ibi VIDENTEM COMINUS dicere: Sicut audivimus, sic & vidimus in Civitate Domini virtutum, IN CIVITATE DEI nostri*. Dicant, quaeso, Lectores in sacrarum Literarum stilo non hospites, an non Hieronymus heic tribuat piorum Animabus jam hinc in Caelum deductis beatificam Dei Visionem. Haec profecto illius mens; eademque phrasi is rursus utitur in Epitaphio Paulae, de qua scribit: *Implevit cursum suum, fidemque servavit, & NUNC FRUITUR CORONA JUSTITIAE* (quae verba quum ab Apostolo Hieronymus fuerit mutuatus, jam intelligis, quei ille interpretatus fuerit) *sequiturque Agnum, quocumque vadit. Saturatur, quia esurivit, & laeta decantat: Sicut audivimus &c. O beata rerum commutatio! Flevit, ut semper rideret. Despexit lacus contritos, ut fontem Dominum reperiret. Cinerem sicut panem manducabat, ut in aeter-*

num pane Angelorum vesceretur, & caneret: Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Reliqua tenoris ejusdem percurre, si velis. Ego in paucis hisce, quae infra adduntur, consisto. *Nunc illa divitiis fruitur, & his Bonis, quae nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. Nostram vicem dolemus, & invidere potius Gloriae ejus videbimur, si voluerimus diutius flere REGNANTEM.* Atque haec Anno Christi CCCCIV. scribebat Hieronymus: in quibus, caecus sit, qui non videat lucidissimis coloribus depictam beatissimam illam Vitam ac Visionem Dei, quam adversus vetustissimum Catholicae Ecclesiae dogma arrodere aevo hoc nostro non erubuit Burnetus. Tricis, cavillationibus non est heic locus. Quo posito, da mihi, si potes, inter veteres peritiorem & doctiorem divinarum Scripturarum Interpretem, quam Hieronymus. Eum quippe nihil fugit eorum, quae Scriptores quique Ecclesiae filii literis antea consignarant. Quum ergo tanta cum fiducia ille asserat, non differri, sed brevi, aut statim, a Piorum Animabus iniri ineffabilem Gloriam, & Requiem deliciis omnibus saturatam in Caelestibus Mansionibus, in Domo Dei, in Civitate Domini, in Regno Caelorum; quid restat, nisi ut manu tamdem teneamus, primis Ecclesiae Saeculis non aliam passim floruisse sententiam, quam quae adhuc vivida est de mortuorum statu Catholica in Ecclesia, aut saltem certiorem communi calculo tunc reputatam fuisse?

Hieronymo Synchronus atque intimus amicus fuit *Theophylus Archiepiscopus Alexandrinus*, Anno Christi CCCLXXXV. ad eam Cathedram provectus. Habemus tres ejus Epistolas Paschales, aut sub finem illius Saeculi, aut ineunte subsequenti scriptas, & Latio donatas ab ipso Hieronymo. Porro is quoque in exordio primae ex iis Epistolis nos hortatur, ut *festinemus supernae laetitiae festa celebrare, & jungere nos Angelorum choris, UBI CORONAE ET PRAEMIA ET CERTA VICTORIA EST, & desiderata triumphantium palma proponitur. Nec differamus, tumentibus carnis fluctibus liberati, clavum tenere virtutum, & post grandia maris pericula tutissimum CAELORUM INTRARE PORTUM.* Haec scribebat, qui persuasum plane habebat, Praemia illa immensa parata Justis esse statim post mortem. Neque aliam fuisse constat sententiam *Paulini Nolani Episcopi*, qui initia Saeculi Quincti suis & ipse scriptis, atque sanctissimis praesertim moribus illustravit. Supra Cap. XII. vidimus, quemnam in locum Beatitudinis translata ab eo dicatur Anima Clari Presbyteri. Accipe nunc, quid ipse

ipse scripserit de Sancto Felice Presbytero Nolano, Natali III.

Occidit, & CHRISTO superis est NATUS IN ASTRIS,
CAELESTEM NACTUS sine sanguine Martyr HONOREM.

Natali VI.

——— Superi Felicis mente fruuntur,
Corpore nos: Animaeque potentis Spiritus illic
Vivit, & heic meritum.

Addit infra:

Ast illum placido scandentem celsa volatu,
Et casto assumtum de corpore, laeta Piorum
Turba per aethereas susceperat obvia nubes.
Angelicique chori, septemplicis agmina Caeli,
Totis, qua Caelum patet, occurrentia portis,
REGIS AD ADSPECTUM, SUMMIQUE PARENTIS AD ORA,
Sidereo volucrem laeti vexere triumpho.
Tum nivea sacrum caput ornavere Corona:
Sed tamen & roseam Pater addidit, indice Christo.

Sunt & alia in eodem Natali, quae praetereo. Tum in Natali XII. quem ego publici juris feci Tom. I. Anecdotorum meorum, similia leguntur: atque inter cetera Natalem diem Sanctorum appellari illum dicit,

——— in quo lege functi carnea
Mortalitatis exuuntur vinculis,
ET IN SUPERNA REGNA NASCUNTUR DEO.

Ad Annum Christi CCCCXXXVII. magnus Annalium Ecclesiasticorum parens Epistolam produxit *Antonii*, sive *Antonini* Episcopi Constantiensis in Africa, quem Gennadius *Honoratum* appellat Cap. XCV. de Viris Illustrib. ubi ejusdem Epistolae mentionem facit. Hanc editam rursus habes in Tom. VIII. Bibliothec. Patrum. Ibi solatur pius ille Episcopus Arcadium quemdam in exsilium a Genserico Vvandalorum Rege actum, atque inter cetera inquit: *Tribulatio, exspoliatio, exsilium, remissionem tibi contulit peccatorum. Mors autem aperit tibi Regna Caelorum. Qualis eris, quum tu cum Sancto Stephano eris? Qualis eris, quum Petrum & Paulum, quos rogare solebas ut patronos, habebis amicos? CHRISTUM MOX tua ANIMA VIDEBIT, & Corpus tuum erit in refrigerio Resurrectionis, ut & ipsa Caro videat, quod tua Anima, quum exierit, Mox Videbit.* En quid esset antiquis *Dissolvi*, & *Esse cum Christo*, nempe idem atque *Regna Caelorum* ingredi, simulque intueri Fa-

cie ad faciem Dominum: quae summa est Beatitudinis praerogativa. Hisce jungendus est *Sanctus Prosper*, celebris ille discipulus & amicus Sancti Augustini. Is Lib. I. Cap. XVI. de Vocatione omnium gentium (quod Opus nonnulli tribuunt Sancto Leoni Magno Pontifici maximo) de Parvulorum sorte post hanc vitam agit, haec inquiens: *Omnes ante ullum intelligentiae sensum, ante liberum voluntatis arbitrium, ALII AD AETERNAM BEATITUDINEM regenerati, ALII AD PERPETUAM MISERIAM TRANSEUNT non renati.* De adultis vero loquens Cap. subsequenti, ita scribit: *Quod si & ad illos dirigas mentis intuitum, qui longam in flagitiis & sceleribus aetatem, sacramento Baptismatis Christi in fine vitae renovantur, & sine ullo suffragio bonorum operum IN REGNI CAELESTIS CONSORTIUM TRANSFERUNTUR, quo intellectu divinum judicium comprehendes?* Non diem unum, non unam horam, nedum multa Annorum millia (quod vellet Burnetus) inter illorum e vita exitum, & summam Felicitatem aut miseriam, interponit Prosper: sed extemplo de eorum sorte actum esse affirmat: quamquam mitius agi cum parvulis Catholica Ecclesia arbitretur.

Sed & ipse *Sanctus Leo* I. Papa, quem nuper memoravi, hactenus traditum dogma confirmavit, dum Sermone LXXX. in Natali Apostolor. Petri & Pauli, Ethnicorum furorem ridet, *quasi per Sanctorum neces gratia Dei posset extingui: cujus hoc ipsum erat maximum lucrum, ut contemtus vitae hujus occiduae, PERCEPTIO fieret FELICITATIS AETERNAE. Pretiosa ergo in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Praeterea Sermone LXXXIII. in Festo Sancti Laurentii; *Subtrahitur*, ait, *saeva crudelitas, inventis tuis materia mortalis, & LAURENTIO IN CAELOS ABEUNTE, tu deficis.* Denique illum audi Sermone XCVI. in Cathedra Sancti Petri, si tamen illius est. Cum die Martyrii diem Cathedrae componit eloquentissimus Pontifex, & utramque ita describit: *In illa siquidem alternantibus hymnidicis Angelorum choris EST INEFFABILITER CORONATUS; in ista vero exsultantibus undique fidelium turmis, Pontificali Cathedra cum magna gloria est sublimatus. In illa ad suam Beatitudinem CAELI CONSCENDIT THRONUM* &c. Aequalis etiam aetate Leoni Magno fuit *Sanctus Hilarius* Arelatensis Episcopus, cujus Vitam habemus, a *Sancto Honorato* Massiliensi Episcopo ejus discipulo conscriptam, atque a Gennadio in Catalogo Viror. illustr. laudatam. Uti ex ea discimus, mortem suam praenuntiavit Hilarius, ad alumnos suos haec fatus: *Hora diei undecima* Anima mea *de Corporis domicilio liberata ad supernum Judicem festinabit.* Quibus verbis testis & ipse nobis est, tunc

in

in Ecclesia viguisse sententiam de peculiari atque occulto hominum Judicio post singulorum mortem. Quo autem insignis illius Antistitis Anima emigrasse credita fuerit, in exordio ejusdem Vitae indicavit Honoratus Episcopus illius Auctor. *AD ASTRA MIGRAVIT. CHRISTO ADSTAT*, sunt ejus verba. Tum sub finem: *SINE DUBIO*, ait, *AETERNORUM COMPOS efficitur GAUDIORUM, sicut arbor PARADISI foecunda*. Infra vero ad ipsum oratione conversa inquit: *Cur ANIMA tua non majora praestet IN PARADISI BEATITUDINE POSITA, quam in Saeculi certamine constituta? Vocatus ab Auctore, ad laboris fructum & perenne Refrigerium pervenisti, in illa beatissima Patriarcharum* (en Sinus Abrahami) *societate receptus &c. Fac ergo, quaesumus, ut qui te ad Christum feliciter venisse, & sine fine te Regnare cum illo gloriamur, tuis continuo precibus muniamur, & qua frueris CUM CHRISTO GLORIA, perfruamur*. Audi *Basilium* quoque *Seleuciensem* Episcopum, ejusdem Saeculi Quincti Scriptorem Graecum, qui in laudatione Sancti Stephani, ipsum Protomartyrem alloquens ait: *Tu labore defunctus, REGI REGUM CONREGNAS, & Domino Dominantium. Flagitamus supplices tuae illi Regiae aggregari*. Testis praeterea accedat & *Sanctus Maximus Taurinensis* Saeculo ipso Episcopus. Is postquam in Homil. de Sanctis Martyribus, non eos tantum, qui sanguine suo Fidem tuentur, sed & reliquos Fideles Dei cultores, Martyrii corona donari scripsit, divites Saeculi cum paupertatem voluntariam amplexis confert, inquiens: *Tu, quum recedis a Saeculo, relinquendo tuas divitias perdidisti: ego autem, quum mihi de hoc Mundo migrare contingit, divitias meas AD PARADISUM veho. Tuas divitias post mortem, exemplo illius purpurati divitis, ignis & tenebrae subsequentur: meas divitias, exemplo Lazari, SINUS ABRAHAE ET BEATITUDO suscipiet*. Non semel vidimus, *Abrahae Sinum* a Patribus sumi pro Beatitudinis loco, ipsumque alio sub nomine esse *Paradisum*. In ea sententia Sanctum etiam Maximum fuisse animadvertis. Ecquid vero fuit sacro huic Antistiti *Paradisus?* Idem atque *Regnum Caelorum*. Fidem faciunt ejus verba in Homil. I. de sancto Latrone, ubi ait: *BEATUS Latro, dum supplicium patitur, REGNUM CAELESTE CONSEQUITUR. Videamus, cur tantorum criminum reus tam cito a Salvatore PARADISUM PROMERETUR*. In Homil. I. de Sancto Laurentio ait, Xistum Romanum Pontificem, quod passioni vicinus foret, fuisse *Regnis Caelestibus jam vicinum*. Mitto alias de Apostolis & Martyribus, & de Sancto Eusebio Vercellensi Episcopo, ipsius Homilias, in quibus Caelestem Beatitatem eis a Deo conlatam saepe significat.

Circiter An. Christi CCCCXL. Ravennatem Cathedram eximius vir

San-

Sanctus Petrus Chrysologus ascendit. Prostant ejus Sermones, e quibus discas, quae illius sententia fuerit in praesenti controversia. In Sermone LXVI. pauperis Lazari, ac Divitis in Evangelio famosi Historiam sive Parabolam illustrat. De primo in haec verba loquitur: *Recipit pro doloribus REQUIEM, pro opprobrio GLORIAM, pro contumeliis HONOREM, pro despectu GRATIAM, pro poenis IMMORTALITATEM, pro vulneribus PRAEMIA, pro siti REFRIGERII FONTEM, pro fame CAELESTIS MENSAE DELICIAS SEMPITERNAS: & quem Divitis angulus non cepit, Sinus Divinae Consolationis includit.* Quamquam sacris phrasibus sive coloribus pingatur Lazari vita functi status, peritus tamen Lector intelligit, hisce delineari Beatam illam Vitam, quae pios Christi Fideles in Caelis manet; neque aliud Chrysologo fuisse *Abrahae Sinum*, nisi ineffabilis illius Beatitudinis sedem. Potiora nihilominus & clariora sunt, quae eloquentissimus Praesul addit infra, dum ait: *Dicendo sic, tam Justos quam Injustos ante adventum Domini apud Inferos fuisse declarat, & discretos locis tantum, non regionibus fuisse divisos. Postquam vero Dominus resurgens a mortuis aperuit Infernum, patefecit Caelos, Paradisi claustra reseravit, DEDIT SANCTIS PARADISI INTRARE REQUIEM, AD CAELI GLORIAM PERVENIRE. Ista qui sic credit, intelligit, quid mortalibus veniens donaverit Christus*. Non credidit, non intellexit haec Burnetus. Etiam negavit, nunc Improbos in Inferorum igne cruciari. At postquam illum Judex aeternus ad se accivit, oculos ad ea, quae negabat, aperuerit. Nos interea discimus, quid ante mille & trecentos Annos Catholica crederet Ecclesia, cujus communem doctrinam complectitur & profert Chrysologus. Et vide, quam multa tam paucis exhibeat. Christianae gentis *Paradisus* non jam terrestris, sed in Caelo efformatus a Deo: ibi *Requies*, ibi *Gloria*, ibi *Honor*, ibi *Gratia*, *Immortalitas*, *Refrigerium*, ibi *Deliciae Sempiternae*, ibi *ad Caelestem Mensam* (quod Christus in Evangelio pollicitus fuerat, innuens inenarrabilem Justorum Laetitiam ac Felicitatem in Caelis) saturatae Piorum Animae. Qua igitur fronte Burnetus dictitat, defecisse in ejusmodi quaestione a veterum sententia Catholicam Ecclesiam? Proinde ad illum, ejusque similes incredulos, dixisse videtur infra idem Chrysologus: *O si quis veniret a mortuis, & quod ibi agitur, heic referret, omnes crederent ei*. Haec etiam Burnetus, ut puto, in cordis sui intimo sibi canebat. At cur ille

ille non credidit Christo affirmanti, inhumanum Divitem illum torqueri in Flamma ac Tormentis, & quidem ante supremum solemne Judicium: patientissimum vero Pauperem jam Recepisse Bona ac Praemium Patientiae suae in Sinu Abrahae; quem Locum veteres ferme omnes pro Caelestis Beatitudinis domicilio sumserunt? *Scimus*, inquit heic Chrysologus, *scimus*, *& Vitam parari bonis*, *& malis Tormenta praeparari*; *sed dum vitiis capti*, *virtutum tempus nolumus advenire*, *fingimus nescire*, *quod scimus*; *quum de Caelo Christus veniens*, *& ab Inferis ipse rediens*, *& quid bonos in Caelo maneat*, *& quid malos exspectet in Inferno*, *& verbo docuerit*, *& firmaverit exemplo*. Ceterum Chrysologus in eodem argumento de Divite & Lazaro versatur Sermone CI. ubi haec repetit: *Factum est autem*, *ut moreretur Pauper*, *& portaretur ab Angelis in Sinum Abrahae*. *Non immerito*, *fratres*, *sua tunc Deus omnes Sanctos suscipit in Requie*, *& in ipsa Caelesti Beatitudine fungitur Dispensatoris officio* &c. Quippe haec est Domini ipsius promissio Luc. XII. 37. ubi paratum Justis immensum post mortem in Caelis Praemium, hisce verbis describit: *Beati servi illi*, *quos*, *quum venerit Dominus*, *invenerit vigilantes*. *Amen dico vobis*, *quod praecinget se*, *& transiens ministrabit illis*. Denique Chrysologus in Sermone CXIX. Apostoli verba: *Omnes quidem currunt*, *sed unus accipit bravium*, exponens, inquit; *Si pro corruptibili corona tantus labor a quibusdam suscipitur*: *quanto magis nos omnem laborem sustinere debemus*, *quibus Praemium Caeleste*, *& Aeternae Gloriae Corona promittitur*? *Si certantes vincimus*, *tot Coronas accipimus*, *quot vitiorum victores fuerimus*. *Sancti Martyres in agone certaminis positi*, *non solum vitia peccatorum*, *sed ipsam mortem vicerunt*, *& Praemia Immortalitatis susceperunt*.

Sed ex Italia in Aegyptum, quaeso, navigemus, Sanctum quoque *Isidorum Pelusiotam*, virum magnum, interrogaturi, quaenam sibi fuerit in hocce argumento sententia. Illum, inquam, adeamus, celeberrimum Chrysostomi discipulum, qui sibi Anno Christi CCCCXX. ingentem cum doctrina, tum pietate famam comparavit. Itaque is Lib. I. Epistol. 376. ait: *Pilifer ille Baptista*, *& Divitis janitor* (idest Lazarus) *qui fame ac nuditate contabuit*, (Ε'ΙΣ ΤΗ'Ν Α'ΛΕΚΤΟΝ, *καὶ ἀπέραντον ἀναστρέφονται καὶ τάλποντται* ΒΑΣΙΛΕΙ'ΑΝ) *IN SEMPITERNO*, *ac finis omnis experti REGNO versantur & confoventur*. Divitem quoque in Gehenna & Igne versari addit. Tum Lib. II. Epistol. 179. patientiae documenta tradens, scribit: *Neque enim heic est laborum praemium*:

verum

verum heic quidem Certamina; *POSTEA autem PRAEMIA*. Quod ille repetit eodem Lib. II. Epistol. 24. inquiens: *Perspicuum est, certaminum & laborum stadium hanc vitam esse*; *CORONARUM autem & PRAEMIORUM futuram*. Ad haec Lib. IV. Epistol. 121. Lazarum quidem fatetur ad extremam pervenisse miseriam; *ea tamen calamitas ipsi Felicitati fundamentum exstitit Maximum ac verissimum. Nisi enim ad tantam delatus esset miseriam, numquam AD tantum GLORIAE CULMEN devenisset*. Neque ei dumtaxat, uti nos idem Isidorus docet, sublimia haec praemia elargitus est Deus: ceteris quoque in virtutis curriculo certantibus eadem ipse paravit. *Certaminibus enim* (inquit Lib. IV. Epistol. 204.) *merito consequentia sunt etiam Praemia. Atque Evangelicis decursis stadiis, CAELUM, & quae in eo sunt Bona, NOS MANENT*. Et ne Burnetus aliquos heic in scirpo nodos quaerat, suamque enormem somniatam intercapedinem inter Certamina & Praemia, invito Isidoro, in ejus verba obtrudat, accipe quid sanctus ille Asceta scripserit Lib. II. Epistol. 151. ad Theophilum Lectorem. *Beatus*, inquit, *Timotheus frater tuus ex hominum coetu excessit, id quidem omne, quod mortale habebat, in terra deserens, ANIMA autem IN CAELUM penetrans, atque cum Divinis ac Mundo sublimioribus Virtutibus, ut confido, choros agitans*. Subinde vero moerorem se abjecisse ait, quum recogitaret, *rerum humanarum finem, amplissimorum ipsi Bonorum initium exstitisse*. Infra addit: *Verum ut probus athleta in Caelestem Aulam ad accipiendam Coronam avolavit*. Nulla ergo de Isidori mente dubitatio reliqua est. Attamen haec ille rursus confirmat Lib. V. Epistol. 388. atque Epistol. 396. ubi bene morientibus gratulandum esse ait: *Qui enim* (τῆς γὰρ ἄκρας Μακαριότητος εὑρηκότες τὸν ὅρον) *Summae Beatitudinis terminum repererunt, de ceteris omnibus securi, Animam solam exornarunt*. Tum subdit, Carnem quoque in Resurrectione & ipsam fore vivificandam. In Aegypto identidem natus, & Isidoro eidem multa necessitudine conjunctus fuit *Synesius Episcopus Ptolemaidis*. Habemus sacros illius Hymnos, oestro non vulgari compositos, in quibus hanc eamdem doctrinam disseminat. Illum audi in Hymno I.

Beatus, qui post facta,
Post labores, post acerbas
Terrenas curas,
Ingressus Mentis vias,

Alti-

Altitudinem vidit Divina refulgentem Luce.

In Hymno III. de Sanctis Martyribus ait:

Quos Angelicis
Coronasti, o Rex,
Fulgoribus, tuos sacros ministros.

Sed & in Hymno I. dixerat:

Eja mihi, o Anima, bibens
Ex Bonorum perenni fonte,
Conceptis suppliciter precibus ad Parentem
Ascende, neque cunctare
Terrae terrena linquens;
Mox vero juncta cum Patre,
Dea in Deo exsultabis.

Circiter Annum Christi CCCCLX. *Arnobius junior*, gente, ut videtur, Gallus, Commentarium in Psalmos scripsit, non semel typis traditum. Is autem in Psalmum 137. haec nobis exhibet: *Qui pure in conspectu hominum Deo laudes obtulerat, incipit Post Depositionem Corporis in Conspectu psallere Angelorum, & adorare Templum sanctum, idest Dominum Jesum Christum, in quo Plenitudo Deitatis inhabitat*. Lucem haec ejus verba ministrabunt alteri Scriptori, qui Anno Christi CCCCXCVIII. floruit, hoc est, *Gennadio Massiliensi* Presbytero. Huic a plerisque tribuitur Opusculum *de Ecclesiasticis dogmatibus* sub Augustini nomine perperam olim editum. Quamquam is alicubi in tradenda fide Catholicae Ecclesiae a recto tramite declinarit, atque in argumento nostro se perquam jejunum exhibeat, ejus tamen verba occultata nolo. Ita ille Cap. 46. secundum editionem Benedictin. in calce Tomi VIII. Operum Sancti Augustini: *Post Ascensionem*, ait, *Domini ad Caelos, OMNIUM SANCTORUM ANIMAE CUM CHRISTO SUNT, & exeuntes de Corpore ad Christum vadunt, exspectantes Resurrectionem Corporis sui, ut ad integram & perfectam Beatitudinem cum ipso pariter immutentur*. Nihil habet hic Auctor de loco, ubi Justorum Animae post dissolutionem Corporis degant: attamen sat nobis canit, quum illas *ad Christum* proficisci, & *cum Christo esse* pronuntiat. Quis enim negare audeat, quin Beatus sit, qui cum Christo sit jam posito in Caelesti Beatitate, & in Gloria Dei Patris sedente, & conspiciat atque contempletur non amplius per fidem, sed per speciem illum, qui Via, Veritas, & Vita est?

Atque heic locum habeat Sancti Athanasii doctrina in Oratione

contra Gentes Cap. 2. Scribit ille, Hominem in principio a Deo omnium opifice, *per proprium Verbum & Salvatorem nostrum Jesum Christum*, efformatum fuisse ad imaginem suam, eumque donatum propriae aeternitatis cognitione, *ut videlicet hac conservata similitudine, numquam cogitationem a Deo averteret, neque a Sanctorum convictu discederet: sed datam gratiam, & propriam ex paterno Verbo vim infusam retinens Exsultaret, & Cum Deo Familiariter Viveret, ac Vere Beatam Immortalem Vitam duceret. Nam si nulla re a Dei cognitione impediatur: Animae munditia, Patris Imaginem Deum Verbum, ad cujus quoque Imaginem factus ille est, Semper Contemplatur, summoque stupore admiratur providentiam, qua Mundus per ipsum administratur. Ita rebus quidem, quae sub sensu cadunt, & corporeae sunt, excelsior efficitur; cum his vero, quae Caelestes ac Divinae sunt, solaque intelligentia comprehenduntur, vi Mentis conjungitur. Quum enim corporibus Mens humana non adhaerescit, neque aliud ex eorum cupiditate extrinsecus admixtum habet; sed tota ipsa sursum secum est, sicuti initio facta est; tunc ea, quae sensus movent, omniaque humana transcendens, in sublime fertur, Verbumque & in Verbo Verbi Patrem Videt, cujus Contemplatione delectata, suo erga illum amore & desiderio renovatur: quemadmodum utique primum Hominem, qui Hebraea Lingua Adam dictus est, sacrae Scripturae narrant, initio summa cum libertate & fiducia Mente Deo adhaesisse, Sanctorumque societate & consuetudine potitum fuisse in illa rerum Caelestium Contemplatione, qua illo in loco fruebatur, quem Sanctus Moyses tropo quodam Paradisum appellavit. Animae enim munditia eam ad Deum per se ipsam Contuendum idoneam reddit, ut ipse Dominus ait Matth. V. 8. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum Videbunt.* Haec Athanasius. Si ergo Patres in Visione & Contemplatione Verbi (in quo etiam Patrem Mens videt) statuerunt *Immortalem Vereque Beatam* primi Hominis *Vitam*: quid putandum de Anima Justorum corporeis nexibus soluta, quae ad Verbum, hoc est Christum jam glorificatum pergat, & cum Christo degens, ejusque adspectu & familiaritate fruens, & *Claritatem*, hoc est *Gloriam* illius contemplans, in Caelis habitet? Hoc certe Apostolus prospectabat veluti futurae ac speratae Beatitudinis apicem; & propterea Prima ad Thessalonicenses IV. 16. dicebat: *Et sic semper cum Domino erimus*. Ab ejusmodi Felicitate disjunge, si potes, Visionem beatificam Dei, quando Paulus in consortio & praesentia Christi Dei, atque in illius revelata facie Beatitatem Justorum collocare in primis videtur.

An

An Adam facie ad faciem, dum in Paradisi deliciis versatus fuit, intueretur Verbum, & in Verbo Verbi Patrem, aliis disputandum relinquo. Nos compertum habemus, id Justorum Animabus a Corpore separatis, post Crucem, Resurrectionem, & Ascensionem Filii Dei in Caelum, concedi, neque tam grande donum differri ad finem Mundi. Semper enim Christiano homini ante oculos recurrant oportet Apostoli non fallacia verba Secund. ad Corinth. V. 6. quae repetere atque inculcare semper juvabit: *Scientes, quoniam, dum sumus in Corpore, peregrinamur a Domino* (idest, remoti sumus a beato conspectu Jesu); *per fidem enim ambulamus, & non per speciem. Audemus autem, & bonam voluntatem habemus* (scilicet cupimus) *magis peregrinari a Corpore, & Praesentes Esse Ad Dominum*. Itaque cupiebat Paulus, ut finis adesset praesentis peregrinationis, atque Anima ex isto carcere exiret. Heic enim, quantumlibet sanctus sit homo, & cum Deo conjunctus, Deum tamen tantummodo per fidem, per speculum, & in aenigmate contuetur. At ubi a crassa hujusmodi materia expeditur Anima, jam fit praesens ad Dominum, ejusque divinitatem *per speciem*, idest, facie ad faciem intuetur & contemplatur. Proinde quum Paulo exploratum foret, si ex humanis abiret, se statim fruiturum beata Visione Domini nostri: propterea mori lucrum putabat, mortemque exoptabat: quod & reliqui subinde Sancti in votis habuere. Multi Patrum, uti hactenus vidimus, diserte tradiderunt, Piorum Animas in Caelum translatas inter Choros Angelorum, qui sane Deum vident, versari, adsistere Triadi, ac Deum facie ad faciem contueri. Porro idem significant tum ipsi tum ceteri, dum scribunt, felices Justorum Spiritus *ad Dominum pergere, esse cum Christo, praesentes esse ad Dominum*; unus quippe Deus est cum Patre & Spiritu Sancto Dominus noster. *Neque dubitandum*, inquit Beda Sermone aestivali de Sancta Pentecoste, *quia quibus Gloria Filii revelabitur, eisdem quoque Patris & Spiritus Sancti liceat ADESSE Conspectui: quia quorum una est Divinitas, una utique & inseparabilis Visio est.*

CAP. XXIII.

Burneti ridendae exclamationes adversus Florentinum Concilium. Fulgentius Ruspensis Episcopus, Primasius Adrumetinus, Gregorius Magnus summus Pontifex, Ildefonsus, & Julianus Archiepiscopi Toletani, Beda Anglus, Aldhelmus itidem Anglus, Alcuinus pariter Anglus, Synodus Francofordiensis, Florus Magister, Paschasius Radbertus, Petrus Lombardus, Thomas Aquinas, aliique Sententiam Romanae Ecclesiae de Beatitudine Sanctorum tuentur. Ab eadem primo alienus Johannes XXII. Papa, tum ipsum confirmat.

ATque his hactenus digestis, habet, ut spero, jam Lector, unde miretur ac doleat seditiosum Burneti ingenium, simulque methodum illusoriam, qua ille usus est in pertractando hoc tanti momenti in Republica Christiana argumento. Non secus atque illi fraudulenti, aut crassa Minerva nati, qui caussae alicujus civilis patrocinio suscepto, id unum curant, ut suae partis tabulas, testes, atque rationes exerant & exornent, neglectis sive contemtis, quibus adversariorum caussa juvatur; Burnetus quoque in controversiam istam invasit. Quae sibi propitia in sacris Literis, atque in antiquis Ecclesiae Scriptoribus visa sunt, haec ille diligenter arripuit, summaque confidentia oculis incautae gentis objecit, triumphum hac una via sibi pollicitus. At quae sibi adversari tum in eisdem divinis Libris, tum apud veteres Patres novit, aut dissimulavit, aut levi brachio excussit. Proposita autem Romane Ecclesiae sententia, Sanctorum Animabus purgatis aditum in Caelum, ac Visionem Dei tribuente: *Deus bone!* is exclamat pag. 59. *unde desumta sunt haec verba? Ex quo Libro sacrae Scripturae? ex quibus monumentis primitivae Ecclesiae?* Immo is vix credenda temeritate pag. 74. unum Stapletonum adducens ait: *Pontificii (quorum interest maxime, ut Caelo, Gloria, & Visione Dei fruantur Sancti ante Resurrectionem) fatentur, Patres generatim ea de re nobiscum convenire.* Ridendam sane, liceat primo dicere, exclamationem. Risisset & Burnetus Arianum exclamantem: *Bone Deus? unde desumta vox Homousios, sive Consubstantialis? ex quo sacrae Scripturae Libro? quibus e monumentis primitivae Ecclesiae?* Risisset quoque Macedonianum, Nestorianum, Euthychianum, aliosque id genus a Catholica Ecclesia damnatos, si

Eccle-

Ecclesiae insultassent, quod in decretis adversus illos promulgatis verba adhibuisset, neque in Scripturis Sacris, neque a Patribus antea diserte usurpata. Dum res in Divinis Libris contineatur, aut inde recte educatur, aut per legitimam veterum Traditionem ad nos veniat: stulte de Vocibus ineatur contentio. Nam si in Libris divinitus conscriptis dogmata quaeque conceptis verbis traderentur, nulla fortassis emergeret de iis disputatio. Porro quam longe ab aequitate abscesserit Burnetus, dum pro se *Patres generatim* stare jactitat, &, quod gravius est, id *sincere* Catholicos fateri pronuntiat, in superiori certamine jam palam factum fuit. Quos ille pro se laudat, aut nullius esse ponderis deprehendimus, quoties a Catholica Ecclesia dissentiunt, aut ipsos plerumque invenimus cum ipsius Ecclesiae Catholicae sententia omnino concordes. Nos contra, *nubem testium*, ut ait Apostolus, hoc est ingentem Ecclesiasticorum Scriptorum coetum produximus, eosque in Ecclesia praestantiores & doctiores, majorisque nominis, praecones magnificos ejusdem doctrinae, quam tamdem Florentinum Concilium postremo calculo probavit. Atqui sunt ex antiquis nonnulli, qui aliter, quam nunc creditur, sensisse videntur. An ita sit, expende primo. Tum etiamsi id statuas, memineris oportet, & aliis erroribus ab Ecclesia proscriptis aliquem non defuisse antea patronum, quum nempe nondum ad Ecclesiae examen rite deducta fuerat controversia, & liberum cuique erat in re nondum definita, quam vellet, opinionem amplecti. Immo nullus error, nulla haeresis prodiit umquam, cui non varia Scripturarum loca militare ab earum propolis existimata fuerint. At numquid obstitit, aut obstare debuit paucorum contraria opinio, aut apparatus ille e Scripturis male petitus, quo minus Ecclesia communem melioremque Traditionem sequuta, quod foret veritati magis consonum, decerneret? *Consensionem sequemur, si in ipsa vetustate, omnium, vel PAENE OMNIUM Sacerdotum pariter & Magistrorum definitiones sententiasque tenemus*: inquit, & quidem egregie, Vicestius Lirinensis Cap. II. Commonit. Propterea postquam perspeximus, ab ipsis primis Ecclesiae Saeculis illud ipsum dogma de Beatitate Sanctorum, quod Florentini Concilii decreto firmatum fuit, viguisse in Ecclesiis Orientis, Aegypti, Africae, Italiae, Galliae, atque Hispaniae, & praestantissimos Patrum eidem adhaesisse, potioremque Populi Christiani partem ea doctrina fuisse imbutum; temere profecto agat, qui in eo Oecumenici Concilii decreto aliquid novitii, aliquid peregrini sibi fingat, aliisque persuadere velit. Sed jam stat medius Lector ut judex, at-

que

que acceptis utriusque sententiae momentis, jam, ut spero, agnoverit, quanto jure Catholica Ecclesia in ea conquieverit, & standum decreverit, quam nempe variis in locis divinae Scripturae, & suffragio veteris quoque Traditionis comprobatam firmatamque invenit, & quam deserere grande piaculum fuisset.

Hujusce autem Traditionis continuationem in Ecclesia post Saeculum a Christo nato Quinctum brevibus ostendam; neque enim juvat ultra, quam par est, fatigare Lectorem. Nonnullis ergo celebrioribus Ecclesiasticis Scriptoribus subsequentis aetatis contentus, expedito itinere ad metam festinabo. Circiter Annum Christi DIV. Ruspensem Episcopatum in Africa iniit insignis scientia ac sanctimonia vir *Sanctus Fulgentius*, atque Anno DXXXIII. plenus meritis vivere desiit, inter sui temporis Episcopos facile princeps. Is in Lib. de Fide ad Petrum Diaconum Cap. III. a Burneto prorsus discors, haec habet: *Illi cum Christo Regnabunt, quos Deus gratuita bonitate sua praedestinavit ad Regnum, praeparavit etiam glorificandos, ut Christi coheredes effecti, Regnum Caelorum sine fine possideant. Ad quod Regnum diversis temporibus per Sacramenta, quae ad fidem Incarnationis suae Dominus instituit, Illi Pervenerunt, quos Deus gratis, nullo bonae voluntatis, vel boni operis merito praecedente Salvavit*. Eamdem doctrinam ab eo confirmatam habemus in exordio Epistolae II. ad Gallam de consolatione super morte mariti, ubi ait: *Neque enim frustra Dominus Conjugem tuum religione sincera fidelem &c. de peregrinatione hujus Vitae ad Aeternam Caelestis Patriae celeriter transtulit Mansionem, nisi ut & illi Gaudia Aeterna conferret, & tibi facultatem melius vivendi conferret. Illi donavit, ut Corpore spoliatus, sit cum Christo sine fine Victurus: tibi donavit* &c Alia dimitto Sancti Fulgentii loca, id unum moniturus, quum is de Resurrectione & supremo Judicio agit, & praesertim Lib. II. Cap. X. de Remission. Peccator. non aliud ab ipso tradi, quam quod Catholici tradunt. Scilicet *Nulla ibi erit remotio Malorum, quamvis futura sit Bonorum promotio meritorum. Illa enim manebunt in Poena*; *ista Perficientur in Gloria*. En ipsissimum Catholicae Ecclesiae Dogma, in Africanis Ecclesiis semper constans, & ab eximio sanctoque illo Episcopo rursus confirmatum, quem *ad Caeli Regna translatum* in ejus Vita sine haesitatione affirmat Auctor certe synchronus, illiusque discipulus, in Actis Sanctor. ad diem Primam Januarii. Sanctum Fulgentium nunc subsequatur alter in Africa Episcopus, hoc est *Primasius* Adrumetinae Sedis Antistes, qui

Anno

Anno Christi DL. floruit. Ei tribuitur Commentarius in Epistolas Sancti Pauli, non semel typis traditus. De antiquis Patriarchis dixerat divinus Apostolus ad Hebr. XI. 39. *Et hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis melius aliquod providente, ut non sine nobis consummarentur.* Hoc telo non semel usus est Burnetus adversus Catholicorum sententiam, quasi verbis istis Apostolus praemia & gloriam Sanctorum usque ad consummationem Saeculi distulerit. At nos non semel respondimus, a Paulo dumtaxat indicari Gloriam redivivae Carnis, quam illi sine nobis nequaquam consequentur; aut affirmari, mercedem minime illis conlatam, antequam adveniret Christus ad redimendum genus humanum. Nam tunc & illi, & Christi fideles, repromissionem accipere coeperunt: quae sententia fuit Sedulii Scoti in Collectaneis ad Epistolas ejusdem Apostoli, atque aliorum Interpretum. Accipe nunc quid Primasius scribat: *Repromissionem non acceperunt. Dicit ergo aliquis: Quid eis profuit Deo servisse, si hactenus sine praemio permanent? Absit hoc a fidelium cordibus, ut credamus* (quemadmodum Burnetus credebat) *eos sine praemio manere. Adhuc quippe mortali Carne circumdati, magnum praemium perceperunt, vivendi scilicet, Deum cognoscendi, multaque mirabilia patrandi. Nunc vero quiescunt in Anima, in Beatitudine Regni Caelestis, Ineffabili Laetitia perfruentes.* Tum inquit, eos in generali Resurrectione recepturos *immortalitatem & incorruptionem in Corpore, quam modo habent solummodo in Anima.*

Uti Sanctus Fulgentius initium Saeculi Sexti, ita finem mirum in modum illustravit *Sanctus Gregorius Magnus*, Anno Christi DXC. Romanus Pontifex electus, cui paucos in sublimi loco illo pietate, prudentia, atque doctrina pares ostendere possis. Christianae Fidei lucem, aut illius restitutionem ei debet Anglia: ac proinde, si quod ille censuit de controversia praesenti, fuerimus assequuti, duo etiam simul ediscemus; scilicet qualis foret Ecclesiae Romanae, omnium praestantissimae atque magistrae, de Beatitate Sanctorum Traditio, & quid hac de re Anglo-Saxones Britanni sentire primum coeperint. Is ergo in Praefatione ad Librum Job sub finem quaerens, cur teste Sancto Johanne in Apocalypsi VI. XI. Sanctis in Caelo datae sint *Singulae Stolae*, ait: *Ante Resurrectionem STOLAS SINGULAS ACCEPISSE dicti sunt, quia sola adhuc MENTIS BEATITUDINE PERFRUUNTUR. BINAS ergo ACCEPTURI sunt, quando CUM ANIMARUM PERFECTO GAUDIO*

ETIAM

ETIAM CORPORUM INCORRUPTIONE vestientur. Tum Lib. IV. Cap. 29. in eumdem Librum Job, verba illa interpretans: *cum Regibus & Consulibus terrae*, ita loquitur: *Potest futuros praedicatores Ecclesiae in praesentia spiritus contemplari, qui postquam de Corporibus transeunt, nequaquam per morarum spatia, sicut antiqui Patres, a Caelestis Patriae perceptione differuntur. Mox quippe ut a carnis colligatione exeunt, IN CAELESTI SEDE REQUIESCUNT, Paulo attestante, qui ait: Scimus, quoniam si terrestris domus* &c. In idem dogma confluunt, quae sanctissimus ille Pontifex disserit Lib. IX. Cap. XI. num. 17. in Librum eumdem Job: *Interiora*, inquit, *Austri sunt occulti illi Angelorum ordines, & secretissimi Patriae Caelestis Sinus, quos implet calor Spiritus Sancti. ILLUC quippe SANCTORUM ANIMAE & NUNC Corporibus exutae, & post Corporibus restitutae PERVENIUNT, & quasi astra in abditis occultantur*. Sed & infra luculentiori sermone haec ipsa confirmat, inquiens Lib. XIII. Cap. 43. *Hoc jam caelestis muneris habemus, ut quum a Carnis nostrae inhabitatione subtrahimur, MOX AD CAELESTIA PRAEMIA DEDUCAMUR. Hi vero, qui ante adventum Domini in hunc Mundum venerunt, quantumlibet justitiae virtutem haberent, ex Corporibus educti, in Sinu Caelestis Patriae statim recipi nullo modo poterant: quia necdum Ille venerat, qui Inferni claustra sua descensione solveret, & Justorum Animas in Perpetua Jam Pede collocaret*. Illos autem, quum in Inferno detinerentur sine tormentis, tamen addit stravisse lectum in tenebris: *Grave enim taedium electis fuit, post solutionem Carnis, adhuc Speciem non videre Creatoris*. Itaque diserte tradit Gregorius, Sanctos ante Christi adventum a Caelesti Patria, atque adeo a Visione Creatoris exclusos esse. Quum vero ad eam Patriam nunc Justorum Animas deferri affirmet, consequens est secundum Gregorii mentem ipsas *Specie Creatoris*, idest beatifico Dei adspectu frui. Quamquam dicit omnia, qui illas jam *in Patria* versari dicit. Quod & infra Lib. XVIII. Cap. 28. uberius indicat, ubi de Caelesti Hierusalem loquens, ait: *Quamvis in ea Sancti omnes tanta claritate fulgeant, tanta perspicuitate transluceant, ei tamen Sapientiae, de cujus imagine habent omne quod sunt, aequari non possunt* &c. Addit, illos similes esse Deo, & non similes: *Aspiciendo quippe aeternitatem Dei, fit eis, ut aeterni sint; & dum VISIONIS EJUS DONUM PERCIPIUNT, ex perceptione Beatitudinis imitantur, quod VIDENT. Et similes ergo sunt, qui BEATI fiunt: & tamen Creatori similes non sunt, quia Creatura sunt*. Atque ad hoc ipsum argumen-

gumentum pertinent, quae magnus iste Ecclesiae Doctor scribit Lib. I. Homil. 19. num. 4. in Evangelia, ubi de Sanctis veteris Testamenti iterum verba faciens, illos inquit etiamsi *recte pro percipiendo Regno vixerunt, diu tamen ad percipiendum Regnum dilati sunt*: quod tunc tantummodo factum, quum Dominus *Paradisi claustra hominibus interpositione suae mortis aperuit*. Ubi vides nihil discriminis a Sancto Gregorio agnosci inter *Paradisum*, & *Caelorum Regnum*. Denique subdit: *Nos autem post Mediatoris adventum in hoc Mundo venientes, ad REGNUM ducimur, MOX UT DE CORPORE eximus, & illud SINE MORA PERCIPIMUS, quod antiqui Patres cum magna percipere dilatione meruerunt*. Adeo perspicua sunt hanc in rem beatissimi Romani Pontificis verba, ut supervacaneum videatur, alia ex ejus Libris delibare. Attamen culpam vix effugerem, si insalutatum transilirem nobilem ejusdem locum Lib. IV. Cap. 2. Dialogorum, ubi perinde ac praeviderit Burnetum aliquem erupturum aliquando, qui in communem Ecclesiae Catholicae doctrinam digladiari non erubesceret, in haec verba ad Petrum interrogantem, *an Nunc ante Resurrectionem Corporum, in Caelo recipi valeant Animae Justorum*, respondet: *Hoc neque de omnibus Justis fateri possumus, neque de omnibus negare. Nam sunt quorumdam Justorum Animae, quae a Caelesti Regno quibusdam adhuc Mansionibus differuntur. In quo dilationis damno quid aliud innuitur, nisi quod de perfecta justitia aliquid minus habuerunt? Et tamen LUCE CLARIUS CONSTAT, quia perfectorum JUSTORUM ANIMAE, MOX UT hujus CARNIS CLAUSTRA EXEUNT, IN CAELESTIBUS SEDIBUS RECIPIUNTUR: Quod & ipsa per se Veritas attestatur, dicens: Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilae: quia UBI REDEMTOR NOSTER EST CORPORE, ILLUC PROCUL DUBIO COLLIGUNTUR JUSTORUM ANIMAE. Et Paulus dissolvi desiderat, & Esse Cum Christo. Qui ergo Christum in Caelo esse non dubitat, nec Pauli Animam esse in Caelo negat. Qui etiam de dissolutione sui corporis, atque inhabitatione Caelestis Patriae, dicit: Scimus, quoniam si terrestris domus nostra* &c. Haec est Gregorii Magni doctrina, immo Apostolicae Sedis, quam profecto non novam, neque ab eo invectam quisquam suspicetur, postea quam stabilem ipsam deprehendimus praecedentibus quoque quinque Saeculis in universis Ecclesiis, illamque inter alias professa fuit Romana omnium Magistra, uti literae Martyrum, vivente Sancto Cypriano scriptae, & Sancti Damasus, & Leo I. antea fidem fecerunt. Quamobrem mirum semper videatur, quei Saeculo Christi Quartodecimo in mentem venerit Johanni XXII. summo Pontifici in diver-

sam sententiam inclinare, turbasque eam ob caussam excitare in Galliis. Verum qui rogavit, ne Petri fides dificeret, minime sivit, ut ejus successor Johannes ab antiquissima Ecclesiae Traditione descisceret; atque illaesam hac etiam in re hereditatem Patrum servavit.

Subsequenti Saeculo Septimo ejusdem Traditionis testes habemus Toletanos duos Archiepiscopos, *Ildefonsum* videlicet, qui Anno Christi DCLVII. ad eam Cathedram assumtus fuit, & *Julianum*, qui Anno Christi DCLXXX. in eadem successit. Auctor est Sanctus Ildefonsus in Sermon. de Assumtione Beatae Mariae, Sanctos in Caelesti Gloria positos anniversaria illa die gratulari ob adventum Deiparae in Caelum. Julianus vero in Libris Prognosticon fusius de hac ipsa re agit. Et quidem Lib. II. Cap. I. duos Paradisos statuit; terrestrem nimirum, ubi primi parentes habitarunt; *alterum vero Caelestem, UBI ANIMAE BEATORUM, STATIM UT A CORPORE EXEUNT, TRANSFERUNTUR, atque digna Felicitate laetantes, exspectant receptionem Corporum suorum. DE HOC PARADISO Julianus Pomerius ait: Hinc quoque videntur Animae Justorum duci vel ire in Paradisum, recedentes a Corpore: quo se raptum dicit Apostolus, mente profecto, non corpore. Item idem post aliquanta dicit: Satis est dictum de Paradiso Caelesti, & quod in eo Sanctae Animae Statim de suis Corporibus exeuntes, Deo donante, mittantur. Quod ita debere credi, Dominus noster Jesus Christus sua auctoritate firmavit, ubi Latroni dicendo: Hodie Mecum Eris In Paradiso, sine ulla ambiguitate probavit, quod Beatas Animas, suis exutas Corporibus, Paradisus Caelestis sine ullo intervallo temporis suscipiat.* Claruit *Julianus Pomerius*, heic a Toletano laudatus, Anno Christi CCCCXC. teste Gennadio in Libro de Viris Illustribus. Tum pergit Julianus Toletanus investigare, ubi sit Paradisus, in quo Beatorum Animae requiescunt: & Sancti Augustini verba e Lib. XII. Cap. 34. de Genes. ad liter. profert, quae supra Lector a me accepit Cap. XVII. ubi Sanctus Doctor Summum quoque Caelum appellari posse *Paradisum* scribit, *&, si dici oportet, Paradisum Paradisorum*. Deinde Toletanus *de Sinu Abrahae, in quem Beatorum Animae Recipiuntur*, sermonem habens, haec adjicit: *Sinum Abrahae, Requiem Patris, vel Secretum Patris, sive etiam Paradisum, significare, multiplicium Doctorum sententiis definitum esse non ambigo, quum inter ceteros Ambrosius, Augustinus, atque Gregorius, tanti Patriarchae Sinum nihil aliud significasse, elegantius docuerint.* Demum Julianns Cap. 13. Ecclesiae Catholicae fidem hisce delineat verbis: *Si esse Sanctorum Animas in Caelo, attestatione sacri eloquii credimus, oportet, ut & Iniquorum*

rum

rum Animas in Inferno esse per omnia credamus: quia ex retributione aeternae Justitiae, ex qua Justi Glorientur, necesse est, ut & Injusti per omnia Crucientur. Nam sicuti Electos Beatitudo Glorificat, ita credi necesse est, quod die exitus sui Ignis Reprobos Exurat. Et nos supra vidimus, communem hanc in Ecclesia ab ejus exordio fuisse sententiam, Divitis praeterea Evangelici exemplo confirmatam, scilicet nequaquam procrastinari Iniquorum supplicia post mortem; atque adeo *ex retributione aeternae Justitiae*, si credimus Improbos cruciari, Justos pariter opus est credere praemio & Beatitudine donari.

Magnam Britanniam, immo & Ecclesiam universam, initio Saeculi post Christum natum Octavi, illustravit venerabilis *Beda*, natione Anglus. Itaque ille in Expositione in Cap. XI. Evangel. Johannis scribit: *Mortem nostram Dormitionis nomine Scriptura significat. Nam Corpus, dum deseritur ab Anima, dormit in sepulcro, resuscitandum in novissimo die. Animae vero, dum deserunt Corpora, diversas receptiones habent. GAUDIUM BONAE, MALAE TORMENTA. Sed quum facta fuerit Resurrectio, & bonorum Gaudium amplius erit, & malorum Tormenta graviora, quando cum Corpore torquebuntur.* Haec ille ex Tractatu XLIX. Sancti Augustini in Johannis Evangelium. At nunc, bone Beda, quid fieri de Sanctorum Animabus censes? Respondet ille in Sermon. aestivali de Pentecoste, Sanctos scientiae fontem conspecturos: *Quod etiam de quibusdam perfectioribus Sanctis, & Ante Tempus Resurrectionis fieri Dubium Non Est; illis videlicet, qui fiducia bonorum operum dicere cum Apostolo valent: Cupio dissolvi, & esse cum Christo; mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum.* Tum subdit: *Sed ne putaremus, eum Apostolis solummodo, & non etiam nobis, si illorum exempla sequeremur, Beatitudinem divinae cognitionis polliceri, generalem post haec sententiam subintulit, & OMNIBUS SE DILIGENTIBUS eadem SUAE VISIONIS ET COGNITIONIS PRAEMIA promittit* &c. Agnoscit ergo Beda, Sanctorum Animas, jam in Caelum devectas, beari in conspectu Dei summi. Praeterea objectionem exerit, quam dudum a Sancto Augustino excitatam supra vidimus, eamque ipsius Augustini verbis solvit, inquiens ad Genesis verba: *Insufflavit in faciem ejus spiraculum vitae; Quaeritur ergo, si potest Anima absque Corpore inter Angelos in Perpetua Beatitudine consistere sine defectu: quid ergo opus est, ut iterum surgat Corpus, ut illam tunc immortalem induat, quam nunc mortalem deposuit?* Respondet: *Inest quidem Corporis administratio* (fortassis *administrandi desiderium*) *quo detardatur Animus, ut non in Illud Summum pergat, donec consurgat Corpus, ut quod nunc ei sarcinum est, tunc sit in Gloria.* Ceterum Beda in

Libro singulari aliarum Quaestionum Cap. XI. *de Animarum usque ad restitutionem Corporum mansione* agit, & Gregorii Magni verba ex Dialogor. Lib. IV. Cap. 25. nuper a me excerpta, adferens, omisso ejus nomine, sua pro more facit. Tum Cap XII. quaerit, *num boni bonos in Regno, vel mali malos in Supplicio agnoscant*. Respondet ille, verba mutuatus ex Lib. II. Prognosticon Juliani Archiepiscopi Toletani, cujus tamen silet nomen, exemplo Lazari & Divitis Evangelici de hoc esse minime dubitandum. Tum addit: *Fit autem in Electis quiddam mirabilius, quia non solum eos cognoscunt, quos in hoc Mundo noverunt, sed velut visos ac cognitos recognoscunt bonos, quos numquam viderunt. Nam quum antiquos Patres in Illa Aeterna Hereditate viderint, eis incogniti per visionem non erunt, quos in opere semper noverunt. Quia enim ILLIC OMNES COMMUNI CLARITATE DEUM CONSPICIUNT: quid est, quod ibi nesciant, UBI SCIENTEM OMNIA VIDENT?* Idem vero Scriptor alibi animadvertit, Christum Dominum esse *IN PARADISO REGNI CAELESTIS, quem CUM CETERIS SANCTIS, etiam confitenti se in Cruce Latroni promittere dignatus est.* Qualis ergo ante mille Annos Anglicanae Ecclesiae de hujusmodi rebus sententia foret, ab insigni Scriptore Beda Britanni nunc ediscant. Sed & idem ediscere possunt a *Sancto Aldhelmo* Occidentalium Saxonum in Anglia Episcopo, qui ante Bedam floruit, & nobile Poema nobis reliquit *de laude Virginum*, sive *Virginitatis*, a Canisio editum, ubi Sanctos non uno in loco affirmat *ad Regna Caelorum* evectos. Prostant dilucida ejus verba: haec brevitati consulens omitto.

At minime omittam, quae *Alcuinus*, sive *Flaccus Albinus*, grande alterum magnae Britanniae ornamentum, atque omnium suo aevo doctissimus, hac de re scripto mandavit. Is non semel in suis Epistolis, atque alibi etiam tradit, Sanctorum Animas in conspectu summi Pastoris ac Redemtoris nostri, aeternis Gaudiis semper adsistere; sed potissimum in Epist. LXXXI. ad Paulinum Patriarcham Aquilejensem, virum sanctitate & doctrina supra ceteros Italiae Episcopos celeberrimum, scripta circiter Annum Christi DCCXCII. ita de Sanctorum Gloria in Caelis loquitur, ut non solum communem tunc de illa fuisse Ecclesiae Catholicae sententiam prodat, sed etiam erroris arguat, si quis contra sentiat; quamquam innuat, neminem ausum tunc fuisse palam refragari hujusmodi doctrinae: quasi contra omnium sententiam ire novatores quidam Hispani vererentur. Nam de sectatoribus Elipandi Archiepiscopi Toletani, aut Felicis Orgellitani Episcopi, agit ibi Alcuinus, qui tunc Ecclesiam Dei novitiis suis opinionibus non leviter turbabant. Igitur scribit Alcuinus: *Est quoque*

que

que in quibusdam clancula dubitatio, an Animae Sanctorum Apostolorum & Martyrum, aliorumque Perfectorum, ante diem Judicii in Caeleste recipiantur Regnum. His & hujuscemodi spiculis (de pharetris, ut aestimo, exemtis perfidiae) unitatem Sanctae & Catholicae Ecclesiae, & veritatem universalis Fidei, aliqui vulnerare nitentes, etiam & spurcissimis errorum faecibus limpidissima Fidei pocula inficiunt. Qui sic loquitur, certiores nos facit, eamdem tunc viguisse & stabilem ubique fuisse in Ecclesia Dei sententiam de Beatorum Felicitate perenni in Caelis, quae demum in Florentino Concilio inrevocabili decreto roborata fuit. Quicumque vero quemquam effectum *Regni Caelestis* consortem ait, simul ait, ipsum beatissimo jam Dei adspectu frui. Ad quam sane Visionem ineffabilem Alcuinus idem perductum ait *Sanctum VVillibrordum* in Homilia de Natali ejusdem Sancti Archiepiscopi. Sed, quod plus est, habemus, unde confirmetur ipsius Alcuini fides de recepta tunc per universam Ecclesiam sententia, tribuente Sanctis Beatitatem ante diem Judicii. Anno Christi DCCXCIV. celebrata fuit plenissima *Synodus Francofordiensis* contra errores praedicti Felicis Orgellitani. Ad eam convenerunt Episcopi ferme universi Italiae, Galliae, atque Germaniae, praesente inclyto Francorum Rege Carolo. Eginhardo quoque teste, interfuerunt eidem Synodo Legati Hadriani summi Pontificis, hoc est Theophylactus & Stephanus Episcopi. Quare quanta fuerit sacri illius conventus auctoritas, facile intelligis. Ibi vero efformata fuit Synodica Epistola ad Praesules Hispaniae, quae una cum reliquis Actis legitur in Collectionibus Conciliorum vulgatis. Inter cetera ajunt Patres illi: *Sufficit vobis Sanctorum Patrum vestigia sequi, & illorum dicta firma tenere fide. Illi enim in Domino nostri exstiterunt Doctores in fide, & ductores ad vitam. Quorum & sapientia Spiritu Dei plena Libris legitur inscripta, & vita meritorum miraculis clara & sanctissima: QUORUM ANIMAE APUD DEUM Dei Filium Dominum nostrum Jesum Christum pro magno pietatis labore REGNANT IN CAELIS.* Nos consuevimus, unum Florentinum Concilium laudare, ejusque auctoritate uti in hujusmodi argumento. Nonne veneratione dignum est & Francofordiense plenarium, ante annos nongentos & quadraginta celebratum, & consentiente Romano Pontifice, ejusque Legatis considentibus habitum? Dignum profecto est, atque ab eo proditur, quae tum foret hac in re doctrina Latinae saltem Ecclesiae: nam de Graeca mox erit mihi sermo.

Sed

Sed & Nono Christi Saeculo non minori Pastorum, doctorumque hominum consensu Traditionem hanc custoditam invenias. *Florus Magister*, Diaconus Lugdunensis, vir multa eruditione clarus, in Exposition. Canonis Missae, ad illa verba: *Memento Domine Famulorum* &c. haec circiter Annum Christi DCCCXXXVII. scribebat: *LUCE CLARIUS CONSTAT, QUIA PERFECTORUM JUSTORUM ANIMAE, MOX UT hujus CLAUSTRA CARNIS EXEUNT, IN CAELESTIBUS SEDIBUS RECIPIUNTUR*. Ita verba haec, quae quidem, ut supra vidimus, sunt Gregorii Magni Romani Pontificis Cap. 2. Lib. IV. Dialogorum, Florus ipse sua fecit. Ibi quoque de iis dicit: *Quamvis nondum cum suis Corporibus, JAM tamen ANIMAE eorum REGNANT CUM CHRISTO*. Eamdem sententiam invenias in Libris *Theodulphi* Aurelianensis Episcopi, *VValafridi Strabi*, *Dungali*, *Amalonis* Lugdunensis Archiepiscopi, *Erminoldi* in Vita Sancti Solae Abbatis, *Eulogii* Archiepiscopi Toletani, *Servati Lupi*, & aliorum ejusdem Saeculi Noni Scriptorum, quos recensere supervacaneum duco. Quod autem non in istius tantum Saeculi, sed & in praecedentium Ecclesiasticorum Libris animadvertat Lector, saepe illi de Resurrectione carnis, ac de postremo Judicio loquuntur, ejusque magni diei adspectum (quod & nos nunc facimus) ad spem ac terrorem Fidelium ita describunt, ut ad illud dumtaxat tempus referre videantur poenarum & praemiorum distributionem a Deo constitutam. Verum non haec illorum mens erat. Ideo in animos Christianae gentis tremendi illius diei scenam prae omnibus ingerebant, quia nihil revera vehementius in Evangelica Lege nostras mentes concutere atque ad virtutem impellere, revocare vero a vitiis potest, quam tantus ille apparatus, simul dulcis, atque terribilis divinae Justitiae. Praeterquamquod tunc & Justorum felicitas, & Improborum infelicitas, restituta Carne, ad apicem suum est adducenda. Attamen norant illi, nihil aliud revera futurum esse supremum Judicium, nisi coram universo hominum genere Revelationem, Manifestationem, sive Confirmationem praecedentis occulti atque peculiaris Judicii, quod jam subierant, qui heic viam universae carnis ingressi fuerant. Scilicet quotiescumque occasio ferebat, agnoscebant Scriptores illi, non exspectato secundo & solemni Adventu Filii Dei, Animas carneis vinculis solutas, vel ad beatam in Caelis vitam, si purgatae erant, vel ad poenas Inferorum deferri. Unum instar omnium exemplum dabo. Usque

ad

ad Annum Christi DCCCLXV. vitam suam produxisse videtur *Paschasius Radbertus* Monachus, sive Abbas Corbejensis, vir magni nominis inter ejus Saeculi Scriptores. Prostant ejus Commentarii in Evangelium Matthaei, ubi crebra est supremi Judicii, veluti Retributionis omnium, mentio. Attamen is Lib. XI. ad illa Domini verba: *Vigilate ergo, quia nescitis, qua hora Dominus vester venturus sit*, diserte fatetur, agi illic de hora mortis singulorum Fidelium, & de occulto Christi Judicis adventu, ut rationem exigat a servis suis. Deinde ad illa verba: *Amen dico vobis, quod super omnia bona sua constituet eum*: jam Sanctis conlatum laborum praemium depraedicat. *Numquid*, ait, *non Petrus, non Paulus, non OMNES reliqui SANCTI, nunc magis subvenire possunt, devictis hostibus, calcatis vitiis, quia CUM DEO REGNANT, quam isti, qui adhuc in agone desudant?* Et Infra: *Petrus, quod de Christo docuit, Martyrio confirmavit. Idcirco pius Dominus fecit jam quod promisit; sicut & reliquos Sanctos, quos constituit super omnia bona sua, idest IN GLORIA collocavit DEI, qua nihil est ultra melius, quod possideatur.* In eamdem sententiam ille loquitur Lib. VI. ad illa verba: *Qui minor est in Regno Caelorum, major est illo.* Tum Exposition. in Psalmum *Eructavit*, hunc ait decantari *in natalitiis earum Virginum, quae jam cum Christo, feliciter morte solutae, introierunt ad Nuptias.* Atque infra locum describens, quo *Sponsus abiit secundum humanitatem, & sedet a dextris Dei*, ibi Angelorum ordines adsistentes & ministrantes Deo commemorat. *Ibi Apostolorum chorus exsultat consortio, & Martyrum candidatus cum coronis decertat exercitus. Ibi Patriarcharum turba praecinit, & Prophetarum providus respondet numerus: quia quae per eos promissa sunt, completa omnia cunctorum jam releguntur adspectibus. Ibi Sanctorum Confessorum suis pro plebibus deprecatur Senatus, infra Aeterna Gaudia stolatus. Ibi hymnidici Sanctarum Virginum chori, cum suis victricibus palmis, sequuntur Agnum, quocumque vadit.* Haec ante nongentos annos scribebat Paschasius, ipsissima nimirum, quae & nunc in Ecclesia Catholica traduntur. Legat etiam, qui velit, postrema Capita Vitae Sancti Adelardi ab ipso conscriptae.

Ceterum minime exspectet Lector, ut quicquam ego excerpam in hanc rem e Scriptoribus Ecclesiasticis Latinis Saeculi Decimi, Undecimi, & Duodecimi. Eadem toties repetere, nihil aliud foret, quam taedium dedita opera creare velle legenti. Itaque id unum in praesentia monere satis sit, videlicet concordes tempori-

bus

bus iis fuisse Scriptores Latinos in credenda Sanctorum Beatitate, minime dilata usque ad extremi Judicii diem; atque a nullo ex iis revocatam in dubium fuisse ejusmodi doctrinam, si Sanctum Bernardum excipias, quem tamen ab opinione sua recessisse, atque in communi conquievisse, jam supra animadvertimus Cap. XIX. Id adeo certum est, ut quo tempore *Petrus Lombardus* Novariensis, Bernardi ipsius cura ex humili fortuna ad sublimem evectus, & Episcopatu Parisiensi tamdem donatus, dum circiter Annum Christi MCL. Libris Sententiarum compositis universam paene Theologiam complexus est, istud Ecclesiae dogma veluti rem exploratam statuerit Lib. IV. Distinction. 45. ubi scribit: *ANIMAS SANCTORUM DEI FACIEM CONTEMPLANTIUM, in ejus veritate intelligere preces hominum, & quae implendae sint, vel non*. Rursus vero eodem Lib. IV. Distinct. 49. quaerit: *An major futura sit Beatitudo Sanctorum post Judicium*, quam ante Judicium. Quibus ex verbis intelligimus, minime tunc disputatum fuisse, num Beatitate in Caelis fruerentur Animae Justorum; sed uti dogma stabile istud receptum fuisse. Ac proinde is decernit, *majorem Gloriam post Judicium, quam ante* futuram esse Sanctis ac Justis, quia tunc *ampliorem Gloriam suae Claritatis Deus demonstrabit Electis.* Successere postea clarissimi inter Theologos Scholasticos viri, ac praesertim eorum coryphaeus, videlicet Angelicus Doctor Sanctus Thomas Aquinas, quos in tradenda & confirmanda dogmatis istius medulla concordes invenias. Quare quum circiter Annum Christi MCCCXXXIII. Johannes XXII. Romanus Pontifex, tunc in Galliis agens, excitata a se in Sermone quodam, ubi Sancti Bernardi auctoritate usus est, controversia, *num Justorum Animae a Corporibus segregatae, quibus nulla criminis labes expianda superest, Divinitatem Facie ad Faciem, ut loquitur Apostolus, ante extremi Judicii diem intueantur*; in negativam partem inclinare videretur: ingenti strepitu insurrexerunt in illum Theologi universi Parisienses. Inter istos prae ceteris tunc eminebant *Durandus a Sancto Porciano*, Ordinis Praedicatorum, olim Palatii Apostolici Magister, & tunc Episcopus Meldensis, a Scholasticis appellatus *Doctor resolutissimus*; *Petrus de Palude* Patriarcha Hierosolymitanus; *Petrus Rogerii* Archiepiscopus Rothomagensis, postea sub nomine Clementis VI. Romanus Pontifex; *Nicolaus de Lyra*, ob Libros suos vir perquam celebris; *Petrus de Casa* Episcopus Vasionensis, ut alios praeteream. Una illorum sententia fuit, adversari sacris Literis, & Fidei orthodo-

xae,

xae, qui Visionem Dei Sanctorum Animabus a Corpore separatis detraheret. Nondum revera hac de re ullum Ecclesiae decretum, ut ajunt, definitivum prodierat, ita ut haereseos insimulandus foret, qui secus sentiret. Attamen Johannes Papa, dum aegritudine pressus ad tribunal Dei festinaret, ne quid scandali inde oriretur, coram adstantibus protestatus est, se disputandi tantum caussa, & non quicquam decernendi, illa de re antea loquutum. Immo addidit: *Fatemur siquidem, & credimus, quod ANIMAE PURGATAE, SEPARATAE A CORPORIBUS, SUNT IN CAELO, CAELORUM REGNO, ET PARADISO, ET CUM CHRISTO, in consortio Angelorum congregatae. ET VIDENT DEUM, AC DIVINAM ESSENTIAM FACIE AD FACIEM CLARE, in quantum status & conditio compatitur Animae separatae.* Et quandoquidem interceptus morte Johannes XXII. solemni Bulla, ut ritus habet, suam hanc mentem & protestationem ad omnium notitiam perducere nequivit: Benedictus XII. ejus Successor, Bulla conscripta *Avenione XVI. Kalendas Aprilis, Anno Primo*, quam apud Alphonsum de Castro, atque in Annalib. Ecclesiastic. Raynaldi habemus, Praedecessoris consilium complevit, ejus protestatione publici juris facta, suoque suffragio addito, per quod anceps apud Catholicos esse deinceps desivit ejusmodi argumentum.

CAP XXIV.

Post Photianum Schisma Graeculi quidam, inter quos Moses Bar-Cepha ineptus Scriptor, de Sanctorum Beatitate parum scite opinati. Concordes in ejusmodi quaestione cum Ecclesia Romana Dionysius vulgo appellatus Areopagita, Michael Syncellus, Auctor Vitae Sanctae Syncleticae, Eustratius Diaconus CPolitanus, Leontius Cyprius Episcopus, Daniel Monachus Raithu, Andreas Cretensis, Stephanus Monachus Laurensis, Concilium II. Generale Nicaenum, Theodorus Studita, Naucratius, Philo Carpathius, Nicetas Paphlago, & alii e Graecis.

ET haec quidem de Latina Ecclesia. Nam ad Graecos quod attinet, jam Cap. XVIII. monui, exsurrexisse post Photianum Schisma homines quosdam aut nullius momenti, aut multae audaciae, qui Sanctos vita functos aut a Visione Dei, aut a Regno Caelorum arcerent.

rent. Quinam hujus opinionis promotores ac propolae fuerint diligentius inquirere non vacat. Andream tamen Caesariensem Archiepiscopum, incertae aetatis virum, hac opinione Graecos recentiores aliquot dementasse, ibidem animadvertimus. Hoc certe novi, hac de re Anno Christi MCCCCXXXVIII. & sequenti, in Concilio Florentino inter Graecos atque Latinos disceptatum fuisse. Armenios quoque vidimus Anno MCCCXXXV. longe gravius hac in re caespitasse. Sed & maximus Margunius Cythereus Episcopus Saeculo XVI. dum adversus Latinos scriberet, hanc etiam litem instauravit. Accedit, quod in Tomo XVII. Bibliothecae Patrum legitur Commentarius *de Paradiso*, Auctore Mose Bar-Cepha, qui circiter Annum Christi DCCCCXC. vixisse vulgo creditur, sed fortassis etiam serius floruit. Ibi inter alia futilis ingenii meditamenta, immo inter blasphemias quasdam, Cap. XVIII. tradit, nunc Eliam & Enoch in Paradiso terrestri, unde Adam ejectus fuit, versari. Idem praeterea locus, uti ille scribit, *huic rei servit, ut in ipso habitent Animae hominum Justorum, Piorumque, atque eorum, qui per corporis sui cruciatus Christi Fidem comprobarunt, quique fideles Deum amarunt, exutae Corporibus usque ad Resurrectionis diem. Nam Latronis Animam eo subvexit Dominus; dicebat enim ad ipsum: Hodie mecum eris in Paradiso*. Hoc idem antea dixerat Cap. VII. hisce aliis additis: *Non autem dixit in Caelo, quia neque ipsa Domini Anima, simul atque a Corpore dissociata est, Caelum conscendit; sed die tertio rursus Corpus subiit. Neque Latro quoque eo die in Caelum potuit evadere, quum dicat Christus, neminem conscendisse in Caelum praeter eum, qui descendisset de Caelo, Filium hominis, qui esset in Caelo*. Perperam hic Auctor interpretatur Domini verba Johann. III. 13. *Et nemo ascendit in Caelum, nisi qui descendit de Caelo, Filius hominis, qui est in Caelo*. Consule Patres atque Interpretes. Immo hinc potius argumentari contraria ratione debuit sciolus ille. Nam, si Christus in terra positus, dixit, se *in Caelo* eodem esse tempore, ob Divinitatem nempe suam: ergo Latro post Christi mortem eodem esse die potuit in Caelo; nam & ibi semper fuit, & numquam inde discessit Divinitate sua Filius Dei. Praeterquamquod etiam extra Caelum futura cum Christi Anima Latronis Anima, Beata esse potuit, quum ibi summa Beatitudo sit, ubi conspiciendum Christus se praebet. Verum haec missa faciamus. Duo heic demonstranda nunc mihi sumo. Alterum est, recentiorum temporum Graecos, si qui sunt, qui Sanctorum Beatitudinem caele-
stem

ftem diftulerint ad poftremum ufque Adventum Domini, defciviffe a fententia ac Traditione majorum fuorum. Alterum eft, abundaffe femper, & quidem fine comparatione, inter ipfos Graecos, vel pofterioribus hifce Saeculis, qui Catholicorum Latinorum fententiam fuis fcriptis egregie tutati funt, & fervandam cenfuere.

Ad primum quod fpectat, meminerit Lector, quam confona cum placitis noftris fupra oftenderimus verba Sanctorum Ignatii Martyris, Methodii, Dionyfii Alexandrini, Eufebii Caefarienfis, Bafilii, Athanafii, Ephraemi, Nazianzeni, Nyffeni, Epiphanii, Chryfoftomi, aliorumque Graecorum Patrum. Num tot eximiis viris, tot fulgentiffimis Ecclefiae Catholicae luminibus, quibufcum etiam concordes invenimus Latinos Patres, quifquam doctiores digniorefve fide arbitretur Graeculos aevi pofterioris? Hifce nunc adde & alios Ecclefiae Graecae Scriptores, qui poft illos effloruerunt. Ad Saeculum a Chrifto nato Quinctum vel Sextum nunc omnium Eruditorum calculo pertinere creduntur *Dionyfii*, vulgo appellati *Areopagitae*, Libri, magni fane faciendi. Accipe, quid ille tradat Cap. VII. de Ecclefiaft. Hierarchia, ubi de iis agit, quae fiunt circa Defunctos. Laetiffimum is ac beatum appellat piorum exitum ex hac vita, quia *norunt, quum ad vitae terminum perveniunt, fe totos percepturos Chriftiformem fortem: viamque ad immortalitatem fuam e Vicino jam clarius intuentes, Divinitatis laudant munera, divinaque laetitia geftiunt, non amplius ad deteriora converfionem metuentes, fed parata Bona fe firmiter perpetuoque poffeffuros, probe nofcentes*. Propterea Sanctos morientes depraedicandos effe *Beatos, uti vere funt*, inquit Auctor ille. Tum addit: *Porro Cantica divinarum promiffionum ac lectiones explicant nobis Sedes illas Beatiffimas, ad quas ii, qui divina perfectione praediti funt, promovebuntur; & quae eum, qui fancte vita functus eft, Excipiunt; viventes autem ad fimilem vitae finem adhortantur*. Quid Sedes iftae Beatiffimae fint, fi quis fcifcitetur, refpondet Dionyfius: *Sanctos* in *Sinu Abrahae collocari*. Tum quid hoc nomine fignificetur, e veftigio prodit, inquiens: *Sinus autem, mea quidem fententia, funt Beatorum Patriarcharum, ceterorumque Sanctorum Diviniffimae, Beatiffimaeque Quietis* (five Requietis) *Sedes* (atque haec *Requies* nihil aliud eft, nifi Beatitas, uti fupra palam factum fuit) *quae viros omnes Deiformes Excipiunt in fua infenefcibili, beatiffimaque confummatione*. Et nos pluries fupra animadvertimus, per *Sinum Abrahae* indicari in Caelis Beatorum vitam, quam Ecclefia Fidelibus in pace Chrifti morientibus adprecatur. Et profecto, ut

idem Dionyſius ſcribit, *Antiſtes rogat precatione illa Divinam bonitatem, ut Defuncto peccata omnia dimittat, quae per humanam infirmitatem contracta ſunt, eumque in Lucem ſanctam, ac Vivorum Regionem transferat & collocet in Sinu Abrahae, Iſaac, & Jacob, in loco, a quo dolor & triſtitia, gemituſque aufugiunt*. Quum de Fidelibus hinc ad alteram vitam profectis agitur, *Terra viventium* Caeleſtis eſt Gloria, phraſi Patribus familiari, dum Pſalmi XXVI. 13. verba: *Credo videre Bona Domini in Terra Viventium*, uſurpant ad deſignandum Sanctorum ſtatum in altera Vita. Neque aliud ſignificavit Dionyſius; nam haec alia confeſtim adtexit: *Iſta, ut reor, ſunt Beatiſſima Praemia Sanctorum. Quid enim immortalitati perfectae, omnique triſtitia vacuae, ac plenae perpetui Luminis, conferri poſſit? Licet multum ſane promiſſiones illae ſublimiores mente noſtra ſunt, quae vocabulis ad captum noſtrum congruis deſignantur, longe tamen inferiores earum re & veritate appellationes habent. Siquidem verum omnino eſt eloquium illud: Quoniam oculus non vidit, nec auris audivit, neque in cor hominis aſcenderunt, quae praeparavit Deus diligentibus ſe.*

Jam vidimus, beatiſſimas illas Sedes, in quibus Dionyſio teſte aut ſtatim, aut brevi excipiuntur Piorum Animae, corporeo de carcere emigrantes, eſſe *Sinum Abrahae*, ac *Terram Viventium*. Porro, teſtante eodem, in hoc Sinu, in hac Terra recipiuntur *Praemia* illa ineffabilia, quae *oculus non vidit* &c. Ergo ad ſummam Beatitatem, hiſce verbis ab Apoſtolo deſcriptam, deducuntur Spiritus Piorum poſt mortem, non exſpectata Corporis ſocietate, quam forſitan Deus ad multa annorum millia reſtituendam ſervavit. Atque heic Graeci nobis edicant, quo ipſi putarint evolaſſe Dionyſii ipſius Animam, ſimul atque glorioſum, ut traditur, conſummavit Martyrium. Praeſto mihi eſt Michael Syncellus, qui circiter Annum Chriſti DCCCXXX. Encomium ejuſdem Dionyſii contexuit. *O Divinam*, ait, *& admirabilem Animam illam, quae choro ſtipata Angelico, in Caelorum uſque verticem ſublimiter avolavit. Quam honoratiſſime ad totius gloriae Dominum, coronarumque largitorem Jeſum, aſcendentem, celebriumque laborum praemia relaturam, unaquaeque Caeleſtium Virtutum laudibus proſequuta eſt, multo cum honore ſuſcipiens ejus in certando ſtrenuitatem: quam ipſorum Spirituum praeconium, adſpirante Numinis aura, & harmoniae totius concentu circumplaudente, ſuo cooptavit Ordini: quam ſuperna illa Hieruſalem,*

lem, patentibus portis, & expansis undique finibus, excepit: quam Ecclesia primitivorum, in Caelis descriptorum, circumplexa est: quam Spiritus & Animae Justorum Sanctorum, & corde humilium, exceperunt. Denique addit, castissimis Christi ulnis Animam illius fuisse constrictam, Apostolis, Prophetis, ac Martyribus certatim plaudentibus. En qualem in locum, ineunte adhuc Saeculo IX. hoc est, ante Photianum Schisma, Graeci crederent, invectas fuisse tum Dionysii Martyris, tum reliquorum Sanctorum Animas. In Caelum utique, in sublimem profecto Beatitatem, atque ad conspectum atque adspectum Dei. Fortassis autem ad idem Saeculum Quinctum referenda est Vita Sanctae Syncleticae a Bollando, Cotelerio, & Montfauconio edita, antiquissima certe, utpote quae in Vitis Patrum vetustissimis commemoratur, atque a Nicephoro Callisto sub Sancti Athanasii nomine jamdiu fuit laudata. De Sancta illa Virgine Graecus Auctor haec in postremis lineis habet, ejus referens mortem: *Ubi proxime fuit meta victoriae atque Coronae, visiones contemplata est, Angelorumque auxilia, Virginum item Sanctarum cohortationes ad ascensum, necnon illustrationes ineffabilis luminis, atque Paradisi regionem*. Post quae, praenuntiato die & hora exitus sui, *ad Dominum migravit Beata Syncletica, atque ab eo in Praemium certaminum accepit Regnum Caelorum*. Quibus in verbis animadvertere potuisti, esse huic Auctori unum idemque cum *Paradiso Regnum Caelorum*. Eodem Saeculo V. atque Anno Christi CCCCLVIII. ad plures abiit Sanctus Anatolius Patriarcha Constantinopolitanus, cujus Acta a vetustissimo Scriptore Graeco literis mandata edidit P. Pinius, Bollandi Continuator, ad diem III. Julii in Actis Sanctorum. Ibi Graecus Scriptor ait: *E vivis abiit Anatolius, atque ad Beatam Vitam migravit*. Tum in fine eum hisce alloquitur verbis: *Qui Magno Nunc Regi Adstas, atque ab ipsius fulgore inebriaris, inde fidelissimum tuum gregem adspice*.

Anno Christi DLXXXII. plenus meritis ad aeterna gaudia translatus est Sanctus Eutychius, gloriosus Patriarcha Constantinopolitanus. Ejus laudes funebri encomio prosequutus est *Eustratius* magnae Ecclesiae Constantinopolitanae Presbyter, ipsius Sancti Patriarchae familiaris atque domesticus, quam Henschenius in Acta Sanctorum ad diem VI. Aprilis intulit Latio donatam, addito etiam Graeco textu in calce Tomi. Teste Eustratio Cap. X. ejusdem Orationis, jam senex Eutychius *discedere cupiebat a Corpore, atque ad Dominum proficisci, usurpans identidem illa verba Davidis: Quemadmo-*

admodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat Anima mea ad te Deus; & : *Quando veniam & apparebo ante Faciem tuam*. Neque enim dubitabat Sanctus vir, neque tunc meliora edocti dubitabant, quin Piorum Animae, simul atque e terreno carcere evadebant, *ante Faciem Dei* sisterentur, beatifico illius adspectu in perpetuum deinde fruiturae. Postremum tamdem Eutychius diem clausit, atque, ut idem Eustratius ait, *discedens ex hac vita in senectute bona, ab Angelis ad Caelestes choros est sublevatus*. Addit infra, *illius Animam Caelesti nunc adsistere Altari, ibique cum sanctis Angelis & Apostolis pro universo Populo preces effundere*. Nam, ut ille subdit, *Sancti per fidem vicerunt regna, adepti sunt repromissiones, & post vitae commutationem pollent virtute majori*. Verba sunt Apostoli ad Hebr. XI. 33. ubi affirmat, Sanctos *jam adeptos* fuisse, quae illis Deus fuerat pollicitus. De Abraham quoque ait in eadem Epistola Cap. VI. 15. *Et sic longanimiter ferens, adeptus est repromissionem*. Haec autem consequuti sunt in novo Testamento: antea quippe nemo ad Caelestem Gloriam ingrediebatur. Ac proinde quum infra Paulus dicat vers. 39. *non acceperunt repromissionem sine nobis*, recte ea verba interpretari licet de vita aeterna Sanctis minime conlata, antequam Christus Redemtor Ecclesiam suo sanguine fundaret, Caelumque hactenus clausum aperiret. Denique Eustratius in peroratione conversus ad sanctum Patriarcham, haec ait : *Tu vero, sanctissime ac Beatissime Pater, de Caelo nos respice, & vitae nostrae cursum ad salutem dirige, ut Quum hinc recesserimus, recipias nos in Sinum Abrahae atque in Aeterna Justorum Tabernacula, Ubi purius perfectiusque intueamur, quae abs te didicimus de sancta & sempiterna ejusdem essentiae Trinitate. Eamdem, Pater, deprecare pro nobis, ut Bona consequamur Aeterna* &c. Viden', quo in loco, uti toties diximus, situs foret Abrahae Sinus? In Caelo, ubi Altare mysticum, idest Christus, ubi Angeli atque Apostoli. Ibi vero ad Visionem Dei adductae Animae, *purius & perfectius* conspiciunt, quae de sancta, consubstantiali, & sempiterna Trinitate didicerunt in terris, idest non amplius Fide, sed Specie beatissimum illud lumen contemplantes. Verum non heic sistit praelaudati Eustratii CPolitani in rem nostram eruditio. Post se praeterea ille reliquit egregium Tractatulum, quem tenebris ereptum primus evulgavit Leo Allatius, editumque rursus habemus in Tomo XXVII. Bibliothecae Patrum. Opusculi hujus mentionem antea fecerat Photius Cod. CLXXI. Quoniam Burnetus, uti jampridem monui, offendit in vete-

veterum Libris, Mortem appellari *Somnum*, morientes vero dici *obdormire*, homini haec ad literam accipienti visum fuit, per ista innui, *statum Mortis esse statum Quietis, Silentii, & Αἰργασίας*, sive Inactionis, *nempe quoad Mundum externum. Praeterea*, addit ille, *Expergisci dicimur & Evigilare in Resurrectione. Quamobrem vero? nisi quod mutato statu, quasi excusso Somno, in lucem & in Mundum visibilem resurgamus*. Sed nemo nescit, in quot deliria proruere possit, quicumque tot translatas seu typicas loquutiones in sacris Literis, & apud Patres inveniens, eas in proprio sensu accipiens, superaedificare velit super iis Christianae Religionis doctrinam. Jam Sancti Patres passim ostenderunt, non de Animabus, sed de Corporibus dici *Somnum, Obdormire, Evigilare*. Neque opus est heic lucernam in meridiano Sole accendere. At bene cessit, quod ante Annos Mille & paene Ducentos eruditus Auctor Graecus, idest praelaudatus *Eustratius*, Burneti nugas (hoc enim nomine hujusmodi opiniones dignas arbitratus ille est) confoderit, ac penitus dissiparit. Nam tunc etiam scioli aliquot exstiterunt, qui non palam, ut suspicor, sed clanculum mussitabant, *Animas post separationem a Corporibus, non operari*. Quare is relinquens, ut *ipsi inter sese obdormiscerent, ipsorum Nugas repellendas sibi sumsit, sermonis sui fulcro ex sacris Scripturis petito*.

Et sane ex utriusque Foederis Libris multa congerit Eustratius ipse, ac praecipue illa ipsa adfert, quae & nos supra protulimus ad demonstrandam Beatitatem sanctarum Animarum in altera vita. Adhibet deinde testimonia Patrum, videlicet Gregorii Nysseni, Athanasii, Basilii, Nazianzeni, Chrysostomi, atque aliorum, diserte affirmantium, transferri in Caelum, beateque ibi agere Sanctorum Spiritus. Pleraque ex his locis & ego antea produxi. Vitam quoque Sancti Pauli primi Eremitae laudat (hanc Hieronymus aut scripsit, aut Latine reddidit) in qua Sanctus Antonius vidisse dicitur *Angelorum ordines, & Prophetarum & Apostolorum chorum, & inter eos veluti nivem fulgurantem Abbatem Paulum, & una cum illis in Caelum ascendentem*. Proinde, postquam Basilii verba attulit, in haec erumpit Presbyter CPolitanus: *Ecce enim hic Doctor simul una omnes complectens, qui a saeculo Domino complacuerunt, Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Martyres, & Justos, commonstravit, eos cum Angelis choreas ducere, & simul cum illis gaudio subsilire. Choreas cum Angelis ducere, Actionis, non otii sive dormitionis, genus est. Et quum dicit: Martyrum Civitas, Civitas Dei est, Superna Hierusalem; Pauli, illique similium*

milium mater; *plane demonstrat eorum mutuam concordemque Dei laudationem & Actionem. Confirmavitque haec ita se habere illis, Chorus paratus, accessio magna eorum, qui a Saeculo Dominum glorificant. Si accessio illa glorificantium Deum magna est: qua fronte vos dicitis, Martyrum Animas non operari?* Utinam haec legisset Burnetus! Sed quod ille in una sua somnia intentus neglexit, non negligat Lector veritatis amator. Pergit deinde dicere Eustratius: *Anima itaque Caelestem Beatitudinem tamdem adepta, munia, quibus sese Caeli Incolae exercent, ipsa quoque Regione Viventium adscripta, eodem modo persolvit, uti Choro bene convenientium concors & associata &c. Eademque ratione quicumque Angelorum choro adjunguntur, eamdem atque illi Actionem & Operationem, Explent.* Ad haec Sancti Basilii locum in Expositione Psalmi CXIV. profert: quem quia supra omisimus, suo heic loco minime fraudandum duco. Inquit autem sanctus ille Episcopus: *Revera consistit illic Regio Viventium: quippe qui sibi ipsis similes semper sunt; in qua animo praegestienti pronuntiat Propheta, maximopere universorum Deo se esse complaciturum, tamquam qui nulla illic externae rei cogitatione speret mentem suam deinceps interpellandam, mox ut ad scopum pertigerit verae illius, Angelis quoque nihilo disparis servitutis. Contendimus, inquit Paulus, sive praesentes in Corpore, sive peregrinantes a Corpore, placere illi.* Quibus recitatis sua haec adjungit Eustratius: *Vides Apostoli, Davidis Prophetae, & Ecclesiae Doctoris, divina sapientia instructorum, doctrinam, dictaque, ut inter se concorditer consonent? Nam illud: Peregrinari a Corpore, & Deo complacere in Regione Viventium, in qua neque nox, neque Somnus, mortis imitatio: certe non aliud sonat, quam continuam Sanctorum Operationem.* Ad haec, postquam Nazianzeni verba de laudibus Sancti Basilii, quae supra suo loco prodierunt, Eustratius in medium adduxit, hisce sermonem continuat adversus natos, aut aliquando erupturos Burnetos: *Singulae dictiones, immo syllabae, omnia vestrae contradictionis argumenta extinguunt. Quomodo enim e Caelo inspicere, aut intercedere, aut ex hac vita migrantes suscipere in suis ipsis tabernaculis, qui simul una vitam agentes Inspiciunt Sanctam ac Beatam Trinitatem, & non ita exigue, sed Purius Pleniusque poterunt; si, uti vos contenditis, non operantur Justorum Animae? Sed ejiciantur, longeque abeant similium sententiarum portenta.* Discat hinc Lector, cavere sibi ab enormi confidentia Burneti, qui sibi Graecos veteres cecinisse venditat, quum tamen ii nisi fabulas ac portenta tamdiu antea duxerint, quae is

aetate

aetate noſtra ex officina ſua veluti nova produxit. Infra alterum Nyſſeni locum Euſtratius eorum temporum novatoribus opponit, excerptum videlicet e Commentario in Beatitudines, ubi ad illa verba: *Beati, qui perſequutionem patiuntur*, ita diſſerit: *Ne doleamus igitur, & aegre feramus, Fratres, terrenis nos expelli atque probiberi; namque qui binc migraverit, in Caeleſti Regia diverſatur. Duo baec ſunt in creatura rerum univerſarum elementa, babitationi rationalis naturae attributa: Caelum, & Terra. Locus eorum, qui per Carnem vitam ſortiti ſunt, Terra: Caelum autem incorporeorum eſt &c. Si binc abierimus, in Caelum traducemur*. Infra haec adjicit Euſtratius: *De praeſenti vero Sanctarum Animarum ſtatione jam a nobis expoſitum eſt, eas in Caelo cum Angelis choreas ducere*. Denique multis oſtendit, Animas minus Juſtorum Fidelium indigere *purgatione* in altera Vita, eiſque prodeſſe viventium preces ad Deum, & ſacrificia, & eleemoſynas, ut a peccatis ſolvantur. Haec Euſtratius circiter Annum Chriſti DLXXX. non ſua tantum, ſed praeclariſſimorum Eccleſiae Graecae luminum auctoritate ſtatuebat; ita ut quicumque veritatem diligit, nequeat non iraſci Burneto, apud ſuos Britannos venditanti, recentiorum *Pontificiorum* inventum, ſive commentum eſſe, non minus Caeleſtem Beatitudinem Sanctis hinc decedentibus tributam, quam Purgationem quarumdam Animarum in altera Vita peragendam. Calumniari volenti numquam verba deſunt: ſed calumniatores quae poena maneat, nemo non novit.

Circiter Ann. Chriſti DCXVI. literis conſignata fuit Vita Sancti Symeonis Sali a *Leontio Neapoleos Epiſcopo* in Inſula Cypri, cujus Scriptoris honorifica mentio occurrit in Actis Nicaeni Concilii II. Hanc habemus editam a Cl. P. Pinio, Continuatore Bollandi, in Actis Sanctorum ad diem I. Julii. Fuit Leontius Symeoni coaevus, de quo in Epilogo haec ait: *Requievit autem, poſtquam Angelicam & perquam mirabilem egiſſet vitam, Symeon &c. & in recte factis ſecundum Deum admodum coruſcavit, & virtutibus in admirationem rapuit ipſas quoque Caeleſtes Spirituum corpore carentium Poteſtates: & perenni Solio Dei & Patris luminum Adſtat, ut qui libertatem acceperit, perpetuis illum bymnis celebrandi una cum omnibus Caeleſtibus Virtutibus*. Rurſus circiter eumdem Annum DCXVI. hinc ad caeleſtia Regna tranſlatus eſt Sanctus Johannes cognomento Eleemoſynarius, celeberrimus ille ob caritatem & pietatem Patriarcha Alexandrinus. Ejus Vita ab eodem *Leontio Epiſcopo*, Auctore ſynchrono, conſcripta legitur in Tomo II. Januarii Actor. Sanctor. Bollandi. Sancto huic viro, dum juvenis eſſet, in

ſomnis viſa fuerat virgo ſplendentiſſima, quae ei dixit: *Si me poſſederis amicam, ego te ducam in conſpectum Imperatoris.* Miſericordiam ſive Eleemoſynam ſub virginis ſpecie ſibi oblatam fuiſſe cenſuit Johannes. Ejus vero promiſſa Leontius completa ait in morte ſancti viri; nam *Eleemoſyna & Miſericordia, quam habuit circa egenos, eum in Caelorum Regnum deduxerunt.* Porro Sancto eodem Johanne vivente floruit, ſed longe ante illum in Domino obdormivit, alter Johannes; ſanctitate & is, tum etiam ſacra doctrina clarus, *Climacus* videlicet. Ejus Vita ante illius Libros legitur Tom. X. Bibliothecae Patrum, & apud Bollandum ad diem XXX. Martii, contexta a *Daniele Monacho* Monaſterii Raithu, ejuſdem temporis Scriptore. Quo Sanctus ille, Monachorum in Monte Sina Abbas, poſt hujus ſaeculi certamen abierit, hiſce verbis idem Daniel prodidit: *Eſt enim ille Nunc in illa Regia, de qua Paulus canit, quum in haec verba exclamat. Quorum Converſatio In Caelis Eſt: ubi ſenſu ab omni contagione corporis libero, ſola Mente & intelligentia inexplebili modo, ſumma cum voluptate, Inexhauſti Boni Pulchritudine fruitur, inundatur, & exſatiatur: digna ſudoribus Praemia, laborumque dolores omnes ſedantium Munera adeptus, & in ſortem ibi Hereditatis, Regni inquam, Caeleſtis admiſſus, unus jam ex illis, ſemperque deinceps futurus cum illis, quorum pes ſtetit in via recta.* Burneti noſtri ſomnia ignorabat profecto Monachus iſte. Ignorabant & tot alii Graeci, quorum ſeriem integram exhibere nimius eſſet labor. Ego paucos tantum delibo. Incerta eſt aetas Sancti *Andreae Cretenſis* Archiepiſcopi, quamquam Saeculo Chriſti VII. floruiſſe videatur: at minime incerti ſunt ejus Libri. Proſtat inter eos Encomium Sancti Titi Apoſtoli, ubi iſta leguntur in fine: *Nunc enim vero, o divinum & ſacrum caput, de Caelo nos inſpexeris, utpote qui circum Deum Trinum Spiritu tripudies; gratiaque Gratiae Adſiſtas Throno, ſiſque Animo illuſtratus Divino Lumine; ſupplicans pro nobis, ut illic poſitam Beatitudinem conſequamur, & una tecum habitemus in tabernaculis, in quibus ipſe habitas.* Viſionem Dei conlatam Sanctis hinc decedentibus tum ſupra, tum heic diſcere poſſumus. Quam ſententiam ab eodem Andrea Cretenſi confirmatam habemus in Encomio Sancti Nicolai Epiſcopi, ubi illum alloquens ait: *Nunc quoque nos impenſius paſcis, foveſque intenſius, quum Deo, perfectae illi ac adorandae Trinitati pure Adhaeres, cujus in circuitu, ſpiritali ratione cum Angelorum ordinibus ducens choros, nos e Caelo intueris* &c. Paria quoque habes in Oratione

tione a Sancto *Johanne Damasceno* conscripta de laudibus Sanctae Barbarae Martyris, edita a Cl. P. Lequien Tom. II. Operum ejusdem Sancti. Ubi ejus vitam ac mortem descripsit, eamque *ad Caelestes domos, & adornatam Requiem cum pompa deductam ait*, ad illam oratione conversa addit: *Abi ergo, casta Virgo, ut superioribus Mundo Praemiis potiaris. Abi, ubi silet oratio, eorum quae orationis vim excedunt, Gloriam diffuse eloqui non valens. Abi, sinceras bonorum, quae cogitationem superant, delicias perceptura &c. Laetissima Sponsi specie & venustate fruere, quae nec verbis efferri, nec mente concipi potest. Fruere arcana & mystica in supercaelesti thalamo confabulatione & consuetudine: qua plane nihil felicius beatiusque est.* Haec Damascenus circiter Annum Christi DCCXL.

Itidem Anno Christi DCCXCVII. irruptione facta a Saracenis in Palaestinam, Monasterium Laurae Sancti Sabae direptum fuit, piissimi vero Monachi plerique caesi. Historiam hanc literis consignavit *Stephanus Monachus* ejusdem Coenobii synchronus, eamque editam habemus a Clarissimis Bollandistis Tomo III. Martii in Act. Sanctor. ad diem XX. De primo inter eos mactato inquit ille Cap. IV. *Beatus es, ter felicissime, quia Christi premendo vestigia, eum ut servus bonus, docilisque discipulus fuisti sequutus, & conformis factus passionum ejus, consequenter & particeps exstitisti Gloriae in Regno Caelesti*. Tum postquam ostendit, Martyrum quoque praemia iis deberi, qui pro Virtute quavis mortem tolerant, caesos illos omnes in epilogo alloquens, addit: *Gloriam vestram, qua nunc ex merito vestro fruimini, quis sufficiat enarrare? Beati vere estis, & in Deo Beati, quod ex ea, quae super terram est, vita violenter ejecti, alterius in Caelis felicioris digni estis inventi. Beati estis, quia suaveolentes fructus Paradisi decerpsistis, & in loco pascuae respiratis ac requiescitis; quia Christo facti estis accessio desiderabilis. Mementote etiam nostri, quamvis terrena nunc commemoratione relicta in Gaudio & Lumine cohabitatis Caelestibus. Vivificae, divinaeque & consubstantiali Trinitati, quae vos Sibi voluit in Aeternum Adsistere, offerte continuam perseverantemque pro nostra congregatione orationem.* Atque haec erat fides, hic sermo Graecae Ecclesiae, antequam Photianum Schisma variis erroribus lora laxaret in gente illa. Proderit etiam adire Concilium VII. Generale Nicaenum, quod sub finem ejusdem Saeculi, Anno scilicet DCCLXXXVII. celebratum fuit. Uti ex Actione IV. constat, lecta ibi fuit Epistola Germani antea Patriarchae Constantinopoleos, in qua is mentionem facit *Sanctorum*, (ΤΩΝ ἘΝ ΟΥΡΑΝΟΙ͂Σ ἉΓΙΏΝ) *QUI IN CAELIS SUNT*. Infra quoque memorat *Sanctor*

omnes, conservos quidem nostros, sed Placentes Deo, & supernam confidentiam, & BEATITUDINEM APUD IPSUM ADEPTOS, atque a Deo gratiam consequutos ad ministrandum nobis beneficia ipsius, quum per memoriam eorum in hymnis & canticis, Beatitudinem & honorem ipsorum recolimus. Ibi quoque lectus est Sermo Johannis Episcopi Thessalonicensis, ubi haec verba occurrunt: *Benedictus es, Deus hujus Sancti, atque omnium Sanctorum, qui dedisti eis patientiam, & DIGNATUS ES ILLOS REGNO TUO.* Tunc ergo communis sententia Graecorum erat, eaque in Generali Concilio probata, videlicet Sanctos e praesenti vita profectos, *in Caelis, in Beatitudine apud Deum*, atque *in Regno* Caelesti degere: quae Traditio ex primis Patribus descendens, ut vidimus, vivida semper viguit atque a melioribus firmata fuit.

Hujus quoque veritatis exemplum reliquit nobis Sanctus *Theodorus Studita*, celebris Saeculi Noni Scriptor inter Graecos. Vitam Sancti Platonis Hegumeni in Monasterio CPolitano Studii, atque Anno Christi DCCCXIII. ex humanis sublati, sui olim avunculi, & magistri, elucubravit Teodorus. Surius vero & Bollandi Continuatores ediderunt ad diem IV. Aprilis. Mortem illius describens, ait: *Spiritum suum sanctum tradidit Angelis, ipsum ad Solem Justitiae deducturis. Et Nunc quidem ille in Caelis est, non solum Ascetico dignus effectus ordine, sed Confessorum adnumerandus choreis. Quorum enim certamina pertulit, horum indubie etiam Hereditatem participavit.* Diem vero suum obiit Anno DCCCXXVI. idem Theodorus Studita, ac de ejus obitu Encycclicam habemus, a *Naucratio* illius discipulo conscriptam, atque a Combefisio, & in Tomo XIV. Bibliothecae Patrum evulgatam. Dolorem abjiciendum contendit ibi Naucratius, quia Theodorus *potentior jam ad intercessionem atque auxilium est: tantoque amplius, quantum exempli caussa refert, ut prius per speculum in aenigmate, Nunc autem Facie ad Faciem, purius splendidiusque Deo serviat, atque ministret. Ac prior aliquantulum Dei viam inchoavit, nobis faciens iter: illic paraturus nobis Beatae Quietis habitaculum, dummodo Deo placitis moribus vixerimus* &c. Infra quoque addit: *Modo, consummato Apostolico cursu, Caelos pompa ingreditur, & una cum Angelis festos choros ducit, in loco tabernaculi admirabilis, in epulantium sono, Aeternis in Domino fruens Bonis.* Sed & ipsum Sanctum Theodorum Studitam in Sermone XLII. doctrinae ejusdem praeconem reperimus, ubi postquam exhibuit haec Apostoli verba: *Quos vocavit, hos & justificavit. Quos autem justificavit, illos & glo-*

& glorificavit, haec alia adtexit. *Videtin' quo abibimus? Ubi Christus est, ad Dei dexteram considens, ubi Gaudium & oratio, ubi Angelorum tripudia, ac coetus eorum, qui in Caelis principes conscripti sunt. Ubi gentiles nostri fratres, patresque, eo nobis Mox est abeundum, gavisuris in eo, qui in virtute sua dominatur in aeternum, ut canit sanctus David: non centenis nec millenis annis, sed perpetuis, ac finem non habentibus Saeculis.* Hisce adde Vitam Sancti Nicephori Patriarchae C Politani, ab *Ignatio Diacono*, & Custode magnae illius Ecclesiae contextam, quam ad diem XIII. Martii publici juris fecere Continuatores Bollandi in Act. Sanctorum. Ibi Cap. XIV. mors sancti Patriarchae dicitur *Transitus ad meliorem Vitam, Beatamque illam Requiem, in qua primitivorum in Caelis descriptorum Ecclesia cum sono choros ducit, festum diem feliciter agens. Cum quibus pariter & ipse praesultans, atque sanctitatis castimoniam Angelica puritate repraesentans, parem illis Beatae Repromissionis Hereditatem consequutus est.* Tum illum in epilogo alloquens ait: *Tu vero Divini inspector Tabernaculi, qui in supernis sacrorum Principatuum atriis ambulas, ac corruptionis nesciam sortem, sedesque immortales propius adire meruisti, & Bona illis parata adeptus, qui actione virtutis fastigium attigerunt, plena eorum satietate repleris* &c. Prostat etiam in Bibliotheca Patrum Tom. V. Commentarius *Philonis Carpathii* in Cantica Canticorum. Quo tempore is floruerit, incertum est. Sunt qui eum scripsisse circiter Annum Christi CCCCI. arbitrantur: sed verisimilius longe postea. Utcumque sit, Auctorem Graecum, & quidem pervetustum, nemo neget: At is pag. 682. *custodes murorum* censet *Apostolos, Prophetas, & Doctores Sanctos omnes.* Tum infra de Ecclesia ait: *Clamat ad Apostolos, Prophetas, & Martyres (quibus se mater Ecclesia commendare non cessat) ut quos habuit suae fidei & salutis auctores, eosdem habeat defensores tutoresque perpetuos, & perfectores suae spei apud eumdem Caelestem Sponsum: cui quidem nunc custodes illi Beati Spiritus in Caelesti illa Hierusalem felicissime Adsistunt, ac supplicant pro Sponsa hac militante* &c. Quae quum ita sint, quis in posterum dubitet, an Graeci olim arbitrarentur, ad Visionem Dei, atque ad ineffabilem Beatitatem admitti Justorum Animas post mortem? Controversiae locum nullum relinquunt dilucida haec illorum testimonia. Cum quibus etiam cohaerere videas, quae in variis Orationibus jamdiu evulgatis differebat circiter Annum Christi DCCCLXXX. *Nicetas Paphlago* Dadybrorum Episcopus. Disertis ille verbis tradit, Sanctos Apostolos *una cum Christo in Caelum receptos,*

ad ejus

ad ejus dexteram sedere, uti ille in dextra Dei Patris sedet; eosque Facie ad Faciem illius consuetudine frui; ac Deiparae Matri in superno atque Caelesti Paradiso in exsultatione contubernales esse. Sancta quoque Thecla, ut is ait, nunc *in celsissimis intus Paternisque conquiescens Sedibus, non jam per fidem, sed per speciem, neque in speculo & aenigmate, sed Facie ad Faciem, Divini Sponsi Pulcritudinem Contemplatur*. Gemina sunt, quae is habet in laudatione Sancti Hiacynthi, ubi pariter *Dei Paradisum* pro summo Caelo & Aula divini Regis accipit. Reliqua praetereo; neque enim quisquam plura desideret, ut intelligat, qualis olim foret de Sanctorum Beatitudine, Graecae Ecclesiae sententia usque ad Saeculum Christi Nonum: eadem profecto, quae & nunc est Ecclesiae Romanae.

CAP. XXV.

Etiam post Schisma Photianum plerique nobiles Graecae Ecclesiae Scriptores cum Romana Ecclesia in asserenda Beatitudine Sanctorum concordes. Quid de hac re scripserint Joseph Hymnographus, Simeon Metaphrastes, Michael Psellus, Nilus Monachus, Constantinus Acropolita, Nicephorus Gregoras, Nicolaus Cabasilas, Manuel Palaeologus. Menaea Graecorum idem testata. Quam insipienter Marcus Ephesius, & pauci alii Graeculi, dum Concilium Florentinum haberetur, in hoc argumento adversati Romanae Ecclesiae; sed compressi a Gregorio Protosyncaello, Georgio Scholario, sive Gennadio, atque ab aliis Graecis vel post ipsum Concilium.

At eodem Saeculo Nono Graecam ipsam Ecclesiam gravissimis turbis concussit ac dilaceravit Photius, vir multiplici quidem doctrina ornatus, sed incredibilis ambitionis facibus succensus, & pietate omnino vacuus, usque adeo ut Schismate funestissimo illam a Latina sejunxerit. An quicquam turbulentus hic homo recesserit ab antiqua Traditione in doctrina de Beatitate Sanctorum, detegere nondum potui. Sunt, quae suspicionem mihi aliquam ingerant. Certe post ea tempora nonnulli apud Graecos occurrunt, qui repromissiones Sanctis a Deo factas, ad consummationem Saeculi distulisse videntur: quamquam ambiguum

guum sit, quid ii hac de quaestione revera significare voluerint. Jam hoc innui in principio Capitis praecedentis, atque inter eosdem Scriptores post Photium natos suspicor ego recensendum esse Auctorem Quaestionum ad Antiochum, quae olim perperam Sancto Athanasio Alexandrino tribuebantur. Nam quod ab Anonymo Geographo Ravennate Quaestiones ejusmodi memorentur, nihil inde lucis accipimus ad dignoscendam aetatem Auctoris illius ad nugas proni, quum & Ravennati ipsius dubia prorsus incertaque sit aetas. Is autem Animas Justorum in *Paradisum* quidem immittit, at *Paradisum* a *Regno* distinguit, quamquam postea, veluti sui immemor, *Justos, qui cum Abrahamo sunt, in Regno exsistere* agnoscat. Hisce vero Quaestionibus aliae in Psalmos adtexuntur, a Clariss. Montfauconio editae Tom. II. editionis Athanasianae; inter quas octogesima nona est de verbis Psalmi CXLIX. *Gloriabuntur Sancti in Gloria, & Exsultabunt in cubilibus suis.* Respondetur: *Sanctos dicit spirituales & probos homines, qui gloriabuntur post mortem in cubilibus suis. Cubilia vero sunt Mansiones Sanctorum, quas post mortem inveniunt, & laetantur in Regno Caelorum.* Verum si quis ex recentioribus Graecis occurrat, non plane concors cum iis, quae hactenus ostendimus: quaenam, quaeso, ratio habenda est hominum a perspicua & stabili Majorum suorum Traditione deflectentium? Et praecipue quum Graeculi posterioris aevi neque doctrina, neque auctoritate certare queant cum tot eximiis Patribus, qui Graecam, immo universam Ecclesiam, tot ante Saeculis illustrarunt. Accedit, quod etsi aliquis e Graecis recentioribus hac in re a paterna Traditione descivit, vetusta tamen sententia non propterea desiit esse communis, vel post Photium, in Orientis Ecclesiis. Id quoque ostendendum antea mihi proposueram. Meam nunc fidem properans liberabo.

Sub finem Saeculi Noni, aut ineunte Decimo, hinc evocatus a Deo fuit Sanctus *Joseph Hymnographus* apud Graecos celebris. Ejus Vitam illustravit P. Papebrochius ad diem III. Aprilis in Actis sanctorum. Dicitur autem in Menaeis Graecis, *quod Sancta illius Anima, deducentibus Sanctis Martyribus Angelisque, evecta in Caelum sit, & Ante Dei Conspectum constituta.* Ad haec *Johannes Magnae Dei Ecclesiae Diaconus* in illius Vita num. 37. fusius exponit, qua ratione visa fuerit illius Anima in Caelum deferri, dolente viro pio, cui visio illa oblata fuit, sibi fas minime fuisse, *reliqua divinae pompae mysteria conspicere: quo pacto scilicet*
ante

ante sanctissimam Trinitatem fuerit Joseph evectus, eam pie adoraverit, coelestium Spirituum choreis admixtus. Ejusmodi visiones rideant, quantum velint Burneti asseclae: istud non moror. Negare saltem nequeant, quin haec fuerit inconcussa eo tempore de Sanctorum Beatitate sententia Graecorum. Proinde Johannes, Vitae illius Scriptor Graecus, ita sub finem ait: *Dicamus potius, quod cum Apostolis & Martyribus fruatur ea, quae de Sanctae Trinitatis Throno procedit, dignitate & Claritate: cui Adsistens, & lucidissimae Pulcritudinis fruitione jucundans, nostrum recordatur* &c. Neque secus sentiebat hac de re sanctus ipse Joseph Hymnographus. Ad diem X. Junii in Act. Sanctorum Bollandi, Hymnum habemus illius, in laudem Sancti Tychonis, ubi is appellatur *Majestati Dei Coronatus Adsistens*. Produxit etiam P. Henschenius in Actis Sanctorum ad diem III. Aprilis alterum ejusdem Hymnum de Sancto Pancratio Episcopo Tauromenii, cujus Stropha XXXIII. ita se habet: *Sacerdotum conspicuus fulgoribus, Martyrumque cruscans splendoribus, Sancte Pancrati, jam Dei Gloriam laetus ac gestiens Contemplaris*. Circiter Annum Christi DCCCCXX. ad contexendas Sanctorum Vitas se contulit *Simeon Metaphrastes*, vir primis honoribus apud Graecos Imperatores functus, atque inter Ecclesiasticos Scriptores celebris. Legitur apud Surium ad diem IV. Novembris Vita Sancti Johannici ab eo scripta; ipsoque teste, pius ille Abbas *Spiritu migrat ad Eum, quem diligebat, deductus a choris Angelorum* &c. Et infra: *Illum praecesserunt Angeli, Paradisi portas ei aperientes, & transmittentes ad eam, quae illic est, Beatitudinem, pure appariturum ante Faciem Domini, & simul versaturum cum Angelicis Ordinibus, a quibus beata Trinitas laudatur*. Ita apud eumdem Surium ad diem I. Novembris habetur Passio Sanctorum Acyndini, Aphthonii, & aliorum Martyrum, ab ipso Metaphraste scriptis mandata. Ad Aphthonium, qui primus in agonem descensurus erat, sacri Athletae, *bono animo, dixerunt, o frater, Beatam Vitam ingredere. Beatus enim es propter tuum decessum, quia primus nostrum sisteris Coram optata Trinitate, tui laboris accipies remunerationem, Aeternam Lucem consequens, & Gloriam Sempiternam*. Eumdem quoque Metaphrastem legisse proderit in Vita Sancti Alypii Cionitae apud Surium die XXVI. Novembris, & Sancti Nicolai Myrensis Episcopi, ut ceteras ab eo conscriptas Vitas praeteream. Neque heic quisquam naevos objiciat, quos in Metaphrastis Operibus Critici viri offendunt. Id unum nunc quaerimus: quae tunc ejus foret, atque Ecclesiae Graecae opi-

cae opi-

cae opinio de Beata in Caelis Sanctorum vita. Egregius & ipse testis esse potest, tunc etiam apud Graecos inconcussam stetisse doctrinam, pro qua hactenus adversus Burnetum in acie stetimus. Ad subsequens Saeculum Undecimum progrediamur, quo insignem sibi paravit Anno Christi ML. eruditionis ac doctrinae famam *Michael Psellus*, in aula C Politana ad eximia munera adhibitus. Is autem in Respons. ad Michaelem Ducam Imperatorem scribebat: *In ipso fulgentissimo Caelestis Beatitatis Throno Christum Vident Fideles in Fide defuncti, & fruuntur Gaudio Aeterno, laeti ipsi, & ad laetitiam provocantes, sub Dei sane oculis immortalem agentes Vitam.* Eodem Saeculo, atque Anno Christi MLXX. ad caelestia elatus est Sanctus Philaretus Monachus Graecus in Monasterio Sancti Eliae, cujus Vitam a *Nilo Monacho* Graeco Auctore coaevo scriptam, ac Latine redditam Bollandi Continuatores evulgarunt ad diem VI. Aprilis. Ibi ejus obitum referens Nilus ait: *Animam illius caelestes Angelorum chori reverenter suscipientes, omnium Conditori Deo honorificentissime, magnaque cum gloria, tamquam divinum quoddam atque ornatissimum donum obtulere. Qui profecto illam accipiens, inter praeclaros Sanctorum virorum, qui jam inde usque a Mundi incunabulis fuerunt, ordines adscribit: ubi laetantium omnium est habitatio, ubi gaudium & exsultatio, ubi est Caeleste Regnum.* Tamdem in Epilogo ad sanctum ipsum Philaretum Nilus conversus, haec addit. *Tu, inquam, qui Deo propior clarius ac purius Illum Intueris, ac mortalitatis nostrae vinculis jam exsolutus, magnam fiduciam ac libertatem Apud Eumdem es adeptus, ne umquam nostri te capiat oblivio.* Perspicua haec sunt, neque commentario indigent, quippe Dei Visione beari Sanctos diserte Nilus affirmat.

Florebat Anno Christi MCCLXX. *Constantinus Acropolita*, Magnus Logotheta in Aula C Politana. Prostat ejus Oratio de Laudibus Sancti Johannis Damasceni, edita inter Acta Sanctorum Bollandi in Appendice ad Tomum II. Maji. Ibi ait, *manifestum, certissimumque esse*, Damascenum *a Deo collocatum fuisse inter eos, qui propius Sibi Adsistunt.* Sed & in Vita Sanctae Theodosiae Cap. IV. ad diem XXIX. Maji in eisdem Actis Sanctorum, ab ipso Constantino Acropolita scripta horum similia legas. Anno quoque MCCLXXXIII. vel subsequenti *Gregorius Cyprius* renuntiatus fuit Patriarcha C Politanus. Hic nobis reliquit Encomium Sancti Georgii magni Martyris, evulgatum in praelaudatis Actis Sanctor. ad diem XXIII. Aprilis, ubi inter alia haec de ipso Martyre in peroratione scribit: *Post*

Apostolos, Prophetasque, & Veteris Testamenti Justos, princeps in choro Martyrum, Primamque Pulcritudinem (scilicet Deum) *Facie ad Faciem, non jam per speculum in aenigmate, Contemplans, vivit coram Domino. Impletur enim in eo Isaiae vaticinium dicentis: Et erit ipsi Dominus in lucem sempiternam, & complebuntur dies luctus ipsius. Propterea etiam in Caelis est noster apud Deum pacificator.* Adire etiam juvabit Vitam Sancti Codrati, aliorumque Martyrum, a *Nicephoro Gregora*, magni nominis Scriptore inter Graecos, exaratam, atque ab iisdem Bollandi Continuatoribus editam ad diem X. Martii. De Codrato is ait: *Firmiter nobis persuademus, quod Nunc Bonis Omnibus Apud Deum libere illi perfrui liceat; ac mansiones non has vel illas dumtaxat, sed ad eumdem modum omnes inhabitando occupet, tamquam heres & filius, in quo Deus Pater sibi complacuit* &c. Infra addit: *Frueris tu quidem Nunc, o benedicte Patris caelestis, praeparatis tibi Bonis Aeternis, fatoque nulli obnoxiis, quae neque oculum humanum vidisse, neque in cor terrenum descendisse didicimus: & gaudes, dum Athlotheta Christo sine ulla obstaculo potiris.* Floruit Nicephorus Gregoras Anno Christi MCCCXLVII. eique synchronus fuit *Nicolaus Cabasilas* Archiepiscopus Thessalonicensis, cui debemus Encomium Sanctae Theodorae Sanctimonialis, editum inter Acta Sanctorum Bollandi ad diem V. Aprilis. Ibi in fine sanctam mulierem hisce alloquitur: *Tu quidem, quam suspirasti, Trinitatem, & in quam fixos ut plurimum tenuisti obtutus*, Ταυτης Νῦν Ἀμέσως Μετεχεῖς, *Nunc Immediate Ipsam Possides*. Praetereo heic *Gregorium Palamam*, qui eisdem temporibus praeter multa alia Vitam scripsit Sancti Petri Athonitae in Act. Sanctor. evulgatam ad diem XII. Junii, ubi paria tradit: progredi enim juvat. Anno quoque MCCCCIV. ad plures abiit Theodorus Despota, quem Manuel Palaeologus Graecorum Imperator, ejus frater, luculenta Oratione laudavit, a Combefisio edita in Auctario Bibliothecae Patrum. Ibi Augustus Orator ait: *Ille ab humana consuetudine abjunctus, Deum Consequutus Est, fuitque inscriptus Beatorum choro, inter quos multi ejus cognati &c. Cum Beatis, ipsoque insuper Deo, longe utique jucundius habet, quam quum versabatur nobiscum, usque adeo ut nulla comparatio superfit: Quippe factus particeps interminabilis Vitae, Gloriaeque, & Voluptatis, quae vitae illi indefectibili congruit. Quae enim aevo illi pulcra sunt ac bona, tanto nostris praecellunt, quanto incorruptibilia corruptioni obnoxiis; tantumque illorum discrimen, ut neque lin-*

gua

gua doceri possit. Tum ait, moleste minime ferendum, quod aliquis e corpore migrans, *Bona Aeterna fuerit consequutus*, & *Felicitatem, quae nulli deinceps mutationi obnoxia sit. Ceterum credimus, Theodorum in loco esse ab omni tristitia vacuo, in Lumine, quod aliquando apparens, Solem hunc fulgore multo sit obscuraturum : quodque universis praestantius est, credimus esse conjunctum Salvatori Christo, & una cum Martyribus agentem choros, Paradisi potiri bonis.*

Atque haec erat usque ad initium Saeculi Quincti-decimi de hisce rebus sententia, quam palam profitebantur Ecclesiae Graecae Primates, ipsique etiam Augusti. Quod si eorum Hymnos consulas, id saepe ab ipsis repetitum atque inculcatum invenias. Exemplum accipe ex Magnis Graecorum eorumdem Menaeis excerptum, Hymnum videlicet in honorem Sancti Euthychii Melitenensis Episcopi & Martyris, quem ad diem XXVIII. Maji Papebrochius edidit in Act. Sanctorum. Hoc ejus exordium: *Supernis Virtutibus sociatus Eutychi, & Throno divinae Gratiae Nunc Adsistens, luciferam tuam memoriam honorantes, tua intercessione divinitus illustra*. Alterum pariter Hymnum audi de Sancto Tito Thaumaturgo, ad diem II. Aprilis ab Henschenio evulgatum in Actis eisdem, atque haustum ex Officio Ecclesiastico Graecorum. Ibi haec verba: *Omnis materiae expertibus Angelis additus, o Beatissime, & Caelestis Regni claritate indesinenter perfruens, respice psallentes. Augusta virtutum specie refulgens, in Thalamo Gloriae ineffabilis recumbis, Christoque in saecula hymnum concinis* &c. Affinia legere potes in altero Hymno in honorem Sanctae Agrippinae Virginis & Martyris, quem e Graecorum Menaeis mutuatus idem Papebrochius ad diem III. Junii intulit in Acta Sanctorum. Sed & in Menologio Graeci ipsi Sanctos *Adstare Trinitati* fatentur, & praecipue, quum de Sancto Basilio ajunt: Βασίλειε σοφὲ, Παρεστὼς Τῇ Τριάδι, *Basili sapiens, Qui Adsistis Trinitati*. Ceterum plura aggerere non est animus. Dies enim & charta me deficeret, si unaquaeque Graecae Ecclesiae monumenta hanc in rem consulere, atque huc transferre vellem. Satis fuerit Lectorem monere, jamdiu a Cl. viro Nicolao Comneno Papadopoli, sub finem Praenotionum Mystagogicarum, uti hujusce doctrinae testes egregios laudatos fuisse *Constantinum Harmenopolum, Nicetam Thessalonicensem, Heliam Cretensem, Johannem Veccum, Georgium Metochiten, Georgium Trapezuntium*, immo & *Gregorium Coressium*, Saeculi Sexti-decimi Scriptorem; ita ut dubitatio omnis

 desine-

desinere debeat, quin eadem olim foret cum Romana Graecae Ecclesiae sententia de Beatitudine Sanctorum. Addit idem Papadopolus, occurrere passim dogma istud in Menaeis, Triodiis, Synaxariis, Tropariis, atque aliis sacris Graecorum Libris, tum excusis, tum manu exaratis. Atque is consulto ingentem locorum segetem indicavit, petitam ex Anthologio Ecclesiae Graecae, & ex *Horologio* (*Diurnum* Latini appellant) quod Graeci prae manibus habent, in quibus aperta occurrit mentio Caelestis Beatitatis, qua nunc Sancti post depositionem terreni oneris perpetuo fruuntur.

At, inquies, Anno MCCCCXXXVIII. & MCCCCXXXIX. in Florentino Generali Concilio disputatum fuit hac ipsa de re inter Latinos & Graecos. Ita sane; stabilique decreto firmatum tunc fuit, Graecis ipsis consentientibus: *Illorum Animas, qui post Baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt: Illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel exutae corporibus, sunt purgatae: IN CAELUM MOX RECIPI, ET INTUERI CLARE IPSUM DEUM TRINUM ET UNUM, SICUTI EST; pro meritorum tamen diversitate alium alio perfectius*. In Concilio quoque Constantiensi, Anno Christi MCCCCXVI. non tam perspicua, magnifica tamen, dicta fuerant de Beatitate Sanctorum. Vide Tomum XII. Collection. Labbeanae pag. 1586. ubi ejusdem Concilii Bulla de Canonizandis tribus Sanctis Suecis, ex hisce verbis exordium sumit: *FELIX PRORSUS ET INEFFABILIS EST SANCTORUM GLORIA, incomparabilis Pulcritudo, ET BEATITUDO PERENNIS &c. Nihil tamen per nostras laudes, nihil per sacrificia & oblationes eis accrescit novae perfectionis & Gloriae. Nec EORUM PLENA ET PERFECTA FELICITAS nostris operibus, vel obsequioso famulatu, minui potest vel augeri, quum per se sufficiens sit status eorum, omnique BONORUM AGGREGATIONE Perfectus*. Ita in Oecumenico illo Concilio ante Florentinum Ecclesia Catholica loquebatur. Possem & alias Sanctorum *Canonizationes* recensere, praecedentibus Saeculis peractas, in quibus statuitur jam inchoata in Caelis Sanctorum Beatitas: sed pluribus tempero. Quum ergo a primis Christianae Reipublicae Saeculis usque ad idem Concilium Florentinum communis semper, stabilisque descendisset doctrina de Sanctorum inenarrabili Felicitate in Caelis; eamque Graeca ipsa Ecclesia, uti vidimus, concordi semper suffragio fovisset, ac palam professa fuisset: petiissem lubenter a Novatore Burneto, fuisse-ne aequum,

ut ob

ut ob contentionem paucorum recederet Ecclesia a dogmate, tanta Saeculorum praecedentium concordia per manus a Majoribus accepto? Immo hoc unum potuit ac debuit amplecti. Eoque magis, quod plerique Graecorum in eo ipso Concilio, ubi agebatur de utriusque Ecclesiae foedere restituendo, non rem ipsam negabant, sed de parergis dumtaxat altercabantur. In Actis ejusdem Concilii pag. 27. edition. Labbeanae haec leguntur: *Et Graeci quidem eos, qui nunc suppliciis addicti sunt, negant perfecte suscepisse poenas, sed Corpora etiam exspectare; quemadmodum & Animae Sanctorum Sunt Quidem Assequutae Beatitudinem, non perfecte tamen. Fruentur autem ea perfecte, quum fiet Resurrectio Corporum, secundum Apostolum ad Hebraeos XI. dicentem: Et hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem; hoc est per Corpora non acceperunt. Quum vero Corporibus Animae in Resurrectione conjungentur, tunc perfecta fruentur Beatitudine. Itali vero asserunt, Animas quidem damnatorum non perfecte cruciari, quum non adsint Corpora; tunc enim ajunt, cum Corporibus aeternas poenas sustinebunt. Animas autem Sanctorum perfectam in Caelis jam adeptas esse laureolam, nunc quidem ut Animae; tunc autem suis, inquiunt, Corporibus indutae perpetuo laetabuntur.* At Concilium intactam reliquit ejusmodi controversiam, quae non solum inter Graecos, sed & a longo tempore inter ipsos Latinos Theologos fervebat. Additur in Actis. *Sunt etiam inter Graecos, qui ita sentiant: Sanctorum Animas non esse perfectam consequutas Beatitudinem, sed in Loco versari separato, ibique laetari, mente volventes cogitationem de perfecta, quae eos manet, laureola, absolutaque Beatitudine, & adeptione Regni Dei.* Pauci e Graecis, Photiani Schismatis acerrimis propugnatoribus, postremae huic sententiae adhaerebant, eorumque primipilus fuit Marcus Ephesius, infensissimus ille Latinorum hostis, qui hoc ipso titulo magnus Heros apud Heterodoxos Occidentis postea evasit. At inter ipsos Graecos *Bessarion* Cardinalis Nicaenus, & *Gregorius Protosyncellus*, postea Patriarcha CPolitanus, dogma in Florentino Concilio constabilitum tutati sunt, legiturque in ipsius Synodi Actis, Gregorii ejusdem Opusculum, in quo testatur, se fusius hac de re egisse in altero Tractatu, quem numquam legi. Accedit, quod adversus eumdem Marcum pugnavit *Georgius Scholarius*, qui & *Gennadius* alio nomine appellabatur, Patriarcha CPolitanus & ipse, amplissima Expositione pro Concilio Florentino edita, in cujus Cap. IV. e sacris Literis, atque ex ipsius Ecclesiae Graecae Scriptoribus, sacrisque monumentis, luculente ostendit, eamdem semper fuisse Graecorum atque Latinorum sententiam de Bea-

Beatitate Sanctorum. Hanc Georgii, sive Gennadii lucubrationem in Tomo XXVI. Bibliothecae Patrum, omnium usui expositam, oculisque torvis a nonnullis Heterodoxis exceptam, uti nobile in praesenti Quaestione documentum, optandum est, ut unusquisque legat.

Interea nemo satis mirari possit Photianorum quorumdam caecitatem, qui ut virulento in Latinos odio morem gererent, nihil pensi habuerunt, an doctrinam heic desererent ac proderent, quam hactenus ostendimus per tot Saecula ratam atque constantem in Ecclesia non minus Latina quam Graeca stetisse. Rem tamen non levis momenti hac in re animadverte, quaeso. Pauci fuere Graeci illi, qui Concilii Florentini decreto de Beatitate Sanctorum refragati sunt, eorum aciem ducente Marco Ephesio. Sed aut supinae ignorantiae illos arguere jam necesse est; aut in doctrinae tantum parergis tota illorum pugna cum aliis Graecis atque Latinis versabatur; aut alter alterius mentem non intellexisse credendi sunt. Illi quippe convicti a verbis antiquorum Patrum, ac praesertim Basilii, Nazianzeni, & Chrysostomi, quam triadem Scriptorum, neque immerito, incredibili veneratione prosequebantur Graeci omnes, semperque in ore adhuc habent; adducti etiam a Liturgiis, Synaxariis, Trypariis, aliisque sacris suae Ecclesiae Libris: unanimi consensu & ipsi fatebantur, Sanctos nunc in Caelo degere, adstare Deo uni ac trino, ejusque Adspectu gaudere; & nihilominus contendebant, eos nondum recepisse repromissionem, sperandam tantummodo in Resurrectione Carnis. Marcus ipse Ephesius (uti animadvertit nuper laudatus Gennadius Cap. IV. Sect. 3. Exposit.) in Oratione, quam habuerat de Sancto Helia, eum dixerat *in Caelo esse, atque una cum splendoribus Angelorum, Domini Throno Assidere, & Dei Ad Faciem Visione potiri*. Attamen is ajebat, Sanctos nondum Regnum ingressos, nondum mercedem, nondum bona, quae oculus non vidit, recepisse. Hoc puto enatum ex male intellectis verbis Andreae & Arethae Caesariensium Episcoporum, de queis actum supra fuit Cap. XVIII. Gennadius autem reponebat: *Heic subit mihi vehementer ridere: si Deum Facie ad Faciem Justorum Animae Videant; & Trinitati, & Dei Throno sine ullo medio Adsistant; nec tamen ineffabilibus Bonis adhuc perfruantur. O insensibilitatem! Quaenam ineffabilia Bona esse existimatis Visione Dei majora? Perspicite quid dicatis; nam id blasphemia maxima est. Si enim Deum in Facie Vident (quod Nemo Negaverit Umquam); sunt autem & alia Bona, quae non vident: ergo majora ea Dei Visione*

ne

ne sunt. At id neque Daemones umquam dicerent. Itaque vides, neminem e Graecis Visionem Dei negasse Sanctis, quamquam ridiculo postea dogmate contenderent, eos adhuc exspectare mercedem & Regnum. Sed fortassis id unum ii volebant, augendam nimirum tunc esse Justorum Felicitatem in Caelis, quum contubernium Carnis Animae recipient: quod & Latina Ecclesia agnoscit; sed spiritu dissensionis praerepti oculos avertebant ab iis, quae Latini recte sentiebant. Porro in praesentia nihil nostra certo scire interest, fuerit-ne ejusdem Apologiae Auctor Gennadius, qui & Georgius Scholarius, an Joseph Episcopus Methonensis, an quisquam alius: qua de re adhuc inter Eruditos disputatur. Nemo neget, quin ea processerit ab Auctore aliquo Graeco, Marci Ephesii synchrono, cui perspecta melius, quam nobis, erat suae Ecclesiae doctrina in hocce negotio. Propterea quicumque apud ipsos Graecos nunc etiam numerantur homines mitioris animi, atque ingenii ad meliora compositi, ii Novatores suae gentis, Latinorum odio nimium excaecatos, aversati, hac in re cum Romana plane Ecclesia consentiunt. Immo testatur idem Papadopolus, gente Graecus, & in sacris Graecorum rebus versatissimus, si Marcum Ephesium, Margunium, & paucos alios excipias, reliquos Graecos numquam abscessisse neque abscedere a dogmate, quod tam a Latinis quam a Graecis in Concilio Florentino constabilitum animadvertimus. Quae vero nunc Ecclesiae Graecae hac de re communis sententia sit, Papadopolus ipse prodit verbis *Gabrielis Severi* Metropolitae Philadelphiensis, acerrimi alioquin Latinorum hostis, qui Saeculo proxime praeterito in Libro de Differentiis (non secus atque *Georgius Coressius*, alter Photianus synchronus praestiterat in Epistol. Theolog.) in haec verba loquitur: *Hanc habeo sententiam in hac controversia, nimirum Sanctorum Animas Videre sane, ut Animae sunt, Beatitatem & Gloriam Dei, uti in Sapientiae Libro dicitur: Justorum Animae In Manu Dei Sunt; & ut magnus Basilius in jam allatis locis dicebat. At in quantum debent iterum Anima & Corpus perfectam mercedem recipere Divinae Beatitatis: dico, nondum perfecte Sanctos Praemium accepisse. Nam tunc erit perfecta merces, quum Christus judicabit universam terram, & reddet unicuique secundum opera ejus.* Philadelphiensis sententiam nemo Catholicorum improbabit. Nemo quippe nostrum dubitat, quin post Corporum, sive Carnis Resurrectionem, futura sit major Beatitudo Justorum in Caelis, uti jam vidimus tradi a veterum quoque plerisque. Istud autem disputationi adhuc inter Theologos obnoxium

est,

est, scilicet intensive-ne, an extensive augenda tunc sit eadem Beatitas. Quam quidem controversiam ingredi nunc neque vacat, neque refert. Heic enim in quamcumque partem inclines, a Catholicae Ecclesiae tramite non declines. Vide Sanctum Thomam in 4. Distinct. 49. Quaest. I. Articulo 4., aliosque Scholasticos de hoc argumento loquutos. Satis nobis sit jam percepisse, quam ridendus sit Burnetus, qui Florentini Concilii sententiam veluti vetustatis ac Traditionis suffragio destitutam exclamat. Antiquissimam, stabilemque hujus Dogmatis Traditionem nunc habet Lector: quod erat demonstrandum.

CAP. XXVI.

Quam necessarium, quam utile ad Christianorum Spem confovendam, quamque Dei bonitati consonum Dogma de Beatitudine Sanctorum. Contra quam perniciosa Burneti opinio, utpote quae a Martyrio, Virtutibusque homines avertat, & Vitiis ostium grande recludat. Quam simul divinam lonitatem dedeceat.

Longe plura, ne dicam innumera alia, congerere potuissem tum Latinae, tum Graecae Ecclesiae Monumenta, ut fusius etiam ostenderem, quam longe lateque in omnibus Christi Ecclesiis, atque ab ipsis remotioribus Saeculis, communis, constans, & ore omnium depraedicata semper fuerit Justorum in Regia Caelesti Beatitas, minime exspectato redivivae Carnis contubernio. Sed modus est adhibendus. Nunc ergo Lectores rogo, Britannos potissimum, si quisquam ad haec legenda accedat, ut Burnetum ad caussam dicendam de Libro a se evulgato jam tamdem adigant. Scilicet cur, & quo animo, quove consilio inveteratam (puto etiam apud suos tribules) sententiam de Felicitate Sanctorum, postremis hisce temporibus arrodendam, ac, si fieri posset, dejiciendam ipse sibi sumserit. Quis non videt, Impiorum, & Iniquorum commodis Burnetum sedule prospexisse, quando eorum supplicia usque ad consummationem Saeculi distulit? Dum vero Justorum quoque retributionem ad magnum illum diem procrastinat, vix dici potest, quantam perniciem Christianae Religioni moliatur malesana illius opinio, & quam propterea detestanda atque omnibus fugienda sit, qui revera Christo suam fidem addixere, atque

que in Chriſto Domino ſuam ſpem collocarunt. Rerum certe ſacrarum peritis notum arbitror, Chriſtiani hominis vitam atque oeconomiam, quod eſt ad operandum, e tribus potiſſimum pendere Virtutibus, quas Theologicas, & ſupernaturales appellamus: e *Fide* videlicet, *Spe*, & *Caritate*, quas identidem divinus Paulus commemorat. Quo altius hae inſident in animis noſtris, eo operoſius tum declinando a malo, tum faciendo bonum nobis cordi & curae eſt, ut Deo placeamus. Si vero imbecilles haſce in nobis ſentimus, gradibus quoque infirmis tunc ad Deum tendimus, atque in vitia facile ſinimus ut rapiamur. Et quidem etiamſi ultra hanc vitam altera non eſſet, recta ipſa Ratio perſuaderet, & Deum eſſe, ipſumque fore amandum, & Virtutem potius, quam Vitia, nobis eſſe excolendam. Verum tam ipſa Ratio, quam Revelatio certos nos faciunt, exſiſtere alteram Vitam, Animaſque ratione praeditas, immortales & numquam perituras, a Deo fuiſſe creatas. Ad haec quum ſupremum omnium Creatorem agnoſcere opus ſit infinite Juſtum (quod attributum niſi mente captus ei deneget): neceſſe quoque eſt, in altero Saeculo & Praemia Juſtorum & Poenas Iniquorum fateamur, ubi Juſtus Deus aequa lance & illos remuneretur, & hos ſecundum merita puniat: quod videlicet in hoc Mundo non ſemper ſibi faciendum divinus rerum arbiter pro ſua voluntate atque ſapientia cenſet. Validiſſimum hoc argumentum ad immortalitatem Animae demonſtrandam, a Platone uſurpatum, Chryſoſtomus, aliique Patres ſaepe inculcant. At quod praecipue certos nos facit de Immortalitate Animae, vox primae Veritatis eſt, vox Chriſti Domini, cujus Religionem invictis adducti rationibus amplexi ſumus, & cujus dicta a fallacia ac errore prorſus immunia merito credimus. Erunt ergo Praemia, erunt & Poenae in altera Vita, eaque per Fidem adventura novimus ac certiſſime credimus. Erit Deus ipſe, ſummum Bonum, praemium Bonis, quum ſe in Regia ſpectandum electis ſuis praebebit, ſuoque adſpectu eorum intima illuminabit, ſatiabit, atque admiranda, numquamque deſitura voluptate replebit. Sed quid Chriſtianis prodeſſet, tantam Felicitatem in Caelis paratam noſſe & credere, niſi etiam ſe eadem potituros, & quidem ſine longa mora, ſperarent? Propterea non Fidem ſolam, ſed & Spem in ſuorum Fidelium Animas immittit Deus, ut quod viribus noſtris aſſequi numquam fas eſſet, miſericordia & ope divina conferendum nobis ſperemus. O beatam Spem, o dulce proborum refrigerium in terris! Si ſpiritu facta carnis mortificabimus, ſi cum Chriſto com-

patiemur, si ambulantes in viis Domini abnegabimus nosmetipsos: nos quoque glorificabimur, & ex filiis heredes, heredes quidem Dei, coheredes autem Christi, per Dei miseratoris gratiam evademus. Nunc quod non videmus, speramus. Nunc per patientiam ineffabilia illa Bona exspectamus. Veniet, ac cito veniet exoptata illa dies, qua Christum amorem nostrum, in gloria Patris sedentem, Facie ad Faciem contemplabimur, ac videbimus Deum, sicuti est, non jam amplius per speculum, sive in aenigmate, atque inhabitabimus in atriis ejus, & satiabimur bonis domus ejus. Quis ergo nos separabit a Caritate Dei, quae est in Christo Jesu Domino nostro? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persequutio? an gladius? Nihil horum sane: fiducia nostra in Deo est; in his omnibus superabimus propter Eum, qui dilexit nos. Ipse enim nobiscum victoriam referet, & justus simul ac misericors Pater sua nobis dona, quum hinc emigrabimus, elargietur.

Verum in Britannia exsurrexit, qui nos separare postremis hisce temporibus a Caritate Christi vellet. Atque is Burnetus est, quem non ita pridem prurigo invasit iterum suscitandi tamdiu sepultos atque exsibilatos Chiliastarum errores, & procrastinandi usque ad extremum Christi Judicium, immo & post illud ad Annos Mille, supernam Justorum Felicitatem in Caelis. Christianorum mentibus quam perniciosa sit ejusmodi opinio, quicumque serio recogitet, quis continuo non intelligat? Ut ut non tollatur per eam prorsus Spes nobis a Deo ingesta, grande profecto illi vulnus hac ratione infertur. Ita nimirum efformatus a divino Artifice homo fuit, ut innatum ei sit atque essentiale principium, in volendo & agendo, Amor sui ipsius, & desiderium Felicitatis. Propterea benignus ipse Deus immensa bona paravit, eaque proposuit mentiri nescius Fidelibus suis, ut tanto Praemio solicitati, in via mandatorum suorum alacres decurrant, certitudine ac Spe incomparabilis hujus mercedis levante, immo carum reddente laborem itineris. Atque haec praemia ille saepe ac saepius repetit, nobisque inculcat in sacris Literis, quasi veritus, ne de iis aliquando dubitaremus, aut eadem excidere e memoria nostra pateremur: probe noscens, quantum virium haec habeant ad excitandos animos hominum ad cultum & amorem, alioqui per se expetendum, Virtutis. *Quod etiam vel maxime in illius doctrina admireris* (inquit Chrysostomus) *ubique summa cum plenitudine certaminum praemia ponit: uti Deum videre, adire hereditatem Regni Caelorum, ac Filios*

Dei

Dei fieri, Deoque similes, misericordiam consequi & consolationem, tum etiam in Caelis copiosam habere mercedem. Sicubi vero etiam tristium meminisse oportet, parce id facit. Gehennae enim nomen semel in hisce sermonibus posuit; in aliis vero quibusdam dissimulanter, ac hortatorio potius quam comminatorio sermone. Scilicet optimus ille Pater, promtior ad remunerandum quam ad puniendum est. Verum Burnetum auscultes, ab hisce praemiis arcentem Justos, donec nudi Spiritus Carnis consortium recipiant: quid, quaeso, cogitandum deinceps foret de Deo, qui se adeo munificum erga servos suos tam crebro edicit? Quo in loco erunt Praemia illa, toties ac tantopere depraedicata? & quo tamdem evadet suavissima & efficax Christianae gentis Spes, quae non confundit? Burnetus quippe contendit, Justorum Animas corporeo carcere solutas in ignotum quemdam Locum deferri, a Caelo remotum, ibique specie quadam Somni colligari, & externam quamque rem oblitas ignobili quadam in ἀεργασίᾳ, sive *inactione* & otio degere. Quamobrem secundum illius paene dixi deliria, Sanctorum Petri & Pauli Apostolorum, Stephani, aliorumque Martyrum Spiritus, promissa illa Praemia adhuc exspectant, eo tantum tempore consequuturi, quum universorum Resurrectionem Archangeli tuba indicabit. Consectaria dogmatis hujus persequamur.

Primo fieri non potest, quin Impii, Increduli, atque Ethnici nobis insultent, nostramque Spem sonantibus cachinnis irrideant. Quid enim, inquient, vos Christiani dicitis: *Gloriamur in Spe Gloriae Filiorum Dei?* Quid *Spe gaudentes*, vos jactitatis? Ecce inter Britannos doctus vir, qui Christianum se dicit, palam fatetur, nondum ullum eorum, qui Deum credunt, ab exordio Mundi ad hunc usque diem, quae sperabat, adeptum fuisse. Jam fluxere tot annorum Millia, ex quo frustra mercedem hanc opperiuntur Adam, Abel, Abraham, Isaac, & Jacob. Abiere jam Mille ferme & septingenti Anni, ex quo Apostoli vestri vitam fortiter dedere pro Christo, consequendae Beatitudinis illius, quam tam saepe in ore habetis, Spe atque fiducia illecti; & nullus tamen est hactenus in illam immissus. Porro quid sentiendum de divino, ut dicitis, Magistro vestro, qui ad parandam suis Discipulis Mansionem in domo Patris sui se ire ante decem & septem Saecula professus est, quum illuc tamen nemo hactenus aditum invenerit? Numquid ille lusit, aut promissa sua fefellit, aut tot Saeculis opus fuit ad parandum illis & vobis in Caelo domicilium? Ad haec in fine saltem Mundi vos votis vestris compotes futuros esse speratis. At quan-

donam desinet esse Mundus? Id ignoratis, ipsumque vobis occultum voluit Magister vester. Quid, si non post Mille Annos, sed post multa Annorum Millia exspectandum sit hujus Mundi funus? Quid, si numquam terribilis hic dies adveniat? Denique risu excipient Impii (dolens atque indignabundus dico) divinum ipsum Redemtorem nostrum, qui animos nostros erecturus ad quaeque aspera pro Virtute toleranda, ajebat: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Caelorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati, qui esuriunt & sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum Videbunt* &c. Variis hisce nominibus, ut nuper Chrysostomus innuebat, & Nyssenus alibi monuit, unam Caelestem Beatitatem significavit Dominus. Quei, inquient Epicuri asseclae, adeo magnifica sperare vos fecit Christus, si Burneto testante nondum quisquam illud Regnum, illam Terram, quam Viventium Terram appellatis, solatium illud, illam satietatem, misericordiam, & Visionem Dei assequutus est? Et numquid praegnantibus verbis non usus est Praeceptor vester, quum ait: *Gaudete & exsultate, quoniam merces vestra copiosa est in Caelis?* Ille, quasi jam tenerent ineffabilem istam mercedem, gaudere suos & exsultare jubet. Atqui ne ullus quidem post tot Saeculorum spatium coronam istam retulit, incertumque plane est, quando sit relaturus, cunctis interim sua spe fraudatis. Haec, aliaque id genus dicteria sectatoribus Pyrrhonis adversus sanctissimam ac veracissimam Christi Religionem Burnetus ministravit improvida opinione sua. Atque hoc unum satis esse potest apud sapientes Christi Fideles, ut hanc ipsam opinionem, tot absurda patientem, abominentur, & falsam e vestigio dijudicent. Is enim, ut verbis utar Theophili Archiepiscopi Alexandrini, *Christianum Dogma* de Beatitudine Justorum, *ludum & jocum facit*, quum tot Christus fuerit Fidelibus suis pollicitus, nihil vero istorum completum hactenus Burnetus velit. Qui etiam Regnum Christi in Caelis nondum inchoatum temere contendit, quum tamen, ut idem sanctus vir animadvertit, *nulli dubium sit, quin qui Deus permanet in aeternum, simul habeat & Regnum, & super ipsos quoque, quos REGNI POSSESSIONE DONAVIT, Rex perpetuus appelletur*. Ita Theophilus circiter Annum Christi CCCXC. in Epistol. II. Paschali, a Sancto Hieronymo in Latinum sermonem conversa.

Secundo, ab opinione Burneti absterrentur Fideles, ne in posterum

alacriter

alacriter Martyrium pro Christo subeant, si occasio tulerit & ne contra Vitia in agone Christiano fortiter dimicent, animoque obfirmato procedant in amore Virtutum. Nos labores aggredimur, nos ad aerumnas, aliaque mala exantlanda ferimur, dum majus bonum e labore & patientia nos esse assequuturos speramus. Martyres ipsi ad eximia illa praemia anhelantes, quae Christi Athletas in Caelis manent, invicto robore perstabant in tormentis, vitamque laeti dabant, ut terrena bona cum immensa Caelorum Beatitudine commutarent, in quam certo & confestim se invehendos ea ratione norant. Nam, uti ajebat Sanctus Asterius Amasenus Episcopus circiter Annum Christi CCCCI. Homil. in Sanctos Martyres, *Spes spiritualium bonorum, proba admodum fortitudinis ac tolerantiae exsistit doctrix: quae nimirum velut idoneum pignus, certaque arrha animis insidens, periculum omne imperculsos jubet aspicere, ac reipsa ferre strenue. Atque id consentanea maxime ratione. Sic enim fere hominibus natura comparatum est, ut in iis laboribus, quibus nihil praemii propositum sit, molles ac resoluti efficiamur: eosque vicissim vegeti alacresque adeamus, qui praemia ac honores propositos habent. Quamobrem universi Martyres, Evangelicae illi scripturae animum adhibentes, qua Dominus sacros pugiles ac Dei amantes hortatur, dicens: Si quis confitebitur me &c. pro ea confessione immotis animis acutum ferrum tolerarunt, ac rogos conscenderunt* &c. Neque tantummodo Bonum ac Praemium majus animis nostris proponatur oportet, ut pro illo adipiscendo multa toleremus: sed etiam necesse est, ut Praemium illud *proxime* arripiendum sit. Alioquin quo magis remotum a nobis Bonum aliquod contemplamur, eo plus illud in aestimatione nostra decrescit, ita ut vel exigua Bona praesentia videantur nobis majora, quoties cum Bonis, quamvis longe excellentioribus sed remotissimis comparentur. Id quotidie usuvenire experientia nos docet. Itaque, si, uti Burnetus sibi persuasit, & nobis (quod tamen absit) persuadere vellet, ne post Mille & Septingentos quidem Annos Martyres & Justi percepere fructum suorum laborum; ignotumque omnino sit, quando beata illa dies exoritura sit; neque desit metus, ne plura ac plura adhuc Saecula restent: refrigescat illico Proborum ardor in arduo Virtutum curriculo, atque aegre mortem quisque eligat pro Christi amore, Virtutisque custodia, quando Vitam, tam grande Bonum, & praesens, depositurus sit, aut laboriose sit ducturus, pro Bono tam longe posito, ac tam sero e manu Dei recipiendo. En grave alterum absurdum, quod secum trahit inconsul-

consulta opinio Burneti. Divinae sapientiae oeconomiam non videt is per haec sua commenta eversum iri? Nihil magis optat Deus, quam ut Virtutem complectamur; misitque idcirco in terras Unigenitum suum, ut faceret sibi Populum sectatorem bonorum operum. Probe quoque sciens, animos hominum, a se efformatos, non moveri ad magna agendum, nisi exspectatione Praemii magni, atque imminentis, sublimia pollicitus est, eaque post mortem nostram quin illico praestare possit Deus, nemo neget. At nunc Burnetus Christiano Populo denuntiat, quae tanta liberalitate nobis promissa fuere, minime exspectanda esse post mortem, sed incerto tempore, cujus tam longa etiam possit esse series, ut post plurima tantummodo Annorum millia promissa sua Deus exsolvere velit. Quis, amabo, haec audiens, praesentia Bona, ipsamque Vitam laetus contemnat, ut Bona futurae Vitae tam immani spatio remota apprehendat?

Tertio, non tantum Justis praemia, sed & Injustis poenas aequus rerum omnium Moderator indixit. Verum ut gratificarentur Iniquorum gregi, prodiere nostris temporibus Novatores quidam in Britannia bene noti, qui hasce poenas, quamquam *Aeternas* disertis verbis in Evangelio appellatas, in aeternitatem protrahendas negarunt. Immo inventi sunt quidam, qui Animas eorumdem Improborum, ne diutius in tormentis Inferorum crucientur, in nihilum tamdem a Deo redigendas statuerunt. Alia nunc ratione in subsidium hominum nequam accurrit Burnetus. Non solum is supplicia Impiorum apud Inferos *Sempiterna* fore inficiatur pag. 239. sed etiam majus adhibet solatium illorum Animabus, contendens, neminem hactenus in ea supplicia deductum fuisse, quae toties Deus in divinis Scripturis fuerat comminatus. Complura jam Annorum Millia abierunt, ex quo Mundum atque humanum genus Creator condidit; & nemo tamen hactenus sensit, an urat Ignis Infernus. Fortassis etiam multa alia Annorum Millia decurrent, antequam Improborum turba in flammas illas conjiciatur: nam postremi tantum Judicii die Inferorum poenalium ostia aperientur, si Burneto credimus. Nollem duris suspicionibus onerare memoriam istius hominis; at is plane videatur conjurationem iniisse cum Atheis & Improbis, ut ex eorum animis metum divinae Justitiae amoveat, aut in ipsis, quanto possit conatu, imminuat. Nunc etiamsi Christiana gens Aeternitatem poenae a Deo constitutae credat, certumque habeat, mox ut quisque emigrat ex hac vita odio Dei dignus, in illa tormenta

detru-

detrudendum; tam multi nihilominus in Vitia & peccata ruunt, & quod pejus eſt, in ipſis torpent atque marceſcunt. Quid vero deinceps exſpectandum foret, ubi in opinionem Burneti miſerrime Britannia concederet? Tam immaniter debilitato terrore alterius vitae, nonne enormem in modum fieri poſſet morum ejus gentis in deterius converſio? Cur innumera illa flagitia, quae in Ethnicis cum Apoſtoli, tum Sancti Patres, olim deprehenderunt (quamquam propiora, quam Burnetus, plerique ex Ethnicis ipſis crederent tormenta Inferorum) non apud Britannos ſenſim ſuccreſcerent, Atheis ac Deiſtis denique Burneto, velut ſuo commilitoni, plaudentibus? Quis haec ferat? A Chriſti ſane dictis, divinoque conſilio iſta abhorrent, qui non minus Juſtos Praemiorum ſpe ad Virtutem incitat, quam Injuſtos terrore Gehennae compeſcere cupit. Cur autem non continuo poſt mortem malos Omnipotens puniat, qui jamdiu ait: *Mihi vindicta, & ego retribuam*? Et nonne *horrendum eſt*, ut inquit Apoſtolus ad Hebr. X. 31. *incidere in manus Dei viventis*? Numquid vires, aut voluntas Deo deſunt ad caſtigandos rebelles ſuos, ita ut eorum ſupplicia in tot Saecula differantur?

Quarto, tantum abeſt ſecundum Burneti ſententiam, ut miſericors Deus Praemia toties promiſſa in Sanctos ſuos ex hac vita decedentes effundat, victoreſque in certamine pro ſe inito coronet, ut eos contra veluti reos puniat. An ego quicquam heic exaggerem, ſapiens Lector mox judicabit. Eorum videlicet Animae Corpore ſolutae, ſi Burneto credimus, in ignotum locum devehuntur, atque Lactantio teſte *in una communique cuſtodia detinentur, donec tempus adveniat, quo maximus Judex meritorum faciat examen*. Ibi vero, uti idem Burnetus eſt opinatus pag. 83. degunt *in ſtatu quietis, ſilentii, & ἀεργασίας* (ideſt nihil operantes) *quoad Mundum externum: quouſque expergiſcentes & evigilantes in Reſurrectione, mutato ſtatu, quaſi excuſſo Somno, in lucem & in Mundum viſibilem reſurgunt*. O vere obdormientem hominem, ſuaque ſomnia placide pro ſolidis rebus venditantem, ſed in gravem Dei, ſanctiſſimaeque Religionis contumeliam! Ergo ſecundum ſomniatoris hujus imaginationes Spiritus Juſtorum ſtatim a morte in carcerem & ergaſtulum quoddam detruduntur, a Caelorum Regno remotiſſimum. Ibi ab origine Mundi poſt tot Annorum Millia detinentur Juſti quilibet: & quamquam Chriſtus Dominus mirabili ſacrificio Crucis Patrem placatum erga genus humanum effecerit, id nihil eis profuit. Immo ne Apoſtoli quidem & Martyres, immenſi illius beneficii hacte-

nus

nus fuere participes. Ipsi quoque in carcerem conjecti; carcer adhuc clausus egredi cupientibus; clausae adhuc Caelorum portae, neminique licet illuc inferre pedem. Ergo nondum reconciliatus Pater; ergo nullus adhuc Redemtionis fructus, quum & post persolutum a divino Salvatore pretium, melius nunc non habeant Animae Justorum, quam ante adventum misericordis Filii Dei. Ergo exinanitur Incarnatio Filii Dei; exinanitur Crux; & frustra Paulus tot ac tanta ad Romanos scripserit de magnificentia meritorum, & gratiae Christi in novo Foedere, praecipue quum ait: *Non sicut delictum, ita & donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt: multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi*. Et nos *gloriamur in spe* Gloriae *filiorum Dei*. Frustra quoque is nobis consolationem adhibet, inquiens: *Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem: finem vero Vitam Aeternam*. Haec sunt consectaria, & quidem, ni fallor, blasphema Burnetanae opinionis. Quod plus est, Justorum omnium, & vel ipsorum Apostolorum ac Martyrum Spiritus in carcere illo, in otio ignobili, in quadam torporis specie, omniumque, quae gesta sunt in Mundo, obliti, longe a praesentia & conspectu Dei, a tot Saeculis vivunt, & Burneto jubente victuri sunt usque ad extremum Christi Judicium. Haeccine Beatitas illa, quam toties, tantoque apparatu ante oculos Fidelium suorum proposuit Dominus, ut ad arduum Virtutis agonem unumquemque solicitaret? Immo illos in miserum statum conjectos, & reorum ad instar ab Aula eliminatos, & in exsilium actos, atque ibi infelici vitae conditione maceratos fateri cogimur. Nam quantumlibet aerumnis, vanitate, aliisque incommodis terrena haec vita abundet: quis tamen nostrum lubens hanc ipsam mansionem desereret, in qua mille objecta nos delectant, in qua operamur, soliciti quotidie, ut commoda & gaudia uberiora nobis accedant, ubi commutaturus eam foret cum infelici illa quiete, atque inactuosa mansione, in quam Burnetus Proborum Animas hinc abeuntes compellit? Quod si aliquis reponat, Animabus iis in solatium converti spem ac memoriam Beatitudinis futurae, de qua certae jam sunt: experientiam heic omnium testem provoco, an non potius excogitandum & dicendum sit, Beatitatis ipsius memoriam in immodicum vergere cruciatum Spirituum, carcerem illum inhabitantium. Rectissime Salomon jamdiu ajebat Proverb. XIII. 12. *Spes, quae differtur, Affligit Animam*, sive *spes protracta, est languor & aegritudo cordis*. Quum quis innocens in carcere detinetur, spe sibi ingesta libertatis quamprimum

primum

primum recipiendae reficitur. At ubi Menſes plures abeunt, neque optata illa dies umquam emergit, inquietus evadat animus, neceſſe eſt, & ſpes in impatientiam tranſeat. Hercle ſi unum Annum in carcere incluſus, & ſolus egiſſet Burnetus, numquam illi in mentem veniſſet, pari poena damnare Juſtos perfectos poſt mortem. At quid dixi, pari poena? Si Anni, immo centena, immo millia aliquot Annorum fluant, atque in carcere clauſus, nondum libertati ſit reſtitutus, ſpe abeunte deſperatio & immanis triſtitia ſuccedat oportet. Neque aliud de Juſtorum ſtatu in abſurdiſſima Burneti opinione excogitandum eſt. Nihil plus ſitiunt vere Deum amantes Animae, vel quum in hac vita verſantur, quam Deum ſuum, ſummum videlicet Bonum aſſequi, eumque poſſe intueri, ejuſque beato conſpectu potiri, intra ſe cum Apoſtolo gementes & exſpectantes adoptionem filiorum Dei. *Deſiderantibus*, ut inquit Comicus, *inviſa eſt quaevis mora:* tormentum eſt quaelibet procraſtinatio. Qui ſitit, & fontem paratum de longe conſpicit, at potare diu nequit, non ſpe oblectatur, ſed deſiderio cruciatur, & fatigata exſpectatione enecatur. Ergo intelligas, quanta poena torquerentur Juſti, ſi aucto in morte hoc deſiderio, & tunc invaleſcente adeo dulci ſpe, optata nihilominus Beatitate fraudarentur; & quouſque eorum moeſtitia & dolor procederet, ſi poſt diutinum aliquot Saeculorum deſiderium ac ſpem noſſent ſibi exſpectandum illud adhuc eſſe, quod tantopere cupiunt, aliquot inſuper Annorum Millia. Heu informem atque abominandam Burneti ſententiam, quae Deum, Patrem noſtrum amantiſſimum, veluti ſui, ſuorumque promiſſorum oblitum exhibet! Num adeo bonum ac miſeratorem Deum decere umquam putes, poſt abſolutum certamen, ad quod ille nos tam anxie ſolicitat, Coronam denegare, Praemiumque in enorme temporis ſpatium protrahere, fatigando interea & excruciando (& quidem ſine ullo meriti augmento, nam id ſolum in hac vita ſperandum eſt) filiorum ſuorum ſpem atque exſpectationem? Ne in hominibus quidem ferendum id forer. Proinde incredibilia, injurioſa Deo, nobis propinat Burnetus; & quod magis intolerandum eſt, is alibi, ut Improbis faveat, ultra omnem menſuram miſericordiam Deo tribuit; ipſum vero non veretur immiſericordem praeſtare erga amicos & filios ſuos. Profecto qui haec temere ſcribit, ignorat, quid ſit poena damni, quid abeſſe ab adſpectu Dei: quod omnium maximum ſupplicium in Inferis futurum eſt, neque Juſtis in ſomniato loco aliquo a Caelis remoto concluſis ſupplicium eſſe deſineret, etiamſi aliquando deſiturum id eſſe ſtatuas.

At quoniam non semel Burnetus nomen *Somni*, & *Dormientium* nobis ingerit: nunc monendus est Lector, referri ista non ad Animas a Corpore avulsas, sed ad Corpora ipsa, quae nunc dormiunt, in supremo tantum excitanda Judicio. Audi Sanctum Paulinum Episcopum Nolanum, qui Anno Ch. 406. Natalem XIII. Sancti Felicis (e tenebris per me eductum, publicique juris factum Tom. I. Anecdot. Latin.) recitans, in haec verba loquitur:

Et dignum retinere suae pia Carnis honorem
Ossa, quibus Sanctus numquam desistit adesse
Spiritus: unde piis stat gratia viva Sepulcris,
Quae probet in Christo functos sine morte sepultos,
Ad tempus placido SOPIRI CORPORA SOMNO.

Propterea sicut in Symbolo dicimus de Christo Domino: *Mortuus & Sepultus est*, utique Corpore, non Anima: ita & de Fidelibus vita functis dicimus: *Dormiunt in Somno Pacis*, idest Corpore, non autem Anima.

CAP XXVII.

Improbandum Burneti consilium in hujusmodi quaestione pertractanda. Quae ab eo divinae Scripturae loca pro se adducuntur, nihil Romanae Ecclesiae hac de re Dogmati adversantur.

NEmo ergo, nisi desipiat, nequit quin agnoscat, summe laudabile, Deoque dignum, nostrisque Animabus utile, Ecclesiae Romanae dogma de Beatitate Sanctorum. Contra hactenus vidimus, quam gravibus absurdis laboret, atque adeo quam perniciosa sit, ac minime ferenda Burneti opinio. Verum is, nisi jam ante Christum Judicem stetisset, fortasse reponere nunc posset, se studio Veritatis ductum, adversatum fuisse communi huic Christianae gentis sententiae. Immo is Cap. I. Operis, se ipsius *Veritatis amore flagrantem* in hac ipsa controversia jactitavit. Namque ubi decreverit Deus, idque ex divinis Libris eluceat, in fine dumtaxat Mundi futura esse Praemia Justorum, frontem demittere opus est; & non quod nos volumus, aut aequum magisve congruum nobis videtur, sed quod ille voluit atque decrevit, credendum est. Pulcra sane verba, venusta hercle excusatio, quam tamen in promtu semper habeat quisque Novator. In censum autem Novatorum, atque illorum, qui appellantur *free Thinkers*, immo & inter Visionarios Tho-

Thomam Burnetum jamdiu retulere sapientes Britanni, ex quo is in *Theoria telluris*, *in Archaeologiis Philosophicis*, atque in *Tractatu de Fide*, *& officiis Christianorum*, qualis foret ingenii sui modulus notum universitati Literatorum fecit. At infelicem Veritatis sortem! quam se deperire vel ii maxime profitentur, qui ab ipsa longius recedunt: quod ubique dolendum est, sed praesertim in Religionis negotio. Hanc Athei supra alios se attigisse sibi blandiuntur, ridentque aut miserentur veluti illusas aliorum mentes. Neque perspiciunt, id unum se quaerere, ut nullum sit exinde frenum affectibus ac moribus suis, seque universi generis humani teterrimos hostes evasisse. Alii Gloriolae amore succensi, hujus consequendae spem collocant aut in novis erroribus cudendis, aut in antiquorum somniis ex oblivionis antro revocandis, nihil pensi habentes, an ista in sacrarum Literarum dedecus, aut in perniciem Religionis & Reipublicae vergant. Loco Veritatis est illis amor Novitatis. Atque utinam non ejusmodi morbo laborasset Burnetus, neque ei verum id tantummodo fuisset visum, quod quamquam peregrinum, & ipsius Anglicanae Ecclesiae placitis repugnans, conciliaturum famam sibi non vulgaris ingenii sperabatur. Ita fit, ut infelicius in dies gens illa sentiat, quam perniciosos fructus pariat, excussisse auctoritatem Ecclesiae a Deo stabilitam, ac methodum contemsisse ab Apostolis praescriptam conservandae apud Christianos a Deo traditae doctrinae, dum quisque pro lubito divinos Libros interpretatur, nullisquae amplius habenis indomita sua ingenia patitur regi. Sed nihil minus, quam Veritas, cordi fuisse Burneto, facile Lector deprehendet. Ille quidem nonnulla sacrarum Literarum loca in suam opinionem derivat: aliquot etiam e Sanctis Patribus pro se laudat: tum quasi re confecta sibimet ipsi ovationem atque triumphum decernit. At istud quid aliud est, nisi agyrtam atque impostorem agere? quid aliud, nisi incautum Lectorem fallere consulto velle, qui arbitratus, in Burneti Libro quaestionis hujus momenta quaelibet se accepisse, nihil ultra quaerit, atque in ejus fide & eruditione conquiescit? Si Veritatis reipsa amator fuisset hic Scriptor, pari utique diligentia investigasset, pari sinceritate exposuisset contrariae sententiae vires atque argumenta, neque illa paene cuncta dissimulatione inhonesta omnium oculis subduxisset. Alioqui, si haec certandi ratio excusanda foret, vix ullum est e sacratioribus Religionis Christianae dogmatis, ab Anglicana ipsa Ecclesia receptis, quod aliquibus

Scripturae verbis productis, nonnullis etiam locis ex Libris Patrum excerptis, impugnare sycophanta aliquis non possit; ac dissimulatis, quae contra faciunt, imperito popello persuadere, Veritatem in suis tantum castris militare. Itaque nos, sinceriori methodo procedentes, epilogum heic exhibeamus eorum, quae hactenus in controversiam istam congessimus. Et primo recolenda est regula, quam quisque pius & sapiens divinarum Scripturarum Interpres prae oculis semper est habiturus: submittendam nempe esse Rationem nostram Revelationi, ubi clara atque aperta est mens Dei revelantis in Libris divinitus scriptis. Quoties vero contra evidens Rationis lumen Scripturae sacrae verba pugnare videntur, aut inde gravia absurda consequi animadvertimus; tunc Traditione Patrum explorata, adhibitisque in consilium Majoribus nostris, interpretationi honestae locus est quaerendus: quod potissimum praestare consueverunt Theologi, quum sacris in Libris tropi, verba translata, allegorica dicta occurrunt, & spiritalia per sensibilia explicantur. Eoque magis in eam sententiam inclinandum semper est, quae absurda evitet, & consona judicetur naturae, bonitati, aequitati, aliisque perfectissimis Dei attributis, quoties id faciendum suadeant alia Scripturarum loca, atque ab interpretatione ista Majorum Traditio minime dissentiat. Jam quot absurdis abundet Burneti opinio, nuper vidimus; nemo vero inficias eat, quin Catholicae Ecclesiae sententia hac in re illa sit, quam amplecti nos doceat, immo cogat Religionis oeconomia, & benefica Dei natura atque voluntas, nisi evidens Scripturae sermo adversetur. Atqui nihil Burnetus, aliive in hoc argumento versati, quicquam adferre hactenus potuerunt aut possunt, unde liqueat, tum solum Beatitudinem Sanctorum inchoandam esse, quum Mundi hujus advenerit finis. In Evangelio quidem, atque in Apostolorum literis, crebra fit mentio, veluti magni muneris, Resurrectionis Carnis, & redemtionis Corporis nostri, incorruptionis tunc consequendae; at nusquam ibi negatur, quin ante illud tempus Justorum Animabus purgatis deferenda sit Beatitudo Caelestis. Sub nomine *Vitae Aeternae* Beatitudo ista designatur. Apostolus autem ad Roman. VI. 22. probos Christi Fideles habere nunc *fructum in sanctificationem, finem vero Vitam Aeternam*, quum nempe hinc soluti ad Christum abibunt. Complementum vero & perfectio Beatitudinis tunc erit, quum rediviva Caro transferetur & ipsa in gloriam.

Proin-

Proinde Dominus noster Johann. VI. 47. ajebat: *Qui credit in me, habet Vitam Aeternam*; & infra: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, habet Vitam Aeternam; & ego resuscitabo eum in novissimo die*. Tam certos nos facit Christus de Beatitudine futura, ut, quasi haec sit jam inchoata, inquiat *Habet*: indicaturus postea absolutum Vitae hujus Aeternae statum futurum, subdit; *Et Resuscitabo*. Prius habet homo Justus Vitam Aeternam Animae, hoc est Beatitudinem; deinde Corporis quoque Beatitudine donabitur. Quaecumque autem sacrarum Literarum loca proferuntur a Burneto, justa interpretatione componuntur cum sententia nostra, quam recta Ratio & Religio praeferendam omnino suadent. Eadem loca raptim rursus percurramus.

Inquit Sanctus Johannes in Epistol. I. Cap. III. 2. *Nondum apparuit, quid erimus. Scimus, quoniam quum apparuerit, similes ei erimus, quia Videbimus Eum, Sicuti Est*. At supra ostendimus, & rursus infra ostendemus, non solum in fine Mundi venturum, atque appariturum esse Dominum, sed etiam illum ad mortem uniuscujusque Fidelis venire, atque apparere, ut Judicium de illius Anima instituat. Apostolum laudat Burnetus scribentem Rom. VIII. 19. & 23. *Exspectatio creaturae Revelationem filiorum Dei exspectat. Ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei exspectantes, redemtionem corporis nostri*. Supra vero animadvertimus, non frustra in divinis Libris, ubi de supremo Judicio agitur, tam saepe dici, nos *Revelari*, nos *Manifestari*, quia in solemni Judicio illo manifestum fiet, quale fuerit peculiare & occultum Judicium Animarum, per quod aut ad praemium, aut ad poenam deductae antea fuerant. Utique vero & nos exspectamus *adoptionem filiorum Dei*, quam Anima hinc abiens, & nihil amplius reatus luendum habens, apud misericordem Deum consequitur in Caelo. Nihil enim obstat, cur Caelum jam sanguine Christi reclusum non ingrediantur, & non impleantur tot magnifica Dei promissa, qui supra meritum nostrum paratus est ad remunerandos famulos suos sibi fidos. Exspectamus etiam Resurrectionem, quia tunc totus homo coronabitur, & Justorum gloria augenda est. Inquit etiam Paulus ad Colossens. III. 4. *Quum Christus apparuerit, vita vestra: tunc & vos apparebitis cum ipso in Gloria*. Haec de adventu postremo Filii Dei, quae nihil ad rem faciunt. Nam uti certum est, tunc minime inchoandam Gloriam Christi, ita nihil impedit, quominus

nus

nus Justorum quoque Gloria fuerit jamdiu ante inchoata. Tunc tam Christus quam Justi apparebunt, ut eorum Gloria coram universo genere hominum, & praecipue coram Improbis, reveletur. Vide Sapientiam Cap. III. & duobus subsequentibus. Petrus praeterea in Epistol. I. Cap. V. 4. ait: *Quum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem Gloriae Coronam*. At ipse apparebit etiam ad mortem singulorum Fidelium. Praeterea idem Petrus paullo antea scripserat, se *participem futurum Gloriae, quae in futuro Revelanda est*, idest in postremo Christi Adventu, ac propterea non tunc exordium habiturae, sed confirmandae in conspectu totius humani generis. Producitur etiam a Burneto Apostolus secunda ad Timoth. I. 12. *Scio, cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem justus Judex. Depositi* voce *Animam* significari putat Burnetus; sed dissimulat, quot interpretationibus obnoxium sit vocabulum παρακαταθήκη, sive *Depositum*, tum apud veteres, tum apud recentiores. Eoque magis, quia pone sequuntur haec alia: *Bonum Depositum custodi*. Vide Svicerum in Thesauro Ecclesiastico, atque Estium in Comment. ad Sacram Scripturam. Addit ibidem Paulus Cap. IV. 6. *Ego enim jam delibor, & tempus Resolutionis meae instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita mihi est Corona justitiae, quam reddet mihi Dominus in illa Die justus Judex*. De Corona in postremo tantum Judicio speranda heic agi Burnetus censet. Nos vero longe aequius contendimus, significari heic ab Apostolo Coronam, statim post mortem reddendam. Nam *illa Dies* refertur ad *Resolutionem*, idest ad separationem Animae a Corpore. Habes heic *Diem Resolutionis*, quam subsequitur Corona Justitiae. Alibi habes *Diem Dissolutionis*, quam statim sequitur *Esse Cum Christo*: uti & *peregrinari a Corpore*, sive Mori, cujus peregrinationis finem illico excipit *Praesentes Esse Ad Dominum*. Quid igitur ultra de mente Apostoli dubitandum est? Et potissimum quia vitam ille suam e publicis ludis sive certaminibus antiquorum metitur, in quibus notissimum erat, victori sine mora delatam fuisse Coronam atque Bravium, non vero post aliquot annorum millia, uti vellet Burnetus. Propterea incassum ille subsequentia ejusdem Pauli verba laudat: *Liberavit me Dominus ab omni opere malo, & salvum faciet in Regnum suum Caeleste*. Ista rectius nobis, immo nobis tantum, militant; atque in evidentiam nostri dogmatis transeunt, si cum iis jungantur Apostoli ejusdem verba, cupientis *dissolvi, & esse cum Christo*, quae toties me-

memoravimus. Locum quoque Pauli secunda ad Thessalonicens. I. 7. innuit Burnetus, ubi ait: *Et vobis, qui tribulamini, Requiem nobiscum in Revelatione Domini Jesu, de Caelo cum Angelis virtutis ejus &c. quum venerit glorificari in Sanctis suis* &c. At respondeat Burnetus Hammondo & aliis, qui locum hunc, aliaque similia de vindicta & retributione propediem facienda, pertinere censent ad excidium Regni Judaici, quod Dominus Matth. XXIV. & alibi jam imminere praenuntiavit, quamquam tam horrendae Tragoediae diem occultum semper voluerit Apostolis suis. Proinde Hammondus idem haec alia Christi verba Matth. XVI. 27. *Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis; & tunc reddet unicuique juxta opera sua. Amen dico vobis, sunt quidam de heic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in Regno suo*: ad ipsam desolationem Hierosolymae refert, quae sane peracta fuit, viventibus adhuc nonnullis ex Apostolis & discipulis Domini. Atque id accurate animadvertendum. Neque enim semper de supremo Mundi totius Judicio loquitur venturi praescius Salvator, sed etiam aliquando de peculiari illo Judaicae gentis Judicio, in quo *redditurus erat unicuique juxta opera sua*, ut intelligamus, cur Paulus atque alii Apostoli persuasum haberent fieri potuisse, ut eversio Hierosolymae, vel dum ipsi viverent, complenda foret. Et tunc quidem bonis ac tribulatis pro Christo, *Requiem* nuper vidimus Secunda ad Thessalonicens. I. 7. promissam. Nam si iis, ad quos Epistola haec scripta fuit, exspectanda fuisset *Requies* in fine Mundi, non consolationem, sed desperationem ingessisset Apostolus. Quid vero foret ejusmodi Requies, indicatum in eodem loco videas, dicente Paulo: *In exemplum justi Judicii Dei, ut digni habeamini in Regno Dei, pro quo & patimini.*

Pergit Burnetus laudare loca alia Apostoli Prima ad Thessalonicens. IV. 13. & 14. & Prima ad Corinth. XV. 30. ubi, si ei fides, Sanctus Paulus *ita argumentari videtur, ac si tota spes nostra penderet a Resurrectione*. Egregie ille, quum inquit *videtur*: nam revera non inde consequitur, quod ipsius Burneti menti obversatur. Non semel dixi, apud primos Christi Fideles summo in honore fuisse Resurrectionem Corporum, tum quod sperarent crederentque, Corpus ipsum, pro digno famulatu praestito Spiritui, remunerandum a Deo; tum quod per Corporum anastasin certa reddebatur Immortalitas Animae. Firmissimum vero Resurrectionis nostrae argumentum desumebant e gloriosa Resurrectione Christi, ac propterea

pterea Resurrectionis Dominicae festus dies prae ceteris erat sacer atque festivus; eaque de caussa toties Apostoli mentionem Resurrectionis inculcabant, ne quis Animam in morte perire suspicaretur, aut nimium de dormientibus contristarentur, sicut ceteri, qui spem non habent. Hoc omnium maximum erat Christianae gentis solatium; atque hoc in primis ostendendum & credendum fuit, uti primum ac necessarium principium futurae Vitae. Quod si Anima post resolutionem Corporis degebat: alicubi eam detineri intermedio tempore consequens erat. Ex aliis vero documentis Evangelii & Apostolorum norant Fideles, ipsam e Mundo migrantem in loca ineffabilis gaudii, aut poenarum transferri. Norant etiam, incertam, ignotamque nobis esse sortem nostram in altera Vita: pendere tamen hanc a nobis, prout fideliter cooperamur cum Gratia Dei, aut infideles ab ipsa deficimus, sectaturi legem carnis repugnantem legi mentis nostrae. Quare nihil exsculpat Burnetus e crebra Resurrectionis mentione in Apostoli literis ad quaestionem, quam prae manibus habemus. Praeterea Sanctus Paulus ad Romanos VIII. 18. inquit: *Existimo enim, quod non sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram Gloriam, quae Revelabitur in nobis*. Heic Burnetus: *Quando vero*, ait, *revelabitur? statim a morte? minime, sed cum redemtione Corporis nostri:* Utique tunc *Revelabitur*, sed quae ante praecesserat. Haec enim est vis verbi illius. Et profecto ibi Corinthios solatur Paulus exspectatione Gloriae cito consequendae, ad quam nos omnes anhelamus, & *intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei exspectantes*, & sperantes *libertatem Gloriae filiorum Dei, quum creatura liberabitur a servitute corruptionis*: quod contingit, quoties Proborum Anima liberatur corpore mortis hujus. Quos enim, quaeso, animos fecisset Corinthiis Apostolus, si eis dixisset, uti sibi fingit Burnetus: *Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis, Deique filii eritis. Si autem filii, & heredes, coheredes autem Christi; si tamen compatimur, ut & conglorificemur?* Atqui scitote exspectationem gemitusque nostros, ne post mortem quidem desituros. Sed multa fortassis Annorum Millia exspectanda nobis esse, antequam Praemium adveniat: incertum quippe est, quando novissimus rerum humanarum finis aderit. Ergo hilares in agone procedite. Et quis, hisce positis, *nos separabit a caritate Christi? an tribulatio?* &c. Profecto ademisset Corinthiis, non addidisset animos hisce verbis, & hacce doctrina Paulus, qui tamen prorsus alienum ab ejusmodi sententia se prodit, dum ait: *Nam quos praescivit & praedestinavit conformes*

fieri

fieri imaginis Filii sui, hos & Justificavit: quos autem Justificavit, illos & Glorificavit. Jam Glorificatio in multis Fidelibus praecesserat; aut si de Glorificatione futura loquitur Paulus, adeo vicinam ille intuetur, ut quasi completa dici posse sibi videatur. Et quum ait, *praedestinavit nos conformes fieri imaginis Filii sui; si tamen compatimur, ut & glorificemur*; immo quum ipse Dominus Luc. XXIV. 26. praedixerit: *Oportuit pati Christum, & ita intrare in Gloriam suam*: quomodo conformes in societate passionum Fideles cum suo capite, tam deformes postea in exitu excogitemus, ut quo Caput ipsum intravit, nemo adhuc post tot Saecula introierit; & passione peracta, absolutoque certamine, nemo hactenus coronam acceperit, nemo conglorificatus, immo pro Gloria in ignobilem Somni speciem, atque *Inactionem* conjectus fuerit? Ad haec Burnetus pag. 132. in aliam rem producit Sancti Pauli verba ad Colossens. III. 3. *Vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Quum autem Christus, vita nostra, Manifestabitur, tum & vos cum eo Manifestabimini cum ipso in Gloria.* Sed & ista in sententiam nostram recte cadunt. Hoc est, licet vita vestra Spiritalis, qua vitiis mortui estis, & vita Caelestis, ad quam hinc emigrantes evehimini, sit, ac futura sit diu ignota mortalium oculis; quippe abscondita in sinu Dei, ubi Christus est: attamen veniet dies, quum Christus vita vestra se Mundo manifestabit in gloria, & tunc gloria vestra atque immensa Felicitas *Manifestabitur* coram universorum hominum coetu. Profertur & ab eodem alter Apostoli locus ad Philippens. III. 20. *E Caelo Salvatorem exspectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae* &c. Sed quae praecedunt, addenda erant, nempe: *Multi enim ambulant, quos saepe dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos Crucis Christi, quorum finis interitus. Nostra autem Conversatio in Caelis est, unde etiam Salvatorem exspectamus* &c. In Graeco textu est πολίτευμα, quod Vulgatus Interpres reddit *Conversatio*: veteres non pauci *Municipatus*. De hoc Municipatu vide infra Cap. XXIX. locum Hieronymi. Sensus ergo est: Abundant inimici Crucis, ventri tantum dediti, terrena tantum quaerentes, quos manet perditio aeterna post mortem. At nos peregrinorum more Caelestia tantum cogitamus; & nunc animo sumus, re autem hinc migrantes, in Caelo, Patria, ac Municipatu nostro erimus; ex quo Caelo praeterea (illud *Etiam* non frustra additum fuit) exspectamus Salvatorem nostrum, qui vile Corpus nostrum vita, claritate, atque immortalitate donabit. *Non* enim, ut alibi idem divinus Scriptor

Oo ait,

ait, *habemus haeic Civitatem manentem, sed futuram inquirimus*. Et ipse in hac ipsa Epistola antea dixerat, se urgeri desiderio *dissolvi & esse cum Christo*. Et in hoc ipso Cap. III. 13. metaphora desumta e currentibus in stadio, ut Bravium, idest praemium certaminis acquirant, ait: *Quae retro sunt obliviscens, ad ea, quae sunt priora* (idest Caelestia ante me posita) *extendens me ipsum, ad destinatum persequor* (hoc est scopum semper prae oculis habens festino) *Bravium supernae vocationis Dei in Christo Jesu*. Heu miserum Paulum, si quis Burneti somniis credit, exclamet! quantum te tua spes fefellit! jam mille & septingenti anni abiere, & *Bravium* sive Praemium certantibus propositum, ad quod tanto ardore currebas, & quod Victoribus differri minime consuevit, nondum es assequutus! Sed non miser, sed non deceptus, sed sine fine Beatus post mortem suam Paulus jamdiu in Caelo esse coepit. Burnetus quidem sua opinione deceptus. Neminem vero nostrum ab ejus somniis deceptum iri confido.

Porro laudat Novator iste illum quoque Apostoli locum Secunda Corinth. IV. 17. *Id enim, quod in praesenti est momentaneum & leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternum Gloriae pondus operatur in nobis*: quasi istud *aeternum Gloriae pondus* referendum sit ad Resurrectionis diem. Quod nos negamus, immo contrarium inde eliciendum dicimus. Nam Apostolus, Fideles ad recte operandum, intuitu quoque praemii *immensi* atque *aeterni* a Deo promissi incitans, praecipue urget comparationem inter breve tempus laborum hujus vitae, & perpetuo duraturum praemium vitae alterius. Si aut statim, aut brevi post mortem accipiendum hoc praemium non credebatur, & ad extremi Judicii diem differenda erat spes Gloriae: comparationi illi parum aut nihil roboris fuisset, eamque fortassis increduli risissent. Ut quid, dixissent, semper duraturam Gloriam nobis tanta patientibus inculcas, quum ne tu quidem noris, quando ea sit inchoanda, & multa fortassis Annorum Millia supersunt, sine gloria illa, sine praemio ullo transigenda? Habe tibi tuam Gloriam, quae tam enormi mora emenda est, suumque caput in tanta incertitudine temporis abscondit. Proinde aequum est credere, ideo spe *aeterni* Praemii animatos fuisse Fideles, quod brevi in illius possessionem immittendos se scirent: quod revera alibi Apostolus tradit. Exeruit praeterea idem Scriptor Britannus hanc in rem celeberrima Salvatoris verba Matth. XXV. 34. in supremo Judicio ad Justos dicenda: *Venite benedicti Patris mei. Possidete paratum vobis Regnum a constitutione*

tione Mundi; quibus, ut alibi monui, Millenarii Regni super terram error, quem restituendum visionarius ille Auctor speravit, prorsus confoditur. Ceterum etsi de Regno loqui heic videatur Dominus, quasi tunc inchoanda sit illius possessio, monendus Lector est, nihil textum illum adversari jam inchoatae Justorum Beatitati. In Graeco est Κληρονομήσατε, idest, *titulo proprietario*, sive *mancipii*, *possidete*. In domo quoque terreni Patris sunt filii, atque illius bonis fruuntur, donec tempus adveniat, quo Usus in Proprietatem convertatur. Porro ita evenire de Sanctis, evidenter colligimus ex Apocalypsi Sancti Johannis XX. 4. ubi haec verba: *Et vidi Animas decollatorum propter testimonium Jesu, & propter verbum Dei, & qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem ejus, nec acceperunt characterem ejus in frontibus, aut in manibus suis; & vixerunt, & Regnaverunt cum Christo mille Annis*. Apertissime vero post illos mille Annos, idest completo tempore Legis Evangelicae, extremum Judicium adventurum ait Sanctus idem Apostolus, in quo coram impiis omnibus, incredulis & improbis revelabitur Gloria Sanctorum, quibus jamdiu ministratus fuerat *introitus in aeternum Regnum Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi*, ut utar verbis Sancti Petri in Secunda Epistola I. 11. Quapropter nullum Burnetus, aut quisquam alius, producere locum potuit, neque poterit e penu divinorum Librorum, quo Beatitas Sanctorum negetur, antequam mortui audiant vocem Filii Dei. Contra vero tot nobis documenta suppeditantur ab eisdem sacris voluminibus, ut Beatitudinem istam fateri cogamur jam inchoatam, neque differendam ad diem, fortasse remotissimum, consummationis Saeculi.

CAP. XXVIII.

Egregiis sacrarum Literarum locis confirmata Catholicorum sententia. Simeonis Junioris, cognomento Theologi, nobilis pro illa attestatio. De statu Justorum post mortem nemo detestabilius loquutus, quam Burnetus. Gregorii Magni, Thomae Aquinatis, Philippi Solitarii, luculenta pro Sanctorum Beatitate testimonia.

CLarissima, ajebam, Scripturae loca praesto sunt nobis, in queis, nisi oculos claudere velimus, expressam legimus Felicitatem

summam Sanctis, ceterisque nihil reatus luendum habentibus, ineundam sine mora post mortem. Id genus primo sunt, quae ex Apostoli Secunda ad Corinth. V. 6. toties commemorata nobis fuerunt: *Dum sumus in Corpore, peregrinamur a Domino* (idest absumus a praesentia Domini.) *Per fidem enim ambulamus, & non per speciem*, (hoc est credimus quidem & scimus, Dominum vivere, & regnare ad dexteram Dei Patris sui in gloria; sed eum, dum heic sumus, intueri facie ad faciem nequimus.) *Audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, & praesentes esse ad Dominum.* Idest e rebus humanis abire cupimus, ut Anima soluta vinculis hujus Corporis evolet ad Dominum, eumque contemplari, ejusque beatissimo adspectu frui libere confestim possit. Haec verba caute, idest subdole, dissimulavit Burnetus. At ea nobis firmissimum atque ineluctabile argumentum praebent, ut certa credatur Romanae Ecclesiae sententia: quippe in iis nemo non videt apertissime promissam Justis perfectis statim a morte, ac sine Corporis contubernio, Gloriam & Visionem Dei. Falli heic non possumus. Idcirco rectissime Sanctus Thomas Aquinas in Opuscul. II. contra Graecos Cap. 9. hisce laudatis ajebat: *Patet ergo, quod Sanctorum Animae, a Corporibus absolutae, ad Caelestem habitationem perveniunt, Deum Videntes. Non ergo Sanctarum Animarum differtur Gloria, quae in Dei Visione consistit, usque ad diem Judicii, quo Corpora resument. Hoc etiam apparet per dictum Apostoli ad Philippens. I. 23. ubi dicit: Desiderium habens dissolvi, & Esse cum Christo. Vanum enim hoc desiderium esset, si, Corpore dissoluto, adhuc Paulus cum Christo non esset, quem tamen constat esse in Caelo.* Idem est *Esse Cum Christo, & Praesens Esse Ad Dominum*: idem quoque *Praesens Esse Ad Dominum*, ac participem fieri Caelestis Beatitatis. Nam uti praeter alios Sanctos animadvertit Gregorius Magnus Papa Lib. IV. Cap. 25. Dialogorum: *Qui Christum in Caelo esse non dubitat, nec Pauli Animam esse in Caelo negat.* Apostolus ad Philippens. II. 11. ait: *Et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in Gloria est Dei Patris.* Novit-ne, an negat adeo certam veritatem Burnetus? Porro digna neutiquam sunt, quae commemorentur, excogitata ab ipso ad eludendam Apostoli mentem perspicuam. Nam is revera sibi objecit, sed frustra dissolvere conatus est, illud *Dissolvi, & Esse cum Christo*. Idcirco apud primos Christi Fideles, eorumque successores invaluit formula *Migrare ad Dominum*, quum quis e Justis ex hac vita decedebat, hoc est plena vox gaudii, quum certa spes haberetur de illius transitu

ex

ex aerumnis hujus Saeculi in Caelum ad ſocietatem Gloriae cum Chriſto . Atque heic moleſtum Lectori non fuerit audire , quid ſcripſerit *Simeon junior*, cognomento *Theologus*, Abbas , ſeu Presbyter CPolitanus , & Scriptor magno in honore habitus apud Graecos . Lubentius autem Graecos Auctores , dimiſſis tot Latinis, quos commemorare poteram, ad controverſiam iſtam acceſſo, quod poſtremis Saeculis aliquot ex iis declinaſſe vidimus hac in re a doctrina ſuorum Majorum. Floruit Simeon, ſi Caveo & aliis fides, Anno Chriſti MLI. Clariſſimus P. Montfauconius in Bibliotheca Coisliniana pag. 410. eum vixiſſe tradit *tempore Baſilii & Conſtantini Porphyrogenitorum* , hoc eſt circiter Annum Chriſti DCCCLXXV. quod tamen aliis accuratius inveſtigandum relinquo . En quid ille adverſus Burneti ſomnia, Jeſum alloquens , tamdiu antea retulerit in Lib. divinor. Amor. Cap. II. Tom. 22. Bibliothecae Patrum . *Male conjectant*, ait, *male ſapiunt , qui ſe non tecum , verumtamen in Requie , futuros autumant: qui locum quemdam (o dementiam !) extra Regnum ac Thalamum , a Gehenna & ignis ſupplicio remotum, nec eum lucidum , ac tenebris vacantem conſtituunt : in quem infelices illi devenire deſiderant , non egere ſe Aeterna Tua Gloria , aut Caelorum Regno , ſed in Requie fore arbitrantes . Proh iſtorum caliginem ! proh ignorantiam ! proh miſeriam & ſpes inanes . Nuſquam hoc ſcriptum exſtat : nuſquam hoc erit . Verum in lumine Felicitatum, qui ſancta & divina geſſerint; in tenebris autem Poenarum erunt, qui iniquitatis operarii fuerunt. Qui ergo illic poſt mortem eſſe concupiſcunt, multis lacrymis & lamentis digni ſunt; quoniam ut jumenta rationis expertia, penitus nihil ſapiunt , ſibimet peſtem imprecantur, ſe ipſos ſeducunt.* Hiſce titulis ornatum vides a Simeone Burnetum. Pergit ille dicens: *Tu Regnum Caelorum, Chriſte, tu terra mitium, tu virens Paradiſus, tu Thalamus divinus & ineffabilis . Tu menſa communis omnium , tu cujuſque Sanctorum lucerna inextincta. Tu es tunica, & Corona, & Coronarum diſtributor. Tu Gaudium & Requies, tu Gloria & deliciae &c. Si igitur non videntes lumen tuum , nec abs te viſi & ſeparati, Viſione tua, omnia bona tua complectente, privantur: ubinam Requiem, ubi locum dolore vacuum invenient? Etenim recti habitabunt cum Vultu tuo* . Non poterat efficacius exſibilari Burnetana opinio , ſimulque oſtendi, quantum Felicitatis eos maneat, qui poſt obitum migrant ad Dominum, atque evehuntur ad beatam illius praeſentiam in Caelos . Atque haec eadem fuerat

San-

Sancti Augustini sententia, qui Tractat. LI. in Johann. Evangel. illa verba: *Si quis mihi ministrat, me sequatur*, in hunc modum interpretatur: *Quid est: Me sequatur, nisi me imitetur? At quo fructu? qua mercede? quo Praemio? Et ubi sum, inquit, ego, illic & minister meus erit. Gratis ametur, ut operis, quo ministratur illi, pretium sit Esse Cum illo. Ubi enim bene erit sine illo? aut quando esse male poterit cum illo? Audi evidentius. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus. Quo honore, nisi ut sit cum Filio ejus? Et quem majorem Honorem accipere poterit adoptatus* (idest fidelis Christi imitator) *quam ut sit, ubi est Unicus; non aequalis factus divinitati, sed consociatus Aeternitati? Sic ministrantem Christo honorificabit Pater ejus, Honore illo Magno, Ut Sit Cum Filio Ejus, nec umquam deficiat Felicitas ejus*. Habes, quid sit *Esse Cum Christo*. Quod quum divinus Apostolus & Patres concedendum Justis asseverent, mox ut Anima e Corpore dissolvitur: quis nisi incredulus contraria opinari, nobisque persuadere audeat?

Secundo, multa Apocalypseos loca attulimus, eo collineantia, ut certos nos faciant Beatitatis Animabus Sanctorum, & praesertim Martyrum jam conlatae in Caelis. Qui sincere verborum illorum vim perpendat, nullus dubito, quin cito deprehendat, quantum absit a veritate Burneti sententia. Tertio, communis sententia Patrum fuit, *Requiem* appellari ab Apostolo in Epistola ad Hebraeos Cap. IV. Beatitudinem a Christo nobis procuratam & promissam in Regno Caelorum. Quamobrem tam saepe Patres ea voce sunt usi, & adhuc Ecclesia utitur, ut significet ineffabile illud *Praemium Justorum*. Hoc idem elucet ex Apocalypsi. XIV. 13. *Beati Mortui, qui in Domino moriuntur. Amodo jam dicit Spiritus, ut Requiescant a laboribus suis*. At in hanc ipsam beatam Requiem multos e Christianis jam ingressos testatur Apostolus, dum ait Heb. IV. 10. *Qui enim ingressus est in Requiem ejus*. Sed & idem in eadem Epistola Cap. XII. 22. confirmatum vidimus, ubi Sanctus Paulus memorat *Civitatem Dei viventis, Hierusalem Caelestem, & multorum millium Angelorum frequentiam, & Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in Caelis, & Judicem omnium Deum, & spiritus Justorum perfectorum*. Communis Patrum sententia est, describi heic a divino Apostolo potissimum Ecclesiam triumphantem in Caelis, in quam ille agnoscit jam invectos *Spiritus Justorum perfectorum*. Consentiunt & praestantiores postremi aevi Interpretes, tum quod vox Graeca, Πνεύματα, *Spiritus*,

tus, Animas designare consuevit a Corpore separatas; tum quod Τετελειώμενα, *Perfecta*, hoc est Spiritus *perfecti*, sive consummati, nonnisi dicuntur Animae, quae jam attigere metam, deductae ad illum Beatitudinis statum, qui Justos manet in altera Vita, uti in Graecorum potissimum Liturgiis dicitur. Quarto, vidimus Latronis poenitentis Animam evectam a Christo *in Paradisum*; Animam quoque Lazari pauperis ab Angelis portatam in *Sinum Abrahae*; Divitis vero immisericordis in *Infernum*, in *flammas*, in *tormenta*. Atque heic dicere liceat, neminem detestabilius de statu Justorum post mortem loquutum fuisse, quam Burnetus. Is in ignotum locum eorum Animas detrudit, ubi velut semisopitae quiescunt, in otio & *inactione* jacentes, atque exspectantes Resurrectionem Corporum: quem statum ubi serio perpendas, ingentem infelicitatem appelles, Spe videlicet & exspectatione per tot Saecula fatigatis iis Spiritibus, & majori etiam in ventura Saecula moerore fatigandis. At qui Millenarii Regni errore, quem restituere vellet Burnetus, olim tenebantur, saltem Animas Justorum arbritati sunt in locum meliorem, quam terrena habitatio, aut saltem in Paradisum terrestrem interea transferendas, sedem nempe admirandae Felicitatis, uti divini Libri, & Sancti Patres concordi suffragio testantur. Sanctum Irenaeum audi, quem Chiliastarum paene antesignanum novimus, & Burnetus pro se laudat, haec Lib. V. Cap. V. contra Haereses de terrestri Paradiso scribentem: *Dicunt Presbyteri, qui sunt Apostolorum discipuli, eos qui translati sunt, illuc translatos esse (Justis enim hominibus, & Spiritum habentibus, praeparatus est Paradisus, in quem & Paulus Apostolus asportatus audivit sermones inenarrabiles, quantum ad nos in praesenti) & ibi manere eos, qui translati sunt, usque ad consummationem, coauspicantes incorruptelam*. Neque aliter Tertullianus, alter Millenarii somnii praedicator, Burneto carus, in Apolog. Cap. 47. *Ridemur*, ait, *si Paradisum nominemus locum DIVINAE AMOENITATIS, recipiendis Sanctorum spiritibus destinatum, maceria quadam igneae illius Zonae a notitia Orbis segregatum*. Tum animadvertit, ab Ethnicis quoque *campos Elysios* admitti, ac propterea Ethnicos hisce alloquitur: *Unde haec, oro vos, Philosophis aut Poetis tam consimilia? Nonnisi de nostris sacramentis*. Nos quum de *Paradiso voluptatis*, quo primus parens e divino munere fruebatur, Patres loquentes audimus, locum deliciis mirum in modum refertum agnoscimus, ac tanta felicitatem Adamo innocenti invidemus.

mus. En vero Burnetum, qui ne iſtum quidem Paradiſum adeundum reliquit Animabus Juſtorum: ſed eas in incognitum locum conjecit, ibi futuras immenſo temporis ſpatio, cujus finem nemo novit, ibique ad inſtar glirium quadam veluti ſpecie ſomni correptas. Heu nugatorem, & Chriſtianae ſpei inimicum! Parum abeſt, quin exclamem, collineare ejus conſilia ad augendas in patria ſua Incredulorum acies. Ceterum nos pluribus jam palam fecimus, pleroſque Sanctorum Patrum cenſuiſſe, nihil aliud *Paradiſi* nomine ſignificatum a Chriſto fuiſſe niſi locum ineffabilis Felicitatis in Caelo, ubi etiam Sanctus Paulus arcana verba audivit. *Stude*, ajebat etiam Macarius Alexandrinus circiter Annum Chriſti CCCLXXIII. Homil. XXV. *ingredi in Sanctam Civitatem, in Hieruſalem, bello non infeſtatam & Supernam, ubi etiam Paradiſus.* Terreſtris Paradiſus Corporibus delicias parabat. At Chriſtus Animae Latronis, non Corpori, illa die delicias pollicitus fuit. Neque amplius in Terra reperitur Paradiſus ille.

Quincto, iidem Patres arbitrati ſunt, per *Sinum Abrahae* deſignari Regnum Caelorum. Atque ubi mentem Domini diligenter explores, dum haec tradit in Evangelio, vix aliud concipere poſſis. Quare non ſine indignatione excipienda venit Burneti temeritas, qui Juſtorum Animas ergaſtulo carnis ſolutas in tam abjectam ac miſeram conditionem dejicit, eamque duraturam per immenſam fortaſſis Annorum ſeriem, ut horrorem potius, quam ſolatium, probis Dei amatoribus injiciat. Vel pauci illi inter veteres, qui *Paradiſum*, aut *Sinum Abrahae* ſumſerunt pro loco diverſo a Regno Caelorum, nihilominus credidere, Animas Juſtorum ibi collocatas invidendis bonis frui. Hoc ipſum a *Paradiſi* nomine certo ediſcimus: eo quippe vel ipſi Ethnici Hortum deliciis plenum ſignificabant, ſacrae vero Literae locum mirae Felicitatis. Quinam ergo malus genius Burnetum invaſit, ut ne Paradiſi quidem veſtigium Juſtis concedendum cenſuerit, contra expreſſam divini noſtri Praeceptoris vocem? Quei *Sinum* illum *Abrahae* veluti pro nihilo habuit, atque Angelos, per quos Juſtorum Spiritus illuc deducuntur, ne ictu quidem oculi dignatus eſt? At Chryſoſtomus Oratione in Quadraginta Martyres ſcripſit: *Anima Juſti, quando hinc exceſſerit, Angelorum manibus defertur, qui eam ſiſtunt in Regia Urbe, quae eſt Caeleſtis Hieruſalem.* Quicumque ſapit, majorem certe, quam viſionario huic homini, fidem exhibebit tot eximiis Patribus, Scriptoribuſque ex antiquitate venerandis, qui de Paradiſo, & Sinu Abrahae aliter judica-

judicarunt. Patribus, qui Paradisum idem cum Regno statuerunt, adde etiam Johannem Jejunatorem Patriarcham C Politanum, haec scribentem circiter Annum Christi DLXXXV. in Oration. de Virginitate: *Latro in momento salvatus est, quum credidisset, & incorruptibilem Regni thesaurum lucratus est*. Sed quod etiam minus in Burneto ferendum est, contendit ille, Iniquorum Animas in Inferorum poenas ac supplicia sibi destinata tum solum rapiendas, quum omnium Corpora resurgent. At Christus ille Dominus, ex cujus auctoritate Christianus quisque pendet, disertissime nos docet, Divitem nequam, mox ut hinc abscessit, collocatum fuisse *ἐν τῷ ᾅδῃ, ἐν βασάνοις, ἐν τῇ φλογί*, *in Inferno, in Tormentis, in Flamma*: atque ita de ea re (sive historia, sive parabola sit) loquitur, ut agnoscamus Divitis illius supplicia inchoata ante Resurrectionem Carnis, quum fratres ejus adhuc super terra viventes ac epulantes exhibeat. Num discipulus supra Magistrum? Immo Christi contemtor atque haereticus, qui contra minime obscura illius dicta temere insurgit. Praeterea quum ex Evangelio, & communi Patrum sententia, Improborum Animae minime consortium Carnis exspectent, ut in Inferno Igne torqueantur, hoc unum satis est ad prodendum, Proborum quoque Animas, non exspectata Resurrectione, beari in Caelis. Quis enim mentis compos, & divinae naturae attributa, quantum heic licet, contemplans, persuadere sibi possit, Deum optimum, atque infinite misericordem, exigere statim post mortem Poenas a peccatoribus, Praemio autem donare nolle Justos; immo iis, qui pro se certarunt, & pugnam viriliter confecerunt, Coronam differre ad tantas annorum myriades? *Fidelis est Deus*; caris suis magnifica pollicitus est: *non tardat promissionem suam*, uti Sanctus Petrus Secunda Epistol. III. 9. jam nos monuit. *Justus* etiam est *Deus, & Justitias dilexit*. Si talem se praebet, puniendo sine cunctatione Malos post mortem: cur talem se non exhibeat, praemia quoque Bonis largiendo? Saepe vero Dominus Apostolis, atque Apostoli suis discipulis (quod supra ostendimus) remunerationem *prope* esse, ac *cito* deferendam praenuntiarunt. At nunc erumpit, qui Christum, ejusque Apostolos aut falsi, aut erroris arguit, nimirum contendens, carere Justos, & vel ipsos Apostolos, a mille & septingentis Annis Praemio; atque insuper non fraudatam solum hactenus eorum spem, sed & ulterius fraudandam, donec erit genus humanum in terris; quod fortasse nonnisi post multa annorum millia propagari desinet. Quis haec ferat in Scriptore, qui se Christianum dicat?

Sexto, adduximus verba divini Magiſtri Johann. XIV. 2. qui proximus morti haec ad Apoſtolos turbatos & moeſtos, ſolatii cauſſa, loquebatur: *Vado parare vobis Locum*, & quidem *in Domo Patris mei*, ideſt in Caeleſti Regia, in Paradiſi Gloria (nam *Gloria & Divitiae in Domo Ejus*), ubi *manſiones multae ſunt. Et ſi abiero, & praeparavero vobis Locum, iterum venio, & accipiam vos ad me ipſum, Ut Ubi Sum Ego, & Vos Sitis*. Diſcipulorum turbatio inde naſcebatur, quod amantiſſimum Dominum a ſe abiturum audiſſent, ſeque ab optatiſſima illius praeſentia divellendos noſſent. *Non turbetur cor veſtrum*, ait ad eos Dominus. Praecedo ego, ad Patrem meum iturus: in ejus beatiſſima domo Manſionem vobis parabo; adveniente vero morte veſtra rurſus veniam ad vos, ut Animas veſtras recipiam, mecumque adducam in paratam vobis Beatitudinis Manſionem, ubi ero & ego: mea quippe voluntas eſt, ut vos ſitis ſemper, ubi ego quoque ero. Quem in locum aſcenderit Dominus quadraginta diebus poſt Reſurrectionem ſuam, nemo Chriſtianorum ignorat. Ibi nihil illum impediit, quin pararet Manſionem Dilectis ſuis: nihil, quin illos acceperit ad ſe ipſum; atque ille tam amanter ſpoponderat id, quod facile complere poterat, ac fideliter volebat. Quei nunc audeat Burnetus perſuadere Lectori Chriſtiano, nondum in paratam Manſionem ingreſſos fuiſſe Apoſtolos, eoſque poſt tot Saeculorum decurſum arceri adhuc a Praeſentia & Specie Domini, neque ibi eos eſſe, ubi ille eſt? Judicet prudens Lector. Ne, quaeſo, nobis obtrudat Burnetus, Jeſum Chriſtum aut illuſorem, aut impotentem ad praeſtanda, quae promiſit. Supra vero oſtendimus, unum quidem reſtare *Adventum Domini* glorioſum, totique generi humano ſpectandum; at plures alios occultos, nobiſque ignotos Adventus illius eſſe admittendos: ſcilicet in morte noſtra, ut judicium inſtituat peculiare ſingulorum hominum. Audi heic Apoſtolum Prima ad Timoth. VI. 13. *Praecipio tibi*, inquit, *coram Deo &c. ut ſerves mandatum ſine macula, irreprehenſibile, uſque in Adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Miror eſſe Interpretes, qui heic agi putent de poſtremo Adventu Domini, univerſum Orbem judicaturi, quaſi Timotheus victurus eſſet uſque ad finem Mundi, ac tanto tempore ſervaturus mandata Dei. Sed haec illi parum conſentanee excogitarunt, quod nullum alium Chriſti Adventum poſt ejus Adſcenſionem in Caelum agnoſcerent, niſi ad ſupremum Judicium: quum tamen Dominus ſe ad Hieroſolymae, Regnique Judaici horrendum excidium adventurum ſe praedixerit, occultum

tamen

tamen judicium de Juſtis & injuſtis Judaeis tunc habiturus: quo tempore adhuc in vita verſari Timotheus potuiſſet. Praeterea ad mortem quoque ſingulorum Fidelium adventurum Dominum, alibi animadvertimus; & de hoc ipſo Adventu omnino credendus eſt heic loqui Apoſtolus. Neque quod in ſacris Literis *Dies Domini* non ſemel occurrat, e veſtigio accipiendum id ſemper eſt de ſolemni ac terribili die extremi Judicii: nam & *Dies Domini*, hoc eſt *Dies Judicii*, interdum indicat obitus noſtri diem, quo occultum Judicium a Domino peragitur de probis ac improbis. Hoc alibi oſtendimus; atque in hoc ſenſu ſumenda ſunt praelaudati Apoſtoli verba, dum ſcribit ad Philippenſ. I. 6. *Confidens hoc ipſum, quia qui coepit in vobis opus bonum, perficiet uſque in Diem Chriſti Jeſu*. Et infra: *Ut probetis potiora, ut ſitis ſinceri, & ſine offenſa in Diem Chriſti*. Et ad Corinht. I. 1. *Qui & confirmabit vos in finem ſine crimine, in Die Adventus Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Qui nihil aliud in mente habent, niſi extremum Chriſti Adventum, hiſce locis parum congruum affingunt ſenſum. Germana interpretatio eſt: qui per gratiam ſuam coepit in vobis opus bonum, idem in vobis perficiet illud uſque ad mortem veſtram, ad quam aderit Chriſtus ipſe Dominus, vos remuneraturus. Non enim Corinthii aut Philippenſes illi perduraturi erant uſque ad excidium Mundi; neque de eorum ſucceſſoribus id praedictum fuerat; neque perficiendum erat in aliis, quod in iis, ad quos ſcribit Paulus, Dominus bene coeperat. In hunc eumdem ſenſum explicanda omnino videntur, quae idem Apoſtolus Gentium Secunda ad Timoth. I. 18. ait de Oneſiphoro de ſe bene merito: *Det illi Dominus invenire miſericordiam a Domino in illa Die:* Ideſt, quum e vivis exceſſurus erit. Nam Judicii ſupremi terribilis Adventus, dies erit Juſtitiae, non vero Miſericordiae. Atque heic digna forent, quae integra referrentur Sancti Gregorii Magni verba, Homil. XIII. in Evangelia; ubi occulta haec Chriſti Judicia ad ſingulorum Fidelium mortem cofirmat verbis ipſius divini Salvatoris Luc. XII. 37. *Beati ſervi illi, quos, quum venerit Dominus, invenerit vigilantes: Amen dico vobis, quod praecinget ſe, & faciet illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis*. Haec de hora mortis noſtrae, ac Judicio tunc de nobis clam inſtituendo ſunt dicta. Dominus autem, ut inquit beatiſſimus ille Pontifex, Juſtos *faciet diſcumbere, id eſt in AETERNA QUIETE Refoveri. Diſcumbere quippe noſtrum, IN REGNO QUIESCERE eſt*. Et ſane laudata Domini verba

apud Sanctum Lucam in hanc sententiam mirifice nos compellunt, ac praecipue si considerentur, quae praecedunt. Inquit enim unigenitus Dei Filius ad Apostolos: *Sint lumbi vestri praecincti, & vos similes hominibus exspectantibus Dominum suum, quando revertatur a nuptiis, ut, quum venerit & pulsaverit, confestim aperiant illi*. Non loquitur Dominus de iis tantummodo, qui in vivis erunt, quum ipse judicaturus omnes in fine Mundi adveniet: loquitur ad Apostolos ac Discipulos, quorum vita in terris ad supremum Mundi diem minime reservanda erat; eosque omnes monet, ut parati sint ad excipiendum Dominum, quandocumque venerit. Pari sensu Cap. XXIV. Matth. Dominus ait: *Et Vos estote parati, quia qua nescitis hora, Filius hominis veniet*. Ergo de singulorum morte agit, ad quam tam illos quam ceteros Fideles paratos in sanctitate vitae & expurgata conscientia invenire cupit: quippe tunc adventurus ipse est ad secretum Judicium de ipsorum operibus instituendum. Quamobrem non una *Dies Domini* excogitanda. Atque hoc etiam animadvertit magnus & sanctus vir Thomas Aquinas in Opuscul. II. contra Graecos Cap. IX. hisce verbis: *Attendendum est, quod sicut Dies Judicii dicitur Dies Domini; quia est Dies Adventus ejus ad Judicium universale totius Mundi: ita Dies mortis cujuscumque, dicitur Dies Domini; quia ad unumquemque in morte venire dicitur Christus remuneraturus, vel condemnaturus. Unde quantum ad remunerationem Bonorum, dicit ad Discipulos, Johann. XIV. 3. Si abiero, & praeparavero vobis Locum, iterum Veniam, & accipiam vos ad me ipsum, ut ubi sum ego, & vos sitis.*

Septimo, ad idem nobis persuadendum confluere possunt alia illa verba Salvatoris Luc. XVI. 9. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis; ut, quum defeceritis, recipiant vos in Aeterna Tabernacula*. Theophylacto & Euthymio testibus, nihil aliud heic est ὅταν ἐκλίπητε, *quum defeceritis*, nisi, quum vos vita praesens deficiet, sive quum moriemini. Grotius quoque animadvertit, a Platone ἐκλελοιπότας appellari Mortuos: quod & interdum LXX. Interpretes fecerunt. Hoc idem & alii sentiunt. Contra si quis haec aliter interpretatus fuit, non satis diligenter expendisse mihi creditur vim vocum atque contextus. Nam *recipiant vos in Aeterna Tabernacula* dicitur de Animabus separatis a Corpore in Caelum recipiendis, atque adeo necesse est, ut *quum defeceritis*, separationem istam, sive Mortem significet. Nemo vero est, qui non agnoscat per *Taber-*

Tabernacula illa *Aeterna* designari Regnum Caelorum, sive Beatitudinis locum aeternum, quem Paulus Secunda ad Corinth. V. 1. appellavit *Domum non manufactam*, *Aeternam in Caelis*. Tabernaculum caducum, quale peregrinorum est, dicitur Corpus nostrum, aut terra, quam incolimus. Verum *Aeterna Tabernacula* sunt habitatio nostra in Caelis, cui numquam finis erit; & quandoquidem *Aeterna* sunt, neque adveniente Domino in fine Mundi, inde facienda erit transmigratio. Ex his ergo verbis perspicue pariter deduci videas sententiam Catholicae Ecclesiae, pro qua hucusque propugnavimus. Non dicit Jesus, Justos eleemosynis faciendis deditos, in Vitam Aeternam recipiendos, quum resurgent mortui, quum consummatio Saeculi adveniet. Dicit, beatam hanc sortem eis paratam atque ineundam, quum ex hac vita emigrabunt. Non moram aliquot millium Annorum interserit (quod Burnetus perperam fecit): sed quo tempore hinc abibunt, tunc in beata illa Tabernacula ingressum eis futurum promittit. Luculentius insuper hoc indicant verba illa, *ut recipiant vos*. A quo enim in Caelum recipiendi sunt, quum vita funguntur, qui fecerunt sibi amicos de mammona iniquitatis? Ab hisce ipsis Amicis, Justis videlicet Pauperibus, in Caelum antea receptis, quia preces suas, atque Eleemosynae meritum ante Deum statuentes, Eleemosynariis quoque vitam aeternam ac sedem in Caelis aeternam impetrabunt; ita ut haec minime referri possint ad Resurrectionis tempora, sed respiciant praesens Ecclesiae militantis aevum. Adhuc tamen, & unum animadvertas velim. Postquam Dominus avaros ad Eleemosynam oratione illa solicitavit, paucis interjectis, eodem Cap. XVI. 19. historiam sive parabolam profert Divitis a misericordia aversi, & Lazari ulcerosi atque patientis, quem *in Sinum Abrahae* deductum ab Angelis exhibet. Ejusmodi nempe exemplo, quae antea depraedicaverat, evidentius confirmat. Si ergo quaeris, quid sit *Sinus Abrahae*, quo evectus est felix ille Pauper, jam tenes. Idem est atque *Tabernacula Aeterna*, in quae Pauperes spiritu recipiendos antea dixerat divinus Praeceptor, recepturos postea illuc & eos, qui amore Pauperum in hac Vita dignos se praestiterint eorum consortio. Vide, quomodo cuncta consonent, ut tamdem statuamus, nomine *Sinus Abrahae* unam Caelestem Beatitudinem innui a Domino, qui & alibi Felicitatem immensam ejus loci expressit sub nomine Convivii, in quo Justi *Recumbent cum Abraham, & Isaac, & Jacob*.

Audi

Audi propterea Sanctum Augustinum, qui, postquam exemplum Lazari & Divitis eloquenter in Sermone XLI. illustravit, tamdem haec subdit: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut & ipsi recipiant vos in Aeterna Tabernacula. Sunt heic Pauperes, non habentes tabernacula, ubi nos recipiant. Facite eos amicos de mammona iniquitatis. Nolite contemnere Pauperes non habentes quo redeant, quo intrent. Habent quo intrent. Habent Tabernacula. Habent & Aeterna. Habent quo frustra recipi optabitis, sicut Dives ille, si non eos nunc in vestra receperitis.* En quid Augustino *Tabernacula Aeterna* fuerint: ille nempe Sinus, in quo a Divite miserrimo spectatus est pauper Lazarus, recumbens & fruens bonis Domus Dei in *Sinu Abraham*, idest apud Abraham. Augustino adjunctum heic volo recentioris aevi Scriptorem Graecum, ut evidentius in dies intelligat Lector, quam foede Majorum suorum fidem deseruerint pauci illi Graeculi Latinorum hostes, de quibus alibi facta est mentio. Is est *Philippus Solitarius*, Monachus Graecus, qui circiter Annum Christi MXCV. aut MCV. *Dioptram*; hoc est Amussim Fidei & Vitae Christianae ad Callinicum Monachum scripsit, a Jacobo Pontano Latine redditam. Ibi Lib. II. Cap. 9. quaerit, quemnam in locum proficiscantur Justorum Animae post discessum ex hac luce; atque ita respondet: *Scripturae docent, excelsissimum esse locum, in quo Animae Justorum Requiescant. Hic autem Locus diversis nominibus appellatur: nempe Regio Viventium, Terra Mitium, Tabernaculum a Deo factum, Civitas altissima, Torrens odoratissimus, Sonitus festum celebrantium. Et haec quidem ex Epistolis Pauli ad Corinthios & Philippenses constant. Dissoluto incolatu tabernaculi hujus, Domum aliam in superis habemus, cujus aedificator Dominus, cujus opifex Deus. Solutis igitur Corporibus, Constanter Credimus, Abductum Nos Iri Ad Dominum, quicum esse praestat. Quare & amabilem illam vocem emittit: Cupio dissolvi, & hinc absolvi, ut cum Christo vivam, quicum esse desidero.* Infra sententiam suam dictis Sanctorum Patrum confirmat, inquiens: *Justorum Animae in manu Dei sunt. Johannes autem Damascenus, vir sapientissimus, vere ipsa gratia, quod nomen ejus sonat: Animas quidem habetis* (*inquit in Hymnis Martyrum*) *in Civitate Caelesti, in qua Habitantes Cum Domino Vivitis, pro quo & occubuistis. Et plurimos alios testes & majores inter Sanctos, dictis meis adstipulantes producam tibi, Gregorium, Basilium, summos Magistros, Gregorium Nyssenum, Andream Cretensem, & illud aureum divinumque Os* (Johannem Chrysostomum)

mum) *omnes simul concorditer, & unanimi consensu, omnium Sanctorum Animas in Caelo Esse, confirmantes. Oportet enim Mundum supernum impleri omnimodis* (*ut magna illa & vigil mens Gregorius scribit*) *e quo delapsus Satan, ut fulgur de Caelo cum Angelis suis, Domino teste, projectus fuit.* Haec Philippus ille Graecus, qui & infra Lib. IV. Cap. 16. quaerit, quando jam Animae Sanctorum cum Christo sedente ad dexteram Patris sunt in Caelis, quid aliud majus in retributionem pro laboribus accipere possint in secundo Christi Adventu; *nam quod plenum est*, inquit, *externa accessione non indiget*. Itaque respondet, gaudium & gloriam Sanctorum, resumta Carne, uberius auctum iri. *In Caelis quidem perfecte habitant, Creatorique Adsistentes, Eum Contemplantur, & Gaudent. Sed quum tamdem Corpus quoque in Resurrectione illa omnium communi receperint, tunc etiam gratiae gloriam, & laborum Praemia Plenissima, Coronasque adipiscentur.* Denique Philippus subsequenti Cap. 17. ostendit, in Paradisum, non terrestrem, sed Caelestem, post Resurrectionem Domini introire Justorum Animas. *Hic est*, inquit, *Paradisus, in quem raptus est Paulus, in quem Gregorius, & magnus cum aliis ingressus est Basilius, in infinita & divina & aeterna Bona illa, quae oculus non vidit* &c. Parcat Lector, si rursus huc advoco Scriptores Graecos; nimium quippe nostra interest nosse, quaenam fuerit per tot Saecula concors hac in re Ecclesiae Graecae sententia cum Latina, ut si quando Graeculum quempiam offendas, qui postremis hisce temporibus aliter sentire videatur, dignoscas, pugnare ipsum non solum contra Latinos, in antiqua semperque tradita doctrina constantes, sed etiam contra suam ipsius Ecclesiam, cum Latina retroactis Saeculis unanimi consensu concordem.

CAP.

CAP. XXIX.

Abominandae calumniae, quibus Ecclesiam Romanam Burnetus onerat, quasi haec Lucri caussa postremis hisce temporibus sententiam invexerit de Beatitudine Sanctorum. Nihil illa habet, nisi quod priorum Saeculorum Ecclesia professa fuit. Olympiadori, Asterii Amaseni, Nili Monachi testimonia adduntur. Sanctorum quoque Invocatio firmata auctoritate Origenis, Sancti Cypriani (cujus verba Johannes Fellus perverse interpretatur) ac Sancti Hieronymi. Burneti ineptiae, negantis Animabus Corpore solutis omnem doloris & gaudii motum.

PRaeter delibata e sacris Literis loca, aliquot etiam, ut vidimus, ex antiquis Patribus, Scriptoribusve Ecclesiasticis Burnetus produxit, veluti suae sententiae testes idoneos. Injuste non acturum, neque molestiam Lectori creaturum me spero, si centies meminero, nimium desiderari bonam fidem in homine illo. Erat Scriptoris veritatis amore flagrantis, qualem se is profitetur, non hosce tantum paucos oculis Lectorum objicere, sed & alios sine comparatione longe plures, opinioni suae adversantes adferre in medium, ut in conspectu positis omnium placitis, cuique foret in promtu id seligere, quod veritati propius agnosceretur. Profecto non sine dolo malo praetermissa a Burneto, celataque videantur, quae consilio suo obesse posse is bene noverat, persuasumque habebat, non conquirenda a Lectoribus ineruditis, apud quos ille sua dumtaxat commendata volebat. Verum obviam itum hucusque fuit illius artibus, ac duo jam tamdem, ni fallor, ostendimus. Primum est, si Lactantium excipias, quem numquam pro Christianae orthodoxae doctrinae interprete fido Ecclesia accepit, reliquos Patres a Burneto pro se laudatos, adversus illum re ipsa pugnare. Alterum est, ex omni antiquitate, atque a primis Ecclesiae Saeculis usque ad Concilium Florentinum, convenire omnes ferme Patres in eamdem Florentini Concilii sententiam, ita ut non solum divinarum Literarum suffragio, sed continuata omnium Saeculorum Traditione nitatur dogma Romanae Ecclesiae de Beatitate Sanctorum. Quamobrem ludum ludit tribulibus suis Burnetus, quum eos erudituras, veluti manu ducit ad Sanctorum Patrum scholam, en,

in-

inquiens, hic mecum consentit, en alter mihi adhaeret; suatum interea oculis tot alia paene innumera subducens, quibus opinio sua a fundamentis evertitur. At heic habet Lector, quibus subleстae fidei hominem de facie tamdem aliquando noscat. Quamquam circulatorias illas artes non hactenus omnes detexi. Nihil impensius nonnulli apud Britannos curant (atque utinam verum non esset) quam odium Populi fovere atque accendere contra Romanam Ecclesiam, ne Schismati, quod sine lacrymis meminisse nequimus, ullus umquam sit in posterum finis. Quae recta sunt apud nos, coloribus tetris pinguntur: & quod gravius est, calumniis & mendaciis, immo & puerilibus spectaculis minime parcitur, ut quacumque ratione a doctrina, ritibusque antiquae Matris vehementius avertantur animi nimium credulae, nec satis eruditae Plebis. Possem id ego sexcentis exemplis confirmare. At solum peto, an non esset hominum sapientum, & Christi, atque ejus Ecclesiae sponsae amatorum, pacem potius Christiana Caritate quaerere atque suadere, quam bellum; & diligentius investigare, veris-ne an falsis accusationibus discordia continuetur; & meditari intentius, quam teterrimum malum sit Schisma, quod Sanctus Irenaeus, aliique subsequuti Patres tantopere detestantur; quod quicumque facit, factumve fovet, frustra sperat aeterna gaudia sese consequuturum; & quod profecto non nos a Britannis, sed illi a nobis numquam satis dolendo consilio fecerunt. Conspicatus ergo Burnetus sitam in eo fore potiorem spem enervandae, immo & expungendae penitus, si fieri posset, e Britannorum animis, doctrinae de Beatitate non procrastinata Sanctorum, si persuadere eis posset, consectarium hanc esse alicujus ex dogmatis Romanae Ecclesiae, in Britannia nunc improbatis: ejusmodi cuniculo non semel est usus. Do illius verba.

Nuperis Saeculis, inquit is pag. 48. *quis non videt, invectum hunc novae Fidei Articulum in Ecclesiam Romanam, consiliis prudentum & politicorum; quo Sanctis invocandis, aliisque id genus institutis commodior ansa praeberetur, ceterisque, quae adhaerent, lucrosis dogmatis patrocinium? Recte notavit Bellarminus, hanc doctrinam Fundamentum esse omnium aliarum, quae ad Sanctos spectant; nempe quae spectant ad Sanctorum cultum, Sanctorum canonizationem, Sanctorum Imagines & Reliquias; denique peregrinationes, & vota iis nuncupata. Vides, quantam catenam, auro & argento gravem, secum trahit hoc dogma. Et si annectas Purgatorium, sive statum Animarum, quae ad Caelum non recta eunt, sed vivorum precibus, & suffragiis Sanctorum, eo serius aut citius evehuntur: habes auri fodinam quavis India*

dia ditiorem. Sed Vae illis, qui cauponantur Verbum Dei, Secunda Corinth. II. 17. Veritus deinde, ne perfunctorie Britanni sapientiores ad tam vividam perorationem aures praebuerint, aut ipsam fuerint obliti, nova impressione illos rursus aggreditur pag. 74. crambem eamdem repetens, & inquiens: *Haec meditentur ii, quorum interest: utcumque quoad Reformatos, nihil valet haec auctoritas Romana, Synodorum, aut Pontificum. Nobis integrum est, rem aestimare ex aequo, & ex omnibus suis momentis diligenter expendere, quo propendeat, quo nos ducat Scriptura sacra; quo rei ipsius ratio, quo aetas intemerata Ecclesiae. Nec id tantum ante oculos habere, quod his reclamantibus factum sit, aut definitum nudius tertius in Conventu Florentiae. Dignum utique est hoc caput de Statu Mortuorum, quod excutiatur penitus, & de quo contendamus pars utraque. Huic enim superstructa est tota moles Religionis & Pompae Romanae circa Sanctos: de iis canonizandis, ut loquuntur, invocandis, & colendis; nec de iis ipsis tantum, sed etiam eorum Imaginibus & Reliquiis. Hinc pendent etiam peregrinationes & vota meritoria, & Sanctorum Missae, & novum illud, sed utilissimum, Purgatorii inventum. Quandoquidem idcirco ex hoc filo pendeat tantus apparatus, tantum pondus superstitionum, ex hoc fundamento aut lapide angulari tantum aedificium: nostra plurimum refert nihil temere concedere in hac caussa; nec indulgere nimis piis affectibus, sed male fundatis, in re tanti momenti.* Ita Burnetus ad suos Britannos, cum Ecclesia Catholica in ista quaestione, ut reor, concordes, aut parum ab ea discordes, quos etiam facile in suam opinionem pertrahendos paullo ante speraverat, *quandoquidem*, ut is ait, *Pontificii (quorum interest maxime, ut Caelo, Gloria, & Visione Dei fruantur ante Resurrectionem) fatentur, Patres generatim ea de re* cum ipso Burneto *convenire*. Denique irridendo dolet, *veritatem tam sero inventam Florentiae* fuisse. Verum ut homini tanta arte ac fiducia pugnanti tamdem respondeam: non Florentiae inventa sero Veritas; sed heic duo quidem vera nos invenimus, ac manu tangimus: scilicet Burnetum calumniari Pontificiis, eodemque tempore imponere velle suis Britannis. An ita se res habeat, experiamur.

Ex iis, quae hactenus a me congesta fuere, exploratum habemus, vel a primis Ecclesiae Saeculis Christianae Reipublicae commune dogma fuisse, Animas Martyrum, separatas a Corpore, statim ad Caelestia Regna transferri. Id unum satis est ad subruendam totam Burneti molem. Nam hoc posito, habemus minime exspectandam

Justis

Justis esse Beatitatem in supremo Mundi Judicio. Si Martyres nihil impedit, quominus Beati confestim apud Deum evadant: quid ceteros Justos perfectos impediet? Et profecto hos quoque, dum perfecta peccatorum expiatione vel heic, vel in altera Vita functi sint, ad aeternam Felicitatem in Caelos admitti pariter animadvertimus. Atque in hanc sententiam palam factum est, conspirare Acta sincera Martyrum, Epistolas Smyrnensis & Viennensis Ecclesiarum, Sanctos Patres Ignatium, Justinum, Cyprianum, Dionysium & Athanasium Episcopos Alexandrinos, Methodium, Eusebium Caesariensem, Constantinum Augustum &c. Hisce addidimus Sanctos Hilarium, Ambrosium, Hieronymum, Basilium, Nazianzenum, Nyssenum, Ephraemum, Chrysostomum, Prudentium, & copiosam aliorum Sanctorum manum, qui eamdem doctrinam disertis verbis, primisque Ecclesiae Saeculis, depraedicarunt. Orientales quoque Ecclesias hac in re cum Latina concordes fuisse, pluribus documentis evicimus. Et quamvis Arethae, aut Andreae Caesariensis Episcopi Saeculo Christi Decimo novitia doctrina, uti Cap. XVIII. monui, quosdam e Graecis a vetustissima Traditione averterit: nihilo secius ostendimus, plerosque & potiores inter ipsos Graecos, posterioribus quoque Saeculis, constantes perstitisse in Majorum suorum sententia. Addo nunc, censeri, floruisse paucis post Aretham illum Annis *Olympiodorum* Graecum Scriptorem, cujus Enarratio in Ecclesiasten Latine reddita prostat, non semel typis tradita. At is ad Cap. VI. haec habet: *Sapiens vero pauper spiritu, juxta Evangelii dictum, ambulat coram vita, hoc est per virtutum semitas pergit, donec demum perveniat ad ultimum Appetibile. Dissolvi enim cupit, & esse cum Christo, qui profecto est Vita Aeterna.* Deinde ad Cap. XII. *Quum in terram Corpus resolvitur, Anima revertitur ad Deum, redditura rationem rerum, quas gessit in vita, Creatori suo.* Sanctis vero potissimum Martyribus Coronam & Praemia sine mora conferri in Caelis, ex innumeris veterum attestationibus didicimus. Quibus juvat nunc adjungere *Sanctum Asterium* Amasenum Episcopum, qui circiter Annum Christi CCCXCVIII. praeter alia, quae Cap. XVI. ex ejus Sermonibus hausi, haec etiam nobis offert in Laudatione Sancti Protomartyris Stephani, a Combefisio edita. *Clamabat*, ait, *Domine Jesu Christe, suscipe Spiritum meum. Festinus namque ad velut coloniam ire properabat, & e peregrino solo ad Patriam, ad illustrem praeclaramque Civitatem e terra deserta, aestu arida, ac horribili squallore obsita, contendebat.* Infra haec adtexit: *Angelorum quidem*

exercitus agonem demirantes, Stephanumque ingenti stipatum satellitio in Hereditatis suae partem evehentes, impensius gaudebant. Sermonem hunc etiam Photius laudavit. Praeterea vide apud Bollandum ad diem XIV. Januarii, Acta Monachorum, qui pro Christo apud montem Sinam Saeculo Quincto trucidati fuere; a Nilo Monacho, magni Chrysostomi discipulo, literis consignata. Ibi Cap. VII. Sanctus Theodolus moriens superstites socios hisce ad certamina animabat: *Scit Agonotheta* (ita Christum appellare consueverunt Graeci) *quo judicio tradat athletas adversario: ut qui praeclara Praemia & bravia proposuerit iis, qui plagas aequo animo accipiunt. Quae enim oculus non vidit &c. ea Deus paravit iis, qui pro ipso decertarunt, & pietatis praemiis vitam suam gloriose coronarunt. Sic enim Deum decebat munificum superare labores remunerationibus, & Coronas praebere Athletis, ut & reddat mercedem, quae debetur, & gratiam efficiat remunerationem, propter insignem honorem.* Matrem quoque cujusdam e Martyribus Cap. X. Nilus inducit, exsultantem ob illius gloriosum e vita exitum. *Beata ego*, ajebat, *in matribus, quae Deo talem exhibuerim Athletam. Rursus quoque ego beata: vere confido fore ut deinceps glorier, quum tu in Christum fueris resolutus, & una Cum Eo Futurus Sis Perpetuo, & Deliciarum, quae numquam desinunt, Sis Particeps.* Possem & alia id genus aggregare documenta; sed modus tamdem habendus est. Si haec nescivit Burnetus, quei illius ignorantiam; si novit, quei illius impudentiam excuses?

Itaque prima Burneti illusio atque calumnia est, insultare tum Catholicis, tum Britannis suis, ceterisque credentibus jamdiu reseratam Sanctis Caelestem Gloriam, quasi tum solum ex puteo hausta fuerit haec Veritas, quum Generale Concilium Florentiae habitum fuit. Jam Sole meridiano clarius intuemur, nihil ibi constitutum in ejusmodi controversia, quam quod per tot Saecula ab exordio Ecclesiae tam Occidentales quam Orientales Ecclesiae tamquam ratum certumque tenuerant. Secunda illusio & calumnia Burneti est, persuadere velle Britannis suis, Catholicos, sive Pontificios, manus quodammodo jam dedisse fatendo, *Patres generatim* ad Resurrectionem Carnis distulisse retributionem Sanctorum. Aut nos infantes, aut stipites suates credat oportet, qui incredibilia haec de nobis venditat, ac tanta confidentia apud eruditos Britannos disseminat. Immo non solum negamus, Patres generatim adversatos fuisse dogmati in Synodo Florentina stabilito, sed etiam speramus, neminem in posterum fore, qui non agnoscat eosdem in hanc ipsam doctrinam

conspi-

conſpirantes, uti oſtendunt quae hactenus de hujuſmodi controverſia in medium attulimus. Tertia calumnia, eaque omnium teterrima adverſus Catholicos, qua Burnetus fortaſſe confiſus eſt, & praecipue credidit, ſe Britannorum animos expugnaturum, illoſque in ſuam opinionem pertrahendos, ea eſt, Quaeſtus tantummodo cauſſa a Pontificiis invectam & conſtabilitam fuiſſe ſententiam de Beatitudine Sanctorum, quos propterea uti apud Deum patronos colere atque invocare aequum ſit & utile Chriſtianis, deceatque in honore habere illorum Reliquias. Heic, ſi Burneto fides, latet Hydrae caput, unde tot *Superſtitiones* fluunt, quibus Pontificiae Eccleſiae inquinantur, & quarum virus fortaſſis ille veretur, ne in Anglicanam quoque effundatur. Dignus eſſet Burnetus, qui heic aſperis exciperetur. Sed pacato animo rogatos tantum volo Britannos aequi & veritatis amantes, ut praejudicatis opinionibus tantiſper ſepoſitis, mecum placide in conſilia Burneti inquirant. Agit heic ille contumeliis, non rationibus, adverſus Catholicos, quos veluti *cauponantes verbum Dei* traducit, quaſi Romana Eccleſia opinionem de Beato Sanctorum vita functorum ſtatu unius turpis Lucri cauſſa invexerit, aut amplexa fuerit. At quando palam jam factum eſt, cunctos paene doctrina & ſanctitate praeſtantiſſimos Patrum, vel ipſis primis Eccleſiae Saeculis, non aliud crediſſe & tradidiſſe, quam quod nunc credit & tradit Eccleſia Romana: quid aliud inde conſequitur, niſi ab impudenti accuſatore iſto una eademque nota atque cenſura damnari primitivam Eccleſiam, immo ignominiam hanc in Patres potius, quam in nos recidere, quando nos non procudimus, ſed ab eis accepimus hoc ipſum Dogma? Quid vero haec audientes Increduli, quorum contagione heu nimium Britannia laborat, de Religione Chriſtiana dicturi ſint, facile conjicere poſſumus. Si Sanctos viros atque Doctores noſtros in ipſa Eccleſiae adoleſcentia nunc homo Chriſtianus ob lucrum *cauponantes verbum Dei*, atque adulteratores Evangelicae doctrinae exhibet: rideant Impii neceſſe eſt ſanctiſſimam Religionem, & ipſum deſpectui habeant divinum illius Auctorem, qui non Apoſtolis tantum ſed Eccleſiae univerſae ſe ſemper adfuturum ſpoponderat Matthaei Cap. XXVIII. verſ. 20. inquiens: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem Saeculi*: qui etiam nos juſſerat audire *Eccleſiam Dei vivi*, quae eſt *columna & firmamentum Veritatis*, Prima ad Timoth. III. 15. Nonne ſubſannantes dicere poſſunt Impii: quos ipſos vos pluris facitis priorum Saeculorum Doctores, en infectos habemus eo ipſo errore, falſaque doctrina, quam Burnetus non in Eccleſia tantum, ſed

& in

& in ipsa Anglicana se deprehendisse fatetur? Verum pereant Novatores, qui obcaecati cupiditate gloriae, nova quotidie comminiscuntur, & vetera bene stabilita, quantis possunt, viribus concutiunt. Calumniari volens, in promtu semper habet suspiciones, quibus egregia quaeque facta & inventa oneret atque denigret. Eadem quoque facilitate posset Burnetus, Episcopis alibi infestus, aut quisquam e Calvini asseclis, carpere Episcopatus institutionem, quasi per sacrum illud munus aditum sibi quaesierint Sacerdotes ad dominationem, ad honores, ad commoda & lucrum. Posset etiam Epicuri & Lucretii sectator eamdem affigere quaestus caussam Religionis ipsius praedicationi, ut alia omittam. *Duas ansas unaquaeque res habet*, ajebat Epictetus: scilicet nihil tam bonum, tam rectum est, quod carpere non possit malignus, quum velit: Sapientis autem est, contemtis obtrectatorum naeniis, veras atque intimas rerum caussas investigare. In praesenti vero quaestione statim in oculos incurrit ratio, cur ab Apostolorum aevo ad nostra usque tempora viguerit fides de non retardata Beatitudine Justorum, & Poena Improborum: quia videlicet id e sacris Literis deducitur, & Religionis sanctissimae Institutor tum praemiis post certamen absque mora recipiendis solicitare nos voluit ad laboriosum iter Virtutis, tum terrore poenarum imminentium avertere malos a Vitiis. Hanc autem fuisse doctrinam a divino Magistro Apostolis traditam, non vero Burnetanam, invictissimo argumento est, omnes ferme priorum quinque Saeculorum Patres convenire in ipsam concordes.

At, inquit Burnetus, ex hoc principio manat *tota Religio ac Pompa Romana circa Sanctos, de iis canonizandis, invocandis, & colendis* &c. hoc est, si illi credimus, magna seges *Superstitionum*. Profecto manat; verum consectaria haec, atque hosce ritus nullo quidem labore Burnetus in *Superstitionum* censum referre potest, sed numquam, nisi calumniis, ut fieri solet, ac fallaciis utatur, ostendere id poterit. Non est meum in hanc provinciam ingredi. Prostant Catholicorum Concilia, ac plurium praestantium Theologorum communionis Romanae Libri, quibus refelluntur hac in re heterodoxae gentis cavillationes, legitimique praestantur Romanae Ecclesiae ritus & Dogmata. In istis Conciliis ac Libris rogatos iterum volo Britannos, ut legant, quae sit Catholicorum mens, germanaque doctrina, atque hujus doctrinae solida fundamenta; non vero in suorum Libris atque Homiliis, in quibus, liceat dicere, nihil minus curatur quam Veritas, quoties de Ro-

de Romana Ecclesia verba faciunt; & unicum studium est odia cumulare in Catholicos, quum tamen omnium Redemtor nihil plus commendet, quam Veritatis amorem, atque erga omnes Caritate certare. Interea Burneto probri & contumeliae loco commemoranti *Pontificiam Theologiam* de Sanctorum Beatitate, invocatione, cultuque minime idololatrico, ut suorum phantasiam adversus haec Dogmata ad arma excitet, nihil aliud nisi haec pauca repono. Scilicet laetari & gloriari nos, quod hujus doctrinae duces & vades habeamus magnos illos viros, scilicet Sanctos Patres priorum quinque Saeculorum, quos probus quisque in Britannia ipsa veneratur, neque reputat *cauponantes verbum Dei*, eoque minus Idololatriae addictos, tantique criminis hortatores suis in Libris. Nisi furens aliquis Haereticus, aut ex Atheismo ebrius, neget, quin Sancti illi viri, & ipsi cum Apostolo, Secunda ad Corinth. II. 17. dicere potuerint: *Non enim sumus, sicut plurimi adulterantes* (sive ut alii legunt, *sicut multi cauponantes*) *verbum Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur*. Jam longo sermone evicimus, Sanctos eosdem Patres fuisse Pontificios in dogmate de non procrastinata Beatitudine Sanctorum. Pontificii quoque fuerunt in doctrina *de Invocatione Sanctorum*. Quod quum dico, gratiae habendae Burneto sunt, qui non aliunde natum agnoscit Ecclesiae Catholicae usum de implorando Sanctorum jam vita functorum patrocinio, quam ex certa persuasione, eos jam apud Deum in Caelesti Gloria versari, & efficacius, quam quum in terris, posse in Caelis orare Deum pro nobis. Haec sine dubio legitima ritus origo: si enim constat e sacris Literis, utiles Animabus nostris esse posse orationes Sanctorum viventium in terra; quanto plus ex iis sperandum est, postquam in Caelum recepti sunt, & deposita Fide ac Spe ante Thronum Dei mirabilem servant Caritatem erga fratres adhuc in Mundo luctantes, eorumque preces ac necessitates in Deo glorificatore legunt? Atqui Lectorem non pigeat paucula hanc in rem a me accipere.

Circiter Annum Christi CCXLVI. *Origenes* Libros suos contra Celsum elucubratus est. Ibi Lib. VIII. sunt ejus verba: *Ex eo quod conciliatur nobis summus Deus, consequens est, ut & benevoli reddantur omnes illius amici, Angeli, Animae, ac Spiritus. Habent enim sensum eorum, qui Dei benevolentia digni sunt; nec solum erga eos, qui digni sunt, bene sunt affecti; sed & omnibus opitulantur, qui summum colere Deum cupiunt, quem & propitium reddunt,*

& cum

& cum iis communiter precantur, *ac simul postulant*. De Animabus separatis a Corpore loquitur ibi Origenes, quum eas appellet Ψυχὰς καὶ Πνέυματα : ac propterea illas ad Deum translatas credit. Atque haec jungenda sunt cum aliis, quae de Origene supra Cap. IX. disseruimus. Heic autem habes antiquitatem Invocationis Sanctorum. Junge nunc Origeni *Sanctum Cyprianum*, qui Anno Christi CCLII. gratulatoriam Epistolam (*cognovimus*, *frater carissime*, sunt prima illius verba) ad sanctum Cornelium Papam scripsit de exsilio pro fide Christi ab ipso Papa suscepto. Quum vero is praevideret, *appropinquare jam certaminis & agonis nostri diem*, propterea haec addit: *Memores nostri invicem simus*, *concordes atque unanimes*, *utrobique pro nobis semper oremus*; *pressuras & angustias mutua caritate revelemus*. *Et quis istinc nostrum prior divinae dignationis celeritate praecesserit*, *perseveret apud Dominum nostra dilectio*; *pro fratribus & sororibus nostris apud misericordiam Patris non cesset oratio*. Ne Burnetus quidem negat, quin sancti Cypriani inclyti Episcopi & Martyris sententia fuerit eadem, quae nunc est, Romanae Ecclesiae de Beatitudine Sanctorum. Id & ego ostendi supra Cap. X. & luculentius constabit ex ejus Opusculo *de Mortalitate*, quod integrum infra dabo. At ex his discimus, non aliam doctrinam excogitandam nobis esse in Sancto Cornelio, tunc Romanae Ecclesiae Pontifice, quando ipsius apud Deum precibus sese ac fratres commendat Cyprianus, si is forte ad ipsum Deum praecedat. Atque ex his intelligas, tunc in Ecclesia Dei exploratum fuisse, magnam vim esse Sanctorum precibus, postquam ex hac vita migrassent. Reticere autem nequeo heic, quae ad hunc locum adnotavit Johannes Fellus Oxoniensis in Britannia Episcopus in sua editione Cyprianica Anni MDCC. *Minime*, ait, *dubitamus*, *Animas Caelo receptas precibus Deum optimum maximum solicitare*, *ut in terris agentium misereatur*: *sed non inde conficitur*, *preces ad Sanctos fundi debere*. *Deos*, *qui rogat*, *ille facit*. Nisi notum foret, quid possit in animis hominum praejudicata opinio, & factionis alicujus arrepta a teneris unguiculis professio, mirandi locus foret, quei exciderit doctissimo illi viro ratio haec, cur improbanda sit Sanctorum Invocatio, quae (sit verbo venia) ne infante quidem digna videatur Catholicorum auribus. Inquit ille: *Deos*, *qui rogat*, *ille facit*. At nos Sanctos in Caelum receptos tantummodo precamur, *ut Deum orent pro nobis*, certi professione Fidei nostrae, illos non esse Deos, sed Conservos nostros, feliciores tamen quam nos, & poten-

tiores;

tiores; eorumque etiam preces ad beneficia a nobis impetranda validas esse, quia offeruntur Deo a Sanctis *per Filium ejus Jesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemtor & Salvator est*, ut ait Tridentinum Concilium. Ubinam ergo erat Fellus, quum scripsit: Si illos rogatis, facitis Deos? Ecquando Amicos sive Ministros Imperatorum & Regum facimus Imperatores & Reges, si eorum patrocinium apud rerum Dominos imploramus? Judices appello heic sapientes inter Britannos; pudet enim diutius in adeo inani oratione refellenda insistere. Alterum similem Cypriani locum supra Cap. X. produxi. Succedat demum Sanctus Hieronymus, qui in Epistola ad Heliodorum, scripta circiter Annum Christi CCCLXVI. ad Eremiticam vitam eum adhortans, in haec verba loquitur: *Veniet, veniet postea dies, quo victor revertaris in Patriam; quo Hierosolymam Caelestem vir fortis coronatus incedas. Tunc municipatum cum Paulo capies. Tunc & parentibus tuis, ejusdem Civitatis jus petes. Tunc & pro me rogabis, qui te, ut vinceres, incitavi*. Sunt in hanc rem luculenta alia Basilii, Nazianzeni, Ambrosii, Cyrilli Hierosolymitani, Nysseni, Augustini, Paulini, aliorumque Patrum testimonia. Hos duces in Invocatione Sanctorum nos sequimur. Hos uti legitimos testes Evangelicae doctrinae atque Traditionis audimus. Quos heic sequatur Burnetus, edicat: Manetem, Eunomium, Vigilantium puto, abominanda nomina, nebulones, impios, atque mox, ut erupere, proscriptos. At adstabimus omnes ante tribunal Christi; & rationem reddent, qui inter caussas conficiendi Schismatis, horrendi nempe facinoris, adnumerarunt etiam honorem ab Ecclesia Catholica habitum Beatis Dei Servis, non alium profecto, quam qui eis est habitus, dum Saecula illa fluerent, quibus vel ipsi Britanni reverentiam minime negant. Tunc palam fiet, an satis ii caverint ab occultis molitionibus Superbiae, Philautiae, aliorumque humanorum affectuum, quorum caussa, non vero vi certae atque exploratae Veritatis nunc tunica Christi conscissa est, numquam satis deplorando Caritatis & Religionis vulnere.

Quartam addo illusionem Burneti, qui ut persuadeat, tum solum Beatitudinem Animae sperandam esse, quum redivivo Corpori iterum sociabitur, mirabili ista argumentatione utitur pag. 86. *Voluptas*, inquit, *& Dolor*, *quae sunt sensationes primariae & maximi momenti, oriri non possunt in Anima, sine Corpore proprio, ei vitaliter unito*; *sunt enim affectus*, *qui adveniunt Animae*

propter bonum aut malum, quod accidit Corpori quatenus suo. Si baculo percusseris proximum parietem, video motum baculi, & audio sonum ictus aut plagae: sed me nihil dolet. Si vero eodem baculo, & eadem vi percusseris Corpus meum, statim me dolet. Hercle quum haec audient, vix risum tenebunt Philosophicae Scholae tirones. Utique ex unione Corporis multae obveniunt Animis nostris caussae Voluptatis atque Doloris: ac propterea hosce motus appellare consuevimus Voluptates Corporeas, ac Dolores Corporis, quorum tamen gratus aut ingratus sensus in una fit Anima, non autem in materia sensus experte. At nemo nescit, innumeros alios procreari in Anima nostra motus Gaudii atque Doloris sine commotione Corporis. Exsultat Anima in meditatione Dei, aut in inventione Veritatis, in solutione ardui Problematis, spe vicini, aut consequutione uberis praemii &c. Dolet metu mali, injuriae recordatione, consideratione peccatorum, errorumque suorum &c. En Voluptates Doloresque spiritales. Fac ergo, ut Anima separata a Corpore sistatur ante Thronum Dei, summumque illud Bonum coram intueatur (quod & Angeli faciunt): quis nisi delirando neget, quin gaudio ineffabili perfundi possit ac debeat? Mente illic atque intelligentia est opus, non corporea Phantasia. Quod vero ad externa attinet, sive ad res Mundi hujus, defectum Corporis Creator unus, omnia in se comprehendens, supplet; qui etiam Lumen Gloriae caris suis elargiens, eorum Animas elevat ac roborat, ut ad se intuendum aciem mentis attollant. Quamquam & haec superflua sunt. Dum enim tenemus sacrarum Literarum ac Traditionis auctoritate aliquod Christianae Fidei dogma, impudentis tantummodo est negare ideo illud velle, quod modum quoque & rationem ejus ignoremus, quum illud quidem revelarit, istud vero revelare Deus noluerit. Idque potissimum de iis dicendum est, quae spectant ad Sanctorum Gloriam; illam quippe supra captum nostrum esse jam Apostolus Prima ad Corinthios II. 9. nos monuit notissimis iis verbis: *Quae oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt illum.*

CAP.

CAP. XXX.

Romanae Ecclesiae Dogma de Sanctis ad Caelestem Felicitatem jam deductis, novis sacrarum Literarum documentis roboratur. Sancti Cypriani Opusculum de Mortalitate *in idem Dogma confluit. Quod Sancti, & potissimum Apostolus Gentium, verbis tradidere, factis complerunt. Operis conclusio.*

TEmpus autem est contrahendi vela, ut, quae reportavimus e navigatione nostra, tamdem colligamus. Jam, ni fallor, abunde perspeximus, Burnetum sub specioso venandae Veritatis ardore, quem omnes vel Impiorum perditissimi crepant, ad sui nominis famam, gloriamque apud Britannos perennem, per novae, sed exitialis doctrinae apparatum, unice inhiasse. Non illum certe humani generis Caritas, non sacratissimae Religionis zelus ad id consilii adduxit. Nam quoties duae de statu Mortuorum sententiae comparantur, quarum altera ad finem usque Saeculorum differt, altera accelerat Justorum praemia, Injustorum poenas: illa sine haesitatione praeferenda dignoscitur, quae moras tollit. Proinde is, ubi & Religionem, & Rempublicam Christianam revera cordi habuisset, ad hanc totis nervis, quantumque fieri potest, roborandam, illustrandam, suadendamque animum suum addicturus fuisset. At ille, nescio quo malo Daemone instigatus, contrariam plane viam iniit, nihil intentatum relinquens, ut Populo suo persuadeat, nullam hactenus mercedem fuisse Justis apud Deum, nullam Improbis gravem poenam, nullum in morte hominum Judicium; sed universorum retributionem, fortasse post complura annorum Millia, ad diem illam reservari, qua solemne omnium Judicium a Christo Domino in ejus visibili Adventu celebrabitur. Quae sententia in quantam Animarum perniciem vergat, jam palam fecimus, jam nemo non intelligit. Et quum illum insuper deprehenderimus aperte fucum fecisse popularibus suis, dum cuncta, quae pro sua opinione militant, studiosissime in aciem eduxit; longe vero majora ac robustiora praeteriit, quibus persuadetur, veraque demonstratur hac de re sententia Romanae Ecclesiae · quid aliud restat, nisi ut abominandi consilii homo, qui triticum evellere, lolium vero substituere in animum induxit, ejusque pestilens lucubratio, proborum omnium detestatione tamdem excipiatur atque damnetur?

Hoc autem potissimum praestare, Catholicorum omnium est: Jam solida prostant, inconcussaque doctrinae nostrae monumenta. Fortius quoque eis sigillum accessit, ex quo in Generali Concilio Florentino dogma hujusmodi decreto Ecclesiae stabilitum novimus: Ecclesiae, inquam, contra quam portae Inferi numquam praevalebunt, & cui semper adfuturum se Dominus pollicitus fuit *usque ad consummationem Saeculi*. Quamobrem hilari constantique animo in agone Christiano certemus. Magna proposita nobis sunt praemia, neque exspectanda post immanem multorum Saeculorum moram, uti somniant, qui immensae Dei beneficentiae ac magnificentiae detractores se prodere nostris non verentur temporibus. Praecessit nos illuc infinita turba Sanctorum atque Justorum. Nos quoque par Felicitas manet, si pari ardore in via mandatorum Domini curremus, nobis etiam singulis praedicente Spiritu Apocalyps. II. 7. *Vincenti dabo edere de ligno Vitae, quod est in Paradiso Dei mei*. Pollicetur Spiritus Justitiae amatoribus non Paradisum terrestrem Adami, sed Caelestem, sed *Paradisum Dei*, ubi nondum Corporis, sed profecto Animae deliciae sunt; sub quo nomine toties ab antiquis Patribus atque Scriptoribus designatum vidimus Regnum Caelorum. Sanctus quoque Gregorius Nyssenus Oratione II. in Quadraginta Martyres, eorum *ope atque interventu* precatur, ut *corroborati Fideles ad Paradisum perveniant*. Supra vidimus Cap. XX. nihil aliud esse Nysseno *Paradisum*, nisi Regnum Dei. Nihil autem aliud est *Regnum*, *quam Vita Aeterna*, inquit Sanctus Augustinus Sermon. 294. olim 14. de Verb. Apostoli. Porro *Vita Aeterna* in eo consistit, ut videatur Deus sicuti est, atque efficiamur Angelorum similes, *qui vident faciem Patris, qui in Caelis est*, & perpetuo simus cum Christo, qui Vita nostra est: Nunc per speculum ambulamus & in aenigmate, Deum tantummodo *per Fidem*, abditum oculis nostris a longe contemplantes. Ingemiscimus propterea, atque anxie optamus, ut beata illa effulgeat dies, qua ipsum intueri *per Speciem* nobis liceat, hoc est mirabili ejus & beatifico adspectu ac visione frui detur. At ecquando haec erunt? Fidelem testem habemus Apostolum Domini Paulum, qui Secunda ad Corinth. V. 6. certos nos fecit, minime exspectata Resurrectione Corporis, immo post depositionem ipsius Corporis, si juste vixerimus, nos futuros *praesentes ad Dominum*, neque amplius *per Fidem* ambulaturos, sed *per Speciem* comprehensuros summam illius Felicitatis, ad quam heic cum gemitibus anhelamus.

Alia Scripturarum loca vidimus, quae tam beatam sortem sperare

nos

nos faciunt, non uti Novatores quidam contendunt, post enormem moram Saeculorum complurium, quorum etiam finem ignorant; sed statim post confectum certamen, aut postquam heic, aut in altera Vita peccata nostra expiaverimus. Eadem vero spe nunc nos recreat Dominus, quum Johann. XII. 26. ait: *Si quis mihi ministrat, me sequatur: & ubi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus:* illum nempe inducens in Regnum suum, ubi Corona Gloriae induet eum, & convivam statuet mensae Caelestis cum Abraham & Isaac & Jacob. Contineri-ne ergo potest indignatio contra Burnetum, ejusve similes, qui extra sinum Catholicae Ecclesiae nullo amplius freno cerebrum suum regentes, eo devenere, ut incautae genti non erubescant edicere, vel Petrum & Paulum & Stephanum, quamquam tanta fide & constantia divino suo Magistro ministrarint, eumque fuerint sequuti per immensas tribulationes, ac pro illo tamdem vitam generose dederint; exclusos adhuc degere ab ejus latere ac praesentia, atque in ignoto carcere jacere, frustra suspirantes praesentes esse ad Dominum? Jam abiere Mille ferme & Septingenti Anni, & adhuc suspirant. Recense mihi, si potes, quot fortassis etiam Annorum Millia restant, antequam magna Dies Domini adveniat. Attamen immani hoc terribilique temporis intervallo, si somniatoribus quibusdam credimus, exspectandum, suspirandumque est Apostolis, & praemii loco poena tam diuturnae, & quasi infinitae exspectationis iis toleranda est, quae quanta sit anhelantibus ad conspectum & societatem Domini sui, nemo satis excogitare possit. At bonus & fidelis promissor Dominus, dementiae arguit istorum cogitationes; & quum diserte dicat, se velle, ut ii, qui sibi ministrant, suaque vestigia sequuntur, sint illic, ubi ipse erit; non carcerem, sed Regnum, sed Caelestem Gloriam, mox ut emigrent e vita, illos procul dubio sperare facit. Et Petrum revera in Caelum jam sublatum credidere Patres, e quibus unum Ambrosium adducam, ita scribentem Exposition. in Lucam Lib. X. num. 92. *Unde te evocem, Petre: ut doceas me, quid flens cogitaveris? Unde, inquam, te evocem? De Caelo, ubi jam choro insertus es Angelorum.* Concors etiam cum Magistro Apostolus alter, nempe Jacobus Cap. I. 12. Epistolae suae ait: *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam, quum probatus fuerit, accipiet Coronam Vitae, quam repromisit Deus diligentibus se.* Si haec in Burnetanam opinionem accommodare velis, Impiorum risum concitabis in divinam Scripturam. Nam si Corona vitae tum solum exspectanda est, quum Judicii supremi dies adveniet, Burnetum sciscitabuntur, num post mille saltem Annos illucescet haec Dies? Nescio, respondebit ille. Num post decem Annorum

millia?

millia? Respondebit, ignoro. Num post quadraginta millia? Incertum esse reponet. Tum illi: Tu-ne ergo *Beatum* nunc appellas, qui afflictiones hujus Saeculi, qui eculeos ac tormenta gravissima pro Christi amore patientissime suffert, quod accepturus sit Coronam post adeo immensum tempus, cujus finem ne tu quidem indicare potes? Si talis est Christianorum Beatitudo, nobis ingens calamitas esse videtur: & praestat *tentationes* hujus vitae summo studio declinare, atque heic, quantum licet, nihil pati, multumque delectari, quam certissima tolerare mala ob spem adeo protractam, ac prorsus incertam. Contra egregie haec verificantur in Romanae Ecclesiae doctrina. Nam secundum ipsius humanae naturae leges prudenter toleratur Malum quodlibet praesens, dum breve sit, quando certi sumus, subsequuturum Bonum majus, ac diu duraturum, multoque magis si Aeternum. Propterea & in adversis, atque in ipsis tormentis Beatus est Christi Fidelis, quod haec ipsa Mala paritura sint sibi, superatis tentationibus vitae praesentis, statim, aut brevi, in altera Vita immensum Bonum ac Praemium, Beatitatem scilicet ineffabilem atque aeternam. Neque dicit Jacobus post diuturna tempora *Coronam vitae accipiet*; sed *quum probatus fuerit*: scilicet, mox ut constans in patientia, atque in fide perseverans inventus fuerit, accipiet Vitam aeternam. Breve patientiae tempus erit, at Praemio numquam finis erit. Qua ratione Sanctus quoque Paulus animos Corinthiorum, Secunda ad eos Epistola IV. 17. recreabat, inquiens: *Id enim, quod in praesenti est momentaneum & leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate Aeternum Gloriae pondus operatur in nobis*. Atque haec omnia satis innuunt, mercedem reddendam confestim post certamen confectum, non vero post immanem Saeculorum seriem. Quod & ipse Apostolus non obscure tradit in Secunda ad Timoth. IV. 7. dum ait: *Bonum certamen certavi &c. In reliquo reposita est mihi Corona Justitiae*. Coronam vero istam non Apostolis tantum, sed & reliquis *diligentibus se Deus repromisit*, dummodo in agone perseverent usque ad mortem. Tunc enim victoriae praemium accipient, prout etiam pollicitus est Deus in Apocalypseos Cap. II. 10. Episcopo Smyrnensis Ecclesiae, in tribulatione & paupertate posito, iis verbis: *Esto fidelis usque ad mortem: & dabo tibi Coronam vitae*. Itaque post mortem, post finem boni certaminis, subsequetur Corona, hoc est Beatitudinis Caelestis possessio, non vero Carcer, non Somnus, neque *Inactio*, non demum fatigata atque illusa immani Saeculorum interstitio spes ac desiderium.

Miri-

Mirifice autem confirmatum videas hoc ipſum dogma a divino Apoſtolo Paulo, qui Prima Corinth. IX. 24. ſcribit: *Neſcitis, quod ii, qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed unus accipit Bravium? Sic currite, ut comprehendatis*. Tum addit, certantes publicis in ludis contendere, *ut corruptibilem Coronam accipiant, nos autem incorruptam*. Nulla dubitatio eſt, quin Chriſtianorum *Bravium*, ſive Praemium victoriae, ſit accedere ad intuendum ſummum Bonum, hoc eſt, beatifico Dei adſpectu frui in Aula Caeleſti. *Quidnam eſt illud Bravium?* inquit heic Sanctus Gregorius Nyſſenus; *quaenam illa Corona? Non videtur mihi aliud eſſe, praeter ipſum Dominum, in quo ſinguli ſperant. Ipſe enim Praeſes eſt certaminis certantibus, & Corona vincentibus &c. Propter perſequutionem, quam pro Deo patimur, ad Caeleſte Bonum compellimur, ac Beati efficimur.* Nos ergo hortatur Apoſtolus, ut curramus, atque apprehendamus ineffabile praemium hoc. *Currite, ut comprehendatis*. Utri, quaeſo, Chriſtianus heic fidem habebit? Paulo-ne Apoſtolo, an Burneto, homini nihili prae illo? Paulus Corinthios ad curſum in ſtadio Chriſtiano ſolicitat, quia mirandum Praemium propoſitum eſt bene currenti: atque uti ſine mora Bravium victoribus conferri conſuevit, quod eiſdem Corinthiis, ceteriſque Graeciae Populis notiſſimum erat; ita exemplo illo uſus Paulus, ad patientiam illos hortatur: nam vitae ſtadio bene abſoluto, prout in publicis ludis fieri ſolet, ſuccedet comprehenſio Coronae incorruptibilis. Burnetus contra quaſi irridere currentes videtur, quandoquidem, ſi illum audimus, ne poſt Mille quidem & Septingentos annos mortalium quiſquam Bravium & Coronam accepit; immo incertiſſimum eſt, quandonam deinceps ſit accepturus. Ludit-ne, an mendax eſt Apoſtolus, quum ait: *Currite, ut comprehendatis?* Sed & ipſe ad Hebraeos IV. 11. poſtquam Caeleſtem Gloriam *Requiem* appellavit, ſtimulos nobis addit, ut ad illam conſequendam properemus. *Feſtinemus ergo*, inquit, *ingredi in illam Requiem*. Praecedenti ſimilem hunc locum vides. Atqui, uti jam ſupra Cap. XV. monui, nobis ſeſe objicit heic Burnetus, atque edicit, feſtinare quidem nos poſſe, at ingredi in *Requiem* illam beatiſſimam non poſſe: quod quanta cum temeritate dicatur, Chriſtianus quiſque facile intelligit. Et profecto non ibi Sanctus Paulus loquitur de Requie in hac lacrymarum valle minime ſperanda; eoque minus de miſera illa atque ignobili Requie, ſive Somno, ad quem tam Juſtorum quam Injuſtorum Animas a Corpore ſeparatas ſomniator Burnetus deducit. Magnum quid ibi Apoſtolus memorat, & ſperare jubet, fi-

nem

nem videlicet Proborum, sive Vitam Aeternam, atque ingressum in istam procurandum esse ait *operibus perfectis*, propterea nos adhortans, ut *simus imitatores eorum, qui fide & patientia hereditabunt promissiones*; Abraham praecipue ante Hebraeorum Fidelium oculos proponens, qui *longanimiter ferens, adeptus est repromissionem*. Cum hisce junge, quae divinus Magister de *Servo fideli & prudenti* ait Matth. XXIV. 45. *Beatus ille servus, quem, quum venerit Dominus ejus, invenerit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum*. Uti Cap. VI. animadvertimus, ex isto, aliisque Evangelii locis jam productis, rite deducitur occultus Adventus Christi Judicis ad singulorum Fidelium mortem; atque adeo non praestolaturos bonos Dei famulos ineffabile Beatitatis praemium in fine Mundi, sed recepturos statim atque adveniens Dominus illos ad se vocaturus, inveniet perseverantes in fide atque in operibus sanctis. Inquit enim Dominus, tunc quum ipse venerit, scilicet ad suscipiendam illorum Animam, (quod & de Protomartyre Stephano factum novimus) *Beatos* esse incipere. Et cur? Quia *super omnia bona sua* constituentur a Domino in altera Vita, idest in Dei Gloriam invehentur, quae omnium bonorum complementum est. Si desidem Servum, de mora Domini sui sibi blandientem invenerit, *dividet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis: illic erit fletus & stridor dentium*. Cur nos in remunerando Servo fideli segnem Dominum umquam suspicemur?

En ergo Christianae Spei solida fundamenta, quae numquam satis detestando consilio Burnetus invadere est ausus, in perniciem Animarum nostrarum, paene dixi, conjuratus. Sed quod efficacius avertere nos heic potest ac debet a Novatoris istius machinamentis, exemplum est Martyrum in primitiva ipsa Ecclesia. Numquam satis repetere juvabit, sacros illos Reipublicae Christianae pugiles tanta alacritate pugnasse pro Christi nomine, tantaque constantia ad tormenta mortemque ipsam properasse, quia exploratum habebant, vitae huic aerumnosae atque caducae, mox ut ab ea emigrarent, illico successuram esse alteram in Caelis beatissimam apud Dominum. Id veterum documentis innumeris, perspicuis, confirmatum supra a nobis fuit. Immo ceteros quoque Justos felicissimae hujus sortis participes censuit antiquitas: quod egregie in primis testatus fuit Sanctus Cyprianus in Opusculo *de Mortalitate*, hisce infra adjungendo. Atque heic in primis animadvertat Lector velim, nihil ex iis, quae pro sua

opinio-

opinione adfert Burnetus, e sacris Literis depromtum, ignotum fuisse celeberrimo illi Ecclesiae Carthaginiensis Antistiti, ceterisque tunc temporis Martyribus. Attamen vide quantis animis, quantaque promtitudine ii in supplicia ruerent, quae nobis vel tantum audita stuporem, terroremque incutiunt. Non aliunde mirabilis illa animi fortitudo prodiisse potuit, quam ex certa fiducia ineffabilis atque aeterni Praemii, a Deo statim conferendi, in cujus comparatione passiones hujus temporis pro nihilo, aut saltem tamquam aliquid leve ac momentaneum haberentur. Huic nimirum persuasioni norant neutiquam adversari, quae de Resurrectione Corporum toties in divinis Libris occurrunt. Atque id potissimum noverit oportet splendidissimum Ecclesiae lumen Sanctus Cyprianus, quem sane nemo hospitem in Scripturarum scientia appellare audeat, neque negare ejusdem doctrinae praeconem, quae adhuc in Romana Ecclesia viget. Lege infra illius Opusculum. Neque alia tunc erat ipsius Romanae Ecclesiae sententia, uti supra Cap. X. animadvertimus: in quam etiam consensisse vidimus Sanctum Ignatium Martyrem, & monumenta Smyrnensis, & Viennensis Ecclesiarum, ut reliqua jam a nobis producta praeteream. Quis ergo non intelligat, ideo tanta consensione praeclaros Antistites, & tot Martyres, atque Ecclesias in idem dogma conspirasse, quia a Christo Domino per Apostolos inconcussa Traditione doctrina eadem profecta fuerat? Et quid de ejus certitudine dubitandum restat, quum vel ipsi Apostolici viri, eorumque Discipuli, a fonte parum remoti, id, quod nos credimus, non scriptis tantum, sed & cervice pro Christo data, se firmiter credere professi fuerint? Si Martyres jam accepere repromissionem, si minime exspectata Resurrectione Corporum, jam Beatae sunt eorum Animae in visione Dei: jam tenes, frustra a Burneto adhiberi, quaecumque de Resurrectione, ac supremo Judicio in sacris Literis prostant.

Quamquam, si ipsos Apostolos consulamus, eadem lux nobis affulget: immo tanta, ut cunctos Religionis Christianae irrisores, si quis judicio locus apud eos restat, nedum Burnetum, convincere possimus. Unum adeamus Paulum. De legitima ejus Epistolarum origine, quarum profunditatem, vim, & eloquentiam satis mirari nemo queat, is solum dubitet, qui mente omnino captus est. Produnt illae hominem tanto Jesu Christi amore ardentem, tam certum de revelata ab eo doctrina, ut pro illa tuenda centies carnifici jugulum oblaturus fuisset: quod & denique glorioso Martyrio

peregit. Patenti miraculo ad Christum conversus, cum Apostolis versatus, admirandi praeterea ingenii vir, falli non poterat in iis, quae depraedicabat: eoque minus alios voluisse fallere credendus est. Nam ubi statuas hominem paratum mori pro Christo, consequens est, ut alte etiam animo ejus insideat inconcussa Fides in illum, atque erga illum impensus amor. Nemo praeterea, nisi prorsus mentis impos, tot labores exantlet, tot persequutiones ferat, lubensque tamdem vitam, omnium pretiosissimam, profundat (quod Paulus praestitit) in eum dumtaxat finem, ut opiniones apud se falsas aliis propinet. Ineluctabile istud est argumentum Veritatis Christianae Religionis. Sed & hinc discimus, eumdem Apostolum persuasum habuisse, post dissolutionem corporis sui, nihil esse differendam beatam Animae suae vitam & gloriam in Caelis. Is omnia contemnebat: is omnia tolerabat, *ut Christum lucrifaceret*, semper contendens *ad bravium supernae vocationis Dei in Christo Jesu*, Philippens. III. 8. & 14. Et quodnam hoc *bravium*, sive praemium bene in stadio currentium? Ad Christum proficisci, atque ejus praesentia frui, ac in aeternum cum eo habitare. Christus autem, qua Homo est, non ubique est, sed in Caelo est, *in dextera Dei sedens*, & constitutus a Patre *ad dexteram suam in Caelestibus*, ut ipse non uno in loco testatur. Haec *spes vocationis Dei*, hae *divitiae hereditatis ejus in Sanctis*, quas saepe sibi, & ad Ephesios scribens rememorabat, uti eximium solamen in tribulationibus, uti acutum dulcemque stimulum ad majora etiam tentandum pro Dei gloria, qui *convivificavit nos in Christo, & conresuscitavit, & consedere fecit in Caelestibus in Christo Jesu*. Tantum vero Praemium, tantam Felicitatem atque Bravium, ad quod comprehendendum Corinthios, ut nuper vidimus, ille properantes cupiebat, quum probe nosset divinus Apostolus consequi nos non posse, dum *peregrinamur a Domino*, idest donec terreno hoc carcere detinemur longe a praesentia Domini: propterea cupiebat *dissolvi*, & *peregrinari a Corpore*, idest deponere carneam hanc massam, certus, se hinc solutum extemplo fore *cum Christo*, & *ad praesentiam Domini* se esse sistendum. Id numquam satis repeti atque inculcari potest. Falli opinione non poterat Paulus, a Deo edoctus, & spiritu Dei plenus; sed quidem misere fallitur, atque indignatione Christianorum omnium dignus est novitatum venator Burnetus, qui incomparabilem Apostolum Bravio carentem adhuc exhibet, atque extra Caelum collocat; hoc est a loco, ubi revera Christus est, arcere non veretur; ipsum contendens

ne

ne post mille quidem & septingentos annos ad *praesentiam Domini* tantopere exoptatam, atque certa fiducia statim post *resolutionem suam* exspectatam, fuisse deductum, neque deducendum, donec cum Corpore resurgat.

Utique resurget Paulus: resurgemus & nos, quum Christus Judex ad universorum Judicium ingenti cum gloria visibiliter adveniet; & tunc Corpore etiam ad Caelestem Gloriam admisso, complebitur atque perficietur Justorum gaudium ac Beatitas in Caelo, quum videlicet totus homo coronabitur. In obscuro quidem restat, quale quantumque futurum sit incrementum istud Felicitatis in Resurrectione Justorum; idque disputationi aliorum servatum volo. Attamen interim certa ratione tenemus, intermedio hoc tempore eorum Animas, a Corpore separatas, dum nihil eis eluendum supersit, in Caelum, & ad gaudia sempiterna transire, atque Dei Visione donari, in quo revera sita est Beatitas ac Vita Aeterna. Non sibi tantum, sed & omnibus iis, qui diligunt Adventum Domini, Apostolus a Deo edoctus repositam ait *Coronam justitiae*, quam in die Resolutionis nostrae nobis, si fideles erimus, reddet, justus Judex simulque misericors, Dominus. Itaque & nos innutriti *in Spem Vitae Aeternae, quam promisit, qui non mentitur, Deus*, non Burnetum auscultemus, hanc Spem in nobis impio conatu paene extinguentem, sed Paulum hortantem, *ut abundemus in Spe, & virtute Spiritus Sancti*. Jam praecessit in Caelum Christus Spes nostra, Christus Vita nostra: nobis quoque jamdiu mansionem paravit in domo Patris sui; nosque invitat atque exspectat, ut & nos intremus, coheredes futuri cum ipso, *si tamen compatimur, ut & conglorificemur*. Praecessit etiam turba magna Justorum, teste Johanne Apostolo, *quam dinumerare nemo potest ex omnibus gentibus, stantes Ante Thronum, & in Conspectu Agni*. Nam quos Deus bonitatis omnis fons *praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, hos & vocavit; & quos vocavit, hos & justificavit: quos autem justificavit, illos & Glorificavit*. Deo Remuneratori magnifico injuriosa nimium sunt Burneti commenta, atque excogitatae a visionario homine immanes illae morae. Nos contra solatur certa spe Apostolus Christi Petrus, dum scribit: *Non tardat Dominus promissionem suam*. Ingentia quidem pollicitus est; at nihil obstat, quominus sine cunctatione promissa compleat. Quid de tam bono Patre amplius dubitandum? Qui non frustra spem nostram, animosque nostros ad sublimia erexit, quum ait: *Gaudete, & exsultate, quoniam merces vestra copiosa est in Caelis*. Quare beatam

illam Patriam, inaestimabilis gaudii domicilium, intentis avidisque oculis in hac lacrymarum valle perpetuo contemplemur. Hinc nobis solatium dulce in adversis, hinc nobis stimulus jugis, *ut abnegantes impietatem, & saecularia desideria, sobrie & juste & pie vivamus in hoc Saeculo, exspectantes beatam spem, & adventum gloriae magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi*. Et procul dubio ad mortem nostram adveniet suorum Fidelium amantissimus Dominus; & cum gloria, licet oculis carnalibus occulta, veniet (nam ubi Christus, ibi gloria) suscepturus carorum suorum Animas, easque in caelestem suum Paradisum invecturus, ubi nullus dolor, ubi lux & requies & pax perpetua, & sonus epulantium, & vox perennis laetantium & benedicentium Deo in aeternum, ubi de torrente voluptatis omnes Justi bibunt, & replentur Bonis domus aeterni Regis.

Equidem laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi: *In Domum Domini Ibimus*. Sed jam veni, amator hominum benignissime, Jesu, atque manum praebe, ut tuto perveniamus. Aperi oculos tuos, & vide, quot hostes tum externi tum interni, quot laquei, quot pericula nostro ad te itineri sese objiciant. Itaque in adjutorium nostrum festina: accelera, ut eruas nos, quia sine te nihil possumus. Tu nos sperare jussisti Regnum tuum, Regnum omnium Saeculorum, & reposita est haec spes in sinu nostro. Adveniat, adveniat Regnum illud tuum. Heic omnia vana, caduca, aerumnis ac tentationibus plena. Tum solum quiescemus, quum habitabimus in monte sancto tuo, & adimplebis nos laetitia cum Vultu Tuo. Verumtamen timor & tremor veniunt super nos, quoties recogitamus, quam saepe declinavimus a mandatis tuis, & sicut oves errantes in via peccatorum cucurrimus. Nunc itaque, Deus noster magne ac fortis, apud Patrem tuum, Patrem misericordiarum, Advocate noster fidelis, ne sinas, ut Spes nostra excidat, quam sanguis tuus pro nobis effusus peperit, quam firmat ineffabilis clementia divini Patris tui. Neque enim in justificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Convertere igitur de Caelo, Domine, & respice nos e domo tua sancta & gloriosa, quam prospectamus & nos viva fide, viva spe, postquam palam professus es, te ad nos descendisse, non ut Justos, qui tui jam sunt, sed ut Peccatores, qui sine intellectu a te recesserunt, vocares, atque in Regnum tuum induceres. Invenisti, quos quaeris; invenisti nos, indefesse Pastor animarum nostrarum. Ergo trahe nos post te, sero quidem, sed jam tamdem ad te conversos, ac ingenti fiducia

cia

cia ſequentes te. Erit Angelis tuis majus gaudium, ſi nos jam a te averſos, iterumque ad paſcua tua te miſerante reductos, in Caelum atque in aeterna tabernacula tua excipient. Exaudi nos, Domine, exaudi. Intret oratio noſtra in conſpectu tuo. Nobis quoque, quamquam rebellibus olim tuis, aditus ſit in Caeleſtem tuam Hieruſalem, in quam jam Sancti tui invecti de multitudine miſerationum tuarum gloriantur, & inebriantur ab ubertate domus tuae, perpetuo clamantes: Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, quam paraveras timentibus te! Adjuva nos, bone Jeſu, ſalutaris noſter. Cito ad nos veni, omnium Salvator, amantiſſime Jeſu, & ſalvos fac nos in Regnum tuum. Tibi interea cum Patre & vivifico Spiritu ſit gloria, honor, & imperium per infinita Saecula.

F I N I S.

APPENDIX

SANCTI CAECILII CYPRIANI

OPUSCULUM DE MORTALITATE,

Anno Ch. CCLII. conſcriptum, ad Fidelium ſolatium heic recuſum.

Ex Editione Amſtelodami, Anni M D C C. cum altera Baluziana conlatum.

Inter calamitates id in primis conſiderandum, quod praedictae ſunt.

Tſi apud plurimos veſtrum, fratres dilectiſſimi, mens ſolida eſt, & fides firma, & anima devota, quae ad praeſentis Mortalitatis copiam non movetur, ſed tamquam petra fortis & ſtabilis turbidos impetus Mundi, & violentos Seculi fluctus frangit potius ipſa, nec frangitur, & tentationibus non vincitur, ſed probatur: tamen quia animadverto in Plebe quoſdam vel imbecillitate animi, vel fidei parvitate, vel dulcedine ſecularis vitae, vel ſexus mollitie, vel, quod majus eſt, veritatis errore, minus ſtare fortiter, nec pectoris ſui divinum atque invictum robur exerere: diſſimulanda res non fuit nec tacenda, quo minus, quantum noſtra mediocritas poteſt, vigore pleno, & ſermone de Dominica lectione concepto, delicatae mentis ignavia comprimatur; & qui homo Dei & Chriſti eſſe coepit, Deo & Chriſto dignus habeatur. Agnoſcere enim ſe debet, fratres dilectiſſimi, qui Deo militat, qui poſitus in caeleſtibus caſtris, divina jam *ſpirat*, ut ad procellas & turbines Mundi

Baluz. *ſperat*.

di trepidatio nulla sit in nobis, nulla turbatio, quando haec ventura praedixerit Dominus providae vocis hortatu instruens, & docens, & praeparans, atque corroborans Ecclesiae suae Populum ad omnem tolerantiam futurorum, bella & fames & terrae motus & pestilentias per loca singula exsurgere praenuntiavit & docuit. Et ne inopinatus nos, & novus rerum infestantium metus quateret, magis ac magis in novissimis temporibus adversa crebrescere ante praemonuit. Fiunt ecce, quae dicta sunt; & quando fiunt, quae ante praedicta sunt, sequentur & quaecumque promissa sunt, Domino ipso pollicente & dicente: *Quum autem videritis haec omnia fieri, scitote quoniam in proximo est Regnum Dei.* Lucae XXI. 31.

Regnum Dei, fratres dilectissimi, esse coepit in proximo: praemium vitae, & gaudium salutis aeternae, & perpetua *laetitia*, & possessio Paradisi nuper amissa, Mundo transeunte, jam veniunt. Jam terrenis Caelestia, & magna parvis, & caducis Aeterna succedunt. Quis heic anxietatis & sollicitudinis locus est? quis inter haec trepidus & moestus est, nisi cui spes & fides deest? Ejus est enim mortem timere, qui ad Christum nolit ire. Ejus est ad Christum nolle ire, qui se non credat cum Christo incipere Regnare. Scriptum est enim; *Justum fide vivere*. Si justus es, & fide vivis, si vere in Deum credis, cur non Cum Christo Futurus, & de Domini pollicitatione securus, quod Ad Christum Voceris, amplecteris, & quod Diabolo careas, gratularis? Simeon denique ille justus, qui vere justus fuit, qui fide plena Dei praecepta servavit, quum ei divinitus responsum fuisset, quod non ante moreretur, quam Christum vidisset, & Christus infans in Templum cum Matre venisset, agnovit in spiritu natum esse jam Christum, de quo sibi fuerat ante praedictum: quo viso scivit, se cito esse moriturum. Laetus itaque de morte jam proxima, & de vicina accersitione securus, accepit in manus puerum, & benedicens Dominum exclamavit, & dixit: *Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace; quoniam viderunt oculi mei salutare tuum*. Probans scilicet, atque contestans, tunc esse servis Dei pacem, tunc liberam, tunc tranquillam quietem, quando de istis Mundi turbinibus extracti, sedis & securitatis aeternae portum petimus, quando expuncta hac morte ad immortalitatem venimus.

Baluz. securitas.

Porro quod Regnum Dei appropinquare ostendunt.

Roman. I. 17.

Luc. II. 29.

Illa est enim Nostra Pax, illa Fida Tranquillitas, illa stabilis & Firma & Perpetua Securitas. Ceterum quid aliud in Mundo, quam pugna adversus Diabolum quotidie geritur? quam adversus jacula ejus & tela conflictationibus assiduis dimicatur? Cum avari-

A morte exspectanda fida Tranquillitas & perpetua Securitas.

avaritia nobis, cum impudicitia, cum ira, cum ambitione congressio est: cum carnalibus vitiis, cum illecebris secularibus assidua & molesta luctatio est. Obsessa mens hominis, & undique Diaboli infestatione vallata, vix occurrit singulis, vix resistit. Si avaritia prostrata est, exsurgit libido: si libido compressa est, succedit ambitio: si ambitio contemta est, ira exasperat, inflat superbia, vinolentia invitat, invidia concordiam rumpit, amicitiam zelus abscindit. Cogeris maledicere, quod divina Lex prohibet. Compelleris jurare, quod non licet. Tot persequutiones animus quotidie patitur, tot periculis pectus urgetur, & delectat heic inter Diaboli gladios diu stare, quum magis concupiscendum sit & optandum ad Christum, subveniente velocius morte, pro-
Johan. XVI. 20. perare, ipso instruente nos & dicente: *Amen amen dico vobis, quoniam vos plorabitis & plangetis, Seculum autem gaudebit. Vos tristes eritis, sed tristitia vestra in laetitiam veniet.* Quis non tristitia carere optet? quis non ad laetitiam venire festinet? Quando autem in laetitiam veniat nostra tristitia, Dominus denuo
Johan. XVI. 22. ipse declarat dicens: *Iterum Videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & Gaudium Vestrum Nemo Auferet A Vobis.* Quum ergo Christum Videre, Gaudere sit, nec possit esse gaudium nostrum, nisi quum viderimus Christum: quae caecitas animi, quaeve dementia est, amare pressuras & poenas & lacrymas Mundi, & non festinare potius ad gaudium, quod numquam possit auferri?

Hoc autem fit, fratres dilectissimi, quia Fides deest; quia ne-
Ex infidelitate fit, quod mortem adeo aversemur. mo credit vera esse, quae promittit Deus, qui verax est, cujus sermo credentibus aeternus & firmus est. Si tibi vir gravis & laudabilis aliquid polliceretur, haberes utique pollicenti fidem, nec te falli aut decipi ab eo crederes: quem stare in sermonibus atque in actibus suis scires. Nunc Deus tecum loquitur: & tu mente incredula perfidus fluctuas? Deus de hoc Mundo recedenti tibi Immortalitatem atque Aeternitatem pollicetur: & tu dubitas? Hoc est, Deum omnino non nosse. Hoc est, Christum credentium Dominum & magistrum peccato incredulitatis offendere. Hoc est, in Ecclesia constitutum fidem in domo fidei non habere. Quantum prosit exire de Seculo, Christus ipse salutis atque utilitatis nostrae magister ostendit; qui quum Discipuli ejus contristarentur, quod se jam diceret recessurum, loquutus est
Johan. XIV. 28. ad eos dicens: *Si me dilexissetis, gauderetis utique, quoniam vado ad Patrem*; docens scilicet & ostendens, quum cari, quos diligimus, de Seculo exeunt, gaudendum potius, quam dolendum,

Cujus

Cujus rei memor beatus Apoſtolus Paulus in Epiſtola ſua ponit, & dicit: *Mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum*. Lucrum maximum computans, jam Seculi laqueis non teneri, jam nullis peccatis & vitiis carnis obnoxium fieri: exemtum preſſuris angentibus, & venenatis Diaboli faucibus liberatum, Ad Laetitiam Salutis Aeternae, Chriſto vocante, Proficiſci. *Philippenſ. I. 21.*

At enim quoſdam movet, quod aequaliter cum Gentilibus Noſtros morbi iſtius valetudo corripiat: quaſi ad hoc crediderit Chriſtianus, ut immunis a contactu malorum, Mundo & Seculo feliciter perſruatur, & non omnia heic adverſa perpeſſus ad futuram Laetitiam reſervetur. Movet quoſdam, quod ſit nobis cum ceteris mortalitas iſta communis. Quid enim nobis in hoc Mundo non commune cum ceteris, quamdiu adhuc ſecundum Legem primae nativitatis manet caro iſta communis? Quoaduſque iſtic in Mundo ſumus, cum genere humano carnis aequalitate conjungimur, ſpiritu ſeparamur. Itaque donec *corruptivum iſtud induat incorruptionem*, & mortale hoc accipiat immortalitatem, & *ſpiritus* nos perducat ad Deum Patrem, quaecumque ſunt carnis incommoda, ſunt nobis cum humano genere communia. Sic quum foetu ſterili terra jejuna eſt, neminem fames ſeparat. Sic quum irruptione hoſtili civitas aliqua poſſeſſa eſt, omnes ſimul captivitas vaſtat. Et quando imbrem nubila ſerena ſuſpendunt, omnibus ſiccitas una eſt. Et quum navem ſcopuloſa ſaxa conſtringunt, navigantibus naufragium ſine exceptione commune eſt. Et oculorum dolor, & impetus febrium, & omnium valetudo membrorum, cum ceteris communis eſt nobis, quamdiu portatur in Seculo caro iſta communis. Quinimmo ſi qua conditione, qua lege crediderit Chriſtianus, noſcat & teneat; ſciet plus ſibi, quam ceteris in Seculo laborandum, cui magis ſit cum Diaboli impugnatione luctandum. Docet & praemonet Scriptura divina dicens: *Fili, accedens ad ſervitutem Dei, ſta in juſtitia & timore, & praepara animam tuam ad tentationem*. Et iterum: *In dolore ſuſtine, & in humilitate tua patientiam habe*; quoniam in igne probatur aurum & argentum, Homines vero receptibiles in camino humiliationis.

Inepta eſt querela Chriſtianorum, quod cum gentilibus plectantur.

I. ad Corinth. XV. 53.

Baluz. Chriſtus.

Eccleſiaſt. II. 1. & 4.

Sic Job poſt rerum damna, poſt pignorum funera, vulneribus quoque & vermibus graviter afflictus, non victus eſt, ſed probatus; qui in ipſis conflictationibus & doloribus ſuis patientiam religioſae mentis oſtendens ait: *Nudus exivi de utero matris, nudus etiam ibo ſub terram. Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſicut Do-*

Job non magis pietate, quam calamitatibus notabilis.

Job I. 21.

mino visum est, ita factum est. Sit nomen Domini Benedictum. Et quum eum uxor quoque sua compelleret, ut vi doloris impatiens aliquid adversus Deum querula & invidiosa voce loqueretur, re-
Baluz. *ex ineptis.* spondit & dixit: *Tamquam una ex insipientibus mulieribus locuta*
II. 10. *es. Si bona suscepimus de manu Domini, mala cur non tolerabimus?*
I. 22. *In his omnibus, quae contigerunt ei, nihil peccavit Job labiis suis in conspectu Domini.* Itaque illi Dominus Deus perhibet testimo-
I. 8. nium dicens: *Animadvertisti puerum meum Job? non enim est similis illi quisquam in terris, homo sine querela, verus Dei cultor.*

Tob. II. 14. *Pariter Tobias aerumnis exercitatus.* Et Tobias post opera magnifica, post misericordiae suae multa & gloriosa praeconia, caecitatem luminis passus, timens & benedicens in adversis Deum, per ipsam corporis sui cladem crevit ad laudem; quem & ipsum uxor sua depravare tentavit, dicens: *Ubi sunt justitiae tuae? ecce quae pateris.* At ille circa timorem Dei stabilis & firmus, & ad omnem tolerantiam passionis fide religionis armatus, tentationi uxoris invalidae in dolore non cessit, sed magis Deum patientia majore promeruit: quem postmodum Raphael Angelus collaudat, & dicit: *Opera Dei revelare & confiteri honorificum est. Nam quando orabas tu, & Sarra nurus tua, ego obtuli memoriam orationis vestrae in conspectu claritatis Dei. Et quum sepelires tu mortuos simpliciter: & quia non es cunctatus exsurgere, & derelinquere prandium tuum, & abisti & condidisti mortuum: missus sum tentare te. Et iterum me misit Deus curare te, & Sarram nurum tuam. Ego enim sum Raphael unus ex septem Angelis sanctis; qui adsistimus, & conversamur ante claritatem Dei.*

Tolerantiam justi semper habuerunt; ipse Abraham pater fidelium tentatus. Hanc tolerantiam justi semper habuerunt: hanc Apostoli disciplinam de Domini lege tenuerunt; non mussitare in adversis, sed quaecumque in Seculo accidunt, fortiter & patienter accipere; quum Judaeorum Populus hinc semper offenderit, quod adversus Deum frequentius murmuraret. Sicut te-
Num. XVII. 10. statur in Numeris Dominus Deus, dicens: *Desinat murmuratio eorum a me, & non morientur.* Murmurandum non est in adversis, fratres dilectissimi: sed patienter & fortiter quidquid acci-
Psalm. LI. 17. derit sustinendum, quum scriptum sit: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus. Cor contritum & humiliatum Deus non despicit.* In Deuteronomio quoque moneat per Moysen Spiritus Sanctus, & dicat:
Deuter. VIII. 2. *Dominus Deus tuus vexabit te, & famem injiciet tibi, & cogno-*
scetur

sciretur in corde tuo, si bene custodieris praecepta ejus, sive non: Et iterùm: *Tentat vos Dominus Deus vester, ut sciat, si diligitis Dominum Deum vestrum ex toto corde vestro, & ex tota anima vestra.* Sic Abraham Deo placuit, quia ut placeret Deo, nec amittere filium timuit, nec gerere parricidium recusavit. Qui filium non potes lege & sorte mortalitatis amittere; quid faceres, si filium jubereris occidere?

XIII. 3.

Genes. XXII. 1.

Ad omnia te paratum facere timor Dei & fides debet. Sit licet rei familiaris amissio: sit de infestantibus morbis assidua membrorum & cruenta vexatio: sit de uxore, de liberis, de excedentibus caris funebris & tristis avulsio. Non sint tibi scandala ista, sed proelia: nec debilitent aut frangant Christiani fidem, sed potius ostendant in colluctatione virtutem; quum contemnenda sit omnis injuria malorum praesentium fiducia futurorum bonorum. Nisi praecesserit pugna, non potest esse victoria: quum fuerit in pugnae congressione victoria, tunc datur vincentibus & corona. Navis gubernator in tempestate dignoscitur. In acie Miles probatur. Delicata jactatio est, quum periculum non est. Conflictatio in adversis probatio est veritatis. Arbor, quae alta radice fundata est, ventis incumbentibus non movetur; & navis, quae forti compage solida est, pulsatur fluctibus, nec foratur. Et quando area fruges terit, ventos grana fortia & robusta contemnunt, inanes paleae flatu portante rapiuntur. Sic & Apostolus Paulus post naufragia, post flagella, post carnis & corporis multa & gravia tormenta, non vexari, sed emendari se dicit adversis, ut dum gravius affligitur, verius probaretur: *Datus est mihi, inquit, stimulus carnis meae, angelus Satanae, qui me colaphizet, ut non extollar. Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet a me; & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. Nam Virtus in infirmitate perficitur.* Quando ergo infirmitas & imbecillitas & vastitas aliqua grassatur, tunc Virtus nostra perficitur: tunc Fides, si tentata perstiterit, coronatur, sicut scriptum est: *Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis.* Hoc denique inter nos, & ceteros interest, qui Deum nesciunt, quod illi in adversis queruntur & murmurant: nos adversa non avocant a Virtutis & Fidei veritate, sed corroborant in dolore. Hoc quod nunc corporis vires solutus in fluxum venter eviscerat: quod in faucium vulnera conceptus medullitus ignis exaestuat:

Calamitates omnis generis, illustrandae virtuti inserviunt.

Secunda ad Cor. XXII. 7.

Ecclesiast. XXVII. 5.

ſtuat: quod aſſiduo vomitu inteſtina quatiuntur: quod oculi vi ſanguinis inardeſcunt: quod quorumdam vel pedes, vel aliquae membrorum partes contagio morbidae putredinis amputantur: quod per jacturas & damna corporum prorumpente languore vel debilitatur inceſſus, vel auditus obſtruitur, vel caecatur adſpectus, ad documentum proficit Fidei. Contra tot impetus vaſtationis & mortis, inconcuſſis animi virtutibus congredi, quanta pectoris magnitudo eſt, & quanta ſublimitas, inter ruinas generis humani ſtare erectum, nec cum eis, quibus ſpes in Deum nulla eſt, jacere proſtratum? Gratulari magis oportet, & temporis munus amplecti, quod dum noſtram Fidem *firmiter* promimus, & labore tolerato ad Chriſtum per anguſtam Chriſti viam pergimus, praemium vitae ejus & fidei, ipſo judicante, capiamus.

Baluz. *fortiter.*

Mors fortaſſis Ethnicis timenda, minime Chriſtianis.

Mori plane timeat, ſed qui ex Aqua & Spiritu non renatus, Gehennae Ignibus Mancipatur. Mori timeat, qui non Chriſti Cruce & Paſſione cenſetur. Mori timeat, qui ad Secundam Mortem de hac morte Tranſibit. Mori timeat, quem de Seculo Recedentem Perennibus Poenis Aeterna Flamma Torquebit. Mori timeat, cui hoc mora longiore confertur, ut Cruciatus Ejus & Gemitus interim differantur. Multi ex noſtris in hac Mortalitate moriuntur, hoc eſt, multi ex noſtris de Seculo liberantur. Mortalitas iſta ut Judaeis, & Gentilibus, & Chriſti hoſtibus peſtis eſt, ita Dei Servis Salutaris Exceſſus Eſt. Hoc quod ſine ullo diſcrimine generis humani cum injuſtis moriuntur & juſti, non eſt, quod putetis bonis & malis interitum eſſe communem. Ad Refrigerium Juſti Vocantur: Ad Supplicium Injuſti Rapiuntur. Datur Velocius Tutela fidentibus, perfidis Poena. Improvidi & ingrati ſumus, fratres dilectiſſimi, ad divina beneficia, nec quid nobis conferatur, agnoſcimus. Excedunt ecce in pace tutae cum gloria ſua Virgines, venientis Antichriſti minas & corruptelas & lupanaria non timentes. Pueri periculum lubricae aetatis evadunt, ad continentiae atque innocentiae Praemium feliciter perveniunt. Tormenta jam non timet delicata Matrona, metum perſequutionis, & manus, cruciatuſque carnificis, moriendi celeritate lucrata. Pavore mortalitatis & temporis accenduntur tepidi; conſtringuntur remiſſi; excitantur ignavi; deſertores compelluntur, ut redeant; Gentiles coguntur, ut credant; vetus fidelium Populus ad quietem vocatur; ad aciem recens & copioſus exercitus

robore

robore fortiore colligitur, pugnaturus sine metu mortis, quum proelium venerit, qui ad militiam tempore mortalitatis accedit.

Quid deinde illud, fratres dilectissimi, quale est, quam pertinens, quam necessarium, quod Pestis ista & lues, quae horribilis & feralis videtur, explorat justitiam singulorum? & mentes humani generis examinat, an infirmis serviant sani; an propinqui cognatos pie diligant; an misereantur servorum languentium domini; an deprecantes aegros non deserant Medici; an feroces violentiam suam comprimant; an rapaces avaritiae furentis insatiabilem semper ardorem vel metu mortis extinguant; an cervicem flectant superbi; an audaciam leniant improbi; an pereuntibus caris, vel sic aliquid divites indigentibus largiantur & donent sine herede morituri. Ut nihil aliud Mortalitas ista contulerit, hoc Christianis, & Dei servis plurimum praestitit, quod martyrium coepimus libenter appetere, dum mortem discimus non timere. Exercitia sunt nobis ista, non funera. Dant animo fortitudinis gloriam. Contemtu mortis Praeparant Ad Coronam.

Multis de caussis utilis est pestis.

Sed fortasse aliquis opponat & dicat: Hoc me ergo in praesenti Mortalitate contristat, quod qui paratus ad Confessionem fueram, & ad Tolerantiam passionis toto me corde & plena virtute devoveram, Martyrio meo privor, dum morte praevenior. Primo in loco non est in tua potestate, sed in Dei dignatione Martyrium. Nec potes, te dicere perdidisse, quod nescis, an merearis accipere. Tunc deinde Deus scrutator renis & cordis, & occultorum contemplator & cognitor, videt te, & laudat & comprobat; & qui perspicit, apud te paratam fuisse virtutem, reddet pro virtute mercedem. Numquid Cain, quum Deo munus offerret, jam peremerat fratrem? & tamen parricidium mente conceptum Deus providus ante damnavit. Ut illic cogitatio mala, & perniciosa conceptio, Deo providente prospecta est: ita & in Dei servis, apud quos confessio cogitatur, & Martyrium mente concipitur, animus ad bonum deditus Deo judice coronatur. Aliud est enim Martyrio animum deesse; aliud animo defuisse Martyrium. Qualem te invenit Dominus, quum vocat, talem pariter & judicat; quando ipse testetur & dicat: *Et scient omnes Ecclesiae, quia ego sum scrutator renis & cordis.* Nec enim Deus sanguinem *nostrum*, sed fidem quaerit. Nam nec Abraham, nec Isaac, nec Jacob occisi sunt; & tamen fidei ac justitiae meri-

Nec hoc nomine Pestis aversanda, quod a Martyrio excludat.

Apocalyps. II. 23.

Baluz. *nostrum desiderat.*

 tis

tis honorati, inter Patriarchas primi esse meruerunt : ad quorum Convivium congregatur quisquis fidelis & justus & laudabilis invenitur.

Matth. VIII. 11.

Id unum nobis incumbit, ut ad Dei voluntatem nos componamus.

Meminisse debemus, voluntatem nos, non nostram, sed Dei facere debere, secundum quod nos Dominus quotidie jussit orare. Quam praeposterum est, quamque perversum, ut, quum Dei voluntatem fieri postulemus, quando evocat nos & accersit de hoc Mundo Deus, non statim voluntatis ejus imperio pareamus! Obnitimur & reluctamur, & pervicacium more servorum Ad Conspectum Domini cum tristitia & moerore Perducimur, exeuntes istinc necessitatis vinculo, non obsequio voluntatis: & volumus ab eo Praemiis Caelestibus Honorari, ad quem venimus inviti? Quid ergo oramus & petimus, Ut Adveniat Regnum Caelorum, si captivitas terrena delectat? Quid precibus frequenter iteratis rogamus & poscimus, ut acceleret Dies Regni, si majora desideria & vota potiora sunt servire istic Diabolo, Quam Regnare Cum Christo?

Notabilis historia mortis cujusdam Episcopi.

Denique ut manifestius divinae providentiae indicia clarescerent, quod Dominus praescius futurorum suis consulat ad veram Salutem: quum quidam de collegis & Consacerdotibus nostris jam infirmitate defessus, & de appropinquante morte solicitus, commeatum sibi precaretur, adstitit deprecanti & jam paene morienti juvenis honore & majestate venerabilis, statu excelsus, & clarus adspectu: & quem adsistentem sibi vix posset humanus adspectus oculis carnalibus intueri, nisi quod talem videre jam poterat de Seculo recessurus. Atque ille non sine quadam animi & vocis indignatione infremuit & dixit: *Pati timetis; exire non vultis. Quid faciam vobis?* Increpantis vox & monentis est; qui de persequutione solicitis, de accersitione securis, non consentit ad praesens desiderium, sed consulit in futurum. Audivit frater noster & Collega moriturus, quod ceteris diceret. Nam qui moriturus audivit, ad hoc audivit, ut diceret: audivit non sibi ille, sed nobis. Nam quid sibi disceret jam recessurus? Didicit immo nobis remanentibus, ut dum Sacerdotem Dei, qui commeatum petebat, increpitum esse comperimus, quid cunctis expediat, agnosceremus.

Cypriano divinitus revelatum, ut contra mortis metum fratres armaret.

Nobis quoque ipsis minimis & extremis, quoties revelatum est, quam frequenter atque manifeste de Dei dignatione praeceptum est, ut contestarer assidue, & publice praedicarem, fratres

fratres nostros non esse lugendos accersitione Dominica de Seculo liberatos, quum sciamus non eos amitti, sed praemitti; recedentes praecedere, ut proficiscentes, ut navigantes solent; desiderari eos debere, non plangi: nec accipiendas esse heic atras vestes, quando Illi Ibi Indumenta Alba Jam Sumserint: occasionem dandam non esse Gentilibus, ut nos merito ac jure reprehendant, quod Quos Vivere Apud Deum dicimus, ut extinctos & perditos lugeamus; & fidem, quam sermone & voce depromimus, cordis & pectoris testimonio non probemus.

Spei nostrae ac Fidei praevaricatores sumus. Simulata, ficta, fucata videntur esse, quae dicimus. Nihil prodest, verbis praeferre Virtutem, & factis destruere Veritatem. Increpat denique Apostolus Paulus, & objurgat, & culpat, si qui contristentur in excessu suorum. *Nolumus*, inquit, *ignorare vos, fratres, de dormientibus, ut non contristemini, sicut & ceteri, qui Spem non habent. Si enim credimus, quia Jesus mortuus est, & resurrexit: sic & Deus Eos, Qui Dormierunt in Jesu, Adducet Cum Illo.* Eos contristari dicit in excessu suorum, qui Spem non habent. Qui autem Spe vivimus, & in Deum credimus, & Christum passum esse pro nobis & resurrexisse confidimus, in Christo manentes, & per ipsum atque in ipso resurgentes: quid aut ipsi recedere istinc de Seculo nolumus, aut nostros recedentes quasi perditos plangimus ac dolemus? ipso Christo Domino & Deo nostro monente ac dicente: *Ego sum resurrectio & Vita. Qui credit in me, licet moriatur, Vivet. Et omnis, qui vivit & credit in me, non morietur in aeternum*. Si in Christum credimus, fidem verbis & promissis ejus habeamus: & non morituri in aeternum, Ad Christum, Cum Quo & Victuri & Regnaturi Semper Sumus, Laeta Securitate Veniamus. Quod interim morimur, ad Immortalitatem morte transgredimur. Nec potest Vita Aeterna succedere, nisi hinc contigerit exire. Non est exitus iste, sed transitus, & temporali itinere decurso, Ad Aeterna Transgressus. Quis Non Ad Meliora Festinet? Quis Non Mutari & *Reformari* Ad Christi Speciem, & Ad Caelestis *Gratiae* Dignitatem Venire Citius Exoptet? Paulo Apostolo praedicante: *Nostra autem Conversatio*, inquit, *In Caelis Est: unde & Dominum exspectamus Jesum Christum, qui transformabit Corpus humilitatis nostrae, configuratum Corpori Claritatis suae*. Tales nos futuros & Christus Dominus pollicetur, quando Ut Cum Illo Simus, & Cum Illo In Aeternis Sedibus Vivamus, atque

Spei & Fidei praevaricatio est, mortem refugere.

Prima ad Thessal. IV. 13.

Johan. XI. 25.

Baluz. *transformari.*

Baluz. *Gloriae.*

Philippens. III. 20

atque In Regnis Caelestibus Gaudeamus, Patrem pro nobis
Johan. XVII. 24. precatur, dicens: ***Pater, quos mihi dedisti, Volo, Ut Ubi Ego Fuero, & Ipsi Sint Mecum, & Videant Claritatem, Quam Mihi Dedisti, prius quam Mundus fieret.***

Justissima gaudii caussa, quod mortis interventu Christo jungatur Fidelis.

Venturus Ad Christi Sedem, Ad Regnorum Caelestium Claritatem, lugere non debet nec plangere: sed potius secundum pollicitationem Domini, secundum fidem veritatis, in profectione hac sua & translatione gaudere. Sic denique invenimus & Enoch translatum esse, qui Deo placuit; sicut in Genesi testatur & loquitur Scriptura divina: *Genes. V. 24. & ad Hebr. XI. 5.* ***Et placuit Enoch Deo, & non est inventus postmodum, quia Deus illum transtulit.*** Hoc fuit placuisse in conspectu Dei, de hoc contagio Seculi meruisse transferri. Sed & per Salomonem docet Spiritus Sanctus, eos, qui Deo placeant, maturius istinc eximi, & citius liberari, ne, dum in isto Mundo diutius immorantur, Mundi contactibus polluantur. *Sapient. IV. 11.* *Raptus est*, inquit, ***ne malitia mutaret intellectum illius. Placita enim erat Deo Anima ejus: propter hoc properavit educere eum de medio iniquitatis.*** Sic & in Psalmis ad Dominum properat Spiritali fide Deo suo Anima devota, dicens: *Psal. LXXXIV. 1.* *Quam dilectissimae habitationes tuae, Deus virtutum! Desiderat & properat Anima mea ad Atria Dei.* Ejus est, in Mundo diu velle remanere, quem Mundus oblectat, quem Seculum blandiens atque decipiens, illecebris terrenae voluptatis invitat.

Quod etiam a Mundi hostili incursu liberetur Fidelis.

Porro quum Mundus oderit Christianum; quid amas eum, qui te odit, & non magis sequeris Christum, qui te & redemit, & diligit? Johannes in Epistola sua clamat, & loquitur; & ne carnalia desideria sectantes, Mundum diligamus, hortatur: *I. Johan. II. 15.* ***Nolite***, inquit, ***diligere Mundum, neque ea, quae in Mundo sunt. Si quis dilexerit Mundum, non est caritas Patris in illo: quia omne, quod in Mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio Seculi, quae non est a Patre, sed ex concupiscentia Mundi. Et Mundus transibit, & concupiscentia ejus. Qui autem fecerit voluntatem Dei, manet in aeternum, quo modo & Deus manet in aeternum.*** Potius, fratres dilectissimi, mente integra, fide firma, virtute robusta parati ad omnem voluntatem Dei simus; pavore mortis excluso, immortalitatem, quae sequitur, cogitemus. Hoc nos ostendamus esse, quod credimus, ut neque carorum lugeamus excessum; & quum accersitionis propriae dies veniet, incunctanter & libenter ad Dominum ipso vocante Veniamus.

Quod

Quod quum ſemper faciendum fuerit Dei ſervis; nunc fieri multo magis debet, corruente jam Mundo, & malorum infeſtantium turbinibus obſeſſo; ut qui cernimus coepiſſe jam gravia, & ſcimus imminere graviora, lucrum maximum computemus, ſi iſtinc velocius recedamus. Si in habitaculo tuo parietes vetuſtate nutarent, tecta deſuper tremerent, domus jam fatigata, jam laſſa, aedificiis ſenectute labentibus ruinam proximam minaretur, nonne omni celeritate migrares? Si navigante te, turbida & procelloſa tempeſtas fluctibus violentius excitatis, praenuntiaret futura naufragia, nonne portum velociter peteres? Mundus ecce nutat & labitur, & ruinam ſui non jam ſenectute rerum ſed fine teſtatur: & tu non Deo gratias agis, non tibi gratularis, quod exitu maturiore ſubtractus ruinis & naufragiis & plagis imminentibus exuaris?

Praeſertim quum jam in fine Seculi mala graviſſima impendeant.

Conſiderandum eſt, fratres dilectiſſimi, & identidem cogitandum, renuntiaſſe nos Mundo, & tamquam hoſpites & peregrinos iſthic interim degere. Amplectamur Diem, qui Aſſignat Singulos Domicilio Suo: Qui Nos iſtinc ereptos & laqueis ſecularibus exſolutos Paradiſo Reſtituit & Regno Caeleſti. Quis non peregre conſtitutus, properaret in Patriam Regredi? Quis non ad ſuos navigare feſtinans, ventum proſperum cupidius optaret, ut velocius caros liceret amplecti? Patriam Noſtram Paradiſum computemus, Parentes Patriarchas Habere Jam Coepimus. Quid non properamus & currimus, ut Patriam Noſtram Videre, ut Parentes Salutare Poſſimus? Magnus Illic Nos carorum numerus exſpectat; parentum, fratrum, filiorum frequens Nos & copioſa turba deſiderat, jam de ſua *Immortalitate* Secura, & adhuc de noſtra ſalute ſolicita. Ad horum conſpectum & complexum venire, quanta & illis & nobis in commune laetitia eſt! Qualis Illic Caeleſtium Regnorum Voluptas, ſine timore moriendi, & Cum Aeternitate Vivendi! Quam Summa & Perpetua Felicitas! Illic ApoſtolorumGlorioſus Chorus. Illic Prophetarum Exſultantium Numerus. Illic Martyrum Innumerabilis Populus, ob certaminis & paſſionis victoriam Coronatus. Triumphantes Illic Virgines, quae concupiſcentiam carnis & corporis, continentiae robore ſubegerunt. Remunerati Miſericordes, qui alimentis & largitionibus pauperum, juſtitiae opera fecerunt; qui Dominica praecepta ſervantes, ad Caeleſtes theſauros terrena patrimonia

Baptiſmale votum animis noſtris perpetuo debet obverſari; una cum ſtatu ad quem anhelamus.

Baluz. *Incolumitate.*

nia transtulerunt. Ad hos, fratres dilectissimi, avida cupiditate properemus; ut cum his Cito esse, Ut Cito Ad Christum Venire contingat, optemus. Hanc cogitationem nostram Deus videat, hoc propositum mentis & fidei Dominus Christus aspiciat: Daturus Eis Gloriae Suae Ampliora Praemia, quorum circa se fuerint desideria majora.

F I N I S.